TESTAMENTA MARRA

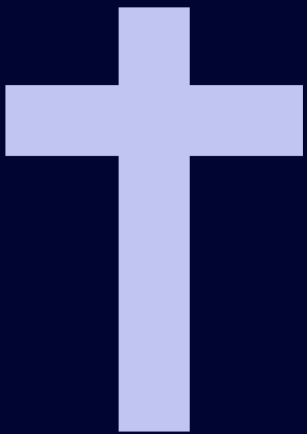

The New Testament in the Dieri language of Australia

TESTAMENTA MARRA
The New Testament in the Dieri language of Australia

Public Domain

Language: Dieri

Translation by: J. G. REUTHER, C. STREHLOW, jaura jinkmietja wulana

2023-07-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
1f85323a-0a8c-532b-9b6b-c58fa14656ec

Contents

FRT 1
INTRODUCTION 2
Matthäus 3
Marcus 58
Lucas 93
Johannes 152
Kauk 197
Romalani 252
I. Korinthalani 275
II. Korinthalani 296
Galatalani 311
Ephesalani 319
Philippalani 327
Kolossalani 333
I. Thessalonichalani 338
II. Thessalonichalani 343
I. Timotheungu 346
II. Timotheungu 352
Titungu 357
Philemoningu 360
Hebräalani 362
Jakobuni dakani jaura 378
I. Petruni dakani jaura 384
II. Petruni dakani jaura 390
I. Johannini dakani jaura 394
II. Johannini dakani jaura. 400
III. Johannini dakani jaura. 401
Judasani dakani jaura 402
Johannini tinkari ngankani 404

TESTAMENTA MARRA.
Jesuni Christuni
NGANTJANI JAURA
NINAIA
KARITJIMALKANA WONTI
DIERI JAURANI.

J. G. REUTHER,
C. STREHLOW,
jaura jinkinietja wulana.

Gedruckt für die „ev. Luth. Immanuel-Synode in Australien“ von G. Unricht, Tanunda.
1897.

I. Ngantjani jaura:
Ngantjani jaura Matthäungundru.
Ngantjani jaura Markungundru.
Ngantjani jaura Lukangundru.
Ngantjani jaura Johanningundru.

II. Kaukaubani jaura:
Lukani kaukaubani jaura Apostel worangundru.

III. Pauluni Dakani jaura:
Dakani jaura Romalani.
Dakani jaura I. Korinthalani.
Dakani jaura II. Korinthalani.
Dakani jaura Galatalani.
Dakani jaura Ephesalani.
Dakani jaura Philippalani.
Dakani jaura Kolossalani.
Dakani jaura I. Thessalonichalani.
Dakani jaura II. Thessalonichalani.
Dakani jaura I. Timotheungu.
Dakani jaura II. Timotheungu.
Dakani jaura Titungu.
Dakani jaura Philemoningu.
Dakani jaura Hebräalani.
Jakobuni dakani jaura.
Petruni dakani jaura I.
Petruni dakani jaura II.
Johannini dakani jaura I.
Johannini dakani jaura II.
Johannini dakani jaura III.
Judasani dakani jaura.

IV. Tinkari ngankani jaura:
Johannini tinkari ngankani.

Manjula jurangunto nganaiatimai ja murla Goda ngaianani Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru! Amen.

Ninkida, mai kamaneli worajai, jura ngantjani jaura ngamalkai jurani talini, ninaia Jesus Christus ja Apostel nunkani ngaianangu tinkari ngankana wonti. Mankianimai ja Godani jurakokaiatinimai, ngangau Nulia bakana jurangu kalumiltjamiltjarini nunkani matja wondrana jaurali nunkanali, jura wata morla mangapunkujeli ja ko ngalpurani ja tintaterinani ngamananto, a-ai, praitji ja palto ja morlalula ngamalkananto tepia.

Jendrangundruja ngato jurana kurukurubai Johannini dakani jaurali: „Ja karari, kupa waka worajai, Nunkangu ngamanau, ngangau, Nauja tinkari ngankaterinani, ngaiana murlali ngananananto ja wata nintali pantjinanto Nunkangu, nunkani wokaranani.“ 1 Joh 2:28.

Naupini jaura jurangu wondrai, worderu jura tepini talku wirarinanto ja madlentjandru ngamalkaterinanto, worderu jura ketjaketjanani murlali ngananananto ja narini wata japali ngananananto, a-ai, milki jurani tjenmari-anau Nunkangu, Nauja tepi nunkani warupotuni jinkiterina wonti:

Jeruja jiglerali warapanau ja Godani ngatjianau, Nulia Jaola kulikiri ngarani juranani jinkinanto; Nulia jenipara tepia jaura jurangu mildiri ngankala nganai.

Ja ngani Godani ngatjiai, jurani kamaneli marapujeli nunkangupini ngantjani jaurandru tepi ngurali mankamankananto Jesungu Christungu.

Bethesda, November 18, 1895.

J. G. REUTHER.

Ngantjani-jaura Matthæungundru.

(Ngantjani-jaura Mariananka dankani ditjini.)

1 Pantjipantjini-jaura Jesu Christungundru, Davidani ngatamuraia, Abrahamani ngatamuraia;
2 Abrahamali kantji patana wonti Isaak, Isaakali kantji patana wonti Jacob, Jakobali kantji patana wonti Juda ja neji ja ngatata nunkani;
3 Judali kantji patana wonii Phares ja Zara Thamarangundru, Pharesali kantji patana wonti Esrom, Esromali kantji patana wonti Aram;
4 Aramali kantji patana wonti Aminadab, Aminadabali kantji patana wonti Naasson, Naassonali kantji patana wonti Salmon;
5 Salmonali kantji patana wonti Boas Rahabangundru, Boasali kantji patana wonti Obed Ruthangundru, Obedali kantji patana wonti Jessai;
6 Jessaili kantji patana wonti mitaia kapara David, David mitaia kaparali kantji patana wonti Salomo Uriani noandru;
7 Salomojeli kantji patana wonti Rehabeam, Rehabeamali kantji patana wonti Abia, Abiali kantji patana wonti Asa;
8 Asali kantji patana wonti Josaphat, Josaphatali kantji patana wonti Joram, Joramali kantji patana wonti Usia;
9 Usiali kantji patana wonti Jotham, Jothamali kantji patana wonti Ahas, Ahasali kantji patana wonti Hiskias;
10 Hiskiasali kantji patana wonti Manasse, Manassili kantji patana wonti Amon, Amonali kantji patana wonti Josia;
11 Josiali kantji patana wonti Jechonia ja ngatata nunkani, jendranguta tanali tanana wapalkana wonti Babylaia,
12 Ja tanali tanana Babylaia matja wapalkana, Jechoniali kantji patana wonti Salathiel, Salathieli kantji patana wonti Serubabel;
13 Serubabelali kantji patana wonti Abiud, Abiudali kantji patana wonti Eliakim, Eliakimali kantji patana wonti Azor;
14 Azorali kantji patana wonti Sadok, Sadokali kantji patana wonti Achim, Achimali kantji patana wonti Eliud;
15 Eliudali kantji patana wonti Eleasar, Eleasarali kantji patana wonti Matthan, Matthanali kantji patana wonti Jacob;
16 Jacobali kantji patana wonti Joseph, Mariananka noa, nankangundru dankana wonti Jesus, tala nunkani Christus.
17 Kapara pratjana Abrahamangundru Davidanilu marapratjana ja mandrumandru nganai; Davidandru Babylaia wapalkanantulu kapara marapratjana ja mandrumandru nganai; Babylaia wapalkanandru Christungulu kapara marapratjana ja mandrumandru nganai.

18 Jesus Christus dankana wonti jeruja: Maria, ngandri nunkani, matja talpadakaterina Josephangu, windrila pudla jela ngamala, nandru mankamankana wonti, nani mandrantju nganana wonti Jaolali kulikirieli.
19 Ngangau Joseph, noa nankani, talku nganana wonti, ja wata jertapaterina wonti nana nintali ngankala, nulu ngundrana wonti, nana kurukuru worarala.
20 Nulu jenia ngundranani, mai, Godaia angela kulno ngapitjani nunkangu wondraterina wonti ja jatana wonti: „Josephajai, Davidani

ngatamurajai, wata japali nganau, Maria, noa jinkani patala; ngangau
mina nandru patana warai, Jaola kulikirindru nganai.
21 Nandru kupa kanku kantji patala nganai; nina jundru JESUS dikala
nganai; ngangau kana wolara nunkani Nulu kulkala nganai tanani
madlentjandru.“
22 Jenia pratjana pantjina wonti, ngangau morlalu pantjinanto, mina
Prophetali Kaparandru kaukaubana wonti, nau jatana wonti:
23 „Mai! ngameri kulno mandrantju nganala nganai, ja nandru
kupa kanku kantji patala nganai, ja tanali tala nunkani dikala nganai
«Emmanuel», jenia wondrai: Goda-ngaianangunto.“
24 Joseph mukandru matja jiritjina, nulu jeruja ngankana wonti,
worderu Kaparaia angelali nunkangu jirijiribana warai, ja nulu noa
nunkani patana wonti.
25 Ja nulu wata nana ngujamana wonti, nandru kupa kanku dankanan-
tulu, ja nulu tala nunkani dikana wonti: „JESUS“.

2

(Ngantjani-jaura Epiphanias ditjini.)

1 Jesus matja kupa dankana warai Bethlehemingu, Judaia mitani, Hero-
dini mitaia kaparaia ditjini; mai, jendranguta kana kiri wora tiriwandru
Jerusalemingu wokarana wonti,
2 Ja jatana wonti: „Woderi nau, Juda-kanaia-kapara matja dankana?
Ngangau ngaiani ditji waka nunkani najinala tiriwani, ja wokarana warai
nunkangu pantjaterkana ngarila.“
3 Herodes, mitaia kaparali, jenia matja ngarana, nau japali ngaruparana
wonti, ja nunkangu jela Jerusalemala warupoto.
4 Ja nulu kana wolaraia Priesta pirna ja jaura jinkinietja pratjana
kampana wonti ja tanana jekijekibana wonti, woderi Christus dankananto.
5 Ja tana nunkangu jatana wonti: „Bethlehemingu Judaiani“; ngangau
jeruja Prophetali dakana wonti:
6 „Ja jidni Bethlehemiai, Judaia mitani, jidni wata ngadanietja nganai
Judaia kapara marapuni, a-ai, ngangau jinkangundru kapara dunkala
nganai, Nulu kana wolara ngakani, Israel, ngamalkala nganai.“
7 Ngadani Herodili kana kiri worana kurukuru karkana wonti ja tanana
jiglerali jekijekibana wonti, winta ditji waka wondraterinala.
8 Ja nulu tanana Bethlehemia jinpana wonti ja jatana wonti: „Palka-
nimai ja kupa parparali wontianau, ja jura nina matja mankamankana,
ngakangu jaura tikalkanau, ngani bakana wokarananto nunkangu pant-
jaterkana ngarila.“
9 Tanali mitaia kapara matja ngarana, tana palkana wonti. Ja mai, ditji
waka nina tanali tiriwa najinala, tanangu ngopera wapana wonti, nau
wokaranantulu miri banbala, woderi kupa nganana wonti.
10 Tanali nina ditji waka najina, tana murlali pirna mankina wonti;
11 Ja tana pungani matja wirina, tanali kupa waka najina wonti
Mariangu, ngandrini nunkanani jela; ja tana pantjaterkana ngarina wonti
nunkangu, ja tanali poto pirna piltana wonti, ja nunkangu poto jinkina
wonti: Marda, maralje, kuli ngumu ja kaldri pilki.
12 Ja Godali tanana ngapitjani daudauana wonti, tana wata morla
Herodingu tikananto. Ja palto worku tana nakaldra tikana wonti mitaia
tananaia.

(Ngantjani-jaura kilpawoldra marrani Godaia ditji ngoperani.)

13 Tana matja puntina, mai, Kaparaia angela kulno Josephangu ngapit-
jani wondraterina wonti ja jatana wonti: „Jiritjiau ja kupa ja ngandri
nunkani manina kurau ja kuri-kariau Egypta mitaia, ja naka ngamamai,
ngani jinkangu jatanantulu; ngangau Herodes jertapateriai kupa wontila
ninapara nandrala.“
14 Nau jiritjina wonti ja kupa ja ngandri nunkani manina kurana wonti
tinkani, ja kutingana wonti Egypta mitaia.
15 Ja nau naka ngamana wonti Herodes palinantulu, ngangau morlalu
pantjinanto, mina Prophetali Kaparandru kaukaubana wonti, nau jatana
wonti: „Egypta mitandru ngato Ngatamura ngakani karkana wonti.“
16 Herodili matja najina, kana kiri worali nina jedibala wiri, nau
pirna tiririna wonti, ja nulu jinpana wonti Bethlehemingu ja wondirani
pratjanani nunkanani ja kupa kanku pratjana nandrana wonti, tana
kilpawoldra mandru ja morla waka nganana wonti, tanangupini ditjini,
tanana nulu kana kiri worangu jekibala wiri.
17 Jendranguta morlalu pantjina wonti, mina Jeremiasili Prophetali
kaukaubana wonti, nau jatana wonti:
18 „Ramangu tanali ngaiala ngarana wonti, miritja ja jildri ja juajuan-
gana pirna; Rahel nankani kupandru jindrana wonti ja wata ngantjana
wonti ngankalkananto, ngangau tana panila nganai.“
19 Herodes matja nari, mai, Kaperaia angela kulno ngapitjani Josephangu
wondraterina wonti Egypta mitani,
20 Ja jatana wonti: „Jiritjiau ja kupa ja ngandri nunkani manina kurau,
ja tikau, Israel mitaia; ngangau tana matja nari, tanali kupaia tepi wontina
wonti.“
21 Nau jiritjina wonti ja kupa ja ngandri nunkani manina kurana wonti
ja Israel mitani wokarana wonti.
22 Nulu matja ngarana, Archelaus Judaia mitaia kapara nganai Herodini
ngaperaia nunkanaia pirini, nau japali pantjina wonti nakani palkala;
ja nulu ngapitjali jirijiribani jaura manina wonti, ja nau palkana wonti
Galilaia mitaia.
23 Ja nau wokarana wonti ja ngamana wonti ngura kulnuni, tala nunkani
Nazareth; ngangau morlalu pantjinanto Prophetaia jaura: „Tanali nina
Nazarethala dikala nganai.“

3

1 Tanangupini ditjini Johannes multibanietja wokarana wonti ja Judaia
pitarani jaura jinkina wonti,
2 Ja jatana wonti: „Madlentjandru karitjianau, ngangau pariwilpaia
milila karakara nganai.“
3 Naupini nau nganai, nunkangundru Jesaiasali Prophetali kaukaubana
wonti; „Karkanietjaia ngaiala pitarani parai: Kaparaia palto ngankingan-
imai, ja tidna-palto nunkani talku ngankanimai.“
4 Johannili kati Kameel njurdu ja dala mantamanta kapani nunkanani
ngamalkana wonti, ja buka nunkani palaparu ja pitjambu nganana wonti.
5 Jendranguta nunkangu dunkana wonti Jesusalemala ja Judaiala prat-
jaterina ja Jordanala pratjaterina.
6 Ja nulu tanana multibana wonti Jordan kaiarani, ja tanali madlentji
tanani talku dikana wonti.
7 Nulu Pharisaiala ja Sadduzaiala marapu nunkani multibanilaia
wokaranani najina, nau tanangu jatana wonti: „Wiparaia kuparu worajai!

warlenulu jurangu wondrana warai japa mindrinanto tirini nunkanani, nau wokarala nganai?“
8 Madlentjandru karitjinaia tandra talku punkibanau!
9 Ja wata munta ngundraterianau: „Ngaiana Abraham ngaperi nga-
ianani ngamalkai“; ngangau ngani jurangu jatai: „Goda ngurunguru
nganai, tanangupini mardandru kupa jiritjibala Abrahamangu.“
10 Kalara matja pita kaparani parai; Pita pratjana, wata tandra ngumu
punkibanani, wokaribala nganai ja turuni worala nganai.
11 Ngato jurana ngapali multibai madlentjandru karitjimalkala;
ngakangu ngadani kulno wokarala nganai, Nau morla ngurunguru nganai
ngakangu, nunkangu ngani wata talku nganai, tidnaputa nunkani padak-
ijiribala, Nulu jurana multibala nganai Jaolali kulukirieli ja turujeli.
12 Marani nunkanani pirra nunkani parai, ja Nulu jiraua nunkani
darpala nganai, ja buka tandra nunkani kampani pungaia mapala nganai,
ja ngurdi Nulu japila nganai turujeli, nau wata paliai.

(Ngantjani-jaura Jesuja multibanila ditjini.)

13 Ngadani Jesus Galilaiandru Jordan kaiarani Johanningu wokarana
wonti, nunkangundru multibanila manila.
14 Johannili nina daudauana wonti ja jatana wonti: „Ngato jinkangundru
multibanila maninanto, ja jidni ngakangu wokarai“?
15 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Karari jenia
manuni kurau, ngangau jeruja talku nganai ngaldrangu, talkula pratjana
morlalu kurala.“ Ngadani nulu nunkangu manuni kurana wonti.
16 Jesujeli matja multibanila manina, Nau nurujeli ngapandru dunkana
tarana wonti; ja mai, pariwilpa piririna wonti, ja nulu najina wonti Godaia
Jaola ngarinani mulapara jeribaka wokarala nunkangu.
17 Ja mai! Ngaiala pariwilpandru jatana wonti: „Naupini Ngatamura
ngantjalu ngakani nganai, nunkangu ngani murlali nganai.“

4

(Ngantjani-jaura Invocavit ditjini.)

1 Jendranguta Jaolali Jesus pitaraia taralkana wonti, kutjieli nina
wontjananto.
2 Ja Nau pota mandrumandru marapratjana ditji, ja pota mandru-
mandru marapratjana tinka milja ngamana warai, Nau ngadani mauali
nganana wonti.
3 Ja wontjanietja nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Jidni
Godaia Ngatamura ngananani, jatamai, tanapini marda bukarinanto.“
4 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Dakanala parai: Kana
wata windri bukandru tepiriai, a-ai, jaura warupotundru, nauja Godaia
manandru dunkai.“
5 Ngadani kutjieli nina ngura kulikiria padakana wonti, ja nina Godaia
punga wutjuni terkibana wonti,
6 Ja nunkangu jatana wonti: „Jidni Godaia Ngatamura ngananani, ngari-
nalu kulkungamai; ngangau dakanala parai: Nulu angelani nunkanani
jirijiribala nganai jinkangundru, tanali jidna marali ngamalkala nganai,
wata jidni tidna mardani dakaterinanto.“
7 Jesus nunkangu jatana wonti: „Nakaldra dakanala parai: Goda Kapara
jinkani wata wontjamai“!
8 Nakaldra kutjieli nina mardawonpa miri pirnaia taralkana wonti ja
nunkangu wondrana wonti mitaia kaparaia warupotuja milila ja pirnala
tanani,

9 Ja nunkangu jatana wonti: „Tananapini warupoto ngato jinkangu
jinkila nganai, jidni ngakangu pantjaterkana ngarinani ngatjila.“
10 Ngadani Jesus nunkangu jatana wonti: „Kutingau Satanajai! ngangau
dakanala parai: Jidni Godani Kaparani jinkanani ngatjiamai ja windri
nunkangu wodatarana ngamamai.“
11 Ngadani kutjieli nina worarana wonti, ja mai, angela wora nunkangu
wokarana wonti ja nunkangu mili nganana wonti.

12 Jesujeli matja ngarana, tanali Johannes kanjangari pungani widmana
warai, Nau puntina wonti Galilaiaia;
13 Ja Nulu Nazareth worarana wonti ja ngura manina wonti Kapernaum
ngamala, nau panto dirkalani parai, Sebulon ja Naphthali wondirani;
14 Ngangau morlalu pantjinanto, mina Jesaiasali Prophetali kaukanbana
wonti, nau jatana wonti:
15 „Sebulon mitali ja Naphthali mitali pantunkari, Jordan kaiarani
jerankari, ja Galilaialali kojeli,
16 Kana wolarali, tana ngalpurani ngamai, praitji pirna najina wonti, ja
tanangu, tana naria pirini ja pungalani ngamai, tanangu praitji dunkana
tarana wonti.“
17 Jendranguta Jesujeli wonina wonti kaukaubala ja jatala: „Madlentjan-
dru karitjianau, ngangau pariwilpaia milila karakara nganai.“

(Ngantjani-jaura Andreas ditjini.)

18 Jesus Galilaia pantuni dirkalani wirarina wonti, ja Nulu neji mara
wulana najina wonti, Simon, nina talali dikai Petrus, ja Andreas ngatata
nunkani; pudlali jama pantuni worana wonti, ngangau pudla paru
maninietja nganana wonti.
19 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Ngakangu karipaterialumai; ngato
judlana kana maninietja ngankala nganai.“
20 Pudlali nurujeli jama worarana wonti ja nunkangu karipaterina
wonti.
21 Ja Nau nakandru morla wapana wonti, ja Nulu neji mara mandru
morla najina wonti, Jakobus, Zebedäuni ngatamura, ja Johannes, ngatata
nunkani; pudlali botani Zebedäus, pudlani ngaperani jela, jama karpana
wonti. Ja Nulu pudlana karkana wonti.
22 Pudlali nurujeli bota ja ngaperi pudlani worarana wonti ja nunkangu
karipaterina wonti.

23 Ja Jesus Galilaiani paruparu wirarina wonti ja jaura pungani tananani
ngujangujara jinkina wonti, ja ngantjani jaura mililandru kaukaubana
wonti, ja muntja ja waltowalto pratjana Nulu tepi ngankana wonti kana
wolarani.
24 Ja pinti nunkangundru dunkana wonti Syria mitaia paruparu, ja tanali
nunkangu muntja pratjana padakana wonti, tana muntja ja ketjaketjana
pilki ja pilki nganana wonti, ja kana kutjinto ja pirala muntja ja tjunduru;
ja Nulu tanana pratjana katitepi ngankana wonti.
25 Ja kana wolara marapu nunkangu karipaterina wonti Galilaiandru ja
Dekapolis mitandru ja Jerusalemingundru ja Judaiandru ja Jordan kaiari
jerankarindru.

5

(Ngantjani — jaura kulikiri pratjanaia ditjini.)

1 Matja Nulu kana wolara najina, Nau mardawonpaia tarana wonti; ja
Nau matja ngamana ngarina, mili nunkani nunkangu wokarana wonti.
2 Ja Nau mana wilparina wonti, ja Nulu tanangu ngujangujara jinkina
wonti ja jatana wonti:
3 Murlali pirna, tana mungarali wangiwangi, ngangau pariwilpaia mililа
tanangu nganai.
4 Murlali pirna, tana ngaurongauro, ngangau tanali ngankalkani manila
nganai.
5 Murlali pirna, tana malti nganai, ngangau tanali mita maru ngamalkala
nganai.
6 Murlali pirna, tana mauali ja tertieli nganai talkulaia, ngangau tana
bulurila nganai.
7 Murlali pirna, tana kalumiltjamiltjariai, ngangau tanangu kalumilt-
jamiltjarina nganala nganai.
8 Murlali pirna, tana ngara kulikiri nganai, ngangau tanali Goda najila
nganai.
9 Murlali pirna tana wadlietja, ngangau tanana tanali Godaia kupa dikala
nganai.
10 Murlali pirna tana, tanangu kana talkulandru tirikaripateriai, ngan-
gau tanangu pariwilpaia mililа nganala nganai.
11 Murlali pirna jura nganai, tanali jurana ngirkibanani ja tirikaripateri-
nani ja madlentji marapu jurangu jatanani jedinali ngakangundru.
12 Mankianimai ja murlali ngananau, ngangau kalala jurani pirna nganai
pariwilpani; ngangau jeruja tana bakana Propheta worangu, jurangu
ngopera ngananala, tirikaripaterina wonti.
13 Jura mitaia kaldri nganai. Kaldri dunkarinani, minali tanali kaldri
ngankala nganai? Nau baku nganai, ja kanali nina teribala nganai ja
tidnali nankanankala nganai.
14 Jura mitaia praitji nganai. Ngura kulno, mardawanpani miri paranani,
wata kurukuru nganai.
15 Tanali wata praitji miribai ja kokuni ngarinalu widmai, a-ai, praitjaia
potuni, ja nau pratjanani mintjiai, tana pungani ngamanani.
16 Jeruja praitji jurani mintjiatimai kanani, ngangau tanali ngankani
ngumu jurani najinanto ja Ngapari jurani pariwilpani jurakokananto.
17 Wata ngundranau, ngani wokarana warai jirijiribani-jaura kara,
Prophetaia jaura kara dukarala, a-ai, ngani wata wokarana warai, ninaia
dukarala, windri morlalu kurala.
18 Ngangau morlalu ngani jurangu jatai: „Pariwilpa ja mita maru mu-
danantulu, wata tiwi kulno kara, malka wakawaka kulno kara jirijiribani
jaurandru mudala nganai, jenia pratjana morlalu pantjinantulu.“
19 Warlenulu nunkangupini jirijiribani jaurandru kulno wakawaka
dukaranani ja jeruja kanani ngujangujara jinkinani, nau wakawaka
nganala nganai pariwilpaia mililani; warlenulu tanana ngankanani ja
ngujangujara jinkinani, nau pirna nganala nganai pariwilpaia mililani.

(Ngantjani-jaura G. D. VI. Trinitatis.)

20 Ngangau ngani jurangu jatai: „Talkula jurani wata morla ngumu
ngananani jaura jinkinietjaia ja Pharisaiaia, jura morlalu wata pariwilpaia
mililani wirila nganai.“
21 Jura matja ngarana, worderu Nauja pinaru worangu jatana wonti:
„Wata narielu nandramai“! warlenulu narielu nandrai, nunkangu kalala
parai.

22 Ja ngani jurangu jatai: „Worananau ngatatani nunkanani baku
tiririnani, nunkangu kalala parai; ja worananau ngatatani nunkanani
jatai: «Raka», nunkangu kalala parai kaparani; ja worananau nunkangu
jatai: «Jidni jirijiri», nunkangu kalala parai turu ngurali.“
23 Ngangau jundru poto jinkani Altaraia padakanani, ja naka mangatan-
dra wilparinani, ngatata jinkani jinkangu kuteriai,
24 Jeruja poto jinkani naka Altara bankini woraramai, ja ngopera wapau,
ja ngatatani jinkanani kulnukulnuni ngankateriamai, ja ngadani wokarau
ja poto jinkani jinkiamai.
25 Nurujeli murlali nganamai talpalani jinkanani, Jeruntjaia ditji jidni
nunkangunto paltuni nganai; talpalali jidna kalala kuranietjani jinkiati,
ja kalala kuranietjali jidna jinkiati milini, ja jidna kanjangari pungani
widmaiati.
26 Morlalu ngani jinkangu jatai: „Jidni wata morla nakandru dunkala
nganai, jundru ngopera mudani marda jinkinantulu.“

27 Jura matja ngarana, worderu Nauja pinaru worangu jatana wonti:
„Wata pinta wokaribamai“!
28 Ja ngani jurangu jatai: „Warlenulu widla najinani, nankangu milki-
rina, nulu matja ngarali nankangunto pinta wokaribana warai.“
29 Milki ngunarali jidna karkarkanani, ninaia dukarau ja worau jinkan-
gundru; ngangau jinkangu ngumu nganai jinkani palku buru kulno
tintananto, Nulia palku buru pratjana turuni woraiati.
30 Ja mara ngunarali jidna karkarkanani, ninaia wokaribau, ja jinkan-
gundru worau; ngangau jinkangu ngumu nganai, jinkani palku buru kulno
tintananto, palku buru pratjana turuni wiriati.
31 Nauja jatana wonti: „Warlenulu noa nunkani woraranani, nulu
nankangu narrani dakani jaura jinkinanto.“
32 Ja ngani jurangu jatai: „Warlenulu noa nunkani woraranani,
nani wata kantji palakantji ngananani, nulu nana pinta wokaribanietja
ngankai; ja warlenulu narrani widla patanani, nulu pinta wokaribai.“
33 Nakaldra jura matja ngarana, worderu Nauja pinaru worangu jatana
wonti: „Wata jedinali jaura morlalu jatamai, ja Kaparani jaura morlalu
jinkani kuramai.“
34 Ja ngani jurangu jatai: „Wata jaura morlalu jatamai, wata pariwilpani
kara, ngangau nauja Godaia ngamani piri nganai.
35 Wata mitani kara, ngangau nauja nunkani tidnaia piri nganai, wata
Jerusalemingu kara, ngangau nauja kapara pirnaia ngura nganai.
36 Bakana wata jinkani mangatandrani jaura morlalu jatamai, ngangau
jidni ngandandariai, para kulno maru kara, waru kara ngankala.“
37 Jaura jurani nganaiatimai: „Kau, kau; pani, pani;“ mina pudlangu
pinpi tarai, jenia madlentjandru dunkai.
38 Jura matja ngarana, worderu Nauja jatana wonti: „Milki milkini,
manatandra manatandrani.“
39 Ja ngani jurangu jatai: „Madlentjani wata ngandrawalkaterianau,
a-ai, warlenulu jidna ngadla ngunari nandrai, nunkangu bakana nguru
jinkiteriau.
40 Ja warlenulu ngundrai jinkangu tjakakijiribamalila kati waka jinkani
manila, nunkangu bakana kati pirna worarau.
41 Ja warlenulu jidna winpai nunkangu jela karakara wirarila, nunkangu
jela worita wirariau.

42 Worananau jinkangu ngatjiai, nunkangu jinkiau; ja warlenulu ngant-
jai jinkangundru woljaia manila, wata nunkangundru kulkateriau.“
43 Jura matja ngarana, worderu Nauja jatana wonti: „Kamaneli jinkani
ngantjamai, ja talpalani jinkanani kalakalariamai.“
44 Ja ngani jurangu jatai: „Talpala jurani ngantjanimai; tanali jurangu
kalala madlentji kuranani, tanangu kalala ngumu kuranau; tana jurangu
kalakalarinani, tanangu ngumu ngankanimai; tanali jurana ngirkibanani
ja jurangu tirikaripaterinani, tanangundru ngatjianimai.
45 Ngangau jura kupa ngananananto Ngaperaia juranaia, Nauja pari-
wilpani; Nulia ditji pirna nunkani dunkalkai kanani madlentjani ja kanani
ngumuni, ja talara jinkiai kana talkuni ja tjikatjikani.“
46 Ngangau jura tanana ngantjanani, tanali jurana ngantjai, mina kalala
jura ngamalkai? Wata mardatandrakampanietja jenildramata?
47 Ja jura jaura murlali jinkinani windri ngatatani juranani, mina
pilkildra jura ngankai? Wata mardatandrakampanietja jeruldramata?
48 Talku ngananau worderu Ngaperi jurani pariwilpani talku nganai.

6

1 Ngamalkaterianau, talkula jurani wata kana mudlani ngankala, tanali
jurana najinanto; jura kalala pani Ngaperani juranani pariwilpani nga-
malkaiati.
2 Jundru kalumiltjamiltjarinali jinkinani, wata wima-kokujeli ngaiala
ngankamai, kana jeljujeljujeli jeribaka, tanali jaura pungani ja paltuni
jeruja ngankai, jendrania kanali tanana jurakokananto. Morlalu ngani
jurangu jatai: „Tanali kalala tanani matja ngamalkai.“
3 Jundru kalumiltjamiltjarinali jinkinani, mara worangantju wata milk-
ila ngananananto, mina ngunarali ngankai.
4 Kalumiltjamiltjarina jinkani kurukuru ngananananto, ja Npaperali
jinkanali kurukuruni najiai, ja Nulia jinkangu kalala jinkila nganai tinkari.
5 Ja jidni ngatjinani, wata kana jeljujelju jeribaka nganamai, ngangau
tanali ngantjai jaura pungani ja palto buruni terkana ngatjila, jendrania
kanali tanana najinanto. Morlalu ngani jurangu jatai: „Tanali kalala
tanani matja ngamalkai.“
6 Jidni ngatjinani, punga wapuni wiriau, ja mana ngandrawalkateriau,
ja ngatjiau Ngaperani jinkanani, Nauja kurukuruni nganai, ja Ngaperali
jinkanali kurukuruni najiai, ja Nulia jinkangu kalala jinkila nganai tinkari.
7 Jura ngatjinani, wata manabaka ngarranau kana ko jeribaka; ngangau
tanali ngundrai, jaura marapundru Godali tanana ngarala nganai.
8 Wata tanali jeribaka ngundranau; ngangau Ngaperi jurani milkila,
mina jura ngamalkananto, windrila jura nunkangu ngatjinani.
9 Jeruja ngatjianau: „Ngaperi ngaianini, jidni pariwilpani ngamala
wapaia; Tala jinkani kulikiri pantjiatimai;
10 Milila jinkani wokaraiatimai; Jertapaterina jinkani pantjiatimai,
worderu pariwilpani jeruja bakana mitani;
11 Buka ngaianini ngaianingu karari jinkiamai;
12 Madlentji ngaianini woramai, worderu bakana ngaiani kana nguruja
madlentji worala wapaia;
13 Ja wata ngaianina wontjanilani wirilkamai, a-ai, ngaianina madlen-
tjani kulkamai; Ngangau jinkangu milila nganai ja ngurula ja pirnala
ngurali. Amen.“
14 Ngangau jura kanaia madlentji woranani, Ngaperali juranali pari-
wilpani madlentji jurani bakana woranani.

15 Jura kanaia madlentji wata woranani, Ngaperali juranali pariwilpani
madlentji jurani bakana wata woranani.
16 Jura milja ngamanani, jura wata kana jeljujelju jeribaka mujarinanto;
ngangau tana mudla marki ngankateriai kanani, tana miljangamanietja
wondraterinanto. Morlalu ngani jurangu jatai: „Tanali kalala tanani matja
ngamalkai.“
17 Jidni milja ngamanani, jidni mangatandra gildieli wiribateriau, ja jidni
mudla ngapali kulirkateriau,
18 Ngangau jidni kanani wata miljangamanietja wondraterinanto, a-ai,
windri Ngaperani jinkanani, Nauja kurukuruni nganai; ja Ngaperali
jinkanali kurukuruni najiai, ja Nulia jinkangu kalala jinkila nganai tinkari.
19 Wata poto kampanimai mitani, tanana kakatjieli ja karumurujeli
tidatida ngankai, ja kurikantjieli bakujai wontiterina, ja kurieli maniai.
20 Poto kampanimai pariwilpani, tanana kakatjieli ja karumurujeli wata
tidatida ngankai, ja kurikantjieli bulu bakujai ja wata kurieli maniai.
21 Ngangau woderi ngantjani poto jurani parai, naka bakana jura ngara
nganai.
22 Palkuja praitji milki nganai. Jidni milki manju ngananani, jidni palku
buru pratjana praitji ngananani.
23 Jidni milki madlentji ngananani, jidni palku buru pratjana ngalpuru
ngananani. Praitji jinkangu ngalpuru ngananani, worderu pirna ngalpuru
munta?

(Ngantjani-jaura G. D. XV. Trinitatis.)

24 Kana kulno ngandandariai kapara mandruni mili ngamala, nau
kulnuni kalakalarila nganai, ja kulno nulu ngantjala nganai kara; kulnuni
nau wodatarana ngamala nganai, ja kulnuni gilbarila nganai kara. Jura
ngandandariai Godani ja Mammonani mili ngamala.
25 Ngangau ngani jurangu jatai: „Wata manujeli ngundranau tepini
juranani, mina jura tajila ja tapala nganai; bakana wata palkuni juranani,
mina jura widmaterila nganai. Wata tepi morla pirna nganai bukani ja
palku katini?“
26 Paia najianau ngaranani, tanalia wata jaupai ja kampai ja wata mapai
kampani pungani, ja Ngaperali juranali pariwilpani tanangu buka jinkiai.
Wata jura morla pirna nganai tanangu?
27 Worana jurangundru ngurunguru nganai, tepini nunkanani tintipidi
kulno juri ngankala manujeli ngundraterinali?
28 Ja minandru jura manujeli ngundrai katini? Ngunandula najianau
maruni, worderu tanaia punkai; tanalia wata ngankai ja wata turpai.
29 Ngani jurangu jatai: „Bakana Salomo pirnalani nunkanani pratjanani
wata widmaterina wonti tanangundru kulnuni jeribaka.“
30 Godali kanta maruni jeruja widmanani, nauja karari nganai, ja
tankubana tanali ninaia turupirini worai; Nulia jenia jurangu wata
ngankananto, jura wuldrungundranietja worajai?
31 Ngangau wata manujeli ngundraterianau ja jatanau: „Mina ngaiani
tajila nganai kara? Mina ngaiani tapala nganai kara? Mina ngaiani
widmaterila nganai kara?“
32 Jenia pratjana kana kojeli wontiai; ngangau Ngaperali juranali
pariwilpani ngujamai, jura jenia pratjana ngamalkananto.
33 Ngopera wontianau Godaia milila ja talkula nunkani, ja jenia pratjana
Nulia jurangu ngokala nganai.

34 Ngangau wata manujeli ngundranau tankubanaia; ngangau
tankubana ditji munta manujeli ngundraterila nganai. Matja nganai,
ditji pilki nauja pilkildra nunkani manujeli ngundraterinanto.

7

1 „Wata kalala kuranau, jeruja jura wata kalala manila nganai.
2 Ngangau mina kalala jura kurai, jenipara kalala jura manila nganai; ja
mina kokujeli jura nguja jinkiai, jenia koko jura nakaldra manina tikala
nganai.
3 Minandru jundru pita tiwitiwi ngatatani jinkanani milkini najiai, ja
pita wondra milkini jinkanani jundru wata ngujamai?
4 Worderu jidni ngatatani jinkanani jatananto kara: «Dabiau, ngato pita
tiwitiwi milkindru jinkanani giltarananto;» ja mai, pita wondra milkini
jinkanani parai?
5 Jidni kana jeljujelju, ngopera pita wondra jinkani milkindru giltaramai,
ja ngadani jundru ngumu najinanto, pita tiwitiwi ngatatani jinkanani
milkindru giltarala.
6 Kulikiri wata kintalani jinkianau ja marda ngumu wata pikini worana
pararanau, tanali tanana tidnali nankaiati ja jurana purana karitjiati.
7 Ngatjianimai, ja Nulia jurangu jinkila nganai; wontianimai, ja jura
mankamankala nganai; nandranandranimai, ja mana jurangu wilpa
pantjila nganai.
8 Ngangau worana ngatjiai, nulu manila nganai; ja warle wontiai, nulu
mankamankala nganai; ja warle nandranandrai, nunkangu mana wilpa
pantjila nganai.
9 Worana kana jurangundru nganai, nunkangu ngatamura nunkani
ngatjiai bukaia, nulu nunkangu marda jinkila nganai?
10 Ja nau nunkangu ngatjiai paruja, nulu nunkangu tjutju jinkila nganai?
11 Ja jura, madlentji ngananani, ngujamai kupani juranani poto ngumu
jinkila; worderu morla Ngaperali juranali pariwilpani poto ngumu jinkila
nganai tanangu, tana nunkangu ngatjinani?
12 Pratjana, mina jura ngantjai, kanali jurangu ngankananto, jenia
bakana tanangu ngankanau; naupini jirijiribani jaura ja Prophetaia
nganai.
13 Manani wuldruni wirianau; ngangau mana maru nganai ja palto
maru, nauja turuja wapai, ja marapu nunkangupini palkai.
14 Ngangau mana wuldru nganai ja palto wuldru, nauja tepini wiriai, ja
ngalje nganai, tanali ninapini mankamankai.

(Ngantjani-jaura G. D. VIII. Trinitatis.)

15 Jedikantji Prophetandru ngamalkaterianau; tjipi katieli tana jurangu
wokarai, ja mandrani tana pandipandi puranietja nganai.
16 Tanani tandrani jura tanana ngujamananto. Kanali bakana waina
tandra kampala nganai dilkandru ja manawara dieltjirundru?
17 A-ai, pita nindri ngumu pratjanali tandra ngumu punkibai, ja pita
nindri madlentjali tandra madlentji punkibai.
18 Pita nindri ngumu ngandandariai tandra madlentji punkibala, ja pita
nindri madlentji ngandandariai tandra ngumu punkibala.
19 Pita nindri pratjanali wata tandra ngumu punkibanani, tanali
wokaribala nganai ja turuni worala nganai.
20 Ngangau tanani tandrani jura tanana ngujamananto.

21 Wata tana pratjana, tana ngakangu jatai: «Kaparajai! Kaparajai!»
pariwilpaia mililani wirila nganai, a-ai, windri naupini, nulu Ngaperaia
ngakanaia pariwilpalaia jertapaterina ngankai.
22 Marapu ngakangu jatala nganai nunkanguka ditjini: «Kaparajai!
Kaparajai! wata ngaiani talani jinkanani talpadakana wonti? Wata
ngaiani talani jinkanani kutji dunkalkana wonti? Wata ngaiani talani
jinkanani pirnala marapu ngankana wonti?»
23 Jendranguta ngato tanangu kalabala nganai: «Wata ngato jurana ngu-
jamana wonti; ngakangundru wapanimai; jura tjikatjika ngankanietja.»

24 Warle tananapini jaura ngakani ngarai ja ngankai, nina ngato kana
kiri jeribaka kurala nganai, nulu punga nunkani marda tulurani wotinala.
25 Ja talara kunditji godana wonti, ja ngapa kumari wokarana wonti,
ja watara ngakana wonti ja ninapini punga tertapana wonti, ja bulu
tampuribana wonti; ngangau nina marda tulurana wotinala.
26 Ja warle tananapini jaura ngakani ngarai ja wata ngankai, nau kana
patipati jeribaka nganai, nulu punga nunkani mita ngalarani wotinala;
27 Ja talara kunditji godana wonti, ja ngapa kumari wokarana wonti,
ja watara ngakana wonti, ja ninapini punga tertapana wonti, ja nau
tampurina wonti, ja tampurini nunkani pirna nganana wonti.“
28 Jendranguta Jesujeli tananapini jaura matja mudana, kana wolara
ngujangujarani nunkanani pirna ngaruparana wonti.
29 Ngangau Nulu ngurungurujeli ngujangujara jinkina wonti, ja wata
jaura jinkinietjali jeribaka.

8

(Ngantjani-jaura G. D. III. Epiphanias.)

1 Nau mardawonpandru ngarina tikanani, jendranguta kana wolara
marapu nunkangu karipaterina wonti.
2 Ja mai, kana kulno gambanto wokarana wonti ja nunkangu pant-
jaterkana ngarina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, jidni jertapaterinani,
jidni ngurunguru nganai ngana kulikiri ngankala.“
3 Ja Jesus mara warpina wonti, ja Nulu nina karakarana wonti ja jatana
wonti: „Ngani jertapateriai, kulikiri nganamai.“ Ja nurujeli nau kulikiri
pantjina wonti nunkani gambandru.
4 Ja Jesus jatana wonti nunkangu: „Mai, wata jundru jenia kanani
kaukaubamai, a-ai, wapau, Priestani wondrateriamai, ja nina poto jinkiau,
nina Mosili jirijiribana wonti, tanangu malka ngananantо.“
5 Ja Jesus Kapernaum ngurani matja wirina, juljaia kapara kulno
nunkangu wokarana wonti ja nunkangu ngatjina wonti,
6 Ja jatana wonti: „Kaparajai, mili ngakani pungani parai tjunduru, ja
pirna ketjaketjai.“
7 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngani wokarala nganai, nina tepi
ngankala.“
8 Ja juljaia kaparali kalabana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngani
wata talku nganai, jidni punga ngalpani ngakanani wirinanto; windri
jaura kulno jatamai, ja mili ngakani tepirila nganai.
9 Ngangau ngani kana nganai ja kaparani wodatarana ngamai; ja ngato
mili wolara ngamalkai; ja ngani nunkangupini jatanani: «Jerra wapau!»
ja nau wapai; ja kulnuni: «Kaparau!» ja nau wokarai; ja milini ngakanani:
«Ninapini ngankau!» ja nulu jenia ngankai.“

10 Jesujeli jenia matja ngarana, Nau ngaruparana wonti ja jatana wonti
tanangu nunkangu karipaterinani: „Morlalu ngani jurangu jatai: Jenipara
morlalu ngundrana ngato Israelani wata mankamankana warai.“
11 Ja ngani jurangu jatai: „Marapu wokarala nganai tiriwandru ja
jendakarandru ja Abrahamangu ja Isaakangu ja Jakobangu jela pariwipaia
mililani ngamala nganai.
12 Ja Nulu mililaia kupa teribala nganai ngalpuru pirnaia, naka tana
pirna ngirikidala nganai ja mana katakatangala nganai.“
13 Ja Jesus jatana wonti juljaia kaparani: „Tikamai; worderu jundru
morlalu ngundrana warai, jeruja jinkangu nganaiatimai.“ Ja mili nunkani
tepirina wonti nunkangupini ditjini.

14 Ja Jesus Petruni pungani wirina wonti, ja Nulu paiara nunkani najina
wonti, nani paranani muntja turuturu.
15 Ja Nulu nana mara patana wonti, ja muntja turuturujeli nana
worarana wonti; ja nani jiritjina wonti ja tanangu mili nganana wonti.
16 Matja kalkaurarina, tanali nunkangu kana kutjinto marapu wokar-
alkana wonti, ja Nulu jaurali kutji worana dunkalkana wonti, ja Nulu
muntja pratjana tepi ngankana wonti.
17 Ngangau morlalu pantjinanto, mina Jesaiasali Prophetali kaukaubana
wonti, nau jatana wonti: „Muntali Nulu waltowalto ngaianani manina
wonti, ja muntja ngaianani waltana wonti.“
18 Ja Jesujeli matja najina, kana wolarali nina kapikapinani, Nulu
jirijiribana wonti jerankaria pararala.
19 Ja jaura jinkinietja kulno nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti:
„Ngujangujara jinkinietjajai, ngani jinkangu karipaterila nganai, wodajeri
jidni wapanani.“
20 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Kintala jampali minka ngamalkai,
ja paiali ngaranani kunjila ngamalkai, ja Kanaia Ngatamurajeli piri pani
ngamalkai, wodajeri kukadi terkala.“
21 Nunkani milindru kulno nunkangu jatana wonti: „Kaparajai,
ngakangu manuni kurau, ngani ngopera wapananto, ngaperi ngakani
todila.“
22 Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngakangu karipateriau, ja narieli
muntali nari tanani todinanto.“

(Ngantjani-jaura G. D. IV. Epiphanias.)

23 Ja Nau botani wirina wonti, ja mili nunkani nunkangu karipaterina
wonti.
24 Ja mai, watara pirna wilparina wonti pantuni, jeruja mandikilali bota
walpana wonti; ja Nau mukaturarana wonti.
25 Ja mili nunkangu wokarana wonti, ja tanali nina jiritjibana wonti ja
jatana wonti: „Kaparajai, ngaianina kul-kau, ngaiani palipaliati!“
26 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura japali nganai, juru
wuldrungundranietja?“ Ngadani Nau terkakana wonti ja watarani ja
pantuni dikidikibana wonti, ja dalpura pirna pantjina wonti.
27 Ja kana ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Mina kana Nauja nganai;
ngangau watara ja panto nunkangu pankiji?“

28 Ja Nau jerankari matja pararana Gergesena mitani, nunkangu
kana mandru kutjinto dankamalina wonti; pudla narikutundru matja
dunkana, tiri pirna, jeruja kana ngandandarina wonti nunkangupini
paltuni palkingala.

29 Ja mai, pudla maritjina wonti ja jatana wonti: „Mina ngaianingu ja
jinkangu, Jesujai, Godaia Ngatamurajai? Jidni ninkida wokarana warai,
ngaianingu jupala ditji talkuja woljaia?“
30 Tanangu worita piki ngami pirna marakana wonti.
31 Kutji wora nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti: „Jundru ngaian-
ina dunkalkanani, ngaianingu manuni kurau piki ngamini wirinanto.“
32 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Wapanau!“ tana matja dunkana,
tana pikini wirina wonti; ja mai, piki ngami mardawonpa kalikalini
kalikalibakana wonti pantuni, ja ngapani palipalina wonti.
33 Ja ngamalkanietja japa mindrina wonti ja wapana wonti nguraia, ja
pratjana kaukaubana wonti, bakana jenia kutjilandru.
34 Ja mai, ngura warupotula dunkana wonti Jesungu mandurila; ja
tanali nina matja najina, tana nunkangu ngatjina wonti, Nau tanani
wondirandru puntinanto.

9

(Ngantjani-jaura G. D. XVIV. Trinitatis.)

1 Ja Nau botani wirina wonti ja pararana wonti, ja ngurani nunkanani
wokarana wonti.
2 Ja mai, tanali tjunduru kulno nunkangu wokaralkana wonti, nau
turarani pirini paranani. Ja Jesujeli morlalu ngun-drana tanani matja
najina, Nulu tjundurani jatana wonti: „Murlali nganamai, ngatamurajai,
madlentji jinkani matja worana warai!“
3 Ja mai, jaura jinkinietja palpali warawarapana wonti: „Nulupini Goda
ngirkibai.“
4 Jesujeli ngundrana tanani matja ngujamana, Nau jatana wonti:
„Minandru jura jenia madlentji ngundrai ngarali juranali?
5 Mina morla ngaua nganai jatala kara: «Madlentji jinkani matja
worana;» jatala kara: «Terkakamai ja wirariau?»
6 Ja jura ngujamananto, Kanaia Ngatamurajeli ngurula ngamalkai,
mitani madlentji worala,“ — Nau tjundurani jatana wonti: „Terkakamai,
turarani piri jinkani patau, ja pungaia jinkanaia tikamai.“
7 Ja nau terkakana wonti ja pungaia nunkanaia tikana wonti.
8 Kana wolarali jenia matja najina, tana ngaruparana wonti ja Goda
jurakokana wonti, ngangau Nulia jenia ngurula kanani jinkina warai.

(Ngantjani-jaura Matthäus ditjini.)

9 Ja Jesus nakandru wapana wonti, ja Nulu kana kulno najina wonti mar-
datandrakampanietjaia pungani ngamanani, tala nunkani Matthäus; ja
Nau nunkangu jatana wonti: „Ngakangu karipateriau!“ Ja nau terkakana
wonti ja nunkangu karipaterina wonti.
10 Ja jendranguta Nau pungani bukani ngamana wonti; ja mai, mar-
datandrakampanietja ja madlentji ngankanietja marapu wokarana wonti
ja Jesungu ja milini nunkanani jela bukaia ngamana ngarina wonti.
11 Ja jenia Pharisaiali matja najina, tana milini nunkanani jatana wonti:
„Minandru ngujangujara jinkinietjali juranali mardatandrakampanietjani
ja madlentji ngankanietjani jelali tajiai?“
12 Jesujeli jenia matja ngarana, Nau tanangu jatana wonti: „Ngurungu-
rujeli wata kunki ngundrai, a-ai, windri muntjali.
13 Wapanau ja kiririanau, mina jenia wondrai: «Ngato kalumiltjamiltja-
rina ngantjai ja wata poto ngumu;» ngangau ngani wata wokarana warai
kana talku karkala, a-ai, windri kana madlentji.“

14 Jendranguta Johannini mili nunkangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Minandru ngaiani ja Pharisaia pota marapu milja ngamai, ja mili
jinkani wata milja ngamai?“
15 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Worderu noangantjanipirnaia
kamaneli ngaurongauro ngamananto, noangantjanipirna tanangu jela
ngananani? Ditji wokarala nganai, tanali noangantjanipirna tanangundru
manila nganai; ngadani tanaia milja ngamala nganai.
16 Wata kulnujeli katini womalani kati tjela ngumu karpai; ngangau kati
tjela nakaldra katindru purateriai, ja wilpa morla pirna pantjiai.
17 Ja tanali wata waina marra jungani womalani kurarai; junga
purateriati, ja waina ngakaiati, ja junga tintateriati; a-ai, tanali waina
marra junga marrani kurarai ja pudlana jelalu kulkai.“

(Ngantjani-jaura G. D. XXIV. Trinitatis.)

18 Nulu jenia tanangu kaukaubanani, mai, kapara kulno wokarana wonti
ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti ja jatana wonti: „Ngatamura
mankara ngakani karari matja palina, kaparau, jidni mara nankangu
kurateriamai, ja nani tepirila nganai.“
19 Ja Jesus terkakana wonti ja nunkangu karipaterina wonti, ja mili
nunkani bakana.
20 Ja mai, widla kulno, nani kilpawoldra marapratjana ja mandru
kumaranto nganana wonti, nunkangu tokuni wokarana wonti ja kati jelpi
nunkani karana wonti.
21 Ngangau nani jatateriana wonti: „Ngato windri kati nunkani karanani,
ngani tepirinani.“
22 Jesujeli najina karitjina wonti ja nana najina wonti ja jatana wonti:
„Murlali nganamai, ngatamurajai! morlalu ngundranali jinkanali jidna
tepi ngankana warai.“ Ja widla tepirina wonti nunkangupini ditjini.
23 Ja Jesus kaparaia pungani matja wokarana, Nulu wimakoko wilpini-
etja najina wonti, ja kanali miritja ngankanani, ja Nau tanangu jatana
wonti:
24 „Piri pinianimai; ngangau mankara wata nari, a-ai, windri mukatu-
rarai.“ Ja tana kinkana wonti nunkangu.
25 Ja Nulu kana wolara matja narrana, Nau wirina wonti ja nana
mankara mara patana wonti, ja mankara jiritjina wonti.
26 Ja naupini pinti marurina wonti nunkangupini mitani paruparu.

27 Ja Jesus nakandru morla palkana wonti, ja nunkangu butju mandru
karipaterina wonti, pudla maritjina wonti, ja jatana wonti: „Davidani
ngatamurajai, ngalingu kalumiltjamiltjariau!“
28 Nau pungani wirinani, butju wulu nunkangu wokarana wonti, ja
Jesus pudlangu jatana wonti: „Judla morlalu ngundrai, ngani ngurunguru
nganai, jenia ngankala“? Pudla nunkangu jatana wonti: „Kau, Kaparajai!“
29 Ngadani Nulu pudlana milki karakarana wonti ja jatana wonti:
„Worderu judla morlalu ngundrana warai, jeruja jud-langu pantjiatimai.“
30 Ja pudla milki piririna wonti. Ja Jesujeli pudlana daudauana wonti ja
jatana wonti: „Ngamalkaterialumai, wata kanali jenia ngujamananto.“
31 Pudla dunkana wonti ja nunkangundru kaukaubana wonti nunkan-
gupini mitani paruparu.
32 Pudla puntinani, mai, tanali nunkangu kana ngapu kutjinto wokar-
alkana wonti.

33 Ja Nulu kutji matja dunkalkana warai, kana ngapula jatana wonti. Ja
kana wolara ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Wata pota kulno jenia
Israelani pantjinala.“
34 Pharisaia jatana wonti: „Nulia kutji dunkalkai kutjia kaparali.“
35 Ja Jesus wirarina wonti ngura pirnani ja wakani pratjanani, ja
ngujangujara jinkina wonti jaura pungani tananani, ja ngantjani jaura
mililandru kaukaubana wonti, ja tepi ngankana wonti muntja pratjana
ja waltowalto pratjana kana wolarandru.
36 Nulu kana wolara najina, Nau tanangu kalumiltjamiltjarina wonti,
ngangau tana wilpawilpa ja piltjaru nganana wonti, tjipi jeribaka, tana
ngamalkanietja pani.
37 Jendranguta Nau milini nunkanani jatana wonti: „Kampananto
marapu parai, ja ngankanietja windri ngalje.“
38 Jendrania Kampania Kaparani ngatjianimai, Nulia ngankanietja
jinpananto nunkani kampanaia.

10

1 Ja Nulu mili nunkani marapratjana ja mandru matja karkana, Nulu
tanangu ngurula jinkina wonti kutji murumuruja, tanana dunkalkananto
ja tepi ngankananto muntja pratjana ja waltowalto pratjana.
2 Mili marapratjana ja mandruja tala tanapini nganai: „Ngopera
Simon, nina tanali dikai «Petrus» ja Andreas, ngatata nunkani; Jakobus,
Zebedäuni ngatamura, ja Johannes, ngatata nunkani;
3 Philippus ja Bartholomäus; Thomas ja Matthäus mardatandrakam-
panietja; Jakobus Alphäuni ngatamura, ja Leppäus, nina tanali dikai
«Thaddäus»;
4 Simon, Kana ngurandru ja Judas Iskarioth, nulu nina wondawondana
wonti.“
5 Tananapini marapratjana ja mandru Jesujeli jinpana wonti, ja Nulu
tanangu jirijiribana wonti ja jatana wonti: „Kana koja paltuni jura wata
wapananto, ja Samarita ngurani jura wata wirinanto;
6 A-ai, windri tjipia wapanau, tana Israel pungandru tintaterinala.
7 Wapanau ja kaukaubanimai, ja jatanimai: «Pariwilpaia milila
karakara nganai.»
8 Muntja tepi ngankanimai, kana gambanto kulikiri ngankanimai, kana
nari jiritjibanimai, kutji dunkalkanimai; bakujeli jura matja manina,
bakujeli jinkianimai.
9 Jura wata mardatandra maralje, bakana wata mardatandra bulu,
bakana wata mardatandra nguja pilki pailtjini juranani ngamalkananto;
10 Wata billi paltuja, bakana wata kati mandru, bakana wata tidnaputa,
bakana wata wonapita; ngangau ngankanietjani talku nganai buka
nunkani.
11 Mina ngura pirnani kara, ngura wakani kara jura matja wirina,
wolja jakalkanau, worana nunkangu talku nganai; naka ngamanimai, jura
puntilalu.
12 Jura pungani wirinani, nunkangu jaura murlali jinkianimai.
13 Punga kara talku ngananani, murla jurani nunkangupini
wokarananto, nau wata talku kara ngananani, murla jurani jurangu
karitjina tikananto.
14 Ja warle jurana wata patanani, bakana jaura jurani wata ngaranani,
nunkangupini pungandru kara ngurandru kara puntianimai, ja puturu
jurani tidnandru kantikantianimai.

15 Morlalu ngani jurangu jatai: «Sodoma ja Gomorra mitalali kalala
morla waka manila nganai kalala ditjini nunkangupini ngurani.»
16 Mai, ngato jurana jinpai tjipi jeribaka pandipandi mandrani; kiri
ngananau tjutju jeribaka ja jedini pani mulapara jeribaka.
17 Ngamalkaterianau kanandru; ngangau tanali jurana kapara worangu
ngulkujeli jinkila nganai ja jaura pungani tananani jurana wiriele nan-
drala nganai.
18 Bakana najinajibanietjani ja mitaia kaparani tanali jurana wapalkala
nganai ngakangundru, tanangu ja kana koni malka morlalu nganananto.
19 Tanali jurana ngulkujeli jinkinani, wata manujeli ngundranau,
worderu kara, mina kara jura jatananto; ngangau Nulia jurangu nunkan-
gupini ditjini jinkila nganai, mina jura jatananto.
20 Ngangau wata jura jatai, a-ai, jurani Ngaperaia Jaola jatai jurangu.
21 Nejieli ngatata nunkani naria ngulkujeli jinkila nganai, ja ngaperali
kupa nunkani; ja kupa terkakala nganai ngaperani ja ngandrini ja pudlana
naria jinkila nganai.
22 Ja kana warupoto jurangu kalakalarila nganai ngakani talandru.
Worana wonki nganai ngadajelu, nulu tepi ngurali manila nganai.
23 Tana jurangu tirikaripaterinani ngura kulnuni ngura nguruja min-
drianau. Ngangau morlalu ngani jurangu jatai: «Jura Israelaia ngura
pratjana wata mudala nganai Kanaia Ngatamura wokaranantulu.»
24 Mili wata morla pirna nganai ngujangujara jinkinietjani, bakana
ngankanietja wata morla pirna kaparani nunkanani.
25 Milini matja nganai, nau ngujangujara jinkinietjani nunkanani jeri-
baka pantjinani, ja ngankanietjani kaparani nunkanani jeribaka. Tanali
punga ngamalkanietja Beelsebub matja dikana, worderu morla pungaia
ngurula nunkani?
26 Wata tanangundru japali ngananau! Ngangau panila kurirpi nganai,
nau wata tinkari pantjila nganai; ja panila kurukuru nganai, nina tanali
wata ngujamala nganai.
27 Mina ngani jurangu jatai ngalpurani, jenia kaukaubanimai praitjani;
ja mina jura kurukuru ngarai talpali, jenia kaukaubanimai punga man-
gatandrani.
28 Wata japali ngananau tanangundru, tanali palku nari ngankai, ja
ngandandariai mungara nari ngankala; morla japali ngananau nunkan-
gundru, Nauja ngurunguru nganai, palku ja mungara turuja teribala.
29 Tanali wata tiwilitja mandru mardatandra wakawaka kulnundru
jinkimaliai? Ja wata kulno tanangundru mitani purila nganai jurani
Ngaperani panini.
30 Bakana para pratjana jurani mangatandrani matja windamana.
31 Wata japali ngananau; jura morla pirna nganai tiwilitja marapuni.
32 Warle ngana dikala nganai kanani, nina bakana ngato dikala nganai
Ngaperani ngakanani pariwilpani.
33 Warle ngana kutikutibala nganai kanani, nina bakana ngato ku-
tikutibala nganai Ngaperani ngakanani pariwilpani.
34 Wata ngundranau, ngani wokarana warai, murla kurala mitani; a-ai,
ngani wata wokarana warai murla kurala, windri kalti tiri.
35 Ngangau ngani wokarana warai, puntibala materi ja ngaperi nunkani,
mankara ja ngandri nankani, kalari ja paiara nankani;
36 Ja pungaia ngurala kanaia talpala nganala nganai.

37 Warle ngaperi kara, ngandri kara morla ngantjai ngakangu, nau
ngakangu wata talku nganai; ja warle kaku kara, mankara kara morla
ngantjai ngakangu, nau ngakangu wata talku nganai.
38 Ja warle kunarku nunkani wata maniai ja ngakangu karipateriai, nau
ngakangu wata talku nganai.
39 Warle tepi nunkani mankamankana warai, nulu nina tintala nganai,
ja warle tepi nunkani tintana warai ngakangundru, nulu nina manka-
mankala nganai.
40 Warle jurana patai, nulu ngana patai; ja warle ngana patai, nulu
ninaia patai, Nulia ngana jinpanala.
41 Warle Propheta kulno patai Prophetaia talani, nulu Prophetaia kalala
manila nganai; ja warle kana talku patai kana talkuja talani, nulu kana
talkuja kalala manila nganai.
42 Ja warle kulnuni tanangupini wakawakandru koko kulno ngapa malti
jinkila nganai milia talani, morlalu ngani jurangu jatai: «Nulu kalala
nunkani wata tintala nganai.»“

11

1 Ja Jesujeli jendranguta matja mudana, milini nunkanani ngujangujara
jinkila, Nau nakandru puntina wonti, ngujangujara jinkila ja jaura
kaukaubala ngurani tananani.

(Ngantjani-jaura G. D. III. Advent.)

2 Johannili kanjangari pungani Christuni ngankana matja ngarana, nulu
mili mandru nunkani jinpana wonti,
3 Ja nunkangu jatana wonti: „Naumata jidni, Nau wokarananto kara,
kulnuni ngaiani kalkananto kara?“
4 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti pudlangu: „Tikalumai, ja
Johanningu kaukaubalumai, mina judla najila wapaia ja ngarala wapaia:
5 Butjulali najiai, ja tjundurula wapai; gambala kulikiri pantjiai, ja
talpakurulali ngarai; narila tepi terkakai, ja wangiwangieli ngantjani jaura
ngarai;
6 Ja murlali pirna naupini nganai, nau ngakangu wata buljubuljuriai.“
7 Pudla tikanani, Jesujeli wonina wonti kana wolarani jatala Johan-
ningundru: „Mina najila jura pitaraia palkana paraia? Kalanka kulno,
watarali wijawijabanani?
8 Mina najila jura palkana paraia? Kana kulno kati tjankanto? Mai,
mitaia kaparaia pungani tanali ngamalkai kati tjanka.
9 Mina najila jura palkana paraia? Propheta kulno? Morlalu ngani
jurangu jatai: Nau morla pirna nganai Prophetani.
10 Ngangau naupini nau nganai, nunkangundru dakanala parai: «Mai,
ngato angela ngakani jinkangu mudlani ngopera jinpai, nulu palto jinkani
jinkangu ngopera ngankingala nganai.»

11 Morlalu ngani jurangu jatai: «Wata kulno tanangundru, widlandru
dankanala, terkakana wonti morla pirna Johanningu multibanietjani.
Worananau morla waka nganai pariwilpaia mililani, nau morla pirna
nganai nunkangu.»
12 Johannes multibanietjaia ditjindru kararielu pariwilpaia milila ngu-
rulali wokarai, ja kana ngurungurujeli ninaia parumai.
13 Ngangau Propheta worali ja jirijiribani jaurali Johanningulu tal-
padakana wonti;

14 Ja jura ngantjanani jenia patala, naupini Elias nganai, nau
wokarananto.
15 Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!
16 Worangu ngato ninapini nguja jeribaka kurananto? Tanaia kupa
wakani jeribaka nganai, tana jinkimalini pirini ngamai ja kamaneli tanani
karkai
17 Ja jatai: «Ngaiani jurangu wilpina warai, ja jura wata kilina warai;
ngaiani jindrana warai, ja jura wata ngaurongaurojeli nandraterina
warai.»
18 Ngangau Johannes wokarana warai wata tajina ja wata tapana, ja
tanaia jatai: «Nulu kutji ngamalkai;»
19 Ja Kanaia Ngatamura wokarana warai, Nulia tajiai ja tapai, ja
tanaia jatai: «Najianau, Nauja kana mirantjatieli tajinietja ja tapanietja,
mardatandrakampanietjaia ja madlentji ngankanietjaia kamaneli!» Ja
Kirila kalala maniai nunkani kupandru.“
20 Jendranguta Nulu wonina wonti, jaura kalkri jatala tanangupini
ngurani, tanangu pirnala nunkani marapu pantjina wonti, ngangau tana
wata madlentjandru karitjina wonti:
21 „Jakajai jinkangu Chorazíniai! jakajai jinkangu Bethsaidajai! ngangau
Tyrus ja Sidon ngurani jenia pirnala pantjinani, judlangu pantjinala, pudla
nurujeli kati murumurunto ja turuputani madlentjandru karitjinanto.
22 Ja ngani judlangu jatai: «Tyrus ja Sidon ngurali kalala ditjini kalala
morla waka manila nganai judlangu.»
23 Ja jidni Kapernaum, jidni miririna pariwilpaia, turujelu jidni ngarila
nganai; ngangau Sodom ngurani jenia pirnala pantjinani, jinkangu
pantjinala, naupini nunkangupini ditjini kararielu terkananto.
24 Ja ngani jurangu jatai: «Sodom mitalali kalala ditjini kalala morla
waka manila nganai jinkangu.»“

(Ngantjani-jaura Matthias ditjini.)

25 Jendranguta Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngato jidnana
Ngaperiai, Kapara pariwilpaia ja mitaia, jurakokala wapaia; ngangau
jundru jenia kana kirini ja ngujamanietjani kutibana warai ja kupani
tinkari ngankana warai;
26 Kau, Ngaperiai! jeruja jinkangu manju nganana wonti.
27 Ngaperali ngakanali ngakangu warupoto jinkina wonti; ja wata
kulnujeli Ngatamura ngujamai, windri Ngapili; ja bakana wata kulnujeli
Ngapina ngujamai, windri Ngatamurajeli ja nulu, nunkangu Ngatamura-
jeli ngantjai jenia tinkari ngankala.
28 Ngakangu kaparanau pratjana, jura wariwariai ja pariai, ngato jurana
ngara waribala nganai.
29 Pita wokara ngakani manianimai, ja ngakangundru kiririanau,
ngangau ngani malti ja ngarali waka ngundrateriai, ja jura mankamankala
nganai mungara ngara ngamala.
30 Ngangau pita wokara ngakani manju, ja juditji ngakani ngaua nganai.“

12

1 Jendranguta Jesus Sabbat ditjini buka maruni palkingana wonti, ja mili
nunkani mauali nganana wonti ja wonina wonti, buka tandra wokaribala
ja tajila.
2 Pharisaiali jenia najina, tana nunkangu jatana wonti: „Mai, milieli
jinkanali ngankai, jenia wata talku nganai Sabbat ditjini.“

3 Nau tanangu jatana wonti; „Jura wata warapanala, mina Davidali
ngankana wonti jendranguta, nau mauali nganana wonti ja tana nunkan-
gunto?
4 Worderu nau Godaia pungani wirina wonti ja wondrani buka tajina
wonti, tanana tajila nunkangu ja tanangu nunkangunto wata manuni
kuranala, a-ai, windri Priestani?
5 Jura wata warapanala jirijiribani jaurani, worderu Sabbat ditjini
Priestali Godaia pungani Sabbat wokaribai, ja madlentji pani nganai?
6 Ngani jurangu jatai: «Ninkida Kulno nganai, Nauja morla pirna nganai
Godaia pungani.»
7 Jura ngujamanani mina jenia wondrai: «Ngato ngantjai kalumilt-
jamiltjarina ja wata poto ngumu,» jura tanangu, madlentji panini, wata
kalala dikanani.
8 Ngangau Kanaia Ngatamura bakana Sabbat ditjia Kapara nganai.“
9 Ja Nau nakandru wapana wonti ja jaura pungani tananani wokarana
wirina wonti.
10 Ja mai, naka kana kulno nganana wonti, nau mara muja nganana
wonti. Ja tanali nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Jenia talku
nganai, Sabbat ditjini tepi ngankala?“ Ngangau tana nunkangundru
ngulkuterkananto.
11 Nau tanangu jatana wonti: „Worana kana jurangundru nganai, nulia
tjipi kulno ngamalkai, nau Sabbat ditjini kutuni purinani, nulia nina wata
patala nganai ja dukarala nganai?
12 Worderu morla pirna kana nganai tjipini? Jeruja bakana talku nganai
Sabbat ditjini ngumu ngankala.“
13 Ngadani Nau nunkangupini kanani jatana wonti: „Mara ngutateriau!“
ja nau ngutaterina wonti, ja mara tepi pantjina wonti nguruni jeribaka.
14 Pharisaia dunkana wonti ja ngankamalina wonti, worderu nina
nandrala.
15 Ja Jesujeli jenia matja ngujamana, Nau nakandru puntina wonti,
ja kana wolara marapu nunkangu karipaterina wonti, ja Nulu tanana
pratjana tepi ngankana wonti.
16 Ja Nulu tanana daudauana wonti, tanali nina wata tinkari
ngankananto.
17 Ngangau morlalu pantjinanto, mina Jesaiasali Prophetali kaukaubana
wonti, nau jatana wonti:
18 „Mai, Ngatamura ngakani, ninaia ngato kalkalkana wonti, ja
Ngantjanipirna ngakani, worangu ngani mungara manju nganai; Ngato
Jaola ngakani nunkangu kurala nganai, ja Nulia kana wolarani kalala
kaukaubala nganai.
19 Nulia wata jatamalila nganai ja maritjila nganai, ja tanali ngaiala
nunkani wata paltuni ngarala nganai.
20 Wokarini kalanka Nulia wata kantji wokaribala nganai, ja praitji,
ngampu palina, Nulia wata kantji palimala nganai, Nulia kalala jinkinan-
tulu kalalu ngankanaia.
21 Ja kana wolarali talani nunkanani wolkareli kalkala nganai.“
22 Jendranguta tanali nunkangu kana kulno kutjinto wapalkana wonti,
nau butju ja ngapu nganana wonti; ja Nulu nina tepi ngankana wonti,
jeruja ngapula ja butjula jatana wonti ja najina wonti.
23 Ja kana wolara ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Wata Naupini
Davidani ngatamura nganai?“

24 Pharisaiali jenia matja ngarana, tana jatana wonti: „Nulupini kutji
windri Beelsebub, kutjia kaparali dunkalkai.“
25 Jesujeli ngundrana tanani matja ngujamana, Nau tanangu jatana
wonti: „Mililа pratjana, munta piltjaru ngankaterinani, pitaru jeribaka
pantjila nganai, ja ngura ja punga pratjana, munta piltjaru ngankaterinani,
wata terkala nganai.
26 Ja kutjieli kutji dunkalkanani, nau munta piltjaru ngankateriai;
worderu mililа nunkani terkananto?
27 Ja ngato Beelsebubieli kutji dunkalkanani, waninali ngatamurajeli
juranali tanana dunkalkai? Jendrania tana kalala kuranietja jurani
nganala nganai.
28 Ngato Godaia Jaolali kutji dunkalkanani, jeruja morlalu Godaia mililа
jurangu wokarana warai.
29 Worderu kara kana kulno kana ngurunguruja pungani wirinanto
poto nunkani watawatali manila, nulu wata ngopera kana ngurunguru
dupudupu ngankanani? Ja ngadani nulu pungani pratjana watawatali
manila nganai.
30 Worana wata ngakangunto nganai, nau tula ngakani nganai; ja warle
wata ngakangunto kampai, nulu piltjaru ngankai.“
31 Jendrania ngani jurangu jatai: „Madlentji ja ngirkibani jaura pratjana
Godali kanani kalingala nganai; windri Jaola ngirkibana Nulia wata
kalingala nganai.
32 Ja warle jaura madlentji jatanani Kanaia Ngatamurani, nunkangu
Nulia kalingala nganai; warle jaura madlentji jatanani Jaola kulikirini,
nunkangu Nulia wata kalingala nganai, wata nunkangupini mitani ja
bakana wata ngadani.
33 Pita nindri ngumu kuranau, ja tandra nunkani ngumu; pita nindri
madlentji kuranau, ja tandra nunkani madlentji; ngangau tandrani jura
pita nindri ngujamai.
34 Wiparu kupa worajai! Worderu jura ngumu jatananto jura madlentji
ngananani? Ngangau ngara manamirindru mana jatai.
35 Kana ngumujeli ngara ngumundru ngumula dunkalkai; kana madlen-
tjali ngara madlentjandru madlentji dunkalkai.
36 Ngani jurangu jatai: «Jaura baku pratjanandru, tanana kana jatala
nganai, tanali kalabananto kalala ditjini.
37 Ngangau jinkani jaurandru Nulia jidna talku dikala nganai, ja jinkani
jaurandru Nulia jinkangu kalala jinkila nganai.»“
38 Jendranguta jaura jinkinietja ja Pharisaia palpali nunkangu kalabana
wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, ngaiani ngantjai malka
jinkangundru najila.“
39 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Nguja madlentjali ja
palakantjieli malka wontiai, ja tanali wata malka manila nganai, windri
Prophetaia Jonani malka.
40 Ngangau worderu Jonas paru pirna mandrani ditji parkulu ja tinka
parkulu nganana wonti, jeruja bakana Kanaia Ngatamura mita mandrani
ditji parkulu ja tinka parkulu nganala nganai.
41 Ninive kana terkakala nganai kalala ditjini nunkangupini ngujani jela
ja tanangu ngulkuterkala nganai, ngangau tana madlentjandru karitjina
wonti Jonani ngujangujarandru; ja mai, ninkida morla pirna nganai
Jonangu.
42 Mitaia kapara widla kunankarindru terkakala nganai kalala ditjini
nunkangupini ngujani jela ja tanangu ngulkuterkala nganai; ngangau

nani mitaia wondirandru wokarana wonti, Salomoni kiri ngarala; ja mai, ninkida morla pirna nganai Salomongu.
43 Kutji murumuru kanandru matja dunkana, nau pitarani palkingai, wontina ngara ngamala, ja wata mankamankai.
44 Ngadani nau jatai: «Ngani tikala nganai pungaia ngakanaia, woderindru ngani matja dunkana.» Ja nau wokarana, nulu nina mankamankai kala, ja matja darpana, ja tjirkatjirkana.
45 Ngadani nau palkai, ja nulu wapalkai kutji mara wora ja mandru, morla madlentji nunkangu, ja tana wiriai naka ngamala; ja ngadani naupini kana morla madlentji pantjila nganai ngoperalani. Jeruja bakana nunkangupini nguja madlentjani pantjila nganai.“
46 Nulu kana wolarani kaukaubanani, mai, ngandri nunkani ja ngatata nunkani palarani terkana wonti ja jertapaterina wonti nunkangu nganka-malila.
47 Kulno nunkangu jatana wonti: „Mai, ngandri jinkani ja ngatata jinkani palarani terkala wapaia ja jertapaterila wapaia jinkangu nganka-malila.“
48 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti nunkangu, nau jenia jatanani: „Worana ngandri ngakani ja warletana ngatata ngakani?“
49 Ja Nulu nguna warpina wonti milini nunkanani ja jatana wonti: „Najianau, ngandri ngakani ja ngatata ngakani!“
50 „Ngangau warle Ngaperaia ngakanaia pariwilpalaia jertapaterina ngankai, naupini ngatata ngakani ja kaku ngakani ja ngandri ngakani nganai.“

13

1 Nunkangupini ditjini Jesus pungandru dunkana wonti, ja Nau panto dirkalani ngamana ngarina wonti.
2 Ja kana wolara nunkangu jurborina wonti, ja Nau botani wirina wonti ja ngamana ngarina wonti, ja kana wolara dirkalani terkana wonti.
3 Ja Nulu tanangu jaura marapu kaukaubana wonti jeribaka jaurali ja jatana wonti: „Mai, jaupanietja wapana wonti jaupala.
4 Ja nulu jaupanani, palpa paltuni purina wonti, ja paia wokarana wonti ja nina tajina wonti.
5 Ja palpa marda paltirani purina wonti ja wata mita tjanka marapu ngamalkana wonti ja nurujeli punkana wonti, ngangau mita puta nganana wonti.
6 Ja ditji matja dunkana, nau winjarina wonti, ja ngangau kapara pani nganana wonti, nau mujarina wonti.
7 Ja palpa dilkani purina wonti, ja dilka punkana wonti, ja nina palimana wonti.
8 Ja palpa mita ngumuni purina wonti ja tandra punkibana wonti, kulnujeli tandra 100, kulnujeli tandra 60, kulnujeli tandra 30.
9 Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“
10 Ja mili nunkani nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Minan-dru jidni tanangu jeribaka jaurali jatai?“
11 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti tanangu: „Jurangu matja jinkina warai, jaura kurukuru Godaia mililandru ngujamananto, ja tanangu jenia wata jinkina warai.
12 Ngangau warle ngamalkai, nunkangu Nulia jinkila nganai, ja nulu morla marapu ngamalkala nganai; ja warle wata ngamalkai, nunkangun-dru Nulia bakana jenia manila nganai, mina nulu ngamalkai.

13 Jendrangundruja ngani tanangu jeribaka jaurali jatai, ngangau tanali
najina bulu najiai, ja ngarana bulu ngarai, ja wata ngujamai.
14 Ja tanangu morlalu pantjiai Jesaiasani talpadakani jaura, nau jatana
wonti: «Talpali jura ngarala nganai ja bulu ngundrala nganai, ja milkieli
jura najila nganai ja bulu najila nganai.
15 Ngangau tananipini kana wolaraia ngara pariai, ja tanaia talpa
talpakuru, ja tanaia milki butju ngankateriai, ngangau tanalia milkieli
bulu najinanto ja talpali bulu ngarananto ja ngarali bulu ngujamananto,
ja wata madlentjandru karitjinanto, ngato tananaia tepi ngankananto.»
16 Murlali pirna milki jurani nganai, ngangau tanalia najiai, ja talpa
jurani, ngangau tanalia ngarai.
17 Ngangau morlalu ngani jurangu jatai: «Propheta ja kana talku
marapu wolkareli nganana wonti najila, mina jura najila wapaia, ja tanali
jenia wata najina wonti, ja ngarala, mina jura ngarala wapaia, ja tanali
jenia wata ngarana wonti.»“
18 Jeribaka jaura jaupanietjandru ngaranau!
19 „Warle jaura mililandru ngarai ja wata ngujamai, nunkangu kutji
wokarai, ja nulu jenia dukarai, mina ngarani matja jaupana; naupini nau
nganai, nina paltuni jaupana warai.
20 Nina marda paltirani jaupana warai, nau nganai, nulu jaura ngarai ja
nurujeli murlali nina patai;
21 Nau kapara pani nganai, a-ai, nau maraltja nganai. Ketjaketjana ja
tirikaripaterina wokaranani jaurandru, nau wolja kalakalarila nganai.
22 Nina dilkani jaupana warai, nau nganai, nulu jaura ngarai, ja
nunkanipini mitaia manujeli ngundranali ja poto pirnaia jedibanali jaura
palimai, ja nulu tandra pani punkibai.
23 Nina mita ngumuni jaupana warai, nau nganai, nulu jaura ngarai ja
ngujamai; nulupini tandra punkibai, kulnujeli tandra 100, kulnujeli tandra
60, kulnujeli tandra 30.“

(Ngantjani-jaura G. D. V. Epiphanias.)

24 Jeribaka jaura nguru Nulu tanangu kurana wonti ja jatana wonti:
„Pariwilpaia milila kana kulno jeribaka nganai, nulu paua ngumu mitani
nunkanani jaupana wonti.
25 Matja kana muka turaranani, talpala nunkani wokarana wonti, ja nulu
paua madlentji jaupana wonti ngumuni terti, ja kutingana wonti.
26 Ja nindri punkanani ja tandrarinani, bakana nindri madlentji kantji-
rina wonti.
27 Ja pungaia kaparaia mili wora wokarana wonti ja jatana wonti
nunkangu: «Kaparajai! wata jundru paua ngumu mitani jinkanani
jaupana paraia? Woderindru nindri madlentji?»
28 Nau tanangu jatana wonti: «Talpalali jenia ngankana paraia.» Mili
nunkangu jatana wonti: «Jundru ngantjai, ngaiani wapananto, nina
mulkana dukarala?»
29 Nau jatana wonti: «Pani; buka kanta jura bakana dukaraiati, nindri
madlentji dukarana.
30 Pudla wolja jela punkananto kampani ditjielu, ja kampani ditjini
ngani kampanietjani jatala nganai: Ngopera nindri madlentji kampanau,
ja kuma ngankanau, nina turujeli japila; ja buka tandra kampani pungani
ngakanani mapani-mai.»“
31 Jeribaka jaura nguru Nulu tanangu kurana wonti ja jatana wonti:
„Pariwilpaia milila tandra wakawaka jeribaka nganai, ninapini kana
kulnujeli manina wonti ja mitani nunkanani jaupana wonti.

32 Nau morla waka nganai tandra nguja marapuni; nau matja pirnarina,
nau morla pirna nganai nindri nguja marapuni, ja pitariai, jeruja tjilpini
nunkanani paia ngaranala wokarai, ja ngamai.“
33 Jeribaka jaura nguru Nau tanangu jatana wonti: „Pariwilpaia milila
pulkurutjeribani buka jeribaka nganai, nina widla kulnujeli manina
wonti ja duldruwana wonti koko pirna parkulu buka turarani, nau
pulkurutjeranantulu.“
34 Tananapini pratjana Jesus kana wolarani jeribaka jaurali jatana wonti,
ja jeribaka jaura panini Nau wata tanangu jatana wonti.
35 Ngangau morlalu pantjinanto, mina Prophetali kaukaubana wonti,
nau jatana wonti: „Ngani mana wilparila nganai jeribaka jaurali, ngato
kaukaubala nganai, mina kurukuru nganana wonti mita pantjimanan-
dru.“
36 Ngadani Jesujeli kana wolara jinpana wonti ja pungani wokarana
wonti. Ja mili nunkani nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Jerib-
aka jaura nindri madlentjandru mitani ngaianingu mildiri ngankamai.“
37 Nulu tanangu kalabana wonti: „Nulu paua ngumu jaupai, Nau Kanaia
Ngatamura nganai;
38 Buka maru, mita maru nganai; paua ngumu mililaia kupa nganai;
nindri madlentji madlentjaia kupa nganai;
39 Talpalali, nulu jenia jaupana, nau kutji madlentji nganai; kampani
ditji mita mudani nganai; kampanietja angela wora nganai.
40 Worderu tanali nindri madlentji kampai ja turujeli japiai, jeruja
bakana mita mudanani nganala nganai.
41 Kanaia Ngatamurajeli angala worana nunkani jinpala nganai ja
nunkani mililandru kampala nganai tjikatjika pratjana, ja tanana madlen-
tji ngankanietja.
42 Ja tanali tanana turu pirini worala nganai; naka tana ngirikidala
nganai ja mana katakatangala nganai.
43 Jendranguta kana talku mintjila nganai ditji pirna jeribaka tanani
Ngaperaia mililani.“ Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!
44 Nakaldra pariwilpaia milila poto pirna jeribaka nganai, nau mitani
kurukuru parai; nina kana kulnujeli mankamankana wonti ja kutibana
wonti, ja nunkangundru pirna mankina nau wapana wonti, ja warupoto,
mina nulu ngamalkana, jinkina wonti, ja ninapini mita burungankana
wonti.
45 Nakaldra pariwilpaia milila jinkimalinietja jeribaka nganai, nulu
marda ngumu wontiai.
46 Ja nulu marda kulno ngumu pirna matja mankamankana, nau
wapana wonti, ja warupoto, mina nulu ngamalkana, jinkina wonti, ja nina
burungankana wonti.
47 Nakaldra pariwilpaia milila jama pirna jeribaka nganai, nina kanali
panto pirnani worai ja paru nguja marapu kampai.
48 Ja naupini matja manamiririna, tanali nina taralkana wonti dirkalaia,
ja tana ngamana ngarina wonti, ja tanali tanana ngumu pirrani kurana
wonti, ja tanana madlentji worana wonti.
49 Jeruja mita mudanani nganala nganai; angala wora dunkala nganai,
ja tanali puntipuntibala nganai kana madlentji kana talkundru,
50 Ja tanana turu pirini worala nganai; naka tana ngirikidala nganai ja
mana katakatangala nganai.
51 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura tananapini pratjana ngundrana
warai?“ Tana nunkangu jatana wonti: „Kau, Kaparajai!“

52 Nau tanangu jatana wonti: „Jendrania jaura jinkinietja pratjana,
tana mili pantjinala pariwilpaia mililaia, punga ngamalkanietja jeribaka
nganai, tanali tanani poto pirnandru marra ja womala dunkalkai.“
53 Ja jendranguta Jesujeli tananapini jeribaka jaura mudana wonti, Nau
nakandru puntina wonti.
54 Ja Nau ngura kamanelini wokarana wonti, ja Nulu tanangu ngujan-
gujara jinkina wonti jaura pungani tananani, ja tana pirna ngaruparana
wonti ja jatana wonti: „Wodajerindru Nulia ninapini kiri ja ngurula
manina?
55 Naupini wata pita ngankanietjaia ngatamura nganai? Ja ngandri
nunkani Maria? Ja ngatata nunkani Jakobus ja Joses ja Simon ja Judas?
56 Ja wata kaku nunkani pratjana ngaianangu jela nganai? Woda-
jerindru Nulia jenia pratjana manina?“
57 Ja tana nunkangu kuterina wonti. Ja Jesus tanangu jatana wonti:
„Propheta wata waka nganai, windri ngura kamanelini ja pungani
nunkanani.“
58 Ja Nulu wata pirnala marapu naka ngankana wonti, ngangau tanali
wata morlalu ngundrana wonti.

14

1 Tanangupini ditjini Herodes, mitaia kapakaparali, pinti Jesungundru
ngarana wonti,
2 Ja nau milini nunkanani jatana wonti: „Naupini Johannes multiban-
ietja nganai, Nau narindru jiritjina warai; ngangau Nulu jenia pirnala
ngankai.“
3 Ngangau Herodili Johannes patana wonti ja dupudupu ngankana wonti
ja nina kanjangari pungani widmana wonti, Herodias Philippuni ngatataia
nunkanaia noandru.
4 Ngangau Johannes nunkangu jatana wonti: „Jinkangu wata talku
nganai nana ngamalkananto.“
5 Nulu ngantjana wonti, nina nari ngankala, windri nau japali nganana
wonti kana wolarandru; ngangau tanali nina Propheta ngundrana wonti.
6 Herodili dankani ditji nunkani ngamalkana, Herodiani ngatani
tanangu terti kilina wonti, ja Herodes nankangu murlali nganana wonti.
7 Jendrania nau nankangu jaura morlalu jatana wonti, nankangu jinkila,
minani nani ngatjinani.
8 Ngandrieli nankanali nana matja kurukurubana, nani jatana wonti:
„Jinkiau ngakangu ninkida pirrani Johannes multibanietja mangatandra.“
9 Ja mitaia kapara burkali pantjina wonti; windri jaura morlalundru ja
pungaia kamanelindru nulu jirijiribana wonti, nina nankangu jinkinanto.
10 Ja nulu jinpana wonti ja Johannes mangatandra wokaribana wonti
kanjangari pungani.
11 Ja tanali mangatandra pirrani tikalkana wonti ja mankarani jinkina
wonti, ja nandru nina ngandrini nankanani padakana wonti.
12 Ja mili nunkani wokarana wonti ja palku nunkani manina wonti ja
nina todina wonti ja wapana wonti, Jesungu jenia kaukaubala.
13 Ja Jesujeli jenia matja ngarana, nau nakandru botali wapana wonti
pitaraia pilki. Ja kana wolarali jenia matja ngarana, tana tidnali nunkangu
karipaterina wonti ngura wolarandru.
14 Ja Jesus dunkana wonti, ja Nulu kana wolara pirna najina wonti;
ja Nau tanangu kalumiltjamiltjarina wonti, ja Nulu muntja tanani tepi
ngankana wonti.

15 Matja kalkaurarina, mili nunkani nunkangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Ninkida pitaru nganai ja ditji matja wirina; kana wolara jinpau,
tanaia nguraia wapananto buka tanani burungankala.“
16 Jesus tanangu jatana wonti: „Tanaia wata wapananto; jura tanangu
buka jinkianau.“
17 Tana nunkangu jatana wonti: „Ngaiani ninkida windri buka ngunku
mara wora ja paru mandru ngamalkai.“
18 Nau jatana wonti: „Jura ngakangu tanana padakanimai.“
19 Ja Nulu jirijiribana wonti, kana wolara kantani ngamana ngarinanto;
ja Nulu buka mara wora ja paru mandru patana wonti, ja pariwilpani
najina tarana wonti, ja tanana ngurungutana wonti; ja Nulu buka
wokaribana wonti ja milini nunkanani jinkina wonti, ja milieli kana
wolarani.
20 Ja pratjanali tajina wonti ja jerturina wonti, ja tanali buka wordu-
wordu kampana wonti, billi marapratjana ja mandru manamiri.
21 Ja tana materi 5000 nganana wonti, matja tajina, kalitakali widlaku-
pata.
22 Ja wolja Jesujeli mili nunkani jinpana tertana wonti, tana botani
wirinanto ja nunkangu ngopera jerankaria pararananto, Nulu ngopera
kana wolara jinpananto.
23 Ja Nulu kana wolara matja jinpana, Nau mardawonpaia tarana wonti
ngatjila kulnulu. Ja matja kalkaurarina, Nau naka kulnulu nganana wonti.
24 Bota matja panto mandrani ngananani, mandikilali nina jupana
wonti; ngangau watara tanangu mudlani ngakana wonti.
25 Nguramaranikuperi Jesus tanangu wokarana wonti ngapani wapana.
26 Ja milieli nina najina ngapani wapanani, tana japali pirna pantjina
wonti jo jatana wonti: „Kutji Nauja nganai!“ ja tana japali maritjina wonti.
27 Nurujeli Jesus tanangu jatana wonti: „Murlali ngananimai, ngani
Nauja; wata japali ngananimai!“
28 Petrujeli nunkangu kalabana wonti ja jatana wonii: „Kaparajai! Jidni
ngananani, ngana karkamai, ngani jinkangu ngapani wokarananto.“
29 Nau jatana wonti: „Kaparau!“ Ja Petrus botandru ngarina wonti ja
ngapani wapana wonti, Jesungu wokarala.
30 Nulu watara pirna najina, nau japali pantjina wonti; ja nau nganana
ngarina wonti kunakutila, nau maritjina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai,
ngana kulkamai!“
31 Nurujeli Jesujeli nguna warpina wonti ja nina patana wonti ja jatana
wonti: „Wuldrungundranietjajai, minandru jidni mangangankai?“
32 Ja pudla botani tarana, watara mudana wonti.
33 Tana kana botani wokarana wonti nunkangu pantjaterkana ngarila,
ja jatana wonti: „Morlalu, Jidni Godaia Ngatamura nganai.“
34 Ja tana matja pararana, tana Genezareth mitani wokarana wonti.
35 Ja kanali nunkangupini ngurani nina matja ngujamana, tanali mita
marapuni karakara jinpana wonti, ja tanali muntja pratjana nunkangu
wokaralkana wonti.
36 Ja tana nunkangu ngatjina wonti, tanali windri katijelbi nunkani
karakarananto; ja worderuntjali karakarana wonti, tepi pantjina wonti.

15

1 Ngadani Pharisaia ja jaura jinkinietja Jerusalemingundru Jesungu
wokarana wonti ja jatana wonti:

2 „Minandru milieli jinkanali pinaraia jirijiribani jaura dankarai?
Ngangau tanali mara wata kulirkateriai buka tajila.“
3 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Minandru jura Godaia
jirijiribani jaura dankarai jurani jirijiribani jaurandru?“
4 Ngangau Godali jirijiribana wonti ja jatana wonti: „Ngaperi ja ngandri
pirna ngundramai!“ ja: „Warle ngaperani ja ngandrini jaura madlentji
jatai, nau naria palinanto.“
5 Ja jura jatai: „Worana npaperani kara ngandrini kara jatai: Poto
ngumu ngato jinkiai, mina jinkangu ngumu nganai, nina jundru ngakan-
gundru maninanto; ja nulu ngaperi nunkani kara, ngandri nunkani kara,
wata pirna ngundrananto.“
6 Ja jura Godaia jirijiribani jaura worana warai jurani jirijiribani
jaurandru.
7 Jura kana jeljujelju, ngumu Jesaiasali jurangundru talpadakana wonti
ja jatana wonti:
8 „Tanapini kana wolara manali ngakangu wokarai ja manamimieli
ngana pirna ngundrai, ja tanani ngara ngakangu worita nganai.
9 Bakujeli tanali ngana pirna ngundrai; ngangau tanali kanaia jirijiribani
jaurandru ngujangujara jinkiai.“
10 Ja Nulu kana wolara karkana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Ngaranimai, ja ngundranimai!
11 Wata jendralipara, mina manani wiriai, kana murumaru ngankai;
a-ai, windri jendralipara, mina manandra dunkai, nulupini kana muru-
muru ngankai.“
12 Jendranguta mili nunkani wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Jidni milkila, Pharisaiali ninaia jaura matja ngarana, tana kalakalarina
warai?“
13 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Nindri pratjana, tananapini
Ngaperali ngakanali pariwilpani wata kuranala, tanana tanali dukarala
nganai.
14 Tana worani; ngangau tana butjuja palto wondranietja ja munta butju
nganai; butjujeli butjuni palto wondranani, pudla kutuni purila nganai.“
15 Petrujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ninapini
jeribaka jaura ngaianingu mildiri ngankamai.“
16 Jesus jatana wonti: „Bakana jura patipati nganai?
17 Jura wata ngujamai, jenipara pratjana, mina manani wiriai, mandrani
ngariai, ja ngadani palkingai?
18 Jenipara, mina manandru dunkai, ngarandru wokarai; ja jendralipara
kana murumuru ngankai.
19 Ngangau ngarandru dunkai, ngundrana madlentji, naria nandrani,
pinta wokaribana, palakantji, kurikantji, jedieli jaura morlalu kurani,
ngirkibani.
20 Tanalipini kana murumuru ngankai; mara murumurujeli tajina wata
kana murumuru ngankai.“

(Ngantjani-jaura G. D. Reminiscere.)

21 Ja Jesus nakandru wapana wonti ja kutingana wonti Tyrus ja Sidon
mitaia.
22 Ja mai, Canaan widla kulno nunkangupini wondirandru dunkana
wonti ja maritjina wonti ja nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, Davidani
ngatamurajai! ngakangu kalumiltjamiltjariau; ngatani ngakani kutjieli
pirna jupai.“

23 Ja Nulu wata jaura kulno kalabana wonti nankangu. Ja mili nunkani
nunkangu wokarana wonti ja nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti:
„Nanaia jinpamai: ngangau nania ngaianangu maritjina karipateriai.“
24 Ja Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngapili ngana jinpana wonti
windri tanangupini tjipia, tana Israel pungandru tintaterinala.“
25 Ja nani wokarana wonti ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti ja
jatana wonti: „Kaparajai, ngakangu marangokau!“
26 Ja Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Wata jenia talku nganai,
kupaia buka manina ja kintalani worana.“
27 Nani jatana wonti: „Kau, Kaparajai; ja bakana kintalali buka
worduwordu tajiai, kapara worani kurlindru purinani.“
28 Jendranguta Jesujeli kalabana wonti ja nankangu jatana wonti:
„Widlajai, morlalu ngundrana jinkani pirna nganai; mina jidni jertap-
ateriai, jenia jinkangu pantjiatimai.“ Ja ngatani nankani tepirina wonti
nunkangupini ditjini.

29 Ja Jesus nakandru wapana wonti ja Galilaia pantuni wokarana wonti
ja mardawonpani tarana wonti ja naka ngamana ngarina wonti.
30 Ja kana wolara pirna nunkangu wokarana wonti, tanali padakana
wonti tjunduru, butju, ngapu, dupudupu ja nguja marapu; ja tanali tanana
Jesungu tidnani worana ngarina wonti, ja Nulu tanana tepi ngankana
wonti.
31 Jeruja kana wolara pirna ngaruparana wonti, ngangau tanali najina
wonti, ngapula jatanani, dupudupula tepi, tjundurula wapanani ja butju-
lali najinani; ja tanali Israelani Goda jurakokana wonti.
32 Jesujeli mili nunkani karkana wonti ja jatana wonti: „Ngani kana
wolarani kalumiltjamiltjariai, ngangau ditji parkulu tanaia ngakangunto
ngamana warai, ja tanalia panila ngamalkai tajila; ja ngato wata ngantjai,
tananaia maua jinpala, tanaia paltuni wariwariati.“
33 Ja mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Wodajerindru nga-
iani pitarani jeruntja buka maninanto, tananapini kana wolara jerto
ngankala?“
34 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Worderuntja buka ngunku jura
ngamalkai?“ Tana jatana wonti: „Mara wora ja mandrumata ja paru
wakawaka ngalje.“
35 Ja Nulu kana wolarani jirijiribana wonti, tana mitani ngamana
ngarinanto.
36 Ja Nulu buka ngunku mara wora ja mandru ja paru patana wonti,
ja Nulu tanana ngurungutana wonti ja wokaribana wonti ja milini
nunkanani jinkina wonti, ja milieli kana wolarani.
37 Ja pratjanali tajina wonti ja jerturina wonti, ja tanali buku wordu-
wordu kampana wonti billi mara wora ja mandru manamiri.
38 Ja tanali matja tajina materi 5000 nganana wonti kalitakali widlaku-
pata.
39 Ja Nulu kana wolara matja jinpana, Nau botani wirina wonti, ja
Magdalaia wondirani wokarana wonti.

16

1 Ja Pharisaia ja Sadducaia wokarana wonti nina wontjala, ja nunkangu
ngatjina wonti, Nulu tanangu malka kulno pariwilpandru wondrananto.

2 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Matja kalkaurarinani,
jura jatai: Ditji ngumu nganala nganai ngangau pariwilpani kalkamaralje
pirna nganai.
3 Ja tankubana palkara: Karari ditjini talara wokarala nganai, ngangau
pariwilpani nguramaralje pirna nganai, ja ngalpuru pantjiai. Jura kana
jeljujelju! Pariwilpaia mudla jura kiri nganai ngujangujamala, windri
miljaraia malka jura wata ngujangujamai.
4 Nguja madlentjali ja pinta wokaribanietjali ngantjai malka kulno; ja
tanalia wata malka manila nganai, windri Prophetaia Jonani malka.“ Ja
Nulu tanana worarana kurana wonti ja wapana wonti.
5 Ja mili nunkani jerankari wokarana wonti, ja tana kuritarana wonti
buka padakala.
6 Jesus tanangu jatana wonti: „Najianau ja ngamalkaterianau Pharisa-
iaia ja Sadducaiaia pulkurutjeribani bukandru.“
7 Tana ngankamalina wonti ja jatana wonti: „Jenia Nauja jatai, ngangau
ngaiana wata buka padakana warai.“
8 Jesujeli jenia matja ngujamana, Nau tanangu jatana wonti: „Minandru
jura ngankamaliai, jura wuldrungundranietja, ngangau jura wata buka
padakana warai?
9 Jura wata ngundrai ja wata mangatandra wilpariai buka ngunku mara
wora materani 5000, ja worderuntja billi jura kampana paraia?
10 Ja bakana wata buka ngunku mara wora ja mandru materani 4000, ja
worderuntja billi jura kampala wiri?
11 Worderu jura bulu ngujamai, ngani wata bukandru jatana warai,
jurangu jatana: Jura ngamalkaterinanto Pharisaiaia ja Sadducaiaia pulku-
rutjeribani bukandru?“
12 Jendranguta tanali ngujamana wonti, Nau wata jatana warai, tana
ngamalkaterinanto bukaia pulkurutjeribani bukandru, a-ai, Pharisaiaia ja
Sadducaiaia ngujangujarandru.

(Ngantjani-jaura Petruni ja Pauluni ditjini.)

13 Jesus Cäsaraia Philippi mitani wokarana wonti, ja Nulu mili nunkani
jekibana wonti ja jatana wonti: „Mina kana jatai, worana Kanaia
Ngatamura nganai?“
14 Tana jatana wonti: „Palpa jatai: Jidni Johannes multibanietja, palpa
Elias, palpa Jeremias kara Propheta kulno kara.“
15 Nau tanangu jatana wonti: „Mina jura jatai, worana ngani nganai?“
16 Simon Petrujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Jidni Christus
nganai, Godaia tepia Ngatamura,“
17 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Murlali pirna
jidni nganai, Simon, Jonani ngatamura; ngangau palkujeli ja kumarali
jinkangu jenia wata tinkari ngankana warai, a-ai, Ngaperali ngakanali
pariwilpani.
18 Ja ngani bakana jinkangu jatai: Jidni Petrus nganai, ja nunkangupini
marda tulurani ngato mililа ngakani wotila nganai, ja turu manali nina
wata kalalu ngankala nganai.
19 Ja ngato jinkangu pariwilpaia mililaia mana ngamalkijiribananto
jinkila nganai; ja mina jundru mitani dupudupu ngankala nganai, jenia
bakana pariwilpani dupudupu nganala nganai; ja mina jundru mitani
dukarala nganai, jenia bakana pariwilpani walto nganala nganai.“
20 Ngadani Nulu mili nunkani daudauana wonti, tanali jenia wata
kulnuni kaukaubananto, Nau Jesus Christus nganai.

21 Jendranguta Jesujeli wonina wonti, milini nunkanani wondraterila,
Nau Jerusalemia wapananto ja pinaru woraugundru ja Priesta pirnan-
dru ja jaura jinkinietjandru pirna ketjaketjananto, ja tanali nina nari
ngankananto, ja Nau ditjini parkulani nakaldra jiritjinanto.
22 Ja Petrujeli nina tjirimalkana wonti, ja wonina wonti nina daudauala
ja jatana wonti: „Ngamalkateriamai, Kaparajai, wata jenia jinkangu
pantjinanto.“
23 Nau karitjina wonti ja Petrungu jatana wonti: „Ngakangu ngadaia
nganamai, Satanajai! jundru ngana ngandrawalkai; ngangau jundru wata
ngundrai, mina Godaia nganai, a-ai, windri mina kanaia.“
24 Jesus milini nunkanani jatana wonti: „Warle ngantjai ngakangu
karipaterila, nau munta panila ngundrateriatimai, ja nulu kunarku
nunkani maniatimai ja ngakangu karipateriatimai.
25 Ngangau warle tepi nunkani ngantjai kulkala, nulu nina tintala
nganai; ja warle tepi nunkani tintai ngakangundru, nulu nina manka-
mankala nganai.
26 Jenia kanani ngumu nganai kara, nulu mita maru maninani, ja
mungara tintaterinani? Mina kalala kanali jinkinanto kara mungarani
nunkanani?
27 Ngangau wolja Kanaia Ngatamura Ngaperaia nunkanaia pirnalali
wokarala nganai nunkani angela worangunto; ja ngadani Nulu warupo-
tuni kalala jinkila nganai tanani ngankanandru.
28 Morlalu ngani jurangu jatai: Tanangundru palpa ninkida terkala
wapaia, tanalipini nari wata wontjala nganai, tanalia Kanaia Ngatamura
mililani nunkanani wokaranani najinantulu.“

17

(Ngantjani-jaura G. D. VI. Epiphanias.)

1 Ditji mara wora ja kulnuni Jesujeli Petrus ja Jakobus ja Johannes
ngatata nunkani patana wonti, ja tanana pilki taralkana wonti marda-
wonpa pirnaia miri.
2 Ja Nau tanangu njeranjerarina wonti, ja Nau mudla ditji jeri mintjina
wonti, ja kati nunkani bulurina wonti praitji jeribaka.
3 Ja mai, Moses ja Elias tanangu wondraterina wonti, pudla ngankama-
lina wonti nunkangu.
4 Petrujeli kalabana wonti ja Jesungu jatana wonti: „Kaparajai, ninkida
ngaianangu ngumu nganai; Jundru jenia ngantjai, ngaiani punga parkulu
ninkida wotila nganai, jinkani kulno, Mosini kulno ja Eliani kulno.“
5 Nau jeruja jatana, mai, talarapalku kulikirieli tanana walpadakana
wonti. Ja mai, ngaiala talarapalkundru jatana wonti: „Naupini Ngata-
mura ngantjalu ngakani nganai, nunkangu ngani murlali nganai; ninaia
ngaranimai.“
6 Milieli jenia matja ngarana, tana mudlali purina wonti ja japali pirna
nganana wonti.
7 Ja Jesus tanangu wokarana wonti ja tanana karakarana wonti ja jatana
wonti: „Jiritjianau, ja wata japali nganana!“
8 Matja tana milki tjenmana, tanali kana pani najina wonti, windri Jesus
kulnulu.
9 Ja tana mardawanpandru ngarina tikana, Jesujeli tanana daudauana
wonti ja jatana wonti: „Ninaia mudla wata kulnuni kaukaubanau, Kanaia
Ngatamura narindru jiritjinantulu.“

10 Ja milieli nunkanali nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Minandru
jaura jinkinietja jatai, Elias ngopera wokarananto?“
11 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Elias morlalu
wokarala nganai, ja nulu warupoto nakaldra talku kurala nganai.
12 Ja ngani jurangu jatai: Elias matja wokarana warai, ja tanali nina
wata ngujamana warai, a-ai, nunkangu ngankana warai, mina tana
jertapaterina warai. Jeruja bakana Kanaia Ngatamura tanangundru
ketjaketjala nganai.“
13 Ngadani milieli nunkanali ngujamana wonti, Nau tanangu Johannes
multibanietjandru jatana warai.
14 Ja tana kana wolarani wokarana, kana kulno nunkangu wokarana
wonti ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti,
15 Ja jatana wonti: „Kaparajai, ngatamurani ngakanani kalumiltjamilt-
jariau; ngangau nauwa pirala muntja nganai ja pirna ketjaketjai, ja pota
marapu nauwa turuni puriai ja pota marapu ngapani.
16 Ja ngato ninawa milini jinkanani wapalkana warai, ja tanaia ngan-
dandarina warai, ninawa tepi ngankala.“
17 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura nguja gilbarinietja ja
tjautjauetja! Wintaranaia ngani jurangu jela ngananantо? Wintaranaia
ngato jurana ngamalkananto? Ninawa ngakangu padakanau ninkida.“
18 Ju Jesujeli nina dikidikibana wonti, ja kutji murumuru nunkangundru
dunkana wonti, ja kanku nunkangupini ditjini tepirina wonti.
19 Jendranguta mili Jesungu pilki wokarana wonti ja jatana wonti:
„Minandru ngaiani ngandandarina warai, ninaia dunkalkala?“
20 Jesus tanangu jatana wonti: „Jurani gilbarinandru. Ngangau morlalu
ngani jurangu jatai: Jura morlalu ngundranani tandra wakawaka jeribaka,
jura nunkangupini mardawonpani jatala nganai: «Ninkidandru tiringau
jelaniwa;» ja nauja jelaniwa tiringala nganai, ja watala jura ngandandarila
nganai.
21 Naupara nguja wata dunkai, windri ngatjinali ja milja ngamanali.“
22 Tana Galilaiani wirarina, Jesus tanangu jatana wonti: „Tanali Kanaia
Ngatamura kana marani ngulkujeli jinkila nganai.
23 Ja tanali ninaia nandrala nganai, ja ditjini parkulani Nauja jiritjila
nganai.“ Ja tana ngaurongauro pirna pantjina wonti.
24 Tana Kapernaum ngurani wokarana, kalala kampanietja Petrungu
wokarana wonti ja jatana wonti: „Jurani Ngujangujana jinkinietjali wata
kalala jinkiai?“
25 Nau jatana wonti: „Kau.“ Ja nau pungani wirina Jesujeli nina
ngaringana wonti ja jatana wonti: „Mina jundru ngundrai, Simoniai?
Worangundru mitaia kaparali kalala pilki ja pilki maniai, tanani kupandru
kara, tulandru kara?“
26 Petrus nunkangu jatana wonti: „Tulandru.“ Jesus nunkangu jatana
wonti: „Jeruja kupa baku nganai.
27 Ngangau ngaiana tanana wata ngirkibananto, pantuja wapau, ja
manakira worau, ja paru ngoperala nau taranani, maniau; ja jundru mana
matja pirakana, jundru Statera mardatandra mankamankala nganai: Nina
maniau, ja tanangu jinkiau ngakangundru ja jinkangundru.“

18

(Ngantjani-jaura Michaelis ditjini.)

1 Nunkangupini ditjini mili Jesungu wokarana wonti ja jatana wonti:
„Worana pariwilpaia mililani morla pirna nganai?“

2 Ja Jesujeli kupa waka karkana wonti ja tanangu terti terkibana wonti,
3 Ja jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Jura wata karitjinani ja kupa wakawaka jeribaka pantjinani, jura morlalu wata pariwilpaia mililani wirila nganai.
4 Worana waka ngankateriai nunkangupini kupani jeribaka, naupini pariwilpaia mililani morla pirna nganai;
5 Ja warle jenipara kupa waka kulno patai talani ngakanani, nulupini ngana patai.
6 Warle tanangundru kulno wakawaka, ngakangu morlalu ngundranani, karkarkai, nunkangu ngumu nganai, marda wati jerkalani kurananto ja nina panto mandrani terti jikananto.
7 Jakajai mitani karkarkanandru! Karkarkana kantji ngananananto, ja jakajai nunkangupini kanani, nulu karkarkai.
8 Marali kara, tidnali kara jidnana karkarkanani, ninaia wokaribamai jo jinkangundru woramai; Ngumu jinkangu nganai, tidna wordu kara, nguna wordu kara, tepini wirila; tanali jidna mara mandrunto kara, tidna mandrunto kara turu nguralia woraiati.
9 Ja milkieli jidnana karkarkanani, ninaia dukaramai, ja jinkangundru woramai; Ngumu jinkangu nganai, milki kulnunto tepini wirila; tanali jidna milki mandrunto turu pirnaia woraiati.
10 Ngamalkaterianau, jura kulno tanangundru wakawaka waka ngundraiati; ngangau ngani jurangu jatai: Tanani angelali pariwilpani milingera ngakani Ngaperi mudla pariwilpani najila wapaia.
11 Ngangau Kanaia Ngatamura wokarana warai kulkala, mina tintaterina warai.

12 Mina jura ngundrai? Kana kulnujeli 100 tjipi ngamalkanani ja kulno tanangundru tintaterinani, nulu wata 99 mardawonpani worarala nganai ja wapala nganai, nina manila, nau tintaterina warai?
13 Ja jeruja ngananani, nulu nina mankamankana, morlalu ngani jurangu jatai: Nau nunkangu morla mankila nganai tanangu 99, tana wata tintaterina warai.
14 Jeruja Ngaperi jurani pariwilpani wata jertapateriai, kulno tanangundru wakawaka tintaterinanto.
15 Ngatatajeli jinkanali jinkangu madlentji ngankanani, wapau, ja kurukurubamai nina kulnujeli. Nulu jidna ngaranani, jundru ngatata jinkani kulkana warai.
16 Nulu jidna wata ngaranani, maningamai jinkangu kulno kara mandru kara, ngangau jaura pratjana morlalu kuranietja mana mandruni kara parkulani kara parananto.
17 Nulu tanana bulu ngaranani, mili wolarani kaukaubamai; nulu mili wolara bulu ngaranani, nau jinkangu kana ko ja mardatandra kampanietja jeribaka nganaiatimai.
18 Morlalu ngani jurangu jatai: Mina jura mitani dupudupu ngankala nganai, jenia bakana pariwilpani dupudupu nganala nganai; ja mina jura mitani dukarala nganai, jenia bakana pariwilpani walto nganala nganai.
19 Nakaldra ngani jurangu jatai: Mandru jurangundru kulnukulnuni ngananani poto kulnuni, ja nunkangundru ngatjinani, nina tanali manila nganai ngakani Ngaperandru pariwilpani.
20 Ngangau woderi mandru kara, parkulu kara, jela ngamai talani ngakanani, naka ngani tanangu terti nganai.“

21 Ngadani Petrus nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, worderuntja pota ngatatajeli ngakanali ngakangu madlentji ngankala nganai; ja worderuntja pota ngato madlentji nunkani woranantо? Pota mara wora ja mandrumata?“

22 Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngani jinkangu jatai: Wata pota mara wora ja mandruta, a-ai, 70 pota mara wora ja mandrumata.

(Ngantjani-jaura G. D. XXII. Trinitatis.)

23 Ngangau pariwilpaia milila mitaia kapara jeribaka nganai, nulu ngantjana wonti, milini nunkanani jelali windamala.

24 Ja nulu matja wonina windamala, tanali mili kulno nunkangu wapalkana wonti, nau nunkangu 10,000 mardatandra pirna wilpanto nganana wonti.

25 Ngangau nulu panila ngamalkana wonti jinkila, kaparali nunkanali jirijiribana wonti, nina ja noa nunkani ja ngatamura nunkani ja warupoto, mina nulu ngamalkana jinkinanto, kalala manila.

26 Naupini mili nunkangu woraterina wonti ja ngatjina wonti nunkangu ja jatana wonti: «Kaparajai, manju nganamai ngakangu, ngato jinkangu warupoto jinkila nganai.»

27 Kaparali nunkangu milini kalumiltjamiltjarina wonti ja nina kurakana wonti, ja poto wilpa nulu worani patana wonti.

28 Ja naupini mili dunkana wonti, ja mili nguruni dankamalina wonti, nau nunkangu 100 mardatandra waka wilpanto nganana wonti, ja nulu nina patana wonti ja jupana wonti ja jatana wonti: «Jinkiamai, mina jidni ngakangu wilpanto nganai.»

29 Ja mili nguru nunkangu tidnani woraterina wonti ja nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti: «Manju nganamai ngakangu, ngato jinkangu warupoto jinkila nganai.»

30 Ja nulu wata ngantjana wonti, a-ai, nau wapana wonti ja nina kanjangari pungani widmana wonti, nulu poto wilpa jinkinantulu.

31 Mili ngurujeli jenia matja najina, mina pantjina warai, tana ngaurongauro pirna pantjina wonti ja wokarana wonti, ja tanali kaparani tananani pratjana kaukaubana wonti.

32 Ngadani kaparali nunkanali nina karkana wonti ja nunkangu jatana wonti: «Jidni mili madlentji; ninapini poto wilpa warupoto ngato jinkangu worani patana warai, ngangau jidni ngakangu ngatjina warai;

33 Wata jidni bakana kalumiltjamiltjarinanto mili nguruni, worderu ngani jinkangu kalumiltjamiltjarina warai?»

34 Ja kapara nunkani tiririna wonti, ja nulu nina jupanietjani jinkina wonti, nulu nunkangu jinkinantulu, mina nau nunkangu poto wilpa nganana wonti.

35 Jeruja bakana Ngaperali ngakanali pariwilpani jurangu ngankala nganai, jura wata ngarali woranani ngatataja jaranaia madlentji.“

19

1 Ja jendranguta Jesujeli tananapini jaura matja mudana, Nau Galilaiandru puntina wonti ju Judaia wondirani wokarana wonti Jordan kaiarani jerankari.

2 Ja nunkangu kana wolara pirna karipaterina wonti, ja Nulu tanana naka tepi ngankana wonti.

3 Ja Pharisaia nunkangu wokarana wonti nina wontjala, ja nunkangu
jatana wonti: „Jenia talku nganai kana kulnuni, noa nunkani worarala
ngankana pilki ja pilkindru?“
4 Nulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura wata warapana
warai, Pantjimanipirnali tanana ngopera materi ja widla pantjimana
wonti,
5 Ja jatana wonti: Jendrania kana kulnujeli ngaperi ja ngandri worarala
nganai ja noani nunkanani jela ngamala nganai, ja pudla palku kulno
nganala nganai?
6 Jeruja pudla wata morla palku mandru, a-ai, windri palku kulno
nganai. Mina Godali matja ngokana, kanali wata puntibananto.“
7 Tana nunkangu jatana wonti: „Minandru Mosili jirijiribana wonti,
puntibani dakani jaura jinkila ja nana worarala?“
8 Nau tanangu jatana wonti: „Mosili jenia manuni kurana wonti jurani
ngara ngurungurundru, noa jurani worananto; ngopera wata jeruja
nganana wonti.
9 Ngani jurangu jatai: Warle noa nunkani woraranani, nani wata
palakantji ngananani, ja noa nguru patanani, nulu pinta wokaribai; ja
warle woraworarani widla patanani, nulu bakana pinta wokaribai.“
10 Mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Materaia poto noani
nunkanani jeruja pirna ngananani, wata ngumu nganai noa patala.“
11 Nau tanangu jatana wonti: „Wata pratjanali ninapini jaura patai, a-ai,
windri tanali, tanangu matja jinkina.
12 Ngangau palpa eunucha nganai, tana ngandrindru jeruja dankanala;
ja palpa eunucha nganai, tanana kanali ngankana warai; ja palpa eunucha
nganai, tana pariwilpaia mililandru eunucha ngankaterinala. Worana
ngurunguru nganai jenia patala, nulia pataiatimai.“
13 Ngadani tanali kupa waka nunkangu padakana wonti, Nau tanangu
mara kuraterinanto ja ngatjinanto; ja milieli tanana daudauana wonti.
14 Jesus jatana wonti: „Kupa worani patanau, ja tananaia wata
daudauanau ngakangu wokarananto, ngangau tanangu pariwilpaia milila
nganai.“
15 Ja Nau tanangu matja mara kuraterina, Nau nakandru wapana wonti.
16 Ja mai, kulno nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Ngujangu-
jara jinkinietja ngumujai, mina ngumula ngato ngankananto, tepi ngurali
ngamalkala?“
17 Nau nunkangu jatana wonti: „Minandru jundru ngana ngumu dikai?
Wata kulno ngumu nganai, windri Goda kulnulu. Jundru ngantjanani
tepini wirila, jirijiribani jaura ngamalkamai.“
18 Nau nunkangu jatana wonti: „Wodanina?“ Jesus jatana wonti: „Jenia:
Wata narielu nandramai, wata pinta wokaribamai, wata kurieli maniamai,
wata jedi jaura morlalu jatamai.
19 Ngaperi ja ngandri pirna ngundramai, ja ngurala jinkani ngantjamai
jidni munta jeribaka.“
20 Teri nunkangu jatana wonti: „Jenia pratjana ngato ngamalkai
kupandru; mina ngato morla ngankananto?“
21 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jundru ngantjanani talku nganala,
wapau ja poto jinkani jinkiamai kalalaia, ja wangiwangini bakujeli jinkiau;
jeruja jundru pariwilpani poto pirna ngamalkala nganai; ja ngadani tikau
ja ngakangu karipateriau.“
22 Terieli nina jaura matja ngarana, nau ngaurongauro tikana wonti,
ngangau nau poto pirna nganana wonti.

23 Jesus milini nunkanani jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai:
Jenia mati nganai, kana poto pirna pariwilpaia mililani wirinanto.
24 Nakaldra ngani jurangu jatai: Morla ngaua nganai, Camuli kulno
kuri pikiri wilpani palkinganantо kana poto pirnani, nau Godaia mililani
wirinanto.“
25 Milieli nunkanali jenia matja ngarana, tana pirna ngaruparana wonti
ja jatana wonti: „Warlengarla tepita manila nganai?“
26 Jesujeli tanana najina pararana wonti ja jatana wonti: „Kana
ngandandariai ngarla Godata wata ngandandariai.“

(Ngantjani-jaura Pauluni karitjini ditjini.)

27 Ngadani Petrulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Mai,
ngaiani pratjana woraranala ja jinkangu karipaterinala; mina kalala
ngaiani manila nganai?“
28 Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Jura
ngakangu karipaterina warai marra dankanani, Kanaia Ngatamura nga-
manani pirnalaia pirini nunkanani, jura bakana pirnalaia pirini mara-
pratjana ja mandruni ngamala nganai, Juda kanaia kapara marapratjana
ja mandruni kalala kurala.
29 Ja warle worarana warai punga worana kara, nejingatata worana
kara, kaku worana kara, ngaperi kara, ngandri kara, noa kara, kupa
worana kara, mita worana kara ngakani talandru, nulu 100 potajeli jenia
manila nganai ja tepi ngurali patala nganui.
30 Ja marapu ngoperala ngadaia nganala nganai, ja ngadala ngopera
nganala nganai.“

20

(Ngantjani-jaura G. D. Septuagesimä.)

1 Pariwilpaia milila kana kulno jeribaka nganai, nau pungaia kapara
nganai; nau tankubana wapana wonti, ngankanietja karkala wain maruja
nunkanaia.
2 Ja tana talpadakijiribamalina warai mardatandra kulnuja ditji kulnuni,
nulu tanana jinpana wonti wain maruja nunkanaia.
3 Ja nau wapana wonti takubana ditji mirini, ja nulu najina wonti kana
nguru baku terkanani jinkimalini pirini,
4 Ja nau tanangu jatana wonti: „Bakana jura wapanau wain maruja, ja
mina talku nganai, ngato jurangu jinkila nganai.“
5 Ja tana wapana wonti. Nakaldra nau wapana wonti toda ja ditji
kunarkuni ja bakana jeruja ngankana wonti.
6 Ditji ngaltingaltini nau wapana wonti, ja kana nguru nulu manka-
mankana wonti baku terkanani, ja nau tanangu jatana wonti: „Minandru
jura ninkida ditjiwirdi baku terkai?“
7 Tana nunkangu jatana wonti: „Wata kana kulnujeli ngaianina karkana
warai.“ Nau tanangu jatana wonti: „Bakana jura wapanau wain maruja,
ja mina talku nganala nganai, jura manila nganai.“
8 Ja matja kalkauranina wain maruja kapara najinajibanietjani
nunkanani jatana wonti: „Ngankanietja karkamai, ja tanangu kalala
jinkiau, ja woniau ngadanietjandru ngoperaetjajelu.“
9 Ja tana ditji ngaltingaltila wokarana wonti, ja tanali mardatandra kulno
manina wonti.
10 Ja ngoperaetja matja wokarana, tanali ngundrana wonti morla manila,
ja bakana tanali mardatandra kulno manina wonti.

11 Tanali nina manina, tana pungaia kaparani kalakalarina wonti,
12 Ja jatana wonti: „Tanalipini ngadaetjali windri ditji kulno ngankana warai, ja jundru tanana ngaianingu jeribaka ngankana warai, ngaiani ditjiwirdi pirna ngankana warai ja woldrali ketjaketjana warai.“
13 Nulu kalabana wonti ja tanangundru kulnuni jatana wonti: „Kamaneliai, ngato jinkangu wata tjikatjika ngankai; wata ngaldra talpadakijiribamalina warai mardatandra kulnuja?
14 Patamai pilki jinkani ja wapamai! Ngani jertapateriai nunkangupini ngadanietjani kalala jinkila jinkangu jeribaka.
15 Wata ngakangu talku nganai, potuni ngakanani ngankala worderu ngato ngantjai? Jidni milki madlentji, ngangau ngani ngumu nganai?
16 Jeruja ngadala ngopera ja ngoperali ngadaia nganala nganai; ngangau marapu matja karkana, ja windri ngalje kalkalkana.“

17 Ja Jesus Jerusalemia tarana, Nulu mili marapratjana ja mandru tjirimalkana wonti ja paltuni tanangu jatana wonti:
18 „Mai, ngaiana Jerusalemia tarala wapaia, ja tanali Kanaia Ngatamura Priesta pirnani ja jaura jinkinietjani ngulkujeli jinkila nganai, ja tanali ninaia naria kurala nganai.
19 Ja tanali ninaia kana koni ngulkujeli jinkila nganai, ninaia ngirkibala ja nandrala ja kunarkuni katibala; ja ditjini parkulani Nauja nakaldra jiritjila nganai.“

(Ngantjani-jaura Jakobuni ditjini.)

20 Ngadani Zebedäuni ngatamuraia ngandri ngatananto nunkangu wokarana wonti ja pantjaterkana ngarina wonti ja nunkangu ngatjina wonti minakulnuja.
21 Nau nankangu jatana wonti: „Mina jundru ngantjai?“ Nani nunkangu jatana wonti: „Jatau, pudlapini ngatani ngakani kulno ngunarani ja kulno worangantjuni mililani jinkanani ngamananto.“
22 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Judla wata milkila, mina judla ngatjiai. Judla ngurunguru nganai, nunkangupini kokundru tapala, nunkangundru ngato tapananto; ja nina multibanila manila kara, nina multibanila ngato maninanto?“ Pudla nunkangu jatana wonti: „Kauna, ngali ngurunguru nganai.“
23 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Koko ngakani judla morlalu tapala nganai, ja nina multibanila, nina ngato maninanto, judla manila nganai; ja ngamana ngunarani ngakanani ja worangantjuni ngakanani jinkila, wata poto ngakani nganai, a-ai, windri tanangu, worangu Ngaperali ngakanali ngankingana wonti.“

24 Ja mili marapratjanali jenia matja ngarana, tana junkarina wonti neji marani.
25 Jesujeli tanana karkana wonti ja jatana wonti: „Jura milkila, kana wolaraia kaparali tanangu jirijiribai, ja kana pirnali tanana jupai.
26 Jeruja wata jurangu nganaiatimai, a-ai, warle jurangundru ngantjai pirna pantjila, nau mili jurani nganaiatimai,
27 Ja warle jurangundru ngantjai ngoperala nganala, nau mili jurani nganaiatimai.
28 Worderu Kanaia Ngatamura wata wokarana warai mili ngamalkala, a-ai, mili nganala, ja tepi nunkani jinkiterila kalala marapuja.“
29 Ja tana Jericho ngurandru puntina, nunkangu kana wolara pirna karipaterina wonti.

30 Ja mai, kana butju mandru paltuni ngamana wonti, pudlali matja
ngarana, Jesus wiringanani, pudla maritjina wonti ja jatana wonti:
„Kaparajai, Davidani ngatamurajai, ngalingu kalumiltjamiltjariamai!“
31 Kana wolarali pudlana daudauana wonti, pudla ngapurinanto; ja
pudla morla parparali maritjina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai,
Davidani ngatamurajai, ngalingu kalumiltjamiltjariamai!“
32 Ja Jesus banbana wonti, ja Nulu pudlana karkana wonti ja jatana
wonti: „Mina judla ngantjai, ngato judlangu ngankananto?“
33 Pudla nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngali milki piririnanto.“
34 Jesus pudlangu kalumiltjamiltjarina wonti, ja Nulu pudlana milki
karakarana wonti, ja nurujeli pudlali milkieli nakaldra najina wonti, ja
pudla nunkangu karipaterina wonti.

21

(Ngantjani-jaura G. D. Advent ja Palmarum.)

1 Ja tana Jerusalemingu karakara nganana ja Bethphagingu mani nindri
mardawanpani wokarana, jendranguta Jesujeli mili nunkani mandru
jinpana wonti,
2 Ja pudlangu jatana wonti: „Wirialumai nunkangupini ngura wakani
judlani mudlankari, ja nurujeli judla donki ngandri mankamankala
nganai workamantraterinani kuparanto; nana dukaralumai, ja pudlana
ngakangu tikalkalumai.
3 Ja kulnujeli judlana daudauanani, judla jatalumai: Kaparali pudlanaia
karkai; ja nurujeli nulu pudlana jinpala nganai.“
4 Jenia pratjana kantjirina wonti, ngangau morlalu pantjinanto, mina
Prophetali kaukaubana wonti, nau jatana wonti:
5 „Zionani ngatamurani kaukaubanimai: Mai, Kapara jinkani jinkangu
wokarala wapaia malti, ja Nau dukateriai donkini ja kuparani potowal-
tanietjaia wolkani.“
6 Mili wulu wapana wonti ja ngankana wonti, worderu Jesujeli pudlangu
jirijiribana wonti.
7 Ja pudlali donki ja kuparu tikalkana wonti, ja kati tanani tanali
nunkangu kurana wonti ja nina kurana tarana wonti.
8 Kana wolarali kati tanani paltuni jaupana wonti, ja kana ngurujeli
ngunanguna wokaribana wonti pita nindrindru, ja tanana paltuni jaupana
wonti.
9 Ja kana wolara, tana ngopera wapana wonti ja karipaterina wonti,
maritjina wonti ja jatana wonti: „Hosianna Davidani ngatamurani,
ngaiani jurakokai ninaia, Nauja wokarai Kaparaia talani! Hosianna
mirini!“

10 Ja Nau Jerusalemingu matja wirina, ngura warupotula patijiritjina
wonti ja jatana wonti: „Worana Naupini nganai?“
11 Kana wolara jatana wonti: „Naupini Propheta Jesus nganai,
Nazarethala, Galilaiandru.“
12 Ja Jesus Godaia pungani wirina wonti, ja Nulu pratjana narrana
wonti, tanali jinkimalina wonti ja burungankana wonti Godaia pungani,
ja mardatandrakaritjimalkanietjaia kurli ja mulapara burungankanietjaia
ngamani piri Nulu kokulterkibana wonti;
13 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Dakanala parai: Punga ngakani tanali
ngatjini punga dikananto; ja jura ninaia watawatali maninietjaia minka
ngankala wapaia.“

14 Ja kana butju ja tjunduru nunkangu Godaia pungani wokarana wonti,
ja Nulu tanana tepi ngankana wonti.
15 Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali jenia pirnala, Nulu ngankanani
najina wonti, ja bakana kupa worana Godaia pungani maritjinani ja
jatanani: „Hosianna Davidani ngatamurani!“ tana kuterina wonti,
16 Ja nunkangu jatana wonti: „Jundru ngarai, mina tanapini jatai?“ Jesus
tanangu jatana wonti: „Kau, jura wata warapanala: Kupa wakawaka ja
ngamatapanietja manandru jundru jurakokananto ngankingana warai?“
17 Ja Nulu tanana worarana wonti ja ngurandru wapana wonti Bathania
nguraia ja naka tinkani turarana wonti.
18 Tankubana palkara, Nau nguraia tikana, Nau mauali nganana wonti.
19 Ja Nulu tandraia nindri kulno paltuni najina wonti ja nunkangu
wokarana wonti, ja Nulu nunkangu panila mankamankana wonti, windri
talpa; ja Nau nunkangu jatana wonti: „Ngurali wata morla jinkangu
tandra punkaiatinimai.“ Ja nurujeli tandraia nindri mujarina wonti.
20 Ja milieli nunkanali jenia najina, tana ngaruparana wonti, ja jatana
wonti: „Worderu nurujeli nauja tandraia nindri mujarina warai?“
21 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani
jurangu jatai: Jura morlalu ngundrana ngamalkanani ja wata mangan-
gankanani, ngadani jura wata windri jenia tandraia nindrini ngankala
nganai; bakana jura nunkangupini mardawonpani jatanani: «Dukarate-
riamai ja ngapa pirnani worateriamai», jenia morlalu pantjila nganai.
22 Ja pratjana, mina jura ngatjinani juranani ngatjiai ja morlalu
ngundrai, jura jenia manila nganai.“
23 Ja Nau Godaia pungani wokarana wonti ja ngujangujara jinkina wonti.
Ja nunkangu Priesta pirna ja kana wolaraia pinaru wokarana wonti ja
jatana wonti: „Mina ngurulali jundru jenia ngankai, ja warle jinkangu
ninapini ngurula jihkina warai?“
24 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Bakana ngato
jurana jaura kulno jakalkala nganai; jura ngakangu jenia jatanani, bakana
ngani jurangu jatala nganai, mina ngurulali ngato jenia ngankai.
25 Johannini multibanila, wodajerindru nau nganana wonti: Pariwilpan-
dru kara kanandru kara?“ Tanali tjurujeli ngundrana wonti, ja jatana
wonti: „Ngaiani jatanani, «pariwilpandru,» Nauja ngaianingu jatala
nganai: Minandru jura nunkangu wata morlalu ngundrana wonti?
26 Ngaiani jatanani, «kanandru,» ngaiani kana wolarandru japali
ngananantо, ngangau tanali marapujeli Johannes Propheta patai.“
27 Ja tanali Jesungu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngaiani ko.“ Nau
bakana tanangu jatana wonti: „Bakana ngani jurangu wata jatai, mina
ngurulali ngato jenia ngankai.
28 Mina jura ngundrai? Kana kulnujeli ngatamura mandru ngamalkana
wonti, ja nau ngoperalani wokarana wonti ja jatana wonti: «Ngatamura-
jai, wapau, ja karari ngankau ngakani wain maruni.»
29 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: «Ngato wata ngantjai.» Ngadani
nau burkaljerina wonti ja wapana wonti.
30 Nau ngadalani wokarana wonti ja nunkangu jeribaka jatana wonti.
Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: «Kau, kaparajai,» ja wata wapana
wonti.
31 Warle pudlangundru ngaperaia jertapaterina ngankana wonti?“ Tana
jatana wonti: „Ngoperalali.“ Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani
jurangu jatai: Mardatandrakampanietja ja palakantji jurangu ngopera
Godaia mililani wirila nganai.

32 Ngangau Johannes jurangu wokarana wonti talkulaia paltuni ja jura
nunkangu wata morlalu ngundrana wonti; mardatandrakampanietjali
ja palakantjieli nunkangu morlalu ngundrana wonti. Ja jura jenia
najina, wata ngadani madlentjandru karitjina wonti, nunkangu morlalu
ngundrala.
33 Jeribaka jaura kulno morla ngaranau: Kana kulno punga ngamalka-
nietja nganana wonti, nulu wain maru kurana wonti, ja pita terkibana
karitjina wonti, ja wain nankani kutu mandrani bakuna wonti, ja punga
wutju wotina wonti, ja nina marunajinajibanietja worangu worarana
wonti, ja wapana wonti worita.
34 Tandraia miljaru matja karakara nganana, nulu mili nunkani wain
maru najinajibanietja worangu jinpana wonti, tanali tandra nunkani
manijiribananto.
35 Ja wain maru najinajibanietjali mili nunkani patana wonti, ja kulno
nandrana wonti, kulno nari ngankana wonti, kulno mardali dakana wonti.
36 Nakaldra nulu mili nguru jinpana wonti morla tanangu ngoperalani,
ja tanali tanangu jeribaka ngankana wonti.
37 Ngadani nulu ngatamura kunakulno jinpana wonti ja jatana wonti:
Tana ngakani ngatamurani warawararila nganai.
38 Wain maru najinajibanietja worali ngatamura nunkani najina, tana
ngankamalina wonti: Naupini maratunkaia; kaparanau, ninaia ngaiana
naria nandrananto maratunka nunkani ngaianani ngananantо.
39 Ja tanali nina patana wonti, ja nina wain marundru narrana wonti,
ja naria nandrana wonti.
40 Wain maruja kapara wokaranani, mina nulu tanangupara wain maru
najinajibanietja worangu ngankala nganai?“
41 Tana nunkangu jatana wonti: „Nulu tanana madlentjietja madlentji
taribala nganai, ja nulu wain maru wain maru najinajibanietja nguruni
jinkila nganai, tanali nunkangu tandra jinkinanto miljaru tananani.“
42 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura wata warapanala jaurani: Naupini
marda, nina wotinietjali worana wonti, nau marda buru pantjina wonti.
Kaparandru nau jenia pantjina wonti, ja ngaianangu milkini ngaruparana
pirna nganai?
43 Jendrania ngani jurangu jatai: Jurangundru Nulia Godaia mililа
manila nganai, ja kana wolara nguruni jinkila nganai, tanalipini tandra
nunkani mandrai.
44 Ja worana nunkangupini mardani puriai, nina nulu nankanankala
nganai; worangu nau marda purila nganai, ninapini nulu turara ngankala
nganai.“
45 Ja Priesta pirnali ja Pharisaiali jeribaka jaura nunkani matja ngarana,
tanali ngujamana wonti, Nau tanangundru jatai.
46 Ja tanali wontjana wonti nina patala, windri tana japali nganana wonti
kana wolarandru, ngangau tanali nina Propheta patana wonti.

22

(Ngantjani-jaura G. D. 20. Trinitatis.)

1 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nakaldra jeribaka jaurali tanangu
kaukaubana wonti ja jatana wonti:
2 „Pariwilpaia mililа mitaia kapara jeribaka nganai, nulu noapatamalini
buka ngankingana wonti nunkani ngatamuraia.
3 Ja nulu mili worana nunkani jinpana wonti kamaneli karkala noapata-
malini bukaia ja tana delkina wonti.

4 Nakaldra nulu mili nguru jinpana wonti ja jatana wonti: «Kamanelini
jatanimai: Mai, buka ngakani ngato matja ngankingana, nganti pirna
ngakani ja nganti manipirna ngato nandrana ja pratjana ngankingana
warai; kaparanau noapatamalini bukaia.»
5 Ja tanali bulu ngarana wonti ja wapana wonti, kulno mitaia nunkanaia,
ja kulno ngankanaia nunkanaia;
6 Palpali mili nunkani patana wonti ja tanana ngirkibana wonti ja naria
nandrana wonti.
7 Mitaia kaparali jenia ngarana, nau tiri pantjina wonti ja mili wolara
nunkani jinpana wonti ja tanapini naria nandranietja nandrana wonti, ja
ngura tanani nulu japina wonti.
8 Ngadani nau milini nunkanani jatana wonti: «Noapatamalini buka
ngato matja ngankingana, windri kamaneli wora wata talku nganai
nunkanaia.»
9 Ngangau palto kunarkuja wapanau, ja noapatamalini bukaia karkani-
mai pratjana, jura mankamankala nganai.
10 Ja tana mili wapana wonti paltuni, ja tanali pratjana kampana wonti,
tanana matja mankamankana, madlentji ja ngumu. Ja noapatamalini
punga manamiririna wonti kamanelieli.
11 Ja mitaia kapara wirina wonti kamaneli najinajibala, ja nulu naka
najina wonti kana kulno noapatamalini kati pani.
12 Ja nau jatana wonti nunkangu: «Kamaneliai, worderu jidni ninkida
wirina warai noapatamalini kati pani?» Ja nau ngapurina wonti.
13 Mitaia kapara milini nunkanani jatana wonti: «Ninaia mara ja tidna
dupudupu ngankanau, ja ninaia patanau, ja woranimai ngalpuru pirnaia;
naka nauja pirna ngirikidala nganai ja mana katakatangala nganai.»
14 Ngangau marapu matja karkana ja windri ngalje kalkalkana.“

(Ngantjani-jaura G. D. 23. Trinitatis.)

15 Ngadani Pharisaia wapana wonti ja ngankamalina wonti, nina jaurali
mintieli jeribaka patala.
16 Ja tanali tanani ja Herodini mili nunkangu jinpana wonti ja
jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, ngaiani milkila jidni morlalu
nganai, ja Godaia paltundru jundru ngujangujara morlalu jinkiai, ja jidni
manubaku nganai kanani, ngangau jundru wata kana mudla ngundrai.
17 Ngaianingu jatau: Mina jundru ngundrai, jenia talku nganai mitaia
kaparani kalala jinkila kara, pani kara?“
18 Jesujeli madlentji tanani matja ngujamana, Nau jatana wonti: „Mi-
nandru jura ngana wontjai, jura kana jeljujelju?
19 Kalalaia mardatandra ngakangu wondralkanau.“ Tanali nunkangu
mardatandra kulno wondralkana wonti.
20 Ja Nau jatana wonti tanangu: „Waninunkani mudla naupini nganai,
ja mina jaura dirkalani parai?“
21 Tana nunkangu jatana wonti: „Mitaia kaparaia.“ Nau tanangu jatana
wonti: „Jinkianau kaparaia poto kaparani ja Godaia poto Godani!“
22 Tanali jenia matja ngarana, tana pirna ngaruparana wonti, ja nina
worarana wonti ja wapana wonti.

23 Nunkangupini ditjini bakana Sadducaia wokarana wonti, tanaia jatai:
„Narila wata morla jiritjila nganai;“ ja tanali nina jakalkana wonti,

24 Ja tana jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, Moses jatana
wonti: Kana kulno kupa pani palinani, ngatatajeli nunkanali noa nunkani
patananto ja nejini nunkanani ngatamura jiritjibananto.
25 Ngaianingu neji mara wora ja mandru nganana wonti, ja ngoperalali
noa patana wonti ja palina wonti; ja ngangau nulu ngatamura pani
ngamalkana, nulu noa nunkani ngatatani nunkanani worarana wonti.
26 Nunkangu jeribaka bakana mandrulali ja parkulali mara wora ja
mandrujelu.
27 Pratjaterinani ngadani bakana widla palina wonti.
28 Terkakani ditjini, waninunkani noa mara wora ja mandrundru nani
nganala nganai, ngangau tanali marapujeli nana ngamalkana wonti?“
29 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Jura tjautjau
ngundrai, ngangau jura jaura worana ja Godaia ngurula wata ngujamai.
30 Ngangau terkakani ditjini tanali wata noa patai ja wata noa pantjiai,
a-ai, tana Godaia angelani pariwilpani jeribaka nganala nganai.
31 Nari jiritjinandru jura wata warapanala, mina Godali jurangu
kaukaubana wonti, Nauja jatana wonti:
32 «Ngani nganai Abrahamani Goda ja Isaakani Goda ja Jakobani Goda?»
Goda wata naria Goda nganai, a-ai, tepia.“
33 Ja kana wolarali jenia matja ngarana, tana nunkani ngujangujarandru
pirna ngaruparana wonti.

(Ngantjani-jaura G. D. 18. Trinitatis.)

34 Pharisaiali matja ngarana, Nulu Sadducaia ngapu ngankana warai,
tana jerra jurborina wonti.
35 Ja kulnujeli tanangundru, jirijiribani jaura jinkinietjali, nina jakalkana
wonti ja wontjana wonti:
36 „Ngujangujara jinkinietjajai, wodanau jirijiribani jauraia kapara
nganai jirijiribani jaurani?“
37 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jundru Goda, Kapara jinkani, ngantja-
mai ngarali jinkanali mungarali jinkanali ja manujeli jinkanali.
38 Naupini jirijiribani jauraia ngoperala ja kapara nganai;
39 Ja kulno nunkangu jeribaka nganai: Ngurala jinkani ngantjamai, jidna
munta jeribaka.
40 Pudlangupini jirijiribani jaurani jirijiribani jaura ja Prophetaia prat-
jana parai.“
41 Jendranguta Pharisaia mapaterina wonti, ja Jesujeli tanana jakalkana
wonti,
42 Ja jatana wonti: „Mina jura ngundrai Christungundru, wani Ngata-
mura Nauja?“ Tana jatana wonti nunkangu: „Davidani.“
43 Nau tanangu jatana wonti: „Worderu Davidali Jaolali nina Kapara
dikai, nau jatana wonti:
44 «Kapara jatanala Kaparani ngakanani: Ngakangu ngunarani nga-
mana ngariau, ngato talpala jinkani jinkangu tidnani kuranantulu, tid-
naparani piri jeribaka?»
45 Davidali nina Kapara dikanani, worderu Nau nunkani ngatamura
nganai?“
46 Ja tana ngandandarina wonti nunkangu jaura kulno kalabala; ja wata
kulnujeli morla wontjana wonti nina jakalkala nunkangupini ditjindru.

23

1 Ngadani Jesujeli kana wolarani ja milini nunkanani kaukaubana wonti,
2 Ja jatana wonti: „Mosini ngamani pirini jaura jinkinietja ja Pharisaia
wora ngamai.
3 Pratjana, mina tana jurangu jatai, jura ngamalkananto, jenia nga-
malkanimai, ja ngankanimai; tanani ngankanani jeribaka wata ngankan-
imai, ngangau tana jatai, ja wata ngankai.
4 Tanali bururu mati ja morla wondra workaworkamandrai ja kanani
pilpirani kurai; windri tanali muntali wata ngantjai tanana mara ngalkieli
patala.
5 Tanani ngankana pratjana tanali ngankai, kanali tanana najinanto;
tanali tjerapu maru ngankai ja katijelbi wirdi ngankai;
6 Tanali ngantjai piri ngopera buka pirnani ja piri ngopera jaura
pungani;
7 Ja jaura murlali jinkimalini pirini, ja kanali tanana «Rabbi» dikananto.
8 Tanali jurana wata «Rabbi» dikananto, ngangau Kulno jurani ngujan-
gujara jinkinietja nganai, ja jura pratjana ngatata mara nganai.
9 Ja wata kulno jurangundru ngaperi dikanimai mitani, ngangau Kulno
Ngapari jurani nganai, Nauja pariwilpani.
10 Tanali jurana wata ngujangujara jinkinietja dikananto, ngangau Kulno
ngujangujara jinkinietja jurani nganai, Christus.
11 Worana jurangundru morla pirna nganai, nauja jurani mili nganaia-
timai.
12 Warle pirna ngankateriai, nau waka pantjila nganai, ja warle waka
ngankateriai, nau pirna pantjila nganai.
13 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju!
ngangau jura pariwilpaia milila ngandrawalkai kanani; ngangau jura
munta wata wiriai, ja tana wirinani, jura ngandrawalkai wirinanto.
14 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju!
ngangau jura mangawaruja punga tajiai ja ngatjina wirdieli wondralkai;
jendrangundruja jura kalala morla pirna manila nganai.
15 Jakajai jurangu jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju!
jura panto pirnani ja mita mujani wirariai Juda kanaia kamaneli kulno
ngankala, ja nau matja pantjina, jura nina turuja kupa ngankai pota
mandru morla pirna jurangu.
16 Jakajai jurangu, jura paltowondranietja butju! jura jatai: Warle
Godaia pungani jaura morlalu kurai, jenia panila nganai; ja warle Godaia
pungaia marda maraljani jaura morlalu kurai, nau bakuwilpa nganai.
17 Jura kana patipati ja butju! mina morla pirna nganai, marda maralje
kara, Godaia punga kara, nulu nina marda maralje kulikiri ngankai?
18 Ja: Warle jaura morlalu kurai Altarani, jenia panila nganai; warle
jaura morlalu kurai potuni, nau nunkangu parai, nau bakuwilpa nganai.
19 Jura kana patipati ja butju! mina morla pirna nganai, poto kara, Altara
kara, nulu poto kulikiri ngankai?
20 Warle Altarani jaura morlalu kurai, nulu jaura morlalu kurai
nunkangu ja pratjana nunkangu paranani;
21 Ja warle jaura morlalu kurai Godaia pungani, nulu jaura morlalu kurai
nunkangupini ja nunkangu, Nauja mandrani ngamai;
22 Ja warle jaura morlalu kurai pariwilpani, nulu jaura morlalu kurai
Godaia ngamani pirini, ja nunkangu, Nauja nunkangu ngamai.
23 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju!
ngangau jura manjura ja kalumba ja paua puntibai ja buru kulno

marapratjanandru Godani jinkiai, ja jirijiribani jaura mati: Kalala ja kalumiltjamiltjarina ja morlalu ngundrana jura worarai. Tananapini jura ngankananto ja jenia wata worarananto.
24 Paltowondranietja butju! jura wajluru ngandrawalkai ja Camuli julkai.
25 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju! jura koko ja pirra tokuni kulikiri ngankai, ja mandrani puturu ja ngurdi nganai.
26 Pharisaia butjujai! ngopera koko ja pirra mandrani kulikiri ngankamai, jeruja bakana toku kulikiririnanto.
27 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju! ngangau jura wiribani nariwonpa jeribaka nganai, tanana palarani ngumu najiai ja mandrani narimoku ja murumuru manamiri nganai.
28 Jeruja bakana jura, palarani jura talku wondrateriai kanani, ja mandrani jura jeljujelju ja madlentji manamiri nganai.
29 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju! ngangau jura Prophetaia nariwonpa ngankijiribai ja kana talkuja nariwonpa tjirkatjirkai,
30 Ja jura jatai: Matja ngaiana ngaperaia ngaiananaia ditjini ngamanani, ngaiana wata tanani kamaneli Prophetaia kumarani ngananani;
31 Jeruja jura muntali morlalu kurai, jura Propheta nari nandranietjaia ngatamura nganai.
32 Ja jura ngaperaia juranaia koko manamiri ngankanau!
33 Jura tjutju ja wiparaia kuparu worajai! worderu jura turuja kalalandru puntila nganai?

(Ngantjani-jaura Jesuja kupa dankani ditjini mandrulani ja Stephanani ditjini.)

34 Mai, jendrania ngato jurangu Propheta worana ja kana kiri ja jaura jinkinietja worana jinpai; tanangundru jura palpa naria nandrala nganai ja palpa kunarkuni katibala nganai, ja tanangundru palpa jura jaura pungani juranani nandrala nganai ja ngura kulnundru ngura kulnuja tanangu tirikaripaterila nganai.
35 Ngangau jurangu wokarananto kumari talku pratjana, jenia mitani nangana, Abel talkuja kumarandru Zachariani, Barachiani ngatamuraia kumaranilu, nina jura Godaia pungani ja Altarani terti naria nandrana wonti.
36 Morlalu ngani jurangu jatai: Jenia pratjana nunkangupini ngujani wokarala nganai.
37 Jerusalemiai, Jerusalemiai, jundru Propheta worana nandrai ja mardali dakai tanana jinkangu jinpanala; worderuntja pota ngato kupa jinkani jertapaterina wonti mapala, worderu warugati ngandrieli nankani wolka nankani ngaruni mapai, ja jura wata ngantjana wonti.
38 Mai, punga jurani ngurawalpa parala nganai.
39 Ngangau ngani jurangu jatai: Kararindru jura ngana wata morla najila nganai, jura jatanantulu: Ngaiani jurakokai ninaia, Nauja wokarai Kaparaia talani!“

24

1 Ja Jesus dunkana wonti ja Godaia pungandru wapana wonti; ja mili nunkani nunkangu wokarana wonti, nunkangu Godaia punga wotini wondrala.

2 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura najiai jenia pratjana? Morlalu ngani
jurangu jatai: Wata marda kulno marda kulnuni parala nganai ninaia
tanali wata wokaribala nganai?“
3 Nau maninindri mardawonpani ngamana ngarina, mili nunkani
nunkangu pilki wokarana wonti ja jatana wonti: „Ngaianingu jatau, winta
jenia pantjila nganai? Ja mina jinkani tikani ja mita maruja mudani malka
nganai?“
4 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngamalkateri-
anau, kulnujeli jurana karkarkaiati.
5 Ngangau marapu talani ngakanani wokarala nganai ja jatala nganai:
«Ngani Christus nganai;» ja tanali marapu karkarkala nganai.
6 Jura ngarala nganai tirimalina ja tirimalinani pinti; ngamalkaterianau
ja wata japali pantjianau; ngangau jenia pratjana pantjinanto, ja mudani
jendranguta wata kantji nganala wapaia.
7 Ngangau kana wolara tiriterkakala nganai kana wolarani ja mitaia
kaparaia milila mitaia kaparaia mililani ja maua pirna ja muntja pilki ja
pilki nganala nganai, ja mita wiltjiwiltjila nganai mankamanka.
8 Jenia pratjana ketjaketjanaia wonini nganai.
9 Ngadani tanali jurana ngulkujeli jinkila nganai ketjaketjananto, ja
jurana nari ngankala nganai, ja kana wolara pratjana jurangu kalakalarila
nganai ngakani talandru.
10 Ja ngadani marapu kalakalarila nganai ja ngulkuterkalkijiribamalila
nganai ja kalakalarilkijiribamalila nganai.
11 Ja Jedikantji-Propheta marapu terkakala nganai, ja tanali marapu
karkarkala nganai.
12 Ja ngangau delkina pirna pirnarila nganai, kana marapuja ngantjani
maltirila nganai.
13 Worana wonki ngamai ngadajelu, nulu tepi pirna manila nganai.
14 Ja tanali ninapini ngantjani jaura mililandru mita maruni kaukaubala
nganai, kana warupotuni malka ngananantо, ja ngadani mudani wokarala
nganai.

(Ngantjani-jaura G. D. 25. Trinitatis.)

15 Jura «duljadulja-tjautjau» najinani, nunkangundru Prophatali
Danielali kaukaubana wonti, nau piri kulikirini terkai, — warle jenia
warapai ngundraiatimai—.
16 Ngadani tana Judaia mitala mardawonpaia japa mindriatinimai!
17 Worana punga mangatandrani nganai, wata ngarina tikaiatimai,
nunkani pungandru minakulno manila,
18 Ja worana maruni nganai, wata karitjina tikaiatimai kati nunkani
manila.
19 Jakajai tanangu mandrantjani ja ngama jinkinietjani tanangupini
ditjini!
20 Ngatjianimai jurani japa mindrini wata pantjinanto kilpani kara,
Sabbat ditjini kara.
21 Ngangau ngadani ketjaketjana pirna nganala nganai, worderu mitaia
woninandru wata nganana wonti kararielu ja bakana wata morla nganala
nganai.
22 Ja tanapara ditji wata wordurinani, kana pani tepi pirna ngamanani;
windri kanandru, tanana Nulia kalkalkana wonti, tanapara ditji wordurila
nganai.
23 Jendranguta kulno jurangu jatanani: Mai, ninkida Christus nganai
kara, jerra Nauja, jenia wata morlalu ngundranimai.

24 Ngangau Jedikantji-Christus wora ja Jedikantji-Propheta wora
terkakala nganai, ja tanali malka pirna ja pirnala jinkila nganai; ngangau
tana ngurunguru ngananani, tanali bakana karkarkananto, tanana Nulia
kalkalkanala.
25 Mai, ngani jurangu jenia ngopera jatana warai.
26 Tana jurangu jatanani: Mai, pitarani nau, wata wapanau; mai, nau
punga mandrani, wata morlalu ngundranau.
27 Ngangau worderu talara praitji dunkai tiriwandru ja mintjiai jen-
dakarajelu, jeruja bakana Kanaia Ngatamuraia tikani nganala nganai.
28 Ngangau woderi pundupundu parai, jerra kukunka jurboriai.

29 Tanangupini ketjaketjani ditjini ngadani nurujeli ditji pirna ngalpuru
pantjila nganai, ja pirali praitji nunkani wata jinkila nganai, ja ditji waka
wora pariwilpandru purila nganai, ja pariwilpaia ngurula wiltjiwiltjila
nganai.
30 Ja ngadani Kanaia Ngatamuraia malka pariwilpani wondraterila
nganai, ja ngadani kana wolara mitani juajuangala nganai, ja tanali
Kanaia Ngatamura talara palkujeli pariwilpalali wokaranani najila nganai
ngurunguru ja pirna.
31 Ja Nulia angela worana nunkani jinpala nganai wima kokujeli
ngaiala pirnali, ja tanali mapala nganai, tanana Nulia kalkalkanala,
watara mandru ja mandrundru pariwilpaia wondiri kulnundru wondiri
kulnujelu.
32 Tandra nindrindru jeribaka malka kiririanimai; ngunanguna nunkani
matja kuljakuljarina ja talpa matja punkana, jura ngujamai woldrakanja
karakara nganai.
33 Jeruja bakana jura ngujamananto, jura jenia pratjana najinani, nau
manani karakara nganai.
34 Morlalu ngani jurangu jatai: Naupini nguja wata mudala nganai jenia
pratjana pantjinantulu.
35 Pariwilpa ja mita maru mudala nganai; jaura ngakani wata mudala
nganai.
36 Ninapini miljaru ja ditji wata kulnujeli ngujamai, bakana wata
angelali pariwilpani, a-ai, windri Ngaperali ngakanali.
37 Worderu Noani ditjini, jeruja bakana Kanaia Ngatamuraia tikani
nganala nganai.
38 Ngangau worderu tana ngarimataia ditjia woljaia ngamana wonti;
tanali tajina wonti ja tapana wonti, noa patana wonti ja noa pantjina wonti
nunkangupini ditjielu, jendranguta Noa bota pirnani wirina wonti;
39 Ja tanali wata ngundrana wonti ngarimata wokaranantulu ja pratjana
tundribanantulu; jeruja bakana Kanaia Ngatamuraia tikani nganala
nganai.
40 Jendranguta mandru maruni nganala nganai, kulno Nulia patala
nganai, ja kulno Nulia worarala nganai;
41 Widla mandrujeli turara ngankala nganai marda watieli, nana kulno
Nulia patala nganai, ja nana kulno Nulia worarala nganai.
42 Tepi ngamanau, ngangau jura wata milkila, mina ditjini Kapara jurani
wokarala nganai.
43 Jenia ngujamanau! Punga ngamalkanietja milkila ngananani mina
ditji tinkani kurikantji wokarai, nau tepi ngamala nganai ja ngandrawal-
kala nganai, nau wata pungani nunkanani wirinanto.

44 Jendrania bakana jura ngankingaterianau! Ngangau ditji kulnuni,
nina jura wata ngundrai, Kanaia Ngatamura wokarala nganai.
45 Worana mili talku ja kiri nganai, nina kaparali najinajibanietja milini
nunkanani kuranala, nulu tanangu buka ditji talkuni jinkinanto?
46 Murlali pirna jenipara mili, nina kaparali nunkanali, nau wokarana
tikanani, jeruja ngankanani mankamankala nganai.
47 Morlalu ngani jurangu jatai: Nulu nina kapara kurala nganai nunkani
poto pratjanani.
48 Naupara mili madlentji ngarali nunkanali jatanani: Kapara ngakani
kalkai wokarala,
49 Ja nulu woninani kamaneli nunkani nandrala, ja muntali nau tajinani
ja tapanani tapanietjali jela:
50 Jenipara milia kapara wokarala nganai miljaru kulnuni, nina nulu
wata ngundrai, ja ditji kulnuni, nina nulu wata ngujamai,
51 Ja nina terti tjelapalkala nganai, ja nunkangu kalala nunkani kana
jeljujelju jeribaka kurala nganai; naka tana pirna ngirikidala nganai ja
mana katakatangala nganai.“

25

(Ngantjani-jaura G. D. 27. Trinitatis.)

1 Ngadani pariwilpaia milila ngameri marapratjana jeri nganala nganai,
tanali praitji tanani manina wonti ja wapana wonti noangantjanipirnani
mandurila.
2 Ja mara wora tanangundru kiri nganana wonti ja mara wora patipati.
3 Patipatieli praitji tanani manina wonti, ja tanali wata gildi padakana
wonti.
4 Kirieli gildi manina wonti kokujeli tananali praitjanto.
5 Ngangau noangantjanipirna ngujawakaterina wonti, tana pratjana
jindina wonti ju mukaturarana wonti.
6 Tinka tertini miritja pirna nganana wonti: „Mai, noangantjanipirna
wokarai, wapanau nunkangu mandurila!“
7 Jendranguta jenipara ngameri pratjana jiritjina wonti, ja praitji tanani
tjirkatjirkana wonti.
8 Tana patipati kirini jatana wonti: „Ngaianingu jinkianau jurani
gildindru, ngangau praitji ngaianani palila wapaia.“
9 Kirieli kalabana wonti ja jatana wonti: „A-ai, pani-riati ngaianingu ja
jurangu; wapanau jinkimalinietjani ja jurangu burungankanau.“
10 Tana matja wapana burungankala, noangantjanipirna wokarana
wonti; ja tana matja ngankingaterina, nunkangunto noapatamalini bukaia
wirina wonti, ja tanali mana nguru ngankana wonti.
11 Ngadani bakana ngameri nguru wokarana wonti ja jatana wonti:
„Kaparajai, Kaparajai, ngaianingu wilpa ngankau!“
12 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai:
Ngato jurana wata ngujamai.“
13 Jendrania tepi ngamanau, ngangau jura miljaru ja ditji wata ngujamai,
nunkangupini Kanaia Ngatamura wokarala nganai.

14 Worderu kana kulno, nau jertapaterina wonti mita tulaia palkala, mili
nunkani karkana wonti, ja tanangu poto nunkani jinkina kurana wonti.
15 Ja kulnuni nulu mardatandra pirna mara wora, ja kulnuni mandru,
ja kulnuni kulno jinkina wonti, tanani ngurula pilki ja pilkindru; ja nau
nurujeli palkana wonti.

16 Naupini, nulu mardatandra pirna mara wora matja manina, wapana
wonti ja jinkimalina wonti, ja nulu mardatandra pirna mara wora morla
patana wonti.
17 Nunkangu jeribaka bakana nulupini, nulu mandru matja manina,
mandru morla patana wonti.
18 Naupini, nulu kulno matja manina, wapana wonti, ja kutu bakuna
wonti mitani, ja kaparaia nunkanaia mardatandra kurukurumalkana
wonti.
19 Ditji marapuni ngadani tanapini milia kapara tikana wonti, ja
tanangunto windamana wonti.
20 Ja naupini, nulu mardatandra pirna mara wora maninala, wokarana
wonti ja mardatandra pirna mara wora morla padakana wonti, ja jatana
wonti: „Kaparajai, mardatandra pirna mara wora jundru ngakangn
jinkinala; najiau, mardatandra mara wora morla ngato tanangu ngokana
warai.“
21 Kapara nunkani nunkangu jatana wonti: „Matja, jidni mili ngumu
ja talku, jidni talku nganana warai ngaljengaljeni, ngato jidnana kapara
kurala nganai marapuni: Wiriau Kaparaia jinkanaia mankinani.“
22 Bakana naupini, nulu mardatandra pirna mandru maninala,
wokarana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, mardatandra pirna mandru
jundru ngakangu jinkinala; najiau, mardatandra pirna mandru morla
ngato pudlangu ngokana warai.“
23 Kapara nunkani nunkangu jatana wonti: „Matja, jidni mili ngumu
ja talku, jidni talku nganana warai ngaljengaljeni, ngato jidnana kapara
kurala nganai marapuni: Wiriau Kaparaia jinkanaia mankinani.“
24 Bakana naupini, nulu mardatandra kulno maninala, wokarana
wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngato jidna ngujamanala, jidni kana
ngurunguru nganai, jundru naka kampai, woderi jundru wata jaupanala,
ja mapai, woderi jundru wata tarauanala;
25 Ja ngangau ngani japali, ngani wapanala ja mardatandra pirna kulno
jinkani mitani kurukurumalkanala: Najiau ninkida jinkani.“
26 Kaparali nunkanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni
mili madlentji ja nguja, jidni milkila ngananala, ngato naka kampai,
woderi ngato wata jaupanala, ja mapai, woderi ngato wata tarauanala;
27 Jundru mardatandra ngakani mardatandrakaritjimalkanietjani jink-
inanto, ja ngani wokaranani, ngato mardatandra ngakani kalalanto
maninanto.
28 Jeruja mardatandra pirna nunkangundru manianau, ja nunkangupini
jinkianau, nulia mardatandra pirna marapratjana ngamalkai.
29 Ngangau nunkangu, nulu ngamalkai, tanali jinkila nganai, ja nulu
morla marapu ngamalkala nganai; nunkangundru, nulu wata ngamalkai,
tanali bakana jenia manila nganai, mina nulu ngamalkai.
30 Ja nina mili nguja ngalpuru pirnaia woranau; naka tana pirna
ngirikidala nganai ja mana katakatangala nganai.“

(Ngantjani-jaura G. D. 26. Trinitatis.)

31 Kanaia Ngatamura wokaranani pirnalani nunkanani ja angela kulikiri
pratjana nunkangunto, jendranguta Nauja ngamana ngarila nganai pir-
nalaia nunkanaia ngamani pirini,
32 Ja tanali kana wolara warupoto nunkangu mapala nganai. Ja Nulia
tanana puntibala nganai, worderu tjipi ngamalkanietjali tjipi puntibai tjipi
ngaperandru,
33 Ja tjipi Nulia ngunarani nunkanani terkibala nganai, ja tjipi ngaperi
worangantjuni.

34 Ngadani Kapara jatala nganai tanangu ngunarani nunkanani: „Ka-
paranau, jurana Ngaperali ngakanali jurakokai, ja mililu maratunka
manianau, nina Nulia jurangu ngankingana wonti mita pantjimanandru.
35 Ngani mauali nganana warai, jura ngana jerto ngankana warai; ngani
tertieli nganana warai, jura ngana kaljura ngankana warai; ngani tula
nganana warai, jura ngana patana warai;
36 Ngani balu nganana warai, jura ngakangu kati widmana warai; ngani
muntja nganana warai, jura ngakangu wokarana warai; ngani kanjangari
pungani ngamana warai, jura ngakangu wirina warai.“
37 Ngadani kana talkujeli nunkangu kalabala nganai ja jatala nganai:
„Kaparajai, winta ngaiani jidna maua najina warai, ja jidna jerto ngankana
warai? terti kara, ja jidna kaljura ngankana warai?
38 Winta ngaiani jidna tula najina warai ja jidna patana warai? balu
kara, ja jinkangu kati widmana warai?
39 Winta ngaiani jidna muntja kara, kanjangari pungani kara najina
warai ja jinkangu wokarana warai?“
40 Ja kaparali kalabala nganai ja jatala nganai tanangu: „Morlalu ngani
jurangu jatai: Mina jura ngankana warai ngakani ngatata wakawaka
kulnuni, jenia jura ngakangu ngankana warai.“
41 Ngadani Nauja bakana jatala nganai tanangu worangantjuni: „Wa-
panau ngakangundru, jura madlentji ngankanietja, ngurali turuja, nina
matja ngankingana kutjini ja angelani nunkanani.
42 Ngani mauali nganana warai, ja jura ngana wata jerto ngankana
warai; ngani tertieli nganana warai, ja jura ngana wata kaljura ngankana
warai;
43 Ngani tula nganana warai, ja jura ngana wata patana warai; ngani
balu nganana warai, ja jura ngakangu wata kati widmana warai; ngani
muntja ja kanjangari pungani nganana warai, ja jura ngakangu wata
wokarana warai.“
44 Ngadani bakana tanali nunkangu kalabala nganai ja jatala nganai:
„Kaparajai, winta ngaiani jidna najina warai maua kara, terti kara, tula
kara, balu kara, muntja kara, kanjangari pungani kara, ja wata mili jinkani
nganana warai?“
45 Ngadani Nulia tanangu kalabala nganai ja jatala nganai: „Morlalu
ngani jurangu jatai: Mina jura wata ngankana warai tanangundru
wakawaka kulnuni jura ngakangu bakana wata ngankana warai.“
46 Ja tanapini wapala nganai ngurali kalalaia; ja kana talku ngurali tepia.

26

1 Ja jendranguta Jesujeli jenia jaura pratjana matja mudana, Nau milini
nunkanani jatana wonti:
2 Jura milkila, ditji mandruni Passa wokarai, ja tanali Kanaia Ngatamura
ngulkujeli jinkila nganai, nina kunarkuni katibananto.
3 Jendranguta Priesta pirna ja jaura jinkinietja ja kana wolaraia pinaru
jurborina wonti Priesta pirnaia pirini, tala nunkani Kaiphas.
4 Ja tanali kurukuru warawarapana wonti Jesus kirieli patala ja nari
ngankala.
5 Tana jatana wonti: „Wata ditji pirnani, ngangau kana wolara
juajuangaiati.“
6 Jesus Bethania ngurani Simon kana gambalaia pungani matja
wokarana,

7 Widla kulno nunkangu wokarana wonti, nandru Alabaster koko gildi
ngumu pirnanto ngamalkana wonti, ja nunkangu mangatandrani nangana
wonti, Nau kurlini ngamanani.
8 Milieli nunkanali jenia najina, tana junkarina wonti ja jatana wonti:
„Minani jenia tintana?
9 Ngangau nandruja jenia gildi kalala marapuja jinkinanto, ja wangi-
wangini bakujeli jinkinanto.“
10 Jesujeli jenia ngujamana, Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura
nanaia widla jupai? nandruja ngankana ngumu ngakangu ngankana
warai.
11 Ngangau milingeru jura kana wangiwangi jurangunto ngamalkai,
ngana jura wata milingeru ngamalkai.
12 Nandruja ninapini gildi ngakangu palkuni nangana, nandruja jenia
ngankana warai ngana wiribala todinaia ngakanaia.
13 Morlalu ngani jurangu jatai: Woderi tanali paruparu ninapini
ngantjani jaura kaukaubala nganai mita maruni, naka tanali bakana jatala
nganai, mina nandruja ngankana warai, nanaia ngundrananto.“
14 Jendranguta marapratjana ja mandrundru kulno, tala nunkani Judas
Ischariot, Priesta pirnaia wapana wonti.
15 Ja jatana wonti: „Mina kalala jura jertapateriai ngakangu jinkila,
ngato nina jurangu wontawontala nganai?“ Tanali nunkangu mardatan-
dra 30 jinkina wonti,
16 Nunkangundruka ditjindru nulu milingeru wontjana wonti nina
wontawontala.
17 Pulkurutjeribanibuka pani ditji ngoperalani mili wora Jesungu
wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Wodaninkinaia jidni jerta-
pateriai, ngaiani Passa kuparu jinkani ngankinganto tajila?“
18 Nau jatana wonti: „Nguraia wapanau nunkanguka, ja nunkangu
jatanau: Ngujangujara jinkinietja jatai: Ditji ngakani karakara nganai,
pungani jinkanani ngato milintali Passa kuparu tajila nganai.“
19 Ja milieli jeruja ngankana wonti worderu Jesujeli tanangu jirijiribana
warai, ja Passa kuparu ngankingana wonti.
20 Ja matja kalkaurarina, Nau kurlini ngamana ngarina wonti mili
marapratjana ja mandrunto.
21 Ja tanali tajina, Nau jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai:
Jurangundru kulnujeli ngana wontawontala nganai.“
22 Ja tana ngaurongauro pirna pantjina wonti, ja wonina wonti pilki ja
pilki nunkangu jatala: „Ngani nauja nganai Kaparajai?“
23 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngalinulu mara kurai pirrani,
nulu ngana wontawontala nganai.
24 Kanaia Ngatamura wapai, worderu nunkangundru dakanala parai;
jakajai nunkangupini kanani, nulia Kanaia Ngatamura wontawontala
nganai. Nunkangupini kanani ngumu ngananala, nauja wata dankanala.“
25 Judas, wontawontanietjali nunkanali kalabana wonti ja jatana wonti:
„Ngani nauja nganai Rabbi?“ Nau nunkangu jatana wonti: „Jidni matja
jatai.“
26 Tanali tajinani, Jesujeli buka patana wonti ja ngurungutana wonti ja
ninapini wokaribana wonti ja milini nunkanani jinkina wonti ja jatana
wonti: „Patanimai ja tajianimai; naupini ngani palku nganai!“
27 Ja Nulu koko patana wonti ja jurakokana wonti ja tanangu jinkina
wonti ja jatana wonti: „Warupotujeli nunkangundru tapanimai!

28 Ngangau naupina ngani kumari nganai Testamenta marraia, ninapini
ngani marapuja nangateriai madlentji kalingala.
29 Ngani jurangu jatai: Kararindru ngato wata morla nunkangupini
waina nindri tandrandru tapala nganai nunkangupini ditjielu, ngato nina
marra jurangunto tapala nganai Ngaperaia ngakanaia mililani.“
30 Ja tana jurakokani wima matja jatana, tana maninindri mardawon-
paia wapana wonti.
31 Ngadani Jesus tanangu jatana wonti: „Jura pratjaterina nunkangupini
tinkani ngakangu kintjakintjarila nganai, ngangau dakanala parai: Ngato
ngamalkanietja nandrala nganai, ja tjipi ngami piltjaru nganala nganai.
32 Ngadani ngani matja jiritjina warai, ngani jurangu ngopera Galilaiaia
wapala nganai.“
33 Petrulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Pratjana
jinkangu kintjakintjarinani, ngani wata pota kulno jinkangu kintjakint-
jarila nganai.“
34 Jesus nunkangu jatana wonti: „Morlalu ngani jinkangu jatai: Nunkan-
gupini tinkani windrila paia ngaperi jatananto, jundru ngana pota parkulu
jedieli worarala nganai.“
35 Petrus nunkangu jatana wonti: „Ngani bakana jinkangunto palinanto,
ngato jidnana wata jedieli worarala nganai.“ Jeruja bakana mili pratjana
jatana wonti.
36 Ngadani Jesus tanangunto piri kulnuni wokarana wonti, tala nunkani
Gethsemane, ja milini jatana wonti: „Ninkida ngamana ngarianau, wolja
ngani wapanani jerra ngatjila.“
37 Ja Nulu Petrus ja Zebedäuni ngatamura wulana patana wonti, ja
wonina wonti ngaurongauro ja japali nganala.
38 Ngadani Nau tanangu jatana wonti: „Ngani mungara ngaurongauro
pirna nganai narielu; ninkida ngamanimai ja ngakangunto tepi ngamani-
mai!“
39 Ja Nau ngalje morla wapana wonti ja mudlali woraterina wonti
ja ngatjina wonti ja jatana wonti: „Ngakani Ngaperiai; jenia kantji
pantjinani, naupini koko ngakangu wiringananto, wata jeruja worderu
ngani jertapateriai, a-ai, worderu jundru.“
40 Ja Nau mili worangu tikana wonti, ja tanana muka mankamankana
wonti ja Petrungu jatana wonti: „Mina, jura ngandandariai ngalje
ngakangunto tepi ngamala?
41 Tepi ngamanau ja ngatjianau, jura wontjanilani wiriati; mungara
manju nganai ja palku waltowalto.“
42 Nakaldra pota mandrula Nau wapana wonti ja ngatjina wonti
ja jatana wonti: „Ngakani Ngaperiai; naupini koko ngandandarinani
ngakangu wiringala, ngato ninaia tapananto; jeruja jertapaterina jinkani
pantjiatimai.“
43 Ja Nau tikana, Nulu tanana nakaldra muka mankamankana wonti;
ngangau tana milki parina wonti.
44 Ja Nulu tanana worarana wonti ja nakaldra wapana wonti ja pota
parkulula ngatjina wonti nakaldra jenia jaura jatana.
45 Ngadani Nau milini nunkanani tikana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Mukaturaranau ja ngara ngamanau! Mai, naupini ditji karakara nganai,
ja tanali Kanaia Ngatamura madlentji marani ngulkujeli jinkila nganai.
46 Terkakanau ngaiana wapananto! mai, nauwa wokaraila, nuluwa
ngana wontawontai.“

47 Ja Nau jenia jatanani, mai, Judas, marapratjana ja mandrundru kulno,
wokarana wonti, ja nunkangunto kana wolara pirna kalti tirieli ja pitali
Priesta pirnandru ja kana wolaraia pinarandru.
48 Wontawontanietjali nunkanali tanangu malka jinkina wonti ja jatana
wonti: „Worananina ngato manatapala nganai, Nauja nganai; ninaia
patanimai!“
49 Ja nurujeli nau Jesungu wokarana wonti ja jatana wonti: „Murlali
nganamai, Rabbi!“ ja nina manatapana wonti.
50 Jesus nunkangu jatana wonti: „Kamaneliai, minani jidni wokarai?“
Ngadani tana karakararina wonti ja Jesungu mara kurana pararana wonti
ja nina patana wonti.
51 Ja mai, kulno tanangundru Jesungu jela, nguna warpipana wonti,
ja mardakirra nunkani dukarana wonti, ja Priesta pirnaia mili kulno
nandrana wonti, ja nina talpa wokaribana wonti.
52 Jesus nunkangu jatana wonti: „Mardakirra jinkani nakaldra nunkani
pirini widmana tikau; ngangau warletanali mardakirra patai, mardakir-
rali palila nganai.
53 Jundru ngundrai, ngani karari ngandandariai Ngaperani ngakanani
ngatjila, ja Nulia ngakangu angela morla marapu jinpananto legiona
marapratjana ja mandruni?
54 Worderu jaura wora morlalu pantjinanto, jeruja jenia pantjinanto?“
55 Nunkangupini ditjini Jesus wolarani jatana wonti: „Jura ngakangu
dunkana warai watawatali maninietjani jeribaka mardakirrali ja pitali
ngana patala; ditji marapuni ngani jurangunto ngamana warai Godaia
pungani ngujangujara jinkina, ja jura ngana wata patana warai.
56 Jenia pratjana pantjiai, Prophetaia jaura morlalu pantjinanto.“
Ngadani mili pratjana nunkangundru puntina wonti ja japa mindrina
wonti.
57 Ja tanali Jesus patana wonti ja nina Kaiphasangu Priesta pirnaia
wapalkana wonti, wodajeri jaura jinkinietja ja pinaru wora jurborina
wonti.
58 Petrus nunkangu woritandru karipaterina wonti Priesta pirnaia
pungajelu; ja nau wirina wonti, ja milini jela ngamana ngarina wonti
najila, mina pantjila nganai.
59 Priesta pirnali ja pinaru worali ja kapara pratjanali jedi jaura wontina
wonti Jesungu, nina nari ngankala.
60 Ja tanali panila mankamankana wonti. Ja jedikantji marapu wokarana
wonti, ja tanali panila mankamankana wonti. Ngadani jedikantji mandru
wokarana wonti,
61 Ja jatana wonti: „Naupini jatana warai: Ngani ngurunguru nganai,
Godaia punga wokaribala ja ditjini parkulani nina nakaldra wotila.“
62 Ja Priesta pirna terkakana wonti ja jatana wonti nunkangu: „Jundru
panila kalabai mina pudlalia morlalu kurai jinkangu?“
63 Jesus ngapu nganana wonti. Ja Priesta pirnali kalabana wonti ja
nunkangu jatana wonti: „Ngato jinkangu jaura morlalu jakalkai Goda
tepini, jidni ngaianingu jatananto, jidni Christus Godaia Ngatamura
nganai.“
64 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jidni matja jatai. Morlalu ngani
jurangu jatai: Kararindru jura najila nganai Kanaia Ngatamura ngurulaia
ngunarani ngamanani, ja pariwilpalali talara palkujeli wokaranani.“
65 Ngadani Priesta pirnali kati nunkani purana wonti ja jatana wonti:
„Nulia Goda ngirkibana warai; minani ngaiani jaura morlalu morla

ngamalkananto? Mai, karari jura ninaia Goda ngirkibanani ngarana warai.
66 Mina jura ngundrai?“ Tanali kalabana wonti ja jatana wonti: „Nauja palinanto nari.“
67 Ngadani tanali ngaltja nunkangu mudlani worana wonti, ja nina marali nandrana wonti; ja palpali nina mara mokujeli nandrana wonti,
68 Ja jatana wonti: „Ngaianingu morlalu jatamai Christujai, warlenulu jidna nandrana warai?“
69 Petrus palarani ngamana wonti piri tertini, ja nunkangu widla mili wokarana wonti ja jatana wonti: „Jidni bakana Jesungunto Galilaiala nganana warai!“
70 Nau jedina wonti pratjanani ja jatana wonti: „Ngani ko, mina jidni jatai.“
71 Nau dunkana manani, nina kulno ngurujeli najina wonti ja tanangu naka jatana wonti: „Bakana naupini Jesungu Nazaretalani jela nganana warai.“
72 Ja nau nakaldra jedina wonti ja jaura morlalu jatana wonti: „Ngato nina kana wata ngujamai.“
73 Ngalje ngadani tana naka terkana wokarana wonti ja Petrungu jatana wonti: „Morlalu, bakana jidni tanangundru kulno nganai, ngangau talieli jinkanali jidni wondrai.“
74 Jendranguta nulu wonina wonti madlentji jataterila, ja jaura morlalu jatana wonti: „Ngato ninapini kana wata ngujamai.“ Ja nurujeli paia ngaperi jatana wonti.
75 Ja Petrulu Jesuni jaura ngundrana wonti, nau nunkangu jatala wiri: „Windrila paia ngaperi jatananto, jundru ngana pota parkulu jedieli worarala nganai.“ Ja nau dunkana wonti ja burkali pirna jindrana wonti.

27

1 Ja matja nguramarana, Priesta pirnali ja kana wolaraia pinaru pratjanali ngankamalina wonti Jesungundru, nina nari ngakala.
2 Ja tanali nina dupudupu ngankana wonti ja nina wapalkana wonti ja nina Pontiungu Pilatungu mitaia kapakaparani jinkina wonti.
3 Ngadani Judasali wontawontanietjali nunkanali matja najina, tanali nunkangu kalala jinkila nganai, nulu burkali mardatandra 30 Priesta pirnani ja pinaru worangu jinkina tikana wonti,
4 Ja jatana wonti: „Ngato madlentji ngankana warai, ngangau ngato kumari kulikiri wontawontana warai.“ Tana jatana wonti: „Mina jenia ngaianingu? Muntali najiau!“
5 Ja nulu tanana mardatandra Godaia pungani worana wonti ja wapana wonti ja waruwarukijiribaterina wonti.
6 Priesta pirnali tanana mardatandra patana wonti ja jatana wonti: „Wata talku nganai, tananaia Godaia pungaia kokuni worala, ngangau jenia kumari mardatandra nganai.“
7 Tana matja ngankamalina, tanali tanangundru bulurukoko ngankani-etjaia mita burungankana wonti tula todila.
8 Jendrangundruja tanali nina mita „kumari-mita“ dikai kararilu.
9 Jendranguta morlalu pantjina wonti mina Prophetali Jeremiasali kaukaubana wonti nau jatana wonti: „Ja tanali mardatandra 30 manina wonti burungankani kalala nunkangu, worana tanali Juda kana ngatamu-randru burungankanala,

10 Ja tanali tanana jinkina wonti bulurukoko ngankanietjaia mitani worderu Kaparali ngakangu jirijiribana wonti.“
11 Jesus kapakapara mudlani terkana wonti. Ja kapakaparali nina jakalkana wanti ja jatana wonti: „Jidni Juda kanaia Kapara nganai?“ Jesus nunkangu jatana wonti: „Jidni matja jatai.“
12 Ja Priesta pirna ja pinaru wora nunkangu ngulkuterkanani, Nulu wata kalabana wonti.
13 Ngadani Pilatus nunkangu jatana wonti: „Jundru wata ngarai, worderuntja jaurali tana jinkangundru ngulkuterkai?“
14 Ja Nulu nunkangu wata jaura kulno kalabana wonti, jeruja bakana kapakapara pirna ngaruparana wonti.
15 Ditji pirnani kapakaparali milingeru wolarani kanjangarila kulno kurakana wonti, worananina tanali ngantjana wonti.
16 Tanali jendranguta madlentji ngankanietja pirna kanjangari pungani ngamalkana wonti, tala nunkani Barabbas.
17 Tana matja jurborina, Pilatus tanangu jatana wonti: „Worana jura ngantjai, nina ngato jurangu kurakananto, Barabbas kara, Jesus kara, nina tanali dikai Christus?“
18 Ngangau nau milkila nganana wonti, tanali nina kuterilkanandru ngulkuterkana warai.
19 Nau kalala jinkini pirini matja ngamana ngarina, noajeli nunkanali nunkangu jinpana wonti ja jatana wonti: „Panila jundru nunkangupini kana talkuni ngankamai; ngangau ngato karari ngapitjali nunkangundru pirna ketjaketjana warai.“
20 Priesta pirnali ja pinaru wolarali kana wolara winpana wonti, tanali Barabbangundru ngatjinanto, ja Jesus nari ngankananto.
21 Kapakaparali kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Worana pudlangundru jura ngantjai, wodanina ngato pudlangundru kurakananto?“ Tana jatana wonti: „Barabbas.“
22 Pilatus tanangu jatana wonti: „Mina ngato Jesungu ngankananto, nina tanali dikai Christus?“ Pratjana nunkangu jatana wonti: „Ninaia kunarkuni katibamai!“
23 Kapakaparali jatana wonti: „Mina madlentji Nulia ngankana warai?“ Tana morla maritjina wonti ja jatana wonti: „Ninaia kunarkuni katibamai!“
24 Pilatulu najina, jenia baku nganai, tana windri morla juajuangana wonti, nulu ngapa manina wonti ja mara kulirkaterina wonti kana wolara mudlani ja jatana wonti: „Ngani madlentji pani nganai nunkangu kana talku kumarani; muntali najianau!“
25 Ja kana wolarali kalabana wonti ja jatana wonti: „Kumari nunkani ngaianingu ja kupani ngaianinani wokaraiatimai!“
26 Ngadani nulu tanangu Barabbas kurakana wonti. Ja nulu jirijiribana wonti Jesus nandrananto, ja nina jinkina wonti kunarkuni katibala.
27 Ngadani kapakaparaia mili wolarali Jesus kapakaparaia pungani wapalkana wonti, ja nunkangu mili pratjana jurborilkana wonti.
28 Ja tanali kati nunkani dukarana wonti, ja nunkangu kati maralje widmana wonti.
29 Ja tanali dilka pirapira dakana wonti, ja nunkangu mangatandrani kurana wonti, ja pita nunkangu mara ngunarani jinkina wonti, ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti ja nina ngirkibana wonti ja jatana wonti: „Murlali nganamai, Juda kanaia Kaparajai!“
30 Ja tanali nunkangu ngaltja worana wonti, ja pita manina wonti, ja nina mangatandra nandrana wonti.

31 Ja tanali nina matja ngirkibana, tanali kati maralje nunkangundru
dukarana wonti, ju kati pilki nunkani nunkangu widmana wonti, ja nina
wapalkana wonti kunarkuni katibala.
32 Tana dunkana, tanali kana kulno Kyrenala mankamankana wonti,
tala nunkani Simon; nina tanali watawatali patana wonti nulu kunarku
nunkani waltananto.
33 Ja tana wokarana wonti piri kulnuni, Golgatha tala nunkani, jenia
wondrai: „Mangatandra piri.“
34 Ja tanali nunkangu kaldri puratandrali ngokana jinkina wonti
tapananto; ja Nulu jenia wontjana, Nulu wata ngantjana wonti tapala.
35 Tanali nina matja kunarkuni katibana, tanali kati nunkani puntibana
wonti wontjani malkali: Ngangau Prophetaia jaura morlalu pantjinanto:
„Tanali kati ngakani puntibana wonti, ja ngakani kati pirnani tanali
wontjani malka worana wonti.“
36 Ja tana ngamana ngarina wonti ja nina najinajibana wonti.
37 Ja tanali nunkangu mangatandrani miri jaura kurana wonti, minan-
dru Nau palinanto jeruja: „Naupini Jesus Juda kanaia Kapara nganai.“
38 Ngadani tanali nunkangu jela watawatali maninietja mandru ku-
narkuni katibana wonti, kulno nunkangu ngunarani, ja kulno nunkangu
worangantjuni.
39 Wiringanietjali nina ngirkibana wonti ja mangatandra walkina wonti,
40 Ja jatana wonti: „Jundru Godaia punga tampuribanietja ja wotinietja
ditjini parkulani, jidni munta kulkateriau! jidni Godaia Ngatamura
ngananani, kunarkundru ngariamai!“
41 Tanali jeribaka nina bakana Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali ja
pinarali ngirkibana wonti ja jatana wonti:
42 „Kana nguru Nulia kulkana warai, ja muntali Nauja ngandandariai
kulkaterila; Nauja Israelani Kapara ngananani, Nauja karari kunarkundru
ngariatimai, ja ngaiana nunkangu morlalu ngundrala nganai.
43 Nulia Godani morlalu ngundrana warai; Nulia karari ninaia kuraka-
iatimai, Nulia ninaia ngantjanani; ngangau Nauja jatana warai: Ngani
Godaia Ngatamura nganai.“
44 Tanangu jeribaka nina bakana watawatali maninietjali ngirkibana
wonti, pudla nunkangu jela kunarkuni parana wonti.
45 Todandru ngalpuru pirna pantjina wonti mita maruni ditji kunarku-
jelu.
46 Ditji kunarkuni Jesus ngaiala pirnali maritjina wonti ja jatana wonti:
„Eli, Eli, lama sabachthani?“ jenia wondrai: „Godajai ngakani, Godajai
ngakani; minandru jundru ngana worarana warai?“
47 Palpa tanangundru naka terkana, ja jenia ngarana, jatana wonti:
„Nulupini Elias karkai.“
48 Ja nurujeli tanangundru kulno mindrina wonti ja miritipa manina
wonti, ja nina kaldrieli ngapatjanka ngankana wonti, ja nina pitani
widmana wonti, ja nunkangu jinkina wonti tapananto.
49 Kana nguru jatana wonti: „Worani; ngaiana najinanto Elias kara
wokarala nganai ninaia kulkala.“
50 Jesus nakaldra ngaiala pirnali maritjina wonti ja palina wonti.
51 Ja mai, kati pirna Godaia pungani puraterina wonti terti mirindru
ngarinalujelu; ja mita wiltjiwiltjina wonti, ja marda taldra tjelapalkaterina
wonti.
52 Ja nariwonpa wilparina wonti, ja kana kulikiria palku marapu, tana
matja turarana, jiritjina wonti.

53 Ja nunkani tepi terkakani ngadani, tana narikutundru dunkana wonti,
ja ngura kulikiria wapana wonti, ja kana marapuni wondraterina wonti.
54 Ja juljaiakapara, ja tana nunkangunto Jesus najinajibana, japali pirna
pantjina wonti, tanali mita wiltjiwiltjinani najina wonti, ja jenia, mina
pantjina warai, ja jatana wonti: „Morlalu Naupini Godaia Ngatamura
nganana warai.“
55 Naka bakana widla marapu nganana wonti, tanali woritandru jenia
najina wonti; tana Jesungu Galilaiandru karipaterina warai mili nunkani
nganala.
56 Tanangundru nganana wonti Maria Magdalala, ja Maria, Jakobuni ja
Joseni ngandri, ja Zebedäuni ngatamuraia ngandri.
57 Matja kalkaurarina, kana poto pirna Arimathiala, tala nunkani Joseph,
wokarana wonti; nau bakana Jesuni mili nganana wonti.
58 Nau Pilatungu wapana wonti, ja Jesuni palkuni ngatjina wonti;
ngadani Pilatus jirijiribana wonti nunkangu palku jinkinanto.
59 Ja Josephali palku manina wonti, ja nina kati kulikirieli karana wonti,
60 Ja nina narikutu marrani nunkanani kurana wonti, nina nulu
marda taldrani bakuna wonti; ja nulu marda pirna narikutuja manani
tirimalkana wonti ja wapana wonti.
61 Naka Maria Magdalala nganana wonti, ja Maria kulno, pudla
nariwonpankari ngamana wonti.
62 Ditjini kulnuni, ngankingani ditjini ngadani, Priesta pirna ja Pharisaia
Pilatungu jurlborina wonti,
63 Ja jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani mangatandra wilpariai, Naupini
karkarkanietja nunkani tepia ditjini jatana paraia: Ditjini parkulani ngani
jiritjila nganai.
64 Jirijiribamai, tanali nariwonpa ditjini parkulanilu najinajibananto,
mili nunkani wokaraiati ja nina kurieli maniati ja kana wolarani jataiati:
Nauja narindru jiritjina warai; ja mudani jedibala morla tjautjau pantjiati
ngoperalani.“
65 Pilatus tanangu jatana wonti: „Ninkida jura najinajibanietja nga-
malkai; wapanau, ja nina ngumu ngamalkanau, worderu jura ngujamai.“
66 Tana wapana wonti ja nariwonpa ngumu ngamalkana wonti, ja
mardani kandrieli malka kurana wonti najinajibanietjali jelali.

28

1 Sabbath ditji matja mudana, ja nguramarana Godaia ditjini, Maria
Magdalala ja Maria nguru wokarana wonti nariwonpa najila.
2 Ja mai, mita pirna wiltjiwiltjina wonti; ngangau Kaparaia angela
pariwilpandru ngarina wonti, ja marda manandru tirimalkana wonti, ja
nunkangupini miri ngamana ngarina wonti.
3 Nau mudla talara praitji jeribaka nganana wonti, ja kati nunkani bulu,
taleri jeribaka.
4 Najinajibanietja nunkangundru japali ngarrana wonti, ja nari jeribaka
nganana wonti.
5 Angelali widlani kalabana wonti ja jatana wonti: „Wata japali
nganalumai; ngangau ngani milkila, judla Jesus wontiai, Nau kunarkuni
palina.
6 Nau wata ninkida nganai; ngangau Nau tepi terkakana warai, worderu
Nau jatana paraia. Kaparalumai, ja najialumai piri, wodajeri Kapara
parana warai,

7 Ja nurujeli wapalumai, ja milini nunkanani jatalumai: Nau narindru
tepi terkakana warai; ja mai, Nau jurangu ngopera wapala nganai Galilaia
mitaia, naka jura nina najila nganai. Mai, ngani jenia judlangu jatana
warai."
8 Ja pudla nurujeli narikutundru wapana wonti japali pirna ja manki-
nali, ja mindrina wonti jenia milini nunkanani kaukaubala.
9 Pudla wapanani jenia milini nunkanani kaukaubala, mai, Jesus
pudlangu mandurina wonti ja jatana wonti: „Murlali nganalumai!" ja
pudla nunkangu wokarana wonti ja nina tidna patana wonti ju nunkangu
pantjaterkana ngarina wonti.
10 Ngadani Jesus pudlangu jatana wonti: „Wata japali nganalumai; a-ai,
wapalumai ja jenia ngatatani ngakanani kaukaubalumai; ngangau tana
Galilaiaia wapananto, ja naka tanali ngana najila nganai."
11 Pudla matja wapana, mai, najinajibanietja palpa ngurani wokarana
wonti ja Priesta pirnani kaukaubana wonti pratjana, mina pantjina warai.
12 Ja tana, ja pinaru wora matja mapaterina ja jaura ngankamalina,
tanali najinajibanietjani mardatandra marapu jinkina wonti,
13 Ja jatana wonti: „Jatanau: Mili nunkani tinkani wokarana warai, ja
nina kurieli manina warai, ngaiani turaranani.
14 Ja jenia kapakaparali ngaranani, ngaiani nina murlali daudauala
nganai, ja jurana nunkangu murlali ngankala nganai."
15 Tanali mardatandra manina wonti, ja jeruja ngankana wonti, worderu
tanali ngujangujara manina warai. Ja Juda kanali jenia kaukaubijiribama-
lina wonti kararielu.
16 Tana mili marapratjana ja kulno Galilaiaia wapana wonti nunkan-
gupini mardawonpaia, wodajeri Jesujeli tanangu jirijiribanala.
17 Tanali nina najina, tana nunkangu pantjaterkana ngarina wonti; ja
palpa mangangankana wonti.
18 Ja Jesus tanangu wokarana wonti ja kaukaubana wonti ja jatana
wonti: „Nulia ngurula pratjana ngakangu jinkina wonti pariwilpani ja
mitani.
19 Jeruja wapanau, ja kana wolara warupoto mili ngankanau, ja tanana
multibanau Ngaperaia ja Ngatamuraia ja Jaolaia kulikiria talani.
20 Ja tanangu ngujangujara jinkianau pratjana ngamalkala, mina ngato
jurangu jirijiribanala. Ja mai, ngani jurangunto nganala nganai ditjini
warupotuni mita mudanajelu."

Ngantjani-jaura Markungundru.

1 Jesuni Christuni Godaia Ngatamuraia wonini ngantjani jaura.
2 Worderu Jesaiasani Prophetaia dakanala parai: „Mai, ngato angela
ngakani mudlani jinkanani ngopera jinpai, nulu palto jinkani jinkangu
ngankijiribingala nganai.
3 Karkanietjaia ngaiala pitarani parai: Kaparaia palto ngankinganimai,
ja tidna palto nunkani talku ngankanimai!“
4 Johannes terkakana wonti ja multibanila jinkina wonti pitarani, ja
madlentjandru karitjimalkani multibanila kaukaubana wonti madlentji
kalingala.
5 Ja nunkangu dunkana wonti Judaiala pratjaterina ja Jerusalemala; ja
nulu tanana multibana wonti Jordan kaiarani, ja tanali madlentji tanani
talku dikana wonti.
6 Johannili kati Camuli njurdu ja dala kapani nunkanani ngamalkana
wonti, ja buka nunkani palaparu ja pitjambu nganana wonti.
7 Ja nulu ngujangujara jinkina wonti ja jatana wonti: „Ngakangu
ngadani kulno wokarala nganai, Nau morla ngurunguru nganai ngakangu;
nunkangu ngani wata talku nganai buruna ngarila nunkani jinka tidna-
putandru dukarala.
8 Ngato jurana ngapali multibai, ja Nulu jurana Jaola kulikirieli multibala
nganai.“
9 Ja jendranguta Jesus Nazaretandru Galilaiani wokarana wonti, ja
Johanningundru multibanila manina wonti Jordan kaiarani.
10 Ja nurujeli ngapandru dunkana tarana, nulu pariwilpa piririnani
najina wonti, ja Jaola mulapara jeribaka nunkangu ngarinani.
11 Ja ngaiala pariwilpandru pantjina wonti: „Jidni Ngatamura ngantjalu
ngakani nganai, jinkangu ngani murlah nganai.“
12 Ja nurujeli Jaolali nina pitaraia tertubana wonti.
13 Ja Nau naka pitarani pira kulno ja ditji marapratjana nganana wonti,
ja kutjieli nina wontjana wonti, ja Nau nganti jampali jela nganana wonti,
ja angela wora mili nunkani nganana wonti.
14 Tanali Johannes kanjangari pungani matja widmana, Jesus Galilaiani
wokarana wonti ja ngantjani jaura Godaia mililandru kaukaubana wonti,
15 Ja jatana wonti: „Ditji matja wokarana warai, ja Godaia milila
karakara nganai. Madlentjandru karitjianau, ja ngantjani jaura morlalu
ngundranau!“
16 Nau Galilaia pantuni wirarina wonti, ja Nulu Simon ja Andreas ngatata
nunkani najina wonti, pudlali jama pantuni worana wonti; ngangau pudla
paru maninietja nganana wonti.
17 Ja Jesus pudlangu jatana wonti: „Kaparalumai, ja ngakangu karipate-
rialumai, ngato judlana kana maninietja ngankala nganai.“
18 Ja nurujeli pudlali jama worarana wonti ja nunkangu karipaterina
wonti.
19 Ja Nau nakandru morla wapana wonti, ja Nulu Jakobus Zebedäuni
ngatamura, ja Johannes ngatata nunkani, botani jama karpanani najina
wonti.
20 Ja nurujeli Nulu pudlana karkana wonti; ja pudlali Zebedäus ngaperi
pudlani ja mili nunkani botani worarana wonti, ja pudla wapana wonti ja
nunkangu karipaterina wonti.

21 Ja tana Kapernaum ngurani wirina wonti. Ja nurujeli Nau Sabbat
ditjini jaura pungani wirina wonti ja ngujangujara jinkina wonti.
22 Ja tana ngujangujarani nunkanani pirna ngaruparana wonti; ngangau
Nulu ngurungurujeli tanangu ngujangujara jinkina wonti, ja wata jaura
jinkinietjali jeribaka.
23 Ja jaura pungani tananani kana kulno kutji murumurunto nganana
wonti, ja nau maritjina wonti,
24 Ja jatana wonti: „Burru, mina ngaianingu ja jinkangu, Jesujai
Nazarenalajai, jidni wokarana warai ngianina teribala? Ngato jidna
ngujamai, worana jidni nganai: Godaia kulikiri!“
25 Jesujeli nina daudauana wonti ja jatana wonti: „Ngapuriau, ja
nunkangundru dunkau!“
26 Ja kutji murumurujeli nina diadialkana wonti, ja nau ngaiala pirnali
maritjina wonti ja nunkangundru dunkana wonti.
27 Ja pratjana pirna ngaruparana wonti, jeruja tana jakalkijiribamalina
wonti ja jatana wonti: „Mina jenia nganai? Mina naupini ngujangujara
marra nganai? Ngangau Nulu ngurungurujeli bakana kutji murumuruni
jirijiribai, ja tana nunkangu pankiai.“
28 Ja nurujeli pinti nunkangundru karitjina wonti wontikana wonti
Galilaiani paruparu.
29 Ja nurujeli tana jaura pungandru dunkana wonti, ja Simon ja
Andreani pungani wirina wonti, Jakobus ja Johannes jelalu.
30 Simonani paiara muntja turuturu parana wonti; ja nurujeli tanali
nunkangu nankangundru kaukaubana wonti.
31 Ja Nau wokarana wonti, ja nana terkibana tarana wonti, ja nana mara
patana wonti; ja nurujali muntja turuturujeli nana worarana wonti, ja
nani tanangu mili nganana wonti.
32 Matja kalkaurarina, ja ditji wirina, tanali nunkangu muntja pratjana
ja kana kutjinto jurborilkana wonti.
33 Ja ngurala pratjana mapaterina wonti manani.
34 Ja Nulu marapu, tanali muntja pilki ja pilki ngamalkana wonti, tepi
ngankana wonti; ja Nulu kutji madlentji marapu dunkalkana wonti, ja
Nulu kutjini wata manuni kurana wonti jatananto, ngangau tanali nina
ngujamana wonti.
35 Ja nguramarani kuperi Nau jiritjina wonti ja pitaraia wapana wonti,
ja naka Nau ngatjina wonti.
36 Ja Simon, ja tana nunkangunto, nunkangu wapantina wonti.
37 Ja tanali nina matja mankamankana, tana nunkangu jatana wonti:
„Marapujeli jidna wontiai.“
38 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngaiana bakana ngura nguraia
wapananto, ngangau ngato bakana naka jaura kaukaubananto; ngangau
jendrania ngani wokarana wonti.“
39 Ja Nulu jaura pungani tananani ngujangujara jinkina wonti Galilaiani
paruparu, ja Nulu kutji dunkalkana wonti.
40 Ja kana kulno gambanto nunkangu wokarana wonti, nau nunkangu
ngatjina wonti ja nunkangu pantjerterkana ngarina wonti ja nunkangu
jatana wonti: „Jidni jertapaterinani, jidni ngurunguru nganai ngana
kulirkala.“
41 Jesus nunkangu kalumiltjamiltjarina wonti, ja Nau mara warpina
wonti ja nina karakarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngani
jertapateriai, kulikiri nganamai!“

42 Ja Nau jeruja jatana, nurujeli gamba nunkangundru puntina wonti, ja
nau kulikiri pantjina wonti.
43 Ja Nulu nina daudauana wonti, ja nina nurujeli narrana wonti,
44 Ja nunkangu jatana wonti: „Mai, wata kanani jenia kaukaubau, a-ai,
wapau ja Priestani wondrateriau, ja jinkani kulikirindru nina poto jinkiau,
mina Mosili jirijiribana wonti, tanangu malka ngananantо.“
45 Nau matja dunkana, nulu wonina wonti jenia pirna kaukaubala ja
jaura maruribala; jeruja Nau ngandandarina wonti tinkari ngura kulnuni
wirila, a-ai, Nau windri palarani pitarani nganana wonti, ja tana nunkangu
paruparundru wokarana wonti.

2

1 Ja nakaldra ditji palpani ngadani Nau Kapernaum ngurani wirina
wonti; ja tanali ngarana wonti Nau pungani ngamai.
2 Ja nurujeli marapu jurborina wonti, jeruja bakana naupini piri
manani karakara tanangu wuldru nganana wonti; ja Nulu tanangu jaura
kaukaubana wonti.
3 Ja tana nunkangu wokarana wonti, ja nunkangu kana tjunduru
wapalkana wonti, nina kana mandru ja mandrujeli padakana wonti.
4 Ja ngangau tana ngandandarina wonti nina nunkangu karakara
wapalkana kana wolarandru, tanali punga mangatandra, woderi Nau
nganana wonti, wilpa ngankana wonti. Ja tanali nina matja wilpa
ngankana, tanali turarani piri, nunkangupini kana tjunduru paranani,
ngarilkana wonti.
5 Jesujeli tanani morlalu ngundrana najina, Nau kana tjundurani jatana
wonti: „Ngatamurajai, madlentji jinkani matja worana warai!“
6 Naka jaura jinkinietja palpa ngamana wonti, tanali ngundrana wonti
ngarali tananali:
7 „Minandru Nulupini jeruja Goda ngirkibai? Worana ngurunguru
nganai madlentji kalingala, kalitakali Goda kulnulu?“
8 Ja nurujeli Jesujeli Jaolali nunkanali ngujamana wonti, tanali jeruja
ngundrai, Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura ngarali juranali
jenia ngundrai?
9 Mina morla ngaua nganai, kana tjundurani jatala kara: Madlentji
jinkani matja worana, jatala kara: Terkakau, turarani piri jinkani maniau
ja wapau?
10 Ngangau jura ngujamananto, Kanaia Ngatamurajeli ngurula nga-
malkai mitani madlentji worala, Nau tjundurani jatana wonti.
11 Ngani jinkangu jatai: Terkakamai, turarani piri jinkani maniau, ja
jinkani pungaia wapau!“
12 Ja nau nurujeli terkakana wonti, ja nulu turarani piri nunkani manina
wonti, ja dunkana wonti pratjanani, jeruja pratjana pirna ngaruparana
wonti ja Goda jurakokana wonti jeruja jatana: „Wata pota kulno ngaiani
jenia najinala.“
13 Ja Nau nakaldra panto dirkalaniwirdi wapana wonti, ja kana wolara
nunkangu wokarana wonti, ja Nulu tanangu ngujangujara jinkina wonti.
14 Ja wiringana Nulu Levi Alphäuni ngatamura najingana wonti mar-
datandrakampanietjaia pungani ngamanani, ja Nau nunkangu jatana
wonti: „Ngakangu karipateriau!“ Ja nau terkakana wonti ja nunkangu
karipaterina wonti.
15 Ja jendranguta Nau pungani nunkani bukani ngamana wonti, ja
mardatandrakampanietja ja kana madlentji marapu Jesungu ja milini

nunkanani jela ngamana ngarina wonti bukaia; ngangau tana marapu
nganana wonti, ja tana nunkangu karipaterina wonti.
16 Ja jaura jinkinietjali ja Pharisaiali nina najina madlentji ngankani-
etjanto ja mardatandrakampanietjanto tajinani, tana milini nunkanani
jatana wonti: „Minandru Nulu madlentji ngankanietjani ja mardatan-
drakampanietjani jela tajiai ja tapai?“
17 Ja Jesujeli jenia matja ngarana, Nau tanangu jatana wonti: „Ngurun-
gurujeli wata kunki ngundrai, a-ai, muntjali. Ngani wata wokaranala kana
talku karkala, a-ai, windri kana madlentji.“
18 Ja Johannini mili ja Pharisaiani milja ngamana wonti; ja tana
wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Minandru Johannini ja
Pharisaiani mili milja ngamai, ja mili jinkani wata milja ngamai?“
19 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Noangantjanipirnaia kamaneli
ngandandariai milja ngamala noangantjanipirna tanangu jela ngananani?
Jeruntjaia tanali noangantjanipirna ngamalkai, tana ngandandariai milja
ngamala.
20 Ditji wokarala nganai, tanali noangantjanipirna tanangundru manila
nganai, ngadani tanaia milja ngamala nganai.
21 Wata kulnujeli katini womalani kati jela ngumu karpai; ngangau kati
jela marra nakaldra kati womalandru purateriai, ja wilpa morla pirna
pantjiai.
22 Ja bakana wata kulnujeli waina marra junga womalani kurarai, a-ai,
waina marrali junga wokaribaiati, ja waina ngakaiati, ja junga pakiati,
a-ai, tanali waina marra junga marrani kurarananto.“
23 Ja jendranguta Nau Sabbat ditjini buka maruni palkingana wonti,
ja milieli nunkanali wonina wonti palto ngankala buka mangatandra
wokaribala.
24 Ja Pharisaia nunkangu jatana wonti: „Mai, Minandru tanalia Sabbat
ditjini ngankai, mina wata talku nganai?“
25 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jura wata warapanala, mina Davidali
ngankana wonti, jendranguta nau buka pani nganana wonti, ja nau, ja
tana nunkangunto, mauali nganana wonti?
26 Worderu nau Godaia pungani wirina wonti Abjathar Priesta pirnaia
ditjini, ja wondrani buka tajina wonti, tanana tajila wata kuluni manuni
kuranala, a-ai, windri Priestani, ja nulu bakana tanangu nunkangunto,
jinkina wonti?
27 Ja Nau tanangu jatana wonti: Sabbat ditji kanandru pantjina wonti,
ja wata kana Sabbat ditjindru.
28 Jendrania Kanaia Ngatamura bakana Sabbat ditjia Kapara nganai.“

3

1 Ja Nau nakaldra jaura pungani wokarana wirina wonti, ja naka kana
kulno nganana wonti, nau mara kulno muja nganana wonti.
2 Ja tanali nina najinajibana wonti, Nulu nina Sabbat ditjini tepi
ngankala nganai kara, ngangau tana nunkangundru ngulkuterkananto.
3 Ja Nau nunkangupini kanani, nau mara muja ngananani, jatana wonti:
„Terti terkakamai!“
4 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jenia talku nganai, Sabbat ditjini
ngumu ngankala kara, madlentji ngankala kara, mungara kulkala kara,
nari ngankala kara?“ Ja tana ngapu nganana wonti.
5 Ja Nulu tanana tirieli najina karitjina wonti, ja tanani ngara ngurungu-
rundru ngaurongauro nganana wonti, ja nunkangu kanani jatana wonti:

„Mara ngutateriau!“ Ja nau mara ngutaterina wonti, ja nau mara nakaldra
tepi nganana wonti mara nguru jeribaka.
6 Ja Pharisaia matja dunkana, tana nurujeli Herodini milieli jakalkijiriba-
malina wonti nunkangundru, worderu nina nandrala.
7 Ja Jesus nunkani milinto pantuja kutingana wonti; ja kana wolara
marapu nunkangu karipaterina wonti Galilaiandru, ja Judaiandru,
8 Ja Jerusalemindru, ja Idumaiandru, ja Jordan kaiari jerankarindru,
bakana tana Tyrus ja Sidon mitandru wolara marapu nunkangu wokarana
wonti; ngangau tanali ngarana wonti, worderu marapu Nulu ngankanani.
9 Ja Nau milini nunkanani jatana wonti, tanali nunkangu bota
ngankijiribinganantо kana wolarandru; ngangau tanali nina wata
nankanankananto.
10 Ngangau Nulu marapu tepi ngankana wonti, jeruja tana muntja
pratjana nunkangu jurboringana wonti nina karakarala.
11 Ja kutji murumuru wora, tanali nina najina, nunkangu woraterina
wonti ja maritjina wonti ja jatana wonti: „Jidni Godaia Ngatamura
nganai.“
12 Ja Nulu tanana pirna daudauana wonti, tanali nina wata tinkari
ngankananto.
13 Ja Nau mardawonpaia tarana wonti, ja Nulu karkana wonti tanana
Nulu ngantjana wonti; ja tana nunkangu wokarana wonti.
14 Ja Nulu marapratjana ja mandru kalkalkana wonti, ngangau tana
nunkangunto ngananantо, ja Nulu tanana jinpanantо jaura kaukaubala,
15 Ja pirnala ngamalkala kana muntja tepi ngankala, ja kutji worana
dunkalkala.
16 Ja Nulu Simoningu tala Petrus ngokana wonti.
17 Ja Jakobus Zebedäuni ngatamura, ja Johannes Jakobuni ngatata; ja
Nulu pudlangu tala ngokana wonti jenia: „Boanerges, jenia wondrai:
Piltripiltria kupa.“
18 Ja Andreas, ja Philippus, ja Bartholomäus, ja Matthäus, ja Thomas, ja
Jakobus Alphäuni ngatamura, ja Thaddäus, ja Simon, Kana ngurandru,
19 Ja Judas Ischariot, nulu nina bakana wontawontana wonti.
20 Ja tana pungani wirina wonti; ja nakaldra kana wolara jurborina
wonti, jeruja tana ngandandarina wonti buka tajila.
21 Ja tanali, nunkangunto nganana, jenia ngarana warai, tana dunkana
wonti nina patala; ngangau tana jatana wonti: „Nauja jirijiri.“
22 Ja jaura jinkinietja, tana Jerusalemingundru matja ngarina, jatana
wonti: „Nulu Beelsebub ngamalkai, ja kutjia kaparali Nulu kutji worana
dunkalkai.“
23 Ja Nulu tanana karkana wonti, ja tanangu jeribaka jaurali jatana
wonti: „Worderu Satanali Satan dunkalkananto?
24 Ja milila kulno munta piltjaru ngankaterinani, jeruja naupini milila
wata terkala nganai.
25 Ja punga kulno munta piltjaru ngankaterinani, jeruja naupini punga
wata terkala nganai.
26 Ja Satan munta terkakirpaterinani ja piltjaru ngankaterinani, jeruja
nau wata terkala nganai, a-ai, nau mudala nganai.
27 Kana kulno ngandandariai kana ngurunguruja pungani wirila
poto nunkani watawatali manila, nulu wata ngopera kana ngurunguru
dupudupu ngankanani; ja ngadani nulu pungani nunkanani pratjana
watawatali manila nganai.

28 Morlalu ngani jurangu jatai: Kanaia kupani Nulia madlentji pratjana
kalingala nganai, ja ngirkibani jaura pratjana, tanali Goda ngirkibanani.
29 Warle ngirkibani jaura jatai Jaola Kulikirini, nulu wata kalinganila
manila nganai ngurali, a-ai, nulu kalala madlentji ngurali manila nganai.
30 Ngangau tana jatana wonti: Nulu kutji murumuru ngamalkai.“
31 Jendranguta ngandri nunkani ja ngatata nunkani wokarana wonti; ja
tana palarani terkana wonti ja nunkangu jinpana wonti nina karkala.
32 Ja kana wolara nunkangu ngamana karitjina wonti. Ja tana nunkangu
jatana wonti: „Mai, ngandrieli jinkanali ja ngatatajeli jinkanali ja kakujeli
jinkanali palarani jidna wontiai.“
33 Ja Nulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Worana ngandri
ngakani nganai ja ngatata ngakani?“
34 Ja Nulu najina karitjina wonti tanangu, tana nunkangu ngamana
karitjina wonti ja jatana wonti: „Najanau, ngandri ngakani ja ngatata
ngakani!
35 Ngangau warle Godaia jertapaterina ngankai, naupini ngatata
ngakani ja kaku ngakani ja ngandri ngakani nganai!“

4

1 Ja nakaldra Nulu wonina wonti panto dirkalani ngujangujara jinkila.
Ja kana wolara nunkangu jurborina wonti, ja Nau botani wirina wonti ja
ngapani ngamana ngarina wonti, ja kana wolara panto dirkalani ngamana
ngarina wonti mitani.
2 Ja Nulu tanangu jeribaka jaurali ngujangujara marapu jinkina wonti,
ja Nau tanangu ngujangujarali nunkanali jatana wonti:
3 „Ngaranau! Mai, jaupanietja wapana wonti jaupala.
4 Ja jendranguta nulu jaupanani, palpa paltuni purina wonti; ja paia
wokarana wonti ja nina tajina wonti.
5 Palpa marda paltirani purina wonti, ja wata mita tjanka marapu
ngamalkana wonti; ja nurujeli punkana wonti, ngangau mita puta
nganana wonti.
6 Ja ditji matja dunkana, nau winjarina wonti; ja ngangau kapara pani
nganana wonti, nau mujarina wonti.
7 Ja palpa dilkani purina wonti; ja dilka punkana wonti ja nina palimana
wonti, ja wata tandra jinkina wonti.
8 Ja palpa mita ngumuni purina wonti, ja kuripunkana wonti ja punkana
wonti ja tandra punkibana wonti ja mandrana wonti: Kulnujeli 30,
kulnujeli 60, kulnujeli 100.
9 Ja Nau tanangu jatana wonti: Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu
ngaraiatimai!“
10 Ja Nau kulnulu nganana, nina mili marapratjana ja mandrujeli, ja
tanali nunkangunto, jakalkana wonti nunkangupini jeribaka jaurandru.
11 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jurangu matja jinkina warai, jaura
kurukuru Godaia mililandru ngujamananto; tanangu, tana palarani
nganai, pratjana jeribaka jaura nganai.
12 Ngangau tanali najinani najinanto ja bulu ngujamananto, ja ngaranani
ngarananto ja bulu ngundrananto; ngangau tana wata madlentjandru
karitjinanto, tanani madlentji kalinganantо.“
13 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ninapini jeribaka jaura jura wata
ngujamanani, ja worderu jura jeribaka jaura pratjana ngujamala nganai?
14 Iaupanietjali jaura jaupai.

15 Tana paltuni tanapini nganai; woderi jaura matja jaupana, ja tanali
nina ngarana, nurujeli kutji wokarai ja jaura maniai, nina ngarani
tananani matja jaupana.
16 Tanangu jeribaka tanapini nganai, tanana marda paltirani matja
jaupana; tanali jaura ngarai ja nurujeli murlali nina patai;
17 Ja munta tana kapara pani nganai, a-ai, tana maraltja nganai;
ngadani ketjaketjana ja tirikaripaterina wokaranani jaurandru, tana wolja
kalakalarila nganai.
18 Ja palpa, tanana dilkani matja jaupana, tanapini nganai, tanali jaura
ngarai,
19 Ja nunkangupini mitani manujeli ngundrana, ja poto pirnaia jedibana,
ja poto nguruja milkirina tanangu wiriai, ja jaura palimai, ja tandra pani
punkibai.
20 Ja tanapini nganai, tanana mita ngumuni matja jaupana; tanali jaura
ngarai ja patai ja tandra punkibai; kulnujeli 30, kulnujeli 60, ja kulnujeli
100.“
21 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Praitji wokarai, nina kokuni ngarinalu
kara, turarani pirini ngarinalu kara kurala? Nau wata parai, nina praitjaia
potuni kurala?
22 Ngangau panila kurirpi nganai, naupini wata tinkari pantjinanto; ja
panila kurukuruni pantjina wonti, a-ai, praitjani wokarananto.
23 Kulnujeli talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“
24 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Najianau, mina jura ngarai: Mina
kokujeli jura jinkiai, jenia koko jura nakaldra manina tikala nganai; ja
jura ngaranani, tanali jurangu morla jinkila nganai.
25 Ngangau warle ngamalkai, nunkangu Nulia jinkila nganai; ja warle
wata ngamalkai, nunkangundru Nulia bakana jenia manila nganai, mina
nulu ngamalkai.“
26 Ja Nau jatana wonti: „Jeruja Godaia milila nganai, worderu kana
kulnujeli paua mitani japai,
27 Ja nau mukaturarai, ja jiritjiai tinkani ja ditjini, ja paua punkai ja
wirdiriai; ja nau ko worderu.
28 Ngangau mita muntali tandra punkibai, ngopera nindri, ngadani
mangatandra, ngadani tandra kantji mangatandrani.
29 Ja tandra talku ngananani, nurujeli nulu kirra jinpai, ngangau
kampani ditji wokarana warai.“
30 Ja Nau jatana wonti: „Worangu jeribaka ngaiani Godaia milila
kurananto? Mina jeribaka jaurali ngaiani nina jeribaka kurananto kara?
31 Tandra wakawaka jeribaka, ninapini mitani matja jaupana, nau morla
waka nganai tandra nguja marapuni mitani.
32 Ja nina matja jaupana, nau kuri punkai ja morla pirna pantjiai nindri
marapuni, ja nguna pirna dunkalkai, jeruja pungalani nunkanani bakana
paia ngaranala ngamai.“
33 Ja jeribaka jaura marapujeli Nulu tanangu jaura kaukaubana wonti,
worderu tana ngurunguru nganana wonti ngarala.
34 Ja jeribaka jaura panini Nulu tanangu panila kaukaubana wonti;
windri pilki Nulu milini nunkanani pratjana mildiri ngankana wonti.
35 Ja Nau tanangu, nunkangupini ditjini matja kalkaurarina, jatana
wonti: „Ngaiana jerankaria pararananto.“
36 Ja tanali kana wolara worarana wonti ja nina patana wonti worderu
Nau botani nganana wonti; ja bakana bota nguru nunkangunto nganana
wonti.

37 Ja watara pirna wilparina wonti; ja mandikila botani pinpitarana
wonti, jeruja nau ngampu ngapali manamiri nganana wonti.
38 Ja Nau botani ngadani kukati terkana mukaturarana wonti; ja
tanali nina jiritjibana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, jenia jnkangu jeribaka nganai ngaiana palinani?“
39 Ja Nau mukandru matja jiritjina, Nulu watara dikidikibana wonti ja
ngapani jatana wonti: „Ngapuriau, dalpura nganau!“ Ja watara mudana
wonti, ja dalpura pirna nganana wonti.
40 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura jeruja japali nganai?
Minandru jura wata morlalu ngundrai?“
41 Ja tana japali pirna pantjina wonti ja ngankamalina wonti: „Worana
Naupini nganai, ngangau nunkangu watara ja ngapa pankiai?“

5

1 Ja tana pantuni jerankari pararana wonti Gadarena mitani.
2 Ja Nau botandru matja dunkana, nunkangu nurujeli narikutundru
kana kutji murumurunto dankamalina wonti,
3 Ja ngura nunkani narikutu nganana wonti. Ja kana ngandandarina
wonti nina kanjangarieli workamandrala.
4 Ngangau pota marapu tanali nina tidna workamandrana wonti, ja nina
kanjangarieli dupudupu ngankana wonti; ja nulu kanjangari worduwordu
ngankana wonti, ja tidna kanjangari dingadingana wonti; ja wata kulno
ngurunguru nganana wonti nina manjujeli ngankala.
5 Ja nau milingeru ditjiwirdi ja tinkawirdi narikutuni ja mardawonpani
maritjina wonti, ja munta mardali damaterina wonti.
6 Nulu Jesus woritandru najina, nau mindrina wonti ja nunkangu
pantjaterkana ngarina wonti,
7 Ja maritjina wonti ngaiala pirnali ja jatana wonti: „Mina ngakangu
ja jinkangu Jesujai, Goda Kapara pirnaia Ngatamurajai? Ngani jinkangu
Godani jaura morlalu jatai, wata ngana jupau!“
8 Nau nunkangu jatana wonti: „Dunkau, jidni kutji murumuru, nunkan-
gupini kanandru!“
9 Ja Nulu nina jakalkana wonti: „Mina tala jinkani nganai?“ Ja nulu
kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Legion tala ngakani nganai,
ngangau ngaiani marapu nganai.“
10 Ja nau nunkangu pirna ngatjina wonti, Nulu tanana wata nunkan-
gupini mitandru narrananto.
11 Naka mardawanpa kalikalini piki ngami pirna marakana wonti.
12 Ja kutji wora nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti: „Ngaianina
jinpau pikia, ngangau ngaiani tanangu wirinanto!“
13 Ja Jesujeli nurujeli tanangu jenia manuni kurana wonti. Ja kutji
murumuru matja dunkana, tana pikini wirina wonti, ja piki ngami
mardawonpa kalikalini kalikalibakana wonti ngapani; ja tana 2000
nganana wonti; ja tana ngapani palipalina wonti.
14 Ja pikingamalkanietja wora japa mindrina wonti, ja ngura pirnani
ja wakani jenia kaukaubana wonti, ja tana dunkana wonti najila, mina
pantjina warai.
15 Ja tana Jesungu wokarana wonti, ja tanali nina kana kutjila najina
wonti ngapu ngamanani, ja kati matja widmaterina, ja tjuru ngumu
ngamalkanani, nulupini ngopera Legion ngamalkana warai; ja tana japali
pantjina wonti.

16 Ja tanali jenia najina wonti tanangu kaukaubana wonti mina kana
kutjintani pantjina warai, ja bakana jenia pikini.
17 Ja tanali wonina wonti nunkangu ngatjila, Nau tanani wondirandru
puntinanto.
18 Ja Nau botani matja wirina, nunkangu kana kutjila ngatjina wonti
nunkangu jela nganala.
19 Jesujeli nunkangu wata manuni kurana wonti, a-ai, nunkangu jatana
wonti: „Wapau pungaia jinkanaia ja nguralaia jinkanaia, ja tanangu
kaukaubamai mina pirnala Kaparali jinkangu ngankana warai, ja worderu
Nau jinkangu kalumiltjamiltjarina warai.“
20 Ja nau puntina wonti ja wonina wonti Dekapolis mitani kaukaubala,
mina Jesujeli nunkangu ngankana warai; ja pratjana ngaruparana wonti.
21 Ja Jesus nakaldra botali dirkalani jerankana matja pararana,
nunkangu kana wolara jurborina wonti; ja Nau pantuni karakara nganana
wonti.
22 Ja mai, jaura pungaia kapara kulno wokarari wonti, tala nunkani
Jairus, ja nulu nina najina, nau nunkangu tidnani woraterina wonti.
23 Ja nau nunkangu pirna ngatjina wonti ja jatana wonti: „Ngatamura
mankara ngakani ngara wordu: Kaparau ja nankangu mara kurateriau,
ngangau nani tepirinanto; ja tepi ngamananto.“
24 Ja Nau nunkangunto wapana wonti; ja nunkangu kana wolara
karipaterina wonti, ja nina jennia wonti.
25 Ja widla kulno, nani kilpawoldra marapratjana ja mandru kumaranto
nganana wonti.
26 Ja nani kunki marapundru pirna ketjaketjana wonti, ja poto nankani
kalala jinkina wonti, ja nankangu wata marangokana wonti, a-ai, nani
windri morla madlentji pantjina wonti;
27 Nandru Jesungundru matja ngarana, nani kana wolarani wirina wonti
ja tokunkari kati nunkani karakarana wonti.
28 Ngangau nani jatana wonti: „Ngato windri kati nunkani
karakaranani, ngani tepirinani.“
29 Ja nurujeli kumari tjiri mujarina wonti, ja nandru palku nankanina
ngujamana wonti, nani muntjandru matja tepirina.
30 Ja nurujeli Jesujeli muntali ngujamana wonti, ngurula nunkangundru
matja dunkana, Nulu kana wolorani najina karitjina wonti ja jatana wonti:
„Warle kati ngakani karakarana warai?“
31 Ja mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Jundru najiai, kana wolarali
jidna jeniai, ja jidni jatai: Warle ngana karakarana warai?“
32 Ja Nulu najina karitjina wonti nana najila, warlenandru jenia
ngankana warai.
33 Widla japali ja ngarranali wokarana wonti, ngangau nandru ngu-
jamana wonti, mina nankangu matja pantjina, ja woraterina wonti
nunkangu, ja nunkangu jaura morlalu pratjana jatana wonti.
34 Nau nankangu jatana wonti: „Ngatamurajai, morlalu ngundranali
jinkanali jidna tepi ngankana warai; murlali wapau, ja tepi nganau jinkani
muntjandru!“
35 Nau jenia jatanani, jaura pungaia kaparaia ngurala palpa wokarana
wonti ja jatana wonti: „Ngatamura mankara jinkani matja nari; minandru
jundru ngujangungara jinkinietja morla ngarapatipatibai?“
36 Jesujeli jenia kaukaubani jaura nurujeli ngarana wonti, ja jaura
pungaia kaparani jatana wonti: „Wata japali nganau, windri morlalu
ngundrau!“

37 Ja Nulu wata kulnuni manuni kurana wonti nunkangu karipaterila,
windri Petrungu ja Jakobungu ja Johanningu Jakobuni ngatata.
38 Ja tana jaura pungaia kaparaia pungani wokarana wonti, ja Nulu
patijiritjinani najina wonti, ja tana pirna jindranani ja juajuanganani.
39 Ja Nau matja wokarana wirina, Nau tanangu jatana wonti: „Minandru
jura juajuangai ja jindrai? Kupa wata nari, a-ai, nania windri mukatu-
rarai.“
40 Ja tana nunkangu kinkana wonti. Ja Nulu pratjana narrana wonti, ja
Nulu kupaia ngaperi ja ngandri, ja tana nunkangunto, patana wonti, ja
wirina wonti woderi kupa parana wonti.
41 Ja Nulu mankara mara patana wonti ja nankangu jatana wonti:
„Talitha kumi; jenia wondrai: Mankarajai, ngani jinkangu jatai: Jiritjiau!“
42 Ja nurujeli mankara jiritjina wonti ja wirarina wonti; ngangau nani
kilpawoldra marapratjana ja mandru nganana wonti. Ja tana pirna
ngaruparana wonti.
43 Ja Nulu tanana pirna daudauana wonti, wata kulnujeli jenia nguja-
mananto; ja Nau jatana wonti, tanali nana buka jinkinanto.

6

1 Ja Nau nakandru puntina wonti ja ngura kamanelini nunkanani
wokarana wonti; ja mili nunkani nunkangu karipaterina wonti.
2 Ja matja Sabbatarina, Nulu wonina wonti jaura pungani ngujangujara
jinkila; marapujeli jenia ngarana, pirna ngaruparana wonti ja jatana
wonti: „Wodajerindrn Nulu jenia ngamalkai? Ja mina kiri jenia nganai
nunkangu matja jinkina, ja jenia ngurula pirna, Nulia marali ngankai?
3 Naupini wata pita ngankanietja nganai, Mariani ngatani, ja Jakobuni
ja Joseni ja Judani ja Simonani neji? Ja kaku nunkani wata ngaiananganto
nganai?“ Ja tana nunkangu kalakalarina wonti.
4 Jesus tanangu jatana wonti: „Propheta wata waka nganai, a-ai,
windri mita kamanelini nunkanani ja kamanelini nunkanani ja pungani
nunkanani.“
5 Ja Nau ngandandarina wonti naka pirnala ngankala, windri muntja
ngaljeni Nau mara kuraterina wonti, ja tanana tepi ngankana wonti.
6 Ja Nau ngaruparana wonti, ngangau tana wata morlalu ngundrana
wonti. Jo Nau ngura worani karitjinawontiwontikana wonti ngujangujara
jinkila.
7 Ja Nulu marapratjana ja mandru karkana wonti, ja wonina wonti
tanana mandrulu mandrulu jinpala, ja tanangu ngurula jinkina wonti kutji
murumuruja.
8 Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti, tanali panila paltuni padakananto,
windri wonapita; wata billi, wata buka, wata mardatandra pailtjini.
9 Windri tidnaputa workamantraterianau, ja wata kati mandru widma-
terianau!
10 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Woderi jura punga kulnuni matja
wirina, naka ngamanimai jura puntilalu.
11 Ja warle ngurali jurana wata patanani, ja jurana wata ngaranani;
nakandru puntianau ja puturu jurani tidnandru kantikantianau, tanangu
malka ngananantо. Morlalu ngani jurangu jatai: Sodom ja Gomorra
mitalali kalala morla waka manila nganai kalala ditjini, nunkangupini
ngurani.“
12 Ja tana matja wapana kurana, tanali kaukaubana wonti, tana
madlentjandru karitjinanto.

13 Ja tanali kutji marapu dunkalkana wonti, ja waltowalto marapu
gildieli wiribana wonti, ja tanana tepi ngankana wonti.
14 Ja Herodes mitaia kaparali jenia ngarana wonti, ngangau tala nunkani
paruparurina wonti, ja nau jatana wonti: „Johannes multibanietja
narindru matja jiritjina, ja jendrangundruja Nulu jenia pirnala ngankai.“
15 Palpa jatana wonti: „Nauja Elias nganai;“ palpa jatana wonti: „Nauja
Propheta kulno nganai, Propheta kulno jeribaka kara.“
16 Herodili jenia ngarana, nau jatana wonti: „Naupini Johannes nganai,
nina mangatandra ngato wokaribana paraia; nau narindru jiritjina
warai.“
17 Ngangau nulupini Herodili jinpana wonti ja Johannes patana wonti, ja
nina kanjangari pungani dupudupu ngankana wonti Herodias Philippuni
ngatataia nunkanaia noandru; ngangau nulu nana noa patana wonti.
18 Ngangau Johannes Herodingu jatana wonti: „jinkangu wata talku
nganai, ngatataia jinkanaia noa ngamalkananto.“
19 Herodiasandru nina najinajibana wonti ja ngantjana wonti nina nari
ngankala, ja nani ngandandarina wonti.
20 Ngangau Herodes Johanningundru japali nganana wonti, ngangau
nau milkila nganana wonti, nau kana talku ja kulikiri, ja nulu nina
ngamalkana wonti; ja nina matja ngarana, nulu marapu ngankana wonti,
ja nina manjujeli ngarana wonti.
21 Ja ditji manju matja wokarana, Herodili dankani ditjini nunkanani
buka pirna ngankingana wonti kana pirnani, ja kapara pirnani, ja
Galilaialani ngoperaetjani nunkanani.
22 Ja Herodiasani ngatani wirina wonti, ja nani kilina wonti, ja Herodes
ja kamaneli nunkani nankangu murlali pantjina wonti; ngadani mitaia
kaparali mankarani jatana wonti: „Ngatjiau ngakangu, mina jundru
ngatjiai, ja ngato jinkangu jinkila nganai.“
23 Ja nau nankangu jaura morlalu jatana wonti: „Minakulno jidni
ngakangu ngatjiai, jenia ngato jinkangu jinkila nganai milila ngakani
juralu.“
24 Nani dunkana wonti ja ngandrini nankanani jatana wonti: „Mina
ngani ngatjinanto?“ Nani jatana wonti: „Johannes multibanietja man-
gatandra.“
25 Ja nani nurujeli pirna mitaia kaparani wirina wonti ja ngatjina wonti
ja jatana wonti: „Ngato ngantjai, jundru ngakangu nurujeli Johannes
multibanietja mangatandra pirrani jinkinanto.“
26 Ja mitaia kapara ngaurongauro pirna pantjina wonti, windri jaura
morlalundru ja bukaia kamanelindru nau wata ngantjina wonti nana
nintali ngankala.
27 Ja nurujeli mitaia kaparali mangatandra wokaribanietja kulno jinpana
wonti, ja jirijiribana wonti mangatandra nunkani maninanto.
28 Nau wapana wonti ja mangatandra nunkani kanja ngari pungani
wokaribana wonti, ja mangatandra nunkani pirrani tikalkana wonti ja
mankarani jinkina wonti, ja mankarali nina ngandrini nankanani jinkina
wonti.
29 Ja milieli nunkanali jenia matja ngarana, tana wokarana wonti ja
palku nunkani manina wonti ja nari kutuni kulnuni kurana wonti.
30 Ja Apostel wora Jesungu jurborina tikana wonti, ja tanali nunkangu
pratjana kaukaubana wonti, mina tanali ngankana warai, ja mina
ngujangujara tanali jinkina warai.

31 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Kaparanau jura pilki pitaraia!“
Ngangau marapu nganana wonti, tana wokarana wonti ja wapana wonti,
ja tana ngandandarina wonti buka tajila.
32 Ja tana wapana wonti botali pilki pitaraia.
33 Ja kana wolarali tanana wapanani najina wonti, ja marapujeli nina
ngujamana wonti; ja tana tidnali ngura pratjanandru jerra mindrina
wonti, ja tana tanangu ngopera nganingana wonti ja nunkangu mapate-
rina wonti.
34 Ja Nau matja dunkana, Jesujeli kana wolara pirna najina wonti,
ja Nau tanangu kalumiltjamiltjarina wonti, ngangau tana tjipi jeribaka
nganana wonti tana ngamalkanietja pani; ja Nulu wonina wonti tanangu
ngujangujara marapu jinkila.
35 Ja ditji ngaltingaltini mili nunkani nunkangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Ninkida pitaru nganai, ja ditji ngaltingaltiriai.
36 Tanana jinpau, ngangau tana ngura pirnaia ja wakaia karakara
wapananto, tanali buka tanani burungankala, ngangau tanali panila
ngamalkai tajila.“
37 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Jura tanangu buka
jinkianau!“ Ja tana nunkangu jatana wonti: „Ngaiani wapananto 200
mardatandrali buka burungankala tanangu jinkila tajinanto?“
38 Nau tanangu jatana wonti: „Worderuntja buka ngunku jura nga-
malkai? Wapanau ja najianau!“ Ja tanali matja ngujamana, tana jatana
wonti: „Mara wora, ja paru mandru.“
39 Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti, tana pratjana ngamana ngarinanto
witta kulno ja witta kulno kanta kuljakuljani.
40 Ja tana ngamana ngarina wonti witta pilkipilki, milingeru witta
kulnuni 100 ja witta kulnuni 50.
41 Ja Nulu buka ngunku mara wora jo paru mandru patana wonti, ja
Nulu pariwilpa najina tarana wonti ja tanana ngurungutana wonti; ja Nulu
buka wokaribana wonti ja milini nunkanani jinkina wonti, ngangau tanali
tanangu jinkinanto, bakana paru mandru Nulu pratjanani puntibana
wonti.
42 Ja pratjanali tajina wonti ja jerturina wonti.
43 Ja tanali buka wordu wordu billi marapratjana ja mandru manamiri
kampana wonti, ja bakana paru.
44 Ja tanali matja buka tajina, materi 5000 nganana wonti.
45 Ja nurujeli Nulu mili nunkani jinpana tertana wonti, tana botani
wirinanto ja nunkangu ngopera jerankari Bethsaidaia pararananto, Nulu
ngopera kana wolara jinpananto.
46 Ja Nau tanangundru matja puntina, Nau mordawonpaia tarana wonti
ngatjila.
47 Ja matja tinkarina, bota panto mandrani nganana wonti, ja Nau mitani
kulnulu.
48 Ja Nulu najina wonti, worderu tanali parparali ngankana bota
tertubana wonti, ngangau watara tanangu mudlani ngakana wonti. Ja
nguramarani kuperi Nau tanangu wokarana wonti ngapani wapana; ja
Nulu ngantjana wonti tanangu wiringala.
49 Tanali nina najina ngapani wapanani, tanali ngundrana wonti Nau
kutji nganai, ja pirna maritjina wonti.
50 Ngangau pratjanali nina najina wonti ja ngarrana wonti. Ja Nulu
nurujeli tanangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Murlali ngananimai,
ngani Nauja, wata japali ngananimai!“

51 Ja Nau tanangu botaia tarana wonti, ja watara mudana wonti. Ja tana
munta japali pirna pantjina wonti ja ngaruparana wonti.
52 Ngangau tana bukandru wata kiririna wonti, ngangau tana ngara
ngurunguru nganana wonti.
53 Ja tana matja pararana, tana Genezareth mitani wokarana wonti, ja
tanali bota dirkalaia parumana wonti.
54 Ja tana botandru matja dunkana, nurujeli tanali nina ngujamana
wonti.
55 Ja tana nunkangupini mitani paruparu wirarina wonti, ja wonina
wonti turarani pirini kana muntja wirilkala, woderi tanali ngarana wonti
Nau ngananani.
56 Ja woderi Nau wirina wonti ngura wakaia kara pirnaia kara ngura
morla wakaia kara, jerra tanali kana muntja jinkimalini pirini terkibana
wonti ja nunkangu ngatjina wonti, tanali windri kati jelbi nunkani
karakarananto; ja pratjana tanali nina karakarana wonti, tepi pantjina
wonti.

7

1 Ja Pharisaia ja jaura jinkinietja palpa nunkangu jurborina wonti, tana
Jerusalemingundru wokarana wonti.
2 Ja tanali najina wonti milieli nunkanali palpali mara murumurujeli,
jenia wondrai, wata kulirkaterina, buka tajina wonti, tanali daudauana
wonti.
3 Ngangau Pharisaiali ja Juda kanali pratjanali wata tajiai, tana wata
ngopera mara parparali kulirkaterina warai, ngangau tanali pinaraia
jirijiribani jaura patai.
4 Ja tanali jinkimalini pirindru tikanani, tanali wata tajiai, wata ngopera
kulirkaterina warai; ja jenia marapu nganai, mina tanali ngankai, worderu
koko ja buluru koko ja pirra ja kurli kulirkula.
5 Ngadani Pharisaiali ja jaura jinkinietjali nina jakalkana wonti: „Minan-
dru mili jinkani wata pinaraia jirijiribani jaurani pankiai, ngangau tanali
mara murumurujeli buka tajiai“?
6 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngumu Jesaiasali
jurangundru kana jeljujeljundru talpadakana wonti, worderu dakanala
parai: Tanalipini kana wolarali ngana manamimieli pirna ngundrai, ja
ngara tanani ngakangu worita nganai;
7 Bakujeli tanalia ngana pirna ngundrai, ngangau tanalia kanaia
jirijiribanandru ngujangujara jinkiai.
8 Godaia jirijiribani jaura jura worarai, ja kanaia jirijiribani jaura jura
patai; marda koko ja buluru koko kulirkala, ja jenia jeribaka jura morla
ngankai.
9 Ja Nau tanangu jatana wonti: Ngumu jura Godaia jirijiribani jaura
worarai jurani jirijiribani jaura kulkala.“
10 Ngangau Moses jatana wonti: „Ngaperi ja ngandri pirna ngundramai;
ja: Warle ngaperani ja ngandrini jaura madlentji jatai, nau naria
palinanto.“
11 Jura jatai: Worana ngaperani kara ngandrini kara jatai: „Korban,
jenia wondrai: Poto ngumu ngato jinkiai, mina jinkangu ngumu nganai,
nina jundru ngakangundru maninanto;
12 Jeruja jura nunkangu wata morla manuni kurai ngaperani kara
ngandrini kara ngumu ngankala.
13 Jeruja jura Godaia jaura jurani jirijiribani jaurandru worarai, nina
jura matja manina; ja jenia jeribaka jura morla ngankai.“

14 Ja Nulu kana wolara nunkangu karkana wonti ja tanangu jatana
wonti: „Pratjanali ngana ngaranimai ja ngundranimai!
15 Panila palarani parai, mina kanani wiriai, jenia nina murumuru
ngankai, a-ai, windri jenia, mina nunkangundru dunkai, jendralipara kana
murumuru ngankai.
16 Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“
17 Ja Nau punga kulnuni wirina wonti kana wolarandru, ja milieli
nunkanali nina jakalkana wonti jeribaka jaurandru.
18 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jeruja bakana jura patipati nganai?
Jura wata ngujamai, jenipara pratjana, mina palarandru kanani wiriai,
ngandandariai nina murumuru ngankala?
19 Ngangau jenia wata nunkangu ngarani wiriai, a-ai, windri mandrani,
ja ngadani palkingai; ja jenia tajina pratjana kulirkai.
20 Nau jatana wonti: Mina kanandru dunkai, jendralipara kana muru-
muru ngankai.
21 Ngangau kana ngarandru dunkai: Ngundrana madlentji, pinta
wokaribani, palakantji, naria nandrani.
22 Kurikantji, potuni milkirini, tjikatjika, jedibani, mirautjatieli tajini ja
tapani, milki madlentji, ngirkibani, pirna ngundraterini, patipatirini.
23 Jenia madlentji pratjana ngarandru dunkai, ja kana murumuru
ngankai.“
24 Ja Nau nakandru terkakana wonti ja Tyrus ja Sidon mitani wokarana
wonti; ja Nau punga kulnuni wirina wonti ja ngantjana wonti jenia wata
kulnujeli ngujamananto, windri Nau ngandandarina wonti kurukuru-
malkaterila.
25 Ngangau widla kulnujeli nunkangundru matja ngarana, ngatatajeli
nankanali kutji murumuru ngamalkana wonti, ja nani wokarana wonti ja
nunkangu tidnani woraterina wonti.
26 Nani widla Griecha widla nganana wonti, Syro Phönizia mitani
dankanala, ja nani nunkangu ngatjina wonti, Nulu kutji murumuru
nankani ngatanandru dunkalkananto.
27 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngopera kupa jerturinanto; ngangau
jenia wata talku nganai kupaia buka manila ja kintalani worala.“
28 Nandru kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Kau Kaparajai; ja
bakana kintala wakali kurlini ngarinalu kupa wakaia buka worduwordu
tajiai.“
29 Ja Nau nankangu jatana wonti: „Nunkangupini jaurandru wapau!
kutji jinkani ngatanandru matja dunkana warai.“
30 Ja nani pungani nankanani wokarala tikana wonti, ja kutji murumuru
matja dunkanani mankamankana wonti, ja mankara turarani pirini
paranani.

(Ngantjani-jaura G. D. 12. Trinitatis.)

31 Ja Nau nakaldra dunkana wonti Tyrus ja Sidon wondirandru, ja Nau
Galilaia pantuni wokarana wonti Dekapolis wondirani terti.
32 Ja tanali nunkangu wapalkana wonti kana talpakuru ja ngapu, ja tana
nunkangu ngatjina wonti, Nau nunkangu mara kuraterinanto.
33 Ja Nulu nina kana wolarandru tjirimalkingana wonti, ja nunkangu
talpani Nau mara wutju nunkani kuraterina wonti, ja Nulu ngaltja matja
worana, Nulu nina tali karakarana wonti.
34 Ja Nulu pariwilpa najina tarana wonti ja ngatjina wonti ja jatani wonti
nunkangu: „Ephata“, jenia wondrai: „Biririau!“

35 Ja nurujeli nau talpa biririna wonti, ja nau tali walto pantjina wonti,
ja nau talku jatana wonti.
36 Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti, wata jenia kanani kaukaubala;
ja worderu morla Nulu daudauana wonti, jeruja morla tanali jenia
kaukaubana wonti.
37 Ja tana pirna ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Warupoto Nulia
ngumu ngankai; talpakuru Nulia ngankai ngarananto ja ngapu jatananto.“

8

(Ngantjani jaura G. D. 7 Trinitatis.)

1 Tanangupini ditjini kana wolara pirna naka nganana wonti, ja ngangau
tanali panila ngamalkana wonti tajila, Jesujeli mili nunkani karkana wonti
ja tanangu jatana wonti:
2 „Ngani kana wolarani kalumiltjamiltjariai, ngangau ditji parkulu
tanaia ngakangunto ngamana warai, ja tanali panila ngamalkai tajila;
3 Ja ngato tananaia ngakangundru maua jinpanani nguraia tananaia,
tanaia paltuni wariwariati; ngangau palpa tanangundru woritandru
wokarala wiri.“
4 Ja milieli nunkanali kalabana wonti nunkangu: „Wodajerindru
kulnujeli buka maninanto ninkida pitarani, tananaia jerto ngankala?“
5 Ja Nulu tanana jakalkana wonti: „Worderuntja buka ngunku jura
ngamalkai?“ Tana jatana wonti: „Mara wora ja mandrumata.“
6 Ja Nulu kana wolarani jirijiribana wonti mitani ngamana ngarinanto.
Ja Nulu buka ngunku mara wora ja mandru patana wonti, ja tanana
ngurungutana wonti ja wokaribana wonti ja milini nunkanani jinkina
wonti, tanali tanangu jinkinanto; ja tanali kana wolarani jinkina wonti.
7 Ja tanali bakana paru wakawaka ngalje ngamalkana wonti; ja Nulu
tanana ngurungutana wonti ja jirijiribana wonti, tananapini bakana
jinkinanto.
8 Ja tanali tajina wonti ja jerturina wonti; ja tanali buka worduwordu
kampana wonti billi mara wora ja mandru.
9 Ja tanali matja tajina 4000 nganana wonti; ja Nulu tanana jinpana
wonti.

10 Ja nurujeli Nau milini nunkanani jela botani wirina wonti, ja
Dalmanutha mitani wokarana wonti.
11 Ja Pharisaia dunkana wonti ja wonina wonti nunkangu jela jakalki-
jiribamalila, ja ngantjana wonti nunkangundru malka kulno pariwilpan-
dru najila, nina wontjala.
12 Ja Nau Jaolali nunkanali ngaurongauro plrna pantjina wonti ja jatana
wonti: „Minandru nulupini ngujali malka kulno ngundrai? Morlalu ngani
jurangu jatai: Nulupini ngujali wata malka kulno manila nganai.“
13 Ja Nulu tanana worarana wonti, ja nakaldra botani wirina wonti, ja
dirkalaia jerankaria pararana wonti.
14 Ja tana kuritarana wonti buka padakala, ja tanali botani windri buka
ngunku kulno ngamalkana wonti.
15 Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti ja jatana wonti: „Najianau ja
ngamalkaterianau Pharisaiaia pulkurutjeribani bukandru, ja Herodini
pulkurutjeribani bukandru.“
16 Ja tana ngankamalina wonti ja jatana wonti: „Jenia Nauja jatai,
ngangau ngaiana wata buka padakana warai.“

17 Ja Jesujeli jenia ngujamana, Nau tanangu jatana wonti: „Minandru
jura ngankamaliai ngangau jura buka pani ngamalkai? Jura wata
ngundrai ja bakana wata ngujamai? Jura kararilu ngara ngurunguru
nganai?
18 Jura milki ngamalkai ja wata najiai? Jura talpa ngamalkai ja wata
ngarai? Ja jura wata mangatandra wilpariai?
19 Ngato buka ngunku mara wora 5000 materani matja wokaribana,
worderuntja billi buka worduwordujeli manamiri jura kampana paraia?“
Tana nunkangu jatana wonti: „Marapratjana ja mandrumata.“
20 Ngato buka ngunku mara wora ja mandru 4000 materani matja
wokaribana, worderuntja billi buka worduwordujeli manamiri jura
kampala wiri? Ja tana jatana wonti: „Mara wora ja mandrumata.“
21 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Worderu jura wata ngujamai?“
22 Ja Nau Bethsaida wokarana wonti; ja tanali nunkangu butju kulno
wokaralkana wonti ja nunkangu ngatjina wonti, Nulu nina karakarananto.
23 Ja Nulu kana butju mara patana wonti, ja nina ngurandru tjiri-
malkingana wonti; ja Nulu nunkangu milkini ngaltja worana wonti, ja
Nau nunkangu mara kuraterina wonti ja nina jakalkana wonti: „Jundru
palpa najiai?“
24 Ja Nulu najina tarana wonti ja jatana wonti: „Ngato kana worana
najiai, ngangau pita jeribaka ngato tana najiai, tana wapanani.“
25 Ngadani Nau nakaldra mara nunkangu milkini kuraterina wonti ja
nunkangu jirijiribana wonti, nulu najina tarananto; ja nau nakaldra tepi
pantjina wonti, ja worita pratjana talku najina wonti.
26 Ja Nulu nina pungaia nunkanaia jinpana wonti ja jatana wonti: „Wata
ngurani wiriau, ja wata kulnuni jenia jatau ngurani.“
27 Ja Jesus ja mili nunkani wapana wonti ngura wakaia Cäsarea
Philippini karakara. Ja paltuni Nulu mili nunkani jakalkingana wonti ja
tanangu jatana wonti: „Mina kana jatai, worana ngani nganai?“
28 Tanali kalabana wonti: „Johannes multibanietja; ja palpa: Elias; ja
palpa: Propheta kulno.“
29 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Mina jura jatai, worana ngani nganai?“
Petrulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni Christus nganai.“
30 Ja Nulu tanana daudauana wonti, tanali wata nunkangundru kulnuni
kaukaubananto.
31 Ja Nulu wonina wonti tanangu ngujangujara jinkila: „Kanaia Ngata-
mura pirna ketjaketjananto, ja pinaru worali, ja Priesta pirna worali, ja
jaura jinkinietja worali nina woranantо ja nari ngankananto, ja ditjini
parkulani Nau tepi terkakananto.“
32 Ja Nulu talku ninapini jaura tanangu kaukaubana wonti. Ja Petrulu
nina tjirimalkana wonti ja wonina wonti nina daudauala.
33 Nulu najina karitjina mili nunkani najina wonti, ja Nulu Petrus dau-
dauana wonti ja jatana wonti: „Ngakangu ngadaia nganamai, Satanajai!
Ngangau jundru wata ngundrai mina Godaia nganai, a-ai, windri mina
kanaia.“
34 Ja Nulu kana wolara milini nunkanani jela matja karkana, Nau
tanangu jatana wonti: „Warle ngantjai, ngakangu karipaterila, nau
munta panila ngundrateriatimai, ja nulu kunarku nunkani maniatimai ja
ngakangu karipateriatimai.
35 Ngangau warle tepi nunkani ngantjai kulkala, nulu nina tintala
nganai; ja warle tepi nunkani tintai ngakangundru ja ngantjani jaurandru,
nulu nina mankamankala nganai.

36 Jenia kanani ngumu nganai kara, nulu mita maru maninani, ja
mungara nunkani tintaterinani?
37 Mina kalala kanali jinkinanto kara mungarani nunkanani?
38 Ngangau worana ngakangundru ja ngakani jaurandru nintali nganai
tanangupini nguja palakantjini ja madlentjani, nunkangundru bakana
Kanaia Ngatamura nintali nganala nganai, Nauja wokarala nganai
Ngaperaia nunkanaia pirnalani angela kulikirinto.“

9

1 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Tanangun-
dru palpa ninkida terkala wapaia, tanalipini nari wata wontjala nganai,
tanali Godaia milila ngurulali wokaranani najinantulu.“
2 Ja ditji mara wora ja kulnuni Jesujeli Petrus ja Jakobus ja Johannes
patana wonti, ja tanana pilki mardawonpa pirnaia miri taralkana wonti,
kulno worana. Ja Nau njeranjerarina wonti tanangu milkini.
3 Ja kati nunkani kintjalkururina wonti, bulu pirna taleri jeribaka; jeruja
kulirkanietja mitani ngandandariai tanana jeruja bulu ngankala.
4 Ja tanangu Elias Mosingunto wondraterina wonti; ja pudla Jesungu jela
ngankamalina wonti.
5 Ja Petrulu kalabana wonti ja Jesungu jatana wonti: „Rabbi! Ninkida
ngaianangu ngumu nganai; ja ngaiani punga parkulu ngankananto,
jinkani kulno, ja Mosini kulno, ja Eliani kulno.“
6 Ngangau nau ko nganana wonti mina nau jatananto, ngangau tana
japali pirna nganana wonti.
7 Ja talarapalku pantjina wonti ja tanana walpadakana wonti; ja ngaiala
talara palkundru dunkana wonti ja jatana wonti: „Naupini Ngatamura
ngantjalu ngakani nganai, ninaia ngaraiatinimai!“
8 Ja tanali najina karitjina wonti, ja nurujeli tanali kana pani najina
wonti, windri Jesus kulnulu tanangunto.
9 Ja tana mardawonpandru ngarina tikana, Nulu tanangu jirijiribana
wonti, jenia wata kulnuni kaukaubananto, mina tanali matja najina,
windri ngadani, Kanaia Ngatamura narindru jiritjina warai.
10 Ja jenia jaura tanali patana wonti, ja tana jakalkijiribamalina wonti:
„Mina jenia wondrai: Narindru jiritjina?“
11 Ja tanali nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Jaura jinkinietja jatai:
Elias ngopera wokarananto.“
12 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Elias wokarai, ja
nulu ngopera pratjana talku kurai; ja worderu dakanala parai Kanaia
Ngatamurandru; Nauja pirna ketjaketjananto, ja tanali ninaia panila
ngundrananto.“
13 Ngani jurangu jatai: „Elias morlalu wokarana warai, ja tanali
nunkangu ngankana warai, mina tanali jertapaterina warai, worderu
nunkangundru dakanala parai.“
14 Ja Nau milini nunkanani wokarana wonti, ja Nulu kana wolara
tanangunto najina wonti, ja jaura jinkinietjali tanana jakajakalkana wonti.
15 Ja nurujeli, kana wolarali nina matja najina, tana pirna ngaruparana
wonti, ja tana karakararina wonti ja nunkangu jaura murlali jinkina
wonti.
16 Ja Nulu jaura jinkinietja jakalkana wonti: „Mina jura tanangu jela
jakalkijiribamaliai?“

17 Ja kana wolarandru nunkangu kulnujeli kalabana wonti: „Ngujangu-
jara jinkinietjajai, ngato ngatamura ngakani jinkangu wapalkana warai,
nulia kutji ngapu ngamalkai;
18 Ja woderi nulia ninaia patai, jerra nulia ninaia diadialkai; ja
nulia ngaltja ngankai ja manatandra matateriai ja winjariai; ja ngani
milini jinkanani jatana warai, tanalia ninaia dunkalkananto, ja tanaia
ngandandarina warai.“
19 Nulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura nguja gilbarini-
etja, wintaranaia ngani jurangu jela nganananto, wintaranaia ngato
jurana ngamalkananto? Ninaia ngakangu padakanimai!“
20 Ja tanali nina nunkangu wapalkana wonti; ja Nulu nina najina,
nurujeli kutjieli nina matarla ngankana wonti, ja nau mitani purina wonti
ja ngaltja witjiwitji walkina wonti.
21 Ja Nulu ngaperi nunkani jakalkana wonti: „Winta jenia nunkangu
pantjinala?“ Nau jatana wonti: „Kupandru,“
22 Ja nulu nina pota marapu bakana turuni ja ngapani worai, nina
nari ngankala. Windri jidni ngurunguru ngananani, kalumiltjamiltjarina
ngalina marangokau.
23 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jundru ngurunguru ngananani mor-
lalu ngundrala; warle morlalu ngundrai nunkangu panila ngandandariai.“
24 Ja nurujeli kankuja ngaperi maritjina wonti, ja milkigildieli jatana
wonti: „Ngato morlalu ngundrai, Kaparajai, marangokau ngakangu
wuldrungundranietjani.“
25 Jesujeli najina, kana wolara jurborinani, Nulu katji murumuru
dikidikibana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni kutji tali pani ja
ngapu, ngato jinkangu jirijiribai, nunkangundru dunkau, ja wata morla
nunkangu wiriau!“
26 Ja nau maritjina wonti, ja nulu nina pirna diadialkana wonti, ja nau
dunkana wonti; ja nau nari jeribaka nganana wonti, jeruja marapu jatana
wonti: „Nauja matja nari.“
27 Jesujeli nina mara patana wonti, ja nina terkibana tarana wonti, ja
nau jiritjina wonti.
28 Ja Nau pungani matja wirina, milieli nunkanali nina pilki jekibana
wonti: „Miandru ngaiani ngandandarina warai ninaia dunkalkala?“
29 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Naupara nguja ngandandariai pilki
dunkala, windri ngatjinali ja milja ngamanali.“
30 Ja tana nakandru wapana wonti ja Galilaiani palkingana wonti; ja
Nulu wata ngantjana wonti kulnujeli jenia ngujamananto.
31 Ngangau Nulu milini nunkanani ngujangujara jinkina wonti ja
tanangu jatana wonti: „Tanali Kanaia Ngatamura kana marani ngulkujeli
jinkila nganai, ja tanali ninaia nari ngankala nganai, ja matja nari, Nauja
jiritjila nganai.“
32 Tanali jenia jaura wata ngujamana wonti ja japali nganana wonti nina
jakalkala.
33 Ja Nau Kapernaum ngurani wokarana wonti. Ja Nau matja pungani,
Nulu tanana jakalkana wonti: „Mina jura paltuni ngankamalina warai?“
34 Tana ngapu nganana wonti; ngangau tana paltuni ngankamalina
warai, worana morla pirna nganai.
35 Ja Nau matja ngamana ngarina, Nulu tanana marapratjana ja mandru
karkana wonti ja tanangu jatana wonti: „kulnujeli ngantjanani ngoperala
nganala, nau pratjanani ngadaia nganala nganai, ja pratjanaia mili.“

36 Ja Nulu kupa waka patana wonti ja tanangu terti terkibana wonti; ja
Nulu nina matja munamana, Nau tanangu jatana wonti:
37 „Warle jenipara kupa waka kulno patai ngakani talani, nulu ngana
patai; ja warle ngana patai, wata ngana patai, a-ai, ninaia Nulia ngana
jinpanala.“
38 Johannili nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, ngaiani kulno najina paraia jinkani talani kutji dunkalka-
nani, nau ngaianingu wata karipateriai; ja ngaiani nina daudauana paraia,
ngangau nau ngaianingu wata karipateriai.“
39 Jesus jatana wonti: „Wata nina daudauanimai, ngangau wata kulno
nganai, nulu ngurula ngankala nganai ngakani talani, ja wolja ngakangu
madlentji jatala nganai.
40 Ngangau worana wata tula ngaianani nganai, nau kamaneli ngaianani
nganai.
41 Ngangau warle jurangu ngapa koko kulno jinkiai tapananto ngakani
talani, ngangau jura Christuja mili nganai, morlalu ngani jurangu jatai:
Nulu kalala nunkani wata tintala nganai.
42 Ja warle tanangundru kulno wakawaka, ngakangu morlalu ngun-
dranani, karkarkai, nunkangu ngumu nganai, marda wati jerkalani
nunkanani kurananto, ja nina panto mandrani worananto.
43 Ja marali jidnana karkarkanani, ninaia wokaribamai; jinkangu
ngumu nganai nguna wordu tepini wirila, jidni mara mandrunto kara
turuja wiriati, nauja ngurali jerkiai.
44 Jerra tanani burka wata paliai ja turu wata mudai.
45 Ja tidnali jidnana karkarkanani, ninaia wokaribamai; jinkangu ngumu
nganai, tidna wordu tepini wirila, jidni tidna mandrunto turuja wiriati,
nauja ngurali jerkiai.
46 Jerra burka tanani wata paliai ja turu wata mudai.
47 Ja milkieli jidnana karkarkanani, ninaia dukarau; ngumu jinkangu
nganai milki kulnunto Godaia mililani wirila, jidni milki mandrunto turuja
wiriati.
48 Jerra burka tanani wata paliai ja turu wata mudai.
49 Pratjana tanali turujeli wiribala nganai, ja poto ngumu pratjana tanali
kaldrieli wiribala nganai.
50 Kaldri ngumu nganai; kaldri wata morla kaldri ngananani, minali jura
ninaia ngankingala nganai? Kaldri jurangunto ngamalkanimai, ja murlali
ngamalkijiribamalianimai!“

10

1 Ja Nau nakandru puntina wonti ja Judaia wondirani wokarana wonti,
ja mitani Jordan kaiari jerankari palkingana wonti; ja nakaldra kana
wolara nunkangu jurborina wonti, ja worderu Nulu milingeru ngankana
wonti, Nulu nakaldra tanangu ngujangujara jinkina wonti.
2 Ja Pharisaia nunkangu wokarana wonti nina wontjala, ja tanali nina
jakalkana wonti, jenia talku nganai kana kulnuni noa nunkani worarala.
3 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Mina Mosili jurangu
jirijiribana wonti?“
4 Tana jatana wonti: „Mosili manuni kurana wonti puntibani dakani
jaura dakala ja nana worarala.“
5 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Jurani ngara
ngurungurundru nulu jurangu ninapini jirijiribani jaura dakana wonti.

6 Ngopera pantjimanandru Godali tanana materi ja widla pantjimana
wonti.
7 Jendrania kana kulnujeli ngaperi nunkani ja ngandri nunkani worarala
nganai, ja noani nunkanani jela ngamala nganai.
8 Ja pudla palku kulno nganala nganai. Jendrania pudla wata morla
mandru, a-ai, windri palku kulno nganai.
9 Mina Godali matja ngokana, kanali wata puntibananto.“
10 Ja pungani nina nakaldra milieli nunkanali jendrangundruja
jakalkana wonti.
11 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Warle noa nunkani woraranani ja noa
nguru patanani, nulu nankangu pinta wokaribai;
12 Ja widlali noa nankani woraranani ja noa nguru patanani, nandru
pinta wokaribai.“
13 Ja tanali kupa waka nunkangu padakana wonti, Nulu tanana
karakarananto; milieli tanana daudauana wonti, tanali tanana
padakanani.
14 Jesujeli jenia najina, Nau kaldririna wonti ja tauangu jatana
wonti: „Kupa worani patanau, ja wata daudauanau tanana ngakangu
wokarananto; ngangau tanangu Godaia milila nganai.
15 Morlalu ngani jurangu jatai: Warle Godaia milila wata patai kupa
wakali jeribaka, nau wata nunkangu wirila nganai.“
16 Ja Nulu tanana matja munamana, Nau tanangu mara kuraterina wonti
ja tanana ngurungutana wonti.
17 Ja Nau dunkana kurana wonti paltuja, kulno nunkangu mindrina
wonti ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti ja nina jakalkana wonti:
„Ngujangujara jinkinietja ngumujai, mina ngato ngankananto tepi ngurali
manila?“
18 Jesus nunkangu jatana wonti: „Minandru jundru ngana ngumu dikai?
Wata kulno ngumu nganai, windri Goda kulnulu.
19 Jirijiribani jaura jidni milkila: Wata pinta wokaribamai; wata narielu
nandramai; wata kurieli maniamai, wata jedi jaura morlalu jatamai;
wata watawatali maniamai; ngaperi jinkani ja ngandri jinkani pirna
ngundramai.“
20 Nulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, jenia pratjana ngato ngamalkai kupandru.“
21 Jesujeli nina najina, Nulu nina ngantjana wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Kulno jundru wata ngamalkai; wapau, pratjana mina jundru
ngamalkai, jinkiau kalalaiai, ja wangiwangini bakujeli jinkiau, ja jundru
poto pirna pariwilpani ngamalkala nganai; ja ninkidani tikau, ngakangu
karipateriau, kunarku maniau.“
22 Nau jenia jaurandru ngaurongauro pantjina wonti, ja ngaurongauro-
jeli wapana wonti; ngangau nau poto pirna nganana wonti.
23 Ja Jesujeli najina karitjina wonti ja milini nunkanani jatana wonti:
„Jenia mati nganai, tana poto pirna Godaia mililani wirinanto.“
24 Mili nunkani jaurandru pirna ngaruparana wonti. Jesujeli nakaldra
kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Kupa worai, worderu mati jenia
nganai tanangu, tana potuni manujeli ngundranani Godaia mililani wirila.
25 Morla ngaua nganai, Camuli kulno kuri pikiri wilpani palkingananto
kana poto pirnani, nau Godaia mililani wirinanto.“
26 Tana morla pirna ngaruparana wonti ja ngankamalina wonti: „War-
lengarla tepita manila nganai?“

27 Jesujeli tanana najina wonti ja jatana wonti: „Kana ngandandariai,
ngarla Godata wata ngandandariai; ngangau Godani pratjana wata
ngandandariai.“
28 Petrulu wonina wonti nunkangu jatala: „Mai, ngaiani pratjana
woraranala ja jinkangu karipaterinala!“
29 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti, morlalu ngani jurangu jatai:
„Wata kulno nganai nulu worarana warai punga kara, nejingatata worana
kara, kaku worana kara, ngaperi kara, ngandri kara, noa kara, kupa
worana kara, mita worana kara ngakangundru ja ngantjani jaurandru.
30 Nulu wata maninani 100 potajeli karari nunkangupini mitani punga
worana ja ngatata worana ja kaku worana ja ngandri worana ja kupa
worana ja mita worana tirikaripaterinali jela, ja ngadani tepi ngurali.
31 Marapu ngoperala ngadaia nganala nganai, ja ngadala ngopera
nganala nganai.“
32 Tana paltuni nganana wonti Jerusalemia tarala; ja Jesus tanangu
ngopera nganingana wonti, ja tana ngaruparana wonti, ja tana nunkangu
karipaterina japali pantjina wonti. Ja nulu nakaldra mili marapratjana ja
mandruni manduringana wonti ja wonina wonti tanangu jatala, worderu
nunkangu ngadani pantjinanto:
33 „Mai, ngaiana Jerusalemia tarala wapaia, ja tanali Kanaia Ngatamura
Priesta pirnani ja jaura jinkinietjani ngulkujeli jinkila nganai, ja tanali
ninaia naria kurala nganai ja ninaia kana koni ngulkujeli jinkila nganai.
34 Ja tanali ninaia ngirkibala nganai ja nandrala nganai, ja nunkangu
ngaltja worala nganai, ja ninaia nari ngankala nganai; ja ditjini parkulani
Nauja jiritjila nganai.“
35 Ja nunkangu Jakobus ja Johannes Zebedäuni ngatamura wokarana
wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngujagujara jinkinietjajai, ngali
ngantjai, jundru ngalina jinkinanto minakulno ngali jinkangu ngatjiai.“
36 Nau pudlangu jatana wonti: „Mina judla ngantjai, ngato judlangu
ngankananto?“
37 Pudla nunkangu jatana wonti: „Ngalingu kurau, kulno jinkangu
ngunarani ja kulno jinkangu worangantjuni pirnalani jinkanani nga-
mananto.“
38 Jesus pudlangu jatana wonti: „Judla ngurunguru nganai, nunkan-
gupini kokundru topala nina ngato tapai; ja nina multibanila manila, nina
multibanila ngato maninanto?“
39 Pudla nunkangu jatana wonti: „Kauna, ngali ngurunguru nganai.“
Jesus pudlangu jatana wonti: „Nina koko ninapini ngato tapai, judla tapala
nganai; ja nina multibanila, nina ngato maninanto, judla manila nganai;
40 Windri ngamana ngunarani ngakanani ja worangantjuni ngakanani
jinkila, wata poto ngakani nganai, a-ai, windri tanangu, worangu matja
ngankingana.“
41 Ja mili marapratjanali jenia ngarana, tana junkarina wonti Jakobungu
ja Johanningu.
42 Jesujeli tana karkana wonti ja tanangu jatana wonti: „Jura milkila,
kana wolaraia kaparali tanangu jirijiribai, ja tanani kana pirnali tanana
jupai.
43 Jeruja wata jurangu nganaiatimai; a-ai, warle jurangundru ngantjai
pirna pantjila, nau mili jurani nganaiatimai.
44 Ja warle jurangundru ngantjai ngoperala nganala, nau pratjanaia mili
nganaiatimai.

45 Ngangau bakana Kanaia Ngatamura wata wokarana warai mili nga-
malkala, a-ai, mili nganala, ja tepi nunkani jinkiterila kalala marapuja.“
46 Ja tana Jericho ngurani wokarana wonti. Ja Nau, ja mili nunkani, ja
kana wolara Jerichundru dunkana, Timäiuni ngatamura, Bartimäus, butju
paltuni ngamana wonti potuni ngatjila.
47 Ja nulu matja ngarana, Jesus Nazarenala Nauja nganai, nulu wonina
wonti maritjila ja jatala: „Jesujai, Davidani ngatamurajai, ngakangu
kalumiltjamiltjariau!“
48 Ja marapujeli nina daudauana wonti nau ngapurinanto; ja nau
morla parparali maritjina wonti: „Davidani ngatamurajai, ngakangu
kulumiltjamiltjariau!“
49 Ja Jesus banbana wonti ja jatana wonti: „Ninaia karkanau!“ Ja tanali
nina kana butju karkana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Murlali
nganamai, terkakamai, Nulia jidna karkai!“
50 Nulu kati nunkani worarana wonti ja terkakana wonti ja Jesungu
wokarana wonti.
51 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Mina jundru
ngantjai ngato jinkangu ngankananto?“ Kana butju nunkangu jatana
wonti: „Rabbuniai, ngato nakaldra najinanto!“
52 Jesus nunkangu jatana wonti: „Wapau morlalu ngundranali jinkanali
jidnana tepi ngankana warai.“ Ja nurujeli nulu nakaldra najina wonti, ja
nau Jesungu paltuni karipaterina wonti.

11

1 Ja tana Jerusalemingu karakara wokaranani, Bethphagingu ja Betha-
niangu mani nindri mardawonpani, Nulu mili nunkani mandru jinpana
wonti.
2 Ja pudlangu jatana wonti: „Wapalumai nunkangupini ngura waka
judlangunkari, ja nurujeli judla nunkangu wirinani, judla donki kuparu
workamantraterinani mankamankala nganai, nunkangupini wata kana
kulno dukaterina warai; nina dukaralumai, ja tikalkalumai!“
3 Ja kulno judlangu jatanani: „Ninandru judla jenia ngankai?“ Judla
jatalumai: „Kaparali ninaia karkai“; ja nurujeli nulu nina jinpala nganai.
4 Pudla wapana wonti ja donki kuparu mankamankana wonti manani
workamantraterinani, palarani woderi palto karitjiai; ja pudlali nina
dukarana wonti.
5 Ja palpa tanangundru jerra terkana, pudlangu jatana wonti: „Mina
judla ngankai, donki kuparu judla dukarai?“
6 Pudla tanangu jatana wonti worderu Jesujeli jirijiribana warai, ja tanali
pudlangu manuni kurana wonti.
7 Ja pudlali donki kuparu Jesungu tikalkana wonti, ja tanali kati tanani
nunkangu kurana wonti, ja nina kurana tarana wonti.
8 Marapujeli kati tanani paltuni jaupana wonti, kana ngurujeli ngunan-
guna pitandru wokaribana wonti, ja tanana paltuni jaupana wonti.
9 Ja tana ngopera wapana wonti ja karipaterina wonti maritjina wonti ja
jatani wonti: „Hosiana, ngaiani jurakokai ninaia, Nauja wokarai Kaparaia
talani:
10 Ngaiani jurakokai Ngaperaia ngaiananaia Davidani milila nauja
wokarai! Hosiana mirini!“
11 Ja Jesus Jerusalemingu ja jaura pungani wirina wonti. Ja Nulu
pratjana matja najinajibana, ja matja kalkaurarina, Nau Bethaniaia
wapana wonti marapratjana ja mandrunto.

12 Ja tana tankubana Bethaniandru dunkana kurana, Nau mauali
nganana wonti.
13 Ja Nulu woritandru tandraia nindri kulno talpanto najina wonti,
ja Nau nunkangu wokarana wonti, Nulu palpa nunkangu manka-
mankananto; ja Nau nunkangu matja wokarana, Nulu panila manka-
mankana wonti windri talpa; ngangau jendranguta wata tandraia miljaru
nganana wonti.
14 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngurali wata
morla kulnujeli jinkangundru tandra tajinanto.“ Ja milieli jenia ngarana
wonti.
15 Ja tana Jerusalemingu wokarana wonti. Ja Jesus Godaia pungani
wirina wonti, ja Nulu wonina wonti tanana narrala, tanali Godaia
pungani jinkimalina wonti ja burungankana wonti, ja Nulu mardatan-
drakaritjimalkanietjaia kurli ja mulapara burungankanietjaia ngamana
piri kokulterkibana wonti.
16 Ja Nulu wata manuni kurana wonti kulnujeli koko Godaia pungani
palkingalkananto.
17 Ja Nulu ngujangujara jinkina wonti ja tanangu jatana wonti: „Wata
dakanala parai: Tanali punga ngakani ngatjini punga dikananto kanani
warupotuni? Ja jura ninaia watawatali maninietjaia minka ngankala
wapaia.“
18 Ja jaura jinkinietjali ja Priesta pirnali jenia ngarana wonti, ja
wontina wonti worderu tanali nina nari ngankananto; ngangau tana japali
nganana wonti nunkangundru, ngangau kana wolara pirna ngaruparana
wonti nunkani ngujangujarandru.
19 Ja matja kalkaurarina, tana ngurandru dunkana kurana wonti.
20 Ja tankubana palkara tana wiringana, tanali najingana wonti tandraia
nindri mujarina warai kaparajelu.
21 Ja Petrulu jenia ngundrana nunkangu jatana wonti: „Rabbi, najiau!
Naupini tandraia nindri, ninaia jundru dikidikibala wiri, mujarina warai.“
22 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Godani morlalu
ngundranau!
23 Ngangau morlalu ngani jurangu jatai: Kulno nunkangupini marda-
wonpani jatanani: Dukarateriamai ja ngapa pirnani worateriamai, ja
nau ngarani nunkanani wata mangangankanani, a-ai, windri morlalu
ngundranani, jenia pantjinani, mina nau jatai, nunkangu pantjila nganai,
mina nau jatai.
24 Jendrania ngani jurangu jatai: Pratjana mina jura ngatjinani juranani
ngatjiai, morlalu ngundranau jura jenia maninanto, ja jura jenia manila
nganai.
25 Ja jura terkanani ngatjila, worani patanau mina jura kulnuni nga-
malkai; ngangau bakana Ngaperali juranali pariwilpani madlentji jurani
worani patananto.
26 Jura wata worani patanani, jeruja bakana Ngaperali juranali pari-
wilpani madlentji jurani wata worani patala nganai.“
27 Ja tana nakaldra Jerusalemingu wokarana wonti. Ja Nau Godaia
pungani wirarinani, Priesta pirna ja jaura jinkinietja ja pinaru nunkangu
wokarana wonti,
28 Ja nunkangu jatana wonti: „Mina ngurulali jundru jenia ngankai, ja
warle jinkangu ninapini ngurula jinkina warai jenia ngankananto?“
29 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Bakana ngato
jurana jaura kulno jakalkala nganai, ja jura ngakangu kalabananto; ja
ngani jurangu jatala nganai, mina ngurulali ngato jenia ngankai.

30 Johanini multibanila pariwilpandru kara, kanandru kara nganana
wonti? Ngakangu kalabanau!“
31 Ja tana tjurujeli ngundrana wonti ja jatana wonti: Ngaiani jatanani,
pariwilpandru, Nauja ngaianingu jatala nganai: Minandru jura nunkangu
wata morlalu ngundrana wonti?
32 Ngaiani jatanani, kanandru, ngaiani kana wolarandru japali
ngananantо, ngangau tanali marapujeli Johannes Propheta patai.
33 Ja tanali Jesungu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngaiani ko.“ Ja
Jesus tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jeruja bakana ngani
jurangu wata jatai, mina ngurulali ngato jenia ngankai.“

12

1 Ja Nulu wonina wonti tanangu jeribaka jaurali jatala: „Kana kulno
wain maru kurana wonti, ja nulu pita terkibana karitjina wonti, ja
wain nankani kutu bakuna wonti, ja punga wutju wotina wonti, ja nina
marunajinajibanietja worangu worarana wonti, ja wapana wonti worita.
2 Ja nulu najinajibanietja worangu miljaru talkuni mili kulno jinpana
wonti, nulu najinajibanietja worangundru maruja tandrandru manijirib-
ananto.
3 Tanali nina patana wonti ja nina nandrana wonti ja mara kala jinpana
wonti.
4 Ja nakaldra nulu tanangu mili nguru jinpana wonti; ja nina mangatan-
dra tanali mardali diana wonti, ja nina matja ngirkibana, jinpana wonti.
5 Ja nakaldra nulu kulno nguru jinpana wonti; ja nina tanali nari
ngankana wonti, ja marapu morla, tanangundru tanali palpa nandrana
wonti, palpa nari ngankana wonti.
6 Nulu windri ngatamura kunakulno ngantjalu morla ngamalkana
wonti, ju nulu nina ngadani tanangu jinpana wonti ja jatana wonti: «Tana
ngakani ngatamurani warawararila nganai.»
7 Tana maru najinajibanietja ngankamalina wonti: «Naupini
maratunkaia; kaparanau, ninaia ngaiana nari nandrananto maratunka
nunkani ngaianani ngananantо.»
8 Ja tanali nina patana wonti ja nari ngankana wonti, ja nina wain
marundru palarani worana wonti.
9 Mina wain maruja kaparali ngankala nganai? Nau wokarala nganai,
ja nulu maru najinajibanietja nari ngakala nganai ja wain maru nguruni
jinkila nganai.
10 Jura wata ninapini jaura warapanala: «Naupini marda, nina wotini-
etjali worana wonti, nau marda buru pantjina wonti;
11 Kaparandru nau jenia pantjina wonti, ja ngaianangu milkini ngaru-
parana pirna nganai.»“
12 Ja tanali wontina wonti nina patala, windri tana kana wolarandru
japali nganana wonti, ngangau tanali ngujamana wonti, Nulu tanangun-
dru ninapini jeribaka jaura jatana warai. Ja tanali nina worarana wonti
ja wapana wonti.
13 Ja tanali nunkangu Pharisaia palpa ja Herodini mili palpa jinpana
wonti, tanali nina patananto jaurani nunkanani.
14 Tana wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, ngaiani milkila, jidni morlalu nganai, ja jidni manubaku
nganai kanani; ngangau jundru wata kana mudla ngundrai, a-ai, jundru
morlalu Godaia paltundru ngujangujara jinkiai; jenia talku nganai mitaia

kaparani kalala jinkila kara, pani kara? Ngaiani jinkinanto kara, wata jinkinanto kara?“

15 Nulu tanana jeljujelju matja ngujamana, Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura ngana wontjai? Padakanau ngakangu kalalaia mardatandra kulno, ngato nina najinanto!“

16 Tanali kulno jinkina wonti. Ja Nau tanangu jatana wonti: „Waninunkani mudla naupini nganai, ja mina jaura dirkalani parai?“ Tana nunkangu jatana wonti: „Mitaia kaparaia.“

17 Ja Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Jinkianau kaparaia poto kaparani ja Godaia poto Godani!“ Ja tana nunkangundru pirna ngaruparana wonti.

18 Ja Sadducaia nunkangu wokarana wonti, tanaia jatai: „Narila wata morla jiritjila nganai“, ja nina jakalkana wonti ja jatana wonti:

19 „Ngujangujara jinkinietjajai, Mosili ngaianingu dakana wonti: «Kana kulnuja neji palinani, ja noa nunkani woraranani, ja kupa pani woraranani, ngatatajeli nunkanali noa nunkani patananto ja nejini nunkanani ngatamura jiritjibananto.»

20 Neji mara wora ja mandru nganana wonti. Ja ngoperalali noa patana wonti, ja nau matja palina, ngatamura pani worarana wonti;

21 Ja mandrulali nana noa patana wonti ja palina wonti; ja parkulali bakana jeruja;

22 Ja nana tanali mara wora ja mandrujeli noa patana wonti, ja ngatamura pani worarana wonti. Pratjaterinani ngadani bakana widla palina wonti.

23 Terkakani ditjini, tana matja jiritjina, waninunkani noa tanangundru nani nganala nganai, ngangau mara wora ja mandrujeli nana ngamalkana wonti?“

24 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Wata jura jendrangundruja tjautjau ngundranau, ngangau jura jaura worana ja bakana Godaia ngurula wata ngujamai?

25 Ngangau tana narindru matja jiritjina, tanali wata morla noa patai ja noa pantjiai, a-ai, tana angela jeribaka nganai, tana pariwilpani nganai.

26 Narilandru, tana tepi terkalala nganai, jura wata Mosini dakani jaurani warapana warai, worderu dilka nindrini Godali nunkangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: «Ngani Abrahamani Goda ja Isaakani Goda ja Jakobani Goda?»

27 Goda wata naria Goda, a-ai, tepia; jura tjautjau pirna ngundrai!“

28 Ja jaura jinkinietja kulno nunkangu wokarana wonti, nulu ngarana warai, worderu tana ngankamalina warai, ja nulu ngujamana warai, Nulu tanangu ngumu kalabana warai, nulu nina jekibana wonti: „Mina jirijiribani jaura pratjanaia kapara nganai?“

29 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „jirijiribani jaura pratjanaia kapara naupini nganai: Ngaramai, Israelajai, Kapara Goda ngaianani Kapara kulno nganai;

30 Ja jundru Kapara Goda jinkani ngantjamai ngarali jinkanali, ja mungarali jinkanali, ja manujeli jinkanali, ja ngurungurulali jinkanali warupotujeli. Naupini jirijiribani jauraia ngoperala nganai.

31 Ja nguru nunkangu jeribaka nganai: Ngurala jinkani ngantjamai, jidna munta jeribaka. Morla pirna pudlangu wata jirijiribani jaura kulno parai.“

32 Ja jaura jinkinietja nunkangu jatana wonti: „Ngumu, Ngujangujara
jinkinietjajai, jidni morlalu jatana warai, ngangau Kulno nganai, ja wata
kulno nguru nganai nunkangu.
33 Ja ninaia ngantjana ngarali ja manujeli ja mungarali ja ngurungurulali
warupotujeli, ja ngurala ngantjana munta jeribaka, morla pirna nganai
tarani poto ngumuni ja poto ngumu pratjanani.“
34 Ja Jesujeli ngujamana wonti, nulu matja kiri kalabana, Nau nunkangu
jatana wonti: „Jidni wata worita nganai Godaia mililani.“ Ja wata kulnujeli
wontjana wonti nina morla jekibala.
35 Ja Jesujeli, Godaia pungani ngujangujara jinkinani, kalabana wonti
ja jatana wonti: „Worderu jaura jinkinietja jatai, Christus Davidani
ngatamura nganai?
36 David munta Jaola kulikirieli jatai: Kapara jatanala Kaparani
ngakanani: Ngakangu ngunarani ngamana ngariau, ngato talpala jinkani
jinkangu tidnani kuranantulu, tidnaparani piri jeribaka.
37 Davidali muntali nina dikai, Kapara, ja wodajerindru Nau ngatamura
nunkani nganai?“ Ja kana wolarali nina murlali ngarana wonti.
38 Ja ngujangujarani nunkanani Nau tanangu jatana wonti: „Jaura
jinkinietjandru ngamalkaterianau, tanali ngantjai kati wirdieli wirarina
ja jaura murlali jinkimalini pirini,
39 Ja ngamanai piri ngopera jaura pungani, ja ngamani piri ngopera buka
pirnani.
40 Tanali mangawaruja pungu tajiai, ja jendralia ngatjina wirdri won-
dralkai; tanali kalala morla pirna manila nganai.“
41 Ja Jesus mardatandra kokunkari ngamana ngarina wonti, ja Nulu
najinajibana wonti worderu kana wolarali mardatandra mordatandra
kokuni kurana wonti; ja kana poto pirna marapujeli kurana wonti marapu.
42 Ja mangawaru kulno wangiwangi wokarana wonti ja mardatandra
mandru wakawaka kurana wonti, jenia nganai mardatandra mara kulno.
43 Ja Nulu mili nunkani karkana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Morlalu ngani jurangu jatai: Nandrupini mangawaru wangiwangieli
morla mardatandra kokuni kurana warai, tanangu pratjanani.
44 Ngangau tanalia pratjanali tanani poto manamirindru kurana warai;
nandrupini nankani ngaljengaljendru pratjana, mina nandruja nga-
malkana warai, nankani poto pratjana, kurana warai.“

13

1 Ja Nau Godaia pungandru dunkana kurana, mili nunkani kulno
nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, najiau mina marda
ja mina wotini!“
2 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jundru jenia
wotini pirna najiai? Wata marda kulno marda kulnuni parala nganai.“
3 Ja Nau maninindri mardawonpani Godaia pungankari matja ngamana
ngarina, nina Petrulu ja Jakobulu ja Johannili ja Andreasali pilki jakalkana
wonti:
4 „Ngaianingu jatau, winta jenia pantjila nganai; ja mina malka jenia
nganai, winta jenia pratjana mudala nganai?“
5 Jesujeli kalabana wonti ja wonina wonti jatala: „ngamalkaterianau
kulnujeli jurana karkarkaiati.
6 Ngangau marapu wokarala nganai talani ngakanani, ja tana jatala
nganai: Ngani Nauja nganai, ja tanali marapu karkarkala nganai.

7 Jura tirimalinandru ja tirimalina pinti ngaranani, wata japali pan-
tjianau; ngangau jenia pantjinanto, ja mudana wata kantji nganala
wapaia.
8 Ngangau kana wolara tiriterkakala nganai kana wolarani, ja mitaia
kaparaia milila mitaia kaparaia mililani; ja mita wiltjiwiltjila nganai
mankamanka, ja maua pirna ja tjautjau pirna nganala nganai.
9 Ketjaketjanaia wonina jenia nganai. Jura munta ngamalkaterianau,
ngangau tanali jurana kaparani ngulkujeli jinkila nganai, ja jaura pungani
tanali jurana nandrala nganai; ja najinajibanietjani ja mitaia kaparani
tanali jurana terkibala nganai ngakangundru, tanangu malka ngananantо.
10 Ja tanali ngopera kanani warupotuni ngantjani jaura kaukaubala
nganai.
11 Kanali jurana wapalkanani ja ngulkujeli jinkinani wata manujeli
ngundranau mina jura jatananto, ja wata ngankingaterianimai, a-ai,
windri jenia, mina Nulia jurangu jinkila nganai nunkangupini ditjini,
jatanimai; ngangau wata jura nganai, tana jatai, a-ai, Jaola kulikirieli.
12 Nejieli ngatata nunkani naria ngulkujeli jinkila nganai, ja ngaperali
kupa nunkani; ja kupa terkakala nganai ngaperani ja ngandrini ja pudlana
naria jinkila nganai.
13 Ja kana warupoto jurangu kalakalarila nganai ngakani talandru.
Worana wonki nganai ngadajelu, nulu tepi ngurali manila nganai.
14 Jura «duljadulja-tjautjau» najinani, nunkangundru Propheta Daniilali
kaukaubana wonti, nau terkai woderi nau wata terkananto, — warle jenia
warapai ngundraiatimai — ngadani tana Judaia mitala mardawonpaia
japa mindriatinimai!
15 Worana punga mangatandrani nganai, wata pungani ngariatimai, ja
bakana wata wiriatimai minakulno pungandru manila.
16 Ja worana maruni nganai, wata karitjina tikaiatimai, kati nunkani
manila.
17 Jakajai tanangu mandrantjani ja ngama jinkinietjani tanangupini
ditjini!
18 Ngatjianimai jurani japa mindrina wata kilpani pantjinanto.
19 Ngangau tanapini ditji ketjaketjana pirna nganala nganai, worderu
jenia mitaia woninandru, ninapini Godali pantjimana wonti, kararilu wata
nganana wonti ja wata nganala nganai.
20 Ja Kaparali tananapara ditji wata wordu ngankanani, kana pani tepi
pirna ngamanani: windri kalkalkanandru, tanana Nulia kalkalkana wonti,
Nulia jenia ditji wordu ngankana wonti.
21 Jendranguta kulno jurangu jatanani: Mai, ninkida Christus nganai
kara; mai, jerra Nauja, jenia wata morlalu ngundranimai.
22 Ngangau Jedikantji Christus wora ja Jedikantji Propheta wora
terkakala nganai, ja tanali malka ja pirnala jinkila nganai; ngangau
tana ngurunguru ngananani, tanali bakana karkarkananto, tanana Nulia
kalkalkanala.
23 Jura ngamalkaterianau! Mai, ngani jurangu jenia pratjana ngopera
jatana warai.
24 Tanangupini ditjini, ketjaketjana pirnani ngadani, ditji pirna ngalpuru
pantjila nganai, ja pirali praitji nunkani wata jinkila nganai.
25 Ja ditji waka wora pariwilpandru purila nganai, ja pariwilpaia ngurula
wiltjiwiltjila nganai.
26 Ja ngadani tanali Kanaia Ngatamura najila nganai talara palkujeli
wokaranani ngurungurulali ja pirnali.

27 Ja ngadani Nulia angela worana nunkani jinpala nganai, ja Nulia
mapala nganai nunkani kalkalkanala watara mandru ja mandrundru,
mitaia wondirandru pariwilpaia wondirajelu.
28 Tandra nindrindru jeribaka malka kiririanimai; ngunanguna nunkani
matja kuljakuljarina ja talpa matja punkana, jura ngujamai, woldrakanja
karakara nganai.
29 Jeruja bakana jura ngujamananto, jura jenia najina pantjinani, nau
manani karakara nganai.
30 Morlalu ngani jurangu jatai: Naupini nguja wata mudala nganai jenia
pratjana pantjinantulu.
31 Pariwilpa ja mita maru mudala nganai; jaura ngakani wata mudala
nganai.
32 Ninapini miljaru ja ditji wata kulnujeli ngujamai, bakana wata
angelali pariwilpani, bakana wata Ngatamurajeli, a-ai, windri Ngaperali.
33 Ngamalkaterianau, tepi ngamanau ja ngatjianau, ngangau jura wata
milkila, winta naupini ditji nganai.
34 Worderu kana kulno palkanani, nulu punga nunkani worarai, ja
milini nunkanani ngurula jinkiai, ja tanangu pratjanani ngankana tanani
kurai, bakana mana ngamalkanietjani jirijiribai nau tepi ngamananto.
35 Jeruja tepi ngamanau, ngangau jura wata milkila, winta pungaia
kapara wokarai, kalkaura kara, tinka terti kara, paia ngaperi jatanani kara,
tankubana kara;
36 Ngangau nulu jurana, nau nurujeli wokaranani, muka mankamanka-
iati.
37 Mina ngani jurangu jatai, jenia ngani pratjanani jatai: Tepi nga-
manau!“

14

1 Ja ditji mandruni Passa ja pulkurutjeribanibuka pani ditji nganana
wonti; ja Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali wontina wonti, worderu tanali
nina kirieli patananto ja nari ngankananto.
2 Tana jatana wonti: „Wata ditji pirnani, ngangau kana wolara
juajuangaiati.“
3 Ja Nau Bethania ngurani Simon kana gambalaia pungani nganana
wonti, ja Nau kurlini ngamana ngarinani, widla kulno wokarana wonti,
nandru Alabaster koko gildi ngumu pirnanto ngamalkana wonti, ja nandru
nina koko wokaribana wonti, ja nina nunkangu mangatandrani nangana
wonti.
4 Palpa jerra nganana wonti tana junkarilkijiribamalina wonti ja jatana
wonti: „Minani jenia gildi bakujeli tintana?
5 Ngangau nandruja ninaia gildi kalalaia jinkinanto morla 300 mar-
datandrani, ja wangiwangini bakujeli jinkinanto.“ Ja tana nankangu
buljubuljurina wonti.
6 Jesus jatana wonti: „Nanaia murlali worani patanimai. Minandru jura
nanaia jupai? Nandruja ngankana ngumu ngakangu ngankana warai.
7 Ngangau milingeru jura kana wangiwangi jurangunto ngamalkai, ja
jura jertapaterinani jura tanangu ngumu ngankananto; ngana jura wata
milingeru ngamalkai.
8 Mina nandruja ngankananto, nandruja ngankana warai; nandruja
ngopera ngankana warai ngana palku wiribala todinaia.
9 Morlalu ngani jurangu jatai: Woderi tanali paruparu ninapini ngan-
tjiani jaura kaukaubala nganai mita maruni, naka tanali bakana jatala
nganai, mina nandruja ngankana warai, nanaia ngundrananto.“

10 Ja Judas Ischariot, marapratjana ja mandrundru kulno, Priesta pirnaia
wapana wonti, nulu nina tanangu wontawontananto.
11 Ja tanali jenia ngarana, tana mankina wonti, ja nunkangu talpadakana
wonti mardatandra jinkila; ja nulu wontina wonti worderu nulu nina
ditjini talkuni wontawontananto.
12 Pulkurutjeribanibuka pani ditji ngoperalani, tana Passa kuparu
nandrana, mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Wodaninkinaia jidni
tertapateriai ngaiani wapananto ja ngankingananto, jundru Passa kuparu
tajinanto?“
13 Ja Nulu mili nunkani mandru jinpana wonti ja pudlangu jatana wonti:
„Wapalumai nguraia, ja kana kulno judlangu mandurila nganai, nulu
ngapa koko mandrai; nunkangu karipaterialumai,
14 Ja woderi nau wirila nganai, jerra punga ngamalkanietjani jatalumai:
Ngujangujara jinkinietja jatai: Woderi ngakani piri nganai, naka ngato
Passa kuparu milintali tajinanto?
15 Ja nulu judlangu tajini piri pirna matja ngankingana, wondrala
nganai, naka ngaianani nina ngankingalumai.“
16 Ja mili nunkani dunkana kurana wonti, ja ngurani wokarana wonti,
ja jeruja mankamankana wonti, worderu Nau pudlangu jatana warai; ja
pudlali Passa kuparu ngankingana wonti.
17 Ja matja kalkaurarina, Nau marapratjana ja mandrunto wokarana
wonti.
18 Ja tana kurlini ngamanani ja tajinani Jesus jatana wonti: „Morlalu
ngani jurangu jatai, kulnujeli jurangundru, nulia ngakangunto tajila
wapaia, ngana wontawontala nganai.“
19 Tanali wonina wonti ngaurongauro pantjila ja nunkangu jatala pilki
ja pilki: „Ngani nauja nganai? Ja kulno: Ngani nauja nganai?“
20 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Kulno marapratjana
ja mandrundru, ngalikulno mara kurai pirrani.
21 Kanaia Ngatamura wapai, worderu nunkangundru dakanala parai;
jakajai nunkangupini kanani, nulia Kanaia Ngatamura wontawontala
nganai; nunkangupini kanani ngumu ngananala, nauja wata dankanala.“
22 Tanali tajinani, Jesujeli buka patana wonti ja ngurungutana wonti
ja ninapini wokaribana wonti ja tanangu jinkina wonti ja jatana wonti:
„Patanimai ja tajianimai; naupini ngani palku nganai!“
23 Ja Nulu koko matja patana ja jurakokana, Nulu nina tanangu jinkina
wonti, ja tanali pratjanali nunkangundru tapana wonti.
24 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Naupini ngani kumari nganai, ninapini
ngani marapuja nangateriai.
25 Morlalu ngani jurangu jatai: «Kararindru ngato wata morla nunkan-
gupini waina nindri tandrandu tapala nganai nunkangupini ditjielu, ngato
nina marra tapala nganai Godaia mililani.»“
26 Ja tana jurakokani wima matja jatana, tana maninindri mardawon-
paia wapana wonti.
27 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Jura pratjaterina nunkangupini
tinkani ngakangu kintjakintjarila nganai, ngangau dakanala parai: Ngato
ngamalkanietja nandrala nganai, ja tjipi piltjaru nganala nganai.
28 Ngadani ngani matja jiritjina warai, ngani jurangu ngopera Galilaiaia
wapala nganai.“
29 Petrus nunkangu jatana wonti: „Bakana pratjana jinkangu kintjakin-
tjarinani, ja wata ngani.“

30 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Morlalu ngani jinkangu jatai: Karari
nunkangupini tinkani, windrila paia ngaperi pota mandru jatananto,
jundru ngana pota parkulu jedieli worarala nganai.“
31 Nau morla parparali jatana wonti: „Ngani bakana jinkangunto
palinanto, ngato jidnana wata jedieli worarala nganai.“ Jeruja bakana mili
pratja jatana wonti.
32 Ja tana piri kulnuni wokarana wonti, tala nunkani Gethsemane; ja
Nau milini nunkanani jatana wonti: „Ninkida ngamana ngarianau ngani
ngatjinantulu.“
33 Ja Nulu Petrus ja Jakobus ja Johannes patana wonti ja wonina wonti
ngaruparala ja japali nganala.
34 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngani mungara ngaurongauro pirna
nganai narielu; ninkida ngamanimai ja tepi ngamanimai!“
35 Ja Nau ngalje morla wapana wonti ja mitani woraterina wonti ja
ngatjina wonti, ngangau naupini ditji nunkangu wiringananto.
36 Ja Nau jatana wonti: „Abba, Ngaperiai! Jidni ngurunguru nganai
pratjana ngankala, ninapini koko ngakangundru maniau: wata jeruja,
mina ngani jertapateriai, a-ai, mina jidni.“
37 Ja Nau tikana wonti, ja Nulu tanana mukaturaranani mankamankana
wonti, ja Nau Petrungu jatana wonti: „Simoniai, jidni mukaturarai? Jidni
ngandandariai ngalje ngakangunto tepi ngamala?
38 Tepi ngamanau ja ngatjianau, jura wontjanilani wiriati; mungara
manju nganai ja palku waltowalto.“
39 Ja Nau nakaldra wapana wonti ja ngatjina wonti jenildramata jaura.
40 Ja Nau nakaldra tikana, Nulu tana muka mankamankana wonti;
ngangau tana milki parina wonti, ja tana wata milkila nganana wonti,
mina tanali nunkangu kalabananto.
41 Ja Nau pota parkulani tikana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Mukaturaranau ja ngara ngamanau! Matja mudai; ditji matja wokarana;
mai, tanali Kanaia Ngatamura madlentjia marani ngulkujeli jinkila nganai;
42 Terkakanau, ngaiana wapananto! mai, nauwa, nuluwa ngana
wontawontai, wokaraila.“
43 Ja nurujeli, Nau jenia jatanani, Judas, marapratjana ja mandrundru
kulno, wokarana wonti, ja nunkangunto kana wolara pirna kalti tirieli ja
pitali Priesta pirnandru ja jaura jinkinietjandru ja pinarandru.
44 Wontawontanietjali nunkanali tanangu malka jinkina wonti ja jatana
wonti: „Worananina ngato manatapala nganai, Nauja nganai, ninaia
patanimai, ja ninaia morlalu wapalkanimai!“
45 Ja nau wokarana, nau nurujeli nunkangu wapana wonti ja jatana
wonti: „Rabbi, Rabbi!“ ja nina manatapana wonti.
46 Tanali mara nunkangu kurana pararana wonti ja nina patana wonti.
47 Kulno tanangundru jerra terkanani mardakirra dukarana wonti, ja
Priesta pirnaia mili kulno nandrana wonti, ja nina talpa wokaribana
wonti.
48 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Jura ngankangu
dunkana warai watawatali maninietjani jeribaka mardakirrali ja pitali,
ngana patala.
49 Ditji marapu ngani jurangunto nganana warai Godaia pungani
ngujangujara jinkina, ja jura ngana wata patana warai: windri jaura wora
morlalu pantjinanto.“
50 Ja tana pratjana nunkangundru puntina wonti ja japa mindrina wonti.

51 Ja teri kulno nunkangu karipaterina wonti, nulu windri kati kulno
palku baluni ngamalkana wonti; ja teri worali nina patana wonti.
52 Ja nulu kati worarana wonti, ja balu japa mindrina wonti.
53 Ja tanali Jesus Priesta pirnaia wapalkana wonti; ja nunkangu jela
Priesta pirna ja pinaru ja jaura jinkinietja pratjana jurborina wonti.
54 Ja Petrus nunkangu woritandru karipaterina wonti Priesta pirnaia piri
mandrajelu; ja nau naka milini jela ngamana wonti, ja turuni ngarakalina
wonti.
55 Priesta pirnali ja kapara pratjanali jedi jaura wontina wonti Jesungu,
nina nari ngankala; ja tanali panila mankamankana wonti.
56 Ngangau marapujeli jedi jaura morlalu kurana wonti nunkangu, ja
tanani jaura morlalu wata kulnuni nganana wonti.
57 Ja palpa terkakana wonti ja jedi jaura morlalu kurana wonti, ja jatana
wonti:
58 „Ngaiani ninaia jatanani ngarana paraia: Ngato ninapini Godaia
punga, ninaia kanali marali matja wotina, wokaribala nganai, ja ditjini
parkulani ngato kulno nguru wotila nganai, ninaia kanali marali wata
wotina warai.“
59 Ja bakana jeruja tanani jaura morlalu wata kulnurina wonti.
60 Ja Priesta pirna terkana tarana wonti ja tertia wapana wonti, ja nulu
Jesus jakalkana wonti ja jatana wonti: „Jundru panila kalabai? Mina
tanalipini jinkangu morlalu kurai?“
61 Nau ngapu nganana wonti ja panila kalabana wonti. Nakaldra Priesta
pirnali nina jakalkana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni Christus
nganai jurakokania Ngatamura?“
62 Jesus jatana wonti: „Ngani Nauja, ja jura najila nganai Kanaia Ngata-
mura pirnalaia ngunarani ngamanani, ja pariwilpalali talara palkujeli
wokaranani.“
63 Priesta pirnali kati nunkani purana wonti ja jatana wonti: „Minani
ngaiana jaura morlalu morla ngamalkananto?
64 Jura Godani ngirkibanani ngarana warai: Mina jura ngundrai?“ Tanali
pratjanali nunkangu ngulkuterkana wonti, Nauja nari palinanto.
65 Ja palpali wonina wonti nunkangu ngaltja worala, ja mudla nunkani
walpadakala, ja nina maramokujeli nandrala, ja nunkangu jatala: „Mor-
lalu jatau!“ Ja bakana milieli nina pitali nandrana wonti.
66 Ja Petrus pirini ngarinalu nganana, Priesta pirnaia widla mili kulno
wokarana wonti.
67 Ja nandru Petrus najina, worderu nau ngarakalinani, nandru nina
ngurutalpana wonti ja jatana wonti: „Bakana jidni Jesungu Nazaretalani
jela nganana warai!“
68 Nau jedina wonti ja jatana wonti: „Ngani ko, ja bakana wata ngujamai
mina jidni jatai.“ Ja nau piri palaraia dunkana kurana wonti. Ja paia
ngaperi jatana wonti.
69 Ja widla milieli nina matja najina, nani tanangu, naka terkanani jatana
wonti: „Naupini kulno tanangundru nganai.“
70 Nau nakaldra jedina wonti. Ja wolja ngadani tana jerra terkana
nakaldra Petrungu jatana wonti: „Morlalu jidni kulno tanangundru
nganai, ngangau jidni Galilaiala nganai, ja talieli jinkanali jenia wondrai.“
71 Ja nulu wonina wonti madlentji jataterila, ja jaura morlalu jatana
wonti: „Ngato ninapini kana wata ngujamai, nunkangundru jura jatai.“
72 Ja nurujeli paia ngaperi pota mandrulani jatana wonti. Ja Petrulu je-
nia jaura ngundrana wonti worderu Jesus nunkangu jatala wiri: „Windrila

paia ngaperi pota mandru jatananto, jundru ngana pota parkulu jedieli worarala nganai.“ Ja nulu jenia ngundrana, nau jindrana wonti.

15

1 Ja nurujeli, matja nguramarana, Priesta ja pinaru ja jaura jinkinietja ja
kapara pratjana ngankamalina wonti; ja tanali Jesus dupudupu ngankana
wonti, ja nina wapalkana wonti, ja nina Pilatungu jinkina wonti.
2 Pilatulu nina jakalkana wonti: „Jidni Juda kanaia Kapara nganai?“
Nulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni matja jatai.“
3 Ja Priesta pirnali nunkangu jaura marapujeli ngulkuterkana wonti.
4 Pilatulu nina nakaldra jakalkana wonti ja jatana wonti: „Jundru
panila kalabai? Mai, worderu ngurungurujeli tanaia jinkangundru
ngulkuterkai!“
5 Jesujeli nunkangu wata morla kalabana wonti, jeruja Pilatus ngaru-
parana wonti.
6 Ditji pirnani nulu tanangu milingeru kanjangarila kurakana wonti,
worananina tanali ngatjina wonti.
7 Kulno nganana wonti, tala nunkani Barabbas, nina tanali tirijiritjibani-
etjani jela dupudupu ngankana warai, ngangau tanali tirijiritjibanani kana
kulno narielu nandrana warai.
8 Ja kana wolara pirna maritjina wonti ja wonina wonti ngatjila, worderu
nulu tanangu milingeru ngankana wonti.
9 Pilatulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura jertapateriai,
ngato jurangu Juda kanaia Kapara kurakananto?“
10 Ngangau nulu ngujamana wonti, Priesta pirnali nina windri kuter-
ilkanandru ngulkuterkana warai.
11 Priesta pirnali kana wolara ngankana wonti, nulu tanangu Barabbas
kurakananto.
12 Pilatus nakaldra kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Mina jura
jertapateriai ngato nunkangu ngankananto, ninaia juru dikai Juda kanaia
Kapara?“
13 Tana nakaldra maritjina wonti: „Ninaia kunarkuni katibamai!“
14 Pilatus tanangu jatana wonti: „Mina madlentji Nulia ngankana
warai?“ Tana morla maritjina wonti: „Ninaia kunarkuni katibamai!“
15 Pilatulu ngundrana wonti kana wolaraia jertapaterina ngankala, ja
tanangu Barabbas kurakana wonti, ja nulu Jesus jinkina wonti, nulu nina
matja nandrana, tanali nina kunarkuni katibananto.
16 Mitaia kaparaia milieli nina palaraia pirini wapalkana wonti, nauja
kalala jinkini piri nganai, ja tanali mili pratjana karkana wonti.
17 Ja tanali nunkangu kati maralje widmana wonti, ja nunkangu dilka
pirapira kurana wonti, nina tanali matja dakana.
18 Ja tanali wonina wonti nunkangu jaura murlali jinkila: „Murlali
nganamai, jidni Juda kanaia Kapara!“
19 Ja milingeru tanali nina mangatandra pitali nandrana wonti, ja
nunkangu ngaltja worana wonti, ja nunkangu pantjaterkana ngarina
wonti, ja nunkangu woraterina wonti.
20 Ja tanali nina matja ngirkibana, tanali nunkangundru kati maralje
dukarana wonti; ja kati pilki nunkani nunkangu widmana wonti; ja tanali
nina dunkalkana wonti, nina kunarkuni katibala.
21 Ja tanali kana kulno watawatali patana wonti, nau wiringanani,
Simon Kyrenala, nau marundru wokarana wonti, Alexandrini ja Ruphuni
ngaperi, nulu kunarku nunkani waltananto.

22 Ja tanali nina Golgatha pirini wapalkana wonti, jenia wondrai: „Mangatandra piri.“
23 Ja tanali nunkangu waina jinkina wonti nina kaldrieli ngokana, tapananto; ja Nulu nina wata manina wonti.
24 Ja tanali nina kunarkuni matja katibana, tanali kati nunkani puntibana wonti wontjani malkali, warle palpa maninanto.
25 Jendranguta tankubana ditji mirini nganana wonti, ja tanali nina kunarkuni katibana wonti.
26 Ja tanali miri jaura kurana wonti minandru Nau palinanto: „Juda kanaia Kapara.“
27 Ja nunkangu jela tanali watawatali maninietja mandru kunarkuni katibana wonti, kulno nunkangu ngunarani ja kulno nunkangu worangantjuni.
28 Ja jaura morlalu pantjina wonti, nauja jatai: „Bakana madlentji ngankanietjani terti Nau parananto.“
29 Wiringanietjali nina ngirkibana wonti, ja tana mangatandra walkina wonti ja jatana wonti: „Haha, jundru Godaia punga tamburibanietja ja wotinietja ditjini parkulani.
30 Jidni munta kulkateriau, ja kunarkundru ngariau!“
31 Tanali jeribaka nina Priesta pirnali ja jaura jinkinietja jelali ngirkibana wonti ja jatana wonti: „Kana nguru Nulia kulkana warai, ja muntali Nauja ngandandariai kulkaterila.
32 Christus, Juda kanaia Kapara, karari kunarkundru ngariatimai, ngangau ngaiani najinanto ja morlalu ngundrananto.“ Bakana pudlali nunkangunto kunarkuni parana, nina ngirkibana wonti.
33 Ja matja todarina, ngalpuru pirna pantjina wonti ditji kunarkujelu.
34 Ja ditji kunarkuni Jesus ngaiala pirnali maritjina wonti ja jatana wonti: „Eloi, Eloi, lama sabachthani?“ Jenia wondrai: „Godajai ngakani, Godajai ngakani; minandru jundru ngana worarana warai?“
35 Ja palpa tanangundru naka terkana, ja jenia ngarana, jatana wonti: „Mai, Nulupini Elias karkai.“
36 Kulno mindrina wonti ja miritipa kulno kaldrieli ngapatjanka ngankana wonti, ja nina pitani widmana wonti ja nunkangu jinkina wonti tapananto, ja jatana wonti: „Worani, ngaiana najinanto Elias kara wokarala nganai ninaia ngarilkala.“
37 Ja Jesus ngaiala pirnali maritjina wonti ja palina wonti.
38 Ja kati pirna Godaia pungani puraterina wonti terti mirindru ngarinalujelu.
39 Juljaia kaparali, nau nunkangunkari terkana, nulu najina, Nau ngaiala pirnali palinani jatana wonti: „Morlalu Naupini kana Godaia Ngatamura nganana warai.“
40 Jerra bakana widla nganana wonti, tanali woritandru najina wonti; tanagundru Maria Magdalala ja Maria, Jakobus wakani ja Joseni ngandri, ja Salome nganana wonti.
41 Nau Galilaiani nganana tana nunkangu karipaterina wonti ja mili nunkani nganana wonti; ja marapu morla, tana nunkangu jela Jerusalemia tarana wonti.
42 Ja matja kalkaurarina, ngangau ngankingani ditji nganana, jenia wondrai ditji kulno wiringani ditjini ngopera.
43 Joseph Arimathiala, kapara pirna kulno, nulu bakana muntali Godaia mililani kalkana, wokarana wonti; ja nau japanguru Pilatungu wirina wonti ja Jesu palkuni ngatjina wonti.

44 Pilatus ngaruparana wonti, Nau matja nari; ja nulu juljaia kapara
karkana wonti ja nina jakalkana wonti, nau matja nari?
45 Ja nulu jenia juljaia kaparandru matja ngujamana, nulu Josephangu
nina palku jinkina wonti.
46 Ja nulu kati burungankana wonti, ja nina ngarilkana wonti, ja
nina katieli karana wonti, ja nina narikutuni kurana wonti, nulu nina
marda taldrani matja bakuna, ja nulu marda kulno narikutuja manani
tirimalkana wonti.
47 Maria Magdalalali, ja Maria Joseni ngandrieli najina wonti, woderi
nulu nina kurana wonti.

16

(Ngantjani-jaura Jesu tepi terkakani ditjini.)

1 Ja Sabbat ditji matja mudana, Maria Magdalala ja Maria Jakobuni ja
Salome kuli ngumu burungankana wonti wapala nina wiribala.
2 Ja tana tankutankubana wokarana wonti nari wonpani Godaia ditjini.
3 Ja tana ngankamalina wonti: „Warle ngaianangu marda nari kutuja
manandru tirimalkala nganai?“
4 Ja tanali najingana wonti ja najina wonti, marda matja tiringana,
ngangau nau pirna nganana wonti.
5 Ja tana nari kutuni wirina wonti, ja tanali teri kulno ngunarani
ngamanani najina wonti, nulu kati bulu ngamalkana wonti; ja tana japali
pantjina wonti.
6 Nau tanangu jatana wonti: „Wata japali ngananau, jura Jesus Nazare-
nala wontiai, nina tanali kunarkuni katibala wiri; Nau tepi terkakana
warai, Nau wata ninkida nganai; najianau piri, woderi tanali nina kurala
wiri.
7 Wapanimai ja milini nunkanani ja Petrungu jatanimai: Nau jurangu
ngopera wapala nganai Galilaia mitaia, naka jura nina najila nganai,
worderu Nau jurangu ngopera jatana paraia.“
8 Ja tana nurujeli dunkana wonti ja nari kutundru japa mindrina wonti;
ngangau tana ngarrana wonti ja ngaruparana wonti, ja tana wata kulnuni
jenia jatana wonti, ngangau tana japali pirna nganana wonti.

9 Nau matja tepi terkakana Godaia ditjini, Nau ngopera Maria Mag-
dalalani wondraterina wonti, nankangundru Nulu kutji mara wora ja
mandru dunkalkana wonti.
10 Nani wapana wonti ja tanangu jenia kaukaubana wonti, tana nunkan-
gunto nganana warai, tana ngaurongauro pirna nganana ja jindrana.
11 Ja tanali ngarana Nau tepi, ja nandru nina najina warai, tanali wata
morlalu ngundrana wonti.
12 Ngadani Nau tanangundru mandruni, pudla paltuni nganana, nguja
pilkieli wondraterina wonti, pudla maruja wapanani.
13 Ja pudla wapana wonti ja palpani jenia kaukaubana wonti; bakana
pudlangu tanali wata morlalu ngundrana wonti.

(Ngantjani-jaura Jesuni tarani ditjini)

14 Tanali ngadani kurlini ngamanani, Nau marapratjana ja kulnuni
wondraterina wonti, ja tanani gilbarinandru ja ngara ngurungurundru
Nau tanangu kaldririna jatana wonti, ngangau tanali tanangu, tanali nina
matja tepi najina, wata morlalu ngundrana wonti.
15 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Palkanau mita maruja, ja ngantjani
jaura kaukaubanimai kanani warupotuni!

16 Warle morlalu ngundrai ja multibanila maniai tepi ngurali manila
nganai; worana gilbariai, tintaterila nganai.“
17 Tanangu, tanali morlalu ngundrai, jenia malka karipaterila nganai:
Talani ngakanani tanali kutji dunkalkala nganai; tali marrali tana jatala
nganai.
18 Tanali tjutju narrala nganai; ja tanali naria tapani tapanani, tana wata
palinani; muntjani tana mara kuraterila nganai, ja tana tepirila nganai.
19 Ja Kapara tanangu matja jaura jatana warai, Nau pariwilpaia tarana
wonti, ja ngamala wapaia Godani ngurani.
20 Ja tana palkana wonti, ja paruparu jaura jinkina wonti, ja Kaparali
tanangunto ngankana wonti ja malka pirnali jaura ngurunguru nganana
wonti.

Ngantjani-Jaura Lucangundru.

1 Ngangau marapujeli wontjana wonti kaukaubani jaura dakala nunkan-
gundru, mina ngaianangu terti pantjina wonti, ja ngaiani morlalu milkila,
2 Jeruja worderu tanali ngaianangu kaukaubana wonti, tana ngoperan-
dru milkieli najina wonti ja jaura jinkinietja pantjina wonti.
3 Jeruja bakana ngato ngundrana warai, ngato ngoperandru pratjana
jiglerali matja jakalkana warai, jenia jinkangu talku dakala, Theophilai
ngantjalu.
4 Ngangau jundru talku ngujamananto tananapini jaura, tanangu jundru
ngujangujara matja manina.
5 Herodes Judaia mitaia kaparaia ditjini Priesta kulno nganana wonti,
tala nunkani Zacharias, Abiaia mardundru, ja noa nunkani Aaroni
ngatamura widlandru, tala nankani Elisabeth.
6 Pudla talku nganana wonti Godani, ja Kaparaia jirijiribani jaura
pratjanani ja talkulani ngumu wodatarana ngamana wonti.
7 Pudlali wata kupa ngamalkana wonti, ngangau Elisabeth ngameri
nganana wonti, ja pudla kilpawoldra marapuni wiringana wonti.
8 Ja jendranguta nulu Priestaia mangini ngamalkana wonti marduwit-
tani nunkanani Godani.
9 Ja Priestaia wondrani malkali nina patana wonti kuli ngumu tarala,
nau Godaia Kaparaia pungani wirina wonti.
10 Ja kana wolara palarani terkana wonti ngatjila kuli ngumuja ditjini.
11 Ja Kaparaia angela kulno nunkangu wondraterina wonti, nau turu-
tupu Altaraia ngunarani terkana wonti.
12 Ja Zachariali nina najina, nau ngarrana wonti ja japali pantjina wonti.
13 Angela nunkangu jatana wonti: „Wata japali nganau Zachariajai,
ngangau ngatjina jinkani ngarana warai, ja noajeli jinkanali jinkangu
kanku dankala nganai, ja jundru tala nunkani dikala nganai: Johannes.
14 Ja jundru mankina ja murla ngamalkala nganai, ja marapu mankila
nganai nunkani dankanandru,
15 Ngangau nau pirna nganala nganai Kaparani; ja waina ja tapana
ngurunguru nulu wata tapala nganai, ja Jaolali kulikirieli nau manamiri
pantjila nganai nunkani ngandri mandrandru.
16 Ja nulu Israelaia ngatamura marapu karitjimalkala nganai Kaparani
Godani tananani.
17 Ja nau nunkangu ngopera wapala nganai Eliaia jaolali ja ngurungu-
rulali, ngaperi woraia ngara kupa worani, ja delkinietja talkulaia kirilani
karitjimalkala, Kaparani kana wolara talku ngankingala.“
18 Ja Zacharias angelani jatana wonti: „Worderu ngato jenia nguja-
mananto? Ngangau ngani pinaru, ja noa ngakani nankani ditji marapuni
wiringana warai.“
19 Ja angelali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngani Gabrieli
nganai, nauja Godani terkai, ja Nulia ngana jinpana warai, jinkangu
ngankamalinanto, ja ninapini ngantjani jaura jinkangu kaukaubananto.
20 Ja mai, jidni ngapurila nganai ja ngandandarila nganai jatala nunkan-
gupini ditjielu, nunkangupini jenia morlalu pantjila nganai; ngangau
jundru jaurani ngakanani wata morlalu ngundrana warai, tanaia morlalu
pantjila nganai ditjini tananani.“

21 Ja kana wolarali kalkana wonti Zachariangu, to tana ngaruparana
wonti, ngangau nau juri ngamana wonti Godaia pungani.
22 Nau matja dunkana kurana, nau ngandandarina wonti tanangu
ngankamalila, ja tanali ngujamana wonti, nulu mudla Godaia pungani
najina warai, ja nau tanangu marali wondraterina wonti ja ngapu nganana
wonti.
23 Ja jendranguta ngankana ditji nunkani matja mudana, nau tikana
wonti pungaia nunkanaia.
24 Tanangupini ditjini ngadani, Elisabeth noa nunkani mandrantjurina
wonti; ja nani kurukuru ngamalkaterina wonti pira mara wora, ja jatana
wonti:
25 „Jeruja Kaparali tanangupini ditjini ngakangu ngankana paraia,
tanangu Nulia ngana najina, ninta ngakani kanandru manila.“

(Ngantjani-jaura Mariananka talpadakani ditjini.)

26 Pirani mara wora ja kulnuni Godali angela Gabriel jinpana wonti
ngura kulnuja Galilaiaia, tala nunkani Nazaret.
27 Mankara kulnuni, nandru talpadakana wonti materi kulnuni, tala
nunkani Joseph, Davidani pungandru; ja mankaraia tala Maria nganana
wonti.
28 Ja angela nankangu wirina wonti ja jatana wonti: „Murlali nganamai
murlamaninietjajai; Kapara jinkangunto, jidni murlali pirna nganai
widlani!“
29 Nandru nina najina, nani ngaruparana wonti nunkani jaurandru, ja
ngundraterina wonti, mina mandurini jaura jenia nganai.
30 Ja angela nankangu jatana wonti: „Wata japali nganau Mariajai;
ngangau jundru manjula mankamankana warai Godani.

31 Ja mai, jidni mandrantjurila nganai, ja kanku kulno dankala nganai,
ja tala nunkani dikala nganai: «JESUS.»
32 Naupini pirna nganala nganai, ja tanali nina Kapara pirnaia Ngata-
mura dikala nganai, ja Goda Kaparali nunkangu jinkila nganai ngaperaia
nunkanaia Davidani pirnalaia piri.
33 Ja Nau Kapara nganala nganai Jakobani pungani ngurali, ja milila
nunkani wata mudala nganai.“
34 Maria angelani jatana wonti: „Worderu jenia nganala nganai,
ngangau ngato noa wata ngujamai?“
35 Ja angelali kalabana wonti ja jatana wonti: „Jaola kulikiri jinkangu
ngarila nganai, ja Kapara pirnaia ngurulali jidna walpala nganai; ngangau
bakana nina Kulikirila, nina jundru dankala nganai, tanali Godaia
Ngatamura dikala nganai.
36 Ja mai, Elisabeth kamaneli jinkani bakana mandrantju nganai
kankunto, ja naupini pira mara wora ja kulno nganai nankangu, nana
tanali ngameri dikai.
37 Ngarla Godata wata ngandandarila nganai jaura pratjanani.“
38 Maria jatana wonti: „Mai, ngani Kaparaia mili nganai, ngakangu pan-
tjiatimai worderu jidni jatana warai!“ Ja angela nankangundru kutingana
wonti.

(Ngantjani jaura Mariananka mandurini ditjini)

39 Maria terkakana wonti tanangupini ditjini, ja palkana wonti marda-
wonpaia ngura kulnuja Judaiaia.
40 Ja Zachariani pungani wirina wonti ja Elisabethangu mandurini jaura
jinkina wonti.

41 Ja jendranguta Elisabethandru Mariani mandurini jaura ngarana
wonti, kupa nankani mandrani kulkungana wonti; ja Elisabeth manamiri
pantjina wonti Jaolali kulikirieli.
42 Ja nani ngaiala pirnali maritjina wonti ja jatana wonti: „Murlali pirna
jidni nganai widlani, ja murlali pirna jinkani mandraia tandra nganai!
43 Ja wodajerindru jenia ngakangu, Kaparaia ngakanaia ngandri
ngakangu wokarananto?
44 Ngangau mai, matja mandurini jaura jinkani ngakangu talpani wirina,
kupa mandrani ngakanani mankina kulkungana warai.
45 Ja murlali pirna nandru morlalu ngundrana paraia, ngangau morlalu
jenia pantjila nganai, mina nankangu Kapara jatana paraia.“
46 Ja Maria jatana wonti: „Mungarali ngakanali Kapara jurakokala
wapaia,
47 Ja jaolali ngakanali Goda Kulkanipirnandru ngakanani mankila
wapaia,
48 Ngangau Nulia najina wonti nunkani mili waka. Ngangau mai,
kararindru ngana jurakokala nganai kana nguja warupotujeli.
49 Ngangau ngakangu pirnala ngankana paraia Nauja ngurunguru, ja
kulikiri tala nunkani nganai.
50 Ja kalumiltjamiltjarina nunkani ngujandru ngujani nganai tanangu,
tana nunkangundru japali nganai.
51 Nulia ngurungurula ngankana wonti ngunarali nunkanali; Nulia
piltjaru ngankana wonti tanana ngara ngundranani tananani pirna
ngundrateriai;
52 Nulia kapara worana worarana wonti pirnalaia pirindru ja wakawaka
miri ngankana wonti.
53 Tana maua nganana, Nulia potujeli manamiri ngankana wonti; ja tana
poto pirnanto Nulia kala jinpana wonti.
54 Nulia Israeli milini nunkanani marangokana wonti kalumiltjamiltja-
rina nunkani ngundrala.
55 Worderu Nauja jatana wonti ngaianani ngaperi worani, Abrahamangu
ja ngatamurani nunkanani ngurali.“
56 Maria nankangu jela pira parkulu ngamana wonti, ja ngadani pungaia
nankanaia tikana wonti.

(Ngantjani-jaura Johannes multibanietjaia ditjini.)

57 Elisabethananka ditji matja wokarana, nandru dankananto, ja nandru
kupa ngatani dankana wonti.
58 Ja jenimalinietjali ja kamanelieli nankanali ngarana wonti worderu
Kapara kalumiltjamiltjarina nunkani nankangu pirna ngankala wiri; ja
tana nankangunto mankina wonti.
59 Ja jendranguta ditji mara wora ja parkulani tana wokarana wonti nina
kanku karuwali ngankala, ja tanali nina ngaperi nunkani jeri „Zacharias“
dikana wonti.
60 Ja ngandrieli nunkanali kalabana wonti ja jatana wonti: „A-ai,
Johannes tala nunkani nganala nganai.“
61 Ja tana nankangu jatana wonti: „Wata kamaneli kulno jinkani nganai,
nina tanali ninapini tala dikai.“
62 Tanali ngaperi nunkani marali jekibana wonti, worderu nulu ngantjai
ninaia dikala.

63 Ja nau ngatjina wonti marda pirrapirrani ja dakana wonti ja jatana
wonti: „Johannes tala nunkani nganai.“ Ja tana pratjana ngaruparana
wonti.
64 Nurujeli mana nunkani piririna wonti, ja tali nunkani walturina
wonti, ja nau jatana wonti ja Goda jurakokana wonti.
65 Ja jenimalinietja pratjana japali pantjina wonti, ja Judaia mardawonpa
worani tana ngankamalina wonti jenia jaura pratjanandru.
66 Ja pratjana, tanali jenia ngarana wonti, jenia ngarali patana wonti ja
jatana wonti: „Mina naupini kupa pantjila nganai?“ Ngangau Kaparaia
mara nunkangunto nganana wonti.
67 Ja Zacharias, ngaperi nunkani, Jaolali kulikirieli manamiri pantjina
wonti, ja nulu talpadakana wonti ja jatana wonti:
68 „Jurakokana nganaiatimai Kaparani, Israelaia Godani, ngangau Nulia
najina wonti ja kulkana ngankingana wonti kana wolarani nunkanani,
69 Ja Nulia murlaia jurietjali ngaianangu jiritjibana wonti Davidani
milini nunkanani pungani,
70 Worderu Nauja jatana wonti nunkani Prophetaia kulikiria manali,
tana ngopera nganana wonti.
71 Nulia ngaianana kulkananto ngaianani talpalandru, ja mara prat-
janandru tana ngaianangu kalakalariai,
72 Kalumiltjamiltjarina ngankala ngaianani ngaperi worani, ja ngun-
drala nunkani Testamenta kulikiri;
73 Jaura morlalu, nina Nulia talpadakana wonti Abrahamangu ngaperi
ngaiananani, ngaianangu jinkila.
74 Ngangau ngaiana japanguru, Nulia ngaiananana tulaia marani matja
kulkana, mili nunkani ngananananto.
75 Kulikirilani ja talkulani nunkani mudlani ditjini warupotuni nga-
iananani.
76 Ja bakana jidna, kupajai, tanali Kapara pirnaia Propheta dikala
nganai, ngangau jidni ngopera wapala nganai Kaparaia mudlani, palto
nunkani ngankingala.
77 Murlaia ngujamani jinkila kana wolarani nunkanani, madlentji tanani
kalingala.
78 Godaia ngaiananaia ngarali kalumiltjamiltjarinandru, nunkangundru
ngaianangu mirindru praitji dunkana warai,
79 Tanangu mintjila, tana ngalpurani ja naria pungalani ngamanani,
ngaianani tidna murlaia paltuni wirilkala.“
80 Kupa pirnarina wonti ja ngurungururina wonti Jaolali; ja nau pitarani
nganana wonti nunkangupini ditjielu, nau Juda kanani wondraterina
wonti.

2

(Ngantjani jaura Jesuja dankani ditjini.)

1 Jendranguta tanangupini ditjini mitaia kaparali Augustulu jirijiribana
wonti, mita warupoto windamala.
2 Naupini windamani ngoperala nganana wonti, jendranguta Kyrenius
kapakapara Syria mitani nganana wonti.
3 Ja kana pratjana wapana wonti tanali tanana windamananto, kana
pilki ja pilki nguraia tananaia.

4 Jendranguta bakana Joseph tarana wonti Galilaiandru Nazaret ngurandru Judaia mitaia Davidani nguraia, tala nunkani Bethlehem, ngangau nau
Davidani pungandru ja mardundru nganana wonti.
5 Tanali nina windamananto Mariangunto, talpadakani noanto nunkani,
nani mandrantju nganana wonti.
6 Jendranguta, pudla jerra matja ngamana, ditji nankani wokarana
wonti, nandru dankananto.
7 Ja nandru kupa kanku panturu dankana wonti, ja nina katieli karana
wonti ja nganti pirrani kurana wonti, ngangau pudlangu piri pani nganana
wonti ngurani.
8 Ja ngamalkanietja nunkangupini mitani palarani nganana wonti, tanali
tinkani ngami tanani ngamalkana wonti.
9 Ja mai, Kaparaia angela kulno tanangu wondraterina wonti, ja
Kaparaia pirnala tanangu mintjina wonti, ja tana japali pirna ngamana
wonti.
10 Ja angela tanangu jatana wonti: „Wata japali ngananau; mai, mankini
pirna ngato jurangu kaukaubala wapaia, nauja kanani warupotuni
nganala nganai.
11 Ngangau Kulkanipirna jurangu karari dankana warai, Naupini Christus Kapara nganai, Davidani ngurani.
12 Ja naupini jurangu malka ngananananto, jura kupa karaterinani
mankamankala nganai, ja nganti pirrani paranani.“
13 Ja nurujeli angela kulnuni angela wolara wora pariwilpandru
wokarana wonti, tanali Goda jurakokana wonti ja jatana wonti:
14 „Pirnala Godani miri, ja murla mitani, ja Godali kana ngantjai.“

(Ngantjani-jaura Jesuja dankana ditjini mandruni.)

15 Jendranguta angela wolara wora tanangundru matja pariwilpani
tikana tarana, ngamalkanietja ngankamalina wonti: „Ngaiana Bethlehemia wapananto jenia jaurandru, tana Kaparali ngaianangu wondrana
warai, najila, mina pantjina warai.“
16 Ja nurujeli tana wapana wonti, ja Joseph ja Maria mankamankana
wonti, ja bakana kupa nganti pirrani paranani.
17 Tanali nina matja najina, tanali jenia jaura piltjaru ngankana wonti,
tanangu matja kaukaubana nunkangupini kupandru.
18 Ja pratjanali, tanali jenia ngarana, ngaruparana wonti nunkangundru,
mina ngamalkanietjali tanangu kaukaubana warai.
19 Ja Mariandru tananapini jaura pratjana ngamalkana wonti, ja ngarali
nankanali ngundrana wonti.
20 Ja ngamalkanietja tikana wonti ja Goda pirna ngundrana wonti ja
jurakokana wonti pratjanandru, mina tanali ngarana ja najina warai,
worderu tanangu matja kaukaubana.

(Ngantjani jaura kilpawoldra marra ditjini.)

21 Ja ditji mara wora ja mandru matja mudana, tanali nina kupa
karuwali ngankana wonti; ja tanali nunkangu bakana tala jinkina
wonti „JESUS,“ worderu angelali nina morla ngopera dikana wonti, Nau
mandrani kantjirina warai.

(Ngantjani jaura Mariananka kulirkani ditjini.)

22 Ja kulirkani ditji nankani matja mudana Mosini jirijiribani jaurandru,
pudlali nina Jerusalemia taralkana wonti, nina Kaparani wondralkala.

23 Worderu Kaparaia jirijiribani jaurani parai: „Kanku pratjana ngan-
drindru ngopera dankana, Kaparani kulikiri nganala nganai.“
24 Ja poto ngumu jinkila, worderu Kaparaia jirijiribani jaura jatai:
„Mulapara mandru kara, waparu wolka mandru kara.“
25 Ja mai, kana kulno Jerusalemani nganana wonti, tala nunkani Simeon,
ja naupini kana talku ja Godandru japali nganana wonti ja Israelaia
ngankalkanani wolkareli kalkana wonti; ja Jaola kulikiri nunkangunto
nganana wonti.
26 Ja nunkangu tinkari nganana wonti Jaola kulikirindru, nulu nari wata
najinanto, a-ai, nulu ngopera Kaparaia Christus najinanto.
27 Ja nau Jaolali Godaia pungani wirina wonti. Ja pudlali Jesus kupa
wirilkanani nunkangu ngankala, worderu tanali jirijiribani jaurandru
milingeru ngankana wonti.
28 Bakana nulu nina ngunali nunkanali munamana wonti ja Goda
jurakokana wonti ja jatana wonti:
29 „Kaparajai, karari jundru milini jinkanani manuni kurala wapai
wapananto, worderu jundru ngakangu talpadakanala.
30 Ngangau ngato milkieli Kulkanipirna jinkani najila wapaia.
31 Ninapini jundru ngankingana wonti kana mudla warupotuja.
32 Praitji kulno kana koni mintjila, ja pirnala Israel kana wolarani
jinkanani.“

(Ngantjani-jaura Jesu dankani ditji Godaia ditjini kulno ngadani.)

33 Ja ngaperi nunkani ja ngandri nunkani ngaruparana wonti jenia
jaurandru, mina nau nunkangundru jatana warai.
34 Ja Simeonali tanana ngurungutana wonti, ja Mariangu ngandrini
nunkanani jatana wonti: „Mai, Naupini parai marapu Israelani nunkangu
purinanto ja jiritjinanto, ja malka nganala, nunkangu tanali tjakakala
nganai.
35 Ja kalti tiri bakana jinkangu mungarani palkingala nganai, kana
marapuja ngarali ngundrani wondraterinanto.“
36 Ja Propheta widla Hanna naka nganana wonti, Phanuelani ngatamura,
Asserani mardundru; nani ditji marapuni wiringana wonti, nani noanto
kilpawoldra mara wora ja mandru matja tepi ngamana.
37 Ja nani mangawaru nganana wonti tidna ja mara pratjana ja kulno
pota mandru ja mandru; nanipini milingeru Godaia pungani ngamana
wonti ja milja ngamana wonti ja ngatjina wonti, ja ditjini ja tinkani mili
ngamana wonti.
38 Nanipini bakana nunkangupini ditjini karakara wokarana wonti, ja
nandru Goda jurakokana wonti ja pratjanani nunkangundru kaukaubana
wonti, tanali Jerusalemani Kulkanipirnani kalkana wonti.
39 Ja pudlali pratjana Kaparaia jirijiribani jaurandru matja mudana,
pudla tikana kurana wonti Galilaia mitaia Nazaret nguraia tananaia.
40 Ja kupa pirnarina wonti ja ngurungururina wonti ja manamiri
nganana wonti milkilali, ja Godaia manjula nunkangunto nganana wonti.

(Ngantjani jaura G. D. 1. Epiphanias.)

41 Ja ngaperi ja ngandri nunkani milingeru kilpawoldrani pota kulno
Jerusalemia palkana wonti wiringani ditji pirnani.
42 Ja Nau matja kilpawoldra marapratjana ja mandru nganana, pudla
tarana wonti Jerusalemia, worderu milingeru ditji pirnani.

43 Ja ditji pirna matja mudana, pudla tikana kurana wonti; ja Nau kanku
Jesus Jerusalemini ngamantina wonti, ja Joseph ja ngandri nunkani ko
nganana wonti.
44 Pudlali ngundrana wonti, Nau kamanelini jela nganai, ja ditji kulno
matja palkana, pudlali nina wontina wonti kamanelini ja nguralani.
45 Ja pudlali nina wata mankamankana, pudla nakaldra tikana wonti
Jerusalemia nina wontila.
46 Ja jendranguta ditji parkulani pudlali nina mankamankana wonti
Godaia pungani, worderu Nau jaura jinkinietjani terti ngamanani tanana
ngarala ja jakalkala.
47 Ja pratjanali nina matja ngarana, pirna ngaruparana wonti nunkani
tjuru ngumundru ja kalabanandru.
48 Ja pudlali nina matja najina, pudla pirna ngaruparana wonti, ja
ngandri nunkani nunkangu jatana wonti: „Ngataniai, minandru jundru
jenia ngankala wiri ngalingu? mai, ngaurongaurojeli ngaperali jinkanali
ngali jidna wontina warai.“
49 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Minandrn judla ngana wontina
warai? Wata judla ngujamai, ngani ngananantо ngakani Ngaperaia
pungani?“
50 Ja pudlali jaura nunkani bulu ngujamana wonti, tanana Nau pudlangu
jatana wonti.
51 Ja Nau pudlangu jela tikana wonti Nazaret nguraia, ja pudlangu
wodatarana ngamana wonti. Ja ngandrieli nunkanali tananapini jaura
pratjana ngamalkana wonti ngarali nankanali.
52 Ja Jesus morla milkila pantjina wonti ja pirnarina wonti ja Godali ja
kanali nina morla ngantjana wonti.

3

1 Tiberius kilpawoldra marapratjana ja mara wora mitaia kapara matja
ngamana, Pontius Pilatus najinajibanietja Judaiani, ja Herodes kapakapara
Galilaiani, ja Philippus neji nunkani kapakapara Ituraiani ja Trachonitis
mitani, ja Lysanias kapakapara Abyleneni,
2 Ja Hannas ja Kaiphas Priesta pirna nganana wonti. Jendranguta
Johanningu Zachariani ngatamurani Godaia jaura pantjina wonti pitarani.
3 Ja nau mitani Jorda kaiarani karakara wokarana wonti ja madlentjan-
dru karitjimalkani multibani jaura kaukaubana wonti madlentji kalingala.
4 Worderu Jesaiani Prophetaia jaurani parai, jeruja jatanani: „Karkani-
etjaia ngaiala pitarani parai: Kaparaia palto ngankinganimai ja tidna palto
nunkani talku ngankanimai.
5 Wipawipa pratjana palparu pantjila nganai, ja mardawonpa ja dako
pratjana waka pantjila nganai; ja kuntikunti talku, ja palto diladila palara
pantjila nganai.
6 Ja kana warupotujeli Godaia Kulkanipirna najila nganai.“
7 Nulu kana wolarani, tana nunkangu dunkana wonti nunkangundru
multibanila manila, jatana wonti: „Wiparaia kuparu worajai! Warlenulu
jurangu wondrana wonti japa mindrinanto tirini, nau wokarala nganai?
8 Madlentjandru karitjinaia tandra talku punkibanau, ja wata wonianau
jataterila: «Ngaiana Abraham ngaperi ngaianani ngamalkai;» ngangau
ngani jurangu jatai, Goda ngurunguru nganai tanangupini mardandru
kupa jiritjibala Abrahamangu.

9 Kalara matja pita kaparani parai; pita pratjana, wata tandra ngumu
punkibanani wokaribala nganai ja turuni worala nganai.“
10 Ja kana wolarali nina jekibana wonti ja jatana wonti: „Mina ngaiani
ngankananto?“
11 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Warle kati mandru
ngamalkai, nulia nunkangu jinkiatimai, nulia wata ngamalkai; ja warle
buka ngamalkai, ngankaiatimai bakana jeruja.“
12 Ja bakana mardatandrakampanietja wokarana wonti multibanila
manila, ja nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, mina
ngaiani ngankananto?“
13 Nau tanangu jatana wonti: „Kampanimai mina jurangu parai
kampananto, wata morla!“
14 Bakana kalti ja kirraetjali nina jekibana wonti ja jatana wonti: „Ja
ngaiani, mina ngaiani ngankananto?“ Ja nau tanangu jatana wonti: „Wata
kulno jupanau, ja wata kaukau wapanau, ja murlali ngananau kalalani
juranani!“
15 Kana wolara kalkaterina wonti, ja pratjana ngarali tananali ngun-
drana wonti Johanningundru, nauja munta Christus nganai kara.
16 Johannili kalabana wonti ja jatana wonti pratjanani: „Ngato ju-
rana ngapali multibai, ngakangu ngadani kulno wokarala nganai, Nau
morla ngurunguru nganai ngakangu; nunkangu ngani wata talku nganai
nunkani jinka tidnaputandru dukarala. Nulu jurana multibala nganai
Jaolali kulikirieli ja turujeli.
17 Marani nunkanani pirra nunkani parai, ja Nulu jiraua nunkani
darpala nganai, ja buka tandra nunkani kampani pungaia mapala nganai,
ja ngurdi Nulu japila nganai turujeli, nau wata paliai.“
18 Ja morla marapu nulu kurukurubana wonti ja ngantjani jaura kana
wolarani kaukaubana wonti.
19 Herodili kapakaparali, ninapini nulu kurukurubana wonti Herodias
nunkanaia nejia noandru, ja madlentji pratjanandru, mina Herodili
ngankana wonti,
20 Pratjanani bakana jenia ngokana wonti, ja Johannes kanjangari
pungani widmana wonti.
21 Jendranguta kana pratjanali multibanila manina wonti, ja bakana
Jesujeli multibanila manina wonti, ja Nau ngatjinani pariwilpa piririna
wonti.
22 Ja Jaolali kulikirieli nunkangu ngarina wonti kantji mulapara jeribaka,
ja ngaiala kulno pariwilpandru pantjina wonti ja jatana wonti: „Jidni
Ngatamura ngantjalu ngankani nganai, jinkangu ngani murlali nganai.“
23 Ja Jesus matja kilpawoldra pota parkulu marapratjana nganana, Nulu
woninani; ja Nau, worderu kanali ngundrana wonti, Ngatamura nganana
wonti Josephani, nau Elini.
24 Nau Matthatani, nau Levini, nau Melchini, nau Janani, nau Josephani.
25 Nau Mattathiani, nau Amonani, nau Nahumani, nau Eslini, nau
Naggaiani.
26 Nau Maathani, nau Mattathiani, nau Semeiani, nau Josephani, nau
Judani.
27 Nau Joananani, nau Rhesani, nau Zorababelani, nau Salathielani, nau
Neriani.
28 Nau Melchiani, nau Addiani, nau Kosamani, nau Elmodamani, nau
Erani.
29 Nau Joseani, nau Elieserani, nau Jorimani, nau Matthatani, nau Levini,

30 Nau Simeonani, nau Judani, nau Josephani, nau Jonasani, nau
Eliakimani.
31 Nau Meleani, nau Menani, nau Mattathani, nau Nathanani, nau
Davidani.
32 Nau Jesseni, nau Obedani, nau Boasani, nau Salmonani, nau Nahesso-
nani.
33 Nau Aminadabani, nau Aramani, nau Esromani, nau Pharesani, nau
Judani.
34 Nau Jakobani, nau Isaakani, nau Abrahamani, nau Tharani, nau
Nachorani.
35 Nau Sarungani, nau Raguani, nau Phalekani, nau Eberani, nau
Salahani.
36 Nau Kainani, nau Arphachsadani, nau Semini, nau Noahni, nau
Lamechani.
37 Nau Methusalahani, nau Enochani, nau Jaredani, nau Mahaleelani,
nau Kainani.
38 Nau Enosani, nau Sethani, nau Adamani, nau Godaia.

4

1 Jesus Jaola kulikirieli manamiri Jordan kaiarandru tikana wonti; ja
Jaolali nina pitarani wirilkana wonti,
2 Kutjieli nina pira mara kulno ja ditji marapratjana wontjananto. Ja
Nulu tanangupini ditjini panila tajina wonti; ja tana matja mudana, Nau
mauali nganana wonti.
3 Ja kutji nunkangu jatana wonti: „Jidni Godaia Ngatamura ngananani,
nunkangupini mardani jatamai, nau bukarinanto.“
4 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Dakanala parai:
Wata windri bukandru kana tepiriai, a-ai, Godaia jaura pratjanandru.“
5 Ja kutjieli nina mardawonpa miria taralkana wonti, ja nunkangu
nurujeli mitaia kaparaia warupotuja milila wondrana wonti.
6 Ja kutji nunkangu jatana wonti: „Jinkangu ngato tananapini ngurula
pratjana ja tanani pirnala jinkila nganai; ngangau ngakangu naupini
matja jinkina, ja nunkangu ngani jertapateriai jinkila, ngato ninaia jinkila
nganai.
7 Jidni ngakangu pantjaterkana ngarinani, jenia pratjana jinkani nganala
nganai.“
8 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngakangu
ngadaia nganamai, Satanajai! Ngangau dakanala parai: Jidni Godani
Kaparani jinkanani ngatjiamai, ja windri nunkangu wodatarana jidni
ngamamai.“
9 Ja nulu nina Jerusalemia wapalkana wonti ja Godaia punga wutjuni
terkibana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni Godaia Ngatamura
ngananani, ninkidandru ngarinalu kulkungamai!
10 Ngangau dakanala parai: Nulu angelani nunkanani jinkangundru
jirijiribala nganai jidnana ngumu ngamalkala;
11 Ja tanali jidna marali ngamalkala nganai, wata jidni tidna mardali
dakaterinanto.“
12 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jaura jatai:
Goda, Kapara jinkani wata wontjamai!“
13 Ja kutjieli wontjana pratjana matja mudana, nau nunkangundru
kutingana wonti miljaru pilkielu.
14 Ja Jesus Jaolali ngurungurujeli tikana wonti Galilaiaia, ja pinti
nunkangundru karitjinawontiwontikana wonti mita marapuni karakara.

15 Ja Nulu ngujangujara jinkina wonti jaura pungani tananani, ja tanali
pratjanali nina jurakokana wonti.
16 Ja Nau Nazaretani wokarana wonti, woderi Nau pirnarinala; ja
Nau Godaia ditjini jaura pungani wirina wonti worderu milingeru, ja
terkakana wonti warapala.
17 Ja tanali nunkangu Jesaiani jaura jinkina wonti, ja Nulu nina
matja pirakana, Nulu mankamankana wonti nina piri, woderi dakanala
paranani:
18 „Kaparaia Jaola ngakangu nganai, jendrania Nulia ngana wiribana
wonti ngantjani jaura wangiwangini kaukaubala; ja Nulia ngana jinpana
wonti ngara ngaurongauro murlali ngankala ja kanjangarini kurakana
kaukaubala, ja butjuni nakaldra najina ngankala; ja tanana tapanto
kurakana dadala,
19 Kaparaia kilpawoldra murlali kaukaubala.“
20 Ja Nulu jaura matja punmana, ja milini nakaldra jinkina, Nau
ngamana ngarina wonti; ja pratjana, jaura pungani ngamana, nina
ngurutalpana najina wonti.
21 Nau wonina wonti tanangu jatala: „Karari jenia jaura jurangu talpani
morlalu pantjina warai.“
22 Ja tanali pratjanali nunkangundru tinkari ngankana wonti ja ngaru-
parana wonti murlaia jaurandru, jenia nunkani manandru dunkana
wonti, ja jatana wonti: „Wata naupini Josephani ngatamura nganai?“
23 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Morlalu jura ngakangu jenia jeribaka
jaura jatala nganai: «Kunkiai, munta tepi ngankateriau! Pirnala marapu
ngaiani ngarana warai Kapernaum ngurani matja pantjina, ngankau jenia
bakana ninkida jinkani ngaperaia ngurani!»“
24 Nau jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Wata Propheta kulno
kamaneli nganai ngaperaia ngurani.
25 Morlalu ngani jurangu jatai: Mangawaru marapu nganana wonti
Eliani ditjini Israelani, jendranguta pariwilpa ngurunguru nganana wonti
kilpawoldra parkulu ja pira mara wora ja kulno, ja mita marapuni maua
pirna nganana wonti;
26 Ja wata tanangundru kulnuja Elias jinpanala, a-ai, windri mangawaru
kulnuja Sidon mitaia Sarepta nguraia.
27 Ja kana gambanto marapu Israelani nganana wonti Propheta Elisani
ditjini, ja wata kulno tanangundru nulu kulirkana wonti, windri Naeman
Syriala.“
28 Ja jaura pungalali pratjanali jenia matja ngarana, tana tiri pirna
pantjina wonti.
29 Ja tana terkakana wonti, ja nina ngurandru tertubana wonti, ja nina
marda tuluraia taralkana wonti nunkangupini kalikalini tanani ngura
matja wotina, nina tertubana ngarila.
30 Ja Nau tanangu terti palkingana wonti ja wapana wonti.
31 Ja Nau Kapernaum nguraia ngarina wonti Galilaia ngura kulnuni, ja
Nulu tanangu ngujangujara jinkina wonti Sabbat ditjini.
32 Ja tana ngaruparana wonti nunkani ngujangujarandru, ngangau jaura
nunkani ngurunguru nganana wonti.
33 Ja jaura pungani kana kulno nganana wonti, nulu kutji murumuru
ngamalkana wonti, ja nau ngaiala pirnali maritjina wonti,
34 Ja jatana wonti: „Burru! Mina ngaianingu ja jinkangu, Jesujai
Nazarenalajai! jidni wokarana warai ngaianina teribala? Ngato jidna
ngujamai worana jidni nganai, Godaia kulikiri.“

35 Ja Jesujeli nina daudauana wonti ja jatana wonti: „Ngapuriau ja
nunkangundru dunkau!“ Ja kutjieli nina terti worana wonti ja nunkan-
gundru dunkana wonti, ja nina wata patibana wonti.
36 Ja pratjana japali ngaruparana wonti ja ngankamalina wonti ja jatana
wonti: „Mina jaura naupini nganai? ngangau ngurungurujeli ja pirnalali
Nulia kutjini murumuruni jirijiribai, ja tana dunkai.“
37 Ja pinti nunkangundru karitjinawontiwontikana wonti ngura mara-
puni karakara.
38 Nau jaura pungandru terkakana wonti ja Simonani pungani wirina
wonti; ja Simoni paiara muntja turuturu pirna nganana wonti, ja tana
nunkangu ngatjina wonti nankangundru.
39 Ja Nau nankangu buruna ngarina wonti, ja Nulu muntja turuturuni
dikidikibana wonti, ja nau nankangundru puntina wonti; ja nurujeli nani
jiritjina wonti ja tanangu mili nganana wonti.
40 Ja ditji wirinani, pratjana tanali kana muntja muntja nguja pilkipilki
marapu ngananani, nunkangu wapalkana wonti. Ja Nau tanangu
pratjanani mara kuraterina wonti ja tanana tepi ngankana wonti.
41 Ja bakana kutji wora marapundru dunkana wonti, tana maritjina
wonti ja jatana wonti: „Jidni Christus, Godaia Ngatamura nganai!“ Ja Nulu
tanana daudauana wonti ja tanangu wata manuni kurana wonti jatananto,
ngangau tana milkila nganana wonti, Nauja Christus nganai.
42 Ja matja ditjirina, Nau puntina wonti ja palkana wonti pitaraia; ja
kana wolarali nina wontina wonti ja nunkangu wokarana wonti, ja tanali
ngantjana wonti nina patala, Nau tanangundru puntiati.
43 Nau tanangu jatana wonti: „Bakana ngura nguruni ngato ngantjani
jaura Godaia mililandru kaukaubananto; ngangau jendrania Nulia ngana
jinpanala.“
44 Ja Nulu ngujangujara jinkina wonti Galilaia jaura punga worani.

5

(Ngantjani-jaura G. D. 5. Trinitatis.)

1 Jendranguta kana wolarali nina jenijenina wonti Godaia jaura ngarala,
ja Nau Genezaret pantuni terkana wonti.
2 Ja Nulu bota mandru panto dirkalani paranani najina wonti; ja
parumaninietja dunkana kurana wonti jama kulirkala.
3 Nau botani kulnuni wirina wonti, Simonanani nunkanani, ja nunkangu
ngatjina wonti, nulu ninaia ngalje ngapani tirimalkana ngarinanto; ja
Nau ngamana ngarina wonti ja kana wolarani ngujangujara jinkina wonti
botandru.
4 Nulu matja mudana jaura jatana, Nau Simoningu jatana wonti: „Ngapa
mandraia bota ngarilkamai, ja jama jurani woranau paru patala!“
5 Ja Simonali kalabana wonti ja jatana wonti nunkangu: „Kaparajai,
ngaiani tinkawirdi jiglerali ngankana warai ja panila patana warai; ja
jinkani jaurani ngato jama worala nganai.“
6 Ja tanali jenia ngankana, tanali paru marapu patana wonti, ja jama
tanani puraterina wonti.
7 Ja tanali kamaneli tanani bota nguruni marali karkana wonti tana
wokarananto marangokala; ja tana wokarana wonti ja bota wulana
manamiri ngankana wonti ngampu kunakutinanto.
8 Simon Petrulu jenia najina, nau Jesungu pantjani woraterina wonti
ja jatana wonti: „Kaparajai, ngakangundru dunkau, ngangau ngani kana
madlentji nganai!“

9 Ngangau nau japali ngaruparana wonti, ja pratjana nunkangunto, jenia
paru marapundru, tanali jelali patana warai.
10 Jeruja bakana Jakobus ja Johannes Zebedäuni ngatamura wulu
Simonani kamaneli. Ja Jesus Simoningu jatana wonti: „Wata japali
nganau; ngangau kararindru jidni kana maninietja nganala nganai!“
11 Ja tanali bota wulana dirkalani tirimalkana wonti ja pratjana
worarana wonti ja nunkangu karipaterina wonti.

12 Ja jendranguta Nau ngura kulnuni nganana wonti, ja mai, kana kulno
gambanto, nulu Jesus najina, nau mudlani woraterina wonti ja nunkangu
ngatjina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, jidni jertapaterinani, jidni
ngurunguru nganai ngana kulikiri ngankala.“
13 Ja Nau mara warpina wonti ja nina karakarana wonti ja jatana
wonti: „Ngani jertapateriai, kulikiri nganamai!“ ja nurujeli gamba
nunkangundru kutingana wonti.
14 Ja Nulu nunkangu jirijiribana wonti wata kulnuni jenia kaukaubala,
a-ai, wapau, ja Priestani wondrateriau, ja jinkani kulirkanandru jenia poto
jinkiau, worderu Mosili jirijiribana wonti, tanangu malka ngananantо.
15 Ja jaura nunkangundru kanani marurina wonti, ja kana wolara
nunkangu jurborina wonti nina ngarala, ja tanani muntjandru nunkan-
gundru tepi manila.
16 Nau kurukurumalkaterina wonti pitarani ja ngatjina wonti.
17 Ja jendranguta ditji kulnuni Nulu ngujangujara jinkina wonti; ja jerra
Pharisaia ja jirijiribani jaura jinkinietja ngamana wonti, tana Galilaia
ja Judaia ngura pratjanandru ja Jerusalemingundru wokarana wonti; ja
Kaparaia ngurula nganana wonti tanana tepi ngankala.
18 Ja mai, materali kana kulno wokaralkana wonti turarani pirini
paranani, nau tjunduru nganana wonti; ja tanali wontina wonti nina
wirilkala ja nunkangu terkibala.
19 Ja tanali kana wolarandru wata mankamankana wonti, worderu
tanali nina wirilkananto, tana punga mangatandrani tarana wonti, ja nina
turarani pirieli punga mangatandrandru ngarilkana wonti, tanangu terti
Jesungu.
20 Ja Nulu tanani morlalu ngundrana matja najina, Nau nunkangu jatana
wonti: „Kanajai, madlentji jinkani matja worana warai!“
21 Ja jaura jinkinietjali ja Pharisaiali wonina wonti ngundrala ja jatana
wonti: „Worana Naupini nganai, Nulu ngirkibani jaura jatai Godani?
Worana ngurunguru nganai madlentji kalingala, kalitakali Goda kulnulu?“
22 Jesulu tanani ngundrana matja talku ngujamana, Nulu kalabana wonti
ja tanangu jatana wonti: „Mina jura ngarali juranali ngundrai?
23 Mina morla ngaua nganai jatala kara: Madlentji jinkani matja worana,
jatala kara: Terkakamai ja wirariau?“
24 Ngangau jura ngujamananto Kanaia Ngatamurajeli ngurula nga-
malkai mitani madlentji worala, Nau tjundurani jatana wonti: „Ngani
jinkangu jatai: Terkakamai, turarani piri jinkani patau, ja pungaia
jinkanaia tikau!“
25 Ja nurujeli nau tanangu milkini terkakana wonti, ja nulu turarani piri,
nunkangu nau parana, patana wonti, ja pungaia nunkanaia tikana wonti
ja Goda jurakokana wonti.
26 Ja pratjana pirna ngaruparana wonti, ja tanali Goda jurakokana wonti
ja japali pirna pantjina wonti ja jatana wonti: „Ngaiani nguja tula karari
najina warai.“

27 Ja ngadani Nau wapana wonti, ja Nulu mardatandrakampanietja
najina wonti, tala nunkani Levi, kampani pungani ngamanani, ja Nau
nunkangu jatana wonti: „Ngakangu karipateriau!“
28 Ja nulu pratjana worarana wonti, ja nau terkakana wonti ja nunkangu
karipaterina wonti.
29 Ja Levili nunkangu buka pirna ngankingana wonti pungani
nunkanani, ja naka mardatandrakampanietja marapu ja kana nguru
nganana wonti, tana tanangunto kurlini ngamana wonti.
30 Ja jaura jinkinietja ja Pharisaia milini nunkanani kuterina wonti
ja jatana wonti: „Minandru jura mardatandrakampanietjani ja kana
madlentjani jela tajiai ja tapai?“
31 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Tepieli wata
kunki ngundrai, a-ai, windri muntjali.
32 Ngani wata wokarana warai kana talku karkala, a-ai, windri kana
madlentji madlentjandru karitjinanto.“
33 Tana nunkangu jatana wonti: „Minandru Johannini milieli jiglerali
milja ngamai ja ngatjiai, jeruja bakana Pharisaiani mili, ja milieli jinkanali
tajiai ja tapai?“
34 Nau tanangu jatana wonti: „Jura ngandandariai noangantjanipirnaia
kamaneli milja ngankala, noangantjanipirna tanangu jela ngananani?
35 Ditji wokarala nganai, tanali noangantjanipirna tanangundru manila
nganai, ngadani tanaia milja ngamala nganai tanangupini ditjini.“
36 Nau tanangu bakana jeribaka jaura jatana wonti: „Wata kulnujeli kati
buru tjela kati marrandru kati womalani karpai, a-ai, jenia wata windri
kati marra purateriai, nau kati tjela marra bakana kati womalani wata
talku nganai.
37 Ja bakana wata kulnujeli waina marra junga womalani kurarai, a-ai,
waina marrali junga wakaribaiati, ja wata windri waina baku ngakala
nganai, bakana junga tintaterila nganai;
38 A-ai, tanali waina marra junga marrani kurarananto, ja pudlana jela
kulkananto.
39 Ja wata kulnujeli, nulu waina warula matja tapana, marra ngantjai;
ngangau nau jatai: Nauja warula morla ngumu nganai.“

6

1 Jendranguta Nau Sabbat ditji pirna mandrulani buka maruni
palkingana wonti; ja milieli nunkanali bukatandra mangatandra wokarib-
ana wonti, ja marali turbana tajina wonti.
2 Pharisaia palpa jatana wonti tanangu: „Minandru jura jenia ngankai,
mina wata talku nganai Sabbat ditjini?“
3 Jesujeli tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura wata jenia
warapanala mina Davidali ngankana wonti, jendranguta nau munta
mauali nganana wonti ja tana nunkangunto?
4 Worderu nau Godaia pungani wirina wonti ja wondrani buka manina
wonti ja tajina wonti, ja bakana tanangu nunkangunto jinkina wonti?
tanana tajila wata kulnuni manuni kuranala, a-ai, windri Priestani.“
5 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Kanaia Ngatamura bakana Sabbat ditjia
Kapara nganai.“
6 Jendranguta Sabbat ditji nguruni Nau jaura pungani wokarana wirina
wonti ja ngujangujara jinkina wonti; ja naka kana kulno nganana wonti,
nau mara ngunari muja nganana wonti.

7 Jaura jinkinietjali ja Pharisaiali nina kurukuru najinajibana wonti,
Nulu Sabbat ditjini tepi ngankala nganai kara; ngangau tanali manka-
mankananto nunkangundru ngulkuterkala.
8 Nulu ngundrana tanani ngujamana wonti, ja nunkangu kanani nau
mara muja ngananani jatana wonti: „Jiritjiau ja terti terkakamai!“ Nau
jiritjina wonti ja terkana wonti.
9 Jesus tanangu jatana wonti: „Ngato jurana minakulno jakalkai: «Jenia
talku nganai Sabbat ditjini, ngumu ngankala kara, madlentji ngankala
kara? Mungara kulkala kara, nari ngankala kara?»“
10 Ja Nulu tanana pratjana najina karitjina wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Mara ngutateriau!“ Nulu jeruja ngankana wonti, ja nau mara
nakaldra tepi nganana wonti mara nguru jeribaka.
11 Tana tiri pirna pantjina wonti ja ngankamalina wonti, mina tanali
Jesungu ngankananto.
12 Jendranguta tanangupini ditjini Nau mardawonpaia tarana wonti
ngatjila; ja Nau tinkawirdi Godani ngatjina wonti.
13 Ja matja ditjirina, Nulu mili nunkani karkana wonti nunkangu. Ja
Nulu tanangundru mili marapratjana ja mandru kalkalkana wonti, tanana
Nulu bakana Apostel dikana wonti:
14 Simon, nina Nulu bakana Petrus dikana wonti, ja Andreas ngatata
nunkani, ja Jakobus, ja Johannes, ja Philippus, ja Bartholomäus,
15 Ja Matthäus, ja Thomas, ja Jakobus Alphäuni ngatamura, ja Simon,
nina tanali dikai Zelotes,
16 Ja Judas Jokobuni ngatamura, ja Judas Ischariot, nau wontawontani-
etja pantjina wonti.
17 Ja Nau tanangunto ngarina wonti ja terkana wonti mita palarani, ja
nunkani mili wolara, ja kana wolara Judaiandru, ja Jerusalemingundru, ja
Tyrus ja Sidon pantudirkala ngurandru, tana wokarana wonti nina ngarala
ja tepi manila tanani muntjandru.
18 Bakana jenipara kana, tanana kutji murumurujeli jupana, tepi
pantjina wonti.
19 Ja kana pratjanali wontina wonti nina karakarala, ngangau ngurula
nunkangundru dunkana wonti ja pratjana tepi pantjina wonti.
20 Ja Nau milki tjenmana wonti milini nunkanani ja jatana wonti:
„Murlali pirna jura wangiwangi, ngangau jurangu Godaia milila nganai.
21 Murlali pirna jura karari mauali ngananani, ngangau jura jerto
pantjila nganai; murlali pirna jura karari jindranani, ngangau jura kinkala
nganai.
22 Murlali pirna jura nganai, kana jurangu kalakalarinani, ja jurana pilki
ngankanani, ja ngirkibanani, ja jurani tala madlentji jeribaka woranani
Kanaia Ngatamurandru.
23 Nunkangupini ditjini mankianimai ja kulkunganimai; ngangau mai,
kalala jurani pirna nganai pariwilpani; ngangau jeruja ngaperali tananali
Prophetani ngankana wonti.
24 Jakajai jurangu poto pirnanto, ngangau jura ngankalkana jurani matja
manina.
25 Jakajai jurangu, jura jerto pirna ngananani, ngangau jura maua
ngamala nganai; jakajai jurangu, jura karari kinkanani, ngangau jura
ngaurongauro ngamala nganai ja jindrala nganai.
26 Jakajai jurangu, kana pratjanali jurangundru ngumu jatanani, ngan-
gau jeruja ngaperali tananali jedikantji Prophetani bakana ngankana
wonti.

27 Ngani jurangu, tanalia ngaranani, jatai: Talpala jurani ngantjanimai;
ngumu ngankanimai tanangu, tana jurangu kalakalarinani.
28 Tanali jurangu kalala madlentji kuranani, tanangu kalala ngumu
kuranau, ja ngatjianau tanangundru, tanali jurana ngirkibanani.
29 Warlenulu jidnana ngadla kulno nandrai, nunkangu bakana ngadla
kulno jinkiteriau; ja warlenulu jinkani kati pirna maniai, nunkangu
bakana kati waka wata ngandrawalkau.
30 Worananau jinkangu ngatjiai, nunkangu jinkiau; ja nunkangundru,
nulu poto jinkani maniai, ninaia wata mamana tikau.
31 Ja worderu jura ngantjai kanali jurangu ngankananto, jeruja kakana
jura tanangu ngankanimai!
32 Ja jura tanana ngantjanani, tanali jurana ngantjai, mina kalala jura
ngamalkai? Ngangau bakana madlentjali tanani ngantjanipirna ngantjai.
33 Ja jura tanangu ngumu ngankanani, tanali jurangu ngumu ngankai,
mina kalala jura ngamalkai? Ngangau bakana madlentjali jenildramata.
34 Ja jura tanangu woljaia jinkinani, tanangundru jura ngundrai
nakaldra manila, mina kalala jura ngamalkai? Ngangau bakana madlent-
jali kana madlentjani woljaia jinkiai, nakaldra jenia jeribaka manila.
35 Talpala jurani ngantjanimai, ja ngumu ngankanimai, ja woljaia
jinkianimai, ja wata ngundranimai jenia matja tintana; ja kalala jurani
pirna nganala nganai, ja jura Kapara pirnaia ngatamura nganala nganai;
ngangau Nauja ngumu nganai tanangu jurakokani panini ja kana madlen-
tjani.

(Ngantjani jaura G. D. 4 Trinitatis.)

36 Ngangau kalumiltjamiltjarianau, worderu bakana ngaperi jurani
kalumiltjamiltjariai!
37 Wata kalala kuranau, jeruja tanali jurangu wata kalala kurala nganai;
wata dikidikibanau, jeruja tanali jurangu wata dikidikibala nganai;
madlentji woranau, jeruja tanali jurani madlentji worarala nganai.
38 Jinkianimai, jeruja jura manila nganai; koko ngumu, matja nankana
ngarina, ja wijawijabana, ja manimiri nangaterinanilu tanali jurangu
ngalpani jinkila nganai; ngangau mina kokujeli jura jinkiai, jenia jura
nakaldra manina tikala nganai.
39 Ja Nau tanangu jeribaka jaura jatana wonti: Butju ngandandariai
butjuni palto wondrala? Wata pudla jela kutuni purila nganai?
40 Mili wata kaparani nunkanani wiringai; nau matja kiririna, nau
kaparani nunkanani jeribaka nganala nganai.
41 Ja minandru jundru tiwitiwi ngatatani jinkanani milkini najiai, ja pita
wondra milkini jinkanani jundra wata najiai?
42 Worderu jidni ngatatani jinkanani jatananto: ngatatajai, ngato pita
tiwitiwi jinkani milkindru giltarananto, ja jundru muntali pita wondra
milkini jinkanani wata najiai? Jidni kana jeljujelju, ngopera pita wondra
jinkani milkindru giltaramai, ja ngadani jundru ngumu najinanto pita
tiwitiwi ngatatani jinkanani milkindru giltarala.

43 Ngangau wata pita nindri ngumujeli tandra madlentji punkibai, ja
wata pita nindri madlentjali tandra ngumu punkibai.
44 Ngangau tanali pita pratjana ngujamai tanani tandrandru; ngangau
tanali dilkandru wata manawara kampai, ja dilka nindrindru wata waina
tandra wokaribai.

45 Kana ngumujeli nunkani ngara ngumundru ngumula dunkalkai,
ja kana madlentjali nunkani ngara madlentjandru madlentji dunkalkai;
ngangau ngara mananirindru nunkani mana jatai.
46 Minandru jura ngana dikai: «Kaparajai, Kaparajai!» ja wata ngankai
mina ngani jatai?
47 Worana ngakangu wokarai, ja jaura ngakani ngarai, ja tanana
ngankai; ngato jurangu wondrala nganai worangu jeribaka nauja nganai.
48 Nau kana kulnuni jeribaka, nulu punga wotinala, nulu mikari
bakunala, ja nulu marda kapara marda tulurani kuranala. Ja ngapa
kumari matja wokarana, kaiarali nunkangupini pungani tertabanala
ja ngandandarinala nina tamburibala, ngangau marda tulurani matja
wotinala.
49 Warle matja ngarana, ja wata ngankana, nau kana kulnuni jeribaka
nganai, nulu punga mita ngalarani wotinala marda kapara pani; ja kaiarali
nina tertabana, ja nurujeli nau tamburinala, ja nunkanipini pungaia
tamburini pirna ngananala.“

7

1 Nulu jaura nunkani pratjana kana wolaraia talpani matja mudana, Nau
Kapernaum ngurani wirina wonti.
2 Juljaia kapara kulnuja mili, nina nulu ngantjana wonti, muntja
nganana wonti nari kupiri.
3 Nulu Jesungundru ngarana wonti, ja nulu Judaia kapara nunkangu
jinpana wonti, ja nunkangu ngatjina wonti, Nau wokarananto milini
nunkanani marangokala.
4 Tana Jesungu matja wokarana, tana nunkangu parparali ngatjina wonti
ja jatana wonti: „Nau talku nganai, jundru nunkangu jenia ngankananto.
5 Ngangau nulu ngaianana kana wolara ngantjai, ja jaura punga
ngaianani nulu wotinala.“
6 Jesus tanangunto wapana wonti. Ja Nau wata morla worita pungandru
nganana, juljaia kaparali kamaeli nunkangu jinpana wonti tana nunkangu
jatananto: „Kaparajai, wata ngara patau, ngangau ngani wata talku nganai
jidni ngakangu pungani wirinanto.
7 Jendrania ngani munta waka ngundraterina warai jinkangu wokarala;
windri jaura kulno jatamai, ja mili ngakani tepirila nganai.
8 Ngangau bakana ngani kana nganai ja kaparani wodatarana ngamai,
ja ngato mili wolara ngamalkai; ngani nunkangupini jatanani: Wapau,
ja nau wapai; ja kulnuni: Kaparau, ja nau wokarai; ja milini ngakanani:
Jenia ngankau, ja nulu jenia ngankai.“
9 Jesujeli jenia ngarana, Nau nunkangundru pirna ngaruparana wonti;
ja Nulu najina karitjina wonti kana wolarani, nunkangu karipaterinani, ja
jatana wonti: „Ngani jurangu jatai: Wata Israelani ngato jenipara morlalu
ngundrana mankamankanala.“
10 Ja tanali, tanana nulu jinpana, terpina tikana wonti, ja mili muntja
tepi mankamankana wonti.

(Ngantjani jaura G. D. 16. Trinitatis.)

11 Ja ditji kulnuni Nau ngura kulnuja palkana wonti, Nain tala nunkani;
ja mili nunkani marapu, ja kana wolara nunkangunto wapana wonti.
12 Nau ngura manani karakara wokarana, mai, tanali nari kulno
padakana tarana wonti, nunkani ngandria ngatani kunakulno, ja nani
mangawaru nganana wonti; ja kana wolara ngurandru nankangunto
nganana wonti.

13 Kaparali nana najina, Nau nankangu kalumiltjamiltjarina wonti ja
nankangu jatana wonti: „Wata jindrau!“
14 Ja Nau karakararina wonti, ja naria pirra patana wonti; ja wilimani-
etja banbana wonti. Ja Nau jatana wonti: „Teriai, ngani jinkangu jatai,
terkakamai!“
15 Ja narila ngamana tarana wonti, ja wonina wonti jatala. Ja Nulu nina
ngandrini nunkanani jinkina tikana wonti.
16 Ja tana pratjana japali pantjina wonti ja Goda jurakokana wonti ja
jatana wonti: „Propheta pirna ngaianangu terti jiritjina warai, ja Goda
nunkani kana wolarani wokarana warai.“
17 Ja nunkani pintipinti karitjinawontiwontikana wonti Judaia mitani
paruparu, ja mita pratjanani karakara.

18 Ja Johanningu milieli nunkanali jenia pratjana kaukaubana wonti.
19 Ja Johannili mili nunkani mandru karkana wonti ja pudlana Jesungu
jinpana wonti ja jatana wonti: „Naumata jidni, Nau wokarananto kara,
kulnuni ngaiani kalkananto?“
20 Pudla materi nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Johannes
multibanietjali ngalina jinkangu jinpana warai ja jatana warai: Naumata
jidni, Nau wokarananto kara, kulnunni gaiani kalkananto?“
21 Nunkangupini ditjini Nulu marapu tepi ngankana wonti muntjandru
ja jupanandru ja kutji murumurundru, ja butju marapuni Nulu jinkina
wonti najinanto.
22 Ja Jesujeli kalabana wonti ja pudlangu jatana wonti: „Tikalumai ja
Johanningu kaukaubalumai, mina judla najila wapaia ja ngarala wapaia:
Butjulali najiai, tjundurula wapai, gambala kulikiri pantjiai, talpakurulali
ngarai, narila tepi terkakai, wangiwangieli ngantjani jaura ngarai.
23 Ja murlali pirna naupini nganai, nau ngakangu wata buljubuljuriai.“
24 Johannini mili matja tikana, Nulu wonina wonti kana wolarani jatala
Johanningundru: „Mina najila jura pitaraia palkana paraia? Kalanka
kulno watarali wijawijabanani?
25 Mina najila jura palkana paraia? Kana kulno kati tjankanto? Mai,
tana kati tjankani ja pankipankinani, mitaia Kaparaia pungani ngamai.
26 Mina najila jura palkana paraia? Propheta kulno? Morlalu ngani
jurangu jatai: Nau morla pirna nganai Prophetani.
27 Naupini nau nganai, nunkangundru dakanala parai: Mai, ngato
angela ngakani jinkangu mudlani ngopera jinpai, nulu palto jinkani
jinkangu ngopera ngankingala nganai.
28 Ngangau ngani jurangu jatai: Propheta morla pirna tanangundru,
widlandru dankanala, Johanningu multibanietjani wata kulno nganai;
worananau waka nganai Godaia mililani, nau morla pirna nganai
nunkangu.“
29 Ja kana wolarali, tanali matja ngarana, ja mardatandrakampanietjali
Goda talku ngundrana wonti, ja multibanila manina wonti Johannini
multibanilali.
30 Pharisaiali ja jirijiribani jaura ngujangujara jinkinietjali Godaia jerta-
paterina tanangundru worarana wonti; ngangau tanali wata multibanila
manina wonti nunkangundru.
31 Kapara jatana wonti: „Worangu ngato ninapini kana nguja jeribaka
kurananto? Ja worangu tanaia jeribaka nganai?

32 Tanaia kupa wakani jeribaka nganai, tana jinkimalini pirini ngamai
ja karkamaliai ja jatai: Ngaiani jurangu wilpina warai, ja jura wata kilina
warai; ngaiani jurangu juajuangana warai, ja jura wata jindrana warai.
33 Johannes multibanietja wokarana warai, nulu wata buka tajina ja
wata waina tapana, ja jura jatai: Nulu kutji ngamalkai.
34 Kanaia Ngatamura wokarana warai, Nulia tajai ja tapai; ja jura
jatai: Najiau! Nauja mirantjatieli tajinietja ja waina tapanietja, mardatan-
drakampanietjaia ja madlentji ngankanietjaia kamaneli!“
35 Ja kirilali kalala maniai nunkani kupa pratjanandru.

(Ngantjani jaura Maria Magdalenaia ditjini.)

36 Pharisaia kulno nunkangu ngatjina wonti, Nulu nunkangunto taji-
nanto; ja Nau Pharisaia pungani matja wirina, Nau kurlini ngamana
ngarina wonti.
37 Ja mai, widla kulno ngurani, nani madlentji ngankanietja nganana
wonti, nandru morlalu ngujamana wonti, Nau Pharisaia pungani kurlini
ngamanani, nandru Alabaster koko kulno gildinto padakana wonti.
38 Ja nani nunkangu tokuni terkana wonti ja jindranali wonina wonti
milkigildieli nankanali tidna nunkani turibala, ja parali nankanali pudlana
muja ngankala; ja nandru tidna nunkani manatapana wonti ja gildieli
wiribana wonti.
39 Nulupini Pharisaiali, nulu nina matja karkana, jenia najina, nulu
muntali ngundrana wonti ja jatana wonti: „Naupini Propheta ngananani,
Nulia ngujamananto worana ja mina widla nania nganai, nandruja ninaia
matja karakarana; ngangau nania madlentji ngankanietja nganai.“
40 Ja Jesujeli nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Simoniai!
Ngani jinkangu minakulno jatananto.“ Nau jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, jatau!“
41 Mardatandra jinkinietja kulnuni kana mandru poto wilpanto nganana
wonti. Kulno nunkangu 500 mardatandra waka wilpa nganana wonti, ja
kulno 50.
42 Ngangau pndlali wata ngamalkana wonti woljaia jinkila, nulu jenia
pudlangu bakujeli jinkina wonti. Jatau, warle pudlangundru nina morla
ngantjala nganai?
43 Simonali kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngato ngundrai nulu,
nunkangupini nulu morla bakujeli jinkina warai.“ Nau nunkangu jatana
wonti: „Jidni talku jatana warai.“
44 Ja Nulu widla karitjina najina wonti ja Simoningu jatana wonti:
„Jundru najiai nanapini widla? Ngani jinkangu pungani wirina warai;
jundru ngakangu wata ngapa tidnaia jinkina warai; nandru milkigildieli
nankanali tidna ngakani wiribana warai ja parali nankanali muja
ngankana warai.
45 Jundru ngana wata manatapana warai; nani matja wirina, jigleri
nganana warai, tidna ngakani tapala.
46 Gildieli jundru wata ngana mangatandra wiribana warai, nandruja
gildieli tidna ngakani wiribana warai.
47 Jendrangundruja ngani jinkangu jatai: Madlentji nankani marapu
matja kalingana, ngangau nandruja pirna ngantjana warai; worangu
ngalje matja kalingana, nulu ngalje ngantjai.“
48 Nau nankangu jatana wonti: „Madlentji jinkani matja kalingana.“
49 Ja bukaia kamanelieli wonina wonti ngankamalila: „Worana Naupini
nganai, Nulia bakana madlentji kalingai?“

50 Nau widlani jatana wonti: „Morlalu ngundranali jinkanali jidnana
kulkana warai; murlali wapamai!“

8

1 Ja jendranguta ditji ngadani Nau wirarina wonti ngura pirnani
ja wakani ngujangujara jinkila ja ngantjani jaura Godaia mililandru
kaukaubala, ja nunkangunto marapratjana ja mandru.
2 Ja widla palpa tana tepi pantjinala kutji murumurundru ja muntjandru,
Maria, nana tanali dikai Magdalena, nankangundru kutji mara wora ja
mandru dunkanala.
3 Ja Johanna, Chuzani, Herodini kapakaparaia noa, ja Susanna, ja widla
palpa morla, tana mili nunkani nganana wonti tanani potundru.

(Ngantjani jaura G. D. Sexagesimä.)

4 Kana wolara marapu nunkangu jurborinani ja ngura marapundru
nunkangu wokaranani, Nau jeribaka jaurali jatana wonti:
5 „Jaupanietja wapana wonti paua nunkani jaupala; ja nulu jaupanani,
palpa paltuni purina wonti, ja kanali nina nankanankana wonti, ja paiali
ngaranalali nina tajina wonti.
6 Ja palpa marda paltirani purina wonti, ja matja kuririna, mujarina
wonti; ngangau tjanka pani nganana wonti.
7 Ja palpa dilkani terti purina wonti, ja dilkali jela punkana wonti, ja
nina ngandrawalkana wonti.
8 Ja palpa mita ngumuni purina wonti ja punkana wonti ja tandra
punkibana wonti 100 potajeli. Nau jenia matja jatana, Nulu karkana wonti:
Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“
9 Ja milieli nunkananli nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Mina
jeribaka jaura naupini?“
10 Nau jatana wonti: „Jurangu matja jinkina warai, jaura kurukuru
Godaia mililandru ngujamananto; ja kana nguruni jeribaka jaurali, tanali
najinani wata najinanto, ja ngarananani wata ngarananto.
11 Jenia jeribaka jaurali wondrai: Paua Godaia jaura nganai.
12 Tana paltuni tanapini nganai, tanali ngarai; ngadani kutji wokarai,
ja nulu jaura tanani ngarandru maniai, tanali morlalu ngundraiati ja tepi
pantjiati.
13 Tana paltirani tanapini nganai, tanali matja ngarana, jaura mankinali
patai, ta tana kapara pani nganai; ditji palpa tanali morlalu ngundrai, ja
wontjanilaia ditjini tana walturiai.
14 Ja tana dilkani matja purina tanapini nganai, tanali matja ngarana,
ja mitaia manujeli ngundranali ja poto pirnali ja pankipankinali wirarina
nina ngandrawalkai ja wata tandra punkibai.
15 Ja tana mita ngumuni tanapini nganai, tanali jaura ngarai ja
ngamalkai ngara kulikirieli ja ngumujeli ja wonkieli; ja wonkieli tandra
punkibai.

16 Wata kulnujeli, nulu praitji matja miribana, nina kokujeli walpadakai,
turarani pirini ngarinalu kurai kara, a-ai, nulu nina praitji potuni kurai,
ngangau tanali wirinani praitji najinanto.
17 Ngangau panila kurukuru nganai, jenia wata tinkari pantjila nganai;
bakana panila ngalpurani nganai, tanali jenia wata ngujamala nganai ja
tinkari pantjila nganai.

18 Najianau worderu jura ngarai, ngangau warle ngamalkai, nunkangu
Nulia jinkila nganai; ja warle wata ngamalkai, bakana jenia, nulu ngundrai
ngamalkala, Nulia nunkangundru manila nganai.“
19 Ngandri nunkani ja ngatata nunkani nunkangu wokarana wonti, ja
tana ngandandarina wonti nunkangu wokarala kana wolarani.
20 Ja tanali nunkangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Ngandri
jinkani ja ngatata jinkani palarani terkala wapaia ja jertapaterila wapaia
jidna najila.“
21 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngandri ngakani ja
ngatata ngakani tanapini nganai, tanali Godaia jaura ngarai ja ngankai.“
22 Ja jendranguta ditji kulnuni Nau ja mili nunkani botani wirina
wonti; ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngaiana pantuni jerankari dirkalaia
pararananto;“ ja tana dirkalandru wapana wonti.
23 Tana botali matja wapana, Nau mukaturarana wonti. Ja watara
wondru wokarana wonti, ja bota manamiririna wonti, ja tana japali
pantjina wonti.
24 Tana karakara wokarana wonti nina jiritjibala ja jatana wonti:
„Kaparajai, Kaparajai, ngaiana tintateriati!“ Nau matja jiritjina, Nulu
watara ja mandikila dikidikibana wonti, ja tana ngapurina wonti, ja
dalpura pirna pantjina wonti.
25 Nau tanangu jatana wonti: „Woderi jurani morlalu ngundrana
nganai?“ Tana japali pirna ngaruparana wonti ja ngankamalina wonti:
„Worana Naupini nganai, Nulu bakana watarani ja ngapani daudauai, ja
tana nunkangu pankiai?“
26 Ja tana Gadarena mitani pararana wonti Galilaiankari.
27 Nau mitaia matja dunkana tarana, nunkangu kana kulno ngurandru
mandurina wonti, nulu ditji marapu kutji murumuru ngamalkana wonti,
ja nau wata kati widmaterina wonti ja wata pungani ngamana wonti, a-ai,
narikutuni.
28 Nulu Jesus najina, Nau maritjina wonti ja nunkangu woraterina
wonti ja ngaiala pirnali jatana wonti: „Mina ngakangu ja jinkangu, Jesu,
Goda Kapara pirnaia Ngatamurajai? Ngani jinkangu ngatjiai, ngana wata
jupau!“
29 Ngangau Nulu kutji murumuruni jirijiribana wonti kanandru
dunkananto; ngangau ditji marapu nulu nina nunkangunto wapalkana
paraia, ja tanali nina kanjangarieli dupudupu ngankana paraia, ja
bakana tanali nina workamantrana paraia; ja nulu jenia ngurula matja
wokaribana, kutjieli nina pitaraia wirilkana wonti.
30 Jesulu nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Mina tala jundru nga-
malkai?“ Nau jatana wonti: „Legiona:“ ngangau kutji marapu nunkangu
wirinala.
31 Ja nau nunkangu ngatjina wonti, Nulu tanangu wata jirijiribananto
ngarinaluja ngarila.
32 Naka piki ngami pirna nganana wonti, tana mardawonpa kalikalini
marakana wonti. Ja tana nunkangu ngatjina wonti, Nulu tanangu manuni
kurananto, tanangupini wirinanto. Ja Nulu tanangu jenia manuni kurana
wonti.
33 Ja tana kutji murumuru kanandru matja dunkana, tana pikini wirina
wonti; ja piki ngami mardawonpa kalikalini ngapani kalikalibakana wonti,
ja ngapali palipalina wonti.
34 Piki ngamalkanietjali jenia najina, mina pantjina warai, tana japa
mindrina wonti ja ngura pirnani ja wakani jenia kaukaubana wonti.

35 Tana dunkana wonti najila mina pantjina warai; ja tana Jesungu wokarana wonti, ja nina kana Jesuja tidnani ngamanani mankamankana wonti, nunkangundru kutji wora dunkana warai, nau kati matja widmaterina ja tjuru ngumu ngamalkana; ja tana japali pantjina wonti.

36 Tanali jenia najina wonti tanangu kaukaubana wonti, worderu nau kutjila tepi pantjina warai.

37 Ja kana wolarali Gadarenaia wondirani nunkangu ngatjina wonti, Nau tanangundru puntinanto, ngangau tana japali pirna pantjina wonti; ja Nau botani wirina wonti ja nakaldra karitjina tikana wonti.

38 Nulupini kanali, nunkangundru kutji wora dunkana warai, nunkangu ngatjina wonti, nunkangu jela ngamala. Ja Jesujeli nina jinpana wonti ja jatana wonti:

39 „Pungaia jinkanaia tikamai, ja kaukaubamai, mina pirnala Godali jinkangu ngankana warai.“ Ja nau wapana wonti ja ngurani paruparu parparali kaukaubana wonti, mina pirnala Jesujeli nunkangu ngankana warai.

40 Jendranguta Jesus tikana wonti, ja kana wolarali nina patana wonti, ngangau pratjanali nunkangu kalkana wonti.

41 Ja mai, kana kulno wokarana wonti, tala nunkani Jairus, nau jaura pungaia kapara nganana wonti, ja nau Jesungu tidnani woraterina wonti ja nunkangu ngatjina wonti, Nau nunkangu pungani wirinanto.

42 Ngangau nulu mankara ngatamura kulno ngamalkana wonti, nani kilpawoldra marapratjana ja mandru tepi, ja parana wonti ngara wordu. Nau wapanani kana wolarali nina jenina wonti.

43 Ja widla kulnujeli kumaranto kilpawoldra marapratjana ja mandru nganana wonti, ja nandru poto nankani pratjana kunkini kalala jinkina wonti, ja wata kulnujeli nana tepi ngankana wonti.

44 Nani nunkangu tokuni wokarana wonti, ja kati jelpi nunkani karakarana wonti; ta nurujeli kumari tjiri nankani mudana wonti.

45 Ja Jesus jatana wonti: „Warle ngana karakarana warai?“ Pratjana pani pataterinani, Petrus ja tana nunkangunto jatana wonti: „Kaparajai, kana wolarali jidna jeniai ja nankai, ja jidni jatai: Warle ngana karakarana warai?“

46 Jesus jatana wanti: „Kulnujeli ngana karakarana warai, ngangau ngato ngujamai ngurula ngakangundru dunkana warai.“

47 Widlali matja najina, nani wata kurukuru nganai, nani ngarranali wokarana wonti ja woraterina wonti ja kana wolarani nunkangu kaukaubaterina wonti, minandru nandru nina karakarana warai, ja worderu nani nurujeli tepi pantjina warai.

48 Nau nankangu jatana wonti: „Murlali nganamai ngatamurajai, morlalu ngundranali jinkanali jidna tepi ngankana warai, murlali wapau!“

49 Nau jenia jatana, jaura pungaia kapara mili kulno wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngatamura mankara jinkani matja nari, ngujangujara jinkinietja wata ngarapatipatibau!“

50 Jesujeli jenia ngarana, Nulu nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Wata japali nganau, windri morlalu ngundrau, ja nani tepirila nganai.“

51 Nau pungani wirina, Nulu wata kulnuni manuni kurana wonti wirinanto, windri Petrungu ja Johanningu ja Jakobungu ja kupaia ngaperani ja ngandrini.

52 Pratjana jindrana wonti ja nankangundru ngaurongauro nganana wonti. Nau jatana wonti: „Wata jindranau! Nania wata nari, a-ai, nania windri mukaturarai.“

53 Ja tana nunkangu kinkana wonti, ngangau tana ngujamana wonti nani
nari.
54 Nulu tanana pratjana narrana wonti, ja Nulu nana mara patana wonti
ja karkana wonti ja jatana wonti: „Kupajai, terkakamai!“
55 Ja mungara nankani tikana wonti, ja nani nurujeli jiritjina wonti. Ja
Nulu jirijiribana wonti nana buka jinkinanto.
56 Ja ngaperi ja ngandri nankani pirna ngaruparana wonti. Ja Nulu
tanangu jirijiribana wonti wata kulkuni jenia kaukaubananto mina
pantjina warai.

9

1 Nulu mili marapratjana ja mandru nunkani karkana wonti, ja
tanangu pirnala ja ngurula jinkina wonti kutji murumuru pratjanaia, ja
muntjandru tepi ngankala.
2 Ja Nulu tanana jinpana wonti Godaia mililandru ngujangujara jinkila,
ja kana muntja tepi ngankala.
3 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Panila paltuni manianimai; wata
wonapita, wata billi, wata buka, wata mardatandra; jura bakana wata
kati mandru ngamalkananto.
4 Ja mina pungani jura matja wirina, naka ngamanimai, ja nakandru
wirarianimai.
5 Ja worderuntjali jurana wata patala nganai, nunkangupini ngurandru
dunkanimai, ja bakana puturu jurani tidnandru kantikantianimai malka
nganala tanangu.“
6 Tana wapana kurana wonti, ja ngura kulno ja kulnuni palkingana
wonti, paruparu ngantjani jaura kaukaubala ja tepi ngankala.
7 Herodili mitaia kapakaparali pratjana ngarana, mina nunkangundru
pantjinani, nau japali nganana wonti, ngangau palpa jatana wonti:
„Johannes narindru matja jiritjina.“
8 Palpa: „Elias wondraterina warai;“ palpa: „Propheta kulno warula
narindru matja jiritjina.“
9 Ja Herodes jatana wonti: „Nina Johannes mangatandra ngato wokarib-
ana paraia: ja worana Naupini nganai, nunkangundru ngato jenia
ngarai?“ Ja nulu ngantjana wonti nina najila.
10 Ja Apostela matja tikana, tanali nunkangu kaukaubana wonti, mina
pirnala tanali ngankanala; ja Nulu tanana tjirimalkana wonti, ja ngura
kulnuja, tala nunkani Bethsaida, kutingana wonti.
11 Kana wolarali jenia ngujamana, tana nunkangu karipaterina wonti;
ja Nulu tanana patana wonti, ja tanangu Godaia mililandru kaukaubana
wonti, ja kana muntja Nulu tepi ngankana wonti.
12 Ditji kunarkuni mili marapratjana ja mandru nunkangu wokarana
wonti ja jatana wonti: „Kana wolara jinpau, ngangau tanaia ngura pirnani
ja wakani wirinanto bukaia; ngangau ngaiana ninkida pitarani nganai.“
13 Nau tanangu jatana wonti: „Jura tanangu jinkianau tajinanto!“
Tana jatana wonti: „Ngaiani ninkida windri buka ngunku mara wora ja
paru mandru ngamalkai; ngaiani kara wapananto, ja tanangupini kana
wolarani buka burungankananto?“
14 Ngangau tana kana 5000 nganana wonti. Nau milini nunkanani jatana
wonti: „Tanaia ngamana ngarinanto witta kulno ja kulno, milingeru
marapratjana pota mara wora.“
15 Ja tanali jeruja ngankana wonti, ja pratjana ngamana ngarina wonti.

16 Nulu buka ngunku mara wora ja paru mandru patana wonti ja
pariwilpani najina tarana wonti, ja tanana ngurungutana wonti, ja tanana
wokaribana wonti, ja milini nunkanani jinkina wonti, tana kana wolarani
jinkinanto.
17 Ja tanali tajina wonti ja jerturina wonti, ja tanali buka worduwordu
kampana wonti billi marapratjana ja mandru manamiri.
18 Ja jendranguta Nau kulnulu ngatjinani, mili nunkangu jurborina
wonti; ja Nulu tanana jekibana wonti ja jatana wonti: „Mina kana jatai,
worana ngani?“
19 Tanali kalabana wonti ja jatana wonti: „Johannes multibanietja; palpa
Elias; palpa jatai Propheta kulno warula matja jiritjina.“
20 Nau tanangu jatana wonti: „Mina jura jatai, worana ngani nganai?“
Petrulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Godaia Christus.“
21 Nulu tanana daudauana wonti, ja tanangu jirijiribana wonti, wata
kulnuni jenia kaukaubala.
22 Nau jatana wonti: „Kanaia Ngatamura pirna ketjaketjananto, ja
pinaru worali ja Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali ninaia worala nganai
ja nari ngankala nganai, ja ditjini parkulani Nau jiritjila nganai.“
23 Nau pratjanani jatana wonti: „Warle ngantjai ngakangu karipaterila,
nau munta panila ngundrateriatimai, ja nulu kunarku nunkani ditji
pratjanani maniatimai, ja ngakangu karipateriatimai.
24 Ngangau warle tepi nunkani ngantjai kulkala, nulu nina tintala
nganai; ja warle tepi nunkani tinkai ngakangundru, nulu nina kulkala
nganai.
25 Ngangau jenia kanani ngumu nganai kara, nulu mita maru maninani,
ja munta tintaterinani kara, nandraterinani kara?
26 Ngangau worananau ngakangundru ja ngakani jaurandru nintali
nganai, nunkangundru bakana Kanaia Ngatamura nintali nganala nganai,
Nau nunkanani, ja ngaperaia, ja angela kulikiria pirnalani wokarala
nganai.
27 Morlalu ngani jurangu jatai: Tanangundru palpa, ninkida terkala
wapaia, tanalipini nari wata wontjala nganai, tanali Godaia milila
najinantulu.“
28 Jendranguta Nulu tanapini jaura matja mudana, ditji mara wora
ja parkulani, Nulu Petrus ja Johannes ja Jakobus patana wonti, ja
mardawonpaia tarana wonti ngatjila.
29 Ja Nau ngatjinani, mudla nunkani njeranjerarina wonti, ja kati
nunkani bulurina wonti ja kintjalkururina wonti.
30 Ja mai, kana mandru nunkangu ngankamalina wonti, pudla Moses ja
Elias nganana wonti.
31 Pudla pirnalali wondraterina wonti, ja mudana nunkani kaukaubana
wonti, nina Nulu morlalu ngankananto Jerusalemini.
32 Petrus ja pudla nunkangunto jindina wonti; ngangau tanali matja
tepi ngamana, tanali pirnala nunkani najina wonti, ja kana mandru
nunkangunto terkanani.
33 Ja jendranguta pudla nunkangundru kutinganani, Petrus Jesungu
jatana wonti: „Kaparajai, ninkida ngaianangu ngumu nganai; ngaiani
punga parkulu wotila nganai, jinkani kulno, Mosini kulno, ja Eliani kulno;“
ja nau ko nganana wonti, mina nau jatai.
34 Nau jenia jatana, talara palku wokarana wonti ja tanana walpadakana
wonti; ja tana japali pirna pantjina wonti, pudla talara palkuni wirinani.

35 Ja ngaiala kulno talara palkundru pantjina wonti ja jatana wonti:
„Naupini Ngatamura ngantjalu ngakani nganai; ninaia ngaraiatinimai!“
36 Ja nau ngaiala pantjinani, tanali Jesus kulnulu mankamankana
wonti. Ja tana ngapu nganana wonti, ja wata kulnuni tanangupini ditjini
kaukaubana wonti nunkangundru, mina tanali matja najina.
37 Jendranguta ditji kulnuni, tana mardawonpandru matja ngarina, kana
wolara nunkangu jurborina wonti.
38 Ja mai, kana kulno kana wolarandru maritjina wonti ja jatana
wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, ngani jinkangu ngatjiai, ngatamura
kunakulno ngakani najiau.
39 Ja mai, kutjieli nina patai, ja nurujeli nau maritjiai, ja nulu nina di-
adialkai, jeruja nau ngaltja wiltjiwiltjiriai, ja mankali nau nunkangundru
kutingai ja nandrai.
40 Ja ngani milini jinkanani ngatjina warai, tanali nina dunkalkananto,
ja tanaia ngandandarina warai.“
41 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Jidni nguja gilbarinietja
ja tjautjau, wintaranaia ngani jurangu jela nganai? Wintaranaia ngato
jurana ngamalkala nganai? Ngatamura jinkani ninkidani padakanimai!“
42 Nau karakara wokaranani, kutjieli nina patana wonti, ja nina matala
ngankana wonti; ja Jesujeli kutji murumuru dikidikibana wonti, ja nina
kanku tepi ngankana wonti, ja nina ngaperani nunkanani nakaldra jinkina
tikana wonti.
43 Pratjana Godaia pirnalandru ngaruparana wonti. Tana pratjana
ngaruparanani pratjanandru, mina Jesujeli matja ngankana, Nau milini
nunkanani jatana wonti:
44 „Tananapini jaura talpali patanimai; ngangau tanali Kanaia Ngata-
mura kana marani ngulkujeli jinkila nganai.“
45 Tanali ninapini jaura wata ngujamana wonti, ja jenia tanangu
kurukuru nganana wonti, tanali jenia wata patananto; ja tana japali
nganana wonti, nina jenia jaurandru jakalkala.
46 Ja tanali ngundrana wonti, worana morla pirna nganai tanangundru.
47 Jesujeli tanani ngarali ngundranani ngujamana, Nulu kupa waka
kulno patana wonti, ja nina nunkangu karakara terkibana wonti.
48 Ja tanangu jatana wonti: „Warle ninapini kupa patai ngakani
talandru, nulia ngana patai; ja warle ngana patai, nulia ninapini patai,
Nulia ngana jinpanala. Ngangau worana jurangundru pratjanani waka
nganai, nauja pirna nganala nganai.“
49 Johannili kalabana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani kulno
najina paraia, nulu talani jinkanani kutji dunkalkanani, ja ngaiani nina
daudauana paraia, ngangau nau wata ngaianingunto wapai.“
50 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Wata daudauanau; ngangau worana
wata tula ngaianani nganai, nau kamaneli ngaianani.“
51 Jendranguta, ditji nunkani miririnani, nau puntina wonti, ja Nulu
mudlamudla kurana wonti Jerusalemia palkala.
52 Ja Nulu mili jinpana wonti manununkaninkari, ja tana palkana wonti
Samarita ngura wakaia, nunkani ngankingala.
53 Ja tanali nina wata patana wonti, ngangau Nulu mudlamudla kurana
wonti Jerusalemia palkala.
54 Ja milieli nunkanali Jokabus ja Johannes jenia najina, pudla
jatana wonti: „Kaparajai, jidni jertapaterinani, ngali jirijiribananto turu
pariwilpandru godananto, tanana julkananto, worderu Eliali ngankana
wonti?“

55 Jesujeli najina karitjina wonti ja pudlana daudauana wonti ja jatana
wonti: „Judla wata milkila, mina Jaolaia kupa judla nganai.
56 Ngangau Kanaia Ngatamura wata wokarana warai kanaia tepi
teribala, a-ai, kulkala.“ Ja tana ngura kulnuja palkana wonti.
57 Jendranguta tana paltuni wapanani, kulno nunkangu jatana wonti:
„Ngani jinkangu karipaterila nganai, woderi jidni paruparu wapanani,
Kaparajai.“
58 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Kintala jampali minka ngamalkai,
ja paiali ngaranani kunjila ngamalkai, ja Kanaia Ngatamurajeli piri pani
ngamalkai, wodajeri kukadi terkala.“
59 Nau kulnuni jatana wonti: „Ngakangu karipateriau!“ Nau jatana
wonti: „Kaparajai, ngakangu manuni kurau, ngani ngopera wopananto
ngaperi ngakani todila.“
60 Jesus nunkangu jatana wonti: „Narieli muntali nari tanani todinanto,
jidni wapau, ja Godaia mililandru kaukaubau.“
61 Bakana kulno jatana wonti: „Ngani jinkangu karipaterila nganai,
Kaparajai, ngopera ngakangu manuni kurau, ngani ngakani nguralandru
daninanto, tana ngakani pungani ngamai.“
62 Jesus nunkangu jatana wonti: „Wata kulno, nulu mara nunkani mita
bakuni potuni kurai, ja worakalina tikana najiai, talku nganai Godaia
mililani.“

10

1 Ngadani Kaparali mili marapratjana pota mara wora ja mandru
kalkalkana wonti, ja tanana mandru ja mandru nunkangu ngopera
jinpana wonti ngura pirnaia ja wakaia, woderi Nau jertapaterina wonti
munta wokarala.
2 Nau tanangu jatana wonti: „Kampananto marapu parai, ja ngankani-
etja windri ngalje; jendrania Kampani Kaparani ngatjianau, Nulia
ngankanietja worana jinpananto nunkani kampanaia.
3 Wapanau! mai, ngato jurana jinpai tjipi kuparu jeribaka pandipandi
mandrani.
4 Wata billi, wata pailtji, ja wata tidnaputa mandranau; ja bakana wata
kulnuni mandurini jaura jinkianau.
5 Mina pungani jura wirila nganai, ngopera jatanau: «Murla nunkan-
gupini pungani nganaiatimai!»
6 Ja naka murlaia kupa ngananani, jurani mura nunkangu wokarala
nganai; ja pani, nau jurangu tikala nganai.
7 Nunkangupini pungani ngamanimai; tajianimai ja tapanimai mina
tanali ngamalkai; ngangau ngankanietjani talku nganai nunkani kalala;
wata punga kulnundru punga nguruja wapanau.
8 Ja mina ngurani jura wirila nganai, ja tanali jurana patanani, naka
tajianimai mina tanali jurangu kurai.
9 Ja nunkangupini ngurani kana muntja tepi ngankanau, ja tanangu
jatanau: Godaia milila jurangu karakara wokarala wapaia.
10 Mina ngurani jura wirila nganai, ja tanali jurana wata patanani,
tanani paltuni dunkanimai ja jatanimai:
11 Bakana nina puturu, nau jurani ngurandru ngaianangu tidnani parai,
ngaiani jurangu kantikantiai; windri jenia ngujamanau, jurangu Godaia
milila karakara wokarala wapaia.
12 Ngani jurangu jatai: Sodom mitalali kalala morla waka manila nganai
kalala ditjini nunkangupini ngurani.

13 Jakajai jinkangu Chorazinial! Jakajai jinkangu Bethsaidajai! Ngangau
Tyrus ja Sidon ngurani jenia pirnala pantjinani, judlangu pantjinala, pudla
nurujeli kati murumurunto ja turuputani madlentjandru karitjinanto.
14 Tyrus ja Sidon mitalali kalala morla waka manila nganai kalala ditjini,
judlangu.
15 Ja jidni Kapernaum, jidni miririna pariwilpaia, turujelu jidni ngarila
nganai!
16 Warle jurana ngarai, nulu ngana ngarai; ja warle jurana worarai, nulu
ngana worarai; ja warle ngana worarai, nulu ninaia worarai, Nulia ngana
jinpanala.“
17 Tana marapratjana pota mara wora ja mandru mankinali tikana wonti
ja jatana wonti: „Kaparajai, bakana kutji wora ngaianingu jinkani talani
wodatarana ngamana warai.“
18 Nau tanangu jatana wonti: „Ngato Satan talara praitji jeribaka
pariwilpandru ngarinani najina warai.
19 Mai, ngato jurangu ngurula jinkiai tjutjuni ja katninuntini nankana
wirarinanto, ja talpalaia ngurulani pratjanani, ja tanali jurana wata jupala
nganai.
20 Wata jendrangundruja mankianimai, jurangu kutji wora wadatarana
ngamai, a-ai, jendrania mankianimai, ngangau tala jurani pariwilpani
matja dakana parai.“
21 Nunkangupini ditjini Jesus Jaolali mankina wonti ja jatana wonti:
„Ngato Jidnana Ngaperiai, Kapara pariwilpaia ja mitaia, jurakokala
wapaia; ngangau Jundru jenia kana kirini ja ngujamanietjani kutibana
warai ja kupani tinkari ngankana warai; kau Ngaperiai, jeruja jinkangu
manju nganana wonti.
22 Ngaperali ngakanali ngakangu warupoto jinkina wonti; ja wata
kulnujeli ngujamai, worana Ngatamura nganai, windri Ngapili, ja worana
Ngili nganai, windri Ngatamurajeli, ja worangu Ngatamurajeli ngantjai
jenia tinkari ngankala.“

(Ngantjani-jaura G. D. 13. Trinitatis.)

23 Ja Nulu mili mudlakalkana wonti ja jatana wonti: „Murlali pirna tana
milki, tanali najiai mina jura najiai!
24 Ngangau ngani jurangu jatai: Propheta ja mitaia kapara marapujeli
wolkareli nganana wonti jenia najila mina jura najiai, ja wata najina
wonti; ja jenia ngarala mina jura ngarai, ja wata ngarana wonti.“
25 Ja mai, jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja terkakana wonti ja
jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, mina ngato ngankananto tepi
ngurali maratunka ngamalkala?“
26 Nau nunkangu jatana wonti: „Mina jirijiribani jaurani dakanala
parai? Worderu jundru warapai?“
27 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jundru Goda Kapara jinkani
ngantjamai ngarali jinkanali, mungarali jinkanali, ja manujeli jinkanali; ja
ngurala jinkani jidna munta jeribaka.“
28 Nau nunkangu jatana wonti: „Jundru talku kalabana warai; jenia
ngankau, ja jidni tepi ngamala nganai!“
29 Nau jertapaterina wonti talku ngankaterila ja Jesungu jatana wonti:
„Worana ngurala ngakani nganai?“
30 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Kana kulno Jerusalemin-
gundru Jerichoja ngarina wonti, ja watawatali maninietjali kati nunkani
dukarana wonti ja nina nandrana wonti ja kutingana wonti, ja nina
ngampu nari worarana wonti.

31 Priesta kulno nunkangupini paltuni manubaku ngarina wonti; ja nulu
nina najina, nau wiringana wonti.
32 Jeruja bakana Levita kulno nunkangupini pirini wokarana wonti, ja
nina najina wonti ja wiringana wonti.
33 Ja Samarita kana palkana wonti ja nina dankana wonti, ja nulu nina
najina, nau kalumiltjamiltjarina wonti.
34 Ja nau karakararina wonti, ja nulu nina tapa karana wonti, ja gildi
ja waina nangana wonti; ja nulu nina ngantini nunkanani kurana tarana
wonti ja wapalkana wonti nguraia, ja nina ngamalkana wonti.
35 Ja nguramaranani nulu mardatandra mandru dukarana wonti ja
punga ngamalkanietjani jinkina kurana wonti ja jatana wonti: «Ninaia
ngamalkau, ja jundru morla tintanani, ngato jinkila tikala nganai ngani
tikana.»
36 Mina jundru ngundrai, worana tanangu parkulani ngurala nganana
wonti nunkangu, nau watawatali maninietjani matja purina?“
37 Nau jatana wonti: „Naupini kalumiltjamiltjarinala nunkangu.“ Ja
Jesus nunkangu jatana wonti: „Wapau, ja nunkangupini jeribaka ngan-
kamai!“

38 Jendranguta tana palkana, Nau ngura kulnuni wokara wonti; ja widla
kulnujeli, tala nankani Martha, nina pungani nankanani patana wonti.
39 Ja nandru kaku kulno ngamalkana wonti, tala nankani Maria, nani
bakana ngamana ngarina wonti Jesungu tidnani jaura nunkani ngarila.
40 Marthandru jiglerali ngankana wonti nunkangu mili nganala. Nani
wokarana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, jenia jinkangu baku
nganai, kakujeli ngakanali ngana kulnulu worarai mili nganala? Jatamai
nankangu, nandruja ngakangu marangokananto!“
41 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Marthajai, Marthajai, jundru
marapuni manujeli ngundrai ja ngankai.
42 Kulno jundru ngamalkananto. Mariandru poto ngumu kalkalkana
warai, jenia wata kulnujeli nankangundru manila nganai.“

11

1 Ja jendranguta Nau piri kulnuni nganana wonti ja ngatjina wonti, ja
Nau matja mudana, mili nunkani kulno nunkangu jatana wonti: „Kapara-
jai, ngaianina kiri ngankau ngatjinanto, worderu bakana Johannili mili
nunkani kiri ngankanala.“
2 Nau tanangu jatana wonti: „Jura ngatjinani jeruja jatanimai: Ngaperi
ngaianini jidni pariwilpani ngamala wapaia, tala jinkani kulikiri pantji-
atimai, milila jinkani wokaraiatimai, jertapaterina jinkani pantjiatimai,
worderu pariwilpani jeruja bakana mitani.
3 Buka ngaianini ngaianingu karari jinkiamai.
4 Madlentji ngaianini woramai, ngangau bakana ngaiani muntali
nunkangu worai, nulu ngaianingu madlentji ngankanani, ja wata ngaian-
ina wontjanilani wirilkamai, a-ai, madlentjani ngaianina kulkamai.“
5 Nau tanangu jatana wonti: „Warle jurangundru kamaneli kulno
ngamalkai, ja nunkangu tinka terti wapala nganai, ja nunkangu jatala
nganai: Kamaneliai, buka ngunku parkulu ngakangn woljaia jinkiamai.
6 Ngangau kamaneli kulno ngakani paltundru ngakangu wirina warai,
ja ngato panila ngamalkai nunkangu kurala.“

7 Ja nulu mandrani nunkangu kalabanani ja jatanani: „Wata ngana jupau; mana matja nguru nganai, ja kupa ngakani ngakangunto turarani pirini turarai; ngani ngandandariai jiritjila ja jinkangu jinkila.“

8 Ngani jurangu jatai: „Nau bakana wata jiritjinani ja nunkangu jinkinani, ngangau nau kamaneli nunkani nganai, nau nunkani kaukau wapanandru jiritjila nganai, ja nunkangu jinkila nganai worderuntjali nulu ngamalkananto.“

9 Ja ngani jurangu jatai: „Ngatjianimai, ja Nulia jurangu jinkila nganai; wontianimai, ja jura mankamankala nganai; nandranandranimai, ja mana jurangu wilpa pantjila nganai.

10 Ngangau worana ngatjiai, nulu manila nganai; ja warle wontiai, nulu mankamankala nganai; ja warle nandranandrai, nunkangu mana wilpa pantjila nganai.

11 Worangu ngaperani jurangundru ngatamura bukaia ngatjila nganai, nnlu nunkangu marda jinkila nganai kara? Bakana parundru kara, nulu nunkangu parundru tjutju jinkila nganai kara?

12 Nau nunkangu kapini ngatjinani kara, nulu nunkangu katninunti jinkila nganai?

13 Jura, madlentji ngananani, ngujamai, kupani juranani poto ngumu jinkila; worderu morla Ngaperali pariwilpani Jaola kulikiri jinkila nganai tanangu, tana nunkangu ngatjinani!“

(Ngantjani-jaura G. D. Oculi.)

14 Ja Nulu kutji dunkalkana wonti, nau ngapu nganana wonti. Ja jendranguta kutji matja dunkana, nau ngapula jatana wonti, ja kana wolara ngaruparana wonti.

15 Palpa tanangundru jatana wonti: „Beelsebub kutjia kaparali Nulia kutji worana dunkalkai.“

16 Palpali nina wontjana wonti ja malka kulno pariwilpandru nunkangu ngatjina wonti.

17 Ngangau Nulu tanani ngundrana matja ngujamana, Nau tanangu jatana wonti: „Milila pratjana, munta piltjaru ngankaterinani, pitaru jeribaka pantjila nganai, ja punga kulno punga kulnuni tamburiai.

18 Satanas munta piltjaru ngankaterinani, worderu milila nunkani terkananto? Ngangau jura jatai: Beelsebubieli ngato kutji worana dunkalkai.

19 Ja ngato Beelsebubieli kutji dunkalkanani, waninali ngatamurajeli juranali tanana dunkalkai? Jendrania tana kalala kuranietja jurani nganala nganai.

20 Ngato Godaia mara wutjujeli kutji dunkalkanani, jeruja morlalu Godaia milila jurangu wokarana warai.

21 Kana ngurujeli kaltieli punga nunkani kulkanani, poto nunkani murlali parala nganai.

22 Kana morla nguru nunkangu wokaranani ja nina kalalu ngankanani, ngadani nulu tirimalini poto nunkani maniai, tanangu nulu manujeli ngundrai, ja poto nunkani nulu piltjaru ngankai.

23 Worana wata ngakangunto nganai, nau tula ngakani nganai; ja warle wata ngakangunto kampai, nulu piltjaru ngankai.

24 Kutji murumuru kanandru matja dunkana, nau pitarani palkingai, ngara ngamala wontina, ja nulu nina wata mankamankanani, nau jatai: Ngani tikala nganai pungaia ngakanaia, woderundru ngani matja dunkana.

25 Ja nau matja wokarana, nulu nina mankamankai matja darpana ja
tjirkatjirkana.
26 Ngadani nau palkai, ja nulu wapalkai kutji mara wora ja mandru,
morla madlentji nunkangu; ja tana wiriai naka ngamala; ja ngadani
naupini kana morla madlentji pantjila nganai ngoperalani.“
27 Jendranguta, Nulu jenia kaukaubanani, widla kulno kana wolarandru
ngaiala pirnali nunkangu jatana wonti: „Murlali pirna naupini palku, nulu
jidna mandranala, ja ngama jundru tapanala!“
28 Nau jatana wonti: „Kauna, ja morla murlali pirna tana nganai, tanali
Godaia jaura ngarai ja ngumu ngamalkai.“

29 Kana wolara jenimalinani, Nulu wonina wonti jatala: „Naupini nguja
madlentji nganai; malka tanalia wontiai, ja tanalia wata malka manila
nganai windri Prophetaia Jonani malka.
30 Ngangau worderu Jonas Ninivilani malka nganana wonti, jeruja
bakana Kanaia Ngatamura nunkangupini ngujani malka nganala nganai.
31 Mitaia Kaparaia widla kunankarindru terkakala nganai kalala ditjini,
nunkangupini nguja kanani jela, ja tanangu ngulkuterkala nganai, ngan-
gau nani mitaia wondirandru wokarana wonti, Salomoni kiri ngarala; ja
mai, ninkida morla pirna nganai Salomongu.
32 Ninive kana terkakala nganai kalala ditjini, nunkangupini ngujani
jela, ja tanangu ngulkuterkala nganai, ngangau tana madlentjandru
karitjina wonti Jonani ngujangujarandru; ja mai, ninkida morla pirna
nganai Jonangu.
33 Wata kulnujeli, nulu praitji miribai, nina kurukuruni kara, kokuni
ngarinala kara widmai, a-ai, praitji potuni, ngangau tana wirinani
mintjina nunkani najinanto.
34 Palkuja praitji milki nganai. Jidni milki manju ngananani, jidni palku
buru pratjana praitji ngananani; jidni milki madlentji ngananani, jidni
palku buru pratjana ngalpuru ngananani.
35 Ngamalkateriau, nau praitji jinkangu ngananani ngalpuru nganaiati.
36 Jinkani palku pratjana praitji ngananani, ja wata buru kulno ngalpuru
ngananani, nau paruparu praitji nganala nganai, jeruja, worderu praitjieli
mintjinali nunkanali jinkangu mintjinani.“
37 Nau jenia jatana, Pharisaia kulno nunkangu ngatjina wonti, Nulu
nunkangunto tajinanto. Nau matja wirina, Nau kurluni ngamana ngarina
wonti.
38 Pharisaiali najina wonti ja ngaruparana wonti, ngangau Nau tajinani
ngopera wata kulirkaterina wonti.
39 Kapara nunkangu jatana wonti: „Jura Pharisaiali koko ja piri tokuni
kulikiri ngankai; jurani mandrani watawatali ja madlentji manamiri
nganai.
40 Jura kana patipati! Nulupini, Nulia toku pantjimana wonti, wata
bakana mandra pantjimana wonti?
41 Mina mandrani nganai wangiwangini jinkiau; ja mai, pratjana
jurangu kulikiri nganai.
42 Jakajai jurangu, jura Pharisaia, ngangau jura manjura ja kalumba ja
kanta pilki pratjana puntipai, ja buru kulno marapratjanandru Godani
jinkiai, ja kalala ja Godaia ngantjana jura worarai; tananapini jura
ngankananto, ja jenia wata worarananto.
43 Jakajai jurangu, jura Pharisaia, ngangau jura ngantjai piri ngopera
jaura pungani, ja mandurini jaura jinkimalini pirini.

44 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju,
ngangau jura nariwonpa warula jeri, ja kana tanangu miri wirariai ja jenia
wata ngujamai.“
45 Jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja kulnujeli kalabana wonti
ja nunkangu wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, jenia jaurali jundru
bakana ngaianina ngirkibai.“
46 Nau jatana wonti: „Jakajai bakana jurangu, jura jirijiribani jauraia
ngujangujara jinkinietja, ngangau jura kanani bururu mati pirna kurarai,
ja muntali jura nina bururu wata mara ngalkieli patai.
47 Jakajai jurangu, ngangau jura Prophetaia nariwonpa ngankijiribai, ja
ngaperali juranali tanana nari ngankana wonti.
48 Jeruja jura muntali morlalu kurai ngaperaia juranaia ngankanani;
ngangau tanali tanana nari ngankana wonti, ja jura nariwonpa tananina
ngankijiribai.
49 Jendrania bakana Godaia kirila jatana wonti: «Ngato tanangu Apostel
ja Propheta worana jinpala nganai, ja tanangundru palpa tanali nari
ngankala nganai ja tanangu tirikaripaterila nganai.»
50 Ngangau tanalipini ngujali kalala maninanto Propheta pratjanaia
kumarandru jenia nanganani mita pantjimanandru;
51 Abelani kumarandru Zachariani kumaranilu, nau palina wonti Tarani
Altarani ja Godaia pungani terti. Kau, ngani jurangu jatai: Tanalipini
ngujali kalala manila nganai jendrangundruja.
52 Jakajai jurangu, jura jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja,
ngangau jura ngujamani mana ngamalkai; jura munta wata wiriai, ja
tanana, tanali ngantjai wirila, jura ngandrawalkai.“
53 Nau tanangu jenia jatana, jaura jinkinietjali ja Pharisaiali wonina
wonti nina jaura winpala, ja palpandru nina jakalkala,
54 Tanali nina kurukuru najinajibana wonti ja wontina wonti nunkani
manandru palpa patala, nunkangundru ngulkuterkananto.

12

1 Jendranguta kana wolara mapaterina wonti 1000 marapu jelalu, jeruja
tana tidnali dakamalina wonti. Ja Nulu wonina wonti milini nunkanani
jatala: „Ngopera Pharisaiaia pulkurutjeribani bukandru ngamalkateri-
anau, jenipara jeljujelju.
2 Ngangau panila kuripi nganai, nau wata tinkari pantjila nganai; ja
panila kurukuru nganai, nina tanali wata ngujamala nganai.
3 Jendrania, mina jura ngalpurani jatana warai, jenia tanali praitjani
ngarala nganai! ja mina jura talpani punga bitini kaukaubana warai, jenia
tanali punga mangatandrani kaukaubala nganai.
4 Ngani jurangu, kamanelini ngakanani, jatai: Wata tanangundru japali
ngananau, tanali palku nari ngankai, ja ngadani tana ngandandariai morla
ngankala.
5 Ngato jurangu wondrala nganai, worangundru jura japali nganananto;
nunkangundru japali ngananau, Nulia matja nari ngankana, bakana ngu-
rula ngamalkai turuja teribala; kau, ngani jurangu jatai, nunkangundru
japali ngananau.
6 Tanali wata tiwilitja mara worali mardatandra waka mandrundru
jinkimaliai? ja Goda wata kulno tanangundru kuritarana warai.
7 Bakana para pratjana jurani mangatandrani matja windamana. Wata
japali ngananau; ngangau jura morla pirna nganai tiwilitja marapuni.

8 Ngani jurangu jatai: Warle ngana dikala nganai kanani, nina bakana
Kanaia Ngatamurajeli dikala nganai Godaia angelani.
9 Warle ngana kutikutibala nganai kanani, nina ngato kutikutibala
nganai Godaia angelani.
10 Ja warle jaura madlentji jatanani Kanaia Ngatamurani, nunkangu
Nulia kalingala nganai; ja warle Jaola kulikiri ngirkibai, nunkangu Nulia
wata kalingala nganai.
11 Tanali jurana jaura pungani ja mitaia kaparani ja ngurulani wa-
palkanani, wata manujeli ngundranau worderu kara, mina kara jura
kalabananto kara jatananto kara.
12 Ngangau Jaolali kulikirieli jurana nunkangupini ditjini kiri ngankala
nganai, mina jura jatananto.“
13 Kana wolarandru kulno nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, nejini ugakanani jatamai, nulungali poto maratunka pun-
tibananto.“
14 Nau nunkangu jatana wonti: „Kanajai, warlenulu ngana talku jatani-
etja kara, poto maratunka puntibijiribanietja jurangu kurana warai?“
15 Nau tanangu jatana wonti: „Najinajibaterianau ja ngamalkaterianau
poto manujeli ngundranadru; ngangau kana kulno wata tepiriai, nulu poto
marapu ngamalkanani.“
16 Nulu tanangu jeribaka jaura kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Kana
poto pirnaia mitali marapu mandrana wonti.
17 Ja nulu muntali ngundrana wonti ja jatana wonti: «Mina ngato
ngankala nganai, ngangau ngato wata piri ngamalkai, woderi ngato tandra
ngakani kurananto?»
18 Ja Nau jatana wonti: Jenia ngato ngankala nganai; Ngato kampani
punga ngakani wokaribala nganai ja morla pirna wotila nganai, ja jerra
ngato pratjana kurala nganai, mina ngakangu matja punkana, ja poto
ngakani.
19 Ja ngani mungarani ngakanani jatala nganai: «Mungarajai, jundru
poto marapu ngamalkai kilpawoldra marapuja; ngara ngamamai, tajiau,
tapau, tepiriau!»
20 Goda nunkangu jatana wonti: «Jidni kana patipatiai! nunkangupini
tinkani Nulia mungara jinkani karkala nganai; wanini jenia nganala
nganai, mina jundru matja ngankingana?»
21 Jeruja nau nganai, nulu nunkangu muntali poto kampai, ja wata poto
pirna nganai Godani.“
22 Nau milini nunkanani jatana wonti: „Jendrania ngani jurangu jatai:
Wata manujeli ngundranau tepini juranani, mina jura tajila nganai,
bakana wata palkuni juranani, mina jura widmaterila nganai.
23 Tepi morla pirna nganai bukani, ja palku morla pirna katini.
24 Kawalka najianau; ngangau tanalia wata jaupai ja wata kampai, ja
wata tajina pnnga ja kampani punga ngamalkai, ja Godali tananaia jerto
ngankai; worderu morla pirna jura nganai paiani?
25 Worana jurangundru ngurunguru nganai, tepini nunkanani tintipidi
kulno juri ngankala manujeli ngundraterinali?
26 Jura ngandandarinani wakawakani, minandru jura manujeli
ngundrai pilkilani?
27 Ngunandula najianau, worderu tanaia punkai; tanalia wata ngankai
ja wata turpai; ngani jurangu jatai: Bakana Salomo pirnalani nunkanani
pratjanani wata widmaterina wonti tanangundru kulnuni jeribaka.

28 Godali kanta jeruja widmanani, nauja karari maruni terkai, ja
tankubana tanali ninaia turupirini worai; worderu morla jurangu, jura
wuldrungundranietja worajai!
29 Bakana jura wata manujeli ngundranau, mina jura tajila nganai kara,
mina jura tapala nganai kara, ja wata milkirianau!
30 Jenia pratjana mitaia kanali wontiai; Ngaperi jurani milkila, jura jenia
pratjana ngamalkananto.
31 Wontianau Godaia milila, ja jenia pratjana Nulia jurangu jinkila
nganai.
32 Wata japali ngangau, ngangau jidni ngami wakawaka; ngangau
Ngaperi jurani jertapaterina wonti jurangu milila jinkila.
33 Buru ngankanau mina jura ngamalkai, ja wangiwangini bakujeli
jinkianau. Jurangu billi ngankanau, tana wata womala pantjiai; poto
pariwilpani nau wata mudai, woderi kurikantji wata karakara wokarai,
ja bakana wata kakatjieli tajiai.
34 Ngangau woderi ngantjani poto jurani parai, naka bakana jurani
ngara nganai.
35 Jura kapa ngampianau, ja praitji jurani mintjianau.
36 Jenipara kanani jeribaka ngananau, tanali kaparani tananani kalkai,
nunkangu nurujeli mana walto ngankala, nau noapatamalini ditjindru
wokarala tikanani ja nandranandranani.
37 Murlali pirna tanapara mili, tanana kaparali tananali, nau wokarana
tikanani, tepi mankamankala nganai. Morlalu ngani jurangu jatai: «Nau
ngampipaterila nganai, ja tanangu manuni kurala nganai kurlini ngamana
ngarinanto, ja nau wapala nganai tanangu mili nganala.»
38 Ja nau tinka terti kara, nguramaranaia woljaia kara wokaranani, ja
tanana jeruja mankamankanani: Murlali pirna tanapini mili!
39 Jenia ngujamanau, punga ngamalkanietja milkila ngananani, mina
ditji tinkani kurikantji wokarai, nau tepi ngamala nganai ja ngandrawal-
kala nganai, nau wata pungani nunkanani wirinanto.
40 Bakana jura ngankingaterianau! ngangau ditji kulnuni, nina jura wata
ngundrai, Kanaia Ngatamura wokarala nganai.“
41 Petrus nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jidni ninapini jeribaka
jaura ngaianingu jatai kara marapuni kara.“
42 Kapara jatana wonti: „Worana punga ngamalkanietja talku ja kiri
nganai, nina kaparali najinajibanietja milini nunkanani kurala nganai,
nulu tanangu buka ditji talkuni jinkinanto.
43 Murlali pirna jenipara mili, nina kaparali nunkanali, nau wokarana
tikanani, jeruja ngankanani mankamankala nganai.
44 Morlalu ngani jurangu jatai: Nulu nina kapara kurala nganai nunkani
poto pratjanani.
45 Naupara mili ngarali nunkanali jatanani: Kapara ngakani kalkai
wokarala, ja nau woninani mili materi ja mili widla nandrala, tajila ja
tapala ja parawarala.
46 Jenipara milia kapara wokarala nganai miljaru kulnuni, nina nulu
wata ngundrai, ja ditji kulnuni, nina nulu wata ngujamai, ja nina terti
tjelapalkala nganai, ja nunkangu kalala nunkani kana tjikatjikani jeribaka
kurala nganai.
47 Jenipara milieli, nulu kaparaia nunkanaia jertapaterina ngujamai,
ja wata ngankingana warai, ja bakana jertapaterinani nunkanani wata
pankina warai, nandrana marapu manila nganai.

48 Warle nina wata ngujamana warai, ja jenia ngankana warai, mi-
nandru nulu nandrana maninanto, nulu nandrana ngalje manila nganai.
Nunkangundru, nunkangu marapu matja jinkina, Nulia marapu wontila
nganai; ja worangu Nulia marapu jinkina warai, morla marapu Nulia
nunkangundru karkala nganai.
49 Ngani wokarana wonti turu mitani worala, ja ngato ngantjai, nau
matja jerkinanto!
50 Multibanila kulno ngato maninanto, ja worderu japali ngani nganai
nau mudanantulu!
51 Wata ngundranau, ngani wokarana warai murla jinkila mitani, a-ai,
windri puntibala.
52 Ngangau kararindru mara wora punga kulnuni puntibijiribamalila
nganai; parkulu mandruni ja mandru parkulani.
53 Ngaperali puntibala nganai ngatamurani ja ngatamurajeli ngaperani;
ngandrieli ngatani mankarani ja ngatani mankarali ngandrini; paiarali
kalarani nankanani, ja kalarali paiarani nankanani.“
54 Nau bakana kana wolarani jatana wonti: „Jura talara palku kulno
kalkaura jendakarani dunkanani najinani, jura nurujeli jatai: Kunditji
wokarai, ja jeruja morlalu pantjiai.
55 Ja jura kunankari watara ngakanani najinani, jura jatai: «Woldra
pirna pantjila nganai, ja jeruja morlalu pantjiai.»
56 Jura kana jeljujelju! mitaia ja pariwilpaia mudla jura ngujamai
wontjala; minandru jura ninapini miljaru wata wontjai?
57 Minandru jura wata muntali tjurujeli ngundrai mina talku nganai?
58 Ngangau jidni talpalani jinkanani jelalu mitaia kaparani wapanani,
paltuni jigleri ngankau nunkangu kulnukulnuni nganala; ngangau nulu
jidnana kalala kuranietjani wapal-kaiati, ja kalala kuranietjali jidnana
milini jinkiati, ja milieli jidnana kanjangari pungani widmaiati.
59 Morlalu ngani jinkangu jatai: «Jidni wata morla nakandru dunkala
nganai, jundru ngopera mudani marda jinkinantulu.»“

13

1 Tanangupini ditjini palpa naka nganana wonti, tanali nunkangu
Galilaialandru kaukaubana wonti, tanani kumari Pilatulu tanani poto
ngumuni duldruwanala.
2 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Jura ngundrai,
tana Galilaiala morla madlentji ngananala Galilaiala worangu, ngangau
tanali jenia ketjaketjanala?“
3 A-ai, ngani jurangu jatai: „Jura wata madlentjandru karitjinani, jura
pratjana tanangu jeribaka palila nganai.
4 Tana marapratjana ja mara wora ja parkulu kara, tanangupini Siloa
punga wutju purina wonti, ja tanana nari ngankana wonti; jura ngundrai,
tana morla madlentji nganana wonti kana pratjanani Jerusalem ngurani
ngamanani?
5 A-ai, ngani jurangu jatai; jura wata madlentjandru karitjinani, jura
tanangu jeribaka palila nganai.“
6 Nau ninapini jeribaka jaura jatana wonti: „Kulnujeli tandraia nindri
maruni nunkanani kurana wonti; ja nau wokarana wonti nunkangu
tandra wontila ja panila mankamankana wonti.
7 Nau maru ngamalkanietjani jatana wonti: «Mai, kilpawoldra parkulu
ngani wokarai nunkangupini tandra nindrindru tandra wontila, ja

panila mankamankai; ninaia wokaribamai, minandru nulia mita ngandrawalkai?»

8 Nulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: «Kaparajai, nunkangupini kilpawoldrani ninaia worani patamai, ngato nunkangu bakuna karitjinantulu ja kudna kuranantulu.

9 Nulia kara ngadani tandra punkibananto; pani kara, ngadani jundru ninaia wokaribananto.»“

10 Ja Nulu jaura punga kulnuni Sabbat ditjini ngujangujara jinkina wonti.

11 Ja mai, widla kulno naka nganana wonti, nandru waltowaltuja kutji kilpawoldra marapratjana ja mara wora ja parkulu ngamalkana wonti, ja nani tjunduru nganana wonti ja ngandandarina wonti talku terkala.

12 Jesujeli nana najina, Nulu nana karkana wonti ja nankangu jatana wonti: „Widlajai, dukarateriau jinkani waltowaltundru!“

13 Ja Nulu nankangu mara kuraterina wonti, ja nurujeli nani talku terkana wonti ja Goda jurakokana wonti.

14 Jaura pungaia kaparali junkarina wonti, ngangau Jesujeli Sabbat ditjini tepi ngankana warai, ja nulu kalabana wonti ja kana wolarani jatana wonti: „Ditji mara wora ja kulno nganai, tanangu jura ngankananto, tanangupini wokaranau Nulia jurana tepi ngankananto, ja wata Sabbat ditjini!“

15 Kaparali nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jidni kana jeljujelju! wata jura pratjanali jurani nganti kara, donki kara, pirrandru dukarai, ja tanana wapalkai ngapaia, Sabbat ditjini?

16 Nanipini bakana Abrahamani ngatamura, nana kutjieli kilpawoldra marapratjana ja mara wora ja parkulu matja dupudupu ngankana, ngato nana wata kurakananto nanapini dupudupundru Sabbat ditjini?“

17 Ja Nau jenia jatanani, talpala nunkani pratjana nintali pantjina wonti; ja kana wolara mankina wonti pirnala pratjanandru, jenia nunkangundru pantjinala.

18 Nau jatana wonti: „Worangu jeribaka Godaia milila nganai, ja worangu jeribaka ngato nina kurala nganai?

19 Nau paua wakawakani jeribaka nganai, ninapini kana kulnujeli manina wonti, ja maruni nunkanani jaupana wonti; ja nau punkana wonti, ja pita pirna pantjina wonti, ja paia ngaranani ngunani nunkanani kunjila wontina wonti.“

20 Ja nakaldra Nau jatana wonti: „Worangu jeribaka ngato Godaia milila kurala nganai?

21 Nau pulkurutjeribani buka jeribaka nganai, nina widla kulnujeli manina wonti ja kurukurumalkana wonti koko pirna parkulu buka turarani, nau pulkurutjeranantulu.“

22 Ja Nau ngura pirnani ja wakani palkingana wonti ngujangujara jinkila, ja Nau Jerusalemia palkana wonti.

23 Kulno nunkangu jatana wonti: „Kaparajai! tana ngalje nganai kara, tanali tepi manila nganai?“ Nau tanangu jatana wonti:

24 „Jiglerali ngankanau mana wuldruni wirila; ngangau marapujeli, ngani jurangu jatai, wontiai wirila, ja ngandandarila nganai.

25 Jendranguka ditjindru, punga ngamalkanietja matja terkakana ja mana matja nguru ngankana, jura wonila nganai palarani terkala ja mana nandranandrala ja jatala: «Kaparajai, Kaparajai, ngaianingu walto ngankamai!» ja Nulu kalabala nganai ja jatala nganai: Ngato jurana wata ngujamai wodajerindru jura nganai.

26 Ngadani jura wonila nganai jatala: «Ngaiani jinkangu milkini tajinala
ja tapanala, ja paltuni ngaianinani jundru ngujangujara jinkinala.»
27 Ja Nau jatala nganai: Ngani jurangu jatai, ngato jurana wata ngujamai
wodajerindru jura nganai; wapanau ngakangundru pratjana jura tjikatjika
ngankanietja!
28 Naka ngirikidana ja mana katakatangana nganala nganai, jura
najinani Abraham ja Isaak ja Jakob ja Propheta pratjana Godaia mililani,
ja jurana nunkangundru matja teribana.
29 Ja tana tiriwandru ja jendakarandru ja tidnankarandru ja ku-
nankarindru wokarala nganai, ja Godaia mililaia kurlini ngamana ngarila
nganai.
30 Ja mai, ngadalata nganai, tana ngopera nganala nganai, ja ngoperalata
nganai, tana ngadaia nganala nganai.“
31 Nunkangupini ditjini Pharisaia palpa nunkangu wokarana wonti
ja nunkangu jatana wonti: „Puntiau, ja ninkidandru palkau, ngangau
Herodili jertapateriai jidna nari ngankala.“
32 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Wapanau ja nunkangupini kintala
jampani jatanau: Mai, ngato kutji worana dunkalkai ja tepi ngankai karari
ja dankubana, ja ditjini parkulani ngato mudala nganai.
33 Jendrania ngani karari ja dankubana ja tankubana kulnuni
palkananto; ngangau jenia wata pantjinanto, Propheta kulno wata
Jerusalemingu palinanto.
34 Jerusalemiai, Jerusalemiai! jundru Propheta worana nandrai, ja
mardali dakai, tanana jinkangu jinpanala; worderuntja pota ngato kupa
jinkani jertapaterina wonti mapala, worderu warugati ngandrieli nankani
wolka nankani ngaruni mapai, ja jura wata ngantjana wonti.
35 Mai, punga jurani ngurawalpa parala nganai. Morlalu ngani jurangu
jatai: Jura ngana wata morla najila nganai jura jatanantulu: Ngaiani
jurakokai ninaia, Nauja wokarai Kaparaia talani!“

14

(Ngantjani-jaura G. D. 17. Trinitatis.)

1 Jendranguta Nau Sabbat ditjini Pharisaia kaparaia pungaia wirina
wonti buka tajila, ja tanali nina najinajibana wonti.
2 Ja mai, kana kulno nunkangu kantjini nganana wonti ngapali muntja.
3 Ja Jesujeli kalabana wonti ja jirijiribani jauraia nguja ngujara jinkini-
etjani ja Pharisaiani jatana wonti: „Jenia talku nganai, Sabbat ditjini tepi
ngankala kara, pani kara?“
4 Tana ngapurina wonti. Ja Nulu nina patana wonti ja tepi ngankana
wonti ja nina jinpana wonti.
5 Ja Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Warle jurangundru,
ngatamura nunkani kara nganti kara ngapa kutuni purinani, nulu nina
wata nurujeli dukarala nganai Sabbat ditjini?“
6 Ja tana ngandandarina wonti nina jendrangundruja kalabala.
7 Nau jeribaka jaura jatana wonti kurlia kamanelini, ngangau Nulu
najina wonti, worderu tanali piri ngopera kalkalkanani, ja tanangu jatana
wonti:
8 „Kana kulnujeli jidna karkanani noa patamalini bukaia, wata piri
ngoperani ngamana ngariau, nulu kara kulno morla pirna jinkangu
karkana warai;
9 Ja nau wokaranani, nulu jidna ja nina matja karkana, nau jinkangu
jatala nganai: Jerrariau; ja jidni wonila nganai mudani pirini ngamala.

10 A-ai, kulnujeli jidna karkanani, wapau ja mudani pirini ngamana
ngariau; ngangau nau wokaranani, nulu jidna matja karkana, nau
jinkangu jatala nganai: Kamaneliai, jera tarau! ngadani jundru pirnala
ngamalkala nganai tanangundru, tana jinkangu jela kurlini ngamai.
11 Ngangau warle pirna ngankateriai, nau waka pantjila nganai; ja warle
waka ngankateriai, nau pirna pantjila nganai."

12 Nau nunkangu, nulu nina matja karkana, jatana wonti: „Jundru
manamuka kara, buka pirna kara ngankinganani, wata kana kamaneli
jinkani karkau, bakana wata neji worana jinkani, bakana wata kamaneli
jinkani, bakana wata jenimalinietjaia kana poto pirna; ngangau tanali
jidnana nakaldra karkaiati ja jinkangu kalala pantjiati.
13 A-ai, jundru buka pirna ngankinganani, jeruja karkau kana wangi-
wangi, dupudupu, tjunduru, butju.
14 Ja murlali pirna jidni nganala nganai, ngangau tanali wata ngamalkai
jinkangu kalala jinkila; ngangau jundru kalala manila nganai kana talkuja
jiritjini ditjini."
15 Kurlaia kamaneli kulnujeli jenia ngaranani, nau nunkangu jatana
wonti: „Murlali pirna, warlenulu buka tajila nganai Godaia mililani."

(Ngantjani-jaura G. D. 2. Trinitatis.)

16 Nau nunkangu jatana wonti: „Kana kulnujeli buka pirna ngankingana
wonti ja marapuni jatingana wonti.
17 Ja nulu mili nunkani jinpana wonti bukaia ditjini, tanangu matja
karkana, jatala: «Kaparanau, ngangau pratjana matja ngankingana
warai.»
18 Ja tanali pratjanali wonina wonti kulnukulnuni delkila. Ngoperala
nunkangu jatana wonti: «Ngato mita kulno burungankana warai, ja ngani
morlalu wapananto nina najinajibala; ngani jinkangu ngatjiai, manju
jatamai ngakangundru.»
19 Ja kulno jatana wonti: «Ngato nganti marapratjana burungankana
warai, ja ngani wapai tanana wontjala; ngani jinkangu ngatjiai, manju
jatamai ngakangundru.»
20 Ja kulno jatana wonti: «Ngato noa patana warai, jendralia ngani
ngandandariai wokarala.»
21 Ja mili tikana wonti ja jenia kaparani nunkanani kaukaubana wonti.
Jendranguta pungaia kapara tiri pantjina wonti ja milini nunkanani
jatana wonti: «Nurujeli wapamai nguraia palto pirnani ja wakani, ja
wangiwangi, ja dupudupu, ja tjunduru, ja butju wirilkamai.»
22 Ja mili jatana wonti: «Kaparajai, jenia matja pantjina, worderu
jundru jirijiribana warai, ja morla piri parai.»
23 Ja Kapara milini jatana wonti: «Wapamai paltuni ja wondirani,
ja tanana mararibamai wirinanto; ngangau punga ngakani manamiri
pantjinanto.»
24 Ngangau ngani jurangu jatai: Wata kana kulnujeli tanangundru, ngani
matja jatingana, buka ngakani wontjala nganai."

25 Kana wolara marapu nunkangunto wapana wonti; ja Nau karitjina
wonti ja tanangu jatana wonti:
26 „Kulno ngakangu wokaranani ja wata kalakalarinani ngaperani
nunkanani ja ngandrini ja noani ja kupani ja neji marani ja kakuni, ja
bakana mungarani nunkanani; nau ngandandariai mili ngakani nganala.

27 Ja warlenulu wata kunarku nunkani mandrai ja ngakangu karipate-
riai, nau ngandandariai mili ngakani nganala.
28 Ngangau warlenulu jurangundru ngantjai pungu wutju wotila, nauja
wata ngopera ngamana ngarinani wintamala, nulia pratjana ngamalkai
nina mudala?
29 Ngangau, nulia marda kapara matja kurana kara, ja ngandandarinani
nina mudala, pratjanali nina najinani, woniati ninaia ngirkibala,
30 Ja jatala: «Nulupini kanali wonina warai wotila, ja ngandandarina
warai mudala.»
31 Worana mitaia kapara nganai kara, nau palkanani mitaia kapara
kulnuni tirimalila, nau wata ngopera ngamana ngarinani ja munta
warawarabanani, nau ngurunguru nganai kara 10,000 kananto nunkangu
mandurila, nau nunkangu manduriai 20,000 kananto?
32 Pani kara, nulu mili nunkani jinpala nganai, nau worita ngananani,
nunkangundru murla ngatjila.
33 Jeruja bakana pratjana jurangundru, warlenulu wata pratjana, mina
nulu ngamalkai, worarai, ngandandariai mili ngakani nganala.
34 Kaldri ngumu nganai; kaldri dunkarinani, minali tanali kaldri
ngankananto?
35 Wata mitani kara wata tunkani kara nau ngumu nganai, a-ai,
tanali nina palarani worarai. Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu
ngaraiatimai!“

15

(Ngantjani-jaura G. D. 3. Trinitatis.)

1 Mardatandra kampanietja ja kana madlentji marapu nunkangu
karakarana wonti nina ngarala.
2 Ja Pharisaiali ja jaura jinkinietjali kuterilkana wonti ja jatana wonti:
„Nulupini kana madlentji patai, ja tanali jelali tajiai.“
3 Nulu tanangu ninapini jeribaka jaura kaukaubana wonti ja jatana
wonti:
4 „Warlenulu kanali jurangundru, nulu 100 tjipi ngamalkanani, ja kulno
tanangundru tintanani, wata nulu 99 wolja woraranani pitarani ja wa-
pantinani nunkangu, nau matja tintaterina, nulu nina mankamankalalu?
5 Ja nulu nina matja mankamankana, nulu mankina nina pilperani
kurana tarai.
6 Ja nau pungani matja tikana, nulu kamaneli ja jenimalinietja karkai ja
tanangu jatai: «Ngakangunto mankianimai, ngangu tintani tjipi ngakani
ngato mankamankana warai.»
7 Ngani jurangu jatai: Jeruja bakana pariwilpani mankina nganala
nganai kana madlentji kulnundru, nau madlentjandrn karitjinani, morla
99 talkuni, tana wata madlentjandru karitjinanto.
8 Widla kulnujeli kara mardatandra marapratjana ngamalkanani, ja
nandru mardatandra kulno tintanani, wata praitji miribai, ja punga
darbai, ja jiglerali wontiai, nina mankamankalalu?
9 Ja nandru nina matja mankamankana, nandru kamaneli ja jeni-
malinietja karkai ja jatai: «Ngakangunto mankianimai, ngangau nina
mardatandra ngato mankamankana warai, nina ngato tintana warai.»
10 Jeruja bakana ngani jurangu jatai: Godaia angela mankila nganai kana
madlentji kulnundru, nau madlentjandru karitjinani.“

11 Nau jatana wonti: „Kana kulnujeli ngatamura mandru ngamalkana
wonti.
12 Ja wakaia kupali ngaperani jatana wonti: «Ngaperiai, jinkiau
ngakangu jenia poto ngakani pilki nganai.» Ja nulu pudlangu poto
puntibana wonti.
13 Ja ditji palpani ngadani wakaia kupali pratjana ngokana wonti ja mita
woritaia palkana wonti; ja jelaua nulu poto nunkani tintana wonti tepi
madlentjali.
14 Nulu pratjana matja tintana, nunkangupini mitani maua pirna
pantjina wonti; ja nulu wonina wonti maua ngamala.
15 Ja nau wapana wonti ja nunkangupini mitani kana kulnuja mili
pantjina wonti; ja nulu nina mitani nunkanani jinpana wonti nganti
ngamalkananto.
16 Ja nau ngalkujeli nganana wonti mandra nunkani tandra talali
jerturila, tanana ngantieli tajina wonti, ja wata kulnujeli nunkangu jinkina
wonti.
17 Nau burkali pantjina wonti ja jatana wonti: «Worderuntja mili
ngaperali ngakanali ngamalkai, tanali buka marapu ngamalkai, ja ngani
mauali paliai.
18 Ngani jiritjila nganai, ja ngapinangu tikala nganai, ja nunkangu jatala
nganai: ‚Ngaperiai, ngato madlentji ngankanala pariwilpani ja jinkangu,
19 Ngani wata morla talku nganai jundru ngana ngatamura jinkani
dikananto; ngana mili jinkani ngankamai.‘ »
20 Ja nau jiritjina wonti, ja ngaperani nunkanani wokarana wonti. Nau
matja worita nganana, ngaperali nunkanali nina najina wonti, ja nau
nunkangu kalumiltjamiltjarina wonti ja mindrina wonti, ja nina munkana
wonti ja manatapana wonti.
21 Ngatamura nunkangu jatana wonti: «Ngaperiai, ngato madlentji
ngankanala pariwilpani ja jinkangu; ngani wata morla talku nganai,
jundru ngana ngatamura jinkani dikananto.»
22 Ngaperi milini nunkanani jatana wonti: «Nurujeli kati ngumu pirna
dukaranau ja nunkangu widmanau, ja marani nunkanani marapirapira
kuranau, ja tidnaputa tidnani nunkanani,
23 Ja nina nganti kuparu manipirna manianau ja nandranau; ja ngaiana
tajinanto ja mankinanto;
24 Ngangau naupini ngatamura ngakani nari nganana warai, ja nakaldra
tepirina warai, nau tintaterina warai, ja nina matja mankamankana.» Ja
tanali wonina wonti mankila.
25 Neji nunkani maruni nganana wonti: ja nau tikanani ja pungani matja
karakara, nulu wima ja dultrinani ngarana wonti.
26 Ja nulu mili kulno karkana wonti, ja nina jakalkana wonti mina jenia
wondrai.
27 Nau nunkangu jatana wonti: «Ngatata jinkani matja tikana, ja
ngaperali jinkanali nina nganti kuparu manipirna nandrana warai,
ngangau nulu nina nakaldra tepi ngamalkai.»
28 Nau tiri pantjina wonti, ja wata ngantjana wonti wirila. Ngaperi
nunkani dunkana wonti, ja nina kurukurubana wonti.
29 Nulu kalabana wonti ja ngaperani nunkanani jatana wonti: «Mai,
jeruntjaia kilpawoldra ngani jinkangu pankiai, ja wata pota kulno ngato
jirijiribani jaura jinkani dankarana warai; ja ngakangu jundru wata
pota kulno kuparu waka jinkina warai, ngani ngakani kamanelinto
mankinanto.

30 Naupini ngatamura jinkani matja tikana warai, nulu poto nunkani
pirangurujeli julkana warai, jundru nunkangu nina nganti kuparu ma-
nipirna nandrana warai.»
31 Nau nunkangu jatana wonti: Kupajai, jidni milingeru ngakangu jela
nganai, ja pratjana mina ngakani, jinkani nganai.
32 Jidni murlali ngananantо ja mankinanto, ngangau naupini ngatata
jinkani nari nganana warai ja tepirina warai, ja nau tintaterina warai ja
nina matja mankamankana.“

16

(Ngantjani-jaura G. D. 9. Trinitatis.)

1 Nau bakana milini nunkanani jatana wonti: „Kana kulno poto
pirna nganana wonti, nulu ngamalkiribanietja ngamalkana wonti; ja
nina tanali nunkangu ngulkuterkana wonti, ngangau nulu poto nunkani
duljaduljamanala.“
2 Ja nulu nina karkana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Mina ngato
jinkangundru ngarai? Ngamalkijiribanandru windamau, ngangau jidni
ngandandariai morla ngankijiribala.“
3 Ngamalkiribanietja warawarapaterina wonti: „Mina ngato
ngankananto? Ngangau kaparali ngakanali ngamalkijiribanila
ngakangundru maniai. Ngani ngandandariai bakula, ja ngani nintali
nganai tjambatjambala,
4 Ngani milkila, mina ngato ngankala nganai, nulu ngamalkijiribanila
ngakangundru mamanani, tanali ngana patananto pungaia tananaia.“
5 Ja nulu kaparaia nunkanaia kana poto wilpanto kulno ja kulno karkana
wonti ja ngoperalani jatana wonti: „Worderuntja jundru kaparani
ngakanani poto wilpanto nganai?“
6 Nau jatana wonti: „100 koko gildi;“ ja nau nunkangu jatana wonti:
„Talpadakani dakani jinkani patamai, ngamana ngariau, ja nurujeli
dakamai 50.“
7 Ngadani nau kulnuni jatana wonti: „Ja jundru, worderuntja jundru
poto wilpanto nganai?“ Nau jatana wonti: „100 billi buka tandra.“ Ja nau
nunkangu jatana wonti: „Talpadakani dakani jinkani patau, ja dakamai
80.“
8 Ja kaparali ngamalkiribanietja tjikatjika jurakokana wonti, ngangau
nulu kiri ngankana wonti; ngangau nunkanipini mitaia kupa morla kiri
nganai praitjaia kupani ngujani tananani.
9 Ja ngani jurangu jatai: „Jura jurangu muntali kamaneli ngankanimai
mamon wata talkuni; ngangau nau mudanani, tanali jurana patala nganai
punga nguralia.

10 Worana talku nganai wakawakani, nau bakana pirnani talku nganai;
ja worana wata talku nganai wakawakani, nau bakana pirnani wata talku
nganai.
11 Jura mamon wata talkuni wata talkurinani, warle jurangu morlalulali
jinkila nganai?
12 Ja jura tulani wata talkurinani, warle jurangu juranani jinkila nganai?
13 Pungaia mili kulno ngandandariai kapara mandruni mili ngamala;
nau kulnuni kalakalarila nganai, ja kulno nulu ngantjala nganai kara,
kulnuni nau wodatarana ngamala nganai, ja kulnuni gilbarila nganai kara.
Jura ngandandariai Godani ja Mamonani mili ngamala.“

14 Jenia pratjana Pharisaiali ngarana wonti, tanali mardatandra manujeli ngundrana wonti; ja tanali nina ngirkibana wonti.

15 Nau tanangu jatana wonti: „Jura jenipara nganai, tana munta talku wondrateriai kanani, ja Godali ngara jurani ngujamai. Ngangau jenia, mina kanani pirna nganai, Godani tjikatjika nganai.

16 Jirijiribani jaura ja Propheta Johaningulu; nunkangupini ditjindru tanali ngantjani jaura Godaia mililandru kaukaubai, ja kana pratjanali ngurujeli nunkangu jeniai.

17 Morla ngaua nganai pariwilpa ja mita mudanani, tjilpi waka kulno jirijiribani jaurandru purinani.

18 Warlenulu noa nunkani worarai, ja kulno nguru patai, nulu pinta wokaribai; ja warlenulu jenipara, materali matja worarana, patai, bakana pinta wokaribai.

(Ngantjani-jaura G. D. 1. Trinitatis.)

19 Kana kulno poto pirna nganana wonti, nau kati tjanka waru ja maralje widmaterina wonti, ja ditjini warupotuni tepi ngumu ngankaterina wonti, ja mankina wonti.

20 Ja kana wangiwangi nganana wonti, tala nunkani Lazarus, naupini punga manani nunkanani parana wonti gambanto.

21 Ja nau ngalkujeli nganana wonti buka murujeli jerturila, tana kana poto pirnaia kurlindru purinani; ja kintala wokarana wonti ja nina tapa talieli tapana wonti.

22 Jendranguta kana wangiwangi palina wonti, ja angelali nina taralkana wonti Abrahamangu ngalpaia. Ja kana poto pirna bakana palina wonti, ja tanali nina todina wonti.

23 Ja turuni nau milki tjenmana tarana wonti, ngangau nau ketjaketjanani nganana wonti; ja nulu Abraham woritandra najina wonti, ja Lazarus nunkangu ngalpani.

24 Ja nau karkana wonti ja jatana wonti: «Ngaperiai Abraham, kalumiltjamiltjariau ngakangu, ja Lazarus jinpamai, nau maramoku ngapani multibaterinanto ngana tali malti ngankala; ngangau ngani pirna ketjaketjai nunkanguja turu jaolani.»

25 Abraham jatana wonti: «Ngundrau ngatamurajai, ngumula jinkani jundru manina wonti tepiwirdi, ja Lazarulu madlentji manina wonti; ja karari nulu ninkida ngankalkana maniai, ja jundru ketjaketjana.

26 Ja bakana dulkuru pirna parai ngaianingu ja jurangu terti, jeruja tana ninkidandru jertapaterinani jerra pararala, jenia ngandandariai, ja bakana tana ninkindrupara ngandandariai ngaianingu pararala.»

27 Nau jatana wonti: «Ngani jinkangu ngatjiai, ngaperiai, jundru ninapara jinpananto ngakani ngaperaia pungaia.

28 Ngangau ngatata mara wora ngato ngamalkai: tanangu nulupara morlalu kurananto, tana nunkangupini ketjaketjani pirini wokaraiati.»

29 Abraham nunkangu jatana wonti: «Tanali Mose ja Propheta worana ngamalkai, tanali tananaka ngaraiatinimai.»

30 Nau jatana wonti: «A-ai, ngaperiai Abraham, narila kulno wokaranani, jeruja tana madlentjandru karitjila nganai.»

31 Nau nunkangu jatana wonti: «Tanali Mose ja Propheta worana bulu ngaranani, tanali bakana wata morlalu ngundrala nganai narila terkakanani.»“

17

1 Nau milini nunkanani jatana wonti: „Jenia ngandandariai wata
karkarkana wokarananto; jakajai nunkangu, nunkangundru jenia
wokarai.
2 Nunkangu morla ngumu nganai, marda wati nunkangu jerkalani
kurananto, ja nina panto pirnani jikananto, nulu wata tanangupini
wakawaka kulno karkarkananto.
3 Ngamalkaterianau! Ngatatajeli jinkanali jinkangu madlentji
ngankanani, nina kurukurubau; ja nau burkali ngananani, madlentji
nunkani worau.
4 Ja nulu ditji kulnuni pota mara wora ja mandru jinkangu madlentji
ngankanani, ja ditji kulnuni pota mara wora ja mandru jinkangu kar-
itjinani ja jatanani: «Ngani burkali nganai;» jundru madlentji nunkani
woranantо.“
5 Ja Apostel wora Kaparani jatana wonti: „Ngaianingu morlalu ngun-
drana morla jinkiau!“
6 Kapara jatana wonti: „Jura morlalu ngundrana ngamalkanani paua
wakani jeribaka, jura nunkangupini tandra pitani jatala nganai: Dukara-
teriau, ja panto pirnani terkibateriau, ja nauja jurangu pankila nganai.
7 Warlenulu jurangundru mili kulno ngamalkanani, nulu mita bakunani
kara nganti ngamalkanani kara, nau marundru tikana warai, nunkangu
jatanani: Nurujeli wokarau ja kurlini ngamana ngariau?
8 Nau wata nunkangu jatala nganai: Ngakangu buka ngankinganimai,
ja ngampipateriau, ja mili ngakani ngamamai, ngato matja tajina warai ja
tapana warai; ja ngadani bakana jundru tajinanto ja tapananto?
9 Nulu nina mili jurakokala nganai, nau jirijiribani jaurani nunkanani
pankina warai? A-ai, ngato ngundrai.
10 Jeruja bakana jura, jura pratjana ngankana warai, mina jurangu matja
jirijiribana, jatanau: Ngaiani mili baku nganai, ngangau mina ngaiani
wilpanto nganai ngankala, ngaiani ngankana warai.“

(Ngantjani-jaura G. D. 14. Trinitatis.)

11 Jendranguta Nau Jerusalemia palkana wonti ja Samaria ja Galilaia
mitani palkingana wonti.
12 Ja Nau ngura kulnuni wirinani, nunkangu materi marapratjana
gambanto mandurina wonti, tana worita terkana wonti.
13 Ja tana ngaiala pirnali karkana wonti: „Jesujai, Ngujangujara
jinkinietjajai, ngaianingu kalumiltjamiltjariau!“
14 Ja Nulu tanana najina, Nau tanangu jatana wonti: „Wapanimai,
ja Priesta worangu wondraterianau!“ Ja jendranguta tana wapana, tana
kulikiririgana wonti.
15 Kulno tanangundru najiterina, nau matja tepirina, nau tarpina tikana
wonti, ja Goda ngaiala pirnali jurakokana wonti.
16 Ja nau mudlani woraterina wonti nunkangu tidnani, ja nina ju-
rakokana wonti; ja nau Samaritala nganana wonti.
17 Ja Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Wata marapratjana
kulikiri pantjina warai? Woderi mara wora ja mandru mandru?
18 Wata tanana mankamankana, tanana karitjina tikananto Goda ju-
rakokala, windri nulupini kana tulali?“
19 Ja Nau nunkangu jatana wonti: „Terkakamai ja wapau; morlalu
ngundranali jinkanali jidna tepi ngankana warai.“

20 Pharisaiali nina jakalkana wonti: „Winta Godaia milila wokarai?“
Nulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Godaia milila wata jeruja
wokarai, tanali nina ngujamanani.
21 Tana bakana wata jatala nganai: Najiau ninkida, najiau jerra; ngangau
mai, Godaia milila jurangu terti nganai.“
22 Nau milini nunkanani jatana wonti: „Ditji wokarala nganai, tanan-
gupini jura jertapaterila nganai Kanaia Ngatamuraia ditji kulno najila, ja
jura nina wata najila nganai.
23 Ja tana jurangu jatala nganai: Najiau ninkida, najiau jerra; wata
wapanau, bakana wata karipaterianau.
24 Ngangau worderu talara praitji, nau mintjiai pariwilpaia wondiri kul-
nundru pariwilpaia wondiri kulnujelu, jeruja bakana Kanaia Ngatamura
nganala nganai ditjini nunkanani.
25 Ngopera Nau pirna ketjaketjananto, ja tanalipini kana ngujali nina
woranantо.
26 Ja worderu Noahni ditjini pantjina wonti, jeruja bakana Kanaia
Ngatamuraia ditjini nganala nganai.
27 Tanali tajina wonti, tapana wonti, noa patana wonti, noa pantjina
wonti, jenia ditjielu, Noah bota pirnani wirina wonti; ja kunditji wokarana
wonti, ja pratjana nandrana wonti.
28 Bakana jeruja, worderu Lotani ditjini pantjina wonti: tanali tajina
wonti, tapana wonti, burungankana wonti, jinkimalina wonti, kurana
wonti, wotina wonti.
29 Nunkangupini ditjini, Lot Sodom ngurandru dunkana kurana, turu ja
turukandri pariwilpandru godana wonti, ja pratjana nandrana wonti.
30 Jeruja nunkangupini ditjini nganala nganai, nunkangu Kanaia Ngata-
mura wondraterila nganai.
31 Worana nunkangupini ditjini punga mangatandrani nganai, ja poto
nunkani pungani parai, wata ngarina tikaiatimai tanana manila; ja
worana maruni nganai, bakana wata karitjina tikaiatimai nunkangu, mina
nunkangu ngadani nganai.
32 Ngundranimai Lothani noa!
33 Warlenulu wontiai tepi nunkani kulkala, nulu nina tintala nganai; ja
warlenulu nina tintai, nulu nina tepi ngamalkala nganai.
34 Ngani jurangu jatai: Nunkangupini tinkani mandru turarani piri
kulnuni parala nganai; kulno Nulia patala nganai, ja kulno Nulia worarala
nganai.
35 Mandrujeli jelali turara ngankala nganai; nana kulno Nulia patala
nganai, ja nana kulno Nulia worarala nganai.
36 Mandru maruni nganala nganai; kulno Nulia patala nganai, ja kulno
Nulia worarala nganai.“
37 Ja tanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Woderi
Kaparajai!“ Nau tanangu jatana wonti: „Woderi pundupundu nganai,
naka kirki jurborila nganai.“

18

1 Nau bakana tanangu jeribaka jaura jatana wonti, jendrangundruja
tana milingeru ngatjinanto ja wata walturinanto.
2 Ja jatana wonti: „Ngura kulnuni kalala kuranietja kulno nganana
wonti, nau Godandru wata japala nganana wonti, ja kanandru wata
manngarina wonti.

3 Mangawaru kulno nunkangupini ngurani nganana wonti, ja nani
nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: «Ngana kulkamai ngakani
talpalandru.»
4 Ja nulu juri wata ngantjana wonti. Ngadani nau warawarapaterina
wonti: «Ngani bakana Godandru wata japali ngananani, ja wata kana
kulnundru manngarinani.
5 Ngangau nandrupini mangawarujeli ngana jupai, ngato nana kulkala
nganai; ngangau nania ngadani wokaraiati ja ngana nandraiati.»“
6 Kapara jatana wonti: „Ngaranau, mina kalala kuranietja tjikatjika
jatai!
7 Godali kana kalkalkana nunkani wata kulkala nganai, tanali ditjini ja
tinkani nunkangu karkai, ja tanangu manju kalumiltjamiltjarila nganai?
8 Ngani jurangu jatai: Nulu tana nurujeli kulkala nganai. Kanaia
Ngatamura wokaranani, Nulu bakana morlalu ngundrana mankamankala
nganai?“

(Ngantjani-jaura G. D. 11. Trinitatis.)

9 Nau nina jeribaka jaura palpani jatana wonti, tana munta talku
ngundraterina wonti ja kana nguruni gilbarina wonti:
10 „Kana mandru tarana wonti Godaia pungani ngatjila; kulno Pharisaia
nganana wonti, ja kulno mardatandra kampanietja.
11 Pharisaia terkana wonti ja ngatjina wonti jeruja: «Godajai, ngato
jidna jurakokai, ngangau ngani wata kana pilki jeribaka, watawatali
maninietja, kana tjikatjika, pinta wokaribanietja, ja bakana wata naupini
mardatandra kampanietja jeribaka.
12 Pota mandru ngani milja ngamai ditji mara wora ja mandruni,
ja marapratjanandru ngato buru kulno jinkiai pratjanandru ngato nga-
malkai.»
13 Ja mardatandra kampanietja worita terkana wonti, nau wata jertapa-
terina wonti milki tjenmala tarala pariwilpaia, a-ai, nau munambiri nan-
draterina wonti ja jatana wonti: «Godajai, ngakangu kanani madlentjani
kalumiltjamiltjariau!»
14 Ngani jurangu jatai: Naupini morla talku ngarina tikana wonti
pungaia nunkanaia nunkangu. Ngangau warle pirna ngankateriai, nau
waka pantjila nganai, ja warle waka ngankateriai, nau pirna pantjila
nganai.“

15 Tanali bakana kupa waka nunkangu wokaralkana wonti, nulu tanana
karakarananto; ja milieli jenia najina, tanali tauaua daudauana wonti.
16 Jesujeli tanana karkana wonti ja jatana wonti: „Kupa waka worani
patanau ngakangu wokarananto, ja tananaia wata daudauanau; ngangau
tanangu Godaia milila nganai.
17 Morlalu ngani jurangu jatai: Warle Godaia milila wata patai kupa
wakali jeribaka, nau nunkangu wata wirila nganai.“
18 Ja kana kaparali nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietja ngumujai, mina ngato ngankananto tepi ngurali maratunka
manila?“
19 Jesus nunkangu jatana wonti: „Minandru jundru ngana ngumu dikai?
Wata kulno ngumu nganai, windri Goda kulnulu.
20 Jirijiribani jaura jidni milkila: Wata pinta wokaribamai, wata narielu
nandramai, wata kurieli maniamai, wata jedi jaura morlalu jatamai,
ngaperi jinkani ja ngandri jinkani pirna ngundramai.“
21 Nau jatana wonti: „Jenia pratjana ngato ngamalkai kupandru.“

22 Jesujeli jenia ngarana, Nau nunkangu jatana wonti: „Windri kulno
jundru wata ngamalkai: Pratjana mina jundru ngamalkai jinkau kalalaia,
ja wangiwangini bakujeli jinkiau, ja jundru poto pirna pariwilpani
ngamalkala nganai; ja tikau, ja ngakangu karipateriau!“
23 Nulu jenia ngarana, nau ngaurongaurorina wonti, ngangau nau poto
pirna nganana wonti.
24 Jesujeli najina, nau ngaurongaurorinani, Nau jatana wonti: „Worderu
mati tana kana poto pirna Godaia mililani wirila nganai!
25 Morla ngaua nganai, Camuli kulno kuri pikiri wilpani palkingananto
kana poto pirnani, nau Godaia mililani wirinanto.“
26 Tanali jenia ngarana jatana wonti: „Warlengarla tepita manila
nganai?“
27 Nau jatana wonti: „Mina kanani ngandandariai, ngarla Godata wata
ngandandariai.“
28 Petrus jatana wonti: „Mai, ngaiani pratjana woraranala ja jinkangu
karipaterinala.“
29 Nau tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Wata kulno
nganai, nulu matja worarana punga kara, ngaperi ja ngandri kara, neji
ngatata kara, noa kara, kupa kara, Godaia mililandru,
30 Nulu wata pota marapu morla manila nganai nunkangupini miljarani,
ja miljarani nau wokarala nganai tepi ngurali.“

(Ngantjani-jaura G. D. Quinquagesimä.)

31 Ja Nulu mili marapratjana patana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Mai, ngaiana Jerusalemia tarala nganai, ja jenia pratjana morlalu pantjila
nganai, mina Propheta worali dakana wonti Kanaia Ngatamurandru.
32 Ngangau tanali nina kana koni ngulkujeli jinkila nganai, ja tanali nina
ngirkibala nganai ja nunkangu madlentji jatala nganai ja ngaltja worala
nganai,
33 Ja tanali nina wirieli nandrala nganai ja nari ngankala nganai; ja
ditjini parkulani Nau jiritjila nganai.“
34 Ja tanali jenia bulu ngujamana wonti, ja naupini jaura tanangu purru
nganana wonti, ja tanali bulu patana wonti mina tanangu matja jatana.
35 Jendranguta Nau Jericho karakara wokarana wonti, ja kana butju
paltuni ngamana wonti potuni ngatjila.
36 Nulu matja ngarana, kana wolara wiri nganani, nulu jakalkana wonti
mina jenia nganai.
37 Tanali nunkangu kaukaubana wonti: „Jesus Nazaretala wiringala
wapaia.“
38 Ja nau maritjina wonti ja jatana wonti: „Jesujai, Davidani ngatamura-
jai, ngakangu kalumiltjamiltjariau!“
39 Tana ngopera wiringana nina daudauana wonti nau ngapurinanto; ja
nau morla parparali maritjina wonti: „Davidani ngatamurajai, ngakangu
kalumiltjamiltjariau!“
40 Ja Jesus banbana wonti ja jirijiribana wonti nina nunkangu
padakananto. Nau nunkangu matja karakara, Nulu nina jakalkana wonti
41 Ja jatana wonti: „Mina jidni ngantjai, ngato jinkangu ngankananto?“
Nau jatana wonti: „Kaparajai, ngato najinanto.“
42 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Najiamai! morlalu ngundranali
jinkanali jidna kulkana warai.“
43 Ja nurujeli nulu nakaldra najina wonti ja nunkangu karipaterina
wonti ja Goda jurakokana wonti. Ja kana wolarali pratjanali jenia najina,
Goda jurakokana wonti.

19

(Ngantjani-jaura Godaia punga kulikiri ngankani ditjini.)

1 Ja Nau wirina wonti, ja Jericho ngurani palkingana wonti.
2 Ja mai, kana kulno tala nunkani Zachäus, nau mardatandra kampani-
etjaia kapara nganana wonti, ja kana poto pirna.
3 Ja nulu wontina wonti Jesus najila worana nau nganai, ja nau
ngandandarina wonti kana wolarandru; ngangau nau kana wordu waka
nganana wonti.
4 Ja nau ngopera mindrina wonti ja tandra pitani katina wonti nina
najila; ngangau naka Nau palkinganantо.
5 Ja Nau nunkangupini pirini wokarana, Jesujeli nina najina tarana
wonti ja nunkangu jatana wonti: „Zachäusajai, nurujeli ngariau, ngangau
ngani karari jinkani pungani ngamananto.“
6 Ja nau nurujeli ngarina wonti, ja murlali pirna nina patana wonti.
7 Ja pratjanali tanali jenia najina, buljubuljurina wonti ja jatana wonti:
„Nauja kana madlentji kulnuni wirina warai jerra ngamala.“
8 Zachäus karakararina wonti ja Kaparani jatana wonti: „Mai, Kaparajai,
poto jura ngakani ngato wangiwangini jinkiai; ja ngani kana kulnundru
palpa ngukingukipaterina warai, ngato nunkangu pota mandru mandru
morla jinkina tikai.“
9 Jesus nunkangu jatana wonti: „Karari nunkangupini pungani murla
pantjina warai, ngangau nauja bakana Abrahamani ngatamura nganai.
10 Ngangau Kanaia Ngatamura wokarana wonti wontila ja kulkala, mina
tintaterina warai.“

11 Tanali jenia ngarana, Nau jeribaka jaura kulno morla jatana wonti,
ngangau Nau Jerusalemingu karakara nganana wonti, ja ngangau tanali
ngundrana wonti Godaia milila nurujeli wondraterinanto.
12 Nau jatana wonti: „Kana pirna mita woritaia palkana wonti nunkangu
milila manila ja nakaldra tikala.
13 Nulu mili nunkani marapratjana karkana wonti, ja nulu tanangu
mardatandra pirna marapratjana jinkina wonti ja tanangu jatana wonti:
«Jinkimalianimai ngani wokaranantulu.»
14 Kana wolara nunkani nunkangu kalakalarina wonti, ja nunkangu
ngadani mili palpa jinpana wonti ja jatana wonti: «Ngaiani wata ngantjai,
naupini ngaianingu kapara ngananantо.»
15 Ja jendranguta nau matja tikana ja milila matja manina, nulu jirijirib-
ana wonti tananapini mili nunkangu karkala, tanangu nulu mardatandra
matja jinkina; ngangau nulu ngujamananto warle palpa jinkimalinala.
16 Ngoperala terkana wonti ja jatana wonti: «Kaparajai, mardatandra
pirnali jinkanali mardatandra pirna marapratjana morla ngokana warai.»
17 Ja nau nunkangu jatana wonti: «Matja, jidni mili ngumu, ngangau
jidni talku nganana warai wakawakani, ngurula ngamalkau ngura mara-
pratjanani.»
18 Mili mandrula wokarana wonti ja jatana wonti: «Kaparajai, mar-
datandra pirnali jinkanali mardatandra pirna mara wora morla ngokana
warai.»
19 Nau bakana nunkangu jatana wonti: «Bakana jidni kapara
ngananantо ngura mara worani.»
20 Ja kulno morla wokarana wonti ja jatana wonti: «Kaparajai, najiau
mardatandra pirna jinkani, ninapini ngato katieli karana ngamalkana
warai;

21 Ngangau ngani jinkangundru japali nganana warai, ngangau jidni
kana ngurunguru nganai; jundru maniai, mina jundru wata kuranala, ja
kampai, mina jundru wata jaupanala.»
22 Nau nunkangu jatana wonti: «Jinkani manandru ngani jinkangu
kalala jatai, jidni mili madlentji! Jidni milkila nganana warai ngani kana
ngurunguru nganai, ngato maniai, mina ngato wata kuranala, ja kampai,
mina ngato wata jaupanala.
23 Ja minandru jundru mardatandra ngakani wata mardatandrajinki-
malinietjani jinkina warai? Ngangau ngato wokaranani nina kalalanto
maninanto.»
24 Ja tanangu naka terkanani Nau jatana wonti: «Nunkangundru
ninaia mardatandra pirna manianau, ja ninaia nunkangu jinkianau, nulia
mardatandra pirna marapratjana ngamalkai!»
25 Ja tana nunkangu jatana wonti: «Kaparajai, nulia mardatandra pirna
marapratjana ngamalkai!»
26 Ngangau ngani jurangu jatai: «Nunkangu, nulu ngamalkai, tanali
jinkila nganai; nunkangundru, nulu wata ngamalkai, tanali bakana jenia
manila nganai, mina nulu ngamalkai.
27 Tanapini talpala ngakani, tanali wata ngantjana warai, ngani tanangu
kapara ngananantо, ninkida wokaralkanimai, ja ngakangu milkini nan-
dranimai!»“
28 Ja Nau jenia matja jatana, Nau ngopera Jerusalemia taringana wonti.
29 Jendranguta Nau Bethphage ja Bathania ngurani wokarana, nunkangu
mardawonpani, nina tanali dikai maninindri mardawonpa, nulu mili
mandru nunkani jinpana wonti,
30 Ja jatana wonti: „Wapalumai nunkangu ngura wakankari, ja judla
jerra wirina, judla donki kuparu workamantraterinani mankamankala
nganai, nunkangu wata kana kulno dukaterinala; nina dukaralumai ja
tikalkalumai!
31 Ja kulnujeli judlana jakalkanani: «Minandru judla ninaia dukarai?»
Jeruja judla nunkangu jatala nganai: «Kaparali ninaia ngamalkananto».“
32 Pudla mili wulu wapana wonti, ja jeruja mankamankana wonti,
worderu Nau pudlangu jatana warai.
33 Pudlali nina kuparu dukarana, kapara wora nunkani pudlangu jatana
wonti: „Minandru judla ninaia kuparu dukarai?“
34 Pudla jatana wonti: „Kaparali ninaia ngamalkananto.“
35 Ja pudlali nina Jesungu tikalkana wonti, ja tanali kati tanani nunkangu
kuparani kurana wonti, ja Jesus nankangu kurana tarana wonti.
36 Nau palkanani, tanali kati tanani paltuni jaupana wonti.
37 Nau maninindri mardawonpaia kalikalini karakara wokarana, mili
wolarali wonina wonti mankina Goda ngaiala pirnali jurakokala pirnala
pratjanandru, tanali matja najina.
38 Ja tana jatana wonti: „Ngaiani Kapara jurakokai, Nauja wokarai
Kaparaia talani! Murla pariwilpani, ja pirnala mirini!“
39 Ja Pharisaia palpa kana wolarandru nunkangu jatana wonti: „Ngu-
jangujara jinkinietjajai; milini jinkanani daudauamai!“
40 Ja Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngani jurangu jatai:
Tanapini ngapu ngananani, marda maritjila nganai.“

(Ngantjani-jaura G. D. 10. Trinitatis.)

41 Ja Nau matja karakara wokarana, Nulu ngura najina wonti ja jindrana
wonti nunkangundru,

42 Ja jatana wonti: „Jundru jenia ngujamanani nunkangupini ditjini
jinkanani, mina murlani jinkanani ngananantо! Ja jenipara jinkangu
milkini kurukuru nganala wapaia.
43 Ngangau ditji wokarala nganai jinkangu, ja talpalali jinkanali wondiri
wotina karitjila nganai ja jidna kapikapila nganai, ja paruparu tanali jidna
jupala nganai;
44 Ja tanali jidna ja kupa jinkani dakangandrala nganai, ja tanali
wata marda kulno kulnuni parananto worarala nganai; ngangau jundru
ngantjani ditji jinkani wata ngujamanala.“
45 Ja Nau Godaia pungani wirina wonti, ja Nulu wonina wonti tanana
narrala, tana nunkangu jinkimalina wonti ja tanali burungankana wonti,
46 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Dakanala parai: Punga ngakani
ngatjini punga nganai, ja jura ninaia watawatali maninietjaia minka
ngankanala.“
47 Ja Nulu ditji pratjanani ngujangujara jinkina wonti Godaia pungani.
Ja Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali ja pinarali wontina wonti nina
nandrala,
48 Ja tanali wata mankamankana wonti mina tanali ngankananto;
ngangau kana wolarali nina ngantjana wonti ja nina ngarana wonti.

20

1 Jendranguta ditji kulnuni, Nulu kana wolarani Godaia pungani
ngujangujara jinkinani ja ngantjani jaura kaukaubanani, Priesta pirna ja
jaura jinkinietja pinarani jela terkakana wonti ja nunkangu jatana wonti:
2 „Ngaianingu jatamai, mina ngurulali jundru jenia ngankai, ja warle
jinkangu ninapini ngurula jinkina warai?“
3 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Bakana ngato jurana
jaura kulno jakalkala nganai, ja jura ngakangu jatananto:
4 Johannini multibanila, pariwilpandru kara kanandru kara nganana
wonti.“
5 Tana warawarabijiribamalina wonti ja jatana wonti: „Ngaiani
jatanani: «Pariwilpandru,» Nauja jatala nganai: Minandru jura nunkangu
wata morlalu ngundrana wonti?
6 Ngaiani jatanani: «Kanandru,» kana wolarali ngaianina mardali
diaiati, ngangau tanalia morlalu ngundrai, Johannes Prophata nganana
wonti.
7 Ja tanali kalabana wonti: Ngaiani ko wodajerindru.“
8 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Bakana ngani jurangu wata jatai, mina
ngurulali ngato jenia ngankai.“
9 Nulu wonina wonti kana wolarani ninapini jeribaka jaura jatala:
„Kana kulnujeli wain maru kurana wonti ja nina marunajinajibanietja
worangu worarana wonti ja palkana wonti ditji marapu.
10 Ditji talkuni nulu marunajinajibanietja worangu mili kulno jinpana
wonti, tanali nunkangu wain maruja tandra jinkinanto; ja marunajina-
jibanietja worali nina nandrana wonti, ja nina kala jinpana wonti.
11 Ja nakaldra nulu mili kulno jinpana wonti; bakana ninapini tanali
nandrana wonti, ja nina ngirkibana wonti, ja nina kala jinpana wonti.
12 Ja nulu mili kulno morla jinpana wonti; tanali bakana nunkangu tapa
jinkina wonti, ja nina palarani worarana wonti.

13 Wain maruja kapara jatana wonti: «Mina ngato ngankananto? Ngato
ngatamura ngantjalu ngakani jinpala nganai; tanali nina najinani, tana
nintali warawararila nganai kara.»
14 Wain maru najinajibanietja worali nina najina wonti, tana nganka-
malina wonti ja jatana wonti: «Naupini maratunkaia; ngaiani nina nari
nandrananto maratunka ngaianani ngananantо.»
15 Ja tanali nina wain marundru palarani worarana wonti, ja nina nari
ngankana wonti. Mina wain maruja kaparali tanangu ngankala nganai?
16 Nau wokarala nganai, ja tananapini marunajinajibanietja worana
nandrala nganai.“ Tanali jenia ngarana, tana tatakana wonti: „A-ai.“
17 Nulu tanana nguru talpana najina wonti ja jatana wonti: „Mina jenia
nganai, matja dakanala parai: Naupini marda, nina wotinietjali worana
wonti, nau marda buru pantjina wonti?
18 Worana nunkangupini mardani puriai, nina nulu nankanankala
nganai; worangu nau marda purila nganai, ninapini nulu turara ngankala
nganai.“
19 Ja Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali wontina wonti nunkangupini
ditjini mara nunkangu kurala, windri tana kana wolarandru japali
nganana wonti; ngangau tanali ngujamana wonti, Nau tanangu ninapini
jeribaka jaura jatana warai.
20 Ja tanali nina matja najinajibana, tanali kurukuru najinajibanietja
jinpana wonti, tanali jeljujeljujeli talku wondraterina wonti, tanali nina
jaurali patananto, ja nina kana kaparani ja najinajibanietjaia ngurulani
ngulkujeli jinkinanto.
21 Ja tanali nina jekibana wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, ngaiani milkila, jundru talku kaukaubai, ja ngujangujara
jinkiai, ja manubaku nganai, ja morlalu Godaia paltundru ngujangujara
jinkiai;
22 Ngaianingu talku nganai, ngaiani mitaia kaparani kalala jinkinani
kara, pani kara?“
23 Nulu tanani jeljujelju ngujamana wonti, ja Nau tanangu jatana wonti:
„Minandru jura ngana wontjai?
24 Ngakangu kalalaia mardatandra kulno wondralkamai. Waninunkani
mudla ja jaura dirkalani nulia ngamalkai?“ Tanali kalabana wonti ja
jatana wonti: „Mitaia kaparaia.“
25 Nau tanangu jatana wonti: „Jinkianau kaparaia poto kaparani ja
Godaia poto Godani!“
26 Ja tanali ngandandarina wonti nina jaura kulnujeli patala kana
wolarandru; ja nunkani kalabani jaurandru tana ngaruparana wonti ja
ngapurina wonti.
27 Sadducaia palpa nunkangu karakararina wonti, tana jatai: „Narila
wata morla jiritjila nganai,“ ja nina jakalkana wonti ja jatana wonti:
28 „Ngujangujara jinkinietjajai, Mosili ngaianingu dakana wonti, kana
kulnuja nejieli, nulu noa ngamalkana warai, kupa pani palinani, ngatata-
jeli nunkanali nana widla patananto ja nejini nunkanani ngatamura
jiritjibananto.
29 Neji mara mara wora ja mandru nganana wonti; ja ngoperalali noa
patana wonti ja kupa pani palina wonti;
30 Ja mandrulali nana widla noa patana wonti, nau bakana kupa pani
palina wonti.

31 Ja parkulali nana patana monti, nunkangu jeribaka bakana tanali
mara wora ja mandrujeli, ja tanali wata kupa worarana wonti ja palina
wonti.
32 Pratjanani ngadani bakana widla palina wonti.
33 Terkakani ditjini, waninunkani noa tanangundru nani nganala
nganai? ngangau mara wora ja mandrujeli nana noa ngamalkana wonti.“
34 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Nunkanipini
mitaia kupali noa patai ja noa pantjiai;
35 Tana talku nganai jenipara milila ja narindru jiritjina manila, tanali
wata noa patai ja noa pantjiai.
36 Tana ngandandarila nganai palila, ngangau tana angelani jeribaka
nganai ja Godaia kupa, ngangau tana narindru jiritjini kupa nganai.
37 Narila jiritjila nganai, jenia bakana Mosili dilka nindrini wondrana
wonti, worderu nulu Kaparani dikai: «Goda Abrahamani ja Goda Isaakani
ja Goda Jakobani.»
38 Goda wata naria Goda nganai, a-ai, tepia; ngangau nunkangu tana
pratjana tepi.“
39 Jaura jinkinietja palpali kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngujangu-
jara jinkinietjajai, jundru ngumu kaukaubana warai.“
40 Tanali wata morla wontjana wonti nina minakulno jakalkala.
41 Nau tanangu jatana wonti: „Worderu tana jatai, Christus Davidani
ngatamura nganai?
42 Ja David munta wina jaurani jatai: «Kapara jatanala Kaparani
ngakanani: Ngakangu ngunarani ngamana ngariau,
43 Ngato talpala jinkani jinkangu tidnani kuranantulu, tidnaparani piri
jeribaka.»
44 Davidali nina Kapara dikanani, worderu Nau ngatamura nunkani
nganai?“
45 Kana wolarali jenia ngaranani, Nau milini nunkanani jatana wonti:
46 „Ngamalkaterianau jaura jinkinietjandru, tanali ngantjai kati wirdieli
wirarila, ja jaura murlali jinkimalini pirini, ja ngamani piri ngopera jaura
pungani, ja ngamani piri ngopera buka pirnani;
47 Tanali mangawaruja punga tajiai ja ngatjina wirdieli wondralkateriai.
Tanalipini kalala morla pirna manila nganai.“

21

1 Nulu najina tarana wonti, ja kana poto pirna najina wonti, worderu
tanali poto tanani mardatandra kokuni kurana wonti.
2 Nulu bakana mangawuru wangiwangi kulno najina wonti, nandru
mardatandra wakawaka mandru kurana wonti
3 Ja jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai, nandruja mangawaru
wangiwangieli morla kurana wonti pratjanani.
4 Ngangau tanalipini pratjanali tanani poto manamirindru Godaia
potuni kurana warai; nandruja nankani ngaljengaljendru pratjana, mina
nandruja ngamalkana warai, nankani poto pratjana, kurana warai.“
5 Ja palpa Godaia pungandru jatanani, worderu nauja marda ngumujeli
ja poto ngumujeli tjirkatjirkaraterina, Nau jatana wonti:
6 „Jenia mina jura najiai — ditji wokarala nganai, tanangupini wata
marda kulno kulnuni parala nganai, ninaia tanali wata dukarala nganai.“
7 Tanali nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara jinkini-
etjajai, winta jenia pantjila nganai? Ja mina nauja malka nganai jenia
pantjinanto?“

8 Nau jatana wonti: „Ngamalkaterianau, tanali jurana karkarkaiati;
ngangau marapu talani ngakanani wokarala nganai ja jatala nganai:
Ngani Naujamata; ja: Miljaru matja karakararina warai. Tanangu wata
wapantianau!
9 Jura tirimalinandru ja tiripatijiritjinandru ngaranani, wata japali
nganananau, ngangau jenia ngopera pantjinanto; ju mudani wata nurujeli
wokarai.
10 Ngadani Nau tanangu jatana wonti: Kana wolara tiriterkakala nganai
kana wolarani, ja mitaia kaparaia milila mitaia kaparaia mililani,
11 Ja mita wiltjiwiltjina pirna nganala nganai mankamanka, ja maua
pirna ja muntja pirna pilki ja pilki paruparu nganala nganai, ja japa pirna
ja malka pirna pariwilpandru pantjila nganai.
12 Tanangupini pratjanani ngopera tanali jurangu mara kurala nganai
ja jurangu tirikaripaterila nganai; tanali jurana jaura pungani ja kanjan-
garini ngulkujeli jinkila nganai, ja mitaia kaparani ja najinajibanietjani
wapalkala nganai ngakani talandru.
13 Jenia tanali jurangu ngankala nganai malka nganananto.
14 Jurani ngarali jenia patanau, jura wata manujeli ngundrananto mina
jura kalabananto.
15 Ngangau ngato jurangu mana ja kirila jinkila nganai, nunkangu jurani
talpalali pratjanali wata tjakakala nganai, ja wata ngandrawalkala nganai.
16 Jurana ngaperali ja ngandrieli ja neji marali ja kana kamanelieli ja
kamanelieli jurana ngulkujeli jinkila nganai, ja palpa jurangundru tanali
nari ngankala nganai.
17 Ja pratjana jurana kalakalarila ngunai ngakani talandru.
18 Ja para kulno jurani mangatandrani jura wata tintala nganai.
19 Jura ngurunguru nganananai, jura mungara jurani kulkala nganai.
20 Jura najinani tirimalinaia kana wolarali Jerusalem matja kapikapina,
ngadani ngujamanau, ngurawalpa nunkani wokarana warai.
21 Ngadani tana Judaia mitani nganananai mardawonpaia japa mindri-
nanto, ja tana ngura pirnani terti nganananai puntinanto, ja tana ngura
wakani nganananai wata nunkangu wirinanto.
22 Ngangau kalala ditji tanapini nganai, pratjana morlalu pantjinanto
mina dakanala parai.
23 Jakajai tanangu mandrantjuni ja ngama jinkinietjani tanangupini
ditjtni! ngangau ketjaketjana pirna mitani nganala nganai ja tiri tanan-
gupini kana wolarani.
24 Ja tana kalti tirieli palila nganai, ja tanali tanana dupudupu kana
wolara pratjanani wapalkala nganai; ja kana ko wolarali Jerusalem tidnali
dakala nganai kana koja ditji mudanantulu.

(Ngantjani-jaura G. D. 2. Advent.)

25 Ja malka pantjila nganai ditji pirnani ja pirani ja ditji wakawakani;
ja mitani kana japali nganala nganai ja tana japali ngarrala nganai panto
pirna mandikila tutunganani;
26 Ja kana japandru waltowalto pirna pantjila nganai, ngangau tana
japali kalkai mina wolja mita maruni wokarananto; ngangau bakana
pariwilpaia ngurula wiltjiwiltjila nganai.
27 Ja ngadani tanali Kanaia Ngatamura najila nganai talara palkujeli
wokaranani ngurunguru ja pirna.
28 Ja jenia woninani, terkakanau ja mangatandra miririanau, ngangau
kulkani jurani karakara wokarai.

29 Ja Nau jeribaka jaura tanangu jatana wonti: Najianau tandra nindri
ja nindri warupoto.
30 Tana matja kuljakuljarina, jura najiai ja muntali ngujamai, wol-
drakanja karakara nganai.
31 Jeruja bakana jura najinani jenia matja pantjina, ngujamanau: Godaia
milila karakara nganai.
32 Morlalu ngani jurangu jatai: Naupini nguja wata mudala nganai jenia
pratjana pantjinantulu.
33 Pariwilpa ja mita maru mudala nganai, ja jaura ngakani wata mudala
nganai.
34 Ngamalkaterianau, jura wata ngara nankaterinanto mirantjatieli
tajina ja parawarala tapana ja tepindru manujeli ngundraterina, ja
naupini ditji jurangu nurujeli wokaraiati.
35 Ngangau minti jeribaka nau wokarala nganai kanani warupotuni,
tana mita maruni ngamai.
36 Ngangau milingeru tepi ngamanau, ja ditjini pratjanani ngatjianimai,
jura ngurunguru pantjinanto nunkangundru pratjanandru, mina pantjila
nganai, japa mindrila, ja Kanaia Ngatamurani terkala.“

37 Ditjini Nulu Godaia pungani ngujangujara jinkina wonti, jr tinkani
Nau dunkana wonti mukaturarala nunkangu marda wonpani, nina tanali
dikai maninindri mardawonpa.
38 Ja kana wolara dankudankubana nunkangu wokarana wonti Godaia
pungani, nina ngarala.

22

1 Pulkurutjeribani ditji pirna, nina tanali dikai Passa, karakararina
wonti.
2 Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali wontina wonti, worderu tanali nina
nari ngankananto, ngangau tana kana wolarandru japali nganana wonti.
3 Satan wirina wonti Judangu, nau tala Ischariot, nau marapratjana ja
mandrundru kulno nganana wonti.
4 Ja nau wapana wonti ja Priesta pirnani ja jirijiribanietjani ngankama-
lina wonti, worderu nulu nina tanangu wontawontananto.
5 Ja tana mankina wonti; ja tana kulnukulnuni nganana wonti nunkangu
mardatandra jinkila.
6 Ja nulu jenia talpadakana wonti, ja ditji talku wontina wonti, nina
tanangu kana wolara panini ngulkujeli jinkila.
7 Pulkurutjeribani ditji pirna kantji wokarana wonti, nunkangupini
tanali Passa kuparu nandrananto.
8 Ja Nulu Petrus ja Johannes jinpana wonti ja jatana wonti: „Wapalumai
ja Passa kupara ngaianani ngankingalumai, ngaiana nina tajinanto.“
9 Pudla nunkangu jatana wonti: „Wodaninkinaia jidni jertapateriai ngali
nina ngankingananto.“
10 Nau pudlangu jatana wonti: „Mai, judla ngurani wirinani, kana
kulno judlangu mandurila nganai, nulu ngapakoko mandrai; nunkangu
karipaterialumai pungaia, woderi nau wiriai,
11 Ja punga ngamalkanietjani jatalumai: Ngujangujara jinkinietja
jinkangu jatai: Woderi tajini piri nganai, nunkangu ngato Passa kuparu
ngakani milintali tajinanto?
12 Ja nulu judlangu tajini piri pirna, matja ngankingana, wondrala
nganai, naka nina ngankingalumai.“

13 Pudla matja wapana, pudlali jeruja mankamankana wonti, worderu
Nau pudlangu jatana warai: ja pudlali Passa kuparu ngankingana wonti.
14 Ja ditji matja wokarana, Nau ngamana ngarina wonti, ja Apostel
marapratjana ja mandru nunkangunto.
15 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngani wolkareli ja ngalkujeli nganana
warai ninapini Passa kuparu jurangu jelali tajila ngakani ketjaketjanani
ngopera.
16 Ngangau ngani jurangu jatai: Ngato ninaia wata morla tajila nganai,
jenia Godaia mililani morlalu pantjinantulu.“
17 Ja Nulu koko patana wonti ja jurakokana wonti ja Nau jatana wonti:
„Ninapini patanau ja jura muntali puntibijiribamalianau.
18 Ngangau ngani jurangu jatai: Ngato wata morla waina nindri
tandrandru tapala nganai Godaia milila wokaranantulu.“
19 Ja Nulu buka patana wonti ja jurakokana wonti ja nina wokaribana
wonti ja tanangu jinkina wonti ja jatana wonti: „Naupini ngani palku
nganai, ninaia ngani jurangu jinkiteriai; jeruja ngankanimai ngakangu
ngundrala!“
20 Jeruja bakana koko tajinani ngadani, ja jatana wonti: „Naupini
koko Testamenta marra nganai ngakani kumarani, ninaia ngani jurangu
nangateriai.“
21 Ja mai, ngakani wontawontanietjaia mara ngakangunto kurlini
nganai.
22 Ja Kanaia Ngatamura wapai worderu morlalu kurana wonti; ja jakajai
nunkangupara kanani, nulia ninaia wontawontala nganai.
23 Ja tanali wonina wonti jakalkijiribamalila, warlenulu tanangundru
nganai, nulia jenia ngankala nganai.

(Ngantjani-jaura Bartholomäuni ditjini.)

24 Tana bakana jatamalina wonti jendrangundruja, worananau morla
pirna nganai tanangundru.
25 Nau tanangu jatana wonti: „Kana wolaraia kaparali tanangu jiri-
jiribai, ja ngurula ngamalkanietja tanani tanali dikai: «kapara ngumu.»
26 Jura wata jeruja, a-ai, worananau morla pirna jurangundru nganai,
wakani jeribaka pantjinanto; ja kapara milini jeribaka.
27 Ngangau worananau morla pirna nganai, nau kurlini ngamai kara,
nau mili nganai kara? Wata jeruja nganai, nau kurlini ngamai? Ngani
jurangu terti nganai mili jeribaka.
28 Jura tanaia nganai, tanaia ngakangunto wonki nganana warai ngakani
wontjanani;
29 Ja ngato jurangu milila jinkiai, worderu Ngaperali ngakanali matja
jinkina; ngangau jura tajinanto ja tapananto ngakani kurlini mililani
ngakanani.
30 Ja jura kaparaia pirini ngamala nganai Israelani kapara marapratjana
ja mandruni kalala kurala.“

31 Kapara jatana wonti: „Simoniai, Simoniai, mai, Satanali wontjana
warai jurana buka tandra jeribaka tarauala.
32 Ngani jinkangundru ngatjina warai, morlalu ngundrana jinkani wata
mudananto; ja jidni ngadani matja madlentjandru karitjina, ngatata
jinkani ngurunguru ngankau!“
33 Nau nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngani matja ngankaterina,
jinkangunto bakana kanjangaria ja naria wapala.“

34 Nau jatana wonti: „Ngani jinkangu jatai Petrujai: Karari paia ngaperi
wata jatala nganai, windrila jundru ngana pota parkulu jedieli worarala
nganai ngana ngujamala.“
35 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngato jurana marakala jinpanala, billi
ja pailtji ja tidnaputa pani, jura palpa wata ngamalkanala?“ Tana jatana
wonti: „Pani.“
36 Nau tanangu jatana wonti: „Karari, warle billi ngamalkai, ninaia
maniatimai, jeruja bakana pailtji; ja warlenulu wata ngamalkai, kati
nunkani kalalaia jinkiatimai ja mardakirra burungankaiatimai.
37 Ngangau ngani jurangu jatai: Bakana jenia, mina ngakagundru
morla dakanala parai, morlalu pantjinanto; jenia: Tanali nina madlentji
ngankanietjani terti kurana wonti; ngangau mina ngakangundru dakanala
parai, matja mudana.“
38 Tana jatana wonti: „Kaparajai, najiau ninkida mardakirra mandru
parai!“ Nau tanangu jatana wonti: „Matja.“
39 Ja Nau dunkana wonti ja maninindri mardawonpaia wapana wonti,
worderu Nulu milingeru ngankana wonti; ja nunkangu bakana mili
nunkani karipaterina wonti.
40 Nau pirini matja wokarana, Nau tanangu jatana wonti: „Ngatjianimai
jura wontjanilani wiriati.“
41 Ja Nau tanangundru kulnulu tjiringana wonti, diani marda worita
jeribaka, ja pantjaterkana ngarina wonti ja ngatjina wonti ja jatana wonti:
42 „Ngaperiai, jidni jertapaterinani ninapini koko ngakangu wirilkingala;
wata jertapaterina ngakani, a-ai, jinkani pantjinanto.“
43 Angela kulno pariwilpandru nunkangu wondraterina wonti nina
ngurunguru ngankala.
44 Ja Nau naritirimalini wirinani, Nau morla parparali ngatjina wonti;
ja kangu nunkani kumari jeribaka ngakana wonti.
45 Ja Nau ngatjinandru matja terkana tarana, Nau milini nunkanani
wokarana wonti, ja Nulu tanana ngaurongaurojeli mukaturaranani
mankamankana wonti,
46 Ja tanangu jatana wonti: „Minandru jura mukaturarai? Terkakanau
ja ngatjianau, jura wontjanilani wiriati.“
47 Nau jenia jatanani, mai, kana wolara, ja Judas marapratjana ja man-
drundru kulno, tanangu ngopera wapana wonti, ja Jesungu karakararina
wonti nina manatapala.
48 Jesus nunkangu jatana wonti: „Judajai, manatapanali jundru Kanaia
Ngatamura wontawontai?“
49 Tanali nunkangunto matja najina, mina pantjiati, tana nunkangu
jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani mardakirrali nandrananto?“
50 Ja kulnujelit anangundru Priesta pirnaia mili nandrana wonti, ja nina
talpa ngunari wokaribana wonti.
51 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Karari mudau!“ Ja Nulu nina
talpa karakarana wonti ja nina tepi ngankana wonti.
52 Jesus jatana wonti Priesta pirnani ja Godaia pungaia kaparani ja
pinarani, tana nunkangu matja wokarana: „Watawatali maninietjani
jeribaka jura dunkana warai mardakirrali ja pitali?
53 Ngani jurangunto Godaia pungani nganana warai, jura mara jurani
wata ngakangu ngutana warai. Ja naupini jurani ditji nganai ja ngalpuruja
ngurula.“
54 Tanali nina patana wonti ja nina wapalkana wonti ja nina Priesta
pirnaia pungani wirilkana wonti. Ja Petrus woritandru wapantina wonti.

55 Tanali pirini terti matja turu miribana ja ngamana ngarina, bakana
Petrus tanangu terti ngamana ngarina wonti.
56 Widla milieli nina turuni ngamanani najina, ja nina ngurutalpana
najina, nani jatana wonti: „Bakana naupini nunkangunto nganana
warai!“
57 Nau jedina wonti ja jatana wonti: „Widlajai, ngato nina wata
ngujamai.“
58 Ja wolja nina kulnujeli najina wonti ja jatana wonti: „Bakana jidni
tanangundru kulno nganai!“ Petrus jatana wonti: „Wata ngani.“
59 Ja ditji kulno matja mudana, kulnujeli morlalu kurana wonti ja jatana
wonti: „Morlalu, bakana naupara nunkangunto nganana warai, ngangau
nauja Galilaiala nganai!“
60 Petrus jatana wonti: „Kanajai! Ngani ko mina jidni jatai.“ Ja nurujeli,
nau jeruja jatanani, paia ngaperi jatana wonti.
61 Ja Kaparali najina karitjina wonti ja Petrus najina pararana wonti. Ja
Petrulu Kaparaia jaura ngundrana wonti, worderu Nau nunkangu jatala
wiri: „Morla ngopera, windrila paia ngaperi jatananto, jundru ngana pota
parkulu jedieli worarala nganai.“
62 Ja Petrus palaraia dunkana wonti ja burkali pirna jindrana wonti.
63 Ja kanali, tanali Jesus patana wonti, nina ngirkibana wonti ja
nandrana wonti.
64 Ja tanali nina matja walpadakana, tanali nina mudla nandrana wonti
ja nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Ngaianingu morlalu jatamai,
warlenulu jidna nandrana warai?“
65 Ja ngirkibani jaura marapu morla tana nunkangu jatana wonti.
66 Ja matja ditjirina, kana wolaraia pinaru pratjana ja Priesta pirna ja
bakana jaura jinkinietja jurborina wonti, ja tanali nina kaparani tananani
wapalkana wonti,
67 Ja jatana wonti: „Jidni Christus nganai? Ngaianingu jatau!“ Nau
tanangu jatana wonti: „Ngani jurangu jatanani, jura wata morlalu
ngundranani;
68 Ngato jurana jakalkanani, jura ngakangu wata kalabanani, ngana
kurakanani kara.
69 Kararindru Kanaia Ngatamura Godaia ngurulaia ngunarani ngamala
nganai.“
70 Tana pratjana jatana wonti: „Ngarla jidni Godaia Ngatamura?“ Nau
tanangu jatana wonti: „Jura jenia jatai, ngangau ngani Nauja.“
71 Tana jatana wonti: „Mina jaura morlalu ngaiana morla ngamalka-
nanto? Ngangau ngaiana muntali jenia nunkani manandru ngarana
warai.“

23

1 Ja kana wolara tanani terkakana wonti ja nina Pilatungu wapalkana
wonti.
2 Tanali wonina wonti nunkangu ngulkuterkala ja jatana wonti: „Ninap-
ini ngaiani mankamankana warai, Nulia kana wolara ngaianini tjautjau
ngankai ja daudauai mitaia kaparani kalala jinkila ja jatai, Nauja Christus
Kapara nganai.“
3 Pilatulu nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Jidni Juda kanaia
Kapara nganai?“ Nulu nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jidni
matja jatai.“
4 Pilatus Priesta pirnani ja kana wolarani jatana wonti: „Ngato madlentji
pani nunkangupini kanani mankamankai.“

5 Ja tana jadijadibana wonti ja jatana wonti: „Nulia kana wolara patijiritjibai ja Judaia mitani pratjanani ngujangujara jinkiai, ja Nulia Galilaiandru wonina wonti ninkidanilu.“

6 Pilatulu Galilaia ngarana, nulu jakalkana wonti: „Nauja kana Galilaiala?“

7 Ja nulu matja ngujamana, Nau Herodini ngurulandru nganai, nulu nina Herodingu jinpana wonti, naupini nunkangupini ditjini bakana Jerusalemingu nganana wonti.

8 Herodilu Jesus najina, nau pirna mankina wonti; ngangau nau ditji marapuni wolkareli nganana wonti nina najila, ngangau nulu marapu nunkangundru ngarana wonti, ja nau kalkaterina wonti malka kulno nunkangundru najila.

9 Nulu nina jaura marapujeli jakalkana wonti, ja Nulu nunkangu panila kalabana wonti.

10 Priesta pirna ja jaura jinkinietja naka terkana wonti, tana nunkangu pirna ngulkuterkana wonti.

11 Herodili ja milieli nunkanali nina tilpana wonti ja ngirkibana wonti, ja nulu nina kati waru widmana wonti, ja nina nakaldra Pilatungu jinpana tikana wonti.

12 Pilatus ja Herodes nunkangupini ditjini kamaneli pantjina wonti; ngangau pudla ngopera kalakalarilkijiribamalina wonti.

13 Pilatulu Priesta pirna ja kana kapara ja kana wolara matja mapana, nau tanangu jatana wonti:

14 „Jura ninapini kana ngakangu wapalkana warai kulnuni jeribaka, nulu kana wolara karkarkai; ja mai, ngato jurangu mudlani ninaia wontjana warai, ja ngato nunkangupini kanani madlentji pani mankamankana warai, pratjanani jura nunkangundru ngulkuterkai.

15 Bakana Herodili pani; ngangau ngato jurana nunkangu jinpana warai, ja mai, wata madlentji Nulia ngankana warai, jendrali Nauja palinanto.

16 Ngato ninaia nandrala nganai ja kurakala nganai.“

17 Ngangau nulu tanangu ditji pirnani kulno kurakananto.

18 Tana pratjana maritjina wonti ja jatana wonti: „Ninapini worau, ja ngaianingu Barabbas kurakau!“

19 Naupini tiripatijiritjinandru ngurani matja pantjina, ja nari nandranandru kanjangarini ngamana wonti.

20 Nakaldra Pilatulu tanangu jaura kaukaubana wonti, ngangau nau jertapaterina wonti Jesus kurakala.

21 Tana maritjina wonti ja jatana wonti: „Kunarkuni katibamai, kunarkuni ninaia katibamai!“

22 Nau pota parkulula tanangu jatana wonti: „Mina madlentji Nulupini ngankanala? Ngato wata madlentji nunkangu mankamankana warai jendrali Nauja palinanto; ngato ninaia nandrala nganai ja kurakala nganai.“

23 Tanali nina ngaiala pirnali winpana wonti ja ngatjina wonti, Nauja kunarkuni parananto. Ja tanani ja Priesta pirnaia ngaialali kalalu ngankana wonti.

24 Pilatulu morlalu kurana wonti tanani ngatjina pantjinanto.

25 Nulu tanangu ninapini kurakana wonti, nau tiripatijiritjinandru ja nari ngankanandru kanjangarini ngamana wonti. Ja nulu Jesus tanani jertapaterinani jinkina wonti.

26 Ja tanali nina wapalkana, tanali Simon, Kyrenala kulno, watawatali
patana wonti, nau marundru tikanani, ja nunkangu kunarku kurana
wonti, nulu nina Jesungu ngadani waltananto.
27 Bakana kana wolara ja widla marapu nunkangu karipaterina wonti,
tana nunkangundru ngaurongauro nganana wonti ja jindrana wonti.
28 Jesus tanangu jatana karitjina wonti: „Jura Jerusalemini ngatamura
worai, wata ngakangundru jindranau, a-ai, jurangundru munta ja jurani
kupandru jindranau!
29 Ngangau mai, ditji wokarala nganai, tanangupini tana jatala nganai:
Murlali pirna tana ngameri, ja tana palku wata kantjirina warai, ja tana
ngama, tanali wata tapananto jinkina warai!
30 Ngadani tanali wonila nganai mardawonpani jatala: Ngaianingu
woraterianau! ja wonpani: Ngaianina walpadakanau;
31 Ngangau tanali jenia pita tjankani ngankanani, mina mujani pantji-
nanto?“
32 Tanali bakana madlentji ngankanietja mandru morla wapalkana
wonti, pudlana nunkangunto nari ngankala.
33 Ja tana nunkangupini pirini, tala nunkani „mangatandra piri“ matja
wokarana, tanali nina naka kunarkuni katibana wonti, ja madlentji
ngankanietja kulno ngunarani ja kulno worangantjuni.
34 Jesus jatana wonti: „Ngaperiai, tanangu woramai, ngangau tanali
mangapunkujeli jenia ngankai.“ Tanali kati nunkani puntibana wonti
wontjani malkali.
35 Ja kana wolara terkana wonti najila. Tanangunto bakana kana
kaparali ngirkibana wonti ja jatana wonti: „Nguru Nulia kulkanala; Nauja
munta kulkateriatimai, Nauja Christus, Godaia kalkalkani ngananani!“
36 Nina bakana mitaia kaparaia milieli ngirkibana wonti, tana karakara-
rina wonti ja nunkangu kaldri pilki jinkina wonti,
37 Ja jatana wonti: „Jidni Juda kanaia Kapara ngananani, munta
kulkateriamai!“
38 Bakana nunkangu miri jaura dakani parana wonti Griekaia ja Romaia
ja Juda kanaia jaurali: „NAUPINI JUDA KANAIA KAPARA NGANAI.“
39 Madlentji ngankanietja kulnujeli, kunarkuni warukana, nina ngirk-
ibana wonti ja jatana wonti: „Jidni Christus ngananani, munta kulkate-
riamai ja ngalina.“
40 Nulu kulnujeli kalabana wonti ja nina daudauana wonti ja jatana
wonti: „Jidni bakana wata Godandru japali nganai, ngangau jundru
bakana ninapini kalala ngamalkai?
41 Ja talku ngaldrangu, ngangau ngaldra maniai, mina ngaldra
ngankanala;“ nulupini wata madlentji ngankana warai.
42 Ja nau Jesungu jatana wonti: „Kaparajai, ngana ngundramai, jidni
mililani jinkanani wokaranani!“
43 Jesus nunkangu jatana wonti: „Morlalu ngani jinkangu jatai: Karari
jidni ngakangunto Paradiesini nganala nganai.“
44 Ja toda ngalpuru pirna pantjina wonti mita maruni ditji kunarkujelu.
45 Ja ditji pirna ngalpuru pantjina wonti, ja Godaia pungaia kati pirna
terti puraterina wonti.
46 Ja Jesus ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti: „Ngaperiai!
marani jinkanani ngato Jaola ngakani kurai.“ Ja Nau jenia matja jatana,
Nau palina wonti.
47 Juljaia kaparali jenia najina, mina pantjina, nulu Goda jurakokana
wonti ja jatana wonti: „Morlalu, Naupini kana talku nganana warai.“

48 Ja kana wolara pratjanali tana wokarana warai najila, tanali matja najina mina pantjinani, tana munampiri nandraterina wonti ja tikana karitjina wonti.
49 Worita terkana wonti kamaneli nunkani pratjana, ja tana widla nunkangu Galilaiandru karipaterina warai, ja tanali jenia najina wonti.
50 Ja mai, kana kulno tala nunkani Joseph, kana kapara, kana ngumu ja talku.
51 Naupini ngankamalinani tananani ja ngankanani tananani manukulkaterina wonti — nau Arimathia Juda kana ngura kulnundru, nulu bakana Godaia mililani kalkana wonti.
52 Nau Pilatungu wapana wonti ja Jesu palkuni ngatjina wonti.
53 Ja nulu nina matja ngarilkana, nulu nina katieli karana wonti ja narikutuni, mardani matja bakuna, kurana wonti, nunkangu wata kulno parana wonti.
54 Ja ngankingani ditji nganana wonti, ja Sabbat ditjini kupiri nganana wonti.
55 Bakana widla, nunkangu matja karipaterina, tana nunkangunto Galilaiandru wokarala wiri, nina narikutu najina wonti, worderu palku nunkani paranani.
56 Tana matja tikana, tanali kuli ngumu ja gildi pilki ngankingana wonti; ja Sabbat ditjini tana ngapu nganana wonti jirijiribani jaurandru.

24

1 Godaia ditji nguramaranani tana nariwonpani wokarana wonti, ja kuli ngumu, nina tanali matja ngankingana, padakana wonti, ja palpa tanangunto.
2 Tanali marda nari kutundru matja tiringana mankamankana wonti.
3 Ja tana matja wirina, tanali Jesu Kaparaia palku wata mankamankana wonti.
4 Ja jendranguta tana jendrangundruja mangapunkujeli nganana wonti, ja mai, materi mandru tanangu wokarana wonti mintjini katieli.
5 Tana japali pantjinani ja mudla tanani mitani buruna ngarinani, pudla tanangu jatana wonti: „Minandru jura Tepita narini wontiai?
6 Nau wata ninkida nganai, a-ai, Nau jiritjina warai. Ngundranau worderu Nulu jurangu kaukaubana paraia, Nau Galilaiani matja nganana,
7 Ja jatana paraia: Tanali Kanaia Ngatamura kana madlentjia marani jinkinanto ja kunarkuni katibananto, ja ditjini parkulani Nau jiritjinanto.“
8 Ja tanali jaura nunkani ngundrana wonti.
9 Ja tana narikutundru karitjina tikana wonti ja jenia pratjana marapratjana ja kulnuni ja tanangu pratjanani kaukaubana wonti.
10 Maria Magdalala ja Johanna ja Maria Jokobuni, ja tana widla palpa, tanangunto nganana wonti, tana jenia Apostelani jatana wonti.
11 Ja tanani kaukaubani jaura tanangu jaura baku jeribaka nganana wonti, ja tanali tanangu wata morlalu ngundrana wonti.
12 Petrus terkakana wonti ja nari kutuja mindrina wonti; ja nulu matja buruna ngulukana, nulu windri kati paranani najina wonti; ja nau pungani tikana wonti ja pirna ngaruparana wonti jendrangundruja, mina pantjina warai.

(Ngantjani-jaura Jesu tepi terkakani ditji mandrulani.)

13 Ja mai, mandru tanangundru nunkangupini ditjini ngura kulno wakaia wapana wonti, tala nunkani Emaus, nau Jerusalemingundru 60 Statia worita nganana wonti.

14 Ja pudla ngankamalina wonti jenia pratjanandru, mina pantjina warai.
15 Ja jendranguta pudla ngankamalinani ja jakalkijiribamalinani, bakana Jesus munta karakara wokarana wonti, ja pudlangunto wapana wonti.
16 Pudlani milki njurlunjurlurina wonti nina wata ngujamala.
17 Nau pudlangu jatana wonti: „Mina jaura judla ngankamaliai paltuni, ja minandru judla ngaurongauro nganai?“
18 Kulnujeli, tala nunkani Kleophas, kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni kulnulu tidnapalara Jerusalemingu nganai, nulupini wata ngarana warai, mina naka tanangupini ditjini matja pantjina?“
19 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Mina?“ Pudla nunkangu jatana wonti: „Jenia Jesus Nazarenalandru, Naupini Propheta talku nganana wonti, ngankanali ja jaurali ngurunguru Godani ja kana wolarani.
20 Ja worderu Priesta pirnali ja kana kaparali ngaianinali nina naria ngulkujeli jinkila wiri, ja nina kunarkuni katibala wiri.
21 Ngaiani kalkanala, Nulu Israel kulkananto. Ja karari ditji parkulu nganai, jenia pratjana pantjila wiri.
22 Ja bakana widla palpali ngaianingundru ngaianina ngaruparibana warai, tana nguramarani nariwonpani wokarana warai.
23 Ja tanali palku nunkani wata mankamankana warai ja tikana warai ja jatana warai, tanali angela mudla matja najina, tana jatai, Nau tepi nganai.
24 Ja palpa ngaianingundru narikutuni wokarana warai, ja jeruja mankamankana warai, worderu widla likaukaubana warai; windri nina tanali wata najina warai.“
25 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Judla kana patipati ja ngara ngurunguru jenia pratjana morlalu ngundrala, mina Prophetali kaukaubana wonti.
26 Wata jenia Christulu ketjaketjananto ja pirnalani nunkanani wirinanto?“
27 Ja Nulu wonina wonti pudlangu Mosingundru ja Propheta pratjanandru jenia mildiri ngankala, mina tanali jaurani tananani pratjanani jatana wonti.
28 Ja tana nunkangupini nguraia karakara wokarana wonti wodajeri pudla wapananto; ja Nulu malka wondrana wonti, Nau wiringananto.
29 Ja pudlali nina parparali ngankana wonti ja jatana wonti: „Ngalingu ngamamai, ngangau matja kalkaurariai ja ditji panila.“ Ja Nau wirina wonti pudlangu jela ngamala.
30 Ja jendranguta Nau pudlangunto matja ngamana ngarina, Nulu buka patana wonti ja nina ngurungutana wonti ja wokaribana wonti ja pudlangu jinkina wonti.
31 Pudla milki piririna wonti, ja pudlali nina ngujamana wonti; ja Nau pudlangundru kutingana wonti.
32 Ja pudla ngankamalina wonti: „Wata ngaldra ngara jerkina warai, worderu Nulu paltuni ngaldrangu kaukaubana warai, ja worderu Nulu ngaldrangu jaura worana mildiri ngankana warai?“
33 Ja pudla nunkangupini ditjini jiritjina wonti ja Jerusalemia tikana karitjina wonti; ja pudlali marapratjana ja kulno ja tanana tanangunto matja jurborina, mankamankana wonti.
34 Ja tana jatana wonti: „Kapara morlalu jiritjina warai ja Simoningu wondraterina warai!“
35 Ja pudlali kaukaubana wonti mina paltuni matja pantjina, ja worderu pudlali nina ngujamana warai buka wokaribanani.

(Ngantjani-jaura Jesu tepi terkakani ditji parkulani.)

36 Tana jenia kaukaubijiribamalinani Jesus munta tanangu terti terkana
wonti ja tanangu jatana wonti: „Murla jurangunto nganaiatimai!“
37 Tana ngarrana wonti ja japali pirna pantjina wonti, ja tanali
ngundrana wonti, tanali jaola najiai.
38 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura japali pirna nganai; ja
minandru ngarali juranali mangangankana jiritjiai?
39 Ngana mara ja ngana tidna najianau, ngani munta Nauja nganai;
ngana karakaranau ja najianau, ngangau jaolali wata palku ja moku
ngamalkai, worderu jura najiai ngato ngamalkanani.“
40 Ja Nau jenia matja jatana, Nau mara ja tidna tanangu wondraterina
wonti.
41 Ngangau tanali mankinandru wata morlalu ngundrana wonti ja
ngaruparana wonti, Nau tanangu jatana wonti: „Jura ninkida palpa
ngamalkai tajinanto?“
42 Tanali nunkangu paru buru kulno, matja wajina, ja pitjambu jinkina
wonti.
43 Ja Nulu nina patana wonti ja tanangu milkini tajina wonti.
44 Nau tanangu jatana wonti: „Tanapini jaura ngakani nganai, tananaia
ngato jurangu kaukaubanala ngani jurangunto nganana, ngangau prat-
jana morlalu pantjinanto mina Mosini jirijiribani jaurani ja Prophetani ja
wima jaurani ngakangundru dakanala parai.“
45 Ngadani Nulu tjuru tanani piri ngankana wonti jaura worana
ngujamananto.
46 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jeruja dakanala parai, ja jeruja Christus
ketjaketjananto, ja ditjini parkulani jiritjinanto.
47 Ngangau tanali talani nunkanani madlentjandru karitjina ja madlentji
kalingana kanani warupotuni kaukaubananto ja Jerusalemingu woni-
nanto.

48 Jura jenia pratjanandru morlalu kuranietja nganai.
49 Ja mai, ngato jurangu Ngaperaia ngakanaia talpada-kanila jinpala
nganai; Jerusalem ngurani ngamanau, jura ngurula mirindru widmateri-
lalu.“
50 Ngadani Nulu tanana Bethaniaia dunkalkana wonti, ja Nau mara
ngutaterina wonti, ja Nulu tanana ngurungutana wonti.
51 Ja jendranguta Nulu tanana matja ngurungutana, Nau tanangundru
danina wonti ja pariwilpaia tarana wonti.
52 Ja tanali nunkangu matja pantjaterkana ngatjina, tana Jerusalemia
tikana kurana wonti mankinali.
53 Ja tana milingeru Godaia pungani ngamana wonti, ja Goda jurakokana
wonti ja ngatjina wonti.

Ngantjani-Jaura Johanningundru.

(Ngantjani-jaura Jesu dankani ditji parkulani.)

1 Ngopera jaura nganana wonti, ja jaura Godanto nganana wonti, ja
jaura Goda nganana wonti.
2 Naupini ngopera Godanto nganana wonti.
3 Nunkangundru warupoto pantjina wonti, ja nunkangupini panini wata
kulno pantjina wonti mina pantjina wonti.
4 Nunkangu tepi nganana wonti, ja tepi kanaia praitji nganana wonti.
5 Ja praitji mintjiai ngalpurani, ja ngalpurali nina wata patana wonti.
6 Kana kulno terkakana wonti, nina Godali jinpana wonti, tala nunkani
Johannes.
7 Naupini wokarana wonti tinkaraia, ngangau nulu praitjandru tinkari
ngankananto, pratjana nunkangundru morlalu ngundrananto.
8 Wata nau munta praitji nganana wonti, a-ai, praitjandru nulu tinkari
ngankananto.
9 Naupini praitji morlalu, Naupini kanani warupotuni mintjiai, mitani
wokarananto.
10 Naupini mitani nganana wonti, ja mita maru nunkangundru pantjina
wonti, ja mita marujeli nina wata ngujamana wonti.
11 Nau wokarana wonti nunkanani, ja tanali nunkanali nina wata patana
wonti.
12 Worderuntjali nina patana wonti, tanangu Nulu ngurula jinkina wonti
Godaia kupa pantjinanto, tanali talani nunkanani morlalu ngundranani.
13 Tanapini wata kumarali, bakana wata palku jertapaterinali, bakana
wata materi jertapaterinali, a-ai, Godandru dankana wonti.
14 Ja jaura palku pantjina wonti, ja ngaianangunto ngamana wonti, ja
ngaiana pirnala nunkani najina wonti, Ngaperi Kunakulnuja pirnalani
jeribaka murlali ja morlalu manamiri.

15 Johannili nunkangundru tinkari ngankana wonti, ja nau maritjina
wonti ja jatana wonti: „Naupini Nau nganai, nunkangundru ngani
jatana wonti: Nau ngakangu ngadani wokarala nganai ngakangu ngopera
wapana wonti; ngangau Nau morla ngopera nganana wonti ngakangu.“
16 Ja nunkani manamirindru ngaiana pratjanali manina wonti murla ja
murla.
17 Ngangau jirijiribani jaura Nulia Mosili jinkina wonti; murla ja morlalu
Jesu Christungundru pantjina wonti.
18 Wata kulnujeli Goda najina wonti; Ngatamura Kunakulnujeli, Nauja
Ngaperaia ngalpani ngamai, Nulia ngaianangu kaukaubana wonti.

(Ngantjani-jaura G. D. 4. Adventi.)

19 Ja naupini Johannini tinkari ngankani nganai, matja Juda kanali
Jerusalemingundru Priesta ja Levita jinpanala, tanali nina jakalkananto:
„Worana jidni nganai?“
20 Ja nulu morlalu kurana wonti ja wata jedina wonti; ja nulu morlalu
kurana wonti: „Wata ngani Christus nganai.“
21 Ja tanali nina jakalkana wonti: „Worana jidni? Jidni Elias nganai?“
Nau jatana wonti: „Wata ngani nau.“ Jidni Propheta nganai? Ja nulu
kalabana wonti: „Pani.“

22 Tana nunkangu jatana wonti: „Ja worana jidni nganai, ngaiani
kalabani jaura tikalkananto tanangu, tanali ngaianina jinpana warai; mina
jidni jatai jinkangundru?“
23 Nau jatana wonti: „Ngani karkanietjaia ngaiala pitarani nganai,
Kaparaia palto talku ngankinganimai, worderu Propheta Jesaias jatana
wonti.“
24 Ja tana jinpani Pharisaiandru nganana wonti.
25 Ja tanali nina jekibana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Minandru
jundru multibai wata Christus ngananani ja wata Elias ja wata Propheta?“
26 Johannili kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngato ngapali
multibai, ja Nau jurangu terti terkai, nina jura wata ngujamai.
27 Naupini Nau nganai, Nau ngakangu ngadani wokarala nganai, Nau
ngakangu ngopera nganana, nunkangu ngani wata talku nganai tidnaputa
jinka nunkani dukarala.“
28 Jenia Bethabarani pantjina wonti, Jordan kaiarani jerankari, woderi
Johannili multibana wonti.

29 Ditjini kulnuni Johannili najina wonti Jesus nunkangu wokaranani,
ja jatana wonti: „Najiau Godaia tjipi kuparu, Nuluwa kana warupotuja
madlentji mandrala wapaia!“
30 Naupini nganai, nunkangundru ngani jatana wonti: „Ngakangu
ngadani kana kulno wokarala nganai, Nau ngakangu ngopera wapana
wonti; ngangau Nau morla ngopera nganana wonti ngakangu.“
31 Ja ngato nina wata ngujamana wonti, a-ai, windri ngangau Juda kanali
nina ngujamananto, jendrania ngani wokarana wonti ngapali multibala.
32 Ja Johannili tinkari ngankana wonti ja jatana wonti: „Ngato na-
jina wonti Jaola pariwilpandru ngarinani mulapara jeribaka, ja Nauja
nunkangu ngamana ngarina wonti.“
33 Ja ngato nina wata ngujamana wonti, a-ai, windri Naupini, Nulia
ngana jinpana wonti ngapali multibala, ngakangu jatana wonti: „Worangu
jundru najila nganai Jaola ngarinani ja nunkangu ngamanani, Naupini
nganai, Nau Jaolali kulikirieli multibai.“
34 Ja ngato najina wonti ja tinkari ngankana wonti: Naupini Godaia
Ngatamura nganai.
35 Tankubana ditjini Johannes nakaldra terkana wonti ja nunkani mili
mandru.
36 Ja nulu Jesu palkanani najina wonti ja jatana wonti: „Najiau Godaia
Tjipi kuparu!“
37 Ja mili mandrujeli nina matja ngarana jatanani, pudla Jesungu
karipaterina wonti.
38 Jesus worakalina karitjina wonti ja najina wonti pudlana nunkangu
karipaterinani, Nau pudlangu jatana wonti: „Mina judla wontiai?“ Pudla
nunkangu jatana wonti: „Rabbi — jenia wondrai ngujangujara jinkinietja
— woderi jidni ngamai?“
39 Nau pudlangu jatana wonti: „Kaperalumai ja najialumai!“ Pudla
wokarana wonti ja najina wonti, woderi Nau ngamanani; ja nunkangupini
ditjini pudla nunkangunto ngamana wonti. Ja ditji kunarku nganana
wonti.
40 Andreas, Simon Petruni ngatata, pudlangundru kulno nganana wonti,
pudlali Johanningundru ngarana warai, ja nunkangu karipaterina warai.

41 Nulupini ngopera Simon neji nunkani mankamankana wonti, ja
nunkangu jatana wonti: „Ngali Messias mankamankana warai, jenia
wondrai Christus.“
42 Nulu nina Jesungu wapalkana wonti. Jesujeli nina matja najina,
jatana wonti: „Jidni Simon nganai, Jonani ngatamura; jundru Kephas tala
ngamalkala nganai;“ jenia wondrai „Marda.“
43 Tankubana ditjini Jesujeli ngantjana wonti Galilaiaia palkala, ja Nulu
Philippus mankamankana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngakangu
karipateriau!“
44 Philippus Bethsaidandru nganana wonti, Andreani ja Petruni ngurandru.
45 Philippula Nathanaeli mankamankana wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Ninaia, nunkangundru Mosili jirijiribani jaurani ja Prophetali
dakana wonti, ninapini ngaiani mankamankana warai, Jesu Josephani
ngatamura Nazaretandru.“
46 Ja Nathanael nunkangu jatana wonti: „Nazaretandru ngumula
dunkananto?“ Philippus nunkangu jatana wonti: „Kaparau ja najiau!“
47 Jesujeli Nathanael nunkangu wokaranani najina wonti, ja nunkangundru jatana wonti: „Najianau Israel kana morlalu, nunkangu jedini pani
nganai!“
48 Nathanael nunkangu jatana wonti: „Woderindru jundru ngana
ngujamai?“ Jesujeli nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Morla
ngopera Philippulu jidna karkana warai, jidni tandra pitani ngananani,
ngato jidna najina warai.“
49 Nathanailali nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Rabbi, jidni
Godaia Ngatamura nganai, jidni Israelani Kapara nganai!“
50 Jesujeli nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngangau ngani
jinkangu jatana warai, ngato jidnana najina warai tandra pitani, jundru
morlalu ngundrai? Jundru morla pirnala najila nganai nunkangupini.
51 Ja Nau nunkangu jatana wonti: Morlalu, morlalu, ngani jurangu
jatai: Kararindrn jura najila nganai pariwilpa piririnani, ja Godaia angela
worana taranani ja ngarinani Godaia Ngatamurani.“

2

(Ngantjani-jaura G. D. 2. Epiphanias.)

1 Ja ditji parkulani noapatamalini ditji nganana wonti Kana ngurani
Galilaiani; ja Jesuni ngandri naka nganana wonti.
2 Ja tanali bakana Jesus ja mili nunkani noapatamalini ditjia karkana
wonti.
3 Ja waina matja mudana, Jesuni ngandri nunkangu jatana wonti:
„Waina pani morla tanalia ngamalkai.“
4 Jesus nankangu jatana wonti: „Mina ngakangu ja jinkangu Widlajai?
Ditji ngakani wata wokarala wapaia.“
5 Ngandri nunkani milini jatana wonti: „Mina Nauja jurangu jatai, jenia
ngankanau!“
6 Ja naka mardangapakoko pirna mara wora ja kulno terkana wonti,
worderu Juda kanali milingeru ngamalkana wonti kulirkaterila, ja koko
pirnali mandrani koko waka mandru kara, parkulu kara patana wonti.
7 Jesus tanangu jatana wonti: „Ngapakoko manamiri ngankanau ngapali.“ Ja tanali manamiri ngankana wonti.
8 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Kaluanau, ja bukanajinajibanietjani
padakanau!“ Ja tanali padakana wonti.

9 Ja bukanajinajibanietja nina waina, nau ngopera ngapa nganana warai,
wontjana wonti, ja nau ko nganana wonti woderindru nau, windri mili
milkila nganana wonti, ngangau tanali ngapa manina, bukanajinajibani-
etjali noangantjanipirna karkana wonti,
10 Ja nunkangu jatana wonti: „Kana pratjanali waina ngumu ngopera
jinkiai, ja tana matja kaljura nganana, ngadani madlentji; jundru waina
ngumu kulkana warai kararielu.“
11 Naupini malka ngopera nganana wonti, nina Jesujeli ngankana wonti
Kana ngurani Galilaiani pirnala nunkani wondrala; ja milieli nunkanali
morlalu ngundrana wonti nunkangu.

12 Ngadani Nau Kapernaum nguraia ngarina wonti, Nau ja ngandri
nunkani ja ngatata nunkani ja mili nunkani; ja naka tanali windri ditji
palpa ngamana wonti.
13 Ja Juda kanaia Passa karakara nganana wonti, ja Jesus tarana wonti
Jerusalemia.
14 Ja Nulu Godaia pungaia mankamankana wonti tanana nganti pirna
ja tjipi ja mulapara burungankanani ja mardatandrakaritjimalkanietja
ngamanani.
15 Ja Nulu jinkandru nandrani jinka wirri ngankana wonti, ja prat-
jana Godaia pungandru narana wonti, tjipi ja bakana nganti pirna; ja
mardatandrakaritjimalkanietjaia marda Nulu nangana wonti, ja karitji-
malkani kurli tanani Nulu kokulterkibana wonti.
16 Ja Nau mulaparaburungankanietjani jatana wonti: „Padakanimai
tananapara pratjana ninkidandru, ja wata ngakani Ngaperaia punga
burungankani punga karitjimalkanau!“
17 Milieli nunkanali ngundrana wonti worderu dakanala parai: „Ngant-
jana pirnali jinkani pungandru ngana tajila nganai.“
18 Juda kanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Mina malka
jundru ngaianingu wondrai, ngangau jundru ninapini ngankai?“
19 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti tanangu: „Ninapini punga
wokaribamai, ja ditjini parkulani ngato ninaia terkibana tarala nganai.“
20 Juda kana jatana wonti: „Ninapini punga tanali 46 kilpawoldrani
wotina wonti, ja jundru ninaia ditjini parkulani terkibana tarala nganai?“
21 Nau jenia jatana wonti nunkani palku pungandru.
22 Nau matja tepi terkakana warai narindru, milieli nunkanali ngun-
drana wonti, Nulu jenia tanangu jatana wonti; ja tanali jaurani morlalu
ngundrana wonti, ja nunkangupini jaurani nina Jesus jatana wonti.
23 Nau Jerusalemingu nganana Passa ditji pirnani, marapujeli talani
nunkanani morlalu ngundrana wonti, ngangau tanali malka nunkani
najina wonti, tanana Nulu ngankana wonti.
24 Jesujeli tanangu wata morlalu ngundrana wonti, ngangau Nulu
pratjana ngujamana wonti.
25 Ja nunkangu wata kulno jaura jinkinanto kanandru; ngangau Nulu
muntali ngujamana wonti, mina kanani nganai.

3

(Ngantjani-jaura Trinitatis ditjini.)

1 Kana kulno nganana wonti Pharisaiandru, tala nunkani Nikodemus,
Juda kanaia kapara kulno.

2 Naupini Jesungu wokarana wonti tinkani, ja nunkangu jatana wonti:
„Kaparajai, ngaiani milkila, jidni ngujangujara jinkinietja nganai Go-
dandru wokaranala; ngangau wata kulno ngurunguru nganai tananap-
ini malka ngankala, tanana jundru ngankai, Goda wata nunkangunto
nganananani.“
3 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu,
ngani jinkangu jatai: Wata kana marra dankanani, nau ngandandariai
Godaia milila najila.“
4 Nikododemus nunkangu jatana wonti: „Worderu kana marra dankala
nganai nau pirna nganananani? Nau poto mandrula ngandri mandrani
wirinanto marra dankala?“
5 Jesujeli kalabana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jinkangu jatai:
Warle wata marra dankanani ngapali ja Jaolali, nau ngandandarila nganai
Godaia mililani wirila.
6 Mina palkujeli dankai, palku nganai; ja mina Jaolali dankai, Jaola
nganai.
7 Wata ngaruparau, ngangau ngani jinkangu jatana warai: Jura marra
dankananto.
8 Watara ngakai woderi nau jertapateriai ja birungana nunkani jundru
ngarai, windri jundru wata ngujamai, woderindru nauja wokarai ja
woderi ngakai; jeruja pratjana, tana Jaolandru dankai.“
9 Nikodemulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Worderu
jenia pantjiai?“
10 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni ngujangujara
jinkinietja nganai Israelani, ja jenia jundru wata ngujamai?
11 Morlalu, morlalu, ngani jinkangu jatai: Ngaiani jatai mina ngaiani
ngujamai, ja kaukaubai mina ngaiani najinala, ja ngaianini tinkari
ngankani jura wata patai.
12 Ngani mitaia potundru jurangu jatanani, jura wata morlalu ngun-
dranani; worderu morla jura wata morlalu ngundrala nganai, ngani
pariwilpaia potundru jurangu jatanani?
13 Ja wata kulno pariwilpaia tarala wapaia, windri Nauja pariwilpandru
ngarinala, Kanaia Ngatamura, Nauja pariwilpani nganai.
14 Ja worderu Mosili pitarani tjutju miri ngankana wonti, jeruja tanali
Kanaia Ngatamura miri ngankananto.
15 Ngangau pratjanali, nunkangu morlalu ngundranani, wata tintateri-
nanto, a-ai, tepi ngurali ngamalkananto.

(Ngantjani-jaura Jaolali ditji mandrulani.)

16 Ngangau jeruja Godali mitala ngantjana wonti, Nulia Ngatamura
Kunakulno nunkani jinkina wonti, ngangau pratjanali tana nunkangu
morlalu ngundranani, wata tintaterinanto, a-ai, tepi ngurali ngamalka-
nanto.
17 Ngangau Godali Ngatamura nunkani wata mitani jinpana wonti kalala
kurala, a-ai, Nulu mitala kulkananto.
18 Warlenulu ninaia morlalu ngundranani wata kalala maninani; ja
warlenulu wata morlalu ngundranani kalala matja manina, ngangau nulu
Godaia Ngatamuraia Kunakulnuja talani wata morlalu ngundrai.
19 Naupini kalala nganai: Praitji mitani wokarana wonti, ja kanali
ngalpuru morla ngantjana wonti praitjani; ngangau ngankana tananani
madlentji nganana wonti.
20 Ngangau warle madlentji ngankai, praitjani kalakalariai, ja wata
praitjani wokarai, ngankana nunkani tinkari pantjiati.

21 Warle morlalulali ngankanani, praitjani wokarala nganai, ngangau
ngankana nunkani tinkari pantjinanto, ngangau tanali Godani ngankana
warai.“

22 Ngadani Jesus ja mili nunkani Judaia mitani wokarana wonti; ja naka
Nau ngamana wonti tanangunto ja multibana wonti.
23 Ja bakana Johannili multibana wonti Ainoni, Salimingu karakara,
ngangau ngapa marapu naka nganana wonti; ja tana wokarana wonti ja
multibanila manina wonti.
24 Ngangau jendranguta Johannes wata kanjangarini ngamana wonti.
25 Johannini milindru jatamalina pantjina wonti Juda kanani
kulirkanandru.
26 Ja tana Johanningu wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Rabbi, Naupini jinkangu nganana paraia Jordan kaiarani jerankari,
nunkangundru jundru tinkari ngankana paraia, mai, Nau multibai, ja
pratjana nunkangu wokarai.“
27 Johannili kalabana wonti ja jatana wonti: „Kana kulnujeli ngandan-
dariai palpa manila, nunkangu wata ngopera jinkinala pariwilpandru.
28 Jura muntali ngakangu tinkari ngankai, ngani jatana paraia: Ngani
wata Christus nganai, a-ai, Nulu ngana jinpana wonti nunkangu ngopera.
29 Warle talpadakani noa ngamalkai, nau noangantjanipirna nganai; ja
noangantjanipirnaia kamaneli, nau terkai ja nina ngarai, pirna mankiai
noangantjanipirnaia ngaialandru. Naupini mankina pirna ngakani karari
manamiri nganai.
30 Nau pirnarinanto, ngani wakarinanto.
31 Naupini mirindru wokarai morla pirna nganai pratjanani. Worana
mitandru nganai, nau mitandru nganai ja mitandru jatai; Nau pariwilpan-
dru wokarai morla pirna nganai pratjanani.
32 Mina Nulu najina wonti ja ngarana wonti jenia Nulu tinkari ngankai,
ja tinkari ngankani nunkani wata kulnujeli patai.
33 Warle tinkari ngankani nunkani patana warai, nulu jenia morlalu
kurana warai Goda morlalu nganai.
34 Ngangau worana Godali jinpana wonti, Nulu Godaia jaura kaukaubai;
ngangau Godali wata Jaola ngalje jinkiai nunkangu.
35 Ngaperali Ngatamura ngantjai, ja pratjana Nulia marani nunkanani
jinkina wonti.
36 Warlenulu Ngatamurani morlalu ngundrai, nulu tepi ngurali nga-
malkai; worana Ngatamurani wata pankiai, nulu tepita wata najila nganai,
a-ai, Godaia tiri nunkangu milingeru parai.“

4

1 Kaparali matja ngujamana, Pharisaiali ngarana warai Jesujeli morla
mili ngankanani ja multibanani Johanningu
2 — Jesujeli muntali wata multibana wonti, a-ai, windri milieli nunkanali
—
3 Nau Judaiandru puntina wonti ja nakaldra Galilaiaia palkana wonti.
4 Nau Samaria mitani palkinganantо.
5 Nau wokarana wonti Samaria ngura kulnuni, tala nunkani Sichar,
nunkangupini mitani karakara, nina Jakobali ngatamurani nunkanani
Josephangu jinkina wonti.

6 Naka Jakobani ngapatjili nganana wonti. Ngangau Jesus palkanandru
matja walturina, Nau ngamana ngarina wonti ngapatjilini; ja toda
nganana wonti.
7 Samaria widla kulno wokarana wonti ngapa kaluala. Jesus nankangu
jatana wonti: „Ngakangu jinkiau tapananto?“
8 Ngangau mili nunkani nguraia wapana wonti buka burungankala.
9 Samarita widla nunkangu jatana wonti: „Worderu jenia, jidni Juda
kana nganai ja ngatjiai ngakangundru tapala, ngani Samarita widla
ngananani?“ Ngangau Juda kana wata manduriai Samaritalani.
10 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti nankangu: „Jundru Godaia
poto ngujamanani ja worana Nauja nganai, Nauja jinkangu jatai: Jinkiau
ngakangu tapananto, jidni nunkangu ngatjila nganai, ja Nulia jinkangu
tepia ngapa jinkila nganai.“
11 Widla nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jundru wata ngapakoko
ngamalkai ja ngapatjili mikari nganai; wodajerindru jundru tepia ngapa
ngamalkai?
12 Jidni morla pirna nganai ngaianini ngaperani Jakobangu, nulupini
ngaianingu ninaia ngapatjili jinkina wonti, ja nulu muntali nunkangundru
tapana wonti ja ngatamurajeli nunkanali ja ngantieli nunkanali?“
13 Jesujeli kalabana wonti ja nankangu jatana wonti: „Warlepratjana
nunkangupini ngapandru tapanani nakaldra tertieli pantjila nganai.
14 Warle nunkangupini ngapandru tapala nganai, nina ngato nunkangu
jinkila nganai, nau ngurali wata tertieli pantjila nganai; a-ai, naupini
ngapa, nina ngato nunkangu jinkila nganai, nunkangu ngapa jukeri
pantjila nganai, nau ngurali tepini ngakala nganai.“
15 Widla nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ninapini ngapa ngakangu
jinkiau, ngani wata morla tertieli pantjinanto, ja wata morla ninkida
wokarananto kaluala.“
16 Jesus nankangu jatana wonti: „Wapau, noa jinkani karkau, ja
nakaldra ninkida tikau!“
17 Widlali kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngani noa pani.“ Jesus
nankangu jatana wonti: „Talku jidni jatana warai, ngani noa pani.
18 Ngangau jundru noa mara wora matja ngamalkana, ja nau, ninapini
jundru karari ngamalkai, wata noa jinkani nganai; jenia jidni morlalu
jatana warai.“
19 Widla nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngato na jiai, jidni
Propheta nganai.
20 Ngaianini ngaperi nunkangupini mardawonpani ngatjina wonti, ja
jura jatai, Jerusalemingu nau piri nganai, woderi ngatjinanto.“
21 Jesus nankangu jatana wonti: „Widlajai, ngakangu morlalu ngundrau,
ditji kulno wokarala nganai, jura wata morla nunkangupini mardawan-
pani ja wata morla Jerusalemingu Ngapinangu ngatjila nganai.
22 Jura nunkangu ngatjiai, nina jura wata ngujamai; ngaiani nunkan-
gupini ngatjiai, ninaia ngaiani ngujamai; ngangau Kulkanipirna Juda
kanandru wokarai.
23 Ditji kulno wokarala nganai, ja matja karari nganai, nunkangu tana
morlalu ngatjinietja Ngapinangu ngatjila nganai Jaolali ja morlalujeli;
ngangau Ngaperali jenipara ngantjai, nunkangu jeruja ngatjinani.
24 Goda Jaola nganai, ja tana nunkangu ngatjiai, Jaolali ja morlalujeli
nunkangu ngatjinanto.“

25 Widla nunkangu jatana wonti: „Ngani milkila Messias wokarala
nganai, nina tanali dikai Christus; Nau wokaranani, Nulu ngaianingu
pratjana kaukaubala nganai.“
26 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngani Naujata, Nauja jinkangu jela
ngankamalila wapaia.“
27 Ja jendranguta mili nunkani tikana wonti, ja tana ngaruparana wonti,
ngangau Nau widlali ngankamaliai; ja wata kulno jatana wonti: „Mina
jundru wontiai kara? Mina jidni nankangu jela ngankamaliai kara?“
28 Widlali ngapakoko nankani worarana wonti, ja nguraia tikana kurana
wonti, ja kanani jatana wonti:
29 „Kaparanimai ja najianimai kana kulno, Nulupini ngakangu jatana
warai pratjana, mina ngato ngankana warai; Naumata kara Christus?“
30 Tana ngurandru dunkana wonti ja nunkangu wokarana wonti.
31 Jendranguta mili nunkani nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti:
„Rabbi, tajiau!“
32 Nau tanangu jatana wonti: „Ngato buka ngamalkai tajila ninaia jura
wata ngujamai.“
33 Mili wora jaura ngankamalina wonti: „Kulnujeli nunkangu buka
jinkina warai kara?“
34 Jesus tanangu jatana wonti: „Buka ngakani nganai, ngato jertapa-
terina nunkani ngankananto, Nulia ngana jinpana wonti, ja ngankana
nunkani mudananto.
35 Wata jura jatai: Pira mandru ja mandruni kampani ditji wokarala
nganai? Mai, ngani jurangu jatai, milki jurani miririanau ja maruni
najianau, ngangau nau karari talku nganai kampananto.
36 Kampanietjali kalala maniai ja tandra kampai ngurali tepia; ngangau
jelali mankinanto jaupanietja ja kampanietja;
37 Ngangau ninkina jenia jaura morlalu nganai: Kulno pilki jaupanietja
ja kulno pilki kampanietja.
38 Ngato jurana jinpana wonti kampananto, mina jura wata ngankana
warai; kana ngurujeli ngankana wonti, ja jura ngankanani tananani
wirina wonti.“
39 Nunkangupini ngurandru Samaritala marapujeli nunkangu morlalu
ngundrana wonti widlaia jaurandru, nandru tinkari ngankana wonti:
„Nau ngakangu jatana warai pratjana, mina ngato ngankana wonti.“
40 Samaritala nunkangu matja wokarana, tana nunkangu ngatjina wonti,
Nau tanangunto ngamananto; ja Nau ditji mandru naka ngamana wonti.
41 Ja morla marapujeli nunkani jaurandru morlalu ngundrana wonti,
42 Ja widlani tana jatana wonti: „Wata morla jinkani jaurandru ngaiani
morlalu ngundrai, a-ai, muntali ngaiani ngarana warai ja ngujamai,
Naupini morlalu Christus, kanaia Kulkanipirna nganai.“
43 Ditji mandruni Nau nakandru puntina wonti ja Galilaiaia palkana
wonti.
44 Ngangau Jesujeli muntali morlalu kurana wonti, Propheta ngaperalani
mitani waka nganai.
45 Nau Galilaiani matja wokarana, Galilaialali nina patana wonti,
ngangau tanali pratjana najina paraia, mina Nulu Jerusalemingu ditji
pirnani ngankana paraia; ngangau bakana tana ditji pirnani wokarana
wonti.
46 Jesus nakaldra Kana ngurani Galilaiani wokarana wonti, woderi Nulu
ngapandru waina ngankana paraia.

(Ngantjani-jaura G. D. 21. Trinitatis.)

47 Ja kapakapara kulno nganana wonti, nunkani ngatamura muntja
parana wonti Kapernaum ngurani. Nulu matja ngarana, Jesus Judaiandru
Galilaiaia wokaranani, nau nunkangu wapana wonti ja ngatjina wonti,
Nau ngarinanto ngatamura nunkani tepi ngankala; ngangau nau ngara
wordu parana wonti.
48 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Jura wata malka ja pirnala najinani,
jura wata morlalu ngundranani.“
49 Kapakapara nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngariau, windrila
kupa ngakani palinanto.“
50 Jesus nunkangu jatana wonti: „Tikamai, kupa jinkani matja tepi.“
Nulu nina jaura morlalu ngundrana wonti, nina Jesus nunkangu jatana
wonti, ja tikana wonti.
51 Nau matja ngarina, mili nunkani nunkangu mandurina wonti, ja
nunkangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Kupa jinkani matja tepi.“
52 Ja nulu tanangundru ditji jakalkana wonti nunkangu nau tepirila wiri;
ja tana nunkangu jatana wonti: „Woldrawirdi toda muntjali nina worarala
wiri.“
53 Jeruja ngaperali ngujamana wonti, jenia nunkangupini ditjini nganala
wiri, nunkangu Jesus nunkangu jatala wiri: „Ngatamura jinkani matja
tepi;“ ja nulu morlalu ngundrana wonti ja ngurala nunkani pratjana.
54 Naupini malka mandrula nganai Jesujeli matja ngankana, matja Nau
Judaiandru Galilaiani wokarana wonti.

5

1 Ngadani ditji pirna nganana wonti Juda kanani, ja Jesus tarana wonti
Jerusalemia.
2 Jerusalemingu tjipi manani panto kulno nganana wonti, nulu Juda
kana talini Bethesda tala ngamalkana wonti, nunkangu punga mara wora
nganana wonti.
3 Tanangupini mandrani parana wonti muntja marapu, butju, tjunduru,
jiranga, tanali kalkana wonti ngapa patijiritjinanto.
4 Ngangau angela kulno pota palpa pantuni ngarina wonti, ja nulu ngapa
patijiritjibana wonti. Worana ngopera pantuni wirinani ngapa matja
patijiritjinani, nau tepi pantjina wonti, mina muntja nulu ngamalkana
wonti.
5 Kana kulno naka nganana wonti, nau kilpawoldra 38 muntja parana
wonti.
6 Ninapini Jesujeli paranani najina wonti, ja Nulu ngarana wonti,
nau ditji marapu jeruja nganana, Nau nunkangu jatana wonti: „Jundru
ngantjai tepi pantjila?“
7 Muntjali nunkangu kalabana wonti: „Kaparajai, ngato kana pani
ngamalkai, nulu ngana pantuni worananto, ngapa matja patijiritjibana;
ja ngani wokaranani kulno nguru ngakangu ngopera wiriai.“
8 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jiritjiau, turarani piri jinkani maniau
ja wirariau!“
9 Ja nurujeli naupini kana tepirina wonti, ja nulu turarani piri nunkani
manina wonti ja wirarina wonti. Ja naupini ditji Sabbat nganana wonti.
10 Juda kana nunkangu muntjalani jatana wonti: „Karari Sabbat nganai;
ja jenia jinkangu wata manuni kurala wapaia turarani piri jinkani
waltananto.“
11 Nulu tanangu kalabana wonti: „Naupini, Nulu ngana tepi ngankana
warai, ngakangu jatana warai: Turarani piri jinkani maniau ja wirariau!“

12 Tanali nina jakalkana wonti: „Worana Naupini kana, Nau jinkangu
jatana warai: Turarani piri jinkani maniau ja wirariau!“
13 Naupini muntjala ko nganana wonti, worana Nau nganai, ngangau Je-
sus kutingana wonti, ngangau kana wolara nunkangupini pirini nganana
wonti.
14 Ngadani Jesujeli nina Godaia pungani mankamankana wonti ja
nunkangu jatana wonti: „Mai, jidni tepirina warai; wata morla madlentji
ngankau, jinkangu morla madlentji wokaraiati.“
15 Naupini kana wapana wonti ja Juda kanani kaukaubana wonti: „Nau
Jesus nganai, Nulu ngana tepi ngankana warai.“
16 Ja Juda kana jendrangundruja Jesungu tirikaripaterina wonti ja
wontjana wonti nina naria nandrala, ngangau Nulu jenia ngankana wonti
Sabbatani.
17 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngaperali ngakanali
ngankai kararielu, ja ngato bakana ngankai.“
18 Jendrangundruja Juda kanali morla wontjana wonti nina naria
nandrala, ngangau Nulu wata windri Sabbat wokaribana wonti, a-ai,
Nulu bakana Goda Ngaperi nunkani dikana wonti, ja jeruja munta Goda
jeribaka ngankaterina wonti.
19 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu,
ngani jurangu jatai: Ngatamura munta ngandandariai ngankala, Nulu
wata ngopera najinani Ngaperali ngankanani; ngangau mina Nulupini
ngankai, jenia bakana Ngatamurajeli ngankai.
20 Ngangau Ngaperali Ngatamura ngantjai, ja Nulia pratjana nunkangu
wondrai, mina Nulia muntali ngankai; ja ngankana morla pirna tanangu
Nulia nunkangu wondrala nganai, jura ngaruparananto.
21 Ngangau worderu Ngaperali narila jiritjibai ja tepi ngankai; jeruja
bakana Ngatamurajeli tepi ngankai tanangu Nauja jertapateriai.
22 Ngangau Ngaperali wata kulnuni kalala kurani, a-ai, kalala kurani
pratjana Nulia Ngatamurani jinkina wonti,
23 Ngangau pratjanali Ngatamura pirna ngundrananto, worderu tanali
Ngaperi pirna ngundrai. Warlenulu Ngatamurani wata pirna ngundrai,
nulu Npaperi wata pirna ngundrai, Nulia ninaia jinpanala.
24 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warlenulu jaura ngakani
ngarai, ja nunkangu morlalu ngundrai, Nulia ngana jinpanala, nulu tepi
ngurali ngamalkai; ja kalalani nau wata wokarai, a-ai, nau narindru tepia
wiringana wonti.
25 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Ditji kulno wokarala nganai, ja
matja karari nganai, narieli Godaia Ngatamuraia ngaiala ngarala nganai,
ja tanali ngarai, tana tepirila nganai.
26 Ngangau worderu Ngaperali muntali nunkangu tepi ngamalkai,
jeruja bakana Nulia Ngatamurani jinkina wonti, tepi muntali nunkangu
ngamalkala.
27 Ja Nulia nunkangu ngurula jinkina wonti kalala kurananto; ngangau
Nauja Kanaia Ngatamura nganai.
28 Wata ngaruparanau nunkangupini; ngangau ditji kulno wokarai,
nunkangupini pratjanali, tana nari kutuni parai ngaiala nunkani ngarala
nganai,
29 Ja dunkala nganai, tanali ngumu ngankanala tepia terkakala nganai,
ja tanali madlentji ngankanala terkakala nganai kalalaia.
30 Ngani ngandandariai muntali ngakangundru ngankala; a-ai, worderu
ngato ngarai, jeruka ngato kalala kurai; ja kalala kurani ngakani talku

nganai, ngangau ngato wata ngakani jertapaterinali wontiai, a-ai, windri nunkani jertapaterinali, Nulia ngana jinpanala.
31 Ngato ngakangundru muntali jaura ngamalkanani, jaura ngakani wata morlalu ngananani;
32 Kulno nguru ngakangundru jaura jatai, ja ngani milkila, jaura nunkani morlalu nganai, ninaia Nulia ngakangundru jatai.
33 Jura Johanningu jinpana paraia, ja nulu jaura jatana paraia morlaluja.
34 Ngato wata kanandru jaura morlalu maniai, a-ai, jenia ngani jatai, jura kulkani ngamalkananto.
35 Nau jerkini ja mintjini praitji nganana wonti; ja jura ngantjana paraia ditji ngalje murlali nganala praitjani nunkanani.
36 Ngato jaura morlalu morla pirna ngamalkai Johanningu; ngangau tananapini ngankana, tanana Ngaperali ngakangu jinkinala, ngato tanana mudananto, tananapini ngankana tanana ngato ngankai, ngakangundru morlalu jatai, Ngaperali ngana jinpanala.
37 Ja Ngaperali, Nulia ngana jinpanala, munta ngakangundru jaura morlalu jatana wonti. Jura wata ngaiala nunkani ngarana wonti, ja wata mudla nunkani najina wonti;
38 Ja jaura nunkani wata jurangu parala wapaia, ngangau ninaia, ninaia Nulia jinpanala, nunkangu jura wata morlalu ngundrai.
39 Jura wontiai Godaia jaurani, ngangau jura ngundrai nunkangu tepi ngurali ngamalkala, ja tanapini nganai, tanana ngakangundru kaukaubai.
40 Ja jura wata ngantjai ngakangu wokarala tepi ngamalkala.
41 Kanandru wata ngato pirnala maniai.
42 Ngato jurana ngujamai, jura wata Godaia ngantjana jurangu ngamalkai.
43 Ngani wokarana wonti Ngaperaia ngakanaia talani, ja jura ngana wata patai; kulno nguru wokaranani jurangu talani nunkanani, nina jura patala nganai.
44 Worderu jura morlalu ngundrananto jura pirnala manijiribamaliai; ja kulnuja Godaia pirnala jura wata wontiai?
45 Wata ngundranau ngani jurangundru ngulkuterkala nganai Ngaperani, a-ai, Moses jurani ngulkuterkanietja nganai, nunkangu jura kalkani jurani kurana warai.
46 Ngangau jura Mosingu morlalu ngundranani, jura ngakangu morlalu ngundranani, ngangau nulu ngakangundru dakana wonti.
47 Jura jaurani nunkanani wata morlalu ngundranani, worderu jura jaurani ngakanani morlalu ngundrananto?“

6

(Ngantjani-jaura Lätare ditjini.)

1 Ngadani Jesus Galilaia ja Tiberias panto jerankaria pararana wonti.
2 Ja kana wolara nunkangu karipaterina wonti, ngangau tanali tanana malka najina wonti, tana Nulu muntjani ngankana wonti.
3 Ja Jesus mardawonpaia tarana wonti, ja naka Nau ngamana ngarina wonti nunkani milinto.
4 Ja Passa, Juda kanaia ditji pirna, karakara nganana wonti.
5 Jesus milkieli pariparina wonti ja najina wonti kana wolara nunkangu jurborinani, Nau Philippungu jatana wonti: „Wodajerindru ngaiana buka burungankananto tanali tajinanto?“
6 Jenia Nau jatana wonti nina wontjana; ngangau Nau munta milkila nganana wonti, mina Nau jertapaterina wonti ngankala.

7 Philippulu nunkangu kalabana wonti: „200 mardatandrali buka
tanangu wata matja nganai, pilkipilki kulnujeli tanangundru windri ngalje
maniati.“
8 Mili kulno nunkani Andreas, Simon Petruni ngatata, nunkangu jatana
wonti:
9 „Kanku kulno ninkida nganai, nulia buka ngunku mara wora ja paru
mandru ngamalkai; ja mina jenia tanangu marapuni!“
10 Jesus jataua wonti: „Ngankanau kana wolara ngamana ngarinanto!“
Nunkangupini pirini kanta marapu nganana wonti. Ja kana 5000 ngamana
ngarina wonti.
11 Jesujeli buka patana wonti, ja Nulu jurakokana wonti, ja tanana milini
jinkina wonti, ja milieli tanangu matja ngamana ngarina; jeruja bakana
parundru, worderuntja tanali ngantjana wonti.
12 Tana matja jerturina, Nau milini nunkanani jatana wonti: „Buka
worduwordu kampanau, ngangau panila tintananto.“
13 Tanali kampana wonti, ja billi marapratjana ja mandru buka
worduwordujeli manamiri ngankana wonti buka ngunku mara worandru,
tanana, tanali matja tajina, pinpana wonti.
14 Kana worali nina malka, Jesujeli ngankanani matja najina, tana
jatana wonti: „Naupini morlalu Nauja Propheta nganni, Nauja mitani
wokarananto!“
15 Jesujeli matja ngujamana, tana jertapaterinani wokarala ja nina patala
ja nina mitaia kapara ngankala, Nau nakaldra mardawonpaia kutingana
wonti kulnulu.
16 Matja kalkaurarina, mili nunkani pantuja ngarina wonti,
17 Ja tana botani wirina wonti ja ngapani Kapernaumia wapana wonti;
ja matja ngalpuru ngananani, Jesus wata tanangu wokarana warai;
18 Ja panto patijiritjina wonti, ngangau watara pirna ngakana wonti.
19 Tana Statia 25 kara, 30 kara worita wapana, tanali Jesus najina wonti
ngapani wapanani ja botani karakara wokaranani; ja tana japali pantjina
wonti.
20 Nau tanangu jatana wonti: „Nganimata Nauja, wata japali ngananau.“
21 Tana jertapaterina wonti nina botaia manila, ja nurujeli bota dirkalaia
pararana wonti, wodajeri tana jertapaterinani pararala.
22 Ditji kulnuni, tanali kana wolarali panto dirkalani jerankari matja
terkana, najina wonti, wata bota nguru naka nganala wiri, windri naupara
kulnulu, ja Jesus wata milini nunkanani jela botani wirila wiri, a-ai, windri
mili nunkani pilki wapala wiri
23 — Bota nguru wokarana warai Tiberiandru nunkangupini pirini
karakara, wodajeri tanali buka tajila wiri Kaparaia jurakokanandru—;
24 Kana worali najina, Jesus wata ninkida ngananani, bakana wata mili
nunkani, tana bakana bota worani wirina wonti, ja Kapernaum ngurani
wokarana wonti Jesus wontila.
25 Ja tanali nina pantuni jerutajerra matja mankamankana tana
nunkangu jatana wonti: „Rabbi, winta jidni ninkida wokarana warai?“
26 Jesujeli tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Morlalu, morlalu,
ngani jurangu jatai: Jura ngana wata wontiai, ngangau jura malka najila
wiri, a-ai, ngangau tanangupini bukandru jura tajila wiri ja jerturila wiri.
27 Wata jenipara buka ngankanau jenia mudai, a-ai, jenipara buka,
jenia tepi nguralini parala nganai, ninapini Kanaia Ngatamurajeli jurangu
jinkila nganai; ngangau Ninapini Goda Ngaperali morlalu kurana wonti.“

28 Tana nunkangu jatana wonti: „Mina ngaiani ngankananto Godaia
ngankana ngankala?“
29 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Naupini Godaia
ngankana nganai: Jura nunkangu morlalu ngundrananto, ninapini Nulia
jinpanala.“
30 Tana nunkangu jatana wonti: „Mina malka jundru ngankai, ngaiani
nina najinanto ja jinkangu morlalu ngundrananto? Mina jundru ngankai?
31 Ngaianini ngaperi worali pitarani Manna tajina wonti, worderu
dakanala parai: Buka pariwilpandru Nulia tanangu tajinanto jinkina
wonti.“
32 Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai:
Wata Mosili jurangu buka pariwilpandru jinkina wonti, a-ai, Ngaperali
ngakanali jurangu buka morlalu pariwilpandru jinkiai.
33 Ngangau Godaia buka Nauja nganai, Naupini pariwilpandru ngariai,
ja mitalani tepi jinkiai.“
34 Tana nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, milingeru ngaianingu
ninapini buka jinkiau!“
35 Jesus tanangu jatana wonti: „Ngani tepia buka nganai; worana
ngakangu wokarai nauja wata mauali pantjila nganai; ja warle ngakangu
morlalu ngundrai, nauja wata morla tertieli pantjila nganai:
36 Ngani jurangu jatana warai: Jura ngana najina warai ja wata morlalu
ngundrai.
37 Pratjana mina Ngaperali ngakanali ngakangu jinkiai, ngakangu
wokarala nganai, ja worana ngakangu wokarai, ninapini ngato wata
narrala nganai.
38 Ngangau ngani pariwilpandru ngarina wonti wata ngakani jertapate-
rina ngankala, a-ai, nunkani jertapaterina, Nulia ngana jinpanala.
39 Jenia Ngaperaia jertapaterina nganai, Nulia ngana jinpanala: Ngato
pratjanandru, mina Nulia ngakangu jinkinala, panila tintananto, a-ai,
ngato jenia ditjini ngadalani jiritjibananto.
40 Ngangau jenia Ngaperaia ngakanaia jertapaterina nganai: Warle
Ngatamura najiai, ja nunkangu morlalu ngundrai, tepi ngurali ngamalka-
nanto; ja ngato nina ditjini ngadalani jiritjibala nganai.“
41 Juda kana buljubuljurina wonti, ngangau Nau jatana warai: „Ngani
jenipara buka nganai, Nau pariwilpandru matja ngarina.“
42 Ja jatana wonti: „Naupini wata Jesus, Josephani ngatamura, nunkani
ngaperi ja ngandri ngaiani ngujamai? Worderu Naupini jatai: Ngani
pariwilpandru matja ngarina?“
43 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Wata buljubuljurilk-
ijiribamalianau.
44 Wata kulno ngurunguru nganai ngakangu wokarala, Ngaperali
ngakanali, Nulia ngana matja jinpana, nina wata parumanani; ja ngato
nina ditjini ngadalani jiritjibala nganai.
45 Propheta worani dakanala parai: Ja tana pratjana jenipara
nganala nganai, tanali Godandru ngujangujara matja manina; warletanali
Ngaperandru matja ngarana ja kirina, ngakangu wokarai.
46 Wata kulnujeli Ngapina najina warai, a-ai, windri Nulia, Nauja
Ngaperandru nganai, Nulia Ngapina matja najina.
47 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warle ngakangu morlalu
ngundrai, nulu tepi ngurali ngamalkai.
48 Ngani tepia buka nganai.
49 Ngaperi worali juranali pitarani Manna tajina wonti ja palina wonti.

50 Naupini buka, pariwilpandru matja ngarina, jenipara nganai, tanali
nunkangundru tajinanto ja wata palinanto.
51 Ngani tepia buka nganai, Naupini pariwilpandru matja ngarina;
warle nunkangupini bukandru tajila nganai, nulu tepi ngamalkala nganai
ngurali; Naupini buka, nina ngato jinkila nganai, ngani palku nganai,
ninaia ngani jinkiterila nganai mitalaia tepini.“
52 Juda kana jatamalina wonti ja jatana wonti: „Worderu Nulupini
ngaianingu palku nunkani jinkila nganai tajinanto?“
53 Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu
jatai: Jura wata Kanaia Ngatamuraia palku tajinani, ja kumari nunkani
tapanani, jura wata tepi jurangu ngamalkanani.
54 Warle ngana palku tajiai, ja ngana kumari tapai, nulu tepi ngurali
ngamalkai, ja ngato nina ditjini ngadalani jiritjibala nganai.
55 Ngangau ngani palku buka morlalu nganai, ja ngani kumari tapani
morlalu.
56 Warle ngana palku tajiai, ja ngana kumari tapai, nau ngakangu
ngamai ja ngani nunkangu.
57 Worderu ngana Ngaperi tepieli jinpanala, ja ngani Ngaperandru tepi
nganai; jeruja bakana warle ngana tajiai, nau ngakangundru tepi ngamala
nganai.
58 Naupini jenipara buka nganai, Nauja pariwilpandru matja ngarina;
wata jeruja worderu ngaperi worali juranali Manna tajina wonti ja palina
wonti; warle ninapini buka tajiai, nau ngurali tepi ngamala nganai.“
59 Tananapini Nau jatana wonti, Nulu Kapernaum jaura pungani
ngujangujara jinkina.
60 Mili nunkani marapujeli jenia matja ngarana, tana jatana wonti:
„Naupini jaura ngurunguru nganai, worana ngurunguru nganai nina
ngarala?“
61 Jesujeli muntali matja ngujamana, mili nunkani jendrangundruja
buljubuljurinani, Nau tanangu jatana wonti: „Jendrangundruja jura
kintjakintjariai?
62 Jura najinani Kanaia Ngatamura taranani, wodajeri Nauja ngopera
nganana wonti?
63 Jaola nganai, Nulia tepi ngankai, palku baku nganai; Tananapini jaura,
ngato jurangu kaukaubana warai; Jaola ja Tepi tanapini nganai.
64 Ja palpa jurangundru nganai, tanali wata morlalu ngundrai.“ Ngangau
Jesus ngoperandru milkila nganana wonti, warletana nganai, tanali wata
morlalu ngundrai, ja warle nina wontawontala nganai.
65 Ja Nau jatana wonti: „Jendrangundruja ngani jurangu jatana warai:
Wata kulno ngurunguru nganai ngakangu wokarala, nunkangu ngopera
wata jinkinala Ngaperandru.“
66 Jendrangundruja mili nunkani marapu tikana wonti, ja wata morla
nunkangunto wirarina wonti.
67 Jesus marapratjana ja mandruni jatana wonti: „Jura bakana jertapa-
teriai ngakangundru wapana kurala?“
68 Simon Petrulu nunkangu kalabana wonti: „Kaparajai, worangula
ngaiani wapananto? Jundru tepi nguralia jaura ngamalkai,
69 Ja ngaiani morlalu ngundrana warai ja ngujamana warai, jidni
Christus Goda tepia Ngatamura nganai.“
70 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Wata ngato jurana marapratjana ja
mandru ngakani kalkalkana wonti? Ja kulno jurangundru kutji nganai.“

71 Nulu Judas Ischariot Simoni ngatamura ngundrana wonti, ngangau
nulupini nina wontawontananto, ja nau marapratjana ja mandrundru
kulno nganana wonti.

7

1 Ja ngadani Jesus Galilaiani wirarina wonti; ngangau Nulu wata
ngantjana wonti Judaiani wirarila, ngangau Juda kanali nina wontina
wonti naria nandrala.
2 Juda kanaia pungawalpaia ditji pirna karakara nganana wonti.
3 Tana ngatata nunkani nunkangu jatana wonti: „Ninkidandru puntiau
ja Judaiaia wapau, ngangau bakana milieli jinkanali ngankana jinkani
najinanto, tananaia jundru ngankai.
4 Ngangau wata kulnujeli kurukuru ngankai, ja wontiteriai tinkari
pantjinanto. Jundru jenia ngankanani mitalani wondrateriau.“
5 Ngangau bakana ngatatajeli nunkanali nunkangu wata morlalu ngun-
drana wonti.
6 Jesus tanangu jatana wonti: „Miljaru ngakani wata wokarana warai,
ditji jurani milingeru nganai.
7 Mitala ngandandariai jurangu kalakalarila; ngakangu tana kalakalar-
iai, ngangau ngato tanangundru jaura morlalu kurai, ngankana tanani
madlentji nganai.“
8 Jura nunkangupini ditji pirnaia taranau; ngani wata nunkangupini ditji
pirnaia tarai, ngangau miljaru ngakani wata kantji wokarana warai.
9 Nau tananapini tanangu matja jatana, Nau Galilaiani ngamantina
wonti.
10 Ngatata nunkani matja tarana, ngadani Nau bakana ditji pirnaia
tarana wonti, wata kantji, a-ai, kurukuru jeri.
11 Juda kanali nina wontina wonti ditji pirnani ja jatana wonti:
„Wodajeri Nau?“
12 Kana wolara marapujeli nunkangundru buljubuljurilkijiribamalina
wonti. Palpa jatana wonti: „Nau ngumu nganai;“ palpa jatana wonti:
„Pani, Nulu kana wolara karkarkai.“
13 Wata kulno nunkangundru tinkari jatana wonti, ngangau tana Juda
kanandru japali nganana wonti.
14 Ditji pirna worani terti Jesus Godaia pungani tarana wonti ja
ngujangujara jinkina wonti.
15 Ja Juda kana ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Worderu Nulupini
jauraia kirila ngujamai, wata Nauja ninaia kirina warai?“
16 Jesujeli tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngakani ngujangu-
jara wata ngakani nganai, a-ai, nunkani, Nulia ngana jinpanala.
17 Kulnujeli ngantjanani nunkani jertapaterina ngankala, nulupini
ngujamala nganai, naupini ngujangujara Godandru ngananani kara, ngato
ngakangundru muntali kaukaubanani kara.
18 Warle nunkangundru muntali kaukaubai, nulu pirnala nunkani
wontiai; warle nunkanipini pirnala wontiai, Nulia ninaia jinpanala, Nauja
morlalu nganai, ja madlentji wata nunkangu nganai.
19 Wata Mosili jurangu jirijiribani jaura jinkina wonti? Ja wata kulnujeli
jurangundru jirijiribani jaurani pankiai; Minandru jura wontiai ngana
naria nandrala?“
20 Kana wolarali kalabana wonti ja jatana wonti: „Jundru kutji
ngamalkai; warle wontiai, jidna naria nandrala?“

21 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngankana kulno
ngato ngankana warai, ja jura pratjana ngaruparai.
22 Jendrangundruja, ngangau Mosili jurangu kaluwali ngankani jinkina
wonti, — nau wata Mosingundru, a-ai, ngaperi worandru — jura bakana
Sabbatani karuwali ngankai.
23 Kana kulnujeli karuwali ngankala Sabbatani maninani, ngangau
Mosini jirijiribani jaura wata wokaribananto; ngakangu jura tiririai,
ngangau ngato kana kulno tepi ngankana warai Sabbatani?
24 Wata kalala kuranau milkieli najinandru, a-ai, kalala talku kuranau?“
25 Jerusalemala palpa jatana wonti: „Wata Naupini Nauja nganai, ninaia
tanali wontiai naria nandrala?
26 Ja mai, Nulia tinkari kaukaubai, ja tana nunkangu panila jatai. Kana
kaparali morlalu ngujamana warai, Naupini Christus nganai?
27 Ninapini ngaiani ngujamai wodajerindru Nauja nganai; Christus
wokaranani, wata kulnujeli ngujamala nganai, wodajerindru Nau nganai.“
28 Jendranguta Jesus Godaia pungani parparali maritjina wonti ja
ngujangujara jinkina wonti ja jatana wonti: „Kau, jura ngana ngujamai, ja
bakana milkila wodajerindru ngani nganai; ja ngani wata ngakangundru
munta wokarana wonti, a-ai, Naupini morlalu nganai, Nulia ngana
jinpanala, ninapini jura wata ngujamai:
29 Ngato ninaia ngujamai; ngangau ngani nunkangundru nganai, ja
Nulia ngana jinpanala.“
30 Tanali wontina wonti nina patala, ja wata kulnujeli mara nunkangu
kurana wonti; ngangau ditji nunkani wata kantji wokarana warai.
31 Marapujeli kana wolarandru nunkangu morlalu ngundrana wonti ja
jatana wonti: „Christus wokaranani, Nulu morla malka ngankala nganai,
Nulupini matja ngankana warai?“
32 Pharisaiali ngarana wonti kana wolarali jenia nunkangundru
buljubuljurilkijiribamalinani. Ja Priesta pirnali ja Pharisaiali mili jinpana
wonti nina patananto.
33 Jesus tanangu jatana wonti: „Windri miljaru wordu morla ngani
jurangunto nganai, ja ngani nunkangu wapala nganai, Nulia ngana
jinpanala.
34 Jura ngana wontila nganai ja wata mankamankala nganai; ja wodajeri
ngani nganai, nakani jura ngandandariai wokarala.“
35 Juda kana ngankamalina wonti: „Wodajeri Nulupini ngantjai palkala,
ngangau ngaiani ninaia wata mankamankananto? Nulia ngantjai Griekani
wapala, tana tjautjau ngamai, Griekani ngujangujara jinkila?
36 Mina nulupini jaurali wondrai, ninapini Nauja jatana warai: Jura
ngana wontila nganai ja wata mankamankala nganai; ja: Wodajeri ngani
nganai, nakani jura ngandandariai wokarala?“
37 Ditji pirnaia mudani ditjini, nau morla pirna nganana wonti, Jesus
terkana wonti ja maritjina wonti ja jatana wonti: „Worana tertieli nganai,
nau ngakangu wokaraiatimai ja tapaiatimai!
38 Warle ngakangu morlalu ngundrai, worderu jaura jatai: Nunkani
palkundru tepia ngapa kaiari ngakala nganai.“
39 Jenia Nau Jaolandru jatana wonti, nina tanali maninanto, tana
nunkangu morlalu ngundrai; ngangau jendranguta Jaola kulikiri wata
kantji wokarana wonti, ngangau Jesus wata pirnala nunkani manina
wonti.
40 Kana wolarandru marapu, tanali tananapini jaura matja ngarana,
jatana wonti: „Naupini morlalu Naupara Propheta nganai!“

41 Palpa jatana wonti: „Naupini Christus nganai;“ palpa jatana wonti:
„Wata Galilaiandru Christus wokarai?
42 Wata Godaia jaura jatai: Davidani ngatamurandru, ja Bethlehem
ngura wakandru, wodajeri David nganana wonti, Christus wokarala
nganai?“
43 Jeruja kana wolara tidatida ngankijiribamalina wonti nunkangundru.
44 Palpali tanangundru ngantjana wonti nina patala, ja wata kulnujeli
mara nunkangu kurana wonti.
45 Mili Priesta pirnani ja Pharisaiani wokarana wonti, ja tana tanangu
jatana wonti: „Minandru jura nina wata padakana warai?“
46 Milieli kalabana wonti: „Wata pota kulno kana kulnujeli kaukaubana
warai, Nulupini kanali jeribaka.“
47 Pharisaiali tanangu kalabana wonti: „Nulu jurana bakana karkarkana
warai?
48 Kapara kulnujeli kara Pharisaia kulnujeli kara nunkangu morlalu
ngundrai?
49 A-ai, windri tanapini kana wolara, tanali jirijiribani jaura wata
ngujamai; jakajai tanangu.“
50 Nikodemus tanangu jatana wonti, nau tinkani nunkangu wokarana
paraia, ja kulno tanangundru nganana wonti:
51 „Ngaianani jirijiribani jaurali wata kana kulnuni kalala kurai, nina
wata ngopera ngaranani ja ngujamanani mina nulu ngankai?“
52 Tanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni bakana
Galilaiala nganai? Wontjamai ja najiamai, Galilaiandru wata Propheta
terkakala nganai.“
53 Ja pratjana pungaia tananaia wapana wonti.

8

1 Jesus maninindri mardawonpaia wapana wonti.
2 Dankudankubana Nau nakaldra Godaia pungani wokarana wonti, ja
kana wolara nunkangu wokarana wonti, ja Nau ngamana ngarina wonti
ja tanangu ngujangujara jinkina wonti.
3 Jaura jinkinietjali ja Pharisaiali widla kulno nunkangu wapalkana
wonti, tanali nana pinta wokaribanani matja patana, ja nana terti
terkibana wonti,
4 Ja nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, nanapini widla
tanali patana warai morlalu pinta wokaribanani.
5 Mosili jirijiribani jaurani ngaianingu jirijiribana wonti, jenipara
mardali dakananto, mina jidni jatai?“
6 Jenia tana nunkangu jatana wonti nina wontjala, ngangau tanali palpa
ngamalkananto nunkangundru ngulkuterkala. Jesus buruna ngarina
wonti ja marawutjujeli mitani dakana wonti.
7 Ngangau tana nina milingeru jakalkanani, Nau miririna tarana wonti
ja tanangu jatana wonti: „Warle jurangundru madlentji pani ngani, nulia
marda ngoperalali nanaia dakananto.“
8 Ja nakaldra Nau buruna ngarina wonti ja mitani dakana wonti.
9 Tanali jenia matja ngarana, burka tanangu ngulkuterkana wonti, ja
tana dunkana wonti kulnulu kulnulu, pinarandru wonina nakajelu; ja
Jesus kulnulu ngamana wonti, ja widla terti terkantinani.
10 Jesus miririna tarana wonti, ja ngangau Nulu wata kulno najina wonti
windri nana widla, Nau nankangu jatana wonti: „Widlajai, woderi jinkani
tana ngulkuterkanietja? Wata kulnujeli jinkangu kalala jinkina warai?“

11 Nani jatana wonti: „Wata kulnujeli Kaparajai!“ Jesus nankangu jatana
wonti: „Jeruja bakana ngato jinkangu wata kalala kurala nganai; wapau,
ja wata morla madlentji ngankau!“
12 Nakaldra Jesujeli tanangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Ngani
mitaia praitji nganai; worana ngakangu karipaterila nganai, nau wata
ngalpurani wirarila nganai, a-ai, nulu tepia praitji ngamalkala nganai.“
13 Pharisaia nunkangu jatana wonti: „Jidni jinkangundru munta tinkari
ngankateriai; tinkari ngankani jinkani wata morlalu nganai.“
14 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Bakana ngato
ngakangundru muntali tinkari ngankanani, tinkari ngankani ngakani
morlalu nganai, ngangau ngani milkila wodajerindru ngani wokarana
wonti ja wodajeri ngani wapala nganai; jura wata milkila wodajerindru
ngani wokarai ja wodajeri ngani wapai.
15 Jura palkundru kalala kurai: ngato wata kulnuni kalala kurai.
16 Ja ngato bakana kalala kuranani, kalala kurani ngakani morlalu
ngangai; ngangau ngani wata kulnulu nganai, a-ai, ngani ja Ngaperi Nulia
ngana jinpanala.
17 Ja bakana jurani jirijiribani jaurani dakanala parai: Kana mandruja
tinkari ngankani morlalu nganai.
18 Ngato ngakangundru muntali tinkari ngankai, ja Ngaperali, Nulia
ngana jinpanala, ngakangundru tinkari ngankai.“
19 Tana nunkangu jatana wonti: „Woderi Ngaperi jinkani nganai?“ Jesu-
jeli kalabana wonti: „Jura wata ngana ja wata Ngaperi ngakani ngujamai;
jura ngana ngujamanani, jura bakana Ngaperi ngakani ngujamanani.“
20 Tananapini jaura Jesujeli mardatandra kokuni karakara jatana wonti,
Nulu Godaia pungani ngujangujara jinkinani; ja wata kulnujeli nina
patana wonti, ngangau ditji nunkani wata kantji wokarana warai.
21 Jesus nakaldra tanangu jatana wonti: „Ngani wapai, ja jura ngana
wontila nganai, ja madlentjani juranani jura palila nganai; wodajeri ngani
wapai, naka jura ngandandariai wokarala.“
22 Juda kana jatana wonti: „Nulia ngantjai kara munta nari ngankaterila,
ngangau Nau jatai: Wodajeri ngani wapai, naka jura ngandandariai
wokarala?“
23 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jura ngarinalundru nganai, ngani
mirindru nganai; jura nunkangupini mitandru nganai, ngani wata
nunkangupini mitandru nganai.
24 Ngani jurangu matja jatana warai, jura madlentjani juranani palila
nganai; ngangau jura wata morlalu ngundranani ngani Nauja nganai, jura
madlentjani juranani palila nganai.“
25 Tana nunkangu jatana wonti: „Worana jidni nganai?“ Ja Jesus tanangu
jatana wonti: „Ngopera jenia, mina ngani jurangu jatai.
26 Marapu ngato ngamalkai jurangundru jatala ja kalala kurala; ja Nauja,
Nulia ngana jinpanala, morlalu nganai, ja mina ngato nunkangundru
ngarana wonti, jena ngato mitalani kaukaubai.“
27 Tanali wata ngujamana wonti, Nau tanangu Ngaperandru jatanani.
28 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura Kanaia Ngatamura matja miri
ngankana warai, ngadani jura ngujamala nganai ngani Nauja nganai,
ja ngato muntali panila ngankai, a-ai, worderu Ngaperali ngakangu
ngujangujara jinkina wonti, jenia ngato kaukaubai.
29 Ja Nulia ngana jinpanala, Naupini ngakangunto nganai; ja Ngaperali
ngana wata kulnulu worarai, ngangau ngato milingeru ngankai, mina
Nulia ngantjai.“

30 Nulu jenia kaukaubanani, marapujeli nunkangu morlalu ngundrana
wonti.
31 Jesus tanangu Juda kanani, tanali nunkangu morlalu ngundranani,
jatana wonti: „Jura jaurani ngakanani wonki ngamanani, jura morlalu
mili ngakani ngananani,
32 Ja jura morlaluta ngujamala nganai, ja morlalulali jurana kurakala
nganai.“
33 Tanali nunkangu kalabana wonti: „Abrahamani ngatamura ngaiani
nganai, ja wata pota kulno ngaiani kulnuja mili nganana wonti; worderu
jidni jatai: «Jura kurakanila pantjinanto?»“
34 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu
jatai: Warle madlentji ngankai, nau madlentjaia mili nganai.
35 Mili wata ngurali pungani ngamai; Ngatamura ngurali ngamai.
36 Ngatamurajeli jurana kurakanani, jura kantji kurakanila nganala
nganai.
37 Ngani milkila jura Abrahamani ngatamura nganai; ja jura wontiai
ngana naria nandrala, ngangau jaura ngakani wata jurangu wiriai.
38 Ngato kaukaubai, mina ngato Ngaperani ngakanani najina wonti; ja
jura ngankai, mina jura ngaperani juranani najina warai.“
39 Tanali nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngaperi ngaianini
Abraham nganai.“ Jesus tanangu jatana wonti: „Jura Abrahamani kupa
nganananani, jura bakana Abrahamani ngankana ngankananto.
40 Karari jura ngana wontiai naria nandrala, jenipara kana Nulia jurangu
morlalu kaukaubana warai, nina ngato Godandru ngarana wonti; jenia
Abrahamali wata ngankana wonti.
41 Jura ngaperaia juranaia ngankani ngankai.“ Tana nunkangu jatana
wonti: „Ngaiani wata palakantjindru dankana wonti; Ngaperi kulno
ngaiani ngamalkai, ninaia Goda.“
42 Jesus tanangu jatana wonti: „Goda Ngaperi jurani nganananani, jura
ngana ngantjanani; ngangau ngani Godandru dunkana wonti ja wokarana
wonti, ngangau bakana ngani wata munta wokarana wonti, a-ai, Nulia
ngana jinpanala.
43 Minandru jura jaura ngakani wata ngujamai? Ngangau jura ngandan-
dariai jaura ngakani ngarala.
44 Jura ngaperi kutjindru nganai, ja ngaperaia juranaia jertapaterina
jura jertapateriai ngankala. Naupini kananandranietja ngoperandru
nganana wonti, ja morlalulani nau wata terkai, ngangau morlalula wata
nunkangu nganai. Nau jedi jatanani, nulu nunkangundru munta jatai,
ngangau nau jedikantji nganai ja nunkanipini ngaperi.
45 Ngangau ngani jurangu jatai, jura ngakangu wata morlalu ngundrai.

(Ngantjani-jaura Judica ditjini.)

46 Warle jurangundru ngakangu madlentji kulno wondrai? Ngani
morlaluta jatanani, minandru jura ngakangu wata morlalu ngundrai?
47 Worana Godandru nganai, nulu Godaia jaura ngarai; jendrangundruja
jura wata ngarai, ngangau jura wata Godandru nganai.“
48 Juda kanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngaiani wata
talku jatai, jidni Samarita kana nganai ja kutji ngamalkai?“
49 Jesujeli kalabana wonti: „Ngato wata kutji ngamalkai, a-ai, ngato
Ngaperi ngakani pirna ngundrai, ja jura ngana wata pirna ngundrai.
50 Ngato wata pirnala ngakani wontiai; Kulno nganai, Nulupini ninaia
wontiai ja kalala kurai.

51 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Kulnujeli jaura ngakani
ngamalkanani, nulu ngurali wata nari najila nganai.“
52 Juda kana nunkangu jatana wonti: „Karari ngaiani ngujamai, jundru
kutji ngamalkai; Abraham ja Propheta palina wonti, ja jidni jatai: Kulnujeli
jaura ngakani ngamalkanani, nulu ngurali wata nari najila nganai.
53 Jidni morla pirna nganai ngaianini ngaperani Abrahamangu, nau
palina wonti? Ja Propheta wora palina wonti; worana jidni munta
ngankateriai?“
54 Jesujeli kalabana wonti: „Ngani munta pirna ngankaterinani pirnala
ngakani pani nganai; Ngaperali ngakanali ngana pirna ngankai, nunkan-
gundru jura jatai, Nauja Goda jurani nganai.
55 Ja jura ninaia wata ngujamana warai; ngato ninaia ngujamai; ja
ngani jatanani, ngato ninaia wata ngujamai, ngani jedikantji nganala
nganai jurangu jeribaka; ngato ninaia ngujamai, ja jaura nunkani ngato
ngamalkai.
56 Abraham ngaperi jurani murlali pantjina wonti ditji ngakani najila;
ja nulu nina najina wonti ja mankina wonti.“
57 Juda kana nunkangu jatana wonti: „Jidni wata kilpawoldra 50 nganai?
Ja jundru Abraham najina wonti.“
58 Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai:
Morla ngopera Abrahamangu ngani nganana wonti.“
59 Tanali marda patana wonti nina dakananto. Jesus kurukurumalkate-
rina wonti ja Godaia pungandru dunkana wonti, tanangu terti palkingana
tarana.

9

1 Ja Nau wiringanani, Nulu kana kulno najina wonti, nau butju nganana
wonti kupandru.
2 Ja milieli nunkanali nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Rabbi,
warle madlentji ngankana wonti, nulupini kara, ngaperali ja ngandrieli
nunkanali kara, ngangau nauja butju dankana wonti.“
3 Jesujeli kalabana wonti: „Wata nulupini madlentji ngankana wonti,
bakana wata ngaperali ja ngandrieli nunkanali, a-ai, Godaia ngankana
nunkangu wondraterinanto.
4 Ngato nunkanipini ngankani ngankananto, Nulia ngana jinpanala,
jeruntja ditjiwirdi ngananani; tinka wokarala nganai, nunkangupini kana
warupoto ngandandarila nganai ngankala.
5 Wintaranaia ngani mitani nganai, ngani mitaia praitji nganai.“
6 Nau jenia matja jatana, Nulu mitani ngaltja worana wonti ja ngalt-
jandru buluru ngankingana wonti, ja nina buluru butjuni milkini kurana
wonti,
7 Ja nunkangu jatana wonti: „Wapau, ja Siloa pantuni kulirkateriau!“
Jenia wondrai: „Matja jinpana.“ Nau wapana wonti ja kulirkaterina wonti
ja najila tikana wonti.
8 Jenimalinietja, ja tana nina ngopera najina wonti potuni ngatjinani,
jatana wonti: „Wata naupini nauja nganai, nauja ngamana warai potuni
ngatjila?“
9 Palpa jatana wonti: „Nauja naumata nganai;“ palpa: „Nauja nunkangu
jeribaka;“ nau munta jatana wonti: „Ngani nauja nganai.“
10 Tana nunkangu jatana wonti: „Worderu milki jinkani piririna warai?“

11 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Kana kulnujeli, tala nunkani
Jesus, buluru ngankingana warai ja nina ngakangu milkini kurana warai
ja ngakangu jatana warai: Siloah pantuja wapau ja kulirkateriau. Ngani
wapana warai ja kulirkaterina warai ja kantji najina warai.“
12 Tana nunkangu jatana wonti: „Woderi Naupara nganai?“ Nau jatana
wonti: „Nganako.“
13 Tanali nina, nau ngopera butju nganana warai, Pharisaiaia wapalkana
wonti.
14 Jendranguta Sabbat nganana wonti, Jesujeli nina buluru
ngankinganani ja milki nunkani piri ngankanani.
15 Nakaldra nina bakana Pharisaiali jakalkana wonti, worderu nulu
nakaldra najina warai. Nau tanangu jatana wonti: „Buluru Nulu
ngakangu milkini kurana warai, ja ngani kulirkaterina warai, ja ngato
kantji najiai.“
16 Pharisaia palpa jatana wonti: „Naupini kana wata Godandru nganai,
ngangau Nulu Sabbat wata kulikiri ngamalkai.“ Palpa jatana wonti:
„Worderu kana madlentji ngurungunu nganai jenia malka ngankala?“ Ja
tana tidatida ngankijiribamalina wonti.
17 Nakaldra tana butjuni jatana wonti: „Mina jidni nunkangundru jatai,
ngangau Nulu milki jinkani piri ngankana warai?“ Nau jatana wonti: „Nau
Propheta nganai.“
18 Juda kanali nunkangu, nau butju nganana warai ja nakaldra najina
warai, wata morlalu ngundrana wonti, tanali nunkanipini, nulu nakaldra
najina warai, ngaperi ja ngandri karkanantulu.
19 Ja tanali pudlana jakalkana wonti ja jatana wonti: „Naupini judlani
kupa nganai, nunkangundru judla jatai, nau butju dankanala? Worderu
jenia pantjina warai, ngangau nulia karari najiai?“
20 Ngaperali ja ngandrieli nunkanali tanangu kalabana wonti ja jatana
wonti: „Ngali milkila, naupini ngalini kupa nganai, ja nauja butju
dankanala;
21 Worderu nulia karari kantji najiai ngali ko; warle milki nunkani
piri ngankana warai, ngali ko; nauja munta pirna nganai, ninaia munta
jakalkanau, nauja nunkangundru muntali kalabananto.“
22 Jenia ngaperi ja ngandri nunkani jatana wonti, ngangau pudla
Juda kanandru japali nganana wonti; ngangau Juda kana kulnukulnuni
nganana wonti, warle nina Christus dikanani, nina tanali Godaia milindru
worala nganai.
23 Jendrangundruja ngaperi ja ngandri nunkani jatana wonti: „Nauja
munta pirna nganai, ninaia munta jakalkanau.“
24 Tanali nina kana, nau butju nganana warai, nakaldra pota mandrula
karkana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Godani pirna ngundrau!“
ngaiani milkila, Naupini kana madlentji nganai.
25 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Nau kana madlentji nganai
kara, ngani ko; kulno ngato milkila, ngani butju nganana warai ja karari
nakaldra najiai.“
26 Tana nakaldra nunkangu jatana wonti: „Mina Nulu jinkangu
ngankana warai? Worderu Nulu milki jinkani piri ngankana warai?“
27 Nulu tanangu kalabana wonti: „Ngani jurangu matja jatana warai ja
jura bulu ngarana warai. Minandru jura jenia nakaldra ngarananto? Jura
bakana ngantjai mili nunkani pantjila?“
28 Tana nunkangu kaldririna wonti ja jatana wonti: „Jidni mili nunkani
nganai, ngaiani Mosini mili nganai.

29 Ngaiani milkila, Godali Mosingu kaukaubana wonti; nunkangundru
ngaiani ko nganai, wodajerindru Nau nganai.“
30 Nulupini kanali tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jenia
ngaruparana nganai, ngangau jura ko wodajerindru Nau nganai, ja Nulu
milki ngakani piri ngankana warai.
31 Ngaiani milkila, Godali kana madlentji wata ngarai, a-ai, kulno
Godandru japali ngananani ja jertapaterina nunkani ngankanani, nina
Nulia ngarai.
32 Nguralindru (tanali) wata ngarana wonti, kulnujeli kana butjuja milki,
nau butju dankanala, piri ngankana wonti.
33 Naupini wata Godandru ngananani, Nau ngandandarinani jenia
ngankala.“
34 Tanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Madlentjani jidni
dankanala, ja jundru ngaianingu ngujangujara jinkiai?“ Ja tanali nina
tertubana wonti palaraia.
35 Jesujeli matja ngarana, tanali nina narrana warai, ja Nulu nina
matja mankamankana, Nau nunkangu jatana wonti: „Jundru Godaia
Ngatamurani morlalu ngundrai?“
36 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Worana Nau nganai, Kaparajai,
ngato nunkangu morlalu ngundrananto?“
37 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jundru nina najina warai, ja Nulia
jinkangu ngankamalila wapaia, Naumata Nauja nganai.“
38 Nau jatana wonti: „Kaparajai, ngato morlalu ngundrai;“ ja nau
nunkangu pantjaterkana ngarina wonti.
39 Ja Jesus jatana wonti: „Ngani nunkangupini mitani wokaranala pun-
tibala; ngangau tanali wata najiai najinanto, ja tanali najiai butjurinanto.“
40 Ja jenia Pharisaia palpali, tana nunkangunto ngananani, ngarana
wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngaiani bakana butju nganai kara?“
41 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura butju ngananani, jura wata
madlentji ngamalkanani; karari jura jatai: Ngaiani najiai; jeruja madlentji
jurani parala nganai.“

10

(Ngantjani-jaura Jaolaia ditji parkulani.)

1 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: „Warle wata manani wiriai tjipi
jaruni, a-ai, pilki dankaranani, nau kurikantji ja watawatali maninietja
nganai.
2 Warle manani wiriai, nau ngamalkanietja nganai tjipia.
3 Nunkangupini mana ngamalkanietjali mana walto ngankai, ja tjipieli
ngaiala nunkani ngarai, ja nulu tjipi nunkani tala karkai, ja tanana
dunkalkai.
4 Ja nulu tjipi nunkani dunkalkanani, nau tanangu ngopera wapai, ja
tjipi nunkangu karipateriai, ngangau tanali ngaiala nunkani ngujamai.
5 Tulani tana wata karipaterila nganai, a-ai, nunkangundru japa
mindrila nganai; ngangau tulaia ngaiala tanali wata ngujamai.“
6 Ninapini jeribaka jaura Jesus tanangu jatana wonti; ja tanali wata
ngujamana wonti mina jenia wondrai, Nau tanangu matja jatana.
7 Jesus nakaldra tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu
jatai: Ngani mana nganai tjipia.
8 Worderuntja pratjana ngakangu ngopera wokaranala kurikantji ja
watawatali maninietja nganai; ja tjipieli tanana wata ngarai.

9 Ngani mana nganai: kulno ngakangu wirinani, nulu kulkani nga-
malkala nganai, ja nau wirila nganai ja dunkala nganai ja kuljakulja
mankamankala nganai.
10 Kurikantji windri wokarai kurieli manila naria nandrala ja teribala.
Ngani wokaranala, tanali tepi ja poto pirna ngamalkananto.

(Ngantjani-jaura Misericordias Domini ditjini.)

11 Ngani Ngamalkanietja ngumu nganai. Nauja Ngamalkanietja ngumu
tepi nunkani jinkiteriai tjipini.
12 Nau ngamalkanietja kalalaia, nau wata ngamalkanietja nganai, ja tjipi
wata nunkani nganai, nulupini pandipandi wokaranani najinani, nulu
tjipi worarai ja japa mindriai, ja pandipandieli tanana patai, ja tjipi piltjaru
ngankai.
13 Ngamalkanietja kalalaia japa mindriai, ngangau nau ngamalkanietja
kalalaia nganai, ja ngangau nulu tjipi wata ngundrai.
14 Ngani Nauja ngamalkanietja ngumu nganai, ja tanana ngakani ngato
ngujamai, ja tanali ngakanali ngana ngujamai.
15 Worderu Ngaperali ngana ngujamai, ja ngato Ngaperi ngujamai; ja
ngani tepi ngani jinkiteriai tjipini.
16 Ja ngato tjipi pilki ngamalkai, tana wata nunkangupini jarundru
nganai; bakana tanana ngato wokaralkananto, ja tanali ngaiala ngakani
ngarala nganai, ja ngami kulno ja ngamalkanietja kulno pantjila nganai.

17 Jendrangundruja Ngaperali ngakanali ngana ngantjai, ngangau ngani
tepi ngakani jinkiteriai, ninaia nakaldra manila.
18 Wata kulnujeli ninaia ngakangundru maniai, a-ai, ngani munta
ninaia jinkiteriai. Ngato ngurula ngamalkai ninaia jinkiterila, ja ngato
ngurula ngamalkai ninaia nakaldra manila: Ninapini jirijiribani jaura
ngato ngakani Ngaperandru maninala.“
19 Juda kana nakaldra tidatida ngankijiribamalina wonti nunkangupini
jaurandru.
20 Palpa tanangundru jatana wonti: „Nulia kutji ngamalkai, ja jirijiri
nganai; minandru jura ninaia ngarai?“
21 Palpa jatana wonti: „Jenia wata kana kutjintaia jaura nganai; kutji
ngurunguru nganai butjuja milki piri ngankala?“
22 Godaia pungaia kulikiri ngankani ditji Jerusalemingu nganana wonti;
ja kilpani nganana wonti.
23 Ja Jesus Godaia pungani Salomonani pirini wirarina wonti.
24 Juda kanali nina kapikapina wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Wintaranaia jundru ngaianina mungara ngandrawalkai? Jidni Christus
ngananani ngaianingu talku jatamai!“
25 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Ngani jenia jurangu jatana warai, ja
jura wata morlalu ngundrai; tananaia ngankana, tananaia ngato ngankai
Ngaperaia ngakanaia talani, tanalia ngakangundru tinkari ngankai.
26 Windri jura wata morlalu ngundrai, ngangau jura wata tjipi ngakani
nganai, worderu ngani jurangu jatana warai.
27 Tjipieli ngakanali ngaiala ngakani ngarai, ja ngato tanana ngujamai,
ja tana ngakangu karipateriai,
28 Ja ngato tanangu tepi ngurali jinkiai, ja tana ngurali wata tintaterila
nganai, ja wata kulnujeli tanana ngakani marandru manila nganai.

29 Ngakani Ngaperi, Nulia tanana ngakangu jinkinala, morla pirna
nganai warupotuni; ja wata kulno ngurunguru nganai, tanana Ngaperaia
ngakanaia marandru manila.
30 Ngani ja Ngaperi kulno nganai.“
31 Juda kanali nakaldra marda patana wonti nina dakala.
32 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Ngankani ngumu marapu ngato
jurangu ngakani Ngaperandru wondrana warai; wodatanangundru
ngankanandru jura ngana mardali dakai?“
33 Juda kanali nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngankani
ngumundru ngaiani jidna wata mardali dakai, a-ai, Godaia ngirkibanan-
dru, ja ngangau jidni, kana ngananani, munta Goda ngankatariai.“
34 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Wata jurani jirijiribani jaurani
dakanala parai: Ngani jatana wonti, jura Goda wora nganai?
35 Nulia tanana «Goda worana» dikanani, ja dakanala ngandandariai
wokaribala;
36 Jura nunkangu, ninaia Ngaperali kulikiri ngankana wonti ja mitani
jinpana wonti, jatanani: «Jundru Goda ngirkibai;» ngangau ngani jatana
warai: Godaia Ngatamura ngani nganai?
37 Ngato Ngaperaia ngakanaia ngankani wata ngankanani, ngakangu
wata morlalu ngundranau;
38 Ngato tananaia ngankanani, jeruja, jura bakana ngakangu wata mor-
lalu ngundranani, tanangu ngankanani morlalu ngundranau! ngangau
jura ngujamananto ja morlalu ngundrananto, Ngaperi ngakangu nganai
ja ngani nunkangu.“
39 Tanali nakaldra wontina wonti nina patala, ja Nau tanani marandru
kutingana wonti.
40 Ja Nau nakaldra Jordan kaiari jerankaria wapana wonti, nunkan-
gupini piria, woderi Johannili ngopera multibana wonti; ja Nau naka
ngamana wonti.
41 Ja marapu nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Johannili
malka pani ngankana paraia; ja pratjana mina Johannes nunkangundru
jatana paraia, morlalu nganai.“
42 Ja marapujeli naka nunkangu morlalu ngundrana wonti.

11

1 Kulno muntja nganana wonti, Lazarus Bethaniandru, Marianankani ja
Marthanankani nankani kakuja ngurani.
2 Nani Maria nganana wonti, nandru Kapara matja gildieli wiribana,
ja tidna nunkani parali nankanali matja muja ngankana, nankani neji
Lazarus muntja parana wonti.
3 Kaku wulali nunkangu jinpana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, mai,
nina jundru ngantjai, nau muntja parai.“
4 Jesujeli jenia matja ngarana, Nau jatana wonti: „Naupini muntja wata
naria nganai, a-ai, Godaia pirnalandru, ngangau Godaia Ngatamura pirna
pantjinanto nunkangundru.“
5 Jesujeli Martha ja kaku nankani ja Lazarus ngantjana wonti.
6 Nulu matja ngarana, nau muntja, Nau ditji mandru morla nunkan-
gupini pirini, woderi Nau nganana, ngamana wonti.
7 Ngadani Nau milini nunkanani jatana wonti: „Ngaiana nakaldra
Judaiaia palkananto!“
8 Mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Rabbi, kalkani Juda kanali
wontina paraia jidna mardali dakala, ja nakaldra jidni jerra palkai?“

9 Jesujeli kalabana wonti: „Wata ditjiwirdri ditji karitjiai pota marapratjana ja mandru? Worana ditjini wiriai nau wata dakateriai, ngangau nulu nunkanipini mitaia praitji najiai;
10 Worana tinkani wirariai, nau dakateriai, ngangau praitji wata nunkangu nganai.“
11 Jenia Nau jatana wonti, ja ngadani Nau tanangu jatana wonti: „Lazarus kamaneli ngaianani mukaturarala wapaia; ja ngani wapai, nina jiritjibala.“
12 Mili nunkani jatana wonti: „Kaparajai, nau mukaturaranani, nau tepi pantjinani.“
13 Jesus nunkani narindru jatana wonti: tanali ngundrana wonti, Nau jenia mukandru jatai.
14 Ngadani Jesus tanangu talku jatana wonti: „Lazarus palila wiri,
15 Ja ngani mankiai jurangundru, ngani wata naka nganala wiri, ngangau jura morlalu ngundrananto; ngaiana nunkangu palkananto.“
16 Thomas, nina tanali dikai Didymus, mili nguruni jatana wonti: „Ngaiana bakana palkananto nunkangu jela palila!“
17 Jesus matja wokarana, Nulu nina mankamankana wonti, nau ditji mandru ja mandru narikutuni paranani.
18 Bethania Jerusalemingu karakara nganana wonti, Statia marapratjana ja mara wora worita.
19 Juda kana marapu Marthangu ja Mariangu wokarana wonti pudlana nejini pudlanani ngankalkala.
20 Marthandru matja ngarana Jesus wokaranani, nani wapana wonti nunkangu mandurila; Maria pungani ngamantina wonti.
21 Marthani Jesungu jatana wonti: „Kaparajai, jidni ninkida ngananani, neji ngakani wata palinani.
22 Bakana karari ngani milkila, minakulno jidni Godandru ngatjinani, jenia Godali jinkangu jinkila nganai.“
23 Jesus nankangu jatana wonti: „Neji jinkani jiritjila nganai.“
24 Marthani nunkangu jatana wonti: „Ngani milkila, nau jiritjila nganai tepi terkakani, ditjini ngadalani.“
25 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngani tepi terkakani ja tepi nganai. Warle ngakangu morlalu ngundrai, nau tepi ngamala nganai, bakana nau palinani.
26 Ja worana tepi ngamai ja ngakangu morlalu ngundrai, nau morlalu ngurali wata palila nganai. Jundru jenia morlalu ngundrai?“
27 Nani nunkangu jatana wonti: „Kau Kaparajai, ngato morlalu ngundrai jidni Christus nganai, Godaia Ngatamura, Nauja mitani wokarananto.“
28 Ja nani jenia matja jatana, nani wapana wonti ja kaku nankani Mariana kurukuru karkana wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietja ninkida nganai ja jidna karkai.“
29 Nandru jenia matja ngarana, nani nurujeli jiritjina wonti ja nunkangu wokarana wonti.
30 Jesus jendranguta wata ngurani wokarana wonti, a-ai, Nau nunkangupini pirini nganana wonti, woderi Marthani nunkangu mandurina wonti.
31 Juda kanali, tana nankangu jela pungani ngamana wonti ja nana ngankalkana wonti, najinani Maria nurujeli jiritjinani ja dunkanani, tana nankangu karipaterina wonti ja jatana wonti: „Nania narikutuja wapai naka jindrala.“

32 Maria naka wokaranani woderi Jesus nganana wonti, nandru nina
matja najina, nani nunkangu tidnani woraterina wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Kaparajai, jidni ninkida ngananani, neji ngakani wata palinani.“
33 Jesujeli nana jindranani najina, ja Juda kana, tana nankangunto
matja wokarana, bakana jindranani, Nau Jaolali ngara jerkina wonti ja
ngaratututututungana wonti.
34 Ja Nau jatana wonti: „Woderi jura nina kurala wiri?“ Tana nunkangu
jatana wonti: „Kaparajai, kaparau ja najiau!“
35 Ja Jesus wolkarina wonti.
36 Juda kana jatana wonti: „Najianau worderu Nulia ninaia ngantjana
paraia!“
37 Palpa tanangundru jatana wonti: „Naupara, Nulia butjuja milki piri
ngankana paraia, ngandandarina paraia ngankala, bakana Naupini wata
palinanto?“
38 Jesus nakaldra ngara jerkina wonti ja narikutuni wokarana wonti.
Nau minka nganana wonti, ja marda nunkangu parana wonti.
39 Jesus jatana wonti: „Nina marda tirimalkanau.“ Martha, naria kaku,
nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, nauja matja paniai, ngangau nauja
ditji mandru ja mandru parai.“
40 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngani jinkangu wata jatana warai,
jundru morlalu ngundranani, jundru Godaia pirnala najila nganai?“
41 Tanali nina marda tirimalkana wonti, woderi nau nari paranani.
Ja Jesus milki tjenmana wonti ja jatana wonti: „Ngaperiai, ngato jidna
jurakokala wapaia, ngangau jundru ngana ngarana warai.
42 Ngani milkila, jundru ngana milingeru ngarai: windri kana wolaran-
dru, tanaia karakara terkai, ngani jenia jatana warai, ngangau tanalia
morlalu ngundrananto, jundru ngana jinpanala.“
43 Ja Nau jenia matja jatana, Nau ngaiala pirnali karkana wonti:
„Lazarujai dunkau!“
44 Ja nau narila dunkana wonti mara ja tidna nari katieli karaterini,
ja nunkangu mudlani kangu kati paranani. Jesus tanangu jatana wonti:
„Ninaia dukaranau ja worani patanau!“
45 Juda kana marapujeli tana Mariangu wokarana wonti ja najina wonti
mina Jesujeli ngankana wonti, tana nunkangu morlalu ngundrana wonti.
46 Palpa tanangundru Pharisaiaia wapana wonti ja tanangu kaukaubana
wonti mina Jesujeli ngankana warai.
47 Priesta pirnali ja Pharisaiali kana kapara jurborilkana wonti ja jatana
wonti: „Mina ngaiana ngankananto? Nulupini kanali malka marapu
ngankai.
48 Ngaiana nina jeruja worani patanani, tanali pratjanali nunkangu
morlalu ngundrala nganai; ja Roma kana wokarala nganai ja ngaianani
piri ja kana wolara manila nganai.“
49 Kulno tanangundru, Kaiphas, nau nunkangupini kilpawoldrani
Priesta pirna nganana wonti, tanangu jatana wonti: „Jura panila nguja-
mai.
50 Jura bakana wata ngundrai, ngaianangu morla ngumu nganai, kana
kulno kana wolarani palinanto, ja wata kana wolara tintaterinanto.“
51 Jenia nau wata munta jatana wonti, a-ai, ngangau nau nunkangupini
kilpawoldrani Priesta pirna nganana wonti, nulu talpadakana wonti Jesus
palinanto kana wolarani.
52 Ja wata windri kana wolarani, a-ai, Nulu bakana Godaia kupa, tana
piltjaru ngamanani, kulnukulnuni ngankananto.

53 Nunkangupini ditjindru tana ngankamalina wonti nina naria nandrala.
54 Jesus wata morla Juda kanani kantji wirarina wonti, a-ai, Nau nakandruka puntina wonti mita pitaraia karakaraia, ngura kulnuja, tala nunkani Ephraim, ja Nau naka ngamana wonti nunkani milinto.
55 Juda kanaia Passa karakara nganana wonti, ja marapu nunkangupini mitandru Jerusalemia tarana wonti Passani ngopera, kulirkaterila.
56 Tanali Jesus wontina wonti, ja Godaia pungani ngankamalina wonti ja jatana wonti: „Mina jura ngundrai? Nau wata ditji pirnani wokarala nganai?“
57 Priesta pirnali ja bakana Pharisaiali jirijiribani jaura jinkina wonti, woranakulno milkila, woderi Nau nganai, nulu jenia wondrananto, ngangau tanali nina patananto.

12

1 Ditji mara wora ja kulnuni Passani ngopera Jesus Bethaniani wokarana wonti woderi Lazarus nganana wonti, nina Jesujeli narindru jiritjibana paraia.
2 Tanali nunkangu naka buka pirna ngankingana wonti, ja Martha mili nganana wonti; Lazarus kulno tanangundru nganana wonti, tana nunkangunto kurlini ngamana wonti.
3 Marthandru Narda gildi koko kulno ngumu pirnanto manina wonti ja Jesuni tidna wiribana wonti ja tidna nunkani parali nankanali muja ngankana wonti, ja punga manamiri pantjina wonti gildia kuli ngumujeli.
4 Nunkani milindru kulno, Judas Simon Ischariot, nulu nina wontawontananto, jatana wonti:
5 „Minandru ninapini gildi wata 300 mardatandraia jinkina warai kalalaia, ja wangiwangini bakujeli jinkina warai?“
6 Jenia nau wata jatana wonti, ngangau nulu kana wangiwangi ngundrana wonti, a-ai, ngangau nau kurikantji nganana wonti, ja billi ngamalkana wonti ja patana wonti, mina tanali kurarala.
7 Jesus jatana wonti: „Nana worani patanau! ngakani todini ditjia nandruja jenia kulkana warai.
8 Ngangau kana wangiwangi jura milingeru ngamalkai, ngana jura wata milingeru ngamalkai.“
9 Juda kana wolarali ngarana wonti, Nau naka ngananani; ja tana wata windri Jesungundru wokarana wonti, a-ai, tanali bakana Lazarus najinanto, nina Nulu narindru jiritjibana paranani.
10 Priesta pirna wora manamandumandurina wonti bakana nina Lazarus naria nandrala.
11 Ngangau Juda kana marapu nunkangundru wapana wonti, ja Jesungu morlalu ngundrana wonti.
12 Ditji kulnuni kana marapujeli, tana ditji pirnani matja wokarana, ngarana wonti Jesus Jerusalemia wokaranani.
13 Tanali palma pitandru ngunanguna manina wonti ja dunkana wonti nunkangu mandurila ja maritjina wonti: „Hosiana, jurakokani nganaiatimai nunkangu, Nauja wokarai Kaparaia talani Israelaia Kapara!“
14 Jesujeli donki matja manina, Nau nunkangu ngamana tarana wonti, worderu dakanala parai:
15 „Wata japali nganau Zionani ngatamurajai, mai, Kapara jinkani wokarala wapaia donki kuparani dukaterina!“

16 Jenia milieli nunkanali ngopera wata ngujamana wonti, a-ai, jendranguta Jesujeli pirnala nunkani matja manina, ngadani tanali ngundrana wonti, tananapini nunkangundru dakana wonti, ja tanali nunkangu jenia ngankanala.
17 Kana wolarali tana nunkangunto nganana, Nulu Lazarus narikutundru karkana paraia ja nina narindru jiritjibana paraia, jenia tinkari ngankana wonti.
18 Jendrangundruja bakana kana wolara nunkangu mandurina wonti, ngangau tanali ngarana warai, Nulu ninapini malka ngankana paraia.
19 Pharisaiali ngankamalina wonti: „Jura najiai, jenia jurangu baku nganai; mai, kana warupoto nunkangu wapantina warai.“
20 Naka Grieka kana palpa nganana wonti tanangundru, tana milingeru tarana wonti ditji pirnani ngatjila.
21 Tanapini Philippungu wokarana wonti, nau Bethsaida Galilaiandru nganana wonti ja nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani ngantjai Jesus najila.“
22 Philippus wokarai ja Andreangu jenia jatai; ja Andreas ja Philippus jenia nakaldra Jesungu jatai.
23 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ditji matja wokarana warai, Kanaia Ngatamura pirna pantjinanto.

(Ngantjani-jaura Laurentius ditjini.)

24 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Buka tandra matja mitani purina wata palinani, nau kulnulu parai; nau matja palinani, nulu tandra marapu punkibai.
25 Warle tepi nunkani ngantjai, nulu nina tintala nganai; ja worana nunkani tepini kalakalariai nunkangupini mitani, nulu nina tepi nguralia ngamalkala nganai.
26 Worana mili ngakani nganai, nau ngakangu karipateriatimai, ja woderi ngani nganai, jerra bakana mili ngakani nganala nganai; ja worana mili ngakani nganala nganai, nina Ngaperali ngakanali pirna ngundrala nganai.

27 Ngani mungara karari ngaratututututungai. Ja mina ngani jatananto? Ngaperiai, nunkangupini ditjindru ngana kulkamai! Windri jendrangundruja ngani nunkangupini ditjini wokarana warai.
28 Ngaperiai, tala jinkani pirna ngankamai!“ Ngaiala kulno pariwilpandru wokarana wonti: „Ngato ninaia pirna ngankana warai, ja ninaia nakaldra pirna ngankala nganai.“
29 Kana wolara tana jerra terkana ja ngarana, jatana wonti: „Talara piltripiltri nganana warai;“ palpa jatana wonti: „Angela kulno nunkangunto ngankamalina warai.“
30 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Naupini ngaiala wata ngakangundru, a-ai, jurangundru pantjina warai.
31 Karari nunkangupini mitani puntibani nganai; karari Nulia nunkanipini mitaia kapara narrala nganai.
32 Ja ngani mitandru matja miri ngananani, ngato warupotopratjana ngakangu parumala nganai.“
33 Jenia Nau jatana wonti wondrala, mina nari Nau palinanto.
34 Kana wolarali nunkangu kalabana wonti: „Ngaiani jirijiribani jaurandru ngarana warai, Christus ngurali ngamala nganai; ja worderu jidni jatai: Kanaia Ngatamura miri pantjinanto? Worana Naupini Kanaia Ngatamura nganai?“

35 Jesus tanangu jatana wonti: „Windri miljaru wordu morla praitji
jurangunto nganai. Wirarianau jeruntjaia jura praitji ngamalkai, ngangau
ngalpurali jurana pataiati. Ja worana ngalpurani wirariai, nau wata
milkila wodajeri nau wapai.
36 Jeruntjaia jura praitji ngamalkai, praitjani morlalu ngundranau,
ngangau jura praitjaia kupa pantjinanto.“ Jenia Jesujeli kaukaubana wonti
ja wapana wonti ja tanangundru kurukurumalkaterina wonti.
37 Nulu jeruntja malka tanangu milkini ngankana wonti, ja tanali
nunkangu wata morlalu ngundrana wonti,
38 Ngangau Jesaiani Prophetaia jaura morlalu pantjinanto, nina nau
jatana wonti: „Kaparajai, warle ngaianinani ngujangujarani morlalu
ngundrana warai? Ja worangu Kaparaia nguna tinkari pantjina warai?“
39 Jendrangundruja tana ngandandarina wonti morlalu ngundrala,
ngangau Jesaias nakaldra jatai:
40 „Nulia tanani milki butju ngankana wonti ja tanani ngara ngurunguru
ngankana wonti, ngangau tanali milkieli wata najinanto ja ngarali
wata ngujamananto ja madlentjandru karitjinanto, ngato tanana tepi
ngankananto.“
41 Jenia Jesaias jatana wonti, nulu pirnala nunkani matja najina ja
nunkangundru kaukaubana wonti.
42 Bakana kapara marapujeli nunkangu morlalu ngundrana wonti;
windri Pharisaiandru tanali nina wata kantji dikana wonti, tanali tanana
Godaia milindru narraiati.
43 Ngangau tanali kanaia pirnala morla ngantjana wonti Godaia pir-
nalani.
44 Jesus parparali karkana wonti ja jatana wonti: „Warle ngakangu mor-
lalu ngundrai, wata ngakangu morlalu ngundrai, a-ai, windri nunkangu,
Nulia ngana jinpanala.
45 Ja warle ngana najiai, nulu ninaia najiai, Nulia ngana jinpanala.
46 Ngani mitani wokaranala praitji nganala; ngangau warle ngakangu
morlalu ngundrai wata morla ngalpurani ngananantо.
47 Ja warle jaura ngakani bulu ngarai ja wata morlalu ngundrai,
nunkangu wata ngato kalala kurai, ngangau ngato wata wokaranala
mitalani kalala kurala, a-ai, mitala kulkala.
48 Warle ngana worarai, ja jaura ngakani wata patai, nulu nina
ngamalkai, nulu nunkangu kalala kurai; nulupini jaurali, nina ngani
jatana warai, nunkangu kalala kurala nganai ditjini ngadalani.
49 Ngangau ngato wata ngakangundru muntali kaukaubana warai, a-ai,
Ngaperali, Nulia ngana jinpanala, ngakangu jirijiribani jaura jinkinala;
mina ngato kaukaubananto ja mina ngani jatananto.
50 Ja ngani milkila, nunkani jirijiribani jaura tepi ngurali nganai. Mina
ngani jatala wapaia, jenia ngani jeruja jatai, worderu Ngaperali ngakangu
jatanala.“

13

(Ngantjani-jaura kuljakulja Thursdayni.)

1 Passa ditji pirnani ngopera Jesus milkila nganana wonti ditji nunkani
matja wokarana, Nau nunkangnpini mitandru Ngaperaia wapananto;
worderu Nulu nunkanina mitani ngananani, ngantjana wonti, jeruja Nulu
tanana narielu ngantjana wonti.
2 Ja buka matja mudanani, ja kutjieli Judas Ischariot Simonani ngatamu-
rani ngarani matja jinkina, nulu nina wontawontananto,

3 Ja Jesus matja milkila ngananani, Ngaperali nunkangu pratjana marani
jinkina warai, ja Nau Godandru dunkanala ja Godaia tikananto,
4 Nau bukandru terkakana wonti, ja kati nunkani dukarana wonti ja
wirpakati manina wonti ja ngampina wonti;
5 Ngadani Nulu ngapa ngapakokuni nangana wonti ja wonina wonti
militidna kulirkala ja wirpakatieli, nina Nau matja ngampina warai, muja
ngankala.
6 Nau Simon Petrungu wokaranani, nau nunkangu jatana wonti:
„Kaparajai, jundru ngana tidna kulirkai?“
7 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Mina ngato
ngankala wapaia jidni karari wata milkila, jundru jenia ngadani nguja-
mala nganai.“
8 Petrus nunkangu jatana wonti: „Ngurali jundru wata ngana tidna
kulirkananto!“ Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Ngato jidna wata
kulirkanani, jundru ngakangunto wata poto ngamalkanani.“
9 Simon Petrus nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, wata windri ngana
tidna, a-ai, bakana mara ja mangatandra.“
10 Jesus nunkangu jatana wonti: „Worana matja ngaporna, nau wata
morla kulirkaterinanto windri tidna kulnulu, ngangau nau pratjanani
kulikiri nganai; ja jura kulikiri nganai, windri wata pratjana.“
11 Ngangau Nulu wontawontanietja nunkani ngujamana wonti; jendran-
gundruja Nau jatana wonti: „Jura wata pratjana kulikiri nganai.“
12 Nulu tanana tidna matja kulirkana, ja Nau kati nunkani matja
widmaterina ja ngamana ngarina, Nau tanangu jatana wonti: „Jura
ngujamai mina ngato jurangu ngankana warai?
13 Jura ngana Ngujangujara jinkinietja ja Kapara dikai; ja jura talku jatai,
ngangau ngani Nauja nganai.
14 Ngato, Kaparali ja Ngujangujara jinkinietjali juranali jurana tidna
kulirkana warai, jeruja bakana jura tidna kulirkijiribamalinanto.
15 Wondrani malka ngato jurangu jinkina warai, ngangau worderu ngato
jurangu ngankana warai, jeruja bakana jura ngankananto.

16 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Mili wata morla pirna nganai
nunkani kaparani, ja Apostel wata morla pirna nganai nunkangu, nulu
nina jinpanala.
17 Jura jenia milkila ngananani, murlali pirna jura nganai, jura jenia
ngankanani.
18 Wata jurangu pratjanandru ngato kaukaubai, ngani milkila, worana
ngato kalkalkanala; windri jaura morlalu pantjinanto: «Nulu ngakan-
gunto buka tajila wapaia, nulu tidnawoda nunkani miri ngankana warai
ngakangu.»
19 Karari ngani jurangu jenia jatai, morla ngopera jenia pantjinani,
ngangau jura, jenia pantjinani, morlalu ngundrananto, ngani Nauja
nganai.
20 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warle nina patai, worana ngato
jinpai, nulu ngana patai; ja warle ngana patai, nulu ninaia patai, Nulia
ngana jinpanala.“
21 Nau jenia matja jatana, Jesus Jaolali ngaratututututungana wonti, ja
Nulu tinkari ngankana wonti ja jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani
jurangu jatai: Kulnujeli jurangundru ngana wontawontala nganai.“
22 Mili milkieli najimalina karitjina wonti, ja tana wurpuru nganana
wonti, worangundru Nauja jenia jatai.

23 Nunkani mili kulno, nau kurlini Jesuni munambirini ngamana wonti,
nina Jesujeli ngantjana wonti;
24 Nunkangupini Simon Petrulu malka jinkina wonti nulu jakalkananto,
worana nauja nganai, nunkangundru Nauja jenia jatai.
25 Nau Jesu munambirini buruna ngarina wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Kaparajai, worana nauja nganai?“
26 Jesujeli kalabana wonti: „Nauja nganai, nunkangu ngato buka waka
multibala nganai ja jinkila nganai.“ Ja Nulu buka waka matja multibana,
Nulu nina Judas Ischariot Simonani ngatamurani jinkina wonti.
27 Ja nulu buka waka matja manina, Satan nunkangu wirina wonti.
Jesus nunkangu jatana wonti: „Mina jundru ngankai, jenia morla nurujeli
ngankai.“
28 Jenia wata kulnujeli tanangundru, kurlini matja ngamana, ngujamana
wonti, minani Nau jenia nunkangu jatana wonti.
29 Palpali ngundrana wonti, ngangau Judali mardatandra billi nga-
malkana wonti, Jesus nunkangu jatai: „Burungankau, mina ngaiani ditji
pirnani ngamalkananto,“ nulu wangiwangini palpa jinkinanto kara.
30 Nulupini buka waka matja manina, nau nurujeli dunkana wonti. Ja
tinka nganana wonti.
31 Nau matja dunkana, Jesus jatana wonti: „Karari Godaia Ngatamura
pirna nganai, ja Goda nunkangu pirna nganai.
32 Goda nunkangu pirna ngananani, jeruja bakana Godali ninaia munta
pirna ngankala nganai nunkangu, ja nurujeli Nulia nina pirna ngankala
nganai.
33 Kupa worai! Windri wordu morla ngani jurangunto nganai. Jura
ngana wontila nganai, ja worderu ngani Juda kanani jatana warai:
Wodajeri ngani wapai, naka jura ngandandariai wokarala; jeruja ngani
karari bakana jurangu jatai.
34 Jirijiribani jaura marra ngato jurangu jinkiai: Jura ngantjamalinanto;
worderu ngato jurana ngantjana warai, jeruja bakana jura ngantjamali-
nanto.
35 Nunkangundru pratjanali ngujamala nganai, jura mili ngakani nganai,
jura ngantjamalinani.“
36 Simon Petrus nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, wodajeri jidni
wapai?“ Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Wodajeri ngani wapai, jerra
jidni karari ngandandariai ngakangu karipaterila; ngadani jidni ngakangu
karipaterila nganai.“
37 Petrus nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, minandru ngani karari
ngandandariai jinkangu karipaterila. Ngakani tepi ngani jinkangundru
jinkiterila nganai.“
38 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Jinkani tepi jundru ngakangun-
dru ngantjai jinkila? Morlalu, morlalu, ngani jinkangu jatai: Windrila paia
ngaperi jatananto, jundru ngana pota parkulu jedieli worarala nganai.“

14

(Ngantjani-jaura Philippi ja Jakobi ditjini.)

1 Jura ngara wata japali pantjianau! Godani morlalu ngundranau, ja
bakana ngakangu morlalu ngundranau.
2 Ngaperaia ngakanaia pungani piri marapu nganai; wata kantji
ngananani, ngani jurangu jenia jatanani. Ngani wapai jurani piri
ngankijiribingala;

3 Ja ngani matja wapana warai, ja jurangu piri ngankijiribingana warai,
ngadani ngani nakaldra tikala nganai ja jurana ngakangu manila nganai,
ngangau woderi ngani nganai bakana jura ngananantо.
4 Ja wodajeri ngani wapai jura milkila, ja palto jura bakana milkila.
5 Thomas nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani ko wodajeri jidni
wapai, ja worderu ngaiani palto ngujamananto?“
6 Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngani palto ja morlaluta ja tepi nganai;
wata kulno Ngaperani wokarai, a-ai, windri ngakangundru.
7 Jura ngana ngujamanani, jura bakana ngakani Ngaperi ngujamanani:
ja kararindru jura ninaia ngujamai ja ninaia najina warai.“
8 Philippus nunkangu jatana wonti: „Ngaperi ngaianingu wondramai, ja
ngaianingu matja.“
9 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jeruntjaia ditji ngani jurangunto
nganai, ja jundru ngana wata ngujamana warai, Philippujai? Warle ngana
najina warai, nulu Ngaperi najina warai; worderu jidni jatai: Ngaianingu
Ngaperi wondramai?
10 Jundru wata morlalu ngundrai ngani Ngaperani ja Ngaperi ngakangu
nganai? Tananapini jaura, tanana ngani jurangu jatai, ngani wata
ngakangundru munta jatai; Ngaperali, Nauja ngakangu ngamai, Nulia
muntali tanana ngankani ngankai.
11 Ngakangu morlalu ngundranau ngani Ngaperani ja Ngaperi ngakangu
nganai; pani kara, ngakangu morlalu ngundranau ngankanandru!
12 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warle ngakangu morlalu
ngundrai, nulu tanana ngankani bakana ngankala nganai, tanana ngato
ngankai, ja ngankani morla pirna nulu ngankala nganai tanangupini,
ngangau ngani ngakani Ngaperani wapai.
13 Ja minakulno jura talani ngakanani ngatjinani, jenia ngato ngankala
nganai, ngangau Ngaperi pirna pantjinanto Ngatamurani.
14 Minakulno jura talani ngakanani ngatjinani, jenia ngato ngankala
nganai.

15 Jura ngana ngantjanani, jirijiribani jaura ngakani ngamalkanau!
16 Ja ngani Ngaperani ngatjila nganai, ja Nulia jurangu Ngankalkanipirna
nguru jinkila nganai, Nauja ngurali jura ngunto ngananantо,
17 Ninaia Jaola morlaluta, ninaia mitala ngandandariai manila, ngangau
tanali ninaia wata najiai ja ninaia wata ngujamai; jura ninaia ngujamai,
ngangau Nauja jurangunto ngamai, ja jurangu Nauja nganai.
18 Ngato jurana wata ngamuru worarala nganai; ngani jurangu wokarai.
19 Wordu morla, ja mitalali ngana wata morla najila nganai; jura ngana
najiai, ngangau ngani tepi, ja jura bakana tepi nganala nganai.
20 Nunkangupini ditjini jura ngujamala nganai, ngani Ngaperani
ngakanani, ja jura ngakangu, ja ngani jurangu.
21 Warle jirijiribani jaura ngakani ngamalkai, ja tanana ngumu nga-
malkanani, nau naupini nganai, nulu ngana ngantjai; warle ngana
ngantjai, nina Ngaperali ngakanali ngantjala nganai, ja ngato nina
ngantjala nganai, ja munta nunkangu wondraterila nganai.“
22 Nunkangu Judas, wata Ischariot, jatana wonti: „Kaparajai, mina
pantjina warai, ngangau jidni jertapateriai ngaianingu wondraterila, ja
wata mitalani?“

(Ngantjani-jaura Jaolaia ditji pirnani.)

23 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Kulnujeli
ngana ngantjanani, nulu jaura ngakani ngamalkala nganai; ja Ngaperali

ngakanali nina ngantjala nganai, ja ngali nunkangu wokarala nganai ja nunkangu ngamala nganai.

24 Warle ngana wata ngantjai, nulu jaura ngakani wata ngamalkai; ja naupini jaura, nina jura ngarala wapaia, wata ngakani nganai, a-ai, Ngapinanka, Nulia ngana jinpanala.

25 Ninapini ngani jurangu jatala wapaia, ngangau ngani jurangunto ngamala wapaia.

26 Ngankalkanipirnali, Jaolali kulikirieli, ninaia Ngaperali ngakanali jinpala nganai talani ngakanani, Nulupini jurana pratjanani ngujangujara jinkila nganai, ja Nulia jurana mangatandra wilpa ngankala nganai pratjanani, mina ngani jurangu jatana warai.

27 Murla ngato jurangu worarai, murla ngakani ngato jurangu jinkiai; wata jeruja worderu mitalali jinkiai. Jura ngara wata ngaruparanau ja wata japali pantjianau!

28 Jura matja ngarana, ngani jurangu jatana warai: Ngani wapai ja jurangu tikai. Jura ngana ngantjanani, jura mankinani, ngani jatana warai: Ngaperani ngani tikai; ngangau Ngaperi morla pirna nganai ngakangu.

29 Ja karari ngani jenia jurangu jatana warai, morla ngopera jenia pantjinani, ngangau jenia pantjinani, jura morlalu ngundrananto.

30 Ngani wata morla jaura marapu jurangu jatala nganai; ngangau nunkanipini mitaia kapara wokarai, ja panila nulu ngakangu ngamalkai.

31 Ngangau mitalali ngujamananto, ngato Ngaperi ngantjai, ja jeruja ngankai worderu Ngaperali ngakangu jirijiribanala: Terkakanau ngaiana ninkidandru wapananto.“

15

1 Ngani waina nindri morlalu nganai, ja Ngaperi ngakani waina maru najinajibanietja nganai.

2 Waina ngunanguna pilki ja pilki, nulu wata tandra mandranani, nina Nulia dukarai; ja pilki ja pilki nulu tandra mandranani, nina Nulia kulirkai, nulu tandra morla mandrananto.

3 Jura kulikiri nganai nunkanipini jaurandru, nina ngato jurangu kaukaubana warai.

4 Ngakangu ngamanau ja ngani jurangu! Worderu waina ngunanguna ngandandariai muntali tandra mandrala nau wata waina nindrini paranani, jeruja bakana jura, jura wata ngakangu ngamanani.

5 Ngani waina nindri nganai, jura ngunanguna. Worana ngakangu ngamai ja ngani nunkangu, nulupini tandra marapu mandrai; ngangau ngakangu panini jura ngandandariai ngankala.

6 Kulno wata ngakangu ngamanani, nina Nulia palarani worala nganai ngunanguna jeribaka, ja nau mujarila nganai; ja tanali nina kampala nganai ja nina turuni worala nganai, ja nau jerkila nganai.

7 Jura ngakangu ngamanani ja jaura ngakani jurangu ngamalkanani: Mina jura jertapateriai jura ngatjinanto, ja jenia jurangu pantjila nganai.

8 Jeruja Ngaperi ngakani pirna nganai, jura tandra marapu mandranani, ja jura mili ngakani ngananani.

9 Worderu Ngaperali ngana ngantjana wonti, jeruja ngato jurana ngantjana warai: ngantjanani ngakanani wonki ngamanau!

10 Jura jirijiribani jaura ngakani ngamalkanani, jura ngantjanani
ngakanani ngamanani; worderu ngato Ngaperaia ngakanaia jirijiribani
jaura ngamalkana warai, ja ngantjanani nunkanani ngamai.
11 Tananapini ngato jurangu kaukaubana warai, ngangau ngakani
mankini jurangu ngananantо, ja jurani mankini manamiri pantjinanto.
12 Naupini jirijiribani jaura ngakani nganai: Jura ngantjamalinanto,
worderu ngato jurana ngantjana warai.
13 Wata kulnujeli ngantjani morla pirna ngamalkai nunkangu, nau tepi
nunkani jinkiteriai kamanelini nunkanani.
14 Jura kamaneli ngakani nganai, jura ngankanani mina ngato jurangu
jirijiribai.
15 Ngato jurana wata morla mili dikai, ngangau mili wata milkila mina
kapara nunkani ngankai; jurana ngato kamaneli dikana warai, ngangau
pratjana, mina ngato ngakani Ngaperandru ngaranala, ngato jurangu
tinkari ngankana warai.
16 Wata jura ngana kalkalkana wonti, a-ai, ngato jurana kalkalkana
wonti ja jurana kurana wonti jura wapananto ja tandra mandrananto,
ja jurani tandra parananto: Ngangau minakulno jura ngakani talani
Ngaperani ngatjinani, Nulia jurangu jinkinani.

(Ngantjani-jaura Simonani ja Judani ditjini.)

17 Ninapini ngato jurangu jirijiribai: Jura ngantjamalinanto.
18 Mitala jurangu kalakalarinani, ngujamanau, tanali ngakangu
kalakalarina warai jurangu ngopera.
19 Jura mitandru ngananani, mitala nunkanina ngantjanani; ngangau
jura wata mitandru nganai, a-ai, ngato jurana mitandru kalkalkana wonti,
jendrangundruja mitala jurangu kalakalariai.
20 Ninapini jaura ngundranau nina ngani jurangu jatana warai: Mili
wata morla pirna nganai kaparani nunkanani. Tana ngakangu tirikari-
paterina warai tana bakana jurangu tirikaripaterila nganai; tanali jaura
ngakani ngamalkana warai, tanali bakana jurani ngamalkala nganai.
21 Jenia pratjana tanali ngankala nganai ngakani talandru, ngangau
tanali nina wata ngujamai, Nulia ngana jinpanala.

22 Ngani wata wokaranani ja tanangu jaura kaukaubanani, tanali wata
madlentji ngamalkanani, karari tanali wata morla jatateriła ngamalkai
tanani madlentjandru.
23 Worana ngakangu kalakalariai, bakana ngakani Ngaperani kalakalar-
iai.
24 Ngato wata tanana ngankani tanangu terti ngankanani, tanana wata
kulno ngurujeli ngankana warai, tanana wata madlentji ngamalkanani;
karari tanali najina warai ja bakana kalakalarina warai ngakangu ja
ngakani Ngaperani.
25 Ngangau naupini jaura, tanani jirijiribani jaurani dakanala parai,
morlalu pantjinanto: Tanali ngakangu baku kalakalarina warai.

(Ngantjani-jaura Exaudi ditjini.)

26 Ja Ngankalkanipirna matja wokarana, ninapini ngato jurangu jinpala
nganai Ngaperandru, Jaola morlaluta, Nauja Ngaperandru dunkai, Nulia
ngakangundru tinkari ngankala nganai.
27 Ja jura bakana tinkari ngankai, ngangau jura ngoperandru ngakan-
gunto ngamai.

16

1 Ninapini ngani jurangu jatana warai, jura wata kintjakintjarinanto.
2 Tanali jurana Godaia milindru narrala nganai; ja ditji wokarala nganai,
warlenulu jurana naria nandranani, ngundrala nganai, nulu Godani poto
ngumu jinkinani.
3 Ja jenia tanali jurangu ngankala nganai, ngangau tanali Ngaperi ja
ngana wata ngujamana warai.
4 Jenia ngani jurangu jatana warai, ngangau ditji matja wokaranani,
jura ngundrananto, ngani jenia jurangu matja jatana. Ninapini ngani
ngoperandru wata jatana warai, ngangau ngani jurangunto ngamana
warai.

(Ngantjani-jaura Cantate ditjini.)

5 Karari ngani tikai nunkangu, Nulia ngana jinpanala, ja wata kulnujeli
jurangundru ngana jakalkai: Wodajeri jidni wapai?
6 A-ai, ngangau ngani jenia jurangu jatana warai, ngaurongaurojeli
jurani ngara manamiri ngankana warai.
7 Ngani jurangu jaura morlalu jatai: Jenia jurangu ngumu nganai ngani
tikanani; ngangau ngani wata tikanani, Ngankalkanipirna wata jurangu
wokaranani; ja ngani matja tikana, ngato ninaia jurangu jinpala nganai.
8 Ja Nauja matja wokaranani, Nulia mitala kalalu ngankala nganai
madlentjandru ja talkalandru ja kalalandru.
9 Madlentjandru, ngangau tanali wata morlalu ngundrai ngakangu;
10 Talkulandru, ngangau ngani Ngaperani tikai, ja jura ngana wata morla
najila nganai;
11 Kalalandru, ngangau nunkanipini mitaia kaparali kalala matja man-
ina.
12 Marapu morla ngato ngamalkai jurangu jatala, ja karari jura ngan-
dandariai jenia pratjana waltala.
13 Ja Nauja matja wokaranani, Jaola morlaluta, Nulupini jurana mor-
laluta warupotuni wirilkala nganai; ngangau Nauja wata nunkangundru
munta jatala nganai, a-ai, mina Nulia matja ngarana, jenia Nauja jatala
nganai, ja nau wokarani Nulia jurangu kaukaubala nganai.
14 Nulupini ngana pirna ngankala nganai, ngangau ngakanandru Nulia
manila nganai ja jurangu kaukaubala nganai.
15 Warupoto, mina Ngaperali ngamalkai, ngakani nganai; jendrangun-
druja ngani jatana warai: Ngakanandru Nulia jenia manila nganai, ja
jurangu kaukaubala nganai.

(Ngantjani-jaura Jubilate ditjini.)

16 Miljaru wordu, ja jura ngana wata najila nganai, ja nakaldra miljaru
wordu, ja jura ngana najila nganai, ngangau ngani Ngaperani wapai.
17 Mili palpa nunkani ngankamalina wonti: „Mina jenia nganai, mina
Nauja jatai ngaianangu: Miljaru wordu, ja jura ngana wata najila nganai,
ja nakaldra miljaru wordu, ja jura ngana najila nganai, ja ngani Ngaperani
wapai?“
18 Tana jatana wonti: „Mina jenia nganai, Nauja jatai: Miljaru wordu?
Ko ngaiani nganai, mina Nauja jatai.“
19 Jesujeli ngujamana wonti tana jertapaterina nina jakalkala, ja Nau
tanangu jatana wonti: „Jendrangundruja jura jakalkijiribamaliai, ngangau
ngani jatana warai: Miljaru wordu, ja jura ngana wata najila nganai, ja
nakaldra miljaru wordu, ja jura ngana najila nganai?“

20 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: „Jura jindrala nganai ja
juajuangala nganai, ja mitala mankila nganai; ja jura ngaurongauro
ngamala nganai, ja ngaurongaurola jurani mankilala karitjila nganai.
21 Widlali kupa dankanani, nandru ngaurongaurola ngamalkai, ngangau
ditji nankani matja wokarana; ja nandra kupa matja dankana, nandru
wata morla japa ngundrai mankinandru, ngangau kana kulno mitani
matja dankana.
22 Ja jura karari ngaurongaurola ngamalkai; ja ngato jurana nakaldra
najila nganai ja jurani ngara mankila nganai, ja mankini jurani wata
kulnujeli jurangundru manila nganai.
23 Ja nunkangupini ditjini jura ngana wata jakalkala nganai.

(Ngantjani-jaura Rogate ditjini.)

Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Minakulno jura Ngaperandru
ngatjinani talani ngakanani, Nulia jurangu jinkinani.
24 Jura kararielu wata ngatjina warai talani ngakanani. Ngatjianimai ja
jura manila nganai; jurani mankini manamiri pantjinanto.“
25 Jenia pratjana ngani jeribaka jaurali jurangu jatana warai; ja ditji
wokarala nganai, nunkangu ngani wata morla jeribaka jaurali jurangu
jatala nganai, a-ai, ngato talku jurangu kaukaubala nganai ngakani
Ngaperandru.
26 Nunkangupini diljini jura ngatjila nganai talani ngakanani. Ja ngani
wata jurangu jatai, ngani Ngaperani ngatjila nganai jurangundru,
27 Ngangau Nulia Ngaperali muntali jurana ngantjai, ngangau jura ngana
ngantjai ja morlalu ngundrai: Ngani Godandru dunkanala.
28 Ngani Ngaperandru dunkanala ja mitani wokaranala; nakaldra ngani
mitandru puntila nganai ja Ngaperaia tikala nganai.
29 Mili nunkangu jatana wonti: „Mai, karari jidni talku jatai ja wata
jeribaka jaura jatai,
30 Karari ngaiani ngujamai, warupotuni jidni milkila, ja wata kulnujeli
jidna jakalkananto. Jendrangundruja ngaiani morlalu ngundrai: Jidni
Godandru dunkanala.“

31 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Karari jura morlalu ngundrai?“
32 Mai, ditji wokarai ja karari matja wokarana, jura piltjaru pantjila
nganai pilki ja pilki nunkanani, ja ngana kulnulu worani patala nganai,
ja ngani wata kulnulu nganai, a-ai, Ngaperi ngakangunto nganai.
33 Tananapini ngato jurangu kaukaubana warai, ngangau jura ngakangu
murla ngamalkananto. Mitani jura japa ngamalkai; murlali ngananau,
ngato mita kalalu ngankana warai.

17

1 Ninapini Jesujeli kaukaubana wonti ja milkieli nunkanali pariwilpani
najina tarana wonti ja jatana wonti: „Ngaperiai, ditji matja wokarana
warai; Ngatamura jinkani pirna ngankamai, ngangau Ngatamurajeli jidna
pirna ngankananto.
2 Worderu jundru nunkangu ngurula jinkina wonti palku warupotuja,
ngangau pratjana, mina jundru nunkangu jinkina wonti, Nulia tanangu
jinkinanto, tepi ngurali.
3 Naupini tepi ngurali nganai: Tannalia jidnana, kulnolu Goda morlalu,
ja ninaia jundru jinpanala, Jesus Christus, ngujamananto.

4 Ngato jidnana mitani pirna ngankana warai, ja ninaia ngankani
mudana warai, ninaia jundru ngakangu jinkina wonti ngato ninaia
ngankananto.
5 Ja Ngaperiai! jundru karari ngana jinkangu pirna ngankamai
nulupini pirnalali, ninaia ngato ngamalkana wonti jinkangu, windrila mita
nganana wonti.
6 Ngato jinkani tala tinkari ngankana warai tanangupini kanani,
tananaia jundru ngakangu jinkina warai mitandru. Jinkani tanaia
nganana wonti, ja ngakangu jundru tananaia jinkina warai, ja jaura
jinkani tanalia ngamalkana warai.
7 Karari tanalia ngujamana warai, jenia pratjana, mina jundru ngakangu
jinkina warai, jinkangundru nganai.
8 Ngangau tananaia jaura, tananaia jundru ngakangu jinkina wonti,
ngato tanangu jinkina warai; ja tanalia tananaia patana warai ja morlalu
ngundrana warai, ngani jinkangundru dunkanala, ja morlalu ngundrana
warai, jundru ngana jinpanala.
9 Ngato tanangundru ngatjiai; wata mitandru ngani ngatjiai, a-ai, windri
tanangundru, tananaia jundru ngakangu jinkina warai, ngangau tanaia
jinkani nganai.
10 Ja ngakani pratjana jinkani nganai, ja jinkani ngakani nganai, ja ngani
tanangu pirna nganai.
11 Ja ngani wata morla mitani nganai, ja tanapini mitani nganai, ja
ngani jinkangu wokarai. Ngaperi kulikiriai! Jinkani talani tananaia
ngamalkamai, tananaia jundru ngakangu jinkina warai; ngangau tanaia
kulnukulnuni ngananananto ngaldrangu jeribaka.
12 Ngani tanangunto mitani nganana warai, ngato tananaia jinkani
talani ngamalkana warai; tananaia, jundru ngakangu matja jinkina, ngato
kulkana warai, ja wata kulno tanangundru tintaterina warai, windri
tintaterini kupa kulnulu, ngangau jaura morlala pantjinanto.
13 Karari ngani jinkangu wokarai, ja tananapini ngato mitani kaukaubai,
ngangau tanalia ngakani mankini tanangu muntali manamiri ngamalka-
nanto.
14 Ngato tanangu jaura jinkani jinkina warai, ja mitalali tanangu
kalakalarina warai, ngangau tanaia wata mitandru nganai, worderu
bakana ngani wata mitandru nganai.
15 Ngani wata ngatjiai, jundru tananaia mitandru maninanto, a-ai,
jundru tananaia kulkananto Madlentjani.
16 Tanaia wata mitandru nganai, worderu ngani wata mitandru nganai.
17 Morlalulali jinkanali tananaia kulikiri ngankamai; jaura jinkani
morlalu nganai.
18 Worderu jundru ngana mitaia jinpanala, jeruja bakana ngato tananaia
mitani jinpana warai.
19 Ja ngani munta kulikiri ngankateriai tanangu, ngangau bakana tanaia
kulikiri ngananananto morlalulani.
20 Wata windri tanangupini ngani ngatjiai, a-ai, bakana tanangu, tanali
jaurali tananali morlalu ngundrai ngakangu.
21 Ngangau pratjana kulnukulnuni ngananananto, worderu jidni, Ngape-
riai, ngakangu, ja ngani jinkangu, ngangau tana ngaldrangu kulnukulnuni
ngananananto; ngangau mitalali morlalu ngundrananto jundru ngana
jinpanala.

22 Ja ngato ninapini pirnala, ninaia jundru ngakangu jinkinala, tanangu
jinkina warai, ngangau tana kulnukulnuni ngananananto, worderu ngaldra
kulnukulnuni nganai.
23 Ngani tanangu ja jidni ngakangu, ngangau tana morlalu ngananananto
kulnukulnuni, ja ngangau mitalali ngujamananto jundru ngana jinpanala,
ja jundru tanana ngantjanala, worderu jundru ngana ngantjanala.
24 Ngaperiai! Ngato ngantjai, woderi ngani nganai, naka bakana tana
ngananananto ngakangunto, tanana jundru ngakangu jinkina warai; ngan-
gau tanali pirnala ngakani, ninapini jundru ngakangu jinkinala, najinanto,
ngangau jundru ngana ngantjana wonti morla ngopera windrila mita
pantjimala.
25 Ngaperi talkujai! Mitalali jidna wata ngujamana warai; ngato jidnana
ngujamana warai, ja tanalipini ngujamana warai, jundru ngana jinpanala.
26 Ja ngato tanangu tala jinkani tinkari ngankana warai ja tinkari
ngankala nganai, ngangau ngantjani, nulupini jundru ngana ngantjanala,
tanangu ngananananto, ja ngani tanangu.“

18

1 Jesus jenia matja jatana, Nau milinto dunkana wonti ja Kidron kaiarani
pararana wonti; naka garden nganana wonti, nunkangu Nau ja mili
nunkani wirina wonti.
2 Bakana Judas, nulu nina wontawontana wonti, nina piri ngujamana
wonti, ngangau Jesus nunkani milinto naka pota marapu jurborina wonti.
3 Judasali kana wolara ja Priesta pirnaia ja Pharisaia mili matja patana,
ja naka wokarana wonti turumanjali praitjali ja tirimalina potujeli.
4 Ngangau Jesus pratjana matja ngujamana, mina nunkangu
wokarananto, Nau dunkana wonti ja tanangu jatana wonti: „Worana
jura wontiai?“
5 Tanali nunkangu kalabana wonti: „Jesus Nazarenala.“ Jesus tanangu
jatana wonti: „Ngani Nauja nganai.“ Ja bakana Judas, nulu nina wonta-
wontana wonti, tanangunto terkana wonti.
6 Worderu Jesus tanangu jatanani: „Ngani Nauja nganai,“ tana nga-
datikana wonti ja mitani purina wonti.
7 Nakaldra Nulu tanana jakalkana wonti: „Worana jura wontiai?“ Tana
jatana wonti: „Jesus Nazarenala.“
8 Jesujeli kalabana wonti: „Ngani jurangu jatana warai, ngani Nauja
nganai; jura ngana wontinani, tananaia worani patanau!“
9 Ngangau naupini jaura morlalu pantjinanto, mina Nau jatana wonti:
„Tanangundru, tanana jundru ngakangu jinkinala, ngato wata kulno
tintana warai.“
10 Simon Petrulu mardakirra ngamalkana wonti, ja nulu nina dukarana
wonti ja Priesta pirnaia mili nandrana wonti, ja nina talpa ngunari
wokaribana wonti; nau mili tala Malchus nganana wonti.
11 Jesus Petrungu jatana wonti: „Mardakirra jinkani talani widmana
tikau. Naupini koko, nina ngakangu Ngapili jinkinala, nina ngato wata
tapananto?“
12 Kana wolarali ja juljaia kaparali ja Juda kanaia milieli Jesu patana
wonti ja nina dupudupu ngankana wonti,
13 Ja tanali nina ngopera Hannasangu wapalkana wonti: Nau Kaiphani
taru nganana wonti, nau nunkangupini kilpawoldrani Priesta pirna
nganana wonti.

14 Kaiphas nau nganana wonti, nulu Juda kana kurukurubala wiri, jenia
morla ngumu nganai, kana kulno palinanto kana wolarani.
15 Jesungu Simon Petrus ja mili kulno karipaterina wonti. Ninapini mili
Priesta pirnali ngujamana wonti, ja nau Jesungunto wirina wonti Priesta
pirnaia pirini.
16 Petrus manani palarani terkana wonti. Mili kulno, nina Priesta
pirnali ngujamana wonti, dunkana wonti ja mana ngamalkanietja widlali
ngankamalina wonti, ja Petrus wirilkana wonti.
17 Mana ngamalkanietja widla Petrungu jatana wonti: „Jidni bakana
nunkanipini kanaia mili kulno nganai kara?“ Nau jatana wonti: „Wata
ngani.“
18 (Juda kanaia) mili ja (kaparaia) mili naka terkana wonti, tanali turu
billa turu miribana wonti ja talpina wonti, ngangau kilpa nganana wonti.
Ja bakana Petrus tanangunto terkana wonti ja talpina wonti.
19 Priesta pirnali Jesus nunkani milindru ja nunkani ngujangujarandru
jakalkana wonti.
20 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Ngato tinkari ja talku mitani
kaukaubana warai, ngato milingeru jaura pungani ja Godaia pungani
ngujangujara jinkina warai woderi Juda kana pratjana jurboriai, ja
kurukuru ngato panila kaukaubana warai.
21 Minandru jundru ngana jakalkai? Tanana jakalkau, tanali ngarana
warai, mina ngato tanangu kaukaubana warai; mai, tana milkila mina
ngani jatana warai.“
22 Nau jenia jatana, mili kulno naka terkana, nau Jesus ngadla nandrana
wonti ja jatana wonti: „Jeruja jundru Priesta pirnani kalabai?“
23 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Ngato madlentji kaukaubanani,
tinkari ngankamai, jenia madlentji nganai; ngato manjujeli kaukaubanani,
minandru jundru ngana nandrai?“
24 Hannasali nina dupudupu Kaiphangu Priesta pirnaia jinpana wonti.
25 Simon Petrus naka terkana wonti ja talpina wonti. Tana nunkangu
jatana wonti: „Jidni bakana nunkanipini mili kulno nganai kara?“ Nau
jedina wonti ja jatana wonti: „Wata ngani.“
26 Priesta pirnaia mili kulno, nunkanipini kamaneli nina talpa Petrulu
wokaribana wonti, jatana wonti: „Ngato jidnana wata gardenani nunkan-
gunto najina warai?“
27 Nakaldra Petrus jedina wonti, ja nurujeli paia ngaperi jatana wonti.
28 Tanali Jesus Kaiphasangundru ngankamalini pungaia wapalkana
wonti; ja nguramarani kuperi nganana wonti. Ja tana munta wata
ngankamalini pungani wirina wonti, ngangau tana murumuru pantjiati,
a-ai, tanali Passa tajinanto.
29 Pilatus tanangu dunkana wonti ja jatana wonti: „Mina ngulku jura
ngamalkai nunkangupini kanani?“
30 Tanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Naupini wata
madlentji ngankanietja ngananani, ngaiani ninaia jinkangu wata ngulku-
jeli jinkinani.“
31 Pilatus tanangu jatana wonti: „Jura ninaia patanau, ja jurani
jirijiribani jaurali ninaia kalala jinkianau!“ Juda kana jatana wonti:
„Ngaianingu wata manuni kurala wapaia kulno naria nandrala.“
32 Ngangau Jesuja jaura morlalu pantjinanto, nina Nau jatana warai
wondrala, mina nari Nau palinanto.
33 Pilatus nakaldra ngankamalini pungani wirina wonti ja Jesus karkana
wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni Juda kanaia Kapara nganai?“

34 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Jidni munta jenia jatai kara, kana
ngurujeli jenia jinkangu ngakangundru kaukaubana warai kara?“
35 Pilatulu kalabana wonti: „Ngani Juda kana nganai? Jinkani kana
wolarali ja Priesta pirnali jidnana ngakangu ngulkujeli jinkina warai; mina
jundru ngankana warai?“
36 Jesujeli kalabana wonti: „Mililа ngakani wata nunkangupini mitandru
nganai; mililа ngakani nunkangupini mitandru ngananani, ngakani mili
tirimalinani, tanali ngana wata Juda kanani ngulkujeli jinkinanto. Jeruja
mililа ngakani wata ninkidandru nganai.“
37 Pilatus nunkangu jatana wonti: „Jeruja jidni Kapara nganai?“ Jesujeli
kalabana wonti: „Jidni jenia jatai, ngani Kapara nganai. Ngani jendrania
dankana wonti ja mitani jendrania wokarana wonti morlalulandru tinkari
ngankala; worana morlalundru nganai, nulu ngaiala ngakani ngarai.“
38 Pilatus nunkangu jatana wonti: „Mina morlalu nganai?“ Ja nau jenia
matja jatana, nau nakaldra Juda kanaia dunkana wonti ja tanangu jatana
wonti: „Ngato wata madlentji nunkangu mankamankai.
39 Ngato milingeru jurangu jeruja ngankana warai; ngato jurangu kulno
kurakananto Passani: Jura ngantjai, ngato jurangu Juda kanaia Kapaia
kurakananto?“
40 Nakaldra pratjana maritjina wonti ja jatana wonti: „Wata ninapini,
a-ai, nina Barabbas.“ Barabbas watawatali maninietja nganana wonti.

19

1 Ngadani Pilatus Jesus manina wonti ja nina nandrana wonti.
2 Mitaia kaparaia mili pirapira dakana wonti dilkandru, ja nunkangu
mangatandrani kurana wonti ja nunkangu kati maralje widmana wonti,
3 Ja jatana wonti: „Murlali nganamai Juda kanaia Kapara!“ Ja nina
ngadla nandrana wonti.
4 Pilatus nakaldra dunkana wonti ja tanangu jatana wonti: „Najianau,
ngato ninaia jurangu dunkalkai, jura ngujamananto, ngato nunkangu wata
madlentji mankamankai.“
5 Jesus dunkana wonti ja dilka pirapira ja kati maralje ngamalkana
wonti; ja nau tanangu jatana wonti: „Najianau ninaia kana!“
6 Priesta pirnali ja milieli nina najinani, tana maritjina wonti ja jatana
wonti: „Kunarkuni katibamai, kunarkuni katibamai!“ Pilatus tanangu
jatana wonti: „Patanau jura ninaia ja kunarkuni katibanau; ngangau
ngato nunkangu wata madlentji mankamankai.“
7 Juda kanali nunkangu kalabana wonti: „Ngaiani jirijiribani jaura
ngamalkai, ja ngaianini jirijiribani jaurandru Nauja palinanto, ngangau
Nauja munta Godaia Ngatamura ngankaterina warai.“
8 Pilatulu ninapini jaura matja ngarana, nau morla japali pantjina wonti.
9 Ja nau nakaldra ngankamalini pungani wirina wonti ja Jesungu jatana
wonti: „Wodajerindru jundru nganai?“ Jesujeli nunkangu wata kalabani
jaura jinkina wonti.
10 Pilatus nunkangu jatana wonti: „Wata ngakangu jundru kaukaubai?
Jidni wata milkila, ngato ngurula ngamalkai jidnana kunarkuni katibala
kara, ja ngurula ngamalkai jidnana kurakala?“
11 Jesujeli kalabana wonti: „Jundru wata ngurula ngamalkai ngakangu,
jundru nina wata mirindru maninani; jendrangundruja nulupini, nulu
ngana jinkangu ngulkujeli jinkina warai, morla madlentji ngamalkai.“
12 Jendrangundruja Pilatulu wontina wonti nina kurakala. Juda kana
maritjina wonti ja jatana wonti: „Jundru ninapini kurakanani, jidni

wata morla mitaia kaparaia kamaneli nganai; worana munta kapara ngankateriai, nau kaparaia tula nganai.“

13 Pilatulu ninapini jaura matja ngarana, nulu Jesus dunkalkana wonti ja kalala jinkini pirini ngamana ngarina wonti; ninapini tanali dikai: „Marda piri; Juda kana talini Gabbatha.“

14 Passa ngankingani ditji nganana wonti, ja ditji dunkani kuperi; ja nau Juda kanani jatana wonti: „Najianau jurani Kapara!“

15 Tana maritjina wonti: „Woramai, woramai, kunarkuni ninaia katibamai!“ Pilatus tanangu jatana wonti: „Jurani Kapara ngato kunarkuni katibananto?“ Priesta pirnali kalabana wonti: „Ngaiani wata kapara ngamalkai, windri nina kapara Cäsar!“

16 Ngadani nulu nina tanangu jinkina wonti, tanali nina kunarkuni katibananto. Tanali Jesus manina wonti ja nina wapalkana wonti.

17 Ja Nulu kunarku nunkani wilimana wonti, ja Nau dunkana wonti nunkangupini piria, nina tanali dikai: „Mangatandra piri; ja Juda kana talini Golgatha.“

18 Ja naka tanali nina kunarkuni katibana wonti, ja nunkangunto mandru morla, jerra pankini ja jera pankini, ja Jesus terti.

19 Pilatulu bakana dakani miri dakana wonti, ja nina kunarkuni miri katibana wonti, ja jenia dakani ngananala: „Jesus Nazarethandru Juda Kanaia Kapara.“

20 Ninapini dakani miri Juda kana marapujeli warapana wonti, ngangau ngurani karakara naupini piri nganana wonti, woderi tanali Jesus kunarkuni katibana wonti, ja dakani parana wonti Juda kana, Grieka kana, ja Roma kana talini.

21 Juda kanaia Priesta pirna Pilatungu jatana wonti: „Wata dakamai, Juda kanaia Kapara, a-ai, windri Naupini jatana warai: Ngani Juda kanaia Kapara nganai.“

22 Pilatulu kalabana wonti: „Mina ngato dakana warai, jenia ngato dakana warai.“

23 Mitaia kaparaia milieli Jesus kunarkuni matja katibana, tanali kati nunkani manina wonti ja buru mandru ja mandru ngankana wonti, milieli pilki ja pilki wora kulno, ja bakana kati pirna; ja kati pirna wata karpani nganana wonti, a-ai, mirindru ngarinalujelu ngankana wonti.

24 Tana ngankamalina wonti: „Ninaia ngaiana wata wokaribananto, a-ai, nunkangundru ngaiana wontjani malka worananto wani nauja ngananananto;“ ngangau jaura morlalu pantjinanto nauja jatai: „Tanali kati ngakani tanali puntibana wonti, ja ngakani kati pirnandru tanali wontjani malka worana wonti.“ Tananapini mitaia kaparaia milieli ngankana wonti.

25 Jesuni kunarkuni ngandri nunkani ja nunkanaia ngandria kaku, Maria, Kleophani noa, ja Maria Magdalala terkana wonti.

26 Jesujeli ngandri nunkani, ja nina mili, nina Nulu ngantjanala, naka terkanani najina wonti, Nau ngandrini nunkanani jatana wonti: „Widlajai, najiau jinkani ngatamura!“

27 Ngadani Nau milini jatana wonti: „Najiau jinkani ngandri!“ Ja nunkangupini ditjindru milieli nana pungaia nunkanaia manina wonti.

28 Ngadani, ngangau Jesus milkila nganana wonti, pratjana matja mudana warai, ngangau jaura kantji morlalu pantjinanto, Nau jatana wonti: „Ngani tertieli nganai.“

29 Naka koko kulno kaldrinto manamiri terkana wonti; tanali miritipa kulno kaldrini multibana wonti, ja nina Ysopani kurana wonti, ja nina nunkangu manani kurana tarana wonti.

30 Jesujeli kaldri matja manina, Nau jatana wonti: „Matja mudai!“ Ja
Nau mangatandra buruna ngarina wonti ja palina wonti.
31 Ngangau ngankingani ditji nganana wonti, ja palku wora wata
kunarkuni parananto Sabbat ditjini, ngangau naupini Sabbat ditji pirna
nganana wonti, Juda kana Pilatungu ngatjina wonti, tanali tanangu moku
wokaribananto ja tanana ngarilkananto.
32 Mitaia kaparaia mili wokarana wonti, ja ngoperalaia moku wokarib-
ana wonti, ja kulno nguruni, nau nunkangunto kunarkuni parana wonti.
33 Tana Jesungu wokarana wonti ja najina wonti Nau matia palina warai,
tanali nina moku wata wokaribana wonti,
34 A-ai, kaparaia mili kulnujeli kaltieli nina pankitiri dakana wonti, ja
nurujeli kumari ja ngapa dunkana wonti.
35 Ja nulia jenia najina wonti, nulia jenia tinkari ngankana wonti, ja
tinkari ngankani nunkani morlalu nganai, ja nauja milkila nauja morlalu
jatai, ngangau jura morlalu ngundrananto.
36 Jenia pantjina wonti, ngangau jaura morlalu pantjinanto: „Wata moku
kulno tanali nina wokaribananto.“
37 Ja nakaldra jaura kulno jatai: „Tanali nina najila nganai, nina tanali
dakana wonti.“
38 Ngadani Joseph Arimathiandru, nau Jesuja mili nganana wonti windri
kurukuru, ngangau nau Juda kanandru japali nganana wonti, Pilatungu
ngatjina wonti, nulu nina manuni kurananto Jesuja palku ngarilkananto.
Ja Pilatulu jenia manuni kurana wonti. Nau wokarana wonti ja Jesuja
palku ngarilkana wonti.
39 Bakana Nikodemus wokarana wonti, nau ngopera tinkani Jesungu
wokarana paraia ja kaldri pilki ja Aloe marapu matja duldruwana,
padakana wonti.
40 Tanali Jesu palku manina wonti ja nina katieli karana wonti kaldri
pilkinto, worderu Juda kanali milingeru todina wonti.
41 Nunkangu pirini karakara, woderi tanali nina kunarkuni katibana
wonti, garden nganana wonti, ja gardenani narikutu marra, nunkangu
wata kulno todinala.
42 Naka tanali Jesu kurana wonti Juda kanaia ngankingani ditjindru,
ngangau narikutu karakara nganana wonti.

20

1 Godaia ditjini Maria Magdalala nguramarani kuperi narikutuni
wokarana wonti; ja nandru najina wonti marda narikutundru matja
tiringana.
2 Nani mindrina wonti ja Simon Petrungu, ja mili kulnuni, nina Jesujeli
ngantjana wonti, wokarana wonti, ja pudlangu jatana wonti: „Tanali
Kapara narikutundru manina warai, ja ngaiani ko, wodajeri tanali nina
kurana warai.“
3 Petrus ja mili kulno dunkana wonti ja narikutuni wokarana wonti.
4 Pudla jela mindrina wonti, ja mili kulno ngopera nganingana wonti
Petrungu, ja nau ngopera narikutuni wokarana wonti.
5 Ja nulu buruna ngarina wonti, ja nulu kati paranani najina wonti, ja
nau wata wirina wonti.
6 Simon Petrus, nau nunkangu karipaterina, wokarana wonti, ja nau
narikutuni wirina wonti ja najina wonti kati paranani,
7 Ja kangukati, nina tanali nunkangu mangatandrani karala wiri, wata
katini jela paranani, a-ai, nina pilki karana wonti piri kulnuni.

8 Ngadani bakana mili kulno, nau ngopera narikutuni wokarana warai,
wirina wonti, ja nulu najina wonti ja morlalu ngundrana wonti.
9 Ngangau tanali jaura wata milkila nganana wonti, Nau narindru tepi
terkakananto.
10 Pudla mili nakaldra tikana wonti pungaia.
11 Maria narikutuni pankini palarani terkana wonti ja jindrana wonti.
Nani jindranali narikutuni buruna ngarina wonti,
12 Ja nandru angela mandru kati bulujeli ngamanani najina wonti, kulno
mangatandrani ja kulno tidnani, woderi Jesu palku parana wonti.
13 Ja pudla nankangu jatana wonti: „Widlajai, minandru jidni jindrai?“
Nani pudlangu jatana wonti: „Ngangau tanali Kapara ngakani manina
warai, ja ngani ko, wodajeri tanali nina kurana warai.“
14 Nani jenia matja jatana, nandru najina karitjina wonti, ja Jesus
terkanani najina wonti; ja nani ko nganana wonti Nau Jesus nganai.
15 Jesus nankangu jatana wonti: „Widlajai, minandru jidni jindrai?
Worana jundru wontiai?“ Nandru ngundrana wonti, Nau gardennga-
malkanietja nganai, ja nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jundru nina
padakana warai? Jatau ngakangu woderi jundru nina kurano warai, ja
ngato nina manila nganai.“
16 Jesus nankangu jatana wonti: „Mariajai!“ Nani karitjina wonti
ja nunkangu jatana wonti: „Rabbuni!“ jenia wondrai Ngujangujara
jinkinietja.
17 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngana wata patau! ngangau ngani
wata tarana warai ngakani Ngaperaia. Wapau ngatatani ngakanani ja
tanangu jatau: Ngani tarai ngakani Ngaperani ja jurani Ngaperani, ja
ngakani Godani ja jurani Godani.“
18 Maria Magdalala wokarana wonti ja milini kaukaubana wonti nandru
Kapara najina warai, ja Nau jenia nankangu jatana warai.

(Ngantjani-jaura Quasimodogeniti ditjini.)

19 Nunkangupini Godaia ditji kalkaurani mili pungani jela nganana
wonti mana ngurunguruni, Juda kanandru japali; Jesus wokarana wonti ja
tanangu terti terkana wonti, ja tanangu jatana wonti: „Murla jurangunto
nganaiatimai!“
20 Ja Nau jenia matja jatana, Nau tanangu mara panki wondraterina
wonti. Ja mili mankina wonti, ngangau tanali nina najina wonti.
21 Jesus nakaldra tanangu jatana wonti: „Murla jurangunto nganaia-
timai! Worderu Ngapili ngana jinpanala, jeruja ngato jurana jinpala
wapaia.“
22 Ja Nau jenia jatana, Nulu tanana pulkana wonti, ja tanangu jatana
wonti: „Jaola kulikiri manianimai!
23 Jura tanangu madlentji kalinganani, tanali tanangu kalingani
ngananantо; ja jura tanangu madlentji ngamalkanani, tanali tanangu
ngamalkani ngananantо.“

(Ngantjani-jaura Thomas ditjini.)

24 Ja Thomas, marapratjana ja mandrundru kulno, nina tanali dikai
Ditymus, wata tanangunto jela nganana wonti Jesus wokaranani.
25 Ja mili nguru nunkangu jatana wonti: „Ngaiani Kapara najina warai.“
Nau tanangu jatana wonti: „Wata ngato mardatjinpiri nunkani najinani
ja nunkangu mardatjinpirani ngana mara wutju kuraterinani, wata ngato
jenia morlalu ngundranani.“

26 Ja ditji mara wora ja parkulani mili nunkani nakaldra jela nganana
wonti, ja Thomas tanangunto. Jesus woka rana wonti mana ngurunguruni,
ja tanangu terti terkana wonti ja jatana wonti: „Murla jurangunto
nganaiatimai!“
27 Ngadani Nau Thomasangu jatana wonti: „Mara wutju jinkani jera
kurana pararamai, ja mara ngakani najiamai, ja mara jinkani jera
kurana pararamai, ja nina pankitirini ngakanani kurateriamai, ja wata
gilbariamai, a-ai, morlalu ngundramai!“
28 Thomas kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngakani Kapara-
jai, ngakani Godajai!“
29 Jesus nunkangu jatana wonti: „Thomajai, jundru morlalu ngundrai;
murlali pirna jenipara nganai, tana wata naji, nani ja morlalu ngun-
dranani.“
30 Bakana malka morla marapu Jesujeli ngankana wonti milini, tanali
tanana wata dakana warai nunkangupini jaurani.
31 Tananapini matja dakana, jura morlalu ngundrananto, Jesus morlalu
Christus nganai, Godaia Ngatamura; ja jura morlalu ngundrananto ja tepi
ngamalkananto nunkani talani.

21

1 Ngadani Jesus nakaldra milini wondraterina wonti Tiberias pantuni.
Nau jeruja wondraterina wonti:
2 Naka jelalu nganana wonti Simon Petrus ja Thomas, nina tanali
dikai Ditymus, ja Nathanaeli Kanandru Galilaiani ja Zebedäuni ngatamura
wulu, ja nunkani mili mandru morla.
3 Simon Petrus tanangu jatana wonti: „Ngani wapai paru manila.“ Tana
nunkangu jatana wonti: „Bakana ngaiani jinkangu jela wapala nganai.“
Tana dunkana wonti ja nurujeli botani wirina wonti, ja nunkangupini
tinkani tanali panila patana wonti.
4 Matja tankubanarina, Jesus dirkalani terkana wonti; ja mili wata
milkila nganana wonti Nau Jesus nganai.
5 Jesus tanangu jatana wonti: „Kupa worajai, jura wata tajila nga-
malkai?“ Tanali nunkangu kalabana wonti: „Pani.“
6 Nau tanangu jatana wonti: „Bota panki ngunarani jama woranau, ja
jura mankamankala nganai!“ Tanali worana wonti, ja tana ngandandarina
wonti nina parumala paru marapundru.
7 Naupini mili, nina Jesujeli ngantjana wonti, Petrungu jatana wonti:
„Nauja Kapara nganai!“ Simon Petrulu ngarana wonti Nau Kapara
ngananani, nau katieli ngampina wonti, ngangau nau balu nganana wonti,
ja ngapani kulkungana wonti.
8 Mili nguru botali wokarana wonti, ngangau tana wata worita nganana
wonti dirkalandru, a-ai, windri tintipitiwidri 200, ja tanali jama parunto
parumana wonti.
9 Tana matja dirkalaia dunkana tarana, tanali najina wonti turubilla turu
paranani, ja paru nunkangupini paranani, ja buka.
10 Jesus tanangu jatana wonti: „Padakanau tanangupini parundru,
tananaia jura karari patana warai!“
11 Simon Petrus wapana wonti, ja jama dirkalaia parumana tarana
wonti, paru pirna manamiri 153. Jeruntjajeli jama wata purana wonti.

12 Jesus tanangu jatana wonti: „Kaparanau, manabuka tajanau.“ Wata
mili kulno wontjana wonti nina jakalkala: „Worana jidni?“ Ngangau tana
milkila nganana wonti, Nau Kapara nganana wonti.
13 Jesus wokarana wonti, ja buka patana wonti, ja tanangu jinkina wonti,
ja bakana parundru.
14 Naupini pota parkulu nganai, Jesus milini wondraterina wonti, Nau
narindru matja tepi terkakana warai.
15 Tanali manabuka matja tajina, Jesus Simon Petrungu jatana wonti:
„Simoniai, Jonani ngatamurajai! Jundru ngana morla ngantjai tanan-
gupini?“ Nau nunkangu jatana wonti: „Kau Kaparajai, jidni milkila, ngato
jidnana ngantjai.“ Nau nunkangu jatana wonti: „Ngakani tjipi kuparu
ngamalkau!“
16 Nau nakaldra pota mandrula nunkangu jatana wonti: „Simon
Jonaniai! Jundru ngana ngantjai?“ Nau nuukangu jatana wonti: „Kau
Kaparajai, jidni milkila, ngato jidnana ngantjai.“ Nau nunkangu jatana
wonti: „Ngakani tjipi ngamalkau!“
17 Nau pota parkulula nunkangu jatana wonti: „Simon Jonaniai!
Jundru ngana ngantjai?“ Petrus ngaurongauro nganana wonti, ngangau
Nau pota parkulu nunkangu jatana wonti: „Jundru ngana ngantjai?“
Ja nau nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, warupoto jundru milkila,
jundru ngujamai, ngato jidnana ngantjai.“ Jesus nunkangu jatana wonti:
„Ngakani tjipi ngamalkau!
18 Morlalu, morlalu, ngani jinkangu jatai: Jidni teri ngananala, jidni
munta ngampinala, ja wirarinala woderi jundru ngantjanala; jidni matja
pinaru pantjina, jidni mara jinkani ngutaterila nganai, ja kulno ngurujeli
jidna ngampipala nganai, ja wapalkala nganai woderu jundru wata
ngantjai.“
19 Ninapini Nau jatana wonti wondrala, mina narieli nulu Goda pirna
ngankananto. Ja Nau jenia matja jatana, Nau nunkangu jatana wonti:
„Ngakangu karipateriau!“

(Ngantjani-jaura Johannes ditjini.)

20 Petrus karitjinawontikana wonti, ja nulu nina mili karipaterinani
najina wonti, nina Jesujeli ngantjana wonti, nau bakana bukani nunkangu
munambirini jeniterina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, worananau
nganai nulu jidna wondawondala nganai?“
21 Nina Petrulu najina, nau Jesungu jatana wonti: „Kaparajai, mina
nunkangupini?“
22 Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngato ngantjanani nauja ngamananto
ngani wokaranantulu, mina jenia jinkangu? Jindi ngakangu karipateriau!“
23 Naupini jaura ngatatani karitjinawontiwontikana wonti: „Naupini
mili wata paliai.“ Ja Jesus wata nunkangu jatana wonti: Nauja wata paliai,
a-ai, windri: Ngato ngantjanani nauja ngananananto ngani wokaranantulu,
mina jenia jinkangu?
24 Naupini nau mili nganai, nulu tanangundru tinkari ngankai, ja
tananapini dakana wonti; ja ngaiani milkila, nunkani tinkari ngankani
morlalu nganai.
25 Marapu morla nganai, mina Jesujeli ngankana wonti, tanali jenia pilki
ja pilki dakanani, ngato ngundrai, mitali tanana jaura pratjana, matja
dakanani, wata patala nganai.

Lukasani kaukaubani jaura Apostel worangundru.

(Dakani jaura Jesus tarani ditjini.)

1 Kaukaubani jaura ngopera ngato dakana warai, Theophilajai, pratjanandru mina Jesujeli wonina wonti ngankala ja ngujangujara jinkila,
2 Nunkangupini ditjielu windrila Nauja tarala, Nulia Apostel worangu, tanana Nulia kalkalkanala, Jaolali kulikirieli jirijiribana wonti:
3 Tanangupini Nauja bakana tepila wondraterina wonti nunkani ketjaketjanani ngadani malka marapujeli, ja Nauja tanangu pira kulno ja ditji marapratjana wondraterina wonti, ja tanangu Godaia mililandru kaukaubana wonti.
4 Ja Nauja tanangu jela matja jurborina, Nulia tanangu jirijiribana wonti, tana wata Jerusalemingundru puntinanto, a-ai, tanali Ngaperaia talpadakani kalkananto, nina jura ngakangundru ngarala wiri.
5 Ngangau Johannili ngapali multibana wonti; jura Jaolali kulikirieli multibanila manila nganai, tanangupini ditjini ngadani wolja.
6 Tana matja jurborina, tanali ninaia jakalkana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai! Jundru nunkangupini miljarani milila nakaldra ngankijiribala nganai Israelaia?“
7 Nauja tanangu jatana wonti: „Wata juranguta jenia parai miljaru kara ditji kara ngujamala, a-ai, nina Ngapili kurana wonti ngurulali nunkanali muntali;
8 Jura ngurula manila nganai, jurangu Jaola kulikiri matja ngarina, ja jura tinkari ngankanietja ngakani nganala nganai Jerusalemingu ja bakana Judaiani paruparu ja Samariani ja mitaia wondirajelu.“
9 Ja Nauja jenia matja jatana, tanali ninaia najina wonti taranani, ja talara palkujeli ninaia manina wonti tanangu milki kantjini.
10 Ja tanali ninaia ngurutalpana najina taranani pariwilpani, ja mai, materi mandru kati warujeli tanangunto terkana wonti,
11 Pudla bakana jatana wonti: „Jura Galilaiala materi worajai! Minani jura terkai ja pariwilpani najiai? Naupini Jesus, Nauja jurangundru pariwilpani tarana warai, nakaldra jeruka jeri tikala nganai, worderu jura ninaia najina warai pariwilpani taranani.“

12 Ngadani tana Jerusalemia tikana kurana wonti mar dawonpandru, tala nunkani maninindri mardawonpa, nau Jerusalemingu karakara parai, windri Sabbat palto kulnuni worita.
13 Ja tana matja wirina, tana punga piri miria tarana wonti, woderi tana ngamana wonti: Petrus ja Johannes ja Jakobus ja Andreas, Philippus ja Thomas, Bartholomäus ja Matthäus, Jakobus Alphäuni ngatamura ja Simon Zelotes ja Judas Jakobuni ngatamura.
14 Tanapini pratjana wonki kulnukulnuni nganana wonti ngatjila, widlali jelalu, ja bakana Maria Jesuni ngandri, ja ngatata nunkani jela.

(Dakani jaura Matthias ditjini.)

15 Ja tanangupini ditjini Petrus milini terti terkana tarana wonti ja jatana wonti — Naka kana wolara jela ngamana wonti 120 kara —:
16 Jura materi ja ngatata worajai! Naupini jaura morlalu pantjinanto, nina ngopera Jaolali kulikirieli Davidani manali talpadakana wonti

Judasangundru, nau palto wondranietja pantjina paraia tanangu, tanali
Jesus patana paraia;
17 Ngangau nau ngaianangunto jelarina wonti, ja ngaianangunto ninap-
ini Ngamalkijiribani manina wonti.
18 Nulupini mita buru burungankana paraia tjikatjikala kalalali, ja nau
purina ngarina paraia, ja terti wokarina paraia, ja kudna nunkani pratjana
balapurina paraia.
19 Jenia tinkari pantjina paraia pratjanani, tana Jerusalem ngamanani,
jeruja tanali nina mita buru tanani talani dikai: Akeldama, jenia wondrai:
Kumari mita.
20 „Ngangau Psalma jaurani dakanala parai: «Nunkani punga ngu-
rawalpa parananto, ja wata kulno nunkangu ngamananto,» ja: «Nunkani
ngamalkijiribani kulno nguru maninanto.»
21 Jeruja tanangu materandru kulno, tanaia ngaianangunto wirarinala
nunkangupini miljaruwirdi, nunkangu Jesus ngaianangu dunkanala ja
wirinala,
22 Johannini multibanandru nunkanipini ditjielu, Nauja ngaianan-
gundru tarala wiri, tinkari ngankanietja pantjinanto nunkani tepi
terkakanaia.“
23 Ja tanali mandru terkibana wonti, Joseph, nina tanali dikai Barsabas,
ja bakana Justus tala ngokana, ja Matthias.
24 Ja tana ngatjina wonti ja jatana wonti: „Jidni Kaparajai, jidni prat-
janaia ngaraia ngujamanietja, wondramai pudlangundru kulno, worana
jundru kalkalkana warai,
25 Nulia maninanto ngamalkijiribanietjaia ja Apostelaia piri, nunkan-
gundru Judas puntina paraia nunkani piri pilkia wapala.“
26 Ja tanali pudlangu wontjani malka jinkina wonti. Ja wontjani malkali
Matthias patana wonti, ja tanali nina Apostel marapratjana ja kulnuni
jelaribana wonti.

2

(Dakani jaura Jaolaia ditji pirnani.)

1 Ja Jaolaia ditji matja wokarana, tana pratjana jela kulnukulnuni
nganana wonti piri kulnuni.
2 Ja nurujeli pariwilpandru kirara pantjina wonti watara pirna jeribaka
nau birunganani, ja nulu punga manamiri ngankana wonti woderi tana
ngamanani.
3 Ja Jaola tiwilka turu jeribaka tanangu wondraterina wonti, ja Nauja
tanangu marapuni pilki ja pilki ngamana ngarina wonti.
4 Ja tana pratjana manamiri pantjina wonti Jaolali kulikirieli, ja wonina
wonti jatala tali nguruni, worderu Jaolali tanangu jinkina wonti jatananto.
5 Jendranguta Juda kana Jerusalemingu ngamingana wonti, tana kana
ngumu ja Godandru japali nganana wonti, kana wolara pratjanandru, tana
pariwilpa ngalpani ngamanani.
6 Jenia ngaiala matja pantjinani, kana wolara jurborina wonti ja
ngaruparana wonti, ngangau tanali pratjanali tanana tanani tali pilki ja
pilkini jatanani ngarana wonti.
7 Tana pratjana japali pirna pantjina wonti ja ngaruparana wonti
ja ngankamalina wonti: „Wata tanapini pratjana, tana jatai, Galilaiala
nganai?

8 Worderu ngaiana tanana ngarai pilki ja pilki tanani talini nunkangu
ngaiana dankana wonti?
9 Parthala ja Medala ja Elamitala, ja Mesopotamiala, Judaiala ja
Kappadociala, Pondusala ja Asiala,
10 Phrygiala ja Pamphyliala, Aegyptala ja Libya mitala Kyrenani
karakara ja tula Romala; Juda kana ja Juda kana kamaneli.
11 Kretala ja Arabiala, ngaiana tananaia ngarai jatanani ngaiananani
talini Godaia ngankana pirna.“
12 Ja tana pratjana japali pirna ja tjautjau pantjina wonti ja ngankama-
lina wonti: „Mina naupini pantjila nganai?“
13 Ngurujeli ngirkibana jatana wonti: „Tanaia manamiri nganai waina
marrali.“

14 Petrus terkakana wonti marapratjana ja kulnunto, ja nulu ngaiala
nunkani miri ngankana wonti ja tanangu jeruja jatana wonti: „Juda kana
worajai, ja pratjana jura Jerusalemingu ngamai, jenia jurangu tinkari
ngananantо, ja jaura ngakani jurani talpani wirinanto!
15 Ngangau tanaia wata parawarai worderu jura ngundrai, ngangau
karari tankubana ditji miri nganai.
16 A-ai, naupini nganai mina Joel Propheta jatana wonti:
17 «Ja jenia pantjila nganai ditji worangu ngadalani, Goda jatai, ngato
ngakani Jaolandru palku warupotuni nangala nganai; ja jurani ngatamu-
rajeli ja jurani ngatamura mankarajeli talpadakala nganai, ja jurani terieli
malka mudla najila nganai, ja jurani pinarali ngapitja patala nganai;
18 Ja bakana ngakani milini ja mili widlani ngato tanangupini ditjini
ngakani Jaolandru nangala nganai, ja tanali talpadakala nganai.
19 Ja ngato pirnala ngankala nganai pariwilpani taranalu, ja malka
mitani ngarinalu, kumari ja turu ja turutupu;
20 Ditji pirna ngalpurani karitjila nganai ja pira kumarani, windrila
Kaparaia ditji pirna ja tinkari wokarala nganai.
21 Ja pantjila nganai, warle Kaparaia tala ngatjina karkala nganai, nina
Nulia kulkala nganai.»
22 Israel materi worajai, tanapini jaura ngaranimai: Jesus Nazarethala,
kana kulno ninaia Godali jurangu morlalu kurana wonti ngurungurujeli ja
pirnalali ja malkali, tanana Godali jurangu terti nunkangundru ngankana
paraia, worderu jura munta milkila.
23 Ninapini jura patana paraia, worderu Godali ngopera kurana wonti
ja najina wonti, ja kana madlentjia marali kunarkuni katibana paraia, ja
nari ngankana paraia.
24 Ninapini Godali jiritjibana paraia, Nulia naria ketjaketjana matja
dukarana warai, ngangau jenia ngandandarina paraia, nulu ninaia
milingeru patananto.
25 Ngangau David nunkangundru jatai: «Ngato ngurutalpana najina
warai ngakani Kaparani, ngangau Nauja ngakangu ngunarani nganai,
ngani wata wijiawijiabaterinanto.
26 Jendrangundruja ngani ngara mankina warai, ja ngato talieli ju-
rakokana warai; ja bakana ngani palku ngara ngamala nganai wolkareli
kalkaterinani.
27 Ngangau jundru wata ngana mungara mitani ngarinalu worarala
nganai, bakana wata manuni kurala nganai jinkani Kulikirila puapuari-
nani najinanto.

28 Jundru ngakangu tepia palto wondraterina warai; jundru ngana
manamiri ngankala nganai mankinali jinkani mudlani.»
29 Materi worajai, ngatata worajai! Ngato manubakujeli jurangu
kaukaubananto kapara jankuja ngaperi Davidandru, nau palina wonti
ja tanali nina todina wonti, ja nunkani nariwonpa ngaianangu parai
nunkanipini ditjielu.
30 Ngangau nau Propheta nganana wonti ja milkila nganana wonti
Godali nunkangu jaura morlalulali talpadakana wonti, nunkanaia kapaia
tandra kulno nunkani pirnalaia pirini ngamananto;
31 Jeruja nulu jenia ngopera najina wonti, ja Christuni tepi terkakanan-
dru kaukaubana wonti, Nulia ninaia mungara wata mitani ngarinalu
worarana wonti, bakana Nulia palku puapuarina wata najina wonti.
32 Ninapini Jesus Godali jiritjibana paraia, ja nunkangundru ngaiani
pratjana tinkari ngankanietja nganai.
33 Nauja Godaia ngunarali matja tarana, ja Jaolaia kulikiria talpadakani
Ngaperandru matja manina, Nulia jenia nangana warai, mina jura karari
najila wapaia ja ngarala wapaia.
34 Ngangau David wata pariwilpaia tarana wonti, a-ai, nau munta jatai:
«Kaparali ngakani Kaparani jatana wonti: Ngakangu ngunarani ngamana
ngariau,
35 Ngato talpala jinkani jinkangu tidnani tidnapiri jeribaka kuranan-
tulu.»
36 Israelaia pungalali morlalu ngujamau, Godali ninaia Kapara ja
Christus ngankana paraia, ninapini Jesus, ninaia jura kunarkuni katibana
paraia.“
37 Tanali jenipara matja ngarana, jenia tanangu ngarani palkingana
wonti, ja tana Petrungu ja Apostel worangu jatana wonti: „Materi worajai,
neji worajai! Mina ngaiani ngankananto?“
38 Petrus tanangu jatana wonti: „Madlentjandru karitjianau, ja prat-
janali jurangundru multibanila manianimai Jesu Christuja talani madlentji
kalingala, ja jura Jaola kulikiria poto manila nganai.
39 Ngangau talpadakani parai jurangu ja jurani kupani, ja pratjanani
tana worita, jeruntja Godali Kaparali ngaianinali karkala nganai.“
40 Ja jaura marapujeli morla nulu morlalu kurana wonti, ja tanana
kurukurubana wonti ja jatana wonti: „Kulkani manianimai nunkangupini
nguja tjautjauni!“
41 Tanalipini nunkani jaura matja patana tanali multibanila manina
wonti; ja tanali nunkangupini ditjini kana 3000 morla ngokana wonti.
42 Tana wonki ngamana wonti Apostel woranani ngujangujarani ja
ngamalkijiribamalinani ja buka wokaribanani ja ngatjinani.
43 Ja mungara pratjana japali pantjina wonti, ja pirnala ja malka marapu
pantjina wonti Apostel worangundru.
44 Tanali morlalu ngundranani jelalu ngamana wonti, ja poto pratjana
kulnukulnuni ngamalkana wonti.
45 Ja tanani mita ja poto tanali kalalaia jinkina wonti, ja pratjanani
piltjaru ngankana wonti, worderu kulnujeli jenia ngamalkananto.
46 Ja tana ditji pratjanani Godaia pungani kulnukulnuni ngamana wonti,
ja pungani pilki ja pilki tanali buka wokaribana wonti, ja buka manina
wonti ngara mankinali ja manjujeli.
47 Ja tanali Goda jurakokana wonti, ja kana wolara tanangu murlali
ngamana wonti. Kaparali ditji pratjanani mili wolarani morla kurana
wonti tana tepi pantjinanto.

3

1 Petrus ja Johannes jelalu Godaia pungaia tarana wonti ngatjini ditjini
kalkaura ditji kunarkuni.
2 Ja kana kulno nganana wonti, nau ngandri mandrandru tjunduru
nganana wonti, nina tanali waltana wonti; ja tanali nina ditji pratjanani
Godaia pungaia manani, nina tanali dikai „ngumu“, kurana wonti, nulu
poto ngatjinanto tanangu, tana Godaia pungani wirinani.
3 Nulupini Petrus ja Johannes najina wonti Godaia pungani wirinani, ja
nau ngatjina wonti potuni.
4 Petrulu nina ngurutalpana najina wonti ja bakana Johannil, ja jatana
wonti: „Ngalina najiau!“
5 Nulu pudlana wolkareli najina wonti ja kalkana wonti minakulno
pudlangundru manila.
6 Petrus jatana wonti: „Mardatandra bulu ja mardatandra maralje ngato
wata ngamalkai; mina ngato ngamalkai, ninaia ngato jinkangu jinkiai:
Jesuja Christuja Nazarethalani talani terkakamai ja wirariamai!“
7 Ja nulu nina mara ngunarani patana wonti, ja nina terkibana tarana
wonti; ja nurujeli nunkani tidna ja tidnamoku nguru pantjina wonti.
8 Ja nau terkakala tarana wonti, ja naka terkana wonti ja wirarina wonti,
ja nau pudlangu jela Godaia pungani wirina wonti, ja nulu wirarina ja
kulkungana Goda jurakokana wonti.
9 Ja kana wolarali nina najina wonti wirarinani ja Goda jurakokanani.
10 Ja tanali nina ngujamana wonti nau naumata nganai, nau potuja Go-
daia pungaia mana ngumuni ngamana warai; ja tana pirna ngaruparana
wonti ja ngarrana wonti jendrangundruja, mina nunkangu pantjina warai,
11 Ngangau nau tjundurula Petrungu ja Johanningu jela wapana wonti,
kana wolara tanangu jurborina wonti nunkangupini pirini, nina tanali
dikai Salamoni piri, ja tana pirna ngaruparana wonti.
12 Petrulu jenia najina, nulu kana wolarani kalabana wonti: „Israel
materi worajai! Minandru jura nunkangundru ngaruparala wapaia, ja mi-
nandru jura ngalina ngurutalpana najila wapaia, ngalinali ngurungurujeli
kara talkulali kara ngali ninapini wirarinanto ngankana warai?
13 Abrahamani ja Isaakani ja Jakobani Godali, ngaperaia ngaiananaia
Goda, mili nunkani pirna ngankana paraia, ninaia jura ngulkujeli jinkina
paraia, ja jedieli worarana paraia Pilatungu, nulu ngundrana paraia ninaia
kurakala.
14 Jura ninaia Kulikirila ja Talkula jedieli worarana paraia, ja ngatjina
paraia, nulu jurangu kana kulno nari nandranietja jinkinanto.
15 Tepia Kapara jura nari ngankana paraia, nina Godali narindru
jiritjibana paraia, nunkangundru ngaiani tinkari ngankai,
16 Ja morlalu ngundranali nunkani talani ninapini ninkida, ninaia jura
najiai ja ngujamai, nunkani talani ninapini ninkida, ninaia jura najiai
ja ngujamai, nunkani talali ngurunguru ngankana warai; ja morlalu
ngundranali nunkangundru, nunkangu jinkina warai, jurangu milki
kantjini.
17 Mai, ngatata warai, ngani milkila, jura jenia mangapunkujeli
ngankana paraia, worderu bakana kaparali juranali.
18 Godali jurangu morlalu ngankana paraia, mina Nulia Propheta
pratjanaia manali talpadakana wonti Christus ketjaketjananto.
19 Madlentjandru karitjianau ja karitjimalkaterianau, ngangau Nulia
madlentji jurani kalingananto.

20 Ngangan miljaru malti wokarananto Kaparaia mudlandru, ja Nulia
jurangu Jesus Christus jinpananto, nunkangundru tanali jurangu ngopera
kaukaubana wonti,
21 Ninaia pariwilpali patananto tanangupini miljarajelu, Nulia pratjana
nakaldra ngankinganantulu, mina Godali kaukaubana wonti nunkanaia
Prophetaia kulikiria manali nguralindru.
22 Moses ngaperi worangu jatana wonti: «Propheta kulno ngakangu
jeribaka Kaparali Godali juranali jurani ngatamurandru jiritjibala
nganai, ninaia jura maramanjujeli ngarananto pratjanani, mina jurangu
kaukaubala nganai;
23 Ja jenia pantjila nganai: Mungara pratjana, tanali ninapini Propheta
bulu ngarala nganai, Nulia kana wolarandru teribala nganai.»
24 Bakana Propheta pratjanali Samuelingundru ja witta ngadalandru
pilki ja pilki, jeruntjali kaukaubana wonti, tanali bakana tanangupini ditji
talpadakana wonti.
25 Jura Prophetaia ngatamura nganai ja bakana Testamentaia, ninaia
Godali ngaperani ngaiananani ngankana wonti, Nauja Abrahamangu
jatana wonti: «Ja jinkani ngatamurani mitaia kana wolara warupoto
murlali pantjinanto.»
26 Jurangu Godali ngopera nunkani kupa Jesus jiritjibana paraia, ja
ninaia jurangu jinpana wonti jurana ngurungutala; ngangau jura karitji-
nanto pratjana pilki ja pilki nunkani madlentjandru.“

4

1 Pudlali kana wolarani kaukaubanani, pudlangu Priesta ja Godaia
pungaia kapara, ja Sadducaia wokarana wonti,
2 Tana buljubuljurina wonti, ngangau pudlali kana wolarani ngujangu-
jara jinkina wonti ja Jesungu narindru jiritjini kaukaubana wonti.
3 Ja tanali mara pudlangu kurana wonti, ja pudlana kanjangari pungani
widmana wonti tankubanajelu, ngangau karari kalkaura nganana wonti.
4 Marapujeli tanangundru, tanali jaura matja ngarana, morlalu ngun-
drana wonti. Ja tana kana 5000 nganana wonti.
5 Jendranguta ditji kulnuni tankutankubana tanani kana kapara ja
pinaru ja jaura jinkinietja jurborina wonti Jerusalemingu,
6 Bakana Hannas Priesta pirna ja Kaiphas ja Johannes ja Alexander, ja
jeruntja Priesta pirnaia ngujandru nganana wonti.
7 Ja tanali pudlana tanangu terti terkibana wonti ja pudlana jakalkana
wonti: „Mina ngurulali kara wani talani kara judla jenia ngankala wiri?“
8 Petrus Jaolali kulikirieli manamiri, tanangu jatana wonti: „Kana
wolaraia kapara worajai ja Israelaia pinaru worajai!
9 Ngali karari kalala maninani nunkangupini ngumulandru kana munt-
jani, nunkangundru nauja tepi pantjila wiri?
10 Jeruja jura pratjana ja Israel kana wolara milkila ngananananto Jesuni
Christuni Nazarethalani talani, ninaia jura kunarkuni katibana paraia,
ninaia Godali narindru jiritjibana paraia, nunkangu naupini ninkida
jurangu tepi terkala wapaia.
11 Naupini nauja marda nganai, ninaia jura punga wotinietjali
woraranala, nauja marda kapara pantjinala.
12 Ja wata kulno nguruni tepi nganai, ja wata tala nguru pariwilpaia
ngalpani kanani matja jinkina, nunkangundru tanali tepi maninanto.“

13 Tanali Petruni ja Johannini manubaku najina wonti, ja ngujamana
wonti pudla kana ko ja kiri pani, tana ngaruparana wonti, ja pudlana
ngujamana wonti, pudla Jesungu jela ngamana paraia.
14 Tanali nina kana, nau tepi pantjila wiri, pudlangu jela terkanani
najina wonti, tanali panila ngamalkana wonti tjakakala.
15 Tanali jirijiribana wonti, pudla kana kaparandru dunkananto; ja
tanali ngankamalina wonti ja jatana wonti:
16 „Mina ngaiana pudlangupini kanani ngankananto? Ngangau malka
morlalu pudlangundru pantjila wiri, jenia Jerusalemalani pratjanani
tinkari nganai, ja ngaiana ngandandariai ninaia kutibala.
17 Windri jenia wata morla pintipintikaritjinanto kana wolarani, nga-
iana pudlana parparali dikidikibananto, pudlali wata morla nunkangupini
talandru kana kulnuni kaukaubananto.“
18 Ja tanali pudlana karkana wonti, ja pudlangu jirijiribana wonti, pudla
ngapu ngananananto, ja wata morla ngujangujara jinkinanto Jesuni talani.
19 Petrulu ja Johannili tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Muntali
ngundranau, jenia Godandru talku nganai kara, ngali jurangu morla
pankinanto Godangu.
20 Ngangau ngali ngandandariai worani patala kaukaubala nunkangun-
dru, mina ngali najina wonti ja ngarana wonti.“
21 Tanali pudlana nakaldra dikidikibana wonti ja pudlana jinpana wonti;
ngangau tanali wata mankamankana wonti, worderu tanali pudlangu
kalala jinkinanto kana wolarandru; ngangau pratjanali Goda jurakokana
wonti nunkangundru, mina pantjila wiri.
22 Ngangau kilpawoldra pota mandrumandru marapratjanani naupini
kana, nunkangu nauja tepia malka pantjila wiri, wiringana wonti.
23 Tanali pudlana matja kurakana warai, pudla pudlani kamanelini
wokarana wonti, ja pratjana kaukaubana wonti, mina Priesta pirna ja
kapara pudlangu jatana warai.
24 Tanali jenia ngarana, tanali ngaiala kulnukulnuni parparali Godani
miri ngankana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, jidni Goda, jundru
pantjimana wonti pariwilpa ja mita maru ja panto pirna ja pratjana mina
tanangu mandrani nganai.
25 Jundru Davidali jinkanali milieli manali jatana wonti: «Minani kana
ko tiririai, ja kana wolarali ngundrai bakuni?»
26 Mitaia kapara wora terkakai, ja kapakapara manduiriai Kaparani ja
nunkani Christuni,
27 Ngangau morlalu tana mapaterina paraia nunkangupini ngurani,
jinkani Kupa kulikirini Jesungu, ninaia jundru wiribana wonti, Herodes
ja Pontius Pilatus, kana koni ja Israel kana wolarani jela,
28 Jeruja ngankala, mina jundru marali ja jinkani jertapaterinali ngopera
kurana wonti jenia pantjinanto.
29 Ja karari Kaparajai, najiau tanani dikidikibani, ja jinkiau jinkani
milini, tana manubakujeli jaura jinkani kaukaubananto;
30 Ja mara jinkani ngutateriau tepi ngankala, ja malka ja pirnala
pantjinanto jinkani mili kulikiria Jesuni talani.“
31 Ja tana matja ngatjina, naupini piri, woderi tana mapaterinani,
wiltjiwiltjina wonti, ja tana pratjana Jaolali kulikirieli manamiri pantjina
wonti, ja Godaia jaura manubakujeli kaukaubana wonti.
32 Kana wolara pratjanali matja morlalu ngundrana, ngara kulno ja
mungara kulno nganana wonti, ja wata kulno tanangundru nunkani

potundru jatana wonti nau potuja kupana nganai, a-ai, pratjana tanangu kulnukulnuni nganana wonti.

33 Ja ngurula pirnali Apostel worali Jesuja Christuja tepi terkakani tinkari ngankana wonti, ja murla pirna tanangu pratjanani nganana wonti.

34 Ngangau bakana wata wangiwangi kulno tanangu nganana wonti, a-ai, jeruntjali tanangundru mita kara punga kara ngamalkana wonti, tanali jenia kalalaia jinkina wonti, ja kalala padakana wonti,

35 Ja nina Apostel tidnani kurana wonti; ja tanali kulnuni ja kulnuni piltjaru ngankana wonti, worderuntja nulu ngamalkananto.

36 Joses, nina Apostel worali dikana wonti Barnabas, jenia wondrai: „Ngankalkani ngatamura“ Levita kana Cyperala dankanala,

37 Nulu maru kulno ngamalkana wonti, ja nulu nina kalalaia jinkina wonti ja mardatandra padakana wonti, ja nina Apostel tidnani kurana wonti.

5

1 Kana kulnujeli, tala nunkani Ananias, Sapphirani noani nunkanani jela, mitaia kupana kalalaia jinkina wonti,

2 Ja nulu kalalandru palpa tjirimalkana wonti, ja bakana noa nunkani milkila nganana wonti, ja nulu buru kulno padakana wonti, ja Apostel worangu tidnani kurana wonti.

3 Petrus jatana wonti: „Ananiajai! Minandru Satanali jidna ngara manamiri ngankana warai Jaola kulikirini jedila, ja mitaia kalalandru palpa tjirimalkala?

4 Jundru nina ngamalkanani, nau wata potuja kupana jinkani ngananani; jundru nina kalalaia matja jinkina, nau bakana jinkani ngurulani nganana warai? Minandru jundru jenia ngarali jinkanali ngundrana warai? Wata kanani, a-ai, Godani jidni jedina warai.“

5 Ananiasali tananapini jaura ngarana, nau purina wonti ja palina wonti. Ja tanali pratjanali, jenia matja ngarana, tana japali pirna pantjina wonti.

6 Teri terkakana wonti, ja nina karana wonti, ja nina dunkalkana wonti, ja nina todina wonti.

7 Jendranguta ditji pota parkulu karitjinani, noa nunkani wirina wonti, ja nani mangapunkujeli nganana wonti mina pantjina warai.

8 Petrulu nankangu kalabana wonti: „Jatau ngakangu, judla jeruntjajeli nina mita kalalaia jinkina warai?“ Nani jatana wonti: „Kau, jeruntjajeli.“

9 Petrus nankangu jatana wonti: „Minandru judla kulnukulnuni pantjina warai Kaparaia Jaola wontjala? Mai, tanapini tidna, tanalia noa jinkani todina warai manani terkala wapaia, ja tanalia bakana jidna todila nganai.“

10 Nani nurujeli nunkangu tidnani purina wonti ja palina wonti. Teri matja wirina, tanali nana nari mankamankana wonti, ja nana dunkalkana wonti, ja nana noani nankanani karakara todina wonti.

11 Ja mili wolarani japa pirna wokarana wonti, ja pratjanani, tanali jenia ngarana wonti.

12 Apostel marali malka ja pirnala marapu kana wolarani pantjina wonti; ja pratjana kulnukulnuni jela ngamana wonti Salomonani pirini.

13 Tanangundru ngurujeli wata kulnujeli wontjana wonti tanangu ngokamalila, windri kana wolarali tanana pirna ngundrana wonti.

14 Morla ja morla ngokana wonti, tana Kaparani morlalu ngundrana wonti, materi ja widla worali,

15 Jeruja tanali muntja palaraia dunkalkana wonti, ja tanana pal-
tuwirdi turarani pirini ja wilimani pitani kurana wonti; ngangau
Petrus wokaranani, windri pungalali nunkanali tanangundru kulno wal-
padakananto.
16 Bakana kana wolara ngura karakarandru Jerusalemia jurborina
wonti, ja tanali kana muntja ja tanana kutji murumurujeli jupanani
padakana wonti, ja tana pratjana tepi pantjina wonti.
17 Priesta pirna terkakana wonti, ja pratjana tana nunkangunto nganana,
tana Sadducaia nguja, ja tana ngara jerkina wonti,
18 Ja tana Apostel worangu mara kurana wonti, ja tanana kanjangari
pungani widmana wonti.
19 Kaparaia angela kulnujeli tinkani kanjangaria pungaia mana walto
ngankana wonti, ja tanana dunkalkana wonti ja jatana wonti:
20 „Wapau, ja Godaia pungani terkakanau, ja kana wolarani
kaukaubanau tananapini tepia jaura pratjana!“
21 Tanali jenia matja ngarana, tana nguramarani kupiri Godaia pungani
wirina wonti, ja ngujangujara jinkina wonti. Priesta pirna, ja tana
nunkangunto nganana, matja wokarana, tanali kana kapara ja Israel
kanaia pinaru pratjana karkana wonti, ja tanali kanjangari pungaia
jinpana wonti, tanana manina tikananto.
22 Mili naka matja wokarana, tanali tanana wata kanjangari pungani
mankamankana wonti; ja tanana tikana kurana wonti ja kaukaubana
wonti
23 Ja jatana wonti: „Kanjangari punga ngaiani ngurunguru pirna manka-
mankana warai, ja najinajibanietja manani palarani terkanani; ngaiani
matja walto ngankana, ngaiani wata kulno mandrani mankamankana
warai.“
24 Priestali ja Godaia pungaia kaparali ja Priesta pirna worali tananapini
jaura matja ngarana, tana tanangu wurpuru nganana wonti, mina jenia
pantjinanto.
25 Kulno wokarana wonti, ja tanangu kaukaubana wonti ja jatana wonti:
„Mai, tana materi wora, tanana jura kanjangari pungani widmala wiri,
tana Godaia pungani terkala wapaia, ja kana wolarani ngujangujara jinkila
wapaia.“
26 Jendranguta juljaia kapara milinto wapana wonti, ja tanana wokar-
alkana wonti, wata watawatali, a-ai, ngangau tana kana wolarandru japali
nganana wonti, tanali tanana mardali dakaiati.
27 Ja tanali tanana matja wokaralkana, tanali tanana kana kaparani
terkibana wonti. Ja Priesta pirnali tanana jakalkana wonti ja jatana wonti:
28 „Ngaiani jurana wata parparali daudauala wiri, wata ngujangujara
jinkinanto nunkangupini talani? Ja mai, jura Jerusalem manamiri
ngankana warai jurani ngujangujarali, ja ngantjai nunkangupini Kanaia
kumari ngaianingu wokaralkala.“
29 Petrulu jo Apostel worali kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngaiani
Godani morla pankinanto kanani.
30 Ngaperi ngaiananaia Godali Jesus jiritjibana paraia, ninaia jura nari
ngankana paraia, ja pitani warukijiribana paraia.
31 Ninapini Godali Kapara ja Kulkanipirna ngunarali nunkanali miri
ngankana paraia, Israel kanani madlentjandru karitjini ja madlentji
kalingani jinkila.
32 Ja ngaiani tinkari ngankanietja nunkani nganai tanangupini jaurani;
ja Jaola kulikiri, ninapini Godali tanangu jinkina paraia, tana nunkangu
pankiai.“

33 Tanali jenia matja ngarana, jenia tanangu ngarani palkingana wonti,
ja tana manungana wonti, tanana nari ngankala.
34 Kana kulno kaparandru, Pharisaiala, tala nunkani Gamaliel, terkana
tarana wonti, nau jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja nganana
wonti, nina kana wolarali pirna ngundrana wonti; nulu jirijiribana wonti
Apostel worana dunkalkala,
35 Ja tanangu jatana wonti: „Israel materi worajai! Ngamalkaterianau
tanangupini kanani, mina jura ngundrai ngankala.
36 Ngangau tananguka ditjini ngopera Theudas terkakana wonti ja jatana
wonti, nau pirna nganai; nunkangu kana marapu 400 kara jurborina
wonti, nina tanali nari ngankana wonti, ja pratjana, tana nunkangu
pankina wonti, piltjaru pantjina wonti, ja panila pantjina wonti.
37 Nunkangupini ngadani Judas Galilaiala terkakana wonti windamani
ditjini, ja nulu kana marapu danidanibana wonti nunkangu karipateri-
nanto; bakana naupini tintaterina wonti, ja pratjana tana nunkangu
pankina wonti, piltjaru pantjina wonti.
38 Ja karari ngani jurangu jatai: Tananapini kana wata morla jupanau,
ja tanana worani patanau; ngangau naupini ngundrana kara ngankana
kara kanandru ngananani, nauja mudala nganai,
39 Naupini Godandru ngananani, jura ngandandariai ninaia ngan-
drawalkala; jura jenipara kana mankamankaiati, tanaia Godangu tiri-
maliai.“
40 Tana nunkangu pankina wonti; ja tanali Apostel worana karkana
wonti, ja tanana jinka wirrieli nandrana wonti, ja tanangu jirijiribana
wonti, wata morla Jesuja talani kaukaubananto, ja tanali tanana jinpana
wonti.
41 Tana mankinali kana kapara mudlandru wapana wonti, ngangau tana
talku nganana warai, nunkani talandru ninta manila.
42 Ja tanali wata mudana wonti ditjini pratjanani Godaia pungani ja
punga worangu ngujangujara jinkila, ja Jesuni Christuni ngantjani jaura
kaukaubala.

6

1 Tanangupini ditjini mili morla marapu pantjinani, Grieka kana
buljubuljurina wonti Juda kanani, ngangau tanali tanani mangawaru
kuritarana wonti ditji pratjanaia jinkini.
2 Marapratjana ja mandrujeli mili wolara jela karkana wonti ja jatana
wonti: „Jenia wata ngumu nganai, ngaiana Godaia jaura worani patanani
ja kurlia mili ngamanani.
3 Ngatata worajai! Materi mara wora ja mandru jurangundru won-
tianau, tanangundru kana ngumu jatai, Jaolali kulikirieli ja kirieli man-
amiri, tanana ngaiana kurananto nunkangupini manginani.
4 Ngaiana milingeru ngatjinanto ja Godaia jauraia ngamalkijiribananto.“
5 Ja mili wolarali ninapini jaura ngantjana wonti; ja tanali Stephanus,
kana kulno morlalu ngundrani, ja Jaolali kulikirieli manamiri, kalkalkana
wonti, ja Philippus ja Prochorus ja Nikanor ja Timon ja Parmenas, ja Juda
kanaia kamaneli Nikolaus Antiochiala.
6 Tananapini tanali Apostel worangu terkibana wonti, ja tanali matja
ngatjina, tanali tanangu mara kuraterina wonti.
7 Ja Godaia jaura punkana wonti, ja mili pirna marapurina wonti
Jerusalemani, ja bakana Priesta marapujeli morlalu ngundranani pankina
wonti.

(Dakani jaura Stephani ditjini.)

8 Stephanulu, morlalu ngundranali ja ngurulali manamiri, pirnala ja
malka pirna kana wolarani ngankana wonti.
9 Palpa terkakana wonti tanangundru, tana Libertinaia ja Kyrenaia ja
Alexandrinaia jaura pungandru nganana wonti, ja tanangundru, tana
Ciliciala ja Asiala nganana wonti, Stephanusungu tjurbuwijiribamalila.
10 Ja tana ngandandarina wonti tjakakala kirilani ja jaolani, waninali
nulu kaukaubana wonti.
11 Ngadani tanali palpali manawalkurali jinkina wonti, tana jatananto:
„Ngaiani ninaia ngarana warai ngirkibani jaura jatanani Mosingu ju
Godangu.“
12 Ja tanali kana wolara ja pinaru ja jaura jinkinietja patijiritjibana
wonti, ja wokarana wonti, ja tanali nina diadialkana wonti, ja nina kana
kaparani wapalkana wonti,
13 Ja tanali jedikantji tinkari ngankanietja terkibana wonti, tana jatana
wonti: „Nulupini kanali wata mudai ngirkibani jaura jatala nunkangupini
piri kulikirini ja jirijiribani jaurani.
14 Ngangau ngaiani ninaia ngarana warai jatanani: Nulupini Jesujeli
Nazarethalali ninapini piri tampuribala nganai, ja tananapini mangani,
tanana ngaianangu Mosili jinkina wonti, pilki kurala nganai.“
15 Ja pratjana, tana kana kaparani ngamana wonti, nina ngurutalpana
najina wonti, ja tanali mudla nunkani najina wonti angelaia mudla
jeribaka.

7

1 Priesta pirna jatana wonti: „Jeruja jenia nganai?“
2 Nau jatana wonti: „Ngatata ja ngaperi ngantjalu, ngaranimarau!
Pirnalaia Goda ngaperi ngaiananani Abrahamangu wondraterina wonti,
nau Mesopotamia mitani ngamanala, windrila nau Haranani ngamanala,
3 Ja nunkangu jatana wonti: «Jinkani mitandru ja jinkani nguralandru
puntiamai, ja mitaia palkamai, ninapini ngato jinkangu wondrala nganai.»
4 Ja nau Chaldaia mitandru puntina wonti ja Haranani ngamana wonti.
Ja ngaperi nunkani matja nari, Nulia nina nakandru nguramanilkana
wonti nunkangupini mitaia, nunkangu jura karari ngamala wapaia.
5 Ja Nulia nunkangu naka wata maratunka jinkina wonti, wata jeruntjaia
worderunu tidna, ja nunkangu talpadakana wonti, Nulia ninapini mita
nunkangu potuja kupana jinkila nganai, ja ngatamurani nunkanani
nunkangu ngadani, windri nau kupa pani nganana wonti.
6 Goda jeruja jatana wonti: «Ngatamura jinkani ngandrana nganala
nganai mita tulani, ja tanali nina mili ngankala nganai, ja nunkangu
madlentji ngankala nganai kilpawoldra 400.
7 Ja tanangupini kana wolarani, nunkangu tana mili nganala nganai,
ngato kalala jinkila nganai, Goda jatana wonti, ja ngadani tana dunkala
nganai, ja mili ngakani nganala nganai nunkangupini pirini.»
8 Ja Nulia tanangu karuwali ngankani Testamenta jinkina wonti; ja
nulu Isaak kantji patana wonti, ja ditji mara wora ja parkulani nulu
nina karuwali ngankana wonti, ja Isaakali nina Jakob, ja Jakobali ngaperi
worani janku marapratjana ja mandru.
9 Ja ngaperi worani jankujeli Josephangu milkirina wonti, ja nina Egypta
mitaia kalalaia jinkina wonti; ja Goda nunkangunto nganana wonti,
10 Ja Nulia nina nunkani ketjaketjana pratjanandru dukarana wonti,
ja nunkangu murla ja kirila jinkina wonti Pharaoni Egypta mitaia

kaparani, ja nulu nina kapakapara kurana wonti Egypta mitani ja pungani
nunkanani.
11 Ja maua pirna ja ketjaketjana pirna Egypta mitani ja Kanaan
mitani wokarana wonti; ja ngaperali worali ngaiananali buka pani
mankamankana wonti.
12 Jakobali matja ngarana, Egypta mitani buka tandra parai, nulu
ngaperi worana ngaianani pota ngoperala jinpana wonti.
13 Ja pota mandrulani Joseph nejini nunkanani wondraterina wonti, ja
Pharao Josephani nguja milkila pantjina wonti.
14 Josephali jinpana wonti ja ngaperi nunkani Jakob ja ngurala nunkani
pratjana manina tikana wonti, mungara 75.
15 Jakob Egypta mitaia ngarina wonti ja palina wonti, nau ja ngaperi
wora ngaianani;
16 Ja tanali tanana Sichemia padakana wonti, ja nunkangupini nariku-
tuni todina wonti, nina Abrahamali mardatandrali burungankana wonti
Hemorani ngatamurandru Sichemangu.
17 Worderu talpadakani miljaru karakararina wonti, nina Godali Abra-
hamangu morlalu kurana wonti, jeruja bakana kana wolara punkana
wonti, ja munamaririna wonti Egypta mitani,
18 Nunkanipini ditjielu, mitaia kapara nguru terkakanantulu, nau
Josephandru ko nganana wonti.
19 Nulupini ngaianani kana wolara kirieli jedibana wonti, ja ngaperi
ngaianani jupana wonti ja jirijiribana wonti, tanali kupa waka worarana
tikananto, ngangau tana wata tepi ngamananto.
20 Nunkanguka miljarani Moses dankana wonti, ja kupa ngumu nganana
wonti Godani; nina tanali pira parkulu pirna ngankana wonti ngaperaia
nunkanaia pungani.
21 Tanali bakana nina matja worarana tikana, nina Pharaonali mankar-
ali patana wonti, ja nandru nina pirna ngankana wonti nankanila ngatani.
22 Ja Mosili ngujangujara manina wonti Egyptalani kirila pratjanani; ja
nau ngurunguru nganana wonti jaurali ja ngankanali.
23 Nau kilpawoldra 40 matja nganana, nunkangu ngarani wokarana
wonti, ngatata nunkani, Israel ngatamura najila.
24 Ja nulu najina wonti, kulno talkundru ketjaketjanani, ja nunkangu
nulu marangokana wonti, ja nunkangu talku jinkina wonti, nina nulu
ngampu kalalu ngankanani, ja nulu Egypta kana naria nandrana wonti.
25 Nulu ngundrana wonti, ngatatajeli nunkanali jenia ngujamananto,
Godali marali nunkanali tanangu kulkani jinkinanto; tanali jenia wata
ngujamana wonti.
26 Ja ditji kulnuni nau tanangu wondraterina wonti, ja mandru dilpama-
lina wonti, ja nulu pudlana parparali ngankana wonti murlali pantjinanto,
ja jatana wonti: «Materi wulujai! judla ngatata nganai, minandru judla
tjikatjika ngankijiribamaliai?»
27 Nulu kamaneli nunkani tjikatjika ngankana warai, nina tertubana
wonti ja jatana wonti: «Warle jidna ngalingu kapara ja kalala kuranietja
kurana warai?
28 Jundru ngantjai bakana ngana nari ngankala, worderu jundru
woldrawirdi nina Egypta kana nari ngankala wiri?»
29 Moses nunkangupini jaurandru japa mindrina wonti, ja Midian mitani
ngandrani pantjina wonti, ja naka nulu ngatamura mandru kantji patana
wonti.

30 Ja kilpawoldra 40 matja mudana, Sinaia mordawonpaia pitarani
Kaparaia angela kulno nunkangu wondraterina wonti turu jaolali dilka
nindrini.
31 Mosili nina najinani, nau mudlandru ngaruparana wonti; ja nau
karakara matja wokarana nina najila, Kaparaia ngaiala nunkangu pan-
tjina wonti:
32 «Ngani jinkanaia ngaperi woraia Goda nganai, Abrahamani Goda ja
Isaakani Goda ja Jakobani Goda.» Mosili ngarrana wonti ja wata wontjana
wonti morla najila.
33 Kapara nunkangu jatana wonti: «Tidnaputa jinkani tidnandru
dukarau, ngangau naupini piri, woderi jidni terkala wapaia, mita kulikiri
nganai.
34 Ngato kantji najina warai, worderu tanali kana wolara ngakani Egypta
mitani jupai, ja tanani kidakidani ngato ngarana warai, ja ngani ngarina
warai tanana kulkala; ja karari kaparau, ngato jidna Egypta mitaia jinpala
nganai.»
35 Ninapini Mose, nina tanali bulu ngujamana wonti ja jatana wonti:
«Warle jidna Kapara ja kalala kuranietja kurana warai?» Nina Godali
kapara ja kulkanipirna jinpana wonti angelaia marali, nau nunkangu
wondraterina wonti dilka nindrini.
36 Nulupini tanana dunkalkana wonti, ja nulu malka ja pirnala ngankana
wonti Egypta mitani ja panto maraljani ja pitarani kilpawoldra 40.
37 Naupini nau Mose nganai, nau Israel ngatamurani jatana wonti:
«Propheta kulno Kaparali juranali Godali jurangu jiritjibala nganai jurani
ngatamurandru, ngana jeribaka, ninapini ngaralanganajatinimai.»
38 Naupini nau nganai, nau mili wolarani pitarani angelani jela nganana
wonti, nulu nunkangu Sinai mardawonpani ja ngaperani ngaiananani
kaukaubana wonti, nulu tepia jaura patana wonti ngaianangu jinkila.
39 Nunkangu ngaperi ngaianani wata ngantjana wonti pankila, a-ai,
tanali nina tertubana wonti, ja tanali ngarali tananali Egypta mitaia tikana
kurana wonti.
40 Ja tana Aaronangu jatana wonti: «Ngaianingu Goda worana
ngankijiribau, tana ngaianingu ngopera wapananto; ngangau ngaiani ko
nganai, mina nunkangupini Mosingu, nulu ngaianina Egypta mitandru
dunkalkana paraia, pantjila wiri.»
41 Ja tanali nganti kuparu ngankana wonti tananguka ditjini, ja tanali
mudlamalkani poto ngumu jinkina wonti, ja tanana maraia ngankanani
mankina wonti.
42 Goda karitjinawontikana wonti, ja tanana jinkina wonti pariwilpaia
wolarani wodatarana ngamala, worderu Prophetaia jaurani dakanala
parai: «Jura ngakangu poto ngumu ja nandrani poto ngumu jinkina wonti
kilpawoldrawirdi 40 pitarani, jura Israel pungajai?
43 Kau, jura Molochani punga ja jurani Godaia Remphan ditji waka
patana wonti, tanana mudlamalka, tanana jura ngankana wonti, tanangu
ngatjila; ja ngato jurana Babylon jerankari kurala nganai.»
44 Ngaianani ngaperi worali tinkaraia punga pitarani ngamalkana wonti,
worderu Nulia, Nauja Mosingu ngankamalina wonti, jirijiribana wonti,
nulu nina ngankananto nunkangu mudlani jeribaka, nina nulu najina
wonti.
45 Ninapini ngaperali ngaiananali bakana manina wonti, ja nina Josua
jela nunkangupini mitani padakana wonti, nina kana kojeli ngamalkana
wonti, tanana Godali ngaperaia ngaiananaia mudlandru dangana wonti
Davidani ditjielu.

46 Nulupini Godangu manjula mankamankana wonti ja ngatjina wonti,
nulu punga mankamankananto Jakobani Godani.
47 Salomolu nunkangu punga wotina wonti.
48 Windri Kapara pirna wata Godaia pungani ngamai, tanana kanali
marali wotina warai, worderu Propheta jatana wonti:
49 «Pariwilpa ngakani pirnalaia piri nganai, ja mita ngakanaia tidnaia
tidna piri; mina punga-jura ngakangu wotinanto Kapara jatai; mina
ngakani ngara ngamani piri nganai kara?
50 Wata ngakani marali jenia pratjana ngankana wonti?»
51 Jura kana wokara ngurunguru ja karuwali pani ngarani ja talpani,
jura milingeru Jaola kulikirini tiririai, worderu ngaperi jurani jeruja
bakana jura.
52 Worangununkangu Propheta jurani ngaperi wora wata tirikaripate-
rina wonti? Ja tanali tanana nari ngankana wonti, tanali kaukaubana
wonti kana talkuja wokaranandru, nunkani wondawondanietja ja nari
nandranietja jura karari pantjina paraia;
53 Jura, jura jirijiribani jaura manina wonti angelaia mangieli, ja
ninapini wata ngamalkana warai.“
54 Tanali jenia ngarana, jenia tanangu ngarani palkingana wonti, ja tana
manatandra matateria wonti nunkangu.
55 Ja nau Jaolali kulikirieli manamiri nganana wonti, ja nulu pariwilpaia
ngurutalpana najina tarana wonti, ja nulu Godaia pirnala najina wonti, ja
Jesus Godaia ngunarani terkanani.
56 Ja nau jatana wonti: „Mai, ngato najila wapaia pariwilpa piririnani,
ja Kanaia Ngatamura Godaia ngunarani terkanani.“
57 Tana ngaiala pirnali maritjina wonti, ja tanani talpa ngandrawalkate-
rina wonti, ja tirieli nunkangu kulnukulnuni mindrina pararana wonti.
58 Ja tanali nina ngurandru tertubana wonti, ja nina mardali naria
dakana wonti. Ja tinkarietjali kati tanani kurana wonti kulnuja tidnani,
tala nunkani Saulus.
59 Ja tanali Stephanus mardali naria dakana wonti, nulu karkana wonti
ja jatana wonti: „Kapara Jesujai, jaola ngakani patamai!“
60 Nau pantjaterkana ngarina wonti, ja ngaiala pirnali karkana wonti;
„Kaparajai, tanangu ninapini madlentji wata ngamalkamai!“ Ja nau jenia
matja jatana, nau ngarapalina wonti.

8

1 Saululu nari nunkani ngantjana wonti. Tanangupini ditjini tirikaripa-
terina pirna pantjina wonti Jerusalem mili wolarani, ja pratjana piltjaru
wapana wonti Judaia ja Samariaia mitaia pilki ja pilki, kalitakali Apostel
ngamanani.
2 Tanali materali, tana Godandru japali, Stephanus todina wonti, ja tana
pirna juajuangana wonti nunkangundru.
3 Saululu mili wolara tjautjau ngankana wonti, ja nau pungani paruparu
wirina wonti, ja materi ja widla watawatali dunkalkana wonti, ja tanana
kanjangari pungani ngulkujeli jinkina wonti.
4 Tana jeruja piltjaru pantjina, morla worita wapana wonti, ja jaura
kaukaubana wonti.
5 Philippus Samaria mitaia ngura kulnuja ngarina wonti, ja tanangu
Christungundru kaukaubana wonti.

6 Kana wolarali kulnukulnuni talpakaldrujeli ngarana wonti nunkangu,
mina Philippus jatana wonti, tanali ngaranani ja malka najinani, tanana
nulu ngankana wonti.
7 Ngangau kana marapu kutji murumurunto naka nganana wonti,
tanangundru tanana maritjina pirnali dunkana wonti, ja dupudupu ja
tjunduru marapu tepi pantjina wonti.
8 Ja mankina pirna pantjina wonti nunkangupini ngurani.
9 Materi kulno, tala nunkani Simon, ngopara ngurani ngamana wonti,
nau kunki nganana wonti, ja Samaria kana wolara ngaruparibana wonti,
ngangau nau jatana wonti: „Ngani pirna nganai.“
10 Nunkangu pratjanali, wakali ja pirnali, pirna ngundrana wonti ja
jatana wonti: „Naupini Godaia pirnala nganai, nauja pirna nganai.“
11 Jendrangundruja tanali nina pirna ngundrana wonti, ngangau nulu
tanana miljaru wirdi kunki maninali ngaruparibana wonti.
12 Tanali Philippungu morlalu ngundranani, nulu Godaia mililandru
ja Jesuni Christuni talandru kaukaubanani, tanali materali ja widlali
multibanila manina wonti.
13 Bakana Simon muntali morlalu ngundrana wonti, ja multibanila
manina wonti, ja Philippungu jela ngamana wonti; ja nulu malka ja
ngurula pirna pantjinani najina wonti, nau pirna ngaruparana wonti.

(Dakani jaura Jaolaia ditji parkulani.)

14 Apostel worali Jerusalemani matja ngarana, Samarialali Godaia jaura
patala wiri, tanali tanangu Petrus ja Johannes jinpana wonti.
15 Pudla ngarina wonti, ja tanangundru ngatjina wonti, tanali Jaola
kulikiri maninanto.
16 Ngangau Nauja wata kulnuni tanangundru matja ngarina, a-ai, tanali
windri Kaparaia Christuni tala multibanila manina wonti.
17 Pudla tanangu mara kuraterina wonti, ja tanali Jaola kulikiri manina
wonti.

18 Simonali matja najina, Jaola kulikiri ngarina warai Apostelali mara
kuranani, nulu pudlangu mardatandra padakana wonti
19 Ja jatana wonti: „Bakana ngakangu ninapini ngurula jinkialumai,
ngangau pratjanali, tanangu ngani mara kuraterinani, Jaola kulikiri
maninanto.“
20 Petrus nunkangu jatana wonti: „Jidni ja jinkani mardatandra turuja
wirinanto, ngangau jundru ngundrai Godaia poto mardatandrajeli manila.
21 Jinkangu wata buru ja wata maratunka parai nunkangupini jaurani,
ngangau jidni ngara wata talku nganai Godangu.
22 Nunkangupara jinkani tjikatjikandru karitjiau, ja Godangu ngatjiau,
Nulia kara jinkanaia ngaraia ngundrani kalingananto.
23 Ngangau ngato najiai, jidni puratandraia kaldrini ja tjikatjikaia
dupudupuni wirina warai.“
24 Simonali kalabana wonti ja jatana wonti: „Judla ngakangun-
dru Kaparani ngatjialumai, ngangau panila nunkangundru ngakangu
wokarananto, mina judla jatana warai.“
25 Pudla Kaparaia jaura matja tinkari ngankana ja kaukaubana, pudla
Jerusalemia tikana wonti, ja pudlali ngantjani jaura kaukaubana wonti
Samaritala ngura marapuni.
26 Kaparaia angelali Philippungu kaukaubana wonti ja jatana wonti:
„Terkakamai, ja kunankaria wapau, nunkangupini paltuni, nau
Jerusalemingundru Gazaia ngariai, nau wanka nganai,“

27 Ja nau terkakana wonti ja wapana wonti. Ja mai, materi kulno
Aethiopiandru, nau eunucha ja Kandace Aethiopia mitaia kaparaia widlaia
kana pirna kulno nganana wonti, nina nandru nankani poto pungani
kurana wonti, nau Jerusalemingu wokarana wonti ngatjila;
28 Ja nau tikana kurana wonti, ja wilparani nunkanani ngamana wonti,
ja Propheta Jesaias warapana wonti.
29 Jaola Philippungu jatana wonti: „Wapau, ja nunkangupini wilparani
karakara mindrindiau.“
30 Philippus matja karakara mindrindina wonti, ja nina Prophata Jesaias
warapanani ngarana wonti ja jatana wonti: „Jundru bakana ngujamai,
mina jundru warapai?“
31 Nau jatana wonti: „Worderu ngato ngujamananto, wata kulnujeli
ngakangu ngujangujara jinkinani?“ Ja nau Philippungu ngatjina wonti
tarananto nunkangu jela ngamala.
32 Jaura witta, nina nulu warapanani, naupini nganana wonti: „Tanali
ninaia tjipi jeribaka nari nandrala wapalkana wonti; ja Nauja ngapu
nganana wonti tjipi kuparu jeribaka nunkani njurdu wokaribanietjani,
jeruja Nauja mana wata wilpariai.
33 Nunkani wakawakalani kalala nunkani mudana wonti; warle nunkani
mardu kaukaubananto? Ngangau nunkani tepi mitandru matja manina.“
34 Eunuchali Philippungu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngani
jinkangu ngatjiai, worangundru Propheta jenia jatai? Nunkangundru
munta kara, kana ngurundru kara?“
35 Philippus mana wilparina wonti, ja nunkangupini jaurandru wonina
wonti, ja nunkangu ngantjani jaura Jesungundru kaukaubana wonti.
36 Pudla paltuwirdi wapana, pudla ngapani wokarana wonti, ja eunucha
jatana wonti: „Najiau, ninkida ngapa nganai! Minali ngandrawalkai,
ngato multibanila maninanto?“
37 Philippus jatana wonti: „Jundru ngarali morlalu ngundranani, jenia
pantjinanto.“ Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngato morlalu
ngundrai Jesus Christus Godaia Ngatamura nganai.“
38 Ja nulu jirijiribana wonti wilpara banbananto, ja pudla ngapaia
ngarina wonti, Philippus ja eunucha, ja nulu nina multibana wonti.
39 Pudla ngapandru matja dunkana tarana, Kaparaia Jaolali Philippus
tjirimalkana wonti; ja eunuchali nina wata morla najina wonti; ja nau
mankinali nunkani paltuni palkana wonti.
40 Tanali Philippus Asdod ngurani mankamankana wonti. Ja nau wira-
rina wonti, ja nulu ngantjani jaura kaukaubana wonti ngura pratjanani,
nau Cäsarea wokaranantulu.

9

(Dakani jaura Saulus karitjini ditjini.)

1 Saulus milingeru ngaratupunga nganana wonti mili dikidikibala ja nari
ngankala, ja nau Priesta pirnani wapana wonti,
2 Ja nunkangundru dakani jaura Damaskus nguraia jaura pungani
ngatjina wonti, ngangau nulu palpa nunkangupini paltuni manka-
mankanani, materi ja widla, nulu tana dupudupu Jerusalemia wapalka-
nanto.
3 Nau palkanani, ja Damaskus ngurani karakara wokarana, jendranguta
nunkangu nurujeli praitji pariwilpandru mintjina karitjina wonti,
4 Ja nau mitani purina wonti, ja ngaiala kulno ngarana wonti nunkangu
jatanani: „Saulujai, Saulujai, minandru jidni ngakangu tirikaripateriai?“

5 Nau jatana wonti: „Worana jidni nganai, Kaparajai?“ Kapara jatana
wonti: „Ngani Jesus nganai, nunkangu jundru tirikaripateriai; jinkangu
ngurunguru pantjila nganai dilkani dakala.“
6 Nau ngarrana wonti ja pirna ngaruparana wonti ja jatana wonti:
„Kaparajai, mina jidni jertapateriai ngato ngankananto?“ Ja Kapara
nunkangu jatana wonti: „Terkala tarau, ja ngurani wiriau, ja tana
jinkangu jatala nganai, mina jundru ngankananto.“
7 Materi wora, tana nunkangunto palkana wonti, ngapu terkana wonti
japandru, ngangau tanali ngaiala ngarana warai, ja wata kulno najina
warai.
8 Saulus mitandru terkana tarana wonti; ja nau milki piririna wonti,
nulu panila najina wonti; ja tanali nina mara patana wonti, ja nina
Damaskus nguraia wapalkana wonti.
9 Ja nau ditji parkulu butju nganana wonti; ja nulu wata tajina wonti ja
wata tapana wonti.
10 Damaskus ngurani mili kulno nganana wonti, tala nunkani Ananias,
nunkangu Kapara mudlamalkali jatana wonti: „Ananiajai!“ Nau jatana
wonti: „Ninkida ngani nganai, Kaparajai.“
11 Kapara nunkangu jatana wonti: „Terkakau ja wapau paltuja, nina
tanali dikai «talku», ja Judani pungani jakalkau kulnuni, tala nunkani
Saulus Tarsusala; ngangau mai, nau ngatjila wapaia,
12 Ja nulu mudlamalkani kana kulno, tala nunkani Ananias, wirinani ja
nunkangu mara kuraterinani najina warai, nulu nakaldra najinanto.“
13 Ananiali kalabana wonti: „Kaparajai, ngato marapundru nunkan-
gupini materandru ngarana warai, worderuntja madlentji nulu jinkani
kulikirini ngankana warai Jerusalemingu;
14 Ja ninkida nulu ngurula ngamalkai Priesta pirnandru, dupudupu
ngankala, tanali jinkani tala karkanani.“
15 Kapara nunkangu jatana wonti: „Wapau, naupini ngakangu ngankani
poto ngumu nganai, nina ngato kalkalkana warai, nulu tala ngakani
waltananto kana koni, ja mitaia kaparani, ja Israel ngatamurani.
16 Ngangau ngato nunkangu wondrala nganai, worderuntja nau ketjaket-
jananto ngakani talandru.“
17 Ananias wapana wonti ja pungani wirina wonti; ja nau nunkangu
matja mara kuraterina, nau jatana wonti: „Ngatata Saul, Kaparali ngana
jinpana warai, Naupini Jesus, Nauja jinkangu paltuni, nunkangupini jidni
wokarala wiri, wondraterila wiri, jundru nakaldra najinanto ja Jaola
kulikirieli manamiri pantjinanto.“
18 Ja nurujeli nunkangu milkindru kulara jeribaka purina wonti, ja nulu
nakaldra najina wonti, ja nau jiritjina wonti ja multibanila manina wonti.
19 Ja nulu buka matja tajina, nau nakaldra ngurunguru pantjina wonti.
Ja nau Damaskus milini jela ditji palpa ngamana wonti.
20 Ja nurujeli nulu jaura pungani Jesus kaukaubana wonti, Naupini
Godaia Ngatamura nganai.
21 Pratjana, tanali nina ngarana, pirna ngaruparana wonti ja jatana
wonti: „Wata naupini nau nganai, nulia Jerusalemingu pratjana piltjaru
ngankana warai, tanali nunkangupini talani karkanani, ja nauja jendralia
ninkida wokarala wiri, nulia tanana dupudupu Priesta pirnaia wapalka-
nanto?“
22 Saulus milingeru morla ngurungururina wonti, ja nulu Juda kana,
tana Damaskus ngurani ngamana wonti, tjautjau ngankana wonti, ngan-
gau nulu morlalu kurana wonti: Naupini Christus nganai.

23 Ditji marapu matja mudana, Juda kana ngankamalina wonti, nina nari
ngankala;
24 Saulus tanani ngundrana milkila pantjina wonti. Ja tanali ngura mana
ditjiwirdi ja tinkawirdi najinajibana wonti, nina nari ngankala.
25 Milieli nina tinkani patana wonti, ja nina ngura wondirani wirilkana
wonti, ja nina billieli ngarilkana wonti.
26 Saulus Jerusalemingu matja wokarana, nulu wontjana wonti milini
ngokaterila; ja tana pratjana nunkangundru japali nganana wonti, ngan-
gau tana wata morlalu ngundrana wonti, nau mili nganai.
27 Barnabasali nina patana wonti, ja nina Apostel worangu wapalkana
wonti, ja tanangu kaukaubana wonti, worderu nulu paltuni Kapara
najina paraia, ja Nulia nunkangu ngankamalina paraia, ja worderu nulu
Damaskus ngurani manabakujeli Jesuja talani tinkari ngankana paraia.
28 Ja nau tanangu jela nganana wonti, ja Jerusalem ngurani wirina wonti
ja dunkana wonti; ja nulu Kaparaia talani manabakujeli tinkari ngankana
wonti.
29 Nulu kaukaubana wonti, ja bakana tjakakijiribamalina wonti Grieka
kanani; tanali nina najinajibana wonti, nina nari ngankala.
30 Ngatatajeli jenia matja ngujamana, tanali nina Casareaja ngarilkana
wonti, ja nina Tarsusuja jinpana wonti.
31 Jeruja mili wolarali murla ngamalkana wonti Judaiani ja Galilaiani
ja Samariani, ja tana munamarurina wonti, ja Kaparaia japani wirarina
wonti, ja Jaola kulikiria ngankalkanali manamiri pantjina wonti.
32 Jendranguta Petrus pratjanani wiringanani, nau bakana kulikirilani
Lydda ngurani ngamanani, ngarina wonti.
33 Naka nulu kana kulno, tala nunkani Aeneas, mankamankana wonti,
nau kilpawoldra mara wora ja parkulu turarani pirini paranani, nau
dupudupu nganana wonti.
34 Ja Petrus nunkangu jatana wonti: „Aeneajai, Jesus Christujeli jidna
tepi ngankai: Jiritjiau, ja muntali turarani piri ngankingamai!“ Ja nurujeli
nau jiritjina wonti.
35 Ja nina pratjanali najina wonti, tana Lyddangu ja Sarongu ngamana;
ja tana Kaparaia karitjina wonti.
36 Joppe ngurani miliwidla nganana wonti, tala nankani Tabitha, jenia
wondrai Dorkas, nandru ngankana ngumu marapu ngankana wonti, ja
kalumiltjamiltjarinali manamiri nga nana wonti.
37 Jendranguta tanangupini ditjini, nani muntjarina wonti ja palina
wonti; tanali nana kulirkana wonti, ja nana piri mirini kurana wonti.
38 Ngangau Lydda Joppingu karakara nganai, ja ngangau milieli ngarana
wonti, Petrus naka ngamala wapaia, tanali materi mandru nunkangu
jinpana wonti, nulu wata ngujawakananto wokarala.
39 Petrus jiritjina wonti, ja tanangunto wapana wonti; ja nau naka matja
wokarana, tanali nina punga miria taralkana wonti; ja nunkangu man-
gawaru pratjana wokarana wonti, ja tana jindrana wonti, ja nunkangu
kati pirna ja kati waka wondralkana wonti, tanana Dorkasali ngankana
warai, nani tanangunto ngananala.
40 Petrulu pratjana narrana wonti, ja nau pantjaterkana ngarina wonti ja
ngatjina wonti; ja nulu palkuja nari najina karitjina wonti ja jatana wonti:
„Tabithajai, jiritjiau!“ Nani milki tjenmana wonti, ja nandru Petrus najina,
nani ngamana tarana wonti.

41 Nulu nankangu mara jinkina wonti, ja nana jiritjibana tarana wonti,
ja nulu kulikirila ja mangawaru karkana wonti, ja nana tepi wondralkana
wonti.
42 Joppala wolara jenia milkila pantjina wonti, ja marapujeli morlalu
ngundrana wonti Kaparani.
43 Jendranguta nau ditji marapu Joppeni ngamana wonti Simon kulnuni,
nau tala ngankinganietja nganana wonti.

10

1 Kana kulno Cäsareani nganana wonti, tala nunkani Kornelius, nau
juljaia kapara nganana wonti, tanana tanali dikai Italia wolarani;
2 Nau talku ja Godandru japali nganana wonti nunkani pungalanto, nulu
kana wolarani kalumiltjamiltjarina marapu jinkina wonti, ja milingeru
Godani ngatjina wonti.
3 Nulu mudlamalkali talku najina wonti, ditji kunarkuni Godaia angela
nunkangu wokaranani ja jatanani: „Korneliusujai!“
4 Nulu nina ngurutalpana najina wonti, ja japali pantjina wonti, ja jatana
wonti: „Mina nganai, Kaparajai?“ Nau nunkangu jatana wonti: „Jinkani
ngatjini ja jinkani kalumiltjamiltjarini Godaia ngundranani tarana warai.
5 Ja karari materi jinpau Joppia, tanali karkananto Simon, nina tanali
dikai Petrus;
6 Nau Simon tala ngankinganietjani tidnapalara ngamai, nulu punga
panto pirna dirkalani ngamalkai; nau jinkangu jatala nganai, mina jundru
ngankananto.“
7 Nau angela, Korneliungu matja jatana, kutingana warai, nulu karkana
wonti nunkani pungaia mili mandru ja mardakirraetja kulno, nau
Godandru japali, tanangundru, tana nunkangu wonki ngamana wonti;
8 Ja nulu tanangu pratjana matja kaukaubana, nulu tanana Joppia
jinpana wonti.
9 Ditji kulnuni, tana paltuni ngananani ja ngurani karakara wokaranani,
Petrus pungaia mangatandraia tarana wonti ngatjila todani.
10 Nau mauali pantjina wonti, ja ngantjana wonti palpa tajila; tanali
nunkangu palpa wajina, nau ngaramarlarina wonti.
11 Ja nulu pariwilpa piririnani najina wonti, ja nunkangu ngarinani
koko kulno, kati pirna jeribaka buru mandrumandruni ngurunguru, nani
mitani ngarilkanani.
12 Nunkangupini parana wonti mitaia nganti pratjana tidna mandru-
mandrunto ja nganti jampa ja tjutju ja ngaranala paia.
13 Ja ngaiala kulno nunkangu pantjina wonti: „Petrujai, terkala tarau,
nandrau ja tajiau!“
14 Petrus jatana wonti: „A-ai, Kaparajai! ngangau ngato wata pota kulno
jampa ja murumuru tajina warai.“
15 Ja nakaldra ngaiala nunkangu pantjina wonti, pota mandrulani:
„Mina Godali kulirkana warai, ninapara jundru wata murumuru patau!“
16 Jenia pota parkulu pantjina wonti; ja nakaldra naupini koko pari-
wilpani taralkana tikana wonti.
17 Petrus munta ko nganana wonti, mina nulupini mudlamalkali, nulu
matja najina, wondrai kara; mai, tana materi, Korneliusulu matja jinpana,
ja Simonani punga matja jakalkingana, manani terkana wonti,
18 Karkana wonti ja jakalkana wonti, Simon, nina tanali dikai Petrus,
nunkangupini pungani tidnapalara ngamai kara.

19 Petrulu nunkangupini mudlamalkandru ngundranani, Jaolo
nunkangu jatana wonti: „Mai, materi parkululali jidna wontiai;
20 Terkala tarau ja ngariau, ja tanangunto palkau, ja wata mangan-
gankau, ngangau ngato tanana jinpana warai.“
21 Petrus materaia matja ngarina, tanana Korneliusulu nunkangu jinpala
wiri, nau jatana wonti: „Mai, ngani nauja nganai, ninaia jura wontila
wapaia; minandru jura ninkida wokarana warai?“
22 Tana jatana wonti: „Kornelius, juljaia kaparali, kana talku ja
Godangundru japali, nina Juda kana wolarali pirna ngundrai, jirijiribani
jaura angela kulikirindru manila wiri, jidna nunkani pungaia karkananto,
jinkangundru jaura ngarala.“
23 Nulu tanana karkana wonti wirinanto, ja nulu tanana ngamalkana
wonti. Ditji kulnuni Petrus jiritjina wonti, ja tanangu jela palkana wonti,
ja ngatata palpa Joppendru nunkangu jela wapana wonti.
24 Ja ditji kulnuni tana Cäsareani wokarana wonti. Korneliusulu ja
nunkani nguralali ja kamaneli ngura kulnulali, tanana nulu mapana
wonti, tanangu kalkana wonti.
25 Jendranguta Petrus wirinani, Kornelius nunkangu mandurina wonti,
ja nunkangu tidnani woraterina wonti, ja ngatjina wonti.
26 Petrulu nina terkibala tarana wonti ja jatana wonti: „Terkakala
taramai, ngani bakana kana nganai.“
27 Ja nulupudla manju ngankamalina, nau wirina wonti, ja marapu
mankamankana wonti, tana matja jurborina.
28 Ja nau tanangu jatana wonti: „Jura milkila, worderu Juda kanani
wata manuni kurala wapaia tulani ngankamalinanto kara, wirinanto kara;
windri Godali ngakangu wondrala wiri, wata kana kulno wokawaka kara
murumuru kara dikananto.
29 Jendrangundruja ngani wata delkila wiri wokarala, ngana karkanani.
Jeruja ngato jakalkai, minandru jura ngana karkala wiri.“
30 Ja Kornelius jatana wonti: „Ditji mandrumandruni ngopera, nunkan-
gupini ditjielu karari, ngani milja ngamana warai; ja ditji kunarkuni ngani
ngatjila wiri pungani ngakanani. Ja mai, kana kulnujeli kati kintjalkurujeli
ngakangu terkala wiri,
31 Ja nau jatala wiri: «Godali jinkani ngatjini ngarana warai, ja jinkani
kalumiltjamiltjarinandru jinkini Nulia ngundrana warai.
32 Joppia jinpau, ja karkau Simon, nina tanali dikai Petrus; nau
Simon tala ngankinganietjaia pungani, panto pirna dirkalani, tidnapalara
ngamai.»
33 Nurujeli ngato jinkangu jinpala wiri, ja jundru ngumu ngankana
warai, jidni wokarala. Karari ngaiani pratjana Godani ngamai, pratjana
ngarala, mina Godali jinkangu jirijiribala wiri.“

(Dakani jaura Jesu tepi terkakani ditji mandrulani.)

34 Petrus mana wilparina wonti ja jatana wonti: „Ngato morlalu
ngujamala wapaia, Godali wata kana mudla ngundrai,
35 A-ai, warle kana wolara pratjanani nunkangundru japali nganai, ja
talkula ngankai, nina Nulia patai.
36 Jura ngujamai ninaia jaura, ninapini Nulia Israel ngatamurani jinpana
wonti, worderu Nulia Jesungu Christungundru murla kaukaubana wonti;
Naupini warupotuja Kapara nganai.
37 Ninapini jaura, nauja Judaiani paruparu pantjinala, ja Galilaiani won-
inala, nunkangupini multibanilani ngadani, nina Johannili kaukaubana
wonti:

38 Jesus Nazarethalandru, worderu Godali nina Jaolali kulikirieli ja
ngurulali wiribana wonti, Nauja wirarina wonti ja ngumu ngankana
wonti, ja pratjana tepi ngankana wonti, tanana kutjieli jupanani; ngangau
Goda nunkangunto nganana wonti.
39 Ja ngaiani tinkari ngankanietja pratjanandru nganai, mina Nulia
ngankanala Judaia mitani ja Jerusalemingu. Ninaia tanali nari ngankana
wonti, ja pitani warukijiribana wonti.
40 Ninapini Godali ditji parkulani jiritjibana wonti, ja ninaia won-
dralkana wonti.
41 Wata kana wolara pratjanani, a-ai, windri ngaianingu tinkari
ngankanietjani, ngaianina Godali kalkalkanala, ngaiani nunkangu jela
tajina wonti ja tapana wonti, Nauja narindru matja jiritjina.

(Dakani jaura Jaolaia ditji mandrulani.)

42 Ja Nulia ngaianingu jirijiribana wonti, kana wolarani kaukaubananto,
ja tinkari ngankananto: Ninaia Godali ngankana wonti kalala kuranietja
tepia ja naria.
43 Nunkangundru Propheta pratjanali tinkari ngankai, nunkani talandru
warupotujeli, tana nunkangu morlalu ngundrai, madlentjaia kalinganila
manila nganai.“
44 Petrus tananapini jaura jatanani, Jaola kulikiri tanangu pratjanani
ngarina wonti, tanali jaura ngaranani.
45 Ja karu walila, tana morlalu ngundrana wonti, tana Petrungunto
wokarana warai, pirna ngaruparana wonti, ngangau bakana kana koni
Jaola kulikiri nangana warai.
46 Ngangau tanali tanana tali ngurujeli kaukaubanani ja Goda ju-
rakokanani ngarana wonti. Ja Petrulu kalabana wonti:
47 „Kulnujeli ngapa ngandrawalkala nganai, tananaia wata multi-
bananto, ngangau tanali Jaola kulikiri manina warai ngaianingu jerib-
aka?“
48 Ja nulu jirijiribana wonti tanana multibala Kaparaia talani. Tana
nunkangu ngatjina wonti, nau ditji palpa naka ngamananto.

11

1 Apostel worali ja ngatata mara worali, tana Judaiani ngamana, ngarana
wonti, bakana kana kojeli Godaia jaura patana warai.
2 Ja Petrus Jerusalemia matja tarana, tana karuwalilali jatamalina wonti
nunkangu.
3 Ja jatana wonti: „Jidni kanani wirina paraia, tana wata karuwalila
nganai, ja tanangu jela tajina paraia.“
4 Petrulu wonina wonti, ja tanangu warupotuni warapaterina wonti ja
jatana wonti:
5 „Ngani Joppe ngurani matja ngatjinani, ja ngani ngaramarlarina
paraia, ja mudlamalka najina paraia: Koko kulno, kati pirna jeribaka,
buru mandru ja mandruni pariwilpandru ngarinani, ja nau ngakangu
wokarana paraia.
6 Ja ngato nina ngurutalpana najina paraia, ja ngujangujamana paraia,
ja ngato najina paraia mitaia nganti tidna mandrumandrunto ja nganti
jampa ja tjutju ja paia ngaranala.
7 Ja ngato ngaiala ngakangu jatanani ngarana paraia: «Petrujai, terkala
tarau, nandrau ja tajiau!»

8 Ngani jatana paraia: A-ai, Kaparajai, ngangau jampa kara murumuru
kara, wata pota kulno ngakangu manani wirina warai.
9 Ngaialali pariwilpandru pota mandrula ngakangu kalabana paraia:
«Mina Godali kulirkana warai, ninapara jundru wata murumuru patau!»
10 Jenia pota parkulu pantjina paraia; ja nakaldra pratjana pariwilpani
taralkana tikana paraia.
11 Ja mai, nurujeli materi parkulu pungani terkana wirinani, nunkangu
ngani ngamanani, tanana Câsareandru ngakangu matja jinpana.
12 Jaola ngakangu jatana paraia, ngani tanangu jela wapananto, wata
mangangankani. Ngakangu jela bakana tanapini ngatata mara wora
ja kulno wapana paraia, ja ngaiani nunkangupini materaia pungani
wokarana paraia.
13 Ja nulu ngaianingu kaukaubana paraia, worderu nulu najina warai
pungani nunkanani angela terkanani ja nunkangu jatanani: «Materi
Joppia jinpau ja Simon, nina tanali dikai Petrus, karkau.
14 Nau jinkangu jaura jatala nganai, tanangundru jundru ja jinkani
pungalali tepi ngurali manila nganai.»
15 Ngato wonina paraia kaukaubala, Jaola kulikiri tanangu pratjanani
ngarina paraia, ngaianangu jeribaka ngopera.
16 Ngato Kaparala jaura ngundrana paraia, worderu Nauja jatana wonti:
«Johannili ngapali multibana wonti, jura Jaolali kulikirieli multibanila
manila nganai.»
17 Godali tanangu poto jinkinani, worderu bakana ngaianangu, ngaiana
Kapara Jesungu Christungu morlalu ngundrana wonti: Worana ngani
nganana paraia? Ngani ngurunguru nganana paraia Godani daudauala?“
18 Tanali jenia ngarana, tana ngapurina wonti; ja tanali Goda jurakokana
wonti ja jatana wonti: „Jeruja bakana kana koni Godali madlentjandru
karitjini jinkina paraia tepia.“
19 Tana ketjaketjanandru, nau Stephanusungundru pantjina, piltjaru
nganana wonti Phönicielu ja Cypernilu ja Antiochialu marurina wonti,
ja wata kulnuni jaura kaukaubana wonti, a-ai, windri Juda kanani.
20 Palpa tanangundru Cypriala ja Kyrenala nganana wonti, tana Anti-
ochiani matja wokarana, bakana Grieka kanani jatana wonti, ja ngantjani
jaura Kapara Jesungundru kaukaubana wonti.
21 Ja Kaparaia mara tanangunto nganana wonti; ja kana marapu, tana
morlalu ngundrana wonti, Kaparaia karitjina wonti.
22 Naupini pinti Jerusalem mili wolarani talpani wokarana wonti, ja
tanali Barnabas jinpana wonti, nau Antiochialu wapananto.
23 Nau naka matja wokarana, ja Godaia murla najina, nau mankina
wonti, ja nulu pratjana kurukurubana wonti, ngara wonkieli Kaparani
wonki ngamala.
24 Ngangau nau kana ngumu nganana wonti, Jaola kulikirieli ja morlalu
ngundranali manamiri. Ja kana wolara marapu Kaparani ngokana wonti.
25 Barnabas Tarsuja palkana wonti Saulus wontila; ja nulu nina matja
mankamankana, nulu nina Antiochiaia manina tikana wonti.
26 Jendranguta pudla kilpawoldra kulno mili wolarani jela ngamana
wonti, ja mili wolarani ngujangujara jinkina wonti, ja tanali ngopera
Antiochiani mili „Christiala“ dikana wonti.
27 Tanangupini ditjini Jerusalemingundru Propheta Antiochiaia ngarina
wonti.

28 Kulno tanangundru, tala nunkani Agabus, terkakana wonti, ja Jaolali
wondrana wonti, maua pirna mita maruni wokarala nganai. Naupini
bakana kantji wokarana wonti mitaia kapara Claudiungu.
29 Milieli pratjanali, kulno ja kulnujeli, kurana wonti, nunkani potundru
palpa kalumiltjamiltjarina jinpananto tanangu ngatatani, tana Judaiani
ngamanani.
30 Jenia tanali bakana ngankana wonti, ja jenia pinarani jinpana wonti
Barnabas ja Saulus marali.

12

1 Nunkangupini miljarani Herodilu mitaia Kaparali mili wolarandru
palpani mara kurana wonti, tanana jupala.
2 Nulu jirijiribana wonti, tanali Jakobus, Johannini neji, mardakirrali
nari ngankananto.
3 Ja nulu najina, Juda kanali jenia ngantjanani, nulu morla ngankana
wonti, ja bakana Petrus patana wonti. Jendranguta pulkurutjeribanibuka
pani ditji nganana wonti.
4 Nulu nina matja patana, nulu nina kanjangari pungani widmana wonti,
ja nulu nina pota mandrumandru mitaia kaparaia mili mandrumandruni
jinkina wenti, tanali nina najinajibananto, ngangau nulu ngundrana wonti
nina Passani ngadani kana wolarani wondralkala.
5 Tanali Petrus kanjangari pungani najinajibana wonti; ja mili wolarali
milingeru wonki nunkangundru Godani ngatjina wonti.
6 Herodieli jertapaterinani nina wondralkala, nunkangupini tinkani
Petrus mukaturarana wonti mitaia kaparaia mili mandruni terti, kanjan-
gari mandrujeli dupudupu, ja najinajibanietja manani palarani kanjangari
punga ngamalkana wonti.
7 Ja mai, Kaparaia angela kulno karakararina wonti, ja praitji kanjangari
pungani mintjina wonti: Nulu Petrungu pankitiri nandranandrana wonti,
nina jiritjibana wonti ja jatana wonti: „Nurujeli jiritjiau!“ Ja kanjangari
nunkani marandru purina wonti.
8 Ja angela nunkangu jatana wonti: „Ngampiau, ja tidnaputa jinkani
widmateriau;“ ja nulu jeruja ngankana wonti. Ja nau nunkangu jatana
wonti: „Kati pirna jinkani jurkamateriau, ja ngakangu karipateriau.“
9 Ja nau dunkana wonti, ja nunkangu karipaterina wonti, ja ko nganana
wonti, jenia kantji nganai, mina angelandru pantjiai, a-ai, nulu ngundrana
wonti, nulu mudlamalka najiai.
10 Pudla najinajibanietja ngoperalani ja mandrunila matja wiringana,
pudla marda manani wokarana wonti, nulu nguraia padakai, naupini
munta pudlangu piririna wonti; ja pudla dunkana wonti ja paltuwirdi
kulno wapana wonti, ja nurujeli angela nunkangundru danina wonti.
11 Ja Petrus matja tjuruwilparina, nau jatana wonti: „Karari ngani
morlalu milkila, Kaparali angela nunkani jinpana warai, ja ngana kulkana
warai Herodes marandru ja Juda kana wolaraia kalkaterina pratjanan-
dru.“
12 Nulu jenia matja ngujamana, nau Marianankani, Johannini ngandria,
nina tanali dikai Markus, pungani wokarana wonti, woderi marapu
mapaterina wonti ngatjila.
13 Petrulu manaia pirnani manani nandranandranani, mili widla, tala
nankani Rhote, wokarana wonti ngarala.
14 Ja nandru Petruni ngaiala ngujamana, nandru mankinandru mana
wata walto ngankana wonti, a-ai, nani wirina mindrina wonti ja
kaukaubana wonti, Petrus manani terkala wapaia.

15 Tanali nankangu jatana wonti: „Jidni jirijiri nganai;“ Nandru morlalu
kurana wonti, jenia jeruja nganai. Tana jatana wonti: „Jenia angela
nunkani nganai.“
16 Petrulu milingeru nandranandrana wonti. Tanali matja walto
ngankana, tanali nina najina wonti ja pirna ngaruparana wonti.
17 Nulu tanana marali daudauana wonti tana ngapurinanto, ja
tanangu kaukaubana wonti, worderu Kaparali nina kanjangari pungandru
dunkalkana warai. Ja nau jatana wonti: „Jenia Jakobungu ja ngatata
worangu kaukaubanimai.“ Ja nau dunkana wonti ja piri kulnuja wapana
wonti.
18 Matja ditjirinani, tana juljaia mili wata ngalje ngaratututu ngana
wonti, mina Petrungu pantjina warai.
19 Herodili nina matja wontina ja wata mankamankana, nulu najina-
jibanietjani kalala kurana wonti, ja jirijiribana wonti tanana wapalkala
naria. Ja nau Judaiandru Cäsareaja ngarina wonti, ja naka ngamana
wonti.
20 Herodes Tyrusalani ja Sydonalani tiririna wonti; tana kulnukulnuni
mapaterina wonti nunkangu, ja tanali mitaia kaparaia poto ngamalkijirib-
anietja Blastus matja karkarkana, tana murla ngatjina wonti, ngangau
tanani mitali nunkani buka mitaia kaparaia mitandru tajina wonti.
21 Ditji kulnuni, nina nulu matja kurana, Herodili mitaia kaparaia kati
widmaterina wonti, ja nau jaura pirini ngamana ngarina wonti, ja nulu
kana wolaraia mudlani jaura kaukaubana wonti tanangu.
22 Kana wolarali nunkangu karkana wonti: „Naupini Godaia ngaiala
nganai, ja wata kanaia!“
23 Ja nurujeli nina Kaparaia angelali nandrana wonti, ngangau nulu wata
Godani pirna ngundrana wonti; ja miriwirieli nina tajina wonti, ja nau
palina wonti.
24 Godaia jaura punkana wonti ja marurina wonti.
25 Barnabas ja Saulus Jerusalemingundru tikana wonti, pudlani
ngankana matja mudana, ja pudlali bakana Johannes, nina tanali dikai
Marcus, manina kurana wonti.

13

1 Antiochiani mili wolarani Propheta ja ngujangujara jinkinietja
nganana wonti, Barnabas ja Simeon, nina tanali dikai Niger, ja Lucius
Kyrenala, ja Manaen kapakaparaia Herodini kalu kulno, ja Saulus.
2 Tana Kaparani mili ngamana ja milja ngamana, Jaola kulikiri
jatana wonti: „Barnabas ja Saulus ngakangu tjirimalkanau nunkangupini
ngankanani, nunkanaia ngato pudlana karkana warai.“
3 Ngadani tana milja ngamana wonti ja ngatjina wonti, ja tanali
pudlangu mara kuraterina wonti, ja pudlana jinpana wonti.
4 Ja Jaolali kulikirieli pudlana matja jinpana, pudla Seleuciaia ngarina
wonti, ja nakandru Cypernia pararana wonti.
5 Ja pudla Salamingu matja wokarana, pudlana Godaia jaura Juda
kanaia jaura pungani kaukaubana wonti; ja pudlali bakana mili Johannes
ngamalkana wonti.
6 Pudlali watiwati paruparu Paphojelu matja palkingana, pudlali kana
kulno mankamankana wonti, nau kunki ja jedikantji propheta ja Juda
kana nganana wonti, tala nunkani Barjesus.
7 Nau Sergius Paulungu nganana wonti, nau mitaia kapakapara ja kana
kiri nganana wonti. Nulupini Barnabas ja Saulus karkana wonti, ja
ngantjana wonti Godaia jaura ngarala.

8 Pudlangu tjakakana wonti kunki Elimas, — jeruja nunkani tala matja
karitjimalkana — ja wontina wonti kapakapara morlalu ngundranandru
karitjimalkala.
9 Saululu, nina tanali dikai Paulus, Jaolali kulikiri manamirieli nina
ngurutalpana najina wonti,
10 Ja jatana wonti: „Jidni kutjia ngatamura madlentjaia kirieli ja
jeljujeljujeli pratjanali manamiri, talkulaia pratjanaia tula, jundru wata
mudala nganai Kaparaia palto talku karitjimalkala?
11 Ja mai, Kaparaia mara jinkangu wokarai, ja jidni butjurila nganai,
ja ditji pirna wata najila nganai miljaru kulnuwirdi.“ Nurujeli nunkangu
prantjalku ja ngalpurali walpana wonti, ja nau wirarina wonti ja kana
wontina wonti, tanali nina marali wiralkananto.
12 Kapakaparali jenia najina mina pantjina warai, nulu morlalu ngun-
drana wonti ja Kaparaia ngujangujarandru pirna ngaruparana wonti.
13 Paulus, ja tana nunkangunto, Paphongundru matja pararana, tana
Pergingu Pamphyliani wokarana wonti; Johannes pudlangundru puntina
wonti, ja Jerusalemia tikana wonti.
14 Pudla Pergendru palkana wonti, ja Antiochiani Pisidiani wokarana
wonti, ja pudla Sabbat ditjini jaura pungani wirina wonti, ja ngamana
ngarina wonti.
15 Tanali jirijiribani jaura ja Propheta matja warapana, jaura pungaia
kaparali pudlangu jinpana wonti ja jatana wonti: „Ngatata ngantjalu, judla
kurukurubani jaura kulno kana wolarani ngamalkanani, jatalumai!“
16 Paulus terkakala tarana wonti, ja marali malka jinkina wonti ja jatana
wonti: „Jura Israel kana, ja jura Godangundru japali nganana, ngaranimai!
17 Tananipini Israel kana wolaraia Godali ngaperi worana ngaianani
kalkalkana wonti; ja Nulia kana wolara miri ngankana wonti, tana Egypta
mitani tula ngananala, ja tanana nguna terkanali nakandru dunkalkana
wonti.
18 Ja kildawoldra pota mandrumandru marapratjana Nulia tanana
dantjudantjumalkana wonti ja ngamalkana wonti.
19 Ja Nulia Canaan mitani kana wolara mara wora ja mandru matja
palipalimana, Nulia tanangu tanani mita wontjani malkali puntibijiribana
wonti.
20 Ja kilpawoldrawirdi 450 ngadani, Nulia tanangu kalala kuranietja
jinkina wonti Samuel Prophetangulu.
21 Ngadani tana mitaia kapara ngatjina wonti, ja Godali tanangu
Saul jinkina wonti, Kisani ngatamura, kana kulno Benjamin wittandru
kilpawoldrawirdi pota mandrumandru marapratjana.
22 Ja Nulia nina matja worana, Nulia tanangu David mitaia kapara
jiritjibana wonti, nunkangundru Nulia tinkari ngankana wonti ja jatana
wonti: «Ngato David Jessaini ngatamura mankamankana warai, kana
kulno ngakangu ngarani, nulu ngakani jertapaterina pratjana ngankala
nganai.»
23 Nunkangupini ngatamurandru Godali Israel kanani Jesus Kulka-
nipirna jiritjibana wonti, worderu Nulia talpadakana wonti;
24 Nunkangupini wokarani ngopera Johannes Israel kana wolarani
madlentjandru karitjinaia multibanila kaukaubana wonti.
25 Johannili ngankana nunkani matja mudana, nau jatana wonti:
Worana jura ngana ngundrai, ngani Nau wata nganai, a-ai, mai, Nau
ngakangu ngadani wokarai, nunkangu ngani wata talku nganai tidnaputa
nunkani tidnandru dukarala.

(Dakani jaura Jesu tepi terkakani ditji parkulani.)

26 Ngatata ngantjalu! Jura Abrahamani marduja ngatamura, ja tana
jurangundru Godandru japali nganai, jurangu ninapini kulkani jaura
matja jinpana.
27 Ngangau Jerusalemalali ja tanani kaparali, ngangau tanali ninaia wata
ngujamana wonti, Prophetaia jaura, Sabbat ditji pratjanani warapanani,
manamiri ngankana wonti, ngangau tanali nunkangu kalala kurana wonti.
28 Ja tanali wata naria madlentji nunkangu mankamankana wonti, a-ai,
windri tanali Pilatungu ngatjina wonti, ninaia nari ngankala.
29 Ja tanali pratjana, mina nunkangundru dakanala paranani, mudana
wonti, tanali ninaia pitandru ngarilkana wonti, ja narikutuni kurana
wonti;
30 Ja Godali ninaia narindru jiritjibana wonti.
31 Ja Nauja ditji marapu tanangu wondraterina wonti, tana nunkangu
jela Galilaiandru Jerusalemia tarana wonti, ja tana karari nunkani tinkari
ngankanietja nganai kana wolarani.
32 Ja ngaiani jurangu ninapini talpadakani jaura kaukaubai, tana ngaperi
worangu matja pantjina, ninapini Godali ngaianangu, tanani ngatamurani,
morlalu kurana wonti, ngangau Nulia Jesus jiritjibana wonti.

33 Worderu bakana Psalma mandrulani dakanala parai: «Jidni ngakani
Ngatamura nganai, karari ngato jidna kantji patana warai.»
34 Nulia ninaia narindru jiritjibana wonti, Nauja wata morla puapuari-
nani karitjina tikananto, nunkangundru Nulia jeruja jatana wonti: «Ngato
jurangu Davidani murla morlalu jinkila nganai.»
35 Jendrangundruja Nauja bakana piri kulnuni jatai: «Jundru wata
manuni kurala nganai, jinkani Kulikiri puapuarinani najinanto.»
36 Ngangau Davidali, nunkani miljarani Godaia jertapaterinani matja
pankina, palina wonti, ja tanali nina nunkani ngaperi worangu kurana
wonti, ja nulu puapuarinani najina wonti.
37 Nulia, ninaia Godali jiritjibana wonti, wata puapuarinani najina
wonti.
38 Jeruja jura ngujamananto, ngatata ngantjalu, nunkangundru jurangu
madlentji kalingani kaukaubala nganai.
39 Ja nunkangu pratjanandru, nunkangundru jura ngandandarina wonti
Mosini jirijiribani jaurani talku pantjila, nunkangu talku pantjiai, warle
nunkangu morlalu ngundrai.
40 Ngamalkaterianau, wata jenia jurangu wokarananto, mina Propheta
jatana wonti:
41 «Najianau jura ngirkibanietja, ja ngaruparanau ja panila pantjiau;
ngangau ngato ngankana kulno jurani ditjini ngankai; jura wata morlalu
ngundrala nganai, kulnujeli jenia jurangu kaukaubanani.»“
42 Pudla Juda kana jaura pungandru matja dunkana, kana kojeli
pudlangu ngatjina wonti, pudlali Sabbat ditji kul nuni tananapini jaura
tanangu kaukaubananto.
43 Jaura punga matja mudana, Juda kana ja Juda kana kamaneli
marapu Paulungu ja Barnabangu karipaterina wonti, ja pudlali tanangu
kaukaubana wonti, ja tanana kurukurubana wonti, tana Godaia murlani
wonki ngamananto.
44 Sabbat ditji kulnuni ngampu nguraia kana pratjana mapaterina wonti
Godaia jaura ngarala.

45 Juda kanali kana marapu matja najina, tana milkirinali manamiri
pantjina wonti, ja nunkangupini tjakakana wonti, mina Paulus jatana
wonti, ja ngirkibana wonti.
46 Paulus ja Barnabas manubaku terkana wonti ja jatana wonti:
„Jurangu morlalu ngopera Godaia jaura jatananto; ngangau jura ninaia
tertabai, ja jura munta wata talku ngundrateriai tepi nguralia, mai, ngali
kana koni karitjila nganai.
47 Ngangau jeruja Kaparali ngaianingu jirijiribana wonti: «Ngato jidna
kana koja praitji terkibana wonti, jidni Kulkanipirna ngananantо mita
wondirajelu.»“
48 Kana kojeli jenia matja ngarana, tana mankina wonti, ja Kaparaia
jaura jurakokana wonti, ja morlalu ngundrana wonti jeruntjali tanangun-
dru Nulia tepi nguralia kalkalkana wonti.
49 Kaparaia jaura munamarurina wonti nunkangupini mitani paruparu.
50 Juda kanali widla kana pirna, Godangundru japali, ja nguraia
kapara tirijiritjibana wonti, ja Paulungu ja Barnabangu tirikaripaterina
patijiritjibana wonti, ja pudlana tanani wondirandru narrana wonti.
51 Pudlali puturu pudlani tidnaputandru matja kantikantina, pudla
Ikoniungu wokarana wonti.
52 Mili mankinali ja Jaolali kulikirieli manamiri pantjina wonti.

14

1 Jendranguta pudla jela Ikoniungu Juda kanaia jaura pungani wirina
wonti, ja jeruja kaukaubana wonti, Juda kana ja Grieka kana wolarali
morlalu ngundrana wonti.
2 Tanali Juda kanali, tanali wata morlalu ngundrana wonti, kana koja
mungara patijiritjibana wonti, ja kaldri ngankana wonti ngatatani.
3 Pudla naka ditji marapu ngamana wonti, ja pudla manubakujeli
kaukaubana wonti Kaparani, Nulia murlaia jaurani tinkari ngankana
wonti, ja malka ja pirnala pudlali marali ngankana wonti.
4 Nguraia kana wolara palkaterina wonti, palpa Juda kanani jela
ngundrana wonti, ja palpa Apostel wulangu.
5 Kana ko ja Juda kana tanani kaparanto jurboringana wonti, pudlana
jupala ja mardali dakala.
6 Pudlali jenia matja ngujamana, pudla japa mindrina wonti Lykaoniaja
ngura wuluja, Lystrangu ja Derbengu, ja mitani karakara.
7 Ja pudla naka ngamana wonti, ja ngantjani jaura kaukaubana wonti.
8 Ja Lystrangu kana kulno nganana wonti, nau ngamana wonti, ja
ngandri mandrandru tjunduru nganana wonti, nau wata pota kulno
wirarina wonti.
9 Nulupini Paulus kaukaubanani ngarana wonti; nulu nina ngurutalpana
najina wonti, ja nulu matja ngujamana, nulu morlalu ngundrai tepi
pantjila,
10 Nau ngaiala pirnali jatana wonti: „Talku terkakamai jinkani tidnali!“
Ja nau kulkungana tarana wonti ja wirarina wonti.
11 Kana wolarali matja najina, mina Paululu ngankana warai, tana
ngaiala pirnali Lykaonia talieli jatana wonti: „Goda wora kanani jeribaka
pantjina warai, ja ngaianingu ngarina warai.“
12 Ja tanali Barnabas Zeus dikana wonti, ja Paulus Hermes, ngangau nulu
jauraia kapara nganana wonti.

13 Zeusuni priestali, nau tanani nguraia tidnanta nganana wonti, nganti
ja tiwipirapira manani padakana wonti, ja ngantjana wonti kana wolarani
jela poto ngumu jinkila.
14 Pudlali Apostel, Barnabas ja Paulus, jenia ngarana, pudlali pudlani
kati purana wonti, ja kana wolaraia mindrina wonti, ja maritjina wonti
15 Ja jatana wonti: „Kana worajai! Mina jura ninkida ngankai? Ngali
bakana kana jurangu jeribaka, ja ngali jurangu ngantjani jaura kaukaubai,
jura tanangupini bakundru tepia Godani karitjinanto, Nulia pariwilpa ja
mita ja panto pirna ja pratjana mina mandrani pantjimana wonti.
16 Nulupini miljaru waruni kana ko worani patana wonti, tana tanani
palto muntani wirarinanto.
17 Ja Nulia muntali morlalu kurana wonti, ngangau Nulia jurangu
ngumula marapu ngankana wonti, ja pariwilpandru talara ja tandraia
ditji jinkina wonti, ja jurana ngara manamiri ngankana wonti bukali ja
mankinali.“
18 Pudla jenia matja jatana, pudla ngampu ngandandarina wonti kana
wolara daudauala, pudlangu poto ngumu jinkila.
19 Antiochiandru ja Ikoniungundru Juda kana wokarana wonti, tanali
kana wolara jadijadibana wonti, ja tanali Paulus mardali dakana wonti,
ja nina ngura palaraia parumana wonti, ja ngundrana wonti, nau matja
nari.
20 Milieli nina matja kapikapina, nau terkala tarana wonti, ja nguraia
wirina wonti; ja ditji kulnuni nau Barnabas jela nakandru Derbia palkana
wonti.
21 Ja pudla nunkangupini ngurani ngantjani jaura matja kaukaubana,
ja mili marapu matja ngankana, pudla tikana kurana wonti Lystraia ja
Ikoniuja ja Antochiaia.
22 Ja mili mungara nguru ngankana wonti, ja tanana kurukurubana
wonti morlalu ngundrani wonki ngamala, ja ngaiani ketjaketjana mara-
puni wiringananto Godaia mililaia.
23 Pudla tanangu kana kapara matja kalkalkana mili wolarani pilki ja
pilki, pudlali ngatjinali ja milja ngamanali tanana Kaparani kurana wonti,
nunkangu tanali morlalu ngundrana wonti.
24 Ja pudla Pisidiani matja palkingana, pudla Pamphyliani wokarana
wonti.
25 Ja pudlali Pergengu jaura matja kaukaubana, pudla Attaliaia ngarina
wonti.
26 Ja nakandru pudla Antiochiaia pararana wonti, wodajerindru pudlali
Godaia murla jinkina paraia nunkangupini ngankanani, nau matja mu-
danani.
27 Pudla naka matja wokarana, ja mili matja karkana, pudlali
kaukaubana wonti, worderuntja Godali pudlanguntali ngankana warai,
ja worderu Nauja kana koni morlalu ngundranaia mana piri ngankana
warai.
28 Pudla wata miljaru wordu naka milini jela ngamana wonti.

15

1 Ja palpa Judaiandru ngarina wonti, ja ngatatani ngujangujara jinkina
wonti: „Jura wata karuwalila pantjinani Mosini ngujani jeribaka, jura
ngandandarinani tepi ngurali manila.“
2 Ngangau jendranguta wata waka tjelapalkani ja tjakakijiribamalini
tanangu pantjina wonti Paulungu ja Barnabangu, tanali kurana wonti,
Paulus ja Barnabas ja palpali morla tanangundru, Apostel worangu ja

pinaru worangu Jerusalemia tarananto nunkangupini tirijakalkijiribamalinandru.
3 Mili wolarali pudlana matja ngankijiribingana, pudla Phöniciani ja
Samariani palkingana wonti, ja kana koja karitjini kaukaubana wonti, ja
ngatata pratjanani mankina pirna ngankana wonti.
4 Pudla Jerusalemingu matja wokarana, mili wolarali ja Apostel worali
ja pinaru worali pudlana murlali patana wonti; ja pudlali kaukaubana
wonti, mina pirnala Gadali pudlangunto ngankana wonti.
5 Pharisaia ngujandru palpa, tana morlalu ngundrana wonti, terkakana
wonti ja jatana wonti: „Tanana karuwalila pantjinanto, ja tanangu
jirijiribananto, tanali Mosini jirijiribani jaura ngamalkananto.“
6 Apostel wora ja pinaru wora mapaterina wonti, tananapini jaura
najinajibala.
7 Tjakakijiribamalina marapu matja pantjina, Petrus terkakana wonti ja
tanangu jatana wonti: „Ngatata ngantjalu! Jura milkila, ditji warundru
Godali ngaianangundru kalkalkana wonti, ngakani manali kana kojeli
ngantjani jaura ngarananto ja morlalu ngundrananto.
8 Ja Godali ngarangujamanietjali tanangu tinkari ngankana wonti,
ngangau Nulia tanangu Jaola kulikiri jinkina wonti, ngaianangu jeribaka;
9 Ja wata pilkipilki ngankana wonti ngaianangu ja tanangu, ngangau
Nulia morlalu ngundranali tanani ngara kulirkanala.
10 Minandru jura karari Goda wontjai, ja milini wokarani pita wokara
kurai, nina ngaianani ngaperi wora ja ngaiani ngandandarina warai
wilimala?
11 A-ai, ngaiani morlalu ngundrai Kaparaia Jesuja manjulandru tepi
pantjila, tanangupini jeribaka.“
12 Kana wolara ngapurina wonti, ja tanali Barnabas ja Paulus
kaukaubanani ngarana wonti, worderu malka pirna ja pirnala Godali kana
koni pudlangundru ngankana wonti.
13 Pudla matja ngapurina, Jakobulu kalabana wonti ja jatana wonti:
„Jura materi ja ngatata worajai, ngana ngaranimai!
14 Simeonali kaukaubana warai, worderu ngopera Godali kana kondru
kana wolara kalkalkana wonti nina patala nunkani talandru.
15 Ja nunkangu Prophetaia jaura kulnukulnuni nganai, worderu
dakanala parai:
16 «Ngadani ngani nakaldra tikala nganai, ja Davidani punga, nau
tampurina, nakaldra wotila nganai, ja nunkani tampurini ngato nakaldra
wotila nganai, ja nina terkibana tarala nganai;
17 Pinpani kanali Kapara wontinanto, ja kana wolara pratjanali, tanan-
gupini tanali tala ngakani dikai, Kapara jatai, Nulia jenia ngankai.»
18 Godali ngankana nunkani nguralindru ngujamai.
19 Jendrangundruja ngato kurai, tanapini wata morla jupala, tanana
kana kondru Godangu karitjiai.
20 A-ai, tanangu jirijiribananto, tanana muramura murumurundru ja
palakantjindru ja ngurlini ngantindru ja kumarandru ngamalkaterinanto.
21 Ngangau Mosili warulandru ngura pratjanani jenipara ngamalkai,
tanali nina kaukaubai, wodajeri tanali nina jaura pungani Sabbat ditji
pratjanani warapai.“
22 Jendranguta Apostel worali ja pinaru worali ja mili wolarali ku-
rana wonti, tanangundru materi palpa kalkalkala ja Antiochiaia jinpala
Paulungu ja Barnabangu jela: Judas, nina tanali dikai Barsabas, ja Silas,
pudla kana kapara nganana wonti ngatatani.

23 Ja pudlali marali dakanala jinpana wonti jeruja: „Apostel worali ja
pinaru worali ja ngatata worali ngatatani kana kondru Antiochiani ja
Syriani ja Ciliciani mandurini jaura jinpai.
24 Ngangau ngaiani matja ngarana, palpa ngaianingundru dunkana
paraia, ja jurana patijiritjibana paraia jaurali, ja jurana mungara tjautjau
ngankana paraia, ngangau tana jatai, jura karuwalila pantjinanto ja jiri-
jiribani jaura ngamalkananto, tanangupini ngaiani jenia wata jirijiribana
paraia.
25 Jeruja ngaiani kulnukulnuni kurana warai, materi kalkalkala ja
jurangu jinpala, ngaianinani Barnabangu ja Paulungu ngantjalu jela.
26 Kana wulana, pudlali pudlani mungara jinkiterinala ngaiananani
Kaparaia Jesu Christuja talani.
27 Jeruja ngaiani Judas ja Silas jinpana warai, pudlali muntali jenia
manali jurangu kaukaubala nganai.
28 Jaolali kulikirieli ja ngaiani ngundrana warai jenia ngumu, jurangu
juditji wata morla kurala, windri tananapini poto morlalu:
29 Jura ngamalkaterinanto muramura poto ngumundru ja kumarandru
ja ngurlini ngantindru ja palakantjindru. Jura tanangundru ngamalkateri-
nani, jura tepi ngumu ngananani. Tepi ngamanau!“
30 Tanali tanana matja jinpana, tana Antiochiani wokarana wonti; ja
tanali kana wolara mapana wonti, ja tanangu dakani jaura jinkina wonti.
31 Tanali nina matja warapana, tana kurukurubanandru mankina wonti.
32 Judas ja Silas bakana muntali kaukaubana wonti, ngangau pudla
Propheta nganana wonti, ja pudlana ngatata wolara jaura marapujeli
kurukurubana wonti, ja tanana ngurunguru ngankana wonti.
33 Pudla miljaru kulno naka matja ngamana, ngatatajeli pudlana murlali
Apostel worangu jinpana tikana wonti.
34 Silajeli ngantjana wonti naka ngamala.
35 Paulus ja Barnabas Antiochiani ngamana wonti; pudlali ngujangujara
jinkina wonti, ja Kaparaia jaura kaukaubana wonti marapuni jela.
36 Ditji palpani Pauluna Barabangu jatana wonti: „Ngaldra nakaldra kar-
itjinanto, ja ngaldrani ngatata najinajibananto ngura pratjanani, tanangu
ngaldra Kaparaia jaura kaukaubana wonti, worderu tana ngamai.“
37 Barnabajeli jertapaterina wonti, bakana Johannes, nina tanali dikai
Marcus, manina kurala.
38 Paululu ngundrana wonti, jenia talku nganai, ninapini, nau pudlan-
gundru Pamphiliandru puntina wonti, ja wata pudlangunto wapana wonti
ngankanaia, wata manina kurananto.
39 Jeruja jatamalina pantjina wonti, ja pudla puntina wonti, ja Barnabali
Marcus manina kurana wonti ja Cyperaia pararana wonti.
40 Paululu Silas kalkalkana wonti ja palkana wonti, milieli nina Kaparaia
manjulani matja kurana.
41 Nau Syriani ja Ciliciani palkingana wonti, ja mili wolara nguru
ngankana wonti.

16

1 Nau Derbangu ja Lystrangu wokarana wonti. Ja mai, mili kulno naka
nganana wonti, tala nunkani Timotheus, Juda widlaia ngatani, nandru
morlalu ngundrana wonti, ja ngaperi nunkani Griekala nganana wonti;
2 Ngatatajeli Lystrangu ja Ikoniungu ngumu tinkari ngankana wonti
nunkangundru.

3 Paulus jertapaterina wonti ninapini manina kurala nunkangunto; ja
nulu nina patana wonti, ja nina karuwali ngankana wonti, tanangupini
Juda kanandru, tana tanangupini ngurani ngamana wonti; ngangau tanali
pratjanali nunkani ngaperandru milkila nganana wonti, nau Griekala
nganana wonti.
4 Tana ngura worana palkinganani, tanali tanangu jirijiribani jaura
jinkina wonti ngamalkananto, tanana Apostel worali ja pinaru worali
Jerusalemingu kurana paranani.
5 Mili wolara morlalu ngundranali ngurunguru pantjina wonti, ja morla
marapurina wonti ditji pratjanani.
6 Tana Phrygiani ja Galitia mitani palkingana wonti, ja Jaola kulikirieli
tanana daudauana wonti Asiani jaura kaukaubala.
7 Tana Mysia wondirani matja wokaranani, tanali wontjana wonti
Bithynianaia palkala; ja Jaolali tanangu wata manuni kurana wonti.
8 Tana Mysiangu matja palkingana, tana Troasangu ngarina wonti.
9 Ja mudla kulno tinkani Paulungu wondraterina wonti; Macedonia kana
kulno naka terkana wonti, ja nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti:
„Jera pararau Macedoniaia ja ngaianingu marangokau!“
10 Nulu nina mudla matja najina, ngaiana jertapaterina wonti nurujeli
Macedoniaia palkala, ngangau ngaiana morlalu ngujamana wonti, Ka-
parali ngaianana karkana wonti, tanangu ngantjani jaura kaukaubala.
11 Ngaiana Troasangundru pararana wonti ja palto talkuni Samothra-
cengu wokarana wonti, ja ditji kulnuni Neapo lisingu;
12 Ja nakangundruka Philippingu, naupini nunkanipini Macedonia mi-
taia buruni ngura ngoperala nganai, ngura kapara. Ngaiana nunkangupini
ngurani ditji palpa ngamana wonti.
13 Ja Sabbat ditjini ngaiana ngurandru palaraia dunkana wonti kaiari
kulnuja dirkalani, woderi ngatjini piri nganana wonti, ja ngaiana ngamana
ngarina wonti ja widlani kaukaubana wonti, tana naka mapaterinani.
14 Ja widla kulnujeli, tala nankani Lydia, nani kati maralje jinkinietja
Thyatira ngurandru, nani Godandru japali nganana wonti, ngarana wonti;
ja nana ngara Kaparali kalupakibana wonti jenia ngundrala, mina Paululu
kaukaubana wonti.
15 Nandru ja nankani pungalali matja multibanila manina, nana
ngaianana kurukurubana wonti ja jatana wonti: „Jura ngundranani,
ngato Kaparani morlalu ngundrai, ngakani pungani wirianau ja jerra
ngamanau.“ Ja nandru ngaianana mararibana wonti.
16 Jendranguta ngaiana ngatjila wapanani, widla mili ngaianangu
mandurina wonti, nandru kutjia talpadakani jaola ngamalkana wonti,
nandru nankani kaparani kalala marapu jinkina wonti talpadakandru.
17 Nani Paulungu ja ngaianangu wapantina wonti ja maritjina wonti ja
jatana wonti: „Tanapini kana Goda pirnaia mili nganai, tanali jurangu
murlaia palto kaukaubai.“
18 Jenia nandru ditji marapuni ngankana wonti. Paulus kalapankarina
wonti ja karitjinawontikana wonti ja jaolani jatana wonti: „Ngato jinkangu
Jesuja Christuja talani jirijiribai, jidni nankangundru dunkananto!“ Ja nau
dunkana wonti nunkangupini ditjini.
19 Nankani kaparali matja najina, tanani manginia kalkanani matja
dunkana, tanali Paulus ja Silas patana wonti, ja pudlana jurborini piria
parumana wonti ngaraia kaparani,
20 Ja pudlana kapakaparani wapalkana wonti ja jatana wonti: „Pudlalip-
ini kanali ngura ngaianani patijiritjibai, ja Juda kana nganai.

21 Ja pudlali jenia mangini kaukaubai, tanali ngaiani wata patananto ja
wata ngankananto, ngangau ngaiani Romala nganai.“
22 Ja kana wolaraia ngara pudlangu tututututungana wonti; ja kapaka-
parali jirijiribana wonti, pudlani kati puribala, ja pudlana nandrala.
23 Ja tanali pudlangu nandrani marapu matja jinkina, tanali pudlana
kanjangari pungani widmana wonti, ja kanjangari pungaia najinajibani-
etjani jirijiribana wonti, pudlana jiglerali najinajibala.
24 Nulu ninapini jirijiribani jaura matja manina, nulu pudlana kanjan-
gari punga mandrani widmana wonti, ja pudlani tidna workamandrana
wonti pitani ngurunguru.
25 Tinka tertini karakara Paululu ja Silasili ngatjina wonti ja Goda
jurakokana wonti; ja kanjangarilali pudlana ngarana wonti.
26 Nurujeli mita wiltjiwiltjina pirna pantjina wonti, jeruja kanjangari
pungaia wotini wijawijabaterina wonti, ja nurujeli kanjangari pungaia
mana pratjana walturina wonti, ja pratjanaia kanjangari dukaraterina
wonti.
27 Kanjangari pungaia najinajibanietja mukandru matja jiritjina, ja
kanjangari pungaia mana walto ngananani najina, nulu mardakirra
dukarana wonti, ja jertapaterina wonti munta nari ngankaterila, ngangau
nulu ngundrana wonti, kanjangarila kutingana warai.
28 Paulus ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti: „Wata madlentji
ngankateriau! ngangau ngaiani pratjana ninkida nganai.“
29 Nulu praitji karkana wonti, ja mindrina wirina wonti, ja ngarrana
wonti, ja Paulungu ja Silangu tidnani woraterina wonti.
30 Ja nulu pudlana dunkalkana wonti ja jatana wonti: „Kapara wulujai,
mina ngato ngankananto kulkani manila?“
31 Pudla jatana wonti: „Kaparani Jesungu Christungu morlalu ngundrau,
jeruja jundru ja jinkani pungalali kulkani manila nganai.“
32 Ja pudla Kaparaia jaura nunkangu, ja pratjanani, tana pungani
nunkanani ngamanani, kaukaubana wonti.
33 Ja nulu pudlana nunkangupini tinkaia ditjini patana wonti, ja pudlani
tapa kulirkana wonti, ja nurujeli nulu ja nunkani pungalali multibanila
manina wonti.
34 Ja nulu pudlana nunkani pungaia taralkana wonti, ja pudlangu buka
kurana wonti ja mankina wonti, ngangau nulu nunkani pungalantali
Godani morlalu ngundrana pantjina warai.
35 Matja ditjirina, kapakaparali nguraia mili jinpana wonti ja jatana
wonti: „Pudlanapini kana jinpau!“
36 Kanjangari najinajibanietjali tananapini jaura Paulungu kaukaubana
wonti: „Kapakaparali jinpana warai judlana kurakananto; karari wa-
palumai, ja murlanto palkalumai!“
37 Paulus tanangu jatana wonti: „Tanali ngalina tinkari ja kalala kurani
jaura panini nandrala wiri, ngali Romala terkai, ja ngalina kanjangari
pungani widmala wiri, ja karari tanali ngalina kurukuru wailpananto?
Wata jeruja, a-ai, tana munta wokarananto ja ngalina dunkalkananto.“
38 Nguraia milieli kapakaparani tananapini jaura padakana wonti; ja
tana japali pantjina wonti, tanali ngaranani, pudla Romala nganai.
39 Ja tana wokarana wonti, ja pudlana kurukurubana wonti, ja pudlana
dunkalkana wonti, ja pudlangu ngatjina wonti ngurandru puntinanto.
40 Pudla kanjangari pungandru matja dunkana, pudla Lydianangu
wapana wonti; ja pudla ngatata wora matja najina ja ngankalkana, pudla
wapana wonti.

17

1 Tana Amphipolingu ja Apolloniangu matja palkingana, tana Thessalonichingu wokarana wonti, woderi Juda kanaia jaura punga nganana wonti.
2 Worderu Paululu milingeru, jeruja nau bakana tanangu wirina wonti, ja tanangunto Sabbat ditji parkulani ngankamalina wonti.
3 Jaurandru nulu tanangu mildiri ngankana wonti, ja kurana wonti, Christus ketjaketjananto ja narindru jiritjinanto, ja Naupini Christus Jesus nganai, ninaia ngato jurangu kaukaubai.
4 Ja palpali tanangundru morlalu ngundrana wonti, ja Paulungu ja Silangu ngokana wonti, ja Griekala Godandru japali marapu, ja kana widla pirna wata ngalje.
5 Juda kana, tana wata morlalu ngundrana wonti, milkirina wonti, ja tana jurborini pirindru materi madlentji palpa patana wonti, ja mapaterina wonti, ja ngura patijiritjibana wonti; ja tana Jason pungani tidnantani terkakana wonti, ja wontjana wonti, tanana kana wolarani wapalkala.
6 Tanali tanana wata mankamankanani, tanali Jason ja ngatata palpa nguraia kaparani parumana wonti ja maritjina wonti: „Tanapini, tanali mita maru patijiritjibana warai, bakana ninkida wokarana warai;
7 Tananapini Jasonili ngamalkai, ja tanali pratjanali mitaia kaparaia jirijiribani jaurani delkiai, ngangau tanana kurai, Kulno nguru Kapara nganai, Jesus.“
8 Tanali kana wolara ja nguraia kapara, tanali jenia matja ngaranani, patijiritjibana wonti.
9 Ja tanali Jasoningundru ja ngurundru morlalula matja manina, tanali tanana worani patana wonti.
10 Ngatatajeli nurujeli tinkani Paulus ja Silas Beröangu jinpana wonti, ja pudla naka matja wokarana, pudla Juda kanaia jaura pungani wirina wonti.
11 Tanalipini morla ngumu ngundrana wonti Thessalonichalani, ngangau tanali jaura manjujeli patana wonti, ja ditji pratjanani Godaia jaurani wontina wonti, tanapini jeruja nganai kara.
12 Jeruja marapujeli tanangundru morlalu ngundrana wonti, ja bakana Griekala kana pirna widla ja materi wata ngaljejeli.
13 Thessalonicha Juda kanali matja ngarana, bakana Beröani Paululu Godaia jaura kaukaubai, tana wokarana wonti, bakana naka kana wolara patijiritjibala.
14 Nurujeli ngatatajeli Paulus jinpana wonti, nau panto pirnaia dirkalajelu palkananto; Silas ja Timotheus naka ngamantina wonti.
15 Tana Paulungu jela wapana, tanali nina Athenilu wapalkana wonti, ja tanali jirijiribani jaura matja manina, Silas ja Timotheus nurujeli nunkangu wokarananto, tana tarpina tikana wonti.
16 Paulus Atheningu kalkaterinani pudlangu, nau jaola jerkina wonti, ngangau nulu najina wonti, ngurani Goda mudlamalka marapu paranani.
17 Nulu jaura pungani Juda kanani, ja tanangu Godandru japali, ngankamalina wonti, ja jurborini pirini ditji pratjanani tanangu, tana jerra wokarana wonti.
18 Palpali epicuräa ja stoika kana kirieli nunkangunto jatamalina wonti; ja palpa jatana wonti: „Mina naupini jatajatanietja jertapateriai jatala?“ Palpa nguru: „Ngaiani ngundrai, nulia kaukaubanietja Goda pilkindru nganai;“ Ngangau nulu tanangu ngantjani jaura Jesungundru, ja tepi terkakanani, kaukaubana wonti.

19 Ja tanali nina patana wonti, ja nina Areopagani wapalkana wonti ja
jatana wonti: „Ngaiani ngujamananto, mina ngujangujara naupini nganai,
ninaia jundru kaukaubai?
20 Ngangau jundru ngaianingu talpani palpa tula wirilkai, ngaiani
ngantjai milkila nganala, mina jenia nganai.“
21 Athenalali, ja tana tidnapalarali, naka ngamanani, wata pilki ngun-
drana wonti, a-ai, windri milingeru palpa marra jatala ja ngarala.
22 Paulus Areopagani terti terkana wonti ja jatana wonti: „Athenala
worajai! Ngato najiai, jura pratjanani Goda worangundru japali nganai.
23 Ngangau ngani palkingana warai, ja jurani poto kulikiri najina warai,
ja ngato Altara kulno mankamankana warai, nunkangu dakani parai:
«Nunkangupini Godani, nunkangu ngaiani ko.» Ninapini, ninaia jura bulu
ngujamanali wodatarana ngamai, ngato jurangu kaukaubai.
24 Nulupini Godali, Nulia mita maru, ja pratjana mina nunkangu
mandrani, pantjimana wonti, Naupini pariwilpaia ja mitaia Kapara
nganai, wata pungani ngamai, tana marali wotinala;
25 Kana marali ninaia bakana wata ngamalkai, Nulia minakulno morla
ngamalkananto, a-ai, Nulia muntali pratjanani tepi ja jaola ja warupoto
jinkiai.
26 Ja Nulia ngankana wonti, kulnuja kumarandru kana wolara mita
maruja mudlani ngamananto, ja Nulia miljaru talku ja wondiri ngopera
kurana wonti, worderunutana ngamananto.
27 Ngangau tanali Kapara wontinanto, tanali nina karakarananto ja
mankamankananto; ngangau Nauja kantji wata worita nganai ngaianangu
pratjanani.
28 Ngangau nunkangupini ngaiana tepiriai ja wirariai ja kantji nganai;
worderu bakana jurani kurakuranietja palpa jatanala: «Ngaiana nunkani
nguja nganai.»
29 Ngangau ngaiana Godaia nguja nganai, ngaiana wata ngundrananto,
Goda jeribaka nganai, marda maraljeni kara, marda buluni kara, mardani
kara, mudlani kara, ninaia kana kirila ja mankani matja ngankana.
30 Godali koja miljaru wata ngundrai, ja karari Nulia kana warupotuni
paruparu jirijiribai madlentjandru karitjinanto;
31 Ngangau Nulia ditji kulno kurana wonti, nunkangupini Nulia mita
maruni kalala jinkila nganai talkulali, kana kulnujeli, ninaia Nulia kurana
wonti, ja pratjanani morlalu ngundrana kurai, Nulia ninaia narindru
matja jiritjibana.“
32 Tanali narindru jiritjini matja ngarana, palpali ngirkibana wonti;
palpa jatana wonti: „Ngaiani jidna jendrangundruja nakaldra morla
ngarananto.“
33 Jeruja Paulus tanangu tertindru wapana wonti.
34 Kana palpa nunkangu wokarana wonti, ja morlalu ngundrana
wonti: Tanangundru Areopagitala Dionysius, ja widla kulno, tala nankani
Damaris, ja palpa pudlangunto.

18

1 Ngadani Paulus Atheningundru danina wonti, ja Korinthungu
wokarana wonti.
2 Ja nulu Juda kana kulno mankamankana wonti, tala nunkani Aquilas,
Pontungu matja dankana, nau kalkani Italiandru wokarana paraia,
nunkani noali Priscilla jela, ngangau Claudiusulu Juda kana pratjanani
jirijiribana paraia Romangundru puntinanto; pudlangu nau wirina wonti.

3 Ja ngangau nau nunkani mangini nganana wonti, nau pudlangunto
ngamana wonti ja ngankana wonti, ngangau pudla katipunga ngankani-
etja nganana wonti.
4 Sabbat ditji pratjanani nulu tanangu kaukaubana wonti, ja Juda kana
ja Grieka kana karkarkana wonti.
5 Silas ja Timotheus Macedoniandru matja ngarina, Jaolali Paulus patana
wonti, Juda kanani jiglerali morlalu kurala, Jesus nganai Christus.
6 Tana delkinani ja ngirkibanani, nulu kati nunkani kantikantina
wonti ja tanangu jatana wonti: „Kumari jurani jurangu mangatandrani
wokaraiatimai! matja kulirkana ngani kararindru kana koni wapai.“
7 Ja nau nakandru wapana wonti, ja kana kulnuja pungani wirina wonti,
tala nunkani Titus Justus, nau Godandru japali nganana wonti, ja nunkani
punga jaura pungani karakara parana wonti.
8 Jaura pungaia kaparali, Krispus, Kaparani morlalu ngundrana wonti,
nunkani pungantali jela; ja Korinthala marapujeli nina matja ngarana,
tana morlalu ngundrana wonti, ja multibanila manina wonti.
9 Kapara tinkani Paulungu mudlamalkali jatana wonti: „Wata japali
nganau, a-ai, kaukaubau, ja wata ngapuriau!
10 Ngangau ngani jinkangunto nganai, ja wata kulnujeli jidna patananto,
jinkangu madlentji ngankala; ngangau ngato kana wolara nunkangupini
ngurani ngamalkai.“
11 Nau naka kilpawoldra kulno ja pira mara wora ja kulno ngamana
wonti, ja nulu tanangu Godaia jaura ngujangujara jinkina wonti.
12 Gallion Achajaia kapakapara ngananani, Juda kana kulnukulnuni
Paulungu tiriterkakana wonti, ja nina kalala pirini wapalkana wonti,
13 Ja jatana wonti: „Nulupini kana worana karkarkai Godangu wo-
datarana ngamananto, mina jirijiribani jaurani delkiai.“
14 Paulus jertapaterinani mana wilparila, Gallion Juda kanani jatana
wonti: „Jenia ngirkibani ngananani kara, kankuja ngankani madlentji jeri
kara, Juda kana worajai! ngato jurana talku ngarananto.
15 Jenia tirijakalkijiribamalini ngananani ngujangujarandru ja talandru
ja jurani jirijiribani jaurandru, jura munta najinanto; ngato wata ngantjai
jeniandru kalala jinkinietja nganala.“
16 Ja nulu tanana kalala pirindru narrana wonti.
17 Grieka kana pratjanali Sosthenes jaura pungaia kapara patana wonti,
ja nina nandrana wonti kalala piria mudlani; ja Gallioningu jenia jeribaka
nganana wonti.
18 Paulus miljaru palpa morla naka matja ngamana, nau ngatatandru
danina wonti, ja Syriaia pararana wonti, ja nunkangunto Priscilla ja
Aquilas; ja nulu Kenchreangu para nunkani wokaribana wonti, ngangau
nulu talpadakani ngamalkana wonti.
19 Nau Ephesungu wokarana wonti, ja pudlana naka worarana wonti;
nau munta jaura pungani wirina wonti, ja Juda kanani ngankamalina
wonti.
20 Tana nunkangu ngatjina wonti, nau tanangu morla ngamananto; ja
nau wata jertapaterina wonti.
21 A-ai, nau tanangundru danina wonti ja jatana wonti: „Ngani kantji
nunkangupini ditji pirnani, nau karakara, Jerusalemingu ngamananto;
nakaldra ngani jurangu tikala nganai, Goda jertapaterinani.“ Ja nau
Ephesungundru puntina wonti.
22 Ja Cäsareangu wokarana wonti. Ja nau tarana wonti mili wolarani
mandurini jaura jinkila, ja ngarina wonti Antiochiaia.

23 Ja nau naka miljaru palpa matja ngamana, nau wapana wonti, ja
Galatia mitani ja Phrygiani palkingana wonti, ja mili pratjana ngurunguru
ngankana wonti.
24 Juda kana kulno, tala nunkani Apollo, Alexandrini matja dankana,
Ephesingu wokarana wonti, nau kana tali tjanka ja Godaia jaurani
ngurunguru nganana wonti.
25 Nulupini Kaparaia paltuni ngujangujara manina wonti, ja nulu
Jaolali manamirieli kaukaubana wonti, ja nulu jiglerali Jesungundru
ngujangujara jinkina wonti, ja nulu windri Johannini multibanilandru
ngujamana wonti.
26 Ja nulupini wonina wonti manubakujeli jaura pungani kaukaukala.
Aquilasili ja Priscillali nina matja ngarana, pudlali nina patana wonti, ja
Godaia palto nunkangu morla talku mildiri ngankijiribana wonti.
27 Nulu ngundranani Achajaia palkala, ngatatajeli mili wolarani dakana
wonti, ja tanana kurukurubana wonti, tanali nina patananto; ja nau matja
wokarana, nulu tanangu, tanali morlalu ngundrana wonti, murlali pirna
marangokana wonti;
28 Ngangau ngurungurujeli nulu Juda kanali kantji kalalu ngankana
wonti, ja Godaia jaurali wondrana wonti, Jesus nganai Christus.

19

1 Jendranguta, Apollo Korinthungu ngananani, Paulus mita morla miri
parana matja palkingana, Ephesungu wokarana wonti. Ja nulu naka mili
palpa mankamankana wonti.
2 Ja nau tanangu jatana wonti: „Jura Jaola kulikiri jendranguta
maninala, jura morlalu ngundranala?“ Tana nunkangu jatana wonti:
„Ngaiani wata pota kulno ngarana, Jaola kulikiri nganai.“
3 Ja nau tanangu jatana wonti: „Minani jura multibanila maninala?“
Tana nunkangu jatana wonti: „Johannini multibanilani.“
4 Paulus jatana wonti: „Johannili morlalu madlentjandru karitjinaia
multibanilali multibana wonti, ja kana wolarani jatana wonti, tanali
morlalu ngundrananto nunkangu, nau nunkangu ngadani wokarananto,
jenia Jesus nganai, Nauja Christus.“
5 Tanali jenia matja ngarana, tanali multibanila manina wonti Kaparaia
Jesuni talani.
6 Ja Paulus tanangu mara kuraterinani, Jaola kulikiri tanangu ngarina
wonti, ja tanali talieli kaukaubana wonti, ja talpadakana wonti.
7 Ja tana pratjana materi marapratjana ja mandru kara nganana wonti.
8 Nau jaura pungani wirinani, nulu manubakujeli pira parkuluwirdi
kaukaubana wonti, ja tanangu Godaia mililandru ngankamalina wonti,
ja ngujangujara jinkina wonti.
9 Ngangau palpa ngurunguru ngankaterina wonti, ja wata morlalu
ngundrana wonti, a-ai, kana wolaraia mudlani paltundru madlentji
kaukaubana wonti, nau tanangundru puntina kurana wonti, ja nulu mili
mulkana wonti, ja ditji pratjanani Tyrannoni jaura pungani ngankamalina
wonti.
10 Jenia pantjina wonti kilpawoldra mandruwirdi, jeruja pratjanali, tana
Asiani ngamana wonti, Kaparaia Jesuni jaura ngarana wonti, Juda kanali
ja Grieka kanali.
11 Ja Godali wata waka ngurula ngankana wonti Paululu marali.

12 Jeruja tanali kana muntjani kangukati ja kapakati nunkani talandru
kurana wonti, ja muntjali tanana worarana wonti, ja kutji madlentji wora
tanangundru dunkana wonti.
13 Palpa Juda kanali, tana kunki wirarina wonti, wontjana wonti, Ka-
paraia Jesuni tala kanani kutjintani karkala, tana jatana wonti: „Ngaiani
jurana jirijiribai Jesungu, ninaia Paululu kaukaubai.“
14 Juda kana Priesta pirnaia Skevani ngatamura palpa nganana wonti,
mara wora ja mandru, tanali jenia ngankana wonti.
15 Kutji madlentjali kalabana wonti ja jatana wonti: „Ninaia Jesus ngato
ngujamai, ja Paulus ngato milkila; mina kana jura nganai?“
16 Ja nau kana, nunkangu kutji madlentji nganana wonti, tanangu
kulkungana wonti, ja tanangundru mandru kalalu ngankana wonti, ja
nankana wonti, jeruja pudla balu ja tapanto nunkangupini pungandru
kutingana wonti.
17 Jenia pratjanali ngujamana wonti, tana Ephesungu ngamana wonti,
Juda kanali ja Grieka kanali; ja tanana pratjana japa walpadakana wonti,
ja Kaparaia Jesuni tala pirna pantjina wonti.
18 Ja tanangundru marapu wokarana wonti, tanali morlalu ngundrana
wonti, ja tinkari dikana wonti ja kaukaubana wonti, mina tanali ngankana
wonti.
19 Ja marapujeli tanangundru, tanali kunkia ngankani ngankana wonti,
dakani jaura pratjana mapana wonti, ja kana pratjanaia mudlani tanana
tarana wonti; ja tanali kalala tanangundru wintamana wonti ja manka-
mankana wonti, tana kalala 50,000 mardatandra bulu nganana wonti.
20 Jeruja Kaparaia jaura ngurungurujeli punkana wonti, ja ngurunguru
pantjina wonti:
21 Jenia matja mudana, Paululu jaolali ngundrana wonti Macedoniani
ja Achajani palkingana Jerusalemia palkala, ja jatana wonti: „Ngani naka
matja ngamana, ngato bakana Roma najinanto.“
22 Nulu Macedoniaia tanangundru mandru jinpana wonti, tana mili
nunkani nganana wonti, Timotheus ja Erastus; nau munta miljaru palpa
Asiani ngamantina wonti.
23 Jendranguta patijiritjini wata waka pantjina wonti nunkanipini
paltundru.
24 Ngangau kulnujeli, tala nunkani Demetrius, marda bulu ngankanietja
kulno, nulu Artemisini punga marda bulundru ngankana wonti; nulu
ngankanietja worangu wata kalala ngalje jinkina wonti.
25 Tananapini nulu karkana mapana wonti, ja tanangu, nunkangupini
manginani jela ngankana wonti, jatana wonti: „Materi worajai! Jura
milkila, ngaiani nunkangupini manginandru ngumu tepiriai;
26 Ja jura najiai ja ngarai, wata windri Ephesungu, a-ai, bakana
Asia maruni nulupini Paululu kana marapu karkarkai, ja tanani tjuru
karitjimalkai ja jatai: «Jenia wata Goda nganai, marali matja ngankana.»
27 Tanali wata windri ninapini poto waka ngankaiati, a-ai, tanali
bakana Artemisini Goda pirnaia punga panila ngundraiati; bakana jenia
wokaraiati, nankani pirnala mudaiati, nina Asia marujeli ja mita marujeli
pirna ngundrai.“
28 Tanali jenia matja ngarana, tana tiri pirna pantjina wonti, ja maritjina
wonti ja jatana wonti: „Ephesusala Artemis pirna nganai.“
29 Ja ngura pratjana tjautjau manamiri pantjina wonti, ja tana pratjana
wondrani pungaia mindrina wonti, ja Gajus ja Aristarchus Macedonian-
dru, pudla Paulungu jela wonta wapani, parumana mindrilkana wonti.

30 Paulus jertapaterinani kana wolarani wirila, milieli nina ngandrawalkana wonti.
31 Bakana Asia kapara palpali, tana nunkani kamaneli nganana wonti, nunkangu jinpana wonti, ja nunkangu ngatjina wonti, nau wata wondrani pungani wapananto.
32 Palpa jenia maritjina wonti, ja palpa jeruja; ngangau jurborinala tjautjau nganana wonti, ja marapu mangapunko nganana wonti, minani tana mapamalina warai.
33 Kana wolarali Alexander tertabana wonti, ngangau Juda kanali nina tirimalkana wonti; Alexander marali malka jinkina wonti, ja jertapaterina wonti kana wolarani jaura jinkila.
34 Tanali matja ngujamana, nau Juda kana nganai, tanangundru pratjanandru ngaiala kulno pantjina wonti, jeruja tana ditji karitjini pota mandruwirdi maritjina wonti: „Ephesala Artemis pirna nganai!“
35 Nguraia dakanietjali kana wolara daudauana wonti ja jatana wonti: „Jura materi Ephesulala worajai! Worana kana wata milkila, Ephesulala ngura Artemisini punga, ja mudla pariwilpandru matja purina, ngamalkanietja nganai?
36 Ngangau jenia tjakakani panini parai, jura ngapurinanto, ja panila ngundrana panini ngankananto.
37 Jura pudlanapini materi ninkidani wapalkana warai, pudla wata Godaia pungaia watawatali maninietja nganai, ja wata jurani Goda ngirkibai.
38 Demetriulu ja ngankanietjali nunkangunto kulnuni ngulku ngamalkanani, jeruja kalala ditji parai, ja najinajibanietja nganai, tana ngulkuterkijiribamalinanto.
39 Jura ngantjai minakulnuni ngankamalila, jeruja jenia ngura kana wolara jurborini talkuni pantjinanto.
40 Ngangau tanali ngaianangu nunkangupini ditjindru ngulkuterkaiati patijiritjibanandru, ngangau wata poto parai, nunkangundru ngaiana talku ngankaterinanto, nunkangupini patijiritjinandru.“
41 Ja nau jenia matja jatana, nulu kana wolara jinpana wonti.

20

1 Naupini patijiritjini matja mudana, Paululu mili wolara karkana wonti, ja tanana ngurungutana wonti, ja dunkana wonti Macedoniaia palkala.
2 Nau tananapini mita matja palkinganani, ja tanana jaura marapujeli matja kurukurubanani, nau Grieka mitani wokarana wonti.
3 Nau naka pira parkulu matja ngamana, ja ngangau Juda kanali manungana wonti nunkangu, nau jertapaterinani Syriaia pararala, nau manu wokarina wonti Macedoniaia tikala.
4 Nunkangu jela palkana wonti Asianilu Sopater Pyrrhusuni ngatamura Beröandru; Aristarchus ja Sekundus Thessalonichundru; ja Gajus Derbendru, ja Timotheus; Tychikus ja Trophimus Asiandru.
5 Tanapini ngopera wapana wonti, ja ngalingu Troasangu kalkana wonti.
6 Ngali pulkurutjeribanibukapani ditjini ngadani Philippindru pararana wonti, ja tanangu Troasangu wokarana wonti ditji mara worani; naka ngaiani ditji mara wora ja mandru ngamana wonti.
7 Godaia ditjini mili wolara matja jurborina buka wokaribala, Paululu tanangu kaubaubana wonti, ngangau nulu ngundrana wonti ditji kulnuni palkala, ja nulu tinka tertielu jaura jinkina wonti.

8 Praitji marapu punga pirini miri nganana wonti, woderi tana jurborina
wonti.
9 Teri kulno, tala nunkani Eutichus, milkiwilpani ngamana wonti, ja nina
muka pirnali patana wonti, ngangau Paulusulu wirdi jaura kaukaubana
wonti, ja nau muka pirna jindina wonti, ja nau piri parkulu mirindru
purina ngarina wonti, ja tanali nina nari patana wonti.
10 Paulus ngarina wonti, ja nunkangu woraterina wonti, ja nina
munamana wonti ja jatana wonti: „Wata maritjianau, ngangau nauja
mungara nunkangu nganai.“
11 Nau tarana tikana wonti, ja buka wokaribana wonti ja tajina wonti,
ja nulu tanangu marapu nguramarani kuparajelu kaukaubana wonti, ja
jeruja nau palkana wonti.
12 Tanali nina teri tepi wokaralkana wonti, ja ngalkalkani pirna manina
wonti.
13 Ngaiani ngopera botani wirina wonti, ja Assonia pararana wonti,
woderi ngaiani jertapaterina wonti Paulus patala, ngangau nulu jeruja
jirijiribana wonti, ngangau nulu ngantjana wonti tidnali wapala.
14 Nau Assongu ngaianingu matja mandurina, ngaiani nina patana wonti
ja Mitylenengu wokarana wonti.
15 Ngaiani nakandru matja pararana, ngaiani ditji kulnuni Chionkari
wokarana wonti; ja ditji kulnuni ngaiani Samoni wokarana wonti, ja
ngaiani Trogylliongu palpa matja ngamana, ngaiani ditji kulnuni Miletingu
wokarana wonti.
16 Paululu ngundrana wonti Ephesungu palkingana, ngangau nulu
wata ditji tintananto Asiani, a-ai, nau nururina wonti, jenia nunkangu
pantjinanto, Jaolaia ditji pirnani Jerusalemingu ngamala.
17 Miletungundru nulu Ephesungu jinpana wonti, ja mili wolaraia
kapara karkana wonti.
18 Tana nunkangu matja wokarana, nau tanangu jatana wonti: „Jura
milkila, ditji ngoperandru, ngani Asiani matja wokarana, worderu ngani
jurangu milingeru nganana wonti;
19 Ja Kaparaia mili nganana wonti wakawaka ngundraterinali ja
milkigildi marapujeli, jenia ngakangu pantjina wonti Juda kanandru, tana
ngakangu tirikaripaterina wonti;
20 Worderu ngani panila kurukurumalkana wonti nunkangundru, mina
ngumu nganai, jenia jurangu wata kaukaubananto, ja jurangu ngujangu-
jara jinkinanto tinkari ja punga pilki ja pilkini;
21 Ja tinkari ngankana wonti Juda kanani ja Grieka kanani madlentjan-
dru karitjila Godani, ja morlalu ngundrala Kaparani ngaiananani Jesungu
Christungu.
22 Ja mai! Ngani Jaolali dupudupu Jerusalemia palkaila, mangapunkujeli
mina ngakangu naka mandurila nganai;
23 Windri Jaola kulikirieli ngura pratjanani ngakangu morlalu tinkari
ngankai ja jatai: Dupudupu ja ketjaketjana ngakangu naka kalkateriai.
24 Jenia pratjana ngato panila ngundrai, ja bakana ngani mungara ngani
wata pirna ngundrateriai; ngangau ngato mindrini ngakani mankinali
mudananto, ja ngamalkijiribani, ninaia ngato Kapara Jesundru maninala,
ngantjani jaura Godaia manjulandru morlalu tinkari ngankala.
25 Ja mai, karari ngani milkila, ngana mudla jura wata morla najila
nganai, jura pratjanali tanangu ngani wirarinani Godaia mililandru
kaukaubana.
26 Jendrangundruja ngato jurangu karari ditjini tinkari ngankai, ngani
kulikiri nganai pratjanaia kumarandru.

27 Ngangau ngato jurangu panila kurukurumalkana warai, ngato jurangu Godaia jertapaterina pratjana wata kaukaubananto.

28 Munta ngamalkaterianau, ja ngami pratjana ngamalkanau, tanangupini Jaola kulikirieli jurana kurana warai najinajibanietja kapara nganala Godaia mili wolara ngamalkala, tanana Nulia mamana wonti kumarali nunkanali.

29 Ngangau ngani milkila, ngakani wapanani ngadani pandipandi tiri jurangu wirila nganai, tanali ngamini wata manju nganala nganai.

30 Bakana jurangundru terti materi terkakala nganai, tanali tjautjau jatala nganai, ja mili tanangu ngadani karkarkala nganai.

31 Jendrangundruja tepi ngamanau, ja ngundranau ngato kilpawoldra parkuluwirdi tinkani ja ditjini wata mudana warai, jurana pratjana milkigildieli kurukurubala.

32 Ja karari, ngatata ngantjalu, ngato jurana Godangu ja nunkanaia murlaia jaurani kurala wapaia, Nauja ngurunguru nganai jurana wotila, ja jurangu maratunka jinkila nganai kulikirini pratjanani jela.

33 Marda bulu, marda maralje, kati kara, ngato wata kulnundru ngatjina warai.

34 Jura muntali ngujamai, ngakanaia ja ngakanaia wonta ngamalkijiribanandru pudlali marali mili nganana warai.

35 Pratjanani ngato jurangu wondrana warai, kanali jeruka ngankananto, ja wangiwangini marangokananto, ja Kaparaia Jesuni jaura ngundrananto, ngangau Nauja munta jatana wonti: Jinkina morla murlali pirna nganai maninani.“

36 Ja nau jenia matja jatana, nau pantjaterkana ngarina wonti, ja tanangu pratjanani jela ngatjina wonti.

37 Jindrini marapu tanangunto pratjanani nganana wonti; ja tana Paulungu munkamalina wonti, ja nina manatapana wonti.

38 Morla ngaurongauro tana pantjina wonti nunkangupini jaurandru, nina nau jatana wonti, tanali nina mudla wata morla najinanto. Ja tana nunkangu jela botaia wapana wonti.

21

1 Jendranguta ngaiana pararanani, ja ngaiana tanangundru matja delkiterina, ngaiana nururingana Kosuni wokarana wonti, ja ditji kulnuni Rhoduni, ja nakandru Patarani.

2 Ja ngaiana bota kulno matja mankamankana, nau Phönicieni pararanani, ngaiana nunkangu wirina wonti ja tirimalkana wonti.

3 Ngaiana Cypern matja najina, ngaiana nina worangantjujeli worarana wonti ja Syriankaria pararana wonti ja Tyrungu banbana wonti; ngangau naka botali poto nunkani worajiribananto.

4 Ja ngaiana mili matja mankamankana, ngaiana ditji mara wora ja mandru naka ngamana wonti; ja tanalipini Paulungu Jaolali kulikirieli jatana wonti, nau wata Jerusalemia tarananto.

5 Ngaiana tananapini ditji naka matja ngamana, ngaiana dunkana wonti ja palkana wonti, ja tana pratjana widlani ja kupani jela ngaianangunto ngura tidnantaia wapana wonti, ja ngaiana dirkalani pantjaterkana ngarina wonti ja ngatjina wonti.

6 Ja ngaiana matja danidanilkijiribamalina, ngaiana botani wirina wonti, ja tana pungaia tikana kurana wonti.

7 Ngaiana palkana matja mudana, ngaiana Tyrundru Ptolomaiungu
wokarana wonti, ja ngatatani mandurini jaura jinkina wonti, ja ditji kulno
tanangu jela ngamana wonti.
8 Ditji kulnuni ngaiana dunkana kurana wonti, ja Casareangu wokarana
wonti; ja ngaiana Philippuni ngantjani jaura kaukaubanietjaia pungani
wokarana wonti, nau mara wora ja mandrundru kulno nganana wonti, ja
nunkangunto ngamana wonti.
9 Nulupini ngatamura mankara mandru ja mandru ngamalkana wonti,
tana mankara mantaka nganana wonti, tana talpadakana wonti.
10 Ngaiana ditji palpa naka matja ngamana, Propheta kulno Judaiandru
ngarina wonti, tala nunkani Agabus.
11 Nau ngaianangu wokarana wonti, ja Pauluni dala mantamanta patana
wonti, ja munta mara ja tidna workamantraterina wonti, ja jatana
wonti: „Jeruja Jaola kulikiri jatai: Ninaia materi, nunkangu naupini
dala mantamanta nganai, ninaia Juda kana jeruja workamandrala nganai
Jerusalemingu, ja ninaia kana koja marani ngulkujeli jinkila nganai.“
12 Ngaiana jenia matja ngarana, ngaiani ja bakana tanapini ngurala
nunkangu ngatjina wonti, nau wata Jerusalemia tarananto.
13 Paululu kalabana wonti: „Mina jura ngankai, ngangau jura jindrai
ja ngana ngara wokaribai? Ngani matja ngankingaterina jinkiterila, wata
windri workamantranani, a-ai, bakana palinani Jerusalemingu Kaparaia
Jesuni talandru.“
14 Ngangau nau milingeru tintjaterinani, ngaiani ngapurina wonti ja
jatana wonti: „Kaparaia jertapaterina pantjiatimai!“
15 Tanangupini ditjini ngadani ngaiana judujudu pratjana ngankingana
wonti ja Jerusalemia tarana wonti.
16 Ngaianangu jela bakana mili palpa Cäsareandru wapana wonti,
ja tanali ngaianana materi kulnuni, tala nunkani Mnason Cyperndru,
wapalkana wonti, nau mili pinaru nganana wonti, nunkangu ngaiana
tidnapalara ngamananto.
17 Ngaiana Jerusalemingu matja wokarana, ngatatajeli ngaianana mank-
inali patana wonti.
18 Ditji kulnuni Paulus ngaianangu jela Jakobungu wirina wonti, ja
pinaru wora nakanika mapaterina wonti.
19 Ja nulu tanangu mandurini jaura matja jinkina, nau tidna warapate-
rina wonti mina Godali kana koni ngankana warai nunkani ngamalkijirib-
anilali.
20 Tanali jenia matja ngarana, tanali Kapara jurakokana wonti, ja tanali
nunkangu jatana wonti: „Jundru najiai, ngatatajai! worderuntja 1000 Juda
kanali morlalu ngundrala wapaia; ja tana pratjana manabakapirna nganai
jirijiribani jauraia.
21 Tanali kaukaubani jaura jinkangundru ngarana warai, jundru Juda
kana pratjanani, tana kana koni terti ngamai, ngujangujara jinkiai,
tanali Mose worarananto, ja jatai: Tanali tanani kupa wata karuwali
ngankananto, bakana wata mangini warula jeribaka wirarinanto.
22 Mina karari? Kana wolara kantji jurborinanto, ngangau tanali ngarala
nganai jidni matja wokarana.
23 Jenia ngankamai, mina ngaiani jinkangu jatai. Ngaianingu terti materi
mandru ja mandru nganai, tanali talpadakani tanangu ngamalkai;
24 Tananapini jinkangu maniau, jinkangu jela kulirkananto, ja kalala
tanangundru jinkiau, tanali para wokaribananto; ja pratjanali najila

nganai, jenia baku nganai, mina tanali jinkangundru kaukaubana warai,
a-ai, jidni bakana jirijiribani jauraia ngamalkijiribanietja ngamai.
25 Tana kana koni morlalu ngundrala wapaia, ngaiani jirijiribani
jaura jinpana wonti, ja morlalu kurana wonti, tana ngamalkaterinanto
muramura poto ngumu jinkinandru ja kumarandru ja ngurlini ngantindru
ja palakantjindru."
26 Ngadani Paululu tanana materi nunkangu manina wonti, ja ditji
kulnuni tanali nina tanangu jela matja kulirkana, nau Godaia pungani
wirina wonti ja wondrana wonti, tanali kulikiri ngankani ditji morlalu
ngamalkana warai, tanali tanangu pratjanandru poto ngumu jinkinantulu.
27 Tanali ditji mara wora ja mandru ngampu mudanani, Juda kanali
Asiandru nina Godaia pungani najinani, tanali kana wolara patijiritjibana
wonti, ja nunkangu mara kurana wonti,
28 Ja maritjina wonti: „Jura Israel materi worajai, marangokanau!
Naupini nau kana nganai, nulia kana wolarani ja jirijiribani jaurani ja
nunkangupini pirini paruparu pratjanani delkini ngujangujara jinkiai; ja
nulia bakana Grieka kana Godaia pungani wirilkana warai, ja ninapini
piri kulikiri murumuru ngankana warai."
29 Ngangau tanali ngopera Trophimus Ephesala nunkangu jela ngurani
najila wiri ja ngundrala wiri, Paululu nina Godaia pungani wirilkana
warai.
30 Ja ngurala warupoto patijiritjina wonti, ja kana wolara jurborina
wonti; ja tanali Paulus patana wonti, ja nina Godaia pungandru parumana
tarana wonti, ja nurujeli tanali mana nguru ngankana wonti.
31 Tanali wontina wonti nina nari ngankala; naupini kaukaubani jaura
juljaia kaparani tarana wonti, Jerusalemala warupoto patijiritjina warai.
32 Nulu nurujeli julja worana ja kapakapara manina wonti, ja tanangu
mindrina ngarina wonti. Tanali julja kapara ja julja wolara matja najina,
tanali mudana wonti Paulus nandrala.
33 Ngadani juljaia kapara karakararina wonti ja jirijiribana wonti nina
patananto, ja jirijiribana wonti nina kanjangari mandrujeli workaman-
drala; ja nulu jakalkana wonti worana nauja nganai, ja mina nulia
ngankana warai.
34 Kana wolarandru palpa jeruja maritjina wonti ja palpa jeruja. Ngan-
gau nau ngandandarina wonti jaura morlalu ngujamala maritjinandru,
nulu jirijiribana wonti, nina julja wolaraia pirini taralkala.
35 Nau tidnaia katinani matja wokarana, juljali nina mandrananto kana
wolaraia ngurulandru.
36 Ngangau kana wolara karipaterina wonti ja maritjina wonti: „Ninaia
teribau!"
37 Ja tanali Paulus juljaia pirini wirilkanani, nau juljaia kaparani jatana
wonti: „Jundru ngakangu manuni kurai jinkangu palpa jatala?" Nau
jatana wonti: „Jundru Grieka jaura ngujamai?
38 Jidni wata naupini Egyptala ngani, nulu kalkani patijiritjibani
ngankana paraia, ja tanana kana 4000 nari nandranietja pitarani
dunkalkana paraia?"
39 Paulus jatana wonti: „Ngani Juda kana nganai, Tarsusala, Ciliciani
ngura wata wakawakaia kana, ngato jinkangu ngatjiai, ngakangu manuni
kurau kana wolarani kaukaubala."
40 Nulu nunkangu matja manuni kurana warai, Paulus tidnaia katinani
terkakana wonti, ja kana wolarani malka jinkina wonti; ja matja dalpura
pantjinani, nulu tanangu Juda kana talini kaukaubana wonti ja jatana
wonti:

22

1 „Ngatata ja ngaperi worajai, ngakani kaukaubaterini jaura jurangu
karari ngaranimarau!“
2 Tanali ngaranani, nulu tanangu Juda kana talini kaukaubanani, tana
morla dalpura nganana wonti. Ja nau jatana wonti:
3 „Ngani Juda kana nganai, Tarsungu Cilicieni matja dankana, ja
tanali ngakangu nunkangupini ngurani Gamalieli tidnani pirna ngankana
wonti, ja ngurungurulali ngato ngaperaia jirijiribani jaurani ngujangujara
maninala, ja ngani Godangu manabakapirna nganana wonti jurangu
pratjanani karari jeribaka;
4 Ja ngani ninapini palto tirikaripaterina wonti narielu, ja ngato materi ja
widla dupudupu ngankana wonti, ja tanana kanjangari pungani ngulkujeli
jinkina wonti,
5 Worderu ngakangu bakana Priesta pirnali ja pinaru worali pratjanali
tinkari ngankai, tanangundru ngato bakana dakani jaura manina wonti
ngatataia, ja Damaskuja palkana wonti, bakana tanana, naka ngamanani,
dupudupu Jerusalemia wapalkala kalalaia.
6 Jendranguta ngani palkanani, ja Damaskungu karakara wokaranani,
todani nurujeli ngakangu pariwilpandru praitji mintjina karitjina wonti.
7 Ja ngani mitani purina ngarina wonti, ja ngaiala kulno ngakangu
jatanani ngarana wonti: «Saulujai, Saulujai, minandru jidni ngakangu
tirikaripaterila wapaia?»
8 Ngato kalabana wonti: Worana jidni nganai Kaparajai? Ja Nauja
ngakangu jatana wonti: Ngani Jesus Nazaretala nganai, nunkangu jidni
tirikaripaterila wapaia.
9 Tana ngakangunto nganana, praitji najina wonti, ja japali pirna
pantjina wonti; ja nunkani ngaiala, nulungali ngankamalinani, tanali wata
ngarana wonti.
10 Ngani jatana wonti: Mina ngato ngankananto Kaparajai? Kapara
ngakangu jatana wonti: Terkala taramai, ja Damaskuja wapau, naka tanali
jinkangu pratjana kaukaubala nganai, mina jinkangu kurana parana
ngankananto.
11 Ngangau ngani ngandandarinani najila nunkanaia praitjaia mintji-
nandru, kamanelieli ngakanali ngana marali wapalkana wonti, ja jeruja
ngani Damaskungu wokarana wonti.
12 Ananias kulno, nau Godaia jirijiribani jaurandru japali, nunkangu
Juda kana pratjanali naka ngamanali pirna ngundrana wonti,
13 Nau ngakangu wokarana wonti, ja ngakangu karakararina wonti ja
jatana wonti: Ngatata Saulujai, najina tarau! ja nunkangupini ditjini ngato
nunkangu najina tarana wonti.
14 Nau jatana wonti: Ngaiananaia ngaperaia Godali jidna ngopera
kurana wonti, jidni jertapaterini nunkani ngujamananto, ja ninaia
Talkupirna najinanto, ja ngaiala nunkani nunkani manandru ngarananto.
15 Ngangau jidni tinkari ngankanietja nganala nganai nunkangu, kanani
warupotuni, nunkangundru, mina jundru najina warai ja ngarana warai.
16 Ja karari, minandru jundru ngujawakai? Terkala tarau, ja multibanila
madlentjandru kulirkala maniau, ja Kaparaia tala karkau!
17 Jendranguta ngani Jerusalemia matja tikana, ja ngani Godaia pungani
ngatjinani, ngani ngaramarlarina wonti.
18 Ja ngato ninaia najina wonti, Nauja ngakangu jatanani: Mindriau,
ja nurujeli Jerusalemingundru puntiau, ngangau tanali jinkani tinkari
ngankani ngakangundru wata patala nganai.

19 Ja ngani jatana wonti: Kaparajai, tana munta milkila, ngato tanana,
jinkangu morlalu ngundrana, jaura pungani wirrieli mandrana wonti, ja
kanjangari pungani widmana wonti.
20 Ja jendranguta Stephanani jinkanaia tinkari ngankanietjaia kumari
matja ngakana, bakana ngani munta naka terkana wonti, ja nunkani nari
ngantjana wonti, ja tanani kati ngamalkiribamalina wonti, tanali nina nari
ngankana wonti.
21 Ja Nauja jatana wonti ngakangu: «Wapau, ngangau ngato jidna kana
koni jinpala nganai.»“
22 Tanali nina ngarana wonti nunkangupini jauranilu, ja tana ngaiala
tanani miririna wonti ja jatana wonti: „Ninapini mitandru teribanau,
ngangau jenia wata talku nganai, nauja tepi ngamananto!“
23 Tana maritjinani, ja tanani kati woraranani, ja puturu miri teribanani,
24 Jendranguta juljaia kaparali jirijiribana wonti, tanali nina juljaia pirini
wapalkananto, ja jatana wonti, tanali nina wirrieli nandranali jakalka-
nanto, ngangau nulu ngujamananto, minandru tana nunkangundru jenia
miritja ngankai.
25 Tanali nina ngutana ngurakatibinani wirria, Paulus nunkangu juljaia
kapakaparani, nau karakara terkanani jatana wonti: „Jenia jurangu
manuni kurala wapaia, kana kulno, nau Romala nganai, kalala kurani
panini nandrala?“
26 Juljaia kapakaparali jenia matja ngarana, nau juljaia kaparani wapana
wonti ja nunkangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Mina jundru
ngundrai ngankala? Naupini kana Romala nganai.“
27 Juljaia kapara karakararina wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jatau
ngakangu, jidni Romala?“ Nau jatana wonti: „Kau.“
28 Juljaia kaparali kalabana wonti: „Ngato kalala pirnali ninata ngurala
burungankanala“. Paulus jatana wonti: „Ngani bakana Romala dankana
wonti.“
29 Nurujeli tanali nina worarana wonti, tanali nina jakalkananto; ja
juljaia kapara japali pantjina wonti, nulu matja ngarana, nau Romala
nganai, ja ngangau nulu nina dupupu ngankana wonti.
30 Ditji kulnuni nulu ngantjana wonti morlalu ngujamala, minandru
Juda kanali nunkangu ngulkuterkala wiri, ja nulu nina dukarana wonti ja
jirijiribana wonti, Priesta pirna ja kapara pratjana jurborinanto; ja nulu
Paulus ngarilkana wonti, ja nina tanangu terkibana wonti.

23

1 Paululu kapara pratjana ngurutalpana najina wonti ja jatana wonti:
„Jura materi ja ngatata worajai, ngani ngara ngaiala ngumujeli Godani
wirarina wonti nunkangupini ditjielu.“
2 Ananias Priesta pirnali tanangu, tana nunkangu karakara terkanani,
jirijiribana wonti, nina mana nandrala.
3 Paulus nunkangu jatana wonti: „Godali jidna nandrala nganai, jidna
wiribani wontini! Jidni ngamai ngakangu jirijiribani jaurali kalala jinkila,
ja jirijiribani jaura panini jundru jirijiribai ngana nandrananto?“
4 Tana naka terkana jatana wonti: „Godaia Priesta pirnani jidni
madlentji jatai?“
5 Ja Paulus jatana wonti: „Ngatata worajai! Ngani ko nganana warai,
naupini Priesta pirna nganai, ngangau dakanala parai: Jidni jinkani kana
wolaraia kaparani wata madlentji jatananto.“

6 Paululu ngujamana wonti, palpa tanangundru Pharisaiala ngananani,
ja palpa Sadducaiala, nau kana kapara pratjanani terti maritjina wonti:
„Materi ja ngatata worajai! Ngani Pharisaiala nganai, Pharisaialaia
ngatamura; kalkanandru ja nari jiritjinandru ngani kalalaia terkai.“
7 Nau jenia matja jatana, Pharisaiala ja Sadducaiala jatamalina wonti, ja
kana wolara tjelapalkaterina wonti.
8 Ngangau Sadducaiala jatai: Nari jiritjini ja angela ja jaola pani nganai;
Pharisaialali jenia mandru kaukaubai.
9 Ja miritja pirna pantjina wonti, ja Pharisaiala jaura jinkinietja
palpa terkana tarana wonti ja tjakakijiribamalina wonti ja jatana wonti:
„Ngaiani wata madlentji nunkangupini kanani mankamankai; jaola
kara angela kara nunkangu ngankamalina warai, ngaiani ngandandariai
Godani tirimalila.“
10 Patijiritjini morla pirna pantjinani, juljaia kapara japali pantjina
wonti, tanali Paulus diadialkaiati, ja nulu jirijiribana wonti, julja wolara
ngarinanto, nina tanangundru terti patananto, ja nina juljaia piria
tikalkananto.
11 Ja tinkani Kapara nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti:
„Murlali nganau Paulujai, ngangau worderu jundru ngakangundru
Jerusalemingu tinkari ngankala wiri, jeruja jundru bakana Romangu
tinkari ngankananto.“
12 Matja ditjirina, Juda kana palpa mapaterina wonti, ja morlalu
kurakijiribamalina wonti, wata tajila ja wata tapala, tanali Paulus nari
nandralalu.
13 Tana morla nganana wonti marapratjana pota mandru ja mandruni,
tanali jenia morlalu kurakijiribamalini ngankana wonti.
14 Tanapini Priesta pirnani ja pinarani wokarana wonti, ja jatana wonti:
„Ngaiani kantji morlalu kurakijiribamalina warai panila wontjala, ngaiani
Paulus nari nandralalu.
15 Jura karari juljaia kaparani ja kapara worangu kaukaubanau, nulu
nina tankubana jurangu ngarilkananto, jeruja jeribaka, jura poto nunkani
morla talku jertapateriai najinajibala; ngaiani ngankingaterina warai nina
nari ngankala, morla ngopera nau jurangu karakararinani.“
16 Pauluni kakuja ngatatajeli tanani ngundrani ngaranani, nau
wokarana wonti, ja julja wolaraia pirini wirina wonti, ja jenia Paulungu
kaukaubana wonti.
17 Paululu juljaia kapakapara kulno karkana wonti ja jatana wonti:
„Ninapini teri juljaia kaparani wapalkau, ngangau nulia minakulno
ngamalkai nunkangu jatala.“
18 Nulu nina patana wonti, ja juljaia kaparani wapalkana wonti ja jatana
wonti: „Paululu kanjangarilali ngana karkana warai, ja ngakangu ngatjina
warai, ninapini teri jinkangu wapalkananto, ngangau nulia minakulno
ngamalkai jinkangu kaukaubala.“
19 Juljaia kaparali nina mara patana wonti, ja nina tjirimalkana wonti, ja
nina jakalkana wonti: „Mina jundru ngamalkai ngakangu kaukaubala?“
20 Nau jatana wonti: „Juda kana ngankamalina warai jinkangu ngatjina,
jundru tankubana Paulus kapara worangu ngarilkananto, jeruja jeribaka,
tanali nunkani poto morla talku najinajibananto.
21 Jundru tanangu wata morlalu ngundramai, ngangau materi morla
marapratjana pota mandru ja mandruni nunkangu kalkaterila wapaia,
tanali matja morlalu kurakijiribamalina warai wata tajila ja wata tapala,
tanali nina nari ngankalalu: ja karari tana ngankingaterila wapaia, ja
jinkani jaurani kalkaterila wapaia.“

22 Juljaia kaparali nina teri jinpana wonti, ja nunkangu jirijiribana wonti
wata kulnuni jatala, mina jundru ngakangu kaukaubana warai.
23 Ja nulu juljaia kapakapara mandru karkana wonti ja jatana wonti:
„Julja 200 ngankingalumai, tana Cäsareaja palkananto, bakana duka-
terinietja marapratjana pota mara wora ja mandru, ja kaltieli dakanietja
200 tinkani.
24 Ja tanali bakana dukaterini nganti ngankingananto Paulus kurana
tarala, ja tepi Felixingu mitaia kapakaparani wapalkala.“
25 Ja nulu jaura dakana wonti, nulupini jaurali:
26 „Klaudiulu Lysiali mitaia kapakaparani Felix ngumu pirnani man-
durini jaura jinpai.
27 Ninapini kana Juda kanali patala wiri, ja ninaia ngampu nari ngankala
wiri, ninaia ngato dunkalkala wiri, ngani matja wirina julja wolarani jela,
ngangau ngani ngarala wiri, nau Romala nganai.
28 Ja ngangau ngato ngantjala wiri ngujamala, minandru tanali
nunkangu ngulkuterkala wiri, ngato ninaia kapara pratjanani ngarilkala
wiri.
29 Ngato mankamankala wiri, tanali nunkangu tanani jirijiribani jauraia
tirijakalkijiribamalinandru ngulkuterkala wiri, ja nunkangu ngulku pani
parala wiri, nulia nari kara kanjangari kara kalala maninanto.
30 Ngangau kulnujeli ngakangu kaukaubala wiri, Juda kana palpa
nunkangu materani kalkaterinani, ngato ninaia nurujeli jinkangu jinpana
warai, ja bakana ngulkuterkanietjani kaukaubana warai, tana jinkangu
jatananto, mina tanali nunkangu ngamalkai. Ngumu tepiriau!“
31 Julja wolarali Paulus patana wonti, worderu nulu tanangu jirijiribana
wonti; ja tanali nina tinkani Antipatringu wapalkana wonti.
32 Ditji kulnuni tanali dukaterinietja worarana wonti nunkangunto
palkananto, ja tana julja wolaraia pirini tikana karitjina wonti.
33 Tanapini Cäsareangu matja wokarana, ja dakani jaura mitaia kapaka-
parani matja jinkina, tanali Paulus nunkangu terkibana wonti.
34 Mitaia kapakapara dakani jaura matja warapana, nulu jakalkana
wonti, mina mita burundru nau nganai, ja nulu matja ngarana, nau
Ciliciandru nganai,
35 Nau jatana wonti: „Ngato jidnana talku jakajakalkala nganai,
ngulkuterkanietja jinkani bakana ninkida ngananani.“ Ja nulu jirijiribana
wonti, nina Herodini pungani ngamalkala.

24

1 Ditji mara worani Priesta pirna Ananias pinarani jela ja jurajuralkijirib-
anietja Tertullus ngarina wonti, tanali Paulungundru mitaia kapakaparani
ngulkuterkananto.
2 Tanali nina matja karkana, Tertullulu ngulkuterkani jaura wonina
wonti ja jatana wonti:
3 „Ngaiani jinkangundru murla pirna ngamalkai, ja tananapini kana
wolara jinkani manujeli ngundranali ngamalkijiribani ngumu maniai,
ja ngaiani jenia milingeru pirna jurakokanali ngundrai, Felix ngumu
pirnajai!
4 Ngangau ngato jidna wata pirna jupananto, ngani jinkangu ngatjiai,
jundru ngaianina ngalje ngarananto jinkani maltindru.
5 Ngaiani ninapini kana pirindi mankamankana paraia, ja patijiritjiban-
ietjaia mudlakutja, Juda kana pratjanani mita maruni ja Nazarenalaia
ngujaja kapara,

6 Nulia bakana wontjala wiri Godaia punga murumuru ngankala; ninaia
ngaiani patala wiri, ja ngantjala wiri, nunkangu ngaiananani jirijiribani
jaurandru kalala jinkila.
7 Lysias juljaia kaparali terti wokarala wiri, ja ninaia ngurula pirnali
ngaianingu marandru dunkalkala wiri.
8 Ja nulu nunkani ngulkuterkanietjani jirijiribala wiri, jinkangu wokara-
terinanto; nunkangundru jundru muntali pratjana ngarala nganai, jundru
nina wontjanani, minandru ngaiani nunkangu ngulkuterkala wapaia.“
9 Juda kanali bakana jenia kaukaubana wonti, ja jatana wonti, jenia
morlalu nganai.
10 Paululu kalabana wonti, mitaia kapakaparali nunkangu marali matja
malka jinkina nulu kaukaubananto: „Ngangau ngani milkila, jidni
tanangupini kana wolarani kilpawoldra marapu kalala kuranietja nganai,
ngani murlali ngakangundru jurajuralkateriai.
11 Jundru jenia jakalkananto, wata morla wirdi ditji marapratjana ja
mandruni nganai, ngani Jerusalemia tarana paraia ngatjila.
12 Bakana tanalia ngana wata mankamankala wiri Godaia pungani
kulnuni ngankamalinani kara, kana wolara patijiritjibanani kara, bakana
wata jaura punga worani, bakana wata ngurani;
13 Tanaia bakana ngandandariai ngakangu morlalu kurala, minandru
tanalia ngakangu karari ngulkuterkala wapaia.
14 Jenia ngato jinkangu morlalu dikai, ngani nunkangupini paltuni, nina
tanalia dikai nguja pilki, ngani ngaperaia ngaiananaia Godani mili ngamai;
ngangau ngato pratjana morlalu ngundrai, mina jirijiribani jaurani ja
Propheta worani dakanala parai;
15 Ja ngato wolkarali kalkani ngamalkai Godani, ninaia bakana tanalia
muntali ngamalkai, narindru jiritjini wokarala nganai, wata windri kana
talkuni, a-ai, bakana tjikatjikani.
16 Jendrania ngato muntali jiglerali ngankai ngara ngaiala ngumu
ngamalkala Godani ja kanani milingeru.
17 Kilpawoldra marapu matja mudana, ngani wokarana paraia kalumilt-
jamiltjarini poto ngakani kana wolarani jinkila, ja bakana poto ngumu.
18 Jendranguta (Priestali) ngana Godaia pungani kilikiri ngankana parai,
wata kana wolarani jela, ja bakana wata maritjinali, Juda kana palpali
Asiandru ngana mankamankana paraia,
19 Tana jinkangu wokarananto ja ngakangu ngulkuterkananto, tanali
ngakangu minakulno ngamalkanani.
20 Tanali ninkida muntali kaukaubananto, mina madlentji tanali
ngakangu mankamankala wiri, ngani kana kaparani terkanani,
21 Kalitakali nunkangupini jaura kulnundru kara, nina ngani maritjila
wiri, ngani tanangu terti terkanani: «Nari jiritjinandru ngani karari
jurangundru kalalaia terkai.»“
22 Felixali jenia ngarana, nulu tanani poto karari worani patana wonti,
ngangau nulu morla talku ngujamana wonti nunkangupini paltundru, ja
nau jatana wonti: „Lysias juljaia kapara ngarinani, ngato jurani poto
ngujamala nganai.“
23 Ja nulu juljaia kaparani jirijiribana wonti, nulu Paulus ngamalka-
nanto, nau manju ngamananto, ja wata nunkani kamaneli kulnujeli
daudauananto nunkani mili nganala kara nunkangu wokarala kara.
24 Ditji palpani ngadani Felix wokarana wonti, Drusilla noani nunkanani
jela, nani Juda widla nganana wonti, ja nulu Paulus karkana wonti, ja nina
Christungu morlalu ngundranandru ngarana wonti.

25 Ja nulu talkulandru, ja ninta pirna ngamanandru, ja kalalandru, nau
wokarala nganai, nunkangu kaukaubanani, Felix japali pantjina wonti ja
kalabana wonti: „Karari wapau; ngato miljaru manju mankamankanani,
ngato jidna nakaldra karkala nganai.“
26 Nulu bakana kalkana wonti, Paululu nunkangu mardatandra jinki-
nanto, nulu nina kurakananto; jendrangundruja nulu nina bakana pota
palpa karkana wonti, ja nunkangu ngankamalina wonti.
27 Kilpawoldra mandruni Portius Festus Felixangu karipaterina wonti;
ja ngangau Felix ngantjana wonti Juda kanandru jurakokani manila, nulu
Paulus kanjangari pungani worani patana wonti.

25

1 Festus mitaia kapakapara ngamala wonina, nau ditji parkulani
Cäsareandru Jerusalemia tarana wonti.
2 Priesta pirnali ja Juda kanaia kaparali nunkangu ngulkuterkana wonti
Paulungundru, ja nina kurukurubana wonti,
3 Ja nunkangundru murla ngatjina wonti, nulu nina Jerusalemia
karkananto, ngangau tanali ngundrana wonti, nina paltuni nari ngankala.
4 Festulu kalabana wonti: Ngato Paulus Cäsareangu ngamalkala nganai,
ja ngani wolja nakanika tikala nganai.
5 „Jendrania“, nau jatana wonti, „kana pirna jurangundru ngakangunto
jela ngarinanto, ja madlentji kulno nunkangupini kanani ngananani, tana
nunkangu ngulkuterkananto.“
6 Nau tanangu jela ditji palpa morla ditji marapratjani matja ngamana,
nau Cäsareaja ngarina wonti, ja ditji kulnuni nau kalala pirini ngamana
ngarina wonti, ja jirijiribana wonti Paulus wokaralkananto.
7 Nau matja wokarana, Juda kana, tana Jerusalemingundru matja
ngarina, nina kapikapina terkana karitjina wonti, ja ngulku marapu ja
pirna Paulungu wokaralkana wonti, ja tanali ngandandarina wonti jenia
morlalu kurala,
8 Nau jurajuralkijiribaterinani: „Ngato wata Juda kanaia jirijiribani
jaurani, ja wata Godaia pungani, ja wata mitaia kaparani madlentji
ngankana warai.“
9 Festulu ngantjana wonti Juda kanandru jurakokani manila, ja
Paulungu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jundru ngantjai Jerusalemia
tarala, ja ngato jinkangu naka nunkangundru kalala jinkinanto?“
10 Paululu kalabana wonti: „Ngani mitaia kaparaia kalala pirini terkala
wapaia, ja ninkida ngato kalala maninanto; Juda kanani ngato wata
madlentji ngankana warai, worderu bakana jundru morlalu ngujamai.
11 Ngani talku panini ngananani, ja madlentji ngankana warai naria,
ngani wata delkiai nari manila, jenia baku ngananani, minandru tanali
ngakangu ngulkuterkai, kanali ngandandariai ngana tanangu wondawon-
dala. Ngani mitaia kaparani karkai.“
12 Jendranguta Festus kana kaparani ngankamalina wonti ja kalabana
wonti: „Mitaia kaparani jundru karkala wapaia, mitaia kaparani jidni
palkananto.“
13 Ditji palpa matja mudana, mitaia kapara Agrippas ja Bernice
Cäsareangu wokarana wonti Festungu mandurila.
14 Pudla ditji marapu naka matja ngamana, Festulu mitaia kaparani
Pauluni poto kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Felix materi kulno
worarana paraia kanjangarila.

15 Nunkangundru Priesta pirnali ja Juda kanaia pinarali, ngani
Jerusalemingu matja wokarana, ngulkuterkana paraia, ja nunkangundru
kalala ngatjina paraia,
16 Tanangu ngato kalabana paraia, Romalaia mangini wata jenia
nganai, kana kulno naria jinkila, wata nulu, nina tanali ngulkuterkai,
nunkani ngulkuterkanietja mudlani ngamalkanani, ja nau munta talku
ngankaterinanto.
17 Tana ninkida matja wokarana, ngato wata kalkana paraia, a-ai, ditji
kulnuni ngani kalala pirini ngamana ngarina paraia ja jirijiribana paraia,
nina materi wokaralkala.
18 Ngulkuetja matja terkakana, tanali wata jeruja nunkangundru
ngulkuterkana paraia, worderu ngato ngundrana paraia,
19 A-ai tanali nunkangu tirijakalkani jaura palpa ngamalkana paraia,
tanani Godani wodatarana ngamanandru, ja Jesu kulnundru, Nauja matja
palina, nunkangundru Paululu morlalu kurana paraia, Nauja tepi nganai.
20 Ngangau ngani nunkangupini wontjanandru ko nganana paraia,
ngani jatana paraia, nulu ngantjai kara Jerusalemia tarala ja naka
jendrangundruja kalala manila.
21 Ngangau Paulus nunkangu parana paraia, nina Augustus ngamalka-
nanto, ngato jirijiribana paraia nina ngamalkala, ngato nina mitaia
kaparani jinpalalu.“
22 Agrippas Festungu jatana wonti: „Ngani bakana wolkareli nganai
ninapini kana ngarala.“ Nau jatana wonti: „Tankubana jundru nina
ngarananto.“
23 Ditji kulnuni Agrippas ja Bernice tjirkatjirkaraterini ngumu marapu-
jeli wokaranani, ja jakalkijiribamalini pirini wirinani juljaia kaparanto, ja
nguraia kana pirnanto, ja Festulu jirijiribanani, tanali Paulus wokaralkana
wonti.
24 Ja Festus jatana wonti: „Mitaia kapara Agrippajai, ja materi pratjana-
jai, jura ninkida ngamai, jura ninkida ninapini najila wapaia, nunkangun-
dru Juda kana wolarali Jerusalemingu, ja bakana ninkida ngana jupana
paraia, ja miritja ngankana paraia, nauja wata tepi ngamananto.
25 Ngato mankamankana paraia, nulia panila ngankana paraia, jendran-
gundruja nulia kalala nari maninanto, ja ngangau nulia muntali Augustus
karkana paraia, ngato ngundrana paraia, ninaia jinpala.
26 Ngato panila morlalu milkila nunkangundru kaparani dakala; jen-
drania ngato ninaia jurangu ja pilki jinkangu mitaia kapara Agrippajai,
wokaralkana warai, ngangau ngato, ninaia matja jinpanani, palpa nga-
malkananto dakala.
27 Ngangau jenia ngakangu tjuru pani jeri nganai, kanjangarila ngulku
panini jinpala.“

26

1 Agrippas Paulungu jatana wonti: „Ngato jinkangu manuni kurala
wapaia jinkangundru munta jatananto.“ Paululu kalabana wonti, ja mara
ngutaterina wonti:
2 „Ngani murlali ngundrateriai, mitaia kapara Agrippajai, ngato Juda
kanaia ngulku pratjanandru karari jinkangu kalabaterinanto.
3 Ngangan jidni ngujamanietja pirna nganai Juda kanaia manginandru
ja tirijakalkijiribamalinandru, jendrangundruja ngani jinkangu ngatjiai,
jundru ngana manjujeli ngarananto.
4 Ngakani tepi kupandru, worderu ngani ngoperandru kana wolarani
ngakanani terti Jerusalemingu ngamanala, Juda kana pratjana milkila;

5 Tanali ngana ngoperandru ngujamai, tana jertapaterinani tinkari
ngankala, ngangau ngani nguja ngurunguru pirnani ngaiananaia Godaia
wodatarana ngamanani wirarina wonti Pharisaiala.
6 Ja karari ngani terkala wapai kalalaia, wolkareli kalkaterinandru
talpadakani jaurani, ninaia Godali ngaperani ngaianani jinkina wonti.
7 Nunkangu kana wolaraia mardu marapratjana ja mandru kalkai
wokarala jiglerali mili ngamanali tinkawirdi ja ditjiwirdi; nunkangupini
wolkareli kalkanandru Juda kanali ngakangu ngulkuterkai, mitaia kapara
Agrippajai!
8 Minandru jura jenia wata morlalu ngundrai, Godali narila jiri-
itjibanani?
9 Ngato muntali ngundrana wonti, ngato Jesuni Nazarethalaia talani
madlentji marapu ngankananto,
10 Jenia ngato bakana Jerusalemingu ngankana wonti, woderi ngato
kulikirila marapu kanjangari pungani widmana wonti, ngato Priesta
pirnandru ngurula matja manina; ja tanali matja nari manina, ngani
«kau» jatana wonti.
11 Ja ngato tanana jaura punga pratjanani pota marapu kalalaia
parumana wonti, ja tanana jupana wonti ngirkibala; ja tiri pirna ngani
tanangu ngura woritalaia tirikaripaterina wonti.
12 Nunkangundru ngani bakana Damaskuja palkana wonti, ngurulali ja
jirijiribani jaurali Priesta pirnandru.
13 Ditji tertini paltuni, mitaia kaparajai! ngato najina wonti praitji
pariwilpandru, morla pirna mintjinani ditji pirnani, ngakangu ja tanangu
ngakangunto mintjina karitjinani.
14 Ngaiana pratjana mitani matja purina, ngato ngaiala kulno Juda kana
talini ngarana wonti ngakangu jatanani: Saulujai, Saulujai! minandru
jidni ngakangu tirikaripateriai? Jenia jinkangu nguru pantjila nganai
dilkani dakala.
15 Ngani jatana wonti: Worana jidni nganai Kaparajai? Nauja jatana
wonti: Ngani Jesus nganai, nunkangu jidni tirikaripateriai.
16 Terkala tarau, ja jinkani tidnali terkakamai, ngangau jendrania ngani
jinkangu wondraterina warai jidna karkala ngamalkijiribanietja ja tinkari
ngankanietja nunkangupini, mina jundru najina warai, ja nunkangu,
minani ngani jinkangu morla wondraterila nganai;
17 Ngato jidna kulkala nganai kana wolarandru ja kana kondru, tanangu
ngato jidna jinpala nganai;
18 Tanani milki tjenmibala, tanana ngalpurandru praitjani, ja kutjia
ngurulandru Godangu karitjimalkala, tanali madlentji kalinganila ja
maratunka maninanto kulikirilani jela, ngakangu morlalu ngundranali.
19 Jendrangundruja, mitaia kapara Agrippajai! ngani pariwilpaia
mudlani wata delkina wonti,
20 A-ai, ngopera ngato tanangu Damaskungu, ja Jerusalemingu ja Judaia
mitani paruparu, ja bakana kana koni, ngantjani jaura kaukaubana wonti,
tana madlentjandru karitjinanto Godani, ja karitjinaia ngankana ngumu
ngankananto.
21 Jendrangundruja Juda kanali, ngani Godaia pungani ngananani,
ngana patana wonti, ja ngundrana wonti, ngana nari ngankala.
22 Ngangau Godali ngakangu marangokana wonti, ngani terkala wapaia
nunkangupini ditjielu, ja ngato tinkari ngankai wakani ja pirnani, ja
ngani panila jatai, windri jenia mina Prophetali kaukaubana wonti, mina
morlalu pantjila nganai, ja Mosili talpadakana wonti:

23 Ghristus ketjaketjananto ja ngoperaetja ngananto nari jiritjinandru, ja
Nulia praitji kaukaubananto kana wolarani ja kana koni.“
24 Nulu tananapini jaurali kalabanani, Festus ngaiala pirnali jatana
wonti: „Paulujai, jidni jirijiri, kiri pirnali jidna jirijiri ngankai.“
25 Nau jatana wonti: „Ngani wata jirijiri, Festus ngumu pirnajai, a-ai,
ngani jaura morlalula ja tjuru ngumula jatai.
26 Ngangau mitaia kaparali tananapini morlalu ngujamai, nunkangu
ngato bakana manubakujeli kaukaubai; ngangau ngato morlalu ngundrai,
nunkangupini pratjanandru, nunkangu panila kurukuru nganai, ngangau
naupini wata kurukuruni pantjinala.
27 Jundru Prophetani morlalu ngundrai, mitaia kapara Agrippajai?
Ngato milkila, jundru morlalu ngundrai.“
28 Agrippas Paulungu jatana wonti: „Ngampu jundru ngana karkarkai
Christula pantjinanto.“
29 Paulus jatana wonti: „Ngani Godani ngatjinanto, wata windri
ngampu, a-ai, morlalu; wata windri jidni, a-ai, pratjana, tanali ngana
karari ngarala wapaia, jenipara pantjinanto ngakangu jeribaka, kalitakali
tanapini workamandrani.“
30 Nau jenia matja jatana, mitaia kapara ja mitaia kapakapara ja Bernice,
ja tana tanangunto jela ngamani, terkala tarana wonti.
31 Ja tana matja tjirina tarana, tana ngankamalina wonti ja jatana wonti:
„Nulupini kanali wata madlentji ngankana warai naria kara kanjangaria
kara.“
32 Agrippas Festungu jatana wonti: „Nulupini kana kurakananto, nulu
wata mitaia kapara karkanani.“

27

1 Nulu matja kurana, ngaiana Italiaja pararananto, tanali Paulus ja
kanjangarila palpa morla juljaia kapara kulnuni jinkina wonti, tala
nunkani Julius, Augustuni julja wolarandru.
2 Ngaiana bota kulnuni Adramyttandru matja wirina, naupini Asiani
dirkalawirdi nguralu nguralu palkingananto, ngaiana palkana kurana
wonti; ja ngaianingu jela Macedoniala Aristarchus Thessalonichundru
nganana wonti.
3 Ja ditji kulnuni ngaiana Sidoningu pararana wonti. Ja Julius Paulungu
murlali nganana wonti, ja nunkangu manuni kurana wonti nunkani
kamanelini wapananto, tanali nina ngankingankijiribananto.
4 Ngaiana nakandru matja palkana kurana, ngaiana Cypern dirkalawirdi
karitjina wonti, ngangau watara ngaianangunkari ngakana wonti.
5 Ja ngaiana panto pirnani Ciliciawirdi ja Pamphyliawirdri matja
palkingana, ngaiana Myrangu Lycieni wokarana wonti.
6 Naka juljaia kaparali bota kulno Alexandriendru mankamankanani,
naupini Italiaja palkanani, nulu ngaianana nunkangupini kurana wonti.
7 Ngaiana ditji marapuni mankali wapana wonti, ja ngampu wata
Knidulu wokarana wonti, ja ngangau watara ngaianangunkari ngakana
wonti, ngaiana Kretani ngarinalu palkana wonti Salmonenkari.
8 Ja ngaiana mankali nunkangu wiringanani, ngaiana piri kulnuni
wokarana wonti, tala nunkani Pararanipiringumu, nunkangu karakara
Lasäa ngura parana wonti.
9 Ngangau miljaru wirdi matja mudana, ja botali wapana matja pirinti
nganana, ja ngangau bakana milja ngamani ditji matja mudana, Paululu
kurukurubana wonti,

10 Ja tanangu jatana wonti: „Materi worajai, ngato najiai, wapani
ngirkibanali ja tintana pirnali pantjila nganai, wata windri potuja ja
botaia, a-ai, bakana ngaianani tepia.“
11 Juljaia kaparali botaia karitjimalkani pitaia materani ja botaia
kaparani morla morlalu ngundrana wonti nunkangu, mina Paulus jatana
wonti.
12 Ngangau naupini bota pararani piri wata ngumu nganana wonti
naka kilpawirdi terkala, morla marapujeli ngundrana wonti nakandru
wapala, tana Phönixingu kara wokarananto naka kilpawirdi parala,
naupini Kretaia bota pararani piri nganai, ja kunankarijendakarani terti
ja tidnankarijendakarani terti parai.
13 Ngangau watara malti kunaukarindru wokaranani, tanali ngundrana
wonti, tanani ngundrani morlalu nganai, ja tanali manakirra pirna
dukarana wonti, ja morla karakara Kretawirdi wapana wonti.
14 Wolja watara wondru tanangu ngakana wonti, nina tanali dikai
tidnankaratiriwa terti.
15 Nulu bota ngadadikibanani, ngangau nau ngandandarina wonti
watarani tertapaterila, ngaiana nina worani patana wonti ja manuni
kurana wonti ngaianana tertabala.
16 Ngaiana watiwati kulnuni, tala nunkani Klauda, matja karakara
wokarana, ngaiana ngampu ngandandarina wonti bota waka patala.
17 Tanali nina matja taralkana, tanali marangokani poto patana wonti, ja
bota karana wonti; ja ngangau tana japali pantjina wonti Syrtingu wiriati,
tanali wataraia kati ngarilkana wonti, ja jeruja wapana wonti.
18 Ngangau ngaiana watara pirnandru pirna ketjaketjana wonti, tanali
ditji kulnuni wapalkani poto worana wonti,
19 Ja ditji parkulani ngaiana muntali marali botala poto worana wonti.
20 Ngangau ditji marapuni wata ditji pirna ja wata ditji waka mintjina
wonti, ja wata watara wakali ngaianana jupana wonti, jeruja ngaiana
kulkani ngaianani tintaterina wonti.
21 Ngaiana matja miljaru wirdi wata tajina, Paulus tanangu terti
terkakana wonti ja jatana wonti: „Materi worajai! jura ngana ngaranani
ja wata Kretandru wapanani, ngaiana jenia ketjaketjana ja tintana wata
ngamalkanani.
22 Ja karari ngato jurana kurukurubai, jura burka ngururinanto,
ngangau wata kulnujeli jurangundru tepi tintala nganai, a-ai, windri bota.
23 Ngangau nunkangupini tinkani Godaia angela kulno ngakangu
terkana warai, nunkangu ngani nganai, ja nunkangu ngani mili ngamai;
24 Nau jatana wonti: «Wata japali nganau, Paulujai! mitaia kaparani
jidni terkananto; ja mai, Godali jinkangu pratjana jinkina warai, tanaia
jinkangu jela palkai.»
25 Jendrangundruja burka ngururianau, materi worajai! ngato Godangu
morlalu ngundrai, jenia jeruka pantjila nganai, worderu nau ngakangu
jatana warai.
26 Watiwati kulnuni ngaiana palantraterinanto.“
27 Tinka marapratjana ja mandru mandru matja wokaranani, ngaiana
Adria panto pirnani tjautjau wirarinani, botaia kanali tinka tertini
ngundrana wonti mita karakarariai.
28 Ja tanali ngarilkani marda matja worana, tanali tindipitiwirdi
marapratjana pota mandru mankamankana wonti; tanali ngalje morla
wapanani, ja nakaldra woranani, tanali tindipitiwirdi marapratjana ja
mara wora mankamankana wonti.

29 Ja ngangau tana japali pantjina wonti marda taldrani dakateriati,
tanali bota pitindru manakirra pirna mandru ja mandru worana wonti,
ja ngantjana wonti nguramarananto.
30 Botaia kanali wontinani botandru puntila, ja bota waka ngarilkanani
ja jedibanani, tanali botaia mudlandru manakirra worananto,
31 Jendranguta Paulus juljaia kaparani ja juljaia wolarani jatana wonti:
„Tanapini wata botani ngamanani, jura ngandandarinani kulkani nga-
mala.“
32 Ngadani julja wolarali botala jinka wirri wokaribana wonti, nau
purina ngarinanto.
33 Nguramarananilu Paululu pratjana kurukurubana wonti tanali buka
tajinanto, ja nau jatana wonti: „Karari ditji marapratjana ja mandru
mandrula nganai, jura matja kalkai ja milja ngamai, ja panila tajina warai.
34 Jendrangundruja ngato jurana kurukurubai buka manila, ngangau
jenia jurani kulkani nganai; ngangau wata kulnujeli jurangundru para
kulno mangatandrandru tintala nganai.“
35 Nau jenia matja jatana, nulu buka patana wonti, ja Goda jurakokana
wonti tanangu mudla pratjanani, ja nulu nina wokaribana wonti ja
wonina wonti tajila.
36 Tana pratjana burka nguررina wonti ja bakana buka tajina wonti.
37 Ngaiana pratjana botani mungara 276 nganana wonti.
38 Tana bukali matja jerturina, tanali bota morla ngaua ngankana wonti,
ja buka tandra ngapani worana wonti.
39 Matja nguramaranani, tanali nina mita wata ngujamana wonti: ja
tanali kaiari najina wonti dirkala putanto, nunkangu tanali ngundrana
wonti bota tertapala, tana ngurunguru ngananani.
40 Ja tanali manakirra pirna matja dukarana, tanali tanana ngapani
worana ngarina wonti, ja tanali tertapani pitaia workamantraterinani
walto ngankana wonti; ja tanali botaia kati pirna pirakana wonti wataraia,
ja nina dirkalankari taralkana wonti.
41 Tana piri kulnuni wokarana wonti, woderi banki wulangu ngapa
parana wonti, ja tanali nina bota palandraterina ngankana wonti; ja botaia
mudla nguru parana wonti wata tiringana, ja botaia piti palandraterina
wonti mandikilaia ngurulali.
42 Julja wolarali warawarapana wonti kanjangarila nari ngankala, kulno
tarakaiati ja puntiati.
43 Juljaia kapara, nau jertapaterina wonti Paulus tepi ngamalkala, ngun-
drani tanani ngandrawalkana wonti ja jirijiribana wonti, tananapini kiri
ngananani tarakala, ngopera ngapani ngarinanto ja mitaia tarakananto,
44 Ja palpa pita maruni palpa bota buruni. Ja jeruja pantjina wonti,
pratjana mitani tepi wokarana wonti.

28

1 Ja ngaiana tepi matja dunkana, ngaiana ngarana wonti, naupini
watiwati Melite nganai.
2 Ja kana tula ngaianangu wata ngalje murlali nganana wonti; ngangau
tanali turu japina wonti, ja ngaianana pratjana patana wonti talarandru
nau godanani ja kilpandru.
3 Paululu juku marapu kampanani turuni kurala, wiparu turundru
dunkana wonti, ja nunkani marani matantarina wonti.

4 Kana tulali nina wiparu nunkani marani warukanani najinani, tana
ngankamalina wonti: „Morlalu naupini kana naria nandranietja nganai,
ngapandru matja tepi dunkana, kalalali ninaia wata tepi kurakai.“
5 Nulu nina nganti turuni kantikantina wonti, ja nunkangu wata
madlentji pantjina wonti.
6 Tanali kalkana wonti, nau kimarinanto kara nurujeli nari purinanto
kara. Tanali wirdi kalkanani ja najinani, nunkangu wata madlentji
pantjinani, tanali ngundrana karitjimalkana wonti ja jatana wonti, nauja
Goda nganai.
7 Nunkangupini pirini karakara watiwatia kaparali, tala nunkani Pub-
lius, mita ngamalkana wonti; nulupini ngaianana patana wonti, ja ditji
parkulu murlali ngamalkana wonti.
8 Jendrangundruja Publiuni ngaperi muntja turuturujeli ja kudna
tjuranali pararana wonti; nunkangu Paulus wirina wonti ja ngatjina wonti,
ja nunkangu mara kuraterina wonti, ja nina tepi ngankana wonti.
9 Jenia matja pantjinani, bakana watiwatila morla, tanali muntja
ngamalkanani, wokarana wonti, ja tepi manina wonti.
10 Tanalipini ngaianangu bakana pirnala marapujeli pirna ngundrana
wonti; ja ngaiana nakaldra wapanani, tanali ngaianangu kurana wonti,
mina ngaiana ngamalkananto.
11 Pirra parkulani ngaiana Alexandria botali wapana wonti, nau
watiwatini kilpawirdi pararana wonti, nunkangupini mudlamalkanto:
„Dioskorala.“
12 Ja ngaiana Syrakusungu wokaranani, ngaiana naka ditji parkulu
ngamana wonti.
13 Nakandru ngaiana worku karitjina wonti ja Rhegiumingu wokarana
wonti; ja ditji kulnuni kunankarindru watara ngakanani, ngaiana ditji
mandrulani Puteolingu wokarana wonti.
14 Naka ngaiana ngatata mankamankana wonti, tana ngaianangu
ngatjina wonti, ditji mara wora ja mandru tanangu jela ngamala; jeruja
ngaiana Romangu wokarana wonti.
15 Ja nakalali ngatatajeli, ngaianangundru matja ngarana, dunkana
wonti ngaianangu mandurila Appia Forungulu ja Trestabernängulu.
Paululu tanana matja najina, nulu Goda jurakokana wonti, ja burka
ngururina wonti.
16 Ngaiana Romangu matja wokarana, juljaia kaparali kanjangarila
kapara pirnani jinkina wonti; Paulungu nulu manuni kurana wonti pilki
ngamananto julja kulnunto, nulu nina ngamalkijiribananto.
17 Jendranguta ditji parkulani Paululu Juda kana pirna karkana mapana
wonti. Tana matja mapaterina, nau tanangu jatana wonti: „Materi ja
ngatata worajai! ngato wata madlentji ngankana warai kana wolarani ja
ngaperaia manginani, ja tanali ngana dupudupu Jerusalemingu Romalani
marani ngulkujeli jinkinala.
18 Tanalipini ngana ngaranani ja jertapaterinani ngana kurakala, ngan-
gau wata madlentji ngakangu parana wonti, ngato kalala nari maninanto.
19 Ngangau Juda kanali tjakakana wonti, ngani ngandandarina wonti
pilki ngankala windri mitaia kaparani karkala, wata jeruja, ngato ngakani
kana wolarani ngulkuterkananto.
20 Nunkangupini potundru ngani ngatjina warai jurana najila ja ju-
rangunto ngankamalila; ngangau Israelaia kalkanandru ngato ninapini
kanjangari ngamalkai.“

21 Tana nunkangu jatana wonti: „Ngaiani wata dakani jaura jinkangundru Judaiandru manina warai, ja wata ngatata kulno wokarana warai, jinkangundru madlentji kaukaubala kara jatala kara.
22 Ngaiani ngantjai jinkangundru ngarala, mina jundru ngundrai; ngangau nunkangupini ngujandru ngaiani milkila, tanali paruparu nunkangu tjakakai.“
23 Tanali ditji kulno matja kurana, jendranguta morla marapu nunkangu pungani jurborina wonti. Tanangu nulu Godaia milila mildiri ngankana wonti, ja tinkari ngankana wonti, ja Jesungundru kaukaubana wonti Mosini jirijiribani jaurandru ja Prophetandru, tankubanandru kalkaurajelu.
24 Ja palpali jenia morlalu ngundrana wonti, mina nau jatana wonti, ja palpali wata morlalu ngundrana wonti.
25 Ja tana kulnulu kulnulu nganingana puntinani, Paulus tanangu jaura kulno jatantina wonti: „Ngumu Jaolali Jesaiali Prophetali ngaianani ngaperani kaukaubana wonti
26 Ja jatana wonti: Wapau tanangupini kana wolarani ja jatau: Talpali jura ngarala nganai, ja bulu ngujamala nganai, ja najina jura najila nganai, ja bulu najila nganai.
27 Ngangau tanapini kana wolaraia ngara mani pirna pantjina warai, ja talpali tanali bulu ngarai, ja tana milki butju ngankateriai, tanali milkieli wata najinanto, ja talpali wata ngarananto, ja ngarali wata ngujamananto, ja wata karitjinanto, ngato tanana tepi ngankananto.
28 Jura ngujamanau, Nulia Godaia murla kana koni jinpana warai; tanali nina ngarala nganai,“
29 Nau jenia matja jatana, Juda kana puntina wonti, ja jaurandru pirna jatamalina wonti.
30 Paulus kilpawoldra mandruwirdi nunkani pungani ngamana wonti, ja nulu pratjana patana wonti, tana nunkangu wirina wonti,
31 Ja nulu Godaia milila kaukaubana wonti, ja Kaparandru Jesus Chritungundru ngujangujara jinkina wonti, manubakujeli ja ngandrawalkani panini.

Pauluni Dakani-Jaura Romalani.

1 Paulus, Jesuni Christuni mili, Apostel matja karkana, ninaia Nulia
mulkana wonti Godaia ngantjani jaurundru,
2 Ninapini Nulia ngopera talpadakana wonti Prophetali nunkanali jaura
kulikirini,
3 Nunkani Ngatamurandru, Nauja Davidani ngatamurandru dankana
wonti palkujeli,
4 Ninaia Nulia kurana wonti Godaia Ngatamura ngurulani nganala Jaola
kulikirilali naria jiritjinandru, Jesus Christus ngaianani Kaparandru,
5 Nunkangundru ngaiani manina wonti manju ja Apostel ngamalkijirib-
ani morlalu ngundrani pankinaia kana ko warupotuni, nunkani talaia;
6 Tanangundru bakana jura Jesuni Christuni kalkalkanila nganai:
7 Pratjanani Romala nakalani, Godaia ngantjalu wolarani, karkani
kulikirilani: Manju jurangu nganaiatimai, ja murla Goda ngaianani
Ngaperandru ja kapara Jesu Christungundru.
8 Ngopera ngato Goda ngakani Jesungu Christungundru jurakokala
wapaia jurangu pratjanandru, ngangau jurani morlalu ngundrani tinkari
pantjiai mita maruni.
9 Ngangau tinkari ngankanietja ngakani Goda nganai, nunkangu ngani
mili ngamai ngakani jaolani nunkanaia Ngatamuraia ngantjani jaurani,
worderu ngato jurana milingeru ngundrai,
10 Ja milingeru ngatjinali ngakanali wonki ngatjiai, ngato pota kulno
Godaia jertapaterinani manjurinanto jurangu wokarala.
11 Ngangau ngani wolkareli nganai jurana najila, ngangau ngato jurangu
Joalaia manjuja poto palpa jinkinanto jura ngururinanto;
12 Nulupini wondrai, jurangunto jela ngamalkijiribamalinanto nga-
iananali morlalu ngundranali, juranali ja ngakanali.
13 Ngani wata jertapateriai jurangu kurukurumalkala, ngatata worajai,
ngato pota marapu ngundrana warai jurangu wokarala, — ja kararielu
ngato ngandrawalkana warai — ngangau ngato tandra palpa bakana
jurangu ngamalkananto, worderu bakana kana koni paruparu.
14 Griekalani ja bakana tulani, kirini ja patipatini ngani wilpa nganai.
15 Jeruja ngani munta jertapateriai bakana jurangu, tanangu Romani,
ngantjani jaura kaukaubala.
16 Ngangau ngani wata nintali nganai Christuni ngantjani jaurandru;
ngangau nauja Godaia ngurula kulno nganai kulkanilaia pratjanani, tanali
morlalu ngundrai, ngopera Juda kanani ja bakana Griekalani.
17 Ngangau Godaia talkula nunkangu tinkari pantjiai morlalu ngun-
dranandru morlalu ngundrania, worderu bakana dakanala parai: „Talku-
lali morlalu ngundranandru tepirila nganai.“
18 Ngangau Godaia tiri pariwilpandru tinkari uganai kanaia Godaia
ngankana panini ja talku ngankana panini pratjanani, tanali morlaluta
talku ngankana panieli ngandrawalkai,
19 Jendrangundruja, ngangau Godaia ngujamani tanangu tinkari nganai,
ngangau Godali jenia tanangu tinkari ngankana wonti.
20 Ngangau tanali nunkani kurukuru mita pantjinandru nunkani
ngankanani kantji jeribaka najiai: Nunkani nguralia ngurula ja bakana
nunkani Godala, ngangau tana wata jatajatalkaterini ngamalkananto,

21 Jendrangundruja, ngangau tanali Goda matja ngujamana, ninaia
wata Goda jeribaka pirna ngankanala kara, jurakokanala kara; a-ai, tana
tanani ngundranani tjautjau pantjinala, ja tanani ngara patipati ngalpuru
pantjinala.
22 Tana pirna ngundraterinani kiri nganala, tana jirijiri pantjinala,
23 Ja tanali nguralia Godaia pirnala karitjimalkanala mudlaia mudla-
malka jeri mudani kanandru, ja paiandru, ja tidna mandrumandruja
ngantindru, ja tjutjundru.
24 Jendrangundruja Godali tanana bakana jinkinala tanani ngaraia
milkirinani murumuruja; ngangau tana munta palku ninta pani ngank-
jiribamalinala:
25 Tana Godaia morlaluta karitjimalkijiribamalinala jedinaia, ja tana
pirna ngundranala ja mili ngamanala pantjimani potuni Pantjimanipir-
nangu, nunkangu pirnala nganaiatimai ngurali. Amen.
26 Jendrangundruja Godali tanana jinkinala ninta pania milkirinaia. Ja
tanani widlali karitjimalkanala danimalini talku wata talkuja.
27 Jeruja bakana materali, widlani danimalini talku worani patanala,
ja jerkijiribamaninala tanani milkirinani, ja materali ninta pani ngank-
jiribamalinala, ja kalala talku tanani tjikatjikandru muntali maninala.
28 Ja worderu tanali Goda wata pirna ngundranala ninaia ngujamanali
patala, jeruja Godali tanana jinkinala ngundrana bakuja jenia ngankala,
mina wata talku nganai.
29 Tana manamiri nganai talku ngankana panieli, palakantjieli,
tjikatjikajeli, ngukingukipaterinali, madlentjali, milkirina manamirieli,
nari nandranali, jatamalinali, jedibanali, ngajingajirinali,
30 Talpawonkijiribamalinietja, kuringulkuterkanietja, Goda ngirkibani-
etja, ngirkibanietja, pirna ngundraterinietja, kaukaubaterinietja, madlen-
tji ngundranietja, ngaperani ja ngandrini delkinietja,
31 Patipatietja, jaura wokaribanietja, ngantjani panietja, dilpanietja,
watakalumiltjamiltjarinietja.
32 Tanali Godaia talkula ngujamai: Tanali jenia ngankai kalala nari
maninanto; tanali wata windri jenia ngankai, a-ai, tanali bakana tanana
talku dikai, tanali jenia ngankai.

2

1 Jendrangundruja jidni ngandandariai jatajatalkaterila, kanajai,
worana jidni nganai, nau kalala ngundrai; ngangau nunkangu, minani
jundru nguruni kalala ngundrai, jundru muntali kalala ngankateriai;
ngangau jundru jenia muntali ngankai, jidni kalala kuranietjajai!
2 Ngaiani milkila, Godaia kalala morlalu nganai tanangu, tanali jenia
ngankai.
3 Jundru jeruja ngundrai, kanajai, jundru tanangu kalala ngundrai,
tanali jenia ngankai, ja tanangu jeribaka jundru muntali ngankai, jidni
Godaia kalalandru japa mindrila nganai?
4 Jundru nunkanaia ngumulaia ja nunkanaia manjulaia ja nunkanaia
kalkanilaia pota pirna waka ngundrai kara, ngangau jundru bulu nguja-
mai, Godaia ngumulali jidna madlentjandru karitjinaia parumai?
5 Jinkani ngurungurundru, ja jinkani ngara burkali panindru jundru
muntali tirila kampai tirinaia ditjia, ja Godaia kalala wondraterinaia ditjia,
6 Nulia pratjanani kalala jinkila nganai tanani ngankanandru.
7 Tanangu, tana wonki nganai ngaukana ngumuni, ja ngurala ja pirnala
ja mudani panila wontiai: Tepi ngurali;

8 Tanangu, tanali ngara kaldri nganai, ja morlalulani delkiai, ja
ngankana talku panini wodatarana ngamai: Tiri ja manju pani.
9 Ketjaketjana ja japa kana mungara pratjanani, tanali madlentji
ngankai; ngopera Juda kanani ja bakana Grieka kanani;
10 Ngurula ja pirnala ja murla pratjanani, tanali ngumu ngankai;
ngopera Juda kanani ja bakana Grieka kanani.
11 Ngangau Godali kana mudla wata ngundrai.
12 Ngangau jeruntjajeli jirijiribani jaura panini madlentji ngankana
warai, tana bakana jirijiribani jaura panini tintaterila nganai; ja jeruntjajeli jirijiribani jaurantali madlentji ngankana warai, tanali bakana
jirijiribani jaurali kalala manila nganai.
13 Ngangau wata jirijiribani jauraia ngaranietja Godani talku nganai,
a-ai, jirijiribani jauraia ngankanietja talku pantjila nganai.
14 Ngangau kana kojeli, tanali jirijiribani jaura pani ngamalkai, muntali
jirijiribani jauraia ngankana ngankanani, jeruja tanapini, tanali wata
jirijiribani jaura ngamalkai, munta jirijiribani jaura nganai,
15 Ngangau tanali wondrai, jirijiribani jauraia ngankana tanangu
ngarani dakana parai, ja bakana tanani ngaraia ngaialali jenia jela
tinkari ngankai, ja bakana tanani ngundrani ngulkuterkijiribamaliai ja
jurajuralkijiribamaliai.
16 Nunkangupini ditjini, Godali kanaia kurukurulani kalala jinkila
nganai, Jesu Christujeli, ngakani ngantjani jaurandru.
17 Mai, jundru tala ngamalkai „Juda kana“ ja jirijiribani jaurani ngara
ngamai, ja Godandru jurakokateriai,
18 Ja nunkani jertapaterina ngujamai, ja ngangau jidni jirijiribani
jaurandru ngujangujara manina, jundru wontjai mina morla ngumu
nganai ngankala;
19 Ja muntali morlalu ngundrai butjuja paltowondranietja nganala, ja
praitji tanangu ngalpurani,
20 Patipatia pirna ngankanietja, ja koja ngujangujara jinkinietja, ngangau
jundru ngujangujamanaia ja morlalulaia malka jirijiribani jaurani ngamalkai.
21 Jundru kulnuni ngujangujara jinkiai, ja muntali wata ngujangujara
jinkiteriai? Jundru jaura jinkiai: Wata kurieli maniamai, ja jundru kurieli
maniai?
22 Jidni jatai: Wata pinta wokaribamai, ja jundru pinta wokaribai? Jidni
muramurandru dulkumarai, ja Godangundru watawatali maniai, mina
nunkani nganai?
23 Jundru jirijiribani jaurandru pirna ngundrateriai, ja Goda jirijiribani
jauraia dankaranali waka ngundrai?
24 Ngangau „jurangundru kana kojeli Godaia tala ngirkibai,“ worderu
dakanala parai.
25 Ngangau karuwalila ngumu nganai, jidni jirijiribani jaurani pankinani; jidni Godaia jirijiribani jauraia dankaranietja ngananani, jinkani
karuwalila karuwalila pani pantjina warai.
26 Karuwalila pani jirijiribani jauraia talkula ngamalkanani, nunkani
karuwalila pani wata nunkangu karuwalila pantjila nganai?
27 Ja jenipara karuwalila pani, nau jirijiribani jaura ngamalkanani, jinkangu kalala jinkila nganai, ngangau jidni jaura malkanto ja
karuwalilanto jirijiribani jauraia dankaranietja nganai.
28 Ngangau wata naupini Juda kana nganai, nau tokuni Juda kana
nganai; ja nau wata karuwalila nganai, nau palkuni pantjiai,

29 A-ai, naupini Juda kana nganai, nau mandrani jenipara nganai, ja
ngaraia karuwalila Jaolali pantjiai, wata jaura malkali, nina wata kanali
jurakokai, a-ai, Godali.

3

1 Mina Juda kanali morla ngamalkai kara, minani karuwalila ngumu
nganai kara?
2 Kau, marapu, nguja pratjanani. Ngopera, ngangau tanali manina
wonti, mina Godali kaukaubana wonti.
3 Ngangau jenia baku nganai, palpa matja gilbarinani; tanani gilbarinali
Godaia morlaluta palimananto?
4 A-ai! jenia parananto: Goda morlalu nganai, ja kana warupoto jedikan-
tji; worderu dakanala parai: „Jidni jinkani jaurali talku pantjinanto, ja
kalala maninani Jundru kalalu ngankananto.“
5 Ngaianani talkula pani Godaia talkula wondraterinani, mina ngaiani
jatananto? Goda talkula pani nganai kara, Nauja tiririnani? Kana jeribaka
ngani jatai.
6 A-ai! worderu Goda ngurunguru nganananto mitalani kalala jinkila?
7 Ngangau Godaia morlaluta ngakani jedinali manamiri pantjinani
nunkani pirnalaia; minandru ngato ngadani kana madlentjali jeribaka
kalala maninanto?
8 Ngaiani wata jeruja ngankananto, worderu tanali ngaianina ngirk-
ibai, ja worderu palpa jatai, ngaiani kaukaubai: „Ngaiani madlentji
ngankananto, ngangau ngumula dunkananto“? Tanani kalala talku
nganai.
9 Mina karari? Ngaiani ngumula morla ngamalkai? Pani. Ngangau
ngaiani ngopera wondrana warai, Juda kana ja Grieka kana pratjana
madlentjani ngamai.
10 Worderu dakanala parai: „Wata kulno talku nganai, a-ai, wata kulno.
11 Wata kulno kiri nganai, wata kulnujeli Goda wontila wapaia.
12 Pratjana delkina warai, pratjana madlentji pantjina warai. Wata kulno
nganai, nulu ngumu ngankai, a-ai, wata kulno.“
13 „Tanani jerkala narikutu nganai, tanali talieli jedibai.“ „Wiparaia
naria kaldri tanangu manamimini parai.“
14 „Tanani mana jaura madlentjali ja kaldrieli manamiri nganai.“
15 „Tanani tidna mindriai kumari nangala;
16 Tjautjau ja ketjaketjana tanani paltuni nganai;
17 Ja murlaia palto tanali wata ngujamana warai.“
18 „Godangundru japali wata tanangu milkini nganai.“
19 Ngaiani milkila, pratjana, mina jirijiribani jaura jatai, jenia nauja
tanangu jatai, tana jirijiribani jaurani ngamai; ngangau mana pratjana
ngapurinanto, ja mita maru Godangu wilpanto nganananto.
20 Ngangau jirijiribani jauraia ngankanandru palku pani nunkangu talku
pantjila nganai; ngangau jirijiribani jaurandru madlentjaia ngujamana
wokarai.
21 Karari jirijiribani jaura panini Godaia talkula tinkari pantjina warai,
nina jirijiribani jaurali ja Prophetali morlalu kurai:
22 Godaia talkula Jesungu Christungu morlalu ngundranali pratjanani ja
pratjanaia nganai, tanali morlalu ngundrai, ngangau pilkipilki wata parai,
23 Ngangau pratjanali madlentji ngankai, ja Godaia pirnala wata nga-
malkai,

24 Jeruja tana talku pantjiai baku nunkani manjujeli kulkanandru, nau
Jesungu Christungu nganai.
25 Ninaia Godali kurana wonti murlali ngankana poto ngumu morlalu
ngundranali nunkani kumarani, nunkani talkula wondraterila, ngangau
madlentji, ngopera matja pantjina, bulu najinanto Godaia manjuni.
26 Nunkani talkula karari miljarani wondraterila; Nauja munta talku
ngananantо, ja nina talku ngankananto, nulu Jesungu Christungu morlalu
ngundrai.
27 Woderi jurakokaterina nganai? Nauja mudai. Mina jirijiribani
jaurali? Ngankanaia? A-ai, windri morlalu ngundranaia jirijiribani
jaurali.
28 Ngaiani ngundrai, kana talku pantjiai morlalu ngundranali, wata
jirijiribani jaura ngankanali.
29 Goda kara windri Juda kanaia Goda nganai? Ja wata Nauja bakana
kana koja? Kau, bakana kana koja;
30 Goda windri Kulno nganai, Nulia talku ngankai karuwalilali morlalu
ngundranali, ja karuwalila panieli morlalu ngundranali.
31 Ngaiani jirijiribani jaura worarai morlalu ngundranali? A-ai, ngaiani
jirijiribani jaura terkibai.

4

1 Mina ngaiani jatananto, Abraham ngaperi ngaianani patana wonti
palkujeli?
2 Abraham talku pantjinani ngankanali, jeruja nau jurakokaterinanto,
kalitakali Godangu.
3 Ngangau mina Godaia jaura jatai? „Abrahamali Godangu morlalu
ngundrana wonti, ja jenia Nulia nunkangu talkulani ngokana wonti.“
4 Nunkangu, nulu ngankanandru (kalala ngundrai,) nulu kalala manila
nganai wata manjundru, a-ai, jutjulandru;
5 Nunkangu, nulu wata ngankanandru (kalala) ngundrai, windri morlalu
ngundrai nunkangu, Nulia kana Goda panini talku dikai, nunkangu Nulia
nunkani morlalu ngundrana talkulani ngokala nganai.
6 Worderu bakana Davidali kanaia tepijurakokani jatai, tanangu Godali
talkula ngokai ngankana panini:
7 „Murlalipirna tanapini nganai, tanangu Nulia ngankana talku pani
worana warai, ja tanangu Nulia madlentji walpadakana warai;
8 Murlalipirna naupini kana nunkangu kapara madlentji wata ngokai.“
9 Naupini tepijurakokani karuwalilani parai kara, bakana karuwalila
panini kara? Ngangau ngaiani jatai: Nulia Abrahamani morlalu ngun-
drana talkulani ngokana wonti.
10 Worderu Nulia nina nunkangu ngokana wonti? Nau karuwalilani
nganana wonti kara, karuwalila panini kara? Wata karuwalilani, a-ai,
karuwalila panini.
11 Ja malka nulu manina wonti karuwalilaia morlalu ngundranaia,
malka morlalu talkulaia, nina nulu karuwalila panini ngamalkana wonti,
ngangau nau ngaperi ngananantо tanangu pratjanani, tanali morlalu
ngundrai karuwalila panini, ngangau Nulia bakana tanangu talkula
ngokananto.
12 Ja bakana karuwalilaia ngaperi, wata windri tanani, tana karuwalila
nganai, a-ai, bakana tanani, tana ngaianani ngaperaia Abrahamani
tidnani karipateriai morlalu ngundranani, nina nulu karuwalila panini
ngamalkana wonti.

13 Ngangau wata jirijiribani jaurali Abrahamangu kara nunkani
ngatamurani kara talpadakani jaura pantjina wonti, nau mita maruja
maratunka maninietja nganananto, a-ai, morlalu ngundranaia talkulali.
14 Ngangau tana jirijiribani jaurandru maratunka maninietja ngananani,
ngadani morlalu ngundrana baku nganai, ja talpadakani jaura mudana
warai.
15 Ngangau jirijiribani jaurali tiri ngankai, ngangau woderi jirijiribani
jaura pani nganai, naka bakana dankarana pani nganai.
16 Jendrangundruja: Talkula morlalu ngundranandru wokarananto,
ngangau nau manjundru nganananto, ja talpadakani jaura ngurunguru
parananto mili pratjanani, wata windri nunkangu, nau jirijiribani jau-
randru, a-ai bakana nunkangu, nau Abrahamani morlalu ngundranandru
nganai, nau ngaiananaia pratjanaia ngaperi nganai.
17 Worderu dakanala parai: „Kana wolara marapuja ngaperi ngato
jidnana kurana wonti,“ Godangu, nunkangu nulu morlalu ngundrana
wonti, Nulia narila tepi ngankai, ja nina pani ngananani karkai, kantji
ngananani jeribaka.
18 Ja nulu kalkanandru kalkanaia morlalu ngundrana wonti, ngangau
nau kana wolara marapuja ngaperi pantjinanto, nunkangupini jaurandru:
„Jeruja mili wolara jinkani nganala nganai.“
19 Ja nau wata walturina wonti morlalu ngundrala, bakana wata palku
nunkani, nau nari jeribaka, ngundrana wonti, nau ngampu kilpawoldra
100 nganana wonti, bakana wata Sarananka mandra nari jeribaka.
20 Godaia talpadakani jaurani nau wata mangangankana wonti wata
morlalu ngundranali, a-ai, nau ngurunguru pantjina wonti morlalu
ngundranali, ja Goda pirnala jinkina wonti,
21 Ja nau morlalu milkila nganana wonti, mina Nulia talpadakana wonti,
jenia ngankala Nauja bakana ngurunguru nganai.
22 Jendrangundruja Nulia jenia nunkangu talkulani ngokana wonti.
23 Wata windri nunkangundru jenia dakana parai, Nulia jenia nunkangu
ngokana wonti;
24 A-ai, bakana ngaianingundru, tanangu Nulia jenia ngokananto, tanali
morlalu ngundrai nunkangu, Nulia Kapara ngaianani Jesus narindru
jiritjibana wonti.
25 Ninaia Nulia jinkina wonti ngaianani dankarandru, ja jiritjibana wonti
ngaianani talkulandru.

5

1 Ngangau ngaiani talku pantjina warai morlalu ngundranali, jeruja nga-
iani murla ngamalkai Godangu ngaianani Kapara Jesu Christungundru,
2 Nunkangundru ngaiani bakana mana ngamalkai morlalu ngundranali
nunkangupini manjuja, nunkangu ngaiani terkala wapai, ja ngaiani
jurakokateriai kalkaterinandru Godaia pirnalaia.
3 Wata windri jenia, a-ai, ngaiani bakana jurakokateriai ketjaketjanan-
dru, ngangau ngaiani milkila, ketjaketjanali tataura ngankai,
4 Tataurali wonki nganana, ja wonkieli kalkaterina.
5 Kalkaterinali wata nintali ngankai, ngangau Godaia ngantjana nga-
ianingu ngarani matja nangana Jaola kulikirieli, Nulia ngaianingu matja
jinkina.
6 Ngangau bakana Christus, ngaiani walto ngananani, miljaru talkuni
kana Goda panini palina wonti.

7 Ngangau wata kulno kara kana talkuni paliai; kana ngumuni kulnujeli
kara wontjai palila.
8 Godali ngantjana nunkani ngaianingu wondrateriai; ngangau jen-
dranguta, ngaiani madlentji ngananani, Christus ngaianingundru palina
wonti.
9 Worderuntja morla ngaiani, matja talku pantjina kumarali nunkanali,
nunkangundru kulkani manila nganai tirilandru.
10 Ngangau ngaiani, matja talpala nganana, Godani kulnukulnuni
pantjinani nunkanaia ngatamuraia narindru; worderuntja morla, ngaiani
matja mandumandurina, kulkani manila nganai nunkani tepindru.
11 Wata windri jenia, a-ai, ngaiani bakana jurakokateriai Godaia,
ngaianani Kapara Jesungu Christungundru, nunkangundru ngaiani karari
mandumandurini maninala.
12 Jendrangundruja, worderu kana kulnundru madlentji mitalani wirina
wonti ja madlentjandru nari, ja jeruja kanani warupotuni nari palkingana
wonti, ngangau warupotujeli madlentji ngankana wonti.
13 Ngangau jirijiribani jaurajelu mitani madlentji nganana wonti; windri
Nulia madlentji wata ngokai jirijiribani jaura pani paranani.
14 Ja narilali Adamangundru Mosingulu ngurula ngamalkana wonti
bakana tanangu, tanali wata madlentji ngankana wonti Adamani
dankaranali jeribaka, naupini malka ngopera nganai nunkangupini, Nauja
wokarananto.
15 Windri dankarana wata manjuja potuni jeribaka nganai. Ngangau
kulnuja dankaranandru marapu palinani; jeruja Godaia manjulali ja poto
kana kulnuja Jesu Christuni manjulani marapuja witjibana wonti.
16 Jeruja bakana murlaia poto wata kulnundru wokarai, nulu madlentji
ngankana wonti. Kau, kalala kurana dankarana kulnundru wokarai
kalalajelu, ja manjuja poto dankarana marapundru wokarai talkulanilu.
17 Kulnuja dankaranandru narieli ngurula ngamalkanani kulnundru;
worderu morla tanalipini, tanali manjula manamiri ja talkulaia poto man-
inala, tepini ngurula ngamalkala nganai kulnundru Jesus Christungundru.
18 Jeruja: Worderu dankarana kulnundru dankarana wokarana wonti
kalalaia; jeruja bakana talkula kulnundru talkula wokarai kana warupo-
tuja tepia talkulaia.
19 Ngangau worderu kana kulnuja delkinandru marapu kana madlentji
pantjina wonti, jeruja bakana kulnuja pankinandru marapu kana talku
pantjiai.
20 Jirijiribani jaurali jenina wonti, ngangau dankarana morla pirnari-
nanto. Woderi madlentji matja pirnarina, naka manjula morla pirnariai.
21 Ngangau, worderu madlentjali ngurula ngamalkana wonti naria,
jeruja bakana manjulali ngurula ngamalkananto talkulandru tepi ngu-
ralia, Jesu Christujeli ngaianani Kaparandru.

6

1 Mina ngaiani jatananto? Ngaiani madlentjani wonki ngamananto,
ngangau manju pirnarinanto?
2 A-ai. Ngaiani madlentjani matja palina, worderu ngaiani morla
nunkangupini ngamananto?

(Dakani jaura G. D. 6 Trinitatis.)

3 Jura wata ngujamai kara, pratjana, ngaiani multibanila maninala
Jesungu Christungu, nunkani narini multibanila maninala?

4 Ngaiani jeruja nunkangunto todina wonti multibanilali naria, ngangau,
worderu Christus matja jiritjibana narindru Ngaperala pirnalali, jeruja
bakana ngaiani tepi marrani wirarinanto.
5 Ngangau ngaiani matja mandramalina nunkani narieli jela, jeruja
ngaiani bakana jenia nganala nganai tepi terkakanani.
6 Ngaiani ngujamai, ngaianani kana tunka jela kunarkuni katibanala,
ngangau madlentjaia palku teribana mudananto, ngaiani wata morla
madlentjaia mili nganananto.
7 Ngangau worana palina warai, nau talku nganai madlentjandru.
8 Ngaiani Christungunto matja palinani, jeruja ngaiani morlalu
ngundrai, ngaiani bakana nunkangunto tepi ngamala nganai;
9 Ngangau ngaiani milkila, Christus narindru matja jiritjibana wata
morla palila nganai; narieli nunkangu wata morla ngurula ngamalkai.
10 Ngangau narieli nunkanali Nauja madlentjani palina wonti pota
kulno; tepieli nunkanali Nauja Godani tepi nganai.
11 Jeruja bakana jura munta nari ngundraterianau madlentjani, ja tepi
Godani Christungu Jesungu Kaparani ngaiananani.

12 Jeruja madlentjajeli wata morla jurangu naria palkuni ngurula
ngamalkaiatimai, nunkangu wadatarana ngamala, nunkani milkirinalani.
13 Bakana jurani palku buru wata talku pania poto madlentjani jinkite-
rianau, a-ai, Godani munta jinkiterianau jenipara jeribaka, tana narindru
matja tepirina, ja jurani palku buru talkulaia poto Godani.
14 Ngangau madlentji jurangu wata ngurula ngamalkala nganai, ngan-
gau jura wata morla jirijiribani jaurani, a-ai, manjulani ngamai.
15 Worderu karari? Ngaiani madlentji ngankananto, ngangau ngaiani
wata morla jirijiribani jaurani, a-ai, manjulani ngamai? A-ai.
16 Jura wata milkila, jura munta mili jinkiterinani pankinaia, jura
nunkanipini mili nganai, nunkangu jura pankiai, madlentjani naria kara,
pankinani talkulaia kara?
17 Godani jurakokana nganaiatimai, jura madlentjaia mili matja
ngananala ja karari ngarali pankiai ngujangujaraia malkani, nauja ju-
rangu matja jinkina.
18 Jura madlentjandru matja kurakana, ja talkulaia mili matja ngankana.

(Dakani jaura G. D. 7 Trinitatis.)

19 Kana jeribaka jaurali ngani jatai jurani palku waltowaltundru.
Worderu jura palku buru jinkiterina wonti murumuruja mili ja tjikatjika
tjikatjikaia, jeruja karari bakana jurani palku buru jinkiterianau talkulaia
mili kulikirilaia.
20 Ngangau jendranguta jura madlentjaia mili ngananala, jura ku-
rakanila ngananala talkulaia.
21 Mina tandra jura jendranguta ngamalkana wonti? Jenipara, tanan-
gundru jura karari nintali nganai; ngangau tanani mudani nari nganai.
22 Ja karari, jura madlentjandru matja kurakana, ja matja mili ngankana
Godaia, jura tandra jurani ngamalkai kulikirilaia, ja mudani malka: Tepi
ngurali.
23 Ngangau madlentjaia kalala nari nganai; Godaia manjuja poto tepi
ngurali Christu Jesu ngaianani Kaparani.

7

1 Jura ko nganai, ngatata worajai, — ngangau ngato jeniparani
kaukaubai, tanali jirijiribani jaura ngujamai — jirijiribani jaurali kanani
ngurula ngamalkai, jeruntjaia ditji nau tepiriai?
2 Ngangau widla, materani matja noa jinkina, jirijiribani jaurali mat-
erani matja workamandrana, nau tepi ngananani; materi matja palinani,
nandru materaia jirijiribani jaurandru matja kurakana.
3 Jeruja tanali nana, materi tepi ngamanani, pinta wokaribanietja dikala
nganai, nandru materi nguru patanani; materi matja palinani, nandru
jirijiribani jaurandru matja kurakana, nani wata pinta wokaribanietja
ngananananto, nandru materi nguru patanani.
4 Jeruja, ngatata worajai! bakana jura jirijiribani jaurani nari nganai
Christuni palkundru, ngangau jura kulno nguruni pantjinanto, nunkangu,
ninaia Nulia narindru jiritjibana wonti, ngangau ngaiani Godangu tandra
mandrananto.
5 Ngangau jendranguta ngaiani kana tunka matja nganana, madlentjaia
jertapaterinali ngaianingu buruni ngankana wonti, jirijiribani jaurandru
naringu tandra mandrala.
6 Karari jirijiribani jaurali ngaianina worani patana warai, ngangau
ngaiani nunkangu palina warai, nulia ngaianina ngamalkijiribana warai,
jeruja ngaiani Jaola marrani mili ngamai, ja wata morla dakani malka
waruni.
7 Mina ngaiani karari jatananto? Jirijiribani jaura madlentji nganai?
A-ai, madlentji ngato wata ngujamana warai, windri jirijiribani jaurali;
ngangau ngato milkirinandru ko nganai, jirijiribani jaura wata jatanani:
„Jidni wata milkiriamai.“
8 Madlentjali jirijiribani jaurandru ngana patana warai, ja ngakangu
milkirina pratjana ngankana warai; ngangau jirijiribani jaura panini
madlentji nari nganai.
9 Ngani waru tepi ngamana wonti jirijiribani jaura panini; jirijiribani
jaura matja wokarana, madlentji tepirina wonti,
10 Ja ngani palina wonti; ja ngato mankamankana wonti, naupini
jirijiribani jaura, nauja tepia ngananananto, ngakangu pantjina wonti naria.
11 Ngangau madlentjali ngana matja patana, ngana jedibana wonti
jirijiribani jaurali, ja nunkanali ngana nari ngankana wonti.
12 Ja jeruja jirijiribani jaura ja jirijiribani jauraia buru kulikiri ja talku
ja ngumu nganai.
13 Naupini ngumula ngakangu naria pantjina wonti? A-ai, windri
madlentji; ngangau nauja madlentji wondraterinanto madlentji, jendran-
gundruja, ngangau nauja ngumula ngakangu nari ngankai; ngangau
madlentji morla manamiri madlentji pantjinanto jirijiribani jaurali.
14 Ngangau ngaiani milkila, jirijiribani jaura Jaolandru nganai; ngani
tunka nganai, madlentjani matja burungankana.
15 Ngangau mina ngato ngankai, jenia ngato wata ngujamai; ngangau
wata jenia mina, ngani jertapateriai, ngato ngankai, a-ai, minani ngani
kalakalariai, jenia ngato ngankai.
16 Ngato jenia ngankanani, mina ngato wata jertapateriai, jeruja ngato
morlalu kurai jirijiribani jaurani, nauja ngumu nganai.
17 Jeruja wata morla ngato jenia ngankai, a-ai, madlentjali, nauja
ngakangu nganai.
18 Ngangau ngani milkila, wata ngumula ngamai ngakangu, jenia
wondrai ngakani palkuni; ngangau jertapaterini ngakangu matja parai,
windri ngumulaia ngankana ngato wata mankamankai.

19 Ngangau ngumula, mina ngani jertapateriai, ninaia ngato wata
ngankai; a-ai, madlentji, ninaia ngato wata ngantjai, ninaia ngato ngankai.
20 Ngato jenia ngankanani, mina ngani wata jertapateriai, jeruja wata
morla ngato jenia ngankai, a-ai, madlentjali, nauja ngakangu parai.
21 Jeruja ngato jirijiribani jaura mankamankai ngakangu, ngato ngant-
janani ngumu ngankala, madlentji ngakangu karakara parai.
22 Ngangau ngani Godaia jirijiribani jaurani mankiai kana marali;
23 Windri ngato jirijiribani jaura pilki ngakangu palku buruni najiai,
nauja ngakani manuni jirijiribani jaurani tiririai, ja ngana dupudupu
ngankai madlentjaia jirijiribani jauraia, naupini ngakangu palku buruni
nganai.
24 Kana waltowalto ngani! Warle ngana kulkala nganai nunkangupini
naria palkundru?
25 Ngato Goda jurakokala wapaia Jesungu Christungundru ngaianani
Kaparandru. Jeruja ngani munta manujeli Godaia jirijiribani jauraia mili
nganai, windri palkujeli madlentjaia jirijiribani jauraia.

8

1 Karari kalala pani tanangu, tana Christungu Jesungu nganai, tana wata
kana tunkani wirariai, a-ai, Jaolani.
2 Ngangau Jaolaia tepia jirijiribani jaurali Christungu Jesungu ngana
madlentjaia ja naria jirijiribani jaurandru kurakana warai.
3 Ngangau mina jirijiribani jaura ngandandarina wonti, ngangau
nauja walto nganana wonti palkujeli — Godali madlentji palkuni kalalu
ngankana wonti, ngangau Nulia Ngatamura nunkani jinpana wonti kana
madlentji jeribaka ja madlentjandru,
4 Ngangau jirijiribani jauraia talkula ngaianingu manamiri pantjinanto,
ngaiani wata kana tunkani wirariai, a-ai, Jaolani.
5 Ngangau tanana, tana kana tunkandru nganai, kana tunkaia poto
ngundrai, ja tanana, tana Jaolandru nganai, Jaolaia poto ngundrai.
6 Kana tunkaia ngundrana nari nganai; Jaolaia ngundrana tepi ja murla
nganai.
7 Ngangau kana tunkaia ngundrana Godani talpala nganai; ngangau
nauja Godaia jirijiribani jaurani wata wodatarana ngamai; ja jenia bakana
ngandandariai.
8 Tana kana tunkani nganai, tanana Godali ngandandariai ngantjala.
9 Jura wata kana tunkani nganai, a-ai, Jaolani, Godaia Jaola jurangu nga-
manani; worana Christuni Jaola wata ngamalkanani, nau wata nunkanina
nganai.
10 Christus jurangu ngananani, palku matja nari nganai madlentjandru;
ja jaola tepi nganai talkulandru.
11 Nunkanipini Jaola, Nulia Jesus narindru jiritjibana wonti, jurangu
ngamanani, jeruja Nulia, Nulia Christus narindru jiritjibana wonti, bakana
jurana naria palku tepi ngankala nganai nunkani Jaolali, Nauja jurangu
ngamai.

(Dakani jaura G. D. 8 Trinitatis.)

12 Jeruja ngatata worajai! ngaiani poto wilpanto nganai, wata kana
tunkaia, kana tunkani wirarila;
13 Ngangau jura kana tunkani wirarinani, jura palinani, jura Jaolali kana
tunkaia mangini nari ngankanani, jura tepirinani.
14 Ngangau pratjanali, tanali Godaia Jaolali wiralkai, tananapini Godaia
kupa nganai.

15 Ngangau wata milia Jaola jura maninala nakaldra japaia, a-ai, kupaia
Jaola jura maninala, nunkangundru ngaiani karkai: „Abba, Ngaperiai!“
16 Nulupini Jaolali tinkari ngankai ngaianini Jaolani, ngaiani Godaia
kupa nganai.
17 Ngaiani kupa ngananani, jeruja bakana maratunka maninietja,
kau, Godaia maratunka maninietja, Christuni jelamaratunka maninietja;
ngaiani nunkangunto ketjaketjanani, ngaiani bakana nunkangunto pirnar-
inani.

(Dakani jaura G. D. 4 Trinitatis.)

18 Ngangau ngato ngundrai, nunkanipini karari ditjia ketjaketjana panila
nganai jenipara pirnalani, nina Nulia ngaianingu tinkari ngankala nganai.
19 Ngangau pantjimanila wolkareli kalkani kalkateriai Godaia kupaia
tinkari ngankanaia.
20 Ngangau pantjimanila Nulia worarijiribana wonti madlentji
ngankanaia, wata munta jertapaterinali, a-ai, nunkangundru, Nulia
tanana worarijiribana wonti kalkanilaia.
21 Ngangau Nulia bakana pantjimanila kurakala nganai mudani mili
ngamanandru Godaia kupaia pirnalaia kurakanilaia.
22 Ngangau ngaiani milkila, pantjimanila warupoto jela kidakidai ja jela
dankani ketjaketjana ketjaketjai kararielu.
23 Ja wata windri tana, a-ai, bakana ngaiani muntali, ngaiani Jaolali
ngopera tandra maninala, bakana ngaiani munta kidakidai ngaianingu,
ja kalkai Godaia kupaia, ja bakana ngaianini palku kulkanilaia.

24 Ngangau Nulia ngaianina murlali ngankana warai kalkanilani.
Jenipara kalkanila, nina tanali najiai, wata kalkanila nganai; ngangau
minanina kulnujeli najiai, minandru nulu morla kalkai?
25 Ngaiani jenipara kalkanani, mina ngaiani wata najiai, jeruja ngaiani
nina manjujeli kalkai.
26 Jeruja bakana Jaolali ngaianini waltowaltuni marangokai. Ngangau
ngaiani ko, mina ngaiani ngatjinanto, nina ngamalkala; windri Jaolali
muntali ngaianingu jurajuralkai wolkareli ngatjinali, morla pirna jaurali.
27 Nulupini, Nulia ngara wontjai, milkila, mina Jaolaia ngundrana
nganai, ngangau Nulia kana kulikirini jurajuralkai, worderu Godali
ngantjai.

(Dakani jaura Jakobuni ditjini.)

28 Ngaiani milkila, tanangu, tanali Goda ngantjai, warupoto marangokai
ngumuja, tanangu, tanana Nulia ngoperajertapaterinandru karkana
wonti.
29 Ngangau tanana, Nulia ngopera ngujamana wonti, tanana Nulia
bakana ngopera kurana wonti, tana nunkani Ngatamuraia mudla jeribaka
nganananto, ngangau Nauja Ngoperala nganananto ngatata marapuni.
30 Tanana Nulia ngopera kurana wonti, tanana Nulia bakana karkana
wonti; ja tanana Nulia karkana wonti, tanana Nulia bakana talku dikana
wonti; tanana Nulia talku dikana wonti, tanana Nulia bakana pirna
ngankana wonti.
31 Mina ngaiani nunkangundru jatananto? Goda ngaianingunto
ngananani, worana ngaianingu talpala?
32 Nulia nunkani Ngatamura wata kulkana wonti, a-ai, ninaia nga-
ianingu pratjanani jinkina wonti; worderu Nulia nunkangunto wata
ngaianingu warupoto bakujeli jinkinanto?

33 Worana Godaia kalkalkanilani ngulkuterkala nganai? Goda nganai,
Nulia talku dikai,
34 Worana tanangu kalala jinkila nganai? Christus nganai, Nauja palina
wonti, ja morla, ninaia Nulia bakana jiritjibana wonti, Nauja bakana
Godaia ngunarani nganai, ja ngaianina jurajuralkai.
35 Warle ngaianina Christuja ngantjanandru puntibananto? Ketjaket-
janali kara, japali kara, tirikaripaterinali kara, mauali kara, balujeli kara,
jupanali kara, mardakirrali kara?
36 Worderu dakanala parai: „Jinkangundru tanali ngaianina ditjiwirdi
nari ngankai, tanali ngaianina ngundrai nandrani tjipi jeribaka.“
37 Tanangupini warupotuni ngaiani pirna kalalu ngankai, nunkangun-
dru, Nulia ngaianina ngantjana wonti.
38 Ngangau ngato morlalu ngundrai, wata narieli, wata tepieli, wata
angelali, wata pirnalali, wata ngurulali, wata jenia, mina kantji parai, wata
jenia, mina wokarala nganai,
39 Wata mirieli, wata mikarali, wata pantjimani poto kulnu pilkieli,
ngaianina Godaia ngantjanandru puntibala nganai, nauja Christungu
Jesungu nganai ngaianini Kaparani.

9

1 Jaura morlalu ngani jatai Christungu, ja wata jediai, ja ngakani ngara
ngaialali ngakangu jela tinkari ngankai Jaola kulikirieli:
2 Ngato ngaurongauro pirna ngamalkai ja milingeru ketjaketjai ngarali
ngakanali.
3 Ngangau ngato ngantjana warai, Christulu ngana muntali worarananto
ngatatani ngakanani, tana kamaneli ngakani nganai palkujeli.
4 Tana Israelitala nganai, tanangu kupa nganala parai, ja pirnala, ja
Testamenta, ja jirijiribani jaura, ja ngamalkijiribana, ja talpadakani jaura,
5 Tanangu ngaperi worani parai, ja tanangundru Christus wokarai palku-
jeli, Nauja warupotuja Goda nganai, nunkangu jurakokana nganaiatimai
ngurali. Amen.
6 Wata jeruja karari parai, Godaia jaura mudana warai. Ngangau wata
pratjana, tana Israel ngujandru nganai, kantji Israelitala nganai.
7 Bakana wata jeruja, ngangau tana Abrahamani ngatamura nganai,
tana pratjana kupa nganai, a-ai, „Isaakangu jinkangu ngatamura nganala
nganai.“
8 Jenia wondrai, wata palkuja kupa, wata tana Godaia kupa nganai, a-ai,
windri talpadakani jauraia kupa ngatamura nganala nganai.
9 Ngangau talpadakani jaura naupini nganai: „Nunkangupini miljarani
ngato tikala nganai, ja Sarahndru ngatani ngamalkala nganai.“
10 Wata windri nandru, a-ai, bakana Rebekkangu, nani kulnundru
mandrantju nganana wonti, Isaak ngaianini ngaperandru.
11 Pudlana wata dankana wonti, ja wata ngumu kara madlentji kara
ngankana wonti — ngangau Godaia jertapaterina kalkanani parananto:
Wata ngankanandru, a-ai, karkanietjandru —
12 Nauja nankangu jatana wonti: „Neji ngatatani wodatarana ngamala
nganai.“
13 Worderu dakanala parai: „Ngato Jakob ngantjana wonti, ja Esaungu
kalakalarina wonti.“
14 Mina ngaiani jatananto? Talkula pani Godangu nganai? A-ai.

15 Ngangau Nauja Mosingu jatai: „Ngani manju nganala nganai,
nunkangu ngani manju nganai; ja ngato kalumiltjamiltjarila nganai,
nunkangu ngani kalumiltjamiltjariai.“
16 Jeruja jenia wata kulnuja jertapaterinani, bakana wata kulnuja
mindrinani parai, a-ai, Godaia kalumiltjamiltjarinani.
17 Ngangau Godaia jaura Pharaongu jatai: „Jendrania ngato jidna
jiritjibana wonti, ngato jinkangundru ngurula ngakani wondraterinanto,
ja tanali tala ngakani mita maruni kaukaubananto.“
18 Jeruja Nauja manju nganai nunkangu, nina Nulia ngantjai; ja
ngurunguru ngankai nunkangu, nina Nulia ngantjiai.
19 Jidni ngakangu jatala nganai kara: „Minandru Nulia morla dilpai?
Warlenulu nunkani jertapaterina ngandrawalkananto?“
20 Kanajai! Worana jidni nganai, jundru Godani tjakakani jaura
jinkinanto? Malka malkangankinganietjani jatala nganai: „Minandru
jundru ngana jeruka ngankana warai?“
21 Bulurungankanietjali wata ngurula ngamalkai bulurani, ngunku
kulnundru koko kulno ngankala pirnalaia ja koko kulno wakalaia?
22 Worderu, Goda jertapaterinani nunkani tirieli ja nunkani ngurulali
wondraterila, manju pirnali tiria koko mandranani, matja ngankingana
kalalaia,
23 Nunkanaia pirnalaia poto pirna kalumiltjarinaia kokuni wondraterila,
tanana Nulia ngopera ngankingana wonti pirnalaia?
24 Jeruja Nulia bakana ngaianina karkana wonti, wata windri Juda
kanandru, a-ai, bakana kana kondru,
25 Worderu Nauja bakana Hosea jaurali jatai: „Ngato tanana, tana wata
kana wolara ngakani nganai, ngakani «kana wolara» dikala nganai, ja
tanana, tana wata ngantjalu «ngantjalu».
26 Ja pantjila nganai, worderu nunkangupini pirini tanangu matja jatana:
Wata ngakani kana wolora jura nganai, jerra tanali tepi Godaia ngatamura
tala ngamalkai.“
27 Jesaia Israelandru karkai: „Israel ngatamura wolara panto pirnaia
dirkalaia mita jeribaka ngananani, windri pinpila tepi pantjila nganai.“
28 „Ngangau kalala ja daudauana pantjila nganai talkulaia, ja Kaparali
ninapini daudauani ngankala nganai.“
29 Ja worderu Jesaiali morla ngopera jatana wonti: „Kaparajeli Zebaoth
ngaianingu wata nguja woraranani, ngaiani Sodom ja Gomorra jeribaka
pantjinani.“
30 Mina ngaiani jatananto? Kana kojeli, tana talkulani wata karipateri-
nala, talkula patanala, jenipara talkula morlalu ngundranandru.
31 Israel talkulaia jirijiribani jaurani karipaterinala, ja wata talkulaia
jirijiribani jaurani wokaranala.
32 Minandru? Ngangau tanali nina wata morlalu ngundranandru, a-ai,
jirijiribani jauraia ngankanandru wontina wonti; ngangau tana dakaterini
mardani dakaterina wonti.
33 Worderu dakanala parai: „Mai, ngato Zionangu dakaterini marda ja
kintjakintjarinaia taldra kurai, ja warle nunkangu morlalu ngundrai wata
nintali pantjila nganai.“

10

1 Ngatata worajai! Ngakani ngaraia ngantjana ja ngakani ngatjina
Godani Israelangu nganai, tana kulkani maninanto.

2 Ngangau ngato tanangu tinkari ngankai, tanali Godaia manubakapirna
ngamalkai, windri wata ngujamanali.
3 Ngangau tanali Godaia talkula bulu ngujamai, ja wontiai tanani talkula
terkibala, jeruja tanali Godaia talkulani wata wodatarana ngamana warai.
4 Ngangau jirijiribani jauraia mudani Christus nganai talkulaia, warle
morlalu ngundrai.
5 Ngangau Mosili jirijiribani jauraia talkulandru dakai: „Warle tanana
ngankai, nau tanangu tepirila nganai.“
6 Morlalu ngundranaia talkula jeruja jatai: „Wata jinkangu ngarani
jatau: Worana pariwilpani tarala nganai?“ Jenia wondrai Christus ngaril-
kala;
7 „Worana kara mikaraia ngarila nganai?“ Jenia wondrai Christus
narindru taralkala.
8 Mina nau jatai? „Jaura jinkangu manani ja jinkangu ngarani jinkangu
karakara nganai.“

(Dakani jaura Andreas ditjini.)

Naupini morlalu ngundranaia jaura nganai, ninaia ngaiani kaukaubai.
9 Ngangau jidni manali jinkanali Jesus Kapara dikanani, ja jinkangu
ngarani morlalu ngundranani, Godali ninaia narindru jiritjibana wonti,
jeruja jidni tepi pirna pantjila nganai.
10 Ngangau (ngaiani) ngarali morlalu ngundrai talkulaia, ja manali
(ngaiani) dikai tepia.
11 Ngangau jaura jatai: „Warle nunkangu morlalu ngundrai, nau wata
nintali pantjila nganai“.
12 Ngangau wata pilki ja pilki parai Juda kana ja Grieka kana; ngangau
Naupini pratjanaia Kapara nganai, poto pirna warupotuja, tanali ninaia
karkai ngatjinani.
13 Ngangau warle Kaparaia tala karkai ngatjinani, nau tepi pirna pantjila
nganai.
14 Worderu tana ngurunguru nganai ninaia karkananto ngatjinani,
nunkangu tanali wata morlalu ngundrai? Worderu tana ngurunguru
nganai nunkangu morlalu ngundrananto, nunkangundru tanali wata
ngarana warai? Worderu tana ngurunguru nganai ngarananto jaura
jinkinietja panini?
15 Worderu tana ngurunguru nganai jaura jinkinanto, tana wata
jinpanani? Worderu dakanala parai: „Worderu manju pirna tanani tidna
nganai, tanali ngantjani jaura murlandru kaukaubai, tanali ngantjani
jaura tepia potundru kaukaubai!“
16 Wata pratjana nunkangupini ngantjani jaurani pankina warai, ngan-
gau Jesaias jatai: „Kaparajai, warle ngujangujara ngaianinani morlalu
ngundrana warai?“
17 Jeruja morlalu ngundrana ngujangujarandru, ja ngujangujara Godaia
jaurandru dunkai.
18 Ja ngani jatai: Tanali wata ngarana warai? Morlalu, mita warupotuni
tanani ngaiala dunkana wonti, ja mitaia wondirajelu jaura tanani.

19 Ja ngani jatai: Israelali ninaia bulu ngujamana wonti? Ngopera Moses
jatai: „Ngato jurana milkirina ngankala nganai kana wolara panini, ja
kana wolara patipatini ngato jurana tiri ngankala nganai.“
20 Jesaias japa ngurujeli jatai: „Tanali ngana mankamankana warai,
tanali ngana wata wontina warai; ngani tanangu wondraterina wonti,
tanali ngakangundru wata jakalkana wonti.“

21 Israelandru nau jatai: „Ditjiwirdi ngani mara ngutaterina warai kana
wolaraia, tana delkiai ja tjakakai.“

11

1 Ngani jeruja jatai: Godali nunkani kana wolara worani patana
warai kara? A-ai, ngangau bakana ngani Israelitala nganai, Abrahamani
ngatamurandru, Benjamini mardundru.
2 Godali kana wolara nunkani wata worani patana warai, tanana
Nulia ngopera ngujamana wonti. Jura ko nganai, mina Godaia jaura
Eliangundru jatai? Worderu nau terkakana wonti Godani Israelangundru
ja jatai:
3 „Kaparajai, tanali Propheta jinkani nari ngankana warai, ja Altara
jinkani tampuribana warai, ja ngani kulnulu ngamantiai, ja tanali ngana
ngundrai nari ngankala!“
4 Mina nunkangu Godaia kalabani jaura jatai? „Ngato ngakangu kana
7000 pinpana warai, tana pantja Baalangu wata kurana ngarina warai.“
5 Jeruja bakana karari miljarani pinpani manjuja kalkalkanandru
nganai.
6 Jenia manjulandru ngananani, jeruja wata morla ngankanandru
nganai, ngangau manjula mudaiati manjula nganala; jenia ngankanandru
ngananani, jeruja wata morla manjulandru nganai, ngangau ngankana
mudaiati ngankana nganala.
7 Worderu karari? Mina Israelali wontiai, jenia nulia wata patana warai,
kalkalkanila nina patana warai; tana pinpani ngara ngurungururina
warai;
8 Worderu dakanala parai: „Godali tanangu jaola muka pirna jinkina
wonti, milki, tanali wata najinanto, ja talpa, tanali wata ngarananto karari
ditjielu.“
9 Ja David jatai: „Tanani kurli tanangu billi nindria, ja nandrani mardaia,
ja mintia, ja kalalaia pantjiatimai!
10 Tanani milki butjuriatinimai, tanali wata najinanto, ja tanani kuldru
turuterkaiatinimai milingeru.“
11 Ngani jatai: Tana kara dakaterina warai tana purinanto? A-ai, tanani
purinandru kana koni tepi pantjina wonti, tana tanangu karipaterina
mararinanto.
12 Tanani purina mitaia poto pirna ngananani, ja tanani tintana kana
koja poto pirna; worderuntja morla, tana manamiri pantjinani!
13 Ngangau jurangu kana koni ngani jenia jatai: Ngangau ngani kana
koja Apostel nganai, ngato ngakani ngamalkijiribani pirna ngankai,
14 Ngato kara karipaterinani mararibananto poto pirnaia, tana palku
ngakani nganai, ngato palpa tanangundru kulkananto.
15 Ngangau tanani worani mitalaia mandumandurilkana ngananani,
jeruja tanani patani tepirina narindru nganala nganai.
16 Buka ngoperala kulikiri ngananani, jeruja bakana buka kati; ja kapara
kulikiri ngananani, jeruja bakana ngunanguna.
17 Nulia ngunanguna palpa matja wokaribanani, ja jidna, maninindri
jampandru, tanangu ngokana widmana, ja jidni ngandrani pantjina
kaparaia ja maninindri gildia:
18 Jeruja wata jurakokateriau ngunangunani! Jidni jurakokaterinani,
ngujamau: Wata jundru kapara ngamalkai, a-ai, kaparali jidna.
19 Jidni jatala nganai: „Nulia ngunanguna wokaribana wonti, ngana
tanangu ngokana widmananto.“

20 Ngumu; morlalu ngundrana panindru Nulia tanana wokaribana
wonti, jidni terkala wapaia morlalu ngundranandru; wata pirna ngun-
drateriau, a-ai, japali nganau!
21 Ngangau Godali ngunanguna ngoperala wata kulkanala, Nulia bakana
jidna wata kulkaiati.
22 Najiamai Godaia ngumula ja tirila. Tirila tanangu, tana purina warai;
ngumula jinkangu, jidni ngumulani wonki ngamanani, Nulia bakana jidna
wokaribaiati.
23 Ja tanapara, tana wata morlalu ngundrana panini wonki ngamanani,
Nulia nakaldra ngokana widmala nganai; ngangau Goda ngurunguru
nganai tanana nakaldra ngokana widmala.
24 Ngangau Nulia jidna maninindri jampandru matja dukaranani, ja tula
jeribaka maninindri ngumuni matja ngokana widmanani; worderuntja
morla Nulia tanana, ngunanguna kantji ngananani, tanani maninindrini
ngokana widmala nganai.
25 Ngato wata ngantjai jura ko nganananto, ngatata worajai, nunkan-
gupini kurukuru jaurandru, jura kiri ngundraiati. Ngara ngurunguru
Israel palpani pantjinala, nunkanipini ditjielu, kana koja wolara warupoto
wirinantulu.
26 Ja jeruja Israel warupotujeli tepi pirna manila nganai, worderu
dakanala parai: „Zionangundru Kulkanipirna wokarala nganai, ja Nulia
Goda pania poto Jakobangundru teribala nganai.
27 Ja naupini Testamenta ngakani nganai tanangu, ngato madlentji
tanani matja worarana warai.“
28 Ngantjani jaurandru tana talpala nganai jurangundru; kalkalkanan-
dru tana ngantjalu nganai ngaperi worandru.
29 Ngangau Goda manjuja potundru ja karkanandru wata burkaljerila
wapaia.
30 Ngangau worderu jura warula wata pankina wonti Godangu, ja karari
Nauja jurangu kalumiltjamiltjarina warai tanani pankina panindru;
31 Jeruja bakana karari tanapini delkina warai; ngangau kalumiltjamilt-
jarinandru, jurangu matja pantjina, bakana tanangu kalumiltjamiltjarina
pantjinanto.
32 Ngangau Godali warupoto workamantrana wonti delkinaia, Nulia
tanangu warupotuni kalumiltjamiltjarinanto.

(Dakani jaura Trinitatis ditji pirnani.)

33 Jakajai, worderu mikari Godaia Poto pirna ja milkila ja ngujamanala
nganai! Worderu winpana panini kalala nunkani, ja wontina panini palto
nunkani!
34 Ngangau, warle Kaparaia ngundrana ngujamana wonti kara?
Worananau nunkani kurukurubanietja nganana wonti kara?
35 Warle kara nunkangu ngopera minakulno jinkina wonti, nulu jenia
ngadani nakaldra kalala maninanto?
36 Ngangau nunkangundru ja nunkanali ja nunkanaia warupoto nganai.
Nunkangu pirnala nganaiatimai ngurali. Amen.

12

(Dakani jaura G. D. 1 Epiphanias.)

1 Jeruja ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, Godaia kalumilt-
jamiltjarinandru, jura palku jurani jinkiterinanto tepia ja kulikiria poto
ngumu, nina Godali ngantjai; jenia jurani Godani wodatarana nganani
tjurunto nganai.

2 Ja wata nunkangupini mitalani jeribaka ngamanau, a-ai, karitji-
malkaterianau tjuruja marraribanali, ngangau jura wontjananto, mina
ngumulaia ja ngumu ngantjanaia ja manamirilaia Godaia jertapaterina
nganai.
3 Ngangau ngani morlalu jatai Godaia manjulandru, nina Nulia
ngakangu matja jinkina, kulno ja kulnuni jurangundru, kulnujeli wata
morla nunkangundru ngundrananto, windri mina talku nganai ngun-
drananto, worderu Godali nina ngurunguru ngankai, nau ngundrananto
ngamalkaterila.
4 Ngangau worderu ngaiani palku kulnuni buru marapu ngamalkai, ja
tana buru pratjana wata mangini kulno ngamalkai.
5 Jeruja ngaiani marapu Christungu palku kulno nganai, ja kulnulu
kulnulu pratjana palku buru pilki ja pilki nganai.
6 Ja ngaiani manjuja poto pilkipilki ngamalkai, tanali ngaianingu matja
jinkina:

(Dakani jaura G. D. 2 Epiphanias.)

7 Kulnujeli talpadakanani kara, nau morlalu ngundranani jeribaka
ngananananto; kulnujeli ngamalkijiribanani kara, nau talku ngamalkijirib-
ananto; kulnujeli ngujangujara jinkinani kara, nulu nina jinkinanto
milingeru;
8 Kulnujeli kurukurubanani kara, nulu kurukurubananto milingeru; kul-
nujeli poto jinkinani kara, nulu nina jinkinanto manju; kulnujeli kapara
ngananani kara, nau manju ngananananto; kulnujeli kalumiltjamiltjarinali
jinkinani kara, nau murlali jinkinanto.
9 Ngantjana jeljujelju panini ngananimai. Madlentjani kalakalarianimai,
ngumula ngantjanimai.
10 Ngatata mara ngantjamalianimai; kana nguruni pirna ngundranani
woraworarijiribamalianimai.
11 Jiglerali ngankanani wata nguja ngananimai; jaolali wiriwirianau;
miljaru talkuni mili ngamanau.
12 Kalkanani mankianimai; ketjaketjanani wonki ngananimai; ngurali
ngatjianimai.
13 Kulikirila ngankingankijiribanau; tidnapalara manjumanju
ngankanau;
14 Ngurungutanau tana jurangu tirikaripateriai, ngurungutanau, ja wata
dikidikibau.
15 Tanangu jela mankianau, tana mankiai, ja tanangu jela jindranau,
tana jindrai.
16 Kulnukulnuni jeribaka ngundramalianimai; wata poto pirna ngun-
dranimai, a-ai, wakali jela ngamanau.

(Dakani jaura G. D. 3 Epiphanias.)

17 Wata munta kiri ngundraterianau, wata kulnuni madlentji ngankanau
kalala madlentjandru. Jigleri ngananau talkulaia kanani warupotuni.
18 Jura wata ngandandarinani, muntali wontjanau murlali ngamala
kanani warupotuni.
19 Wata muntali kalala jinkianau, jura kamaneli worajai, a-ai, tirini piri
worani patanau, ngangau dakanala parai: „Kalala ngakani nganai, ngato
kalala jinkila nganai, Kapara jatai.“
20 Talpala jinkani mauali ngananani, nina jerto ngankau; nau tertieli
ngananani, nina kaljura ngankau; jundru jenia ngankanani, jundru
turupilla kampakamparala nganai nunkani mangatandrani.

21 Wata madlentjali jidna kalalu ngankananto, a-ai, muntali madlentji kalalu ngankau ngumujeli.

13

1 Kana pratjana tanangu kaparani wodatarana ngamaiatianimai, tanali ngurula ngamalkai. Ngangau kapara pani nganai, tanali Godali wata kuranala; woderi kapara nganai, tanana Godali mapana kurana wonti.

2 Jendrangundruja, worana kaparani delkiai, nau Godaia talkulani delkiai, ja tanali delkinietjali muntali kalala manila nganai.

3 Ngangau kaparali wata ngankana ngumuni japa jinkiai, a-ai, madlentjani. Jundru ngantjai kaparandru wata japali nganala, jeruja ngumu ngankamai, ja jundru jurakokani nunkangundru manila nganai.

4 Ngangau Godaia mili naupini nganai jinkangu ngumuja. Jundru madlentji ngankanani, japali nganamai; ngangau nulu mardakirra wata bakujeli mandrai. Ngangau naupini Godaia mili nganai, tirieli kalala jinkila nunkangu, nulu madlentji ngankai.

5 Jendrangundruja jidni wodatarana ngamananto, wata windri tirilandru, a-ai, bakana ngaraia ngaialandru.

6 Jendrangundruja jura bakana kalala jinkiai, ngangau tanapini kapara nganai Godandru, tanali jenipara mangini milingeru ngankai.

7 Jinkianau pratjanani, mina jura tanangu wilpanto nganai: Kalala nunkanipini, nunkangu kalala nganai; mardatandra nunkanipini, nunkangu mardatandra nganai; ja japa nunkanipini, nunkangu japa nganai; pirnala nunkanipini, nunkangu pirnala nganai.

(Dakani jaura G. D. 4 Epiphanias.)

8 Wata jutjunto ngamanau kana kulnuni, windri jura ngantjamalinanto; ngangau warle kana nguru ngantjanani, jirijiribani jaurani pankinani.

9 Ngangau tanapini jaura pratjana: „Wata pinta wokaribamai, wata naria nandramai, wata kurieli maniamai, wata jedi jaura morlalu kuramai, wata milkirina najianimai,“ ja mina jirijiribani jaura morla nganai, nunkangupini jaurani parai: „Ngurala jinkani ngantjamai, jidna munta jeribaka.“

10 Ngantjanali nguralani wata madlentji ngankai. Jeruja jirijiribani jauraia manamirila ngantjana nganai.

(Dakani jaura G. D. 1 Advent.)

11 Ja ngangau ngaiani jenia miljaru ngujamai, ditji matja wokarana warai mukandru jiritjinanto; ngangau karari kulkani ngaianini morla karakararina warai warulani, ngaiani woninala morlalu ngundrala.

12 Tinka ngampu mudana warai, ja ditji karakararina; jeruja ngaiani ngalpuruja ngankana dukaraterinanto, ja praitjaia ngankana widmaterinanto.

13 Ngaiani ngumu wirarinanto worderu ditjini; wata mirantjatieli tajina ja parawarani tapana, wata palakantji ja murumuru ngamana, wata jatamalina ja kalakalarilkijiribamalina,

14 A-ai, Jesus Christus widmaterianau, ja wata palkuja manju ngamalkaterina milkirinaia ngankanau.

14

1 Waltowaltula morlalu ngundrani patanau, wata jatamalinaia ngundranandru.
2 Kulnujeli morlalu ngundrai, nulu pratjana tajinanto, ja waltowaltujeli windri kanta tajiai.
3 Warle tajiai, nulu ninapini wata waka ngundraiatimai, nulu wata tajiai; ja warle wata tajiai, nulu nunkangupini wata kalala ngundraiatimai, nulu tajiai; ngangau Godali nina patana warai.
4 Worana jidni nganai, jundru mili tulani kalala ngundrai? Kaparani nunkanani nau terkai kara puriai kara; Nulia nina kankana tarala nganai, ngangau Godali ngurunguru nganai nina kankana terkibala tarala.
5 Kulnujeli ditji kulno kalkalkai nguruni; kulnujeli ditji pratjana kalkalkai. Pratjana tanani ngundranani morlalu ngananantо.
6 Warle ditji ngundrai, nulu nina Kaparani ngundraiatimai; ja warle ditji wata ngundrai, nulu nina wata ngundraiatimai, bakana Kaparani. Warle tajiai, nulu Kaparani tajiatimai, ngangau nulu Goda jurakokai; ja warle wata tajiai, nulu wata tajiatimai, bakana Kaparani, ja Goda jurakokai.
7 Ngangau wata kulno nunkangu munta tepiriai, ja wata kulno nunkangu munta paliai.
8 Ngangau ngaiani tepirinani, ngaiani Kaparani tepiriai: ja ngaiani palinani, ngaiani Kaparani paliai. Ngaiani tepirinani kara palinani kara, ngaiani Kaparaia nganai.
9 Ngangau jendrania Christus palina wonti ja jiritjina wonti, Nauja naria ja tepia Kapara ngananantо.
10 Jidni, minandru jundru ngatatani jinkanani kalala ngundrai? Ja jidni kara, minandru jundru ngatatani jinkanani waka ngundrai? Ngangau ngaiani pratjana Christuni kalalaia pirini wokarala nganai.
11 Ngangau dakanala parai: „Ngangau ngani tepi, Kapara morlalu kuranali jatai, ngakangu pantja pratjana pantjaterkana ngarinanto, ja tali pratjana Goda jurakokananto.“
12 Jeruja pratjana ngaianingundru muntali kalabani jaura jinkinanto Godani.
13 Ngaiani wata kalala kuralkijiribamalinanto, a-ai, windri jenia ngundranau, jura ngatatani wata dakaterini kara buljubuljurini kara kurananto.
14 Ngani milkila ja morlalu ngundrai Kapara Jesungu, panila munta murumuru nganai; windri nunkangu, nulu nina murumuru ngundrai, nunkangu murumuru nganai.
15 Jinkani tajinandru ngatata ngaurongauro pantjinani, jeruja jidni wata morla ngantjanani wirariai. Tajinali jinkanali nina wata teribamai, nunkangu bakana Christus palina wonti.
16 Jeruja tanali jurani poto ngumu wata ngirkibananto.
17 Ngangau Godaia milila wata tajina ja tapana nganai, a-ai, talkula ja murla ja mankina Jaola kulukirieli.
18 Ngangau worana jeruja Christuni mili nganai, nina Godali ngantjai, ja kanali nina talku ngundrai.
19 Jeruja ngaiani nunkangu mindrina karipaterinanto, mina murlaia nganai, ja mina kurukurubijiribamalinaia nganai.
20 Tajinandru Godaia ngankana wata wokaribamai! Pratjana kulikiri nganai; ja madlentji nunkangupini kanani pantjiai, nulu dakaterinali tajiai.

21 Ngumu nganai, wata nganti tajina, ja wata waina tapana, ja jenia
ngankana, nunkangundru ngatata dakateriai kara buljubuljuriai kara,
nunkangu nau waltowalto nganai kara.
22 Jundru morlalu ngundrana ngamalkai; nina muntali ngamalkau
Godangu! Murlali pirna naupini, nau wata kalala kurateriai nunkangu,
mina nulu talku dikai.
23 Mangangankanietjali tajinani, nulu kalala matja ngamalkai, ngangau
nulu jenia wata morlalu ngundranandru ngankai. Pratjana, mina wata
morlalu ngundranandru dunkai, madlentji nganai.

15

1 Ngaiani ngurungurula wilpanto nganai waltowaltunietjaia waltowal-
tula mandrala, ja wata munta ngankingaterila.
2 Ngaiani pratjana nguralani murlali ngamananto ngumuja ja
punkanaia.
3 Ngangau bakana Christus wata munta ngankingaterina wonti, a-ai,
worderu dakanala parai: „Tanani dilpani, tanali jidna dilpai, ngakangu
purina wonti.“

(Dakani jaura G. D. 2. Advent.)

4 Ngangau pratjana, mina ngopera dakana wonti, jenia ngaianingu
ngujangujaraia dakana wonti, ngangau ngaiani jauraia manjulali ja
ngankalkanali kalkanila patananto.
5 Manjulaia ja ngankalkanaia Godali jurangu jinkiatimai, jura kulnukul-
nuni ngundrananto Christungu Jesungu.
6 Jeruja jura manu kulnujeli ja mana kulnujeli jurakokananto Goda ja
ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni Ngaperi.
7 Jendrangundruja jura patamalianimai, worderu bakana Christulu
jurana patana wonti Godaia pirnalaia.
8 Ja ngani jenia jatai: Jesus Christus karuwalilaia ngamalkijiribanietja
pantjina wonti Godaia morlalulandru, ngaperaia talpadakani jaura mor-
lalu kurala.
9 Kana kojeli kalumiltjamiltjarinandru Goda jurakoka nanto, worderu
dakanala parai: „Jendrangundruja ngato jidna jurakokala nganai kana
koni, ja jinkani talandru ngato wima wonkala nganai.“
10 Ja nakaldra nauja jatai: „Mankianau jura kana ko, nunkani mili
wolarani jela.“
11 Ja nakaldra: „Jurakokanau Kapara, pratjana jura kana ko, ja
jurakokanau ninaia, jura kana warupoto.“
12 Ja nakaldra Jesaias jatai: „Nauja nganala nganai Isaiani kapara, Nauja
terkakala nganai kana koni jirijiribala, nunkangupini kana ko kalkala
nganai.“
13 Kalkanilaia Goda jurana manamiri ngankaiatimai mankina pratjanali
ja murla pratjanali morlalu ngundranali, jura milingeru morla poto pirna
pantjinanto kalkanilani ja Jaola kulikiria ngurulani.

14 Ngato bakana muntali morlalu ngundrai jurangundru, ngakani
ngatata worajai, jura munta ngumula manamiri nganai, ja manamiri
nganai ngujangujamanali, ja ngurunguru kurukurubijiribamalila.
15 Ngato manubakujeli jurangu palpa dakana warai, ngatata worajai,
jura mangatandra wilparinanto, manjulandru nina Godali ngakangu
jinkina wonti:

16 Ngani Jesuni Christuni ngamalkijiribanietja nganananto kana koni,
ngangau ngani Godaia ngantjani jauraia Priestaia ngankana ngankananto,
kana ko wolara poto ngumu pantjinanto kulikiri Jaola kulikirieli.
17 Ngani jurakokateriai Christungu Jesungu Godaia mili nganala.
18 Ngangau ngato wata wontjala nganai kaukaubala, mina Christulu
ngakangundru wata ngankana wonti, kana koja pankinaia, jaurali ja
ngankanali,
19 Malkaia ja pirnalaia ngurulali, ja Godaia Jaolaia ngurulali; jeruja
ngato Jerusalemingundru wonina karitjina wonti Illyriajelu, ja Christuni
ngantjani jaura kaukaubana wonti.
20 Ja ngato pirna ngundrai ngantjani jaura wata jerra kaukaubala,
woderi Christus matja kaukaubana, ngangau ngato wata marda kapara
tulani wotinanto.
21 Worderu dakanala parai: „Tanangu, nunkangundru wata
kaukaubana, tanali najila nganai; ja tanali wata ngarana, tanali ngujamala
nganai.“
22 Jendrangundruja ngani bakana ngandandarina warai jurangu wokar-
ala.
23 Ngato wata morla piri ngamalkai tanangupini mitani, windri pirna
ngantjai jurangu wokarala kilpawoldra marapundru,
24 Ngani Spaniaia palkanani, ngani jurangu wokarala nganai; ngangau
ngato ngundrai, ngani palkinganani, jurana najila, ja jura ngana jelaniwa
ngankingankijiribananto, ngani ngopera jurangunto murlali ngankijiriba-
malina warai.
25 Karari ngani Jerusalemia palkai kana kulikiria ngamalkijiribanandru.
26 Ngangau Macedonialali ja Achajalali ngantjana warai marda tandra
kampala wangiwangia, tana Jerusalem kulikirilani jela.
27 Tanali jenia mankinali ngankana warai, ja tana tanangu wilpanto
nganai; ngangau kana kojeli tanani Jaolaia poto maninani, jeruja tana
tanangu wilpanto nganai, mitaia potujeli tanangu marangokala.
28 Ngato ninapini matja mudana, ja ninapini tandra tanangu matja
morlalu kurana, ngadani ngani jurangu palkingala nganai Spaniaia.
29 Ngani milkila, ngani jurangu wokaranani, ngani Christuni ngantjani
jauraia poto manamirieli wokarala nganai.
30 Ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, ngaianani Kapara Jesungu
Christungundru ja Jaolaia ngantjanandru, jura ngakangu jela ngakangun-
dru Godani parparali ngatjinanto,
31 Nulia ngana kulkananto delkinietjandru Judaiani, ja kana kulikirieli
Jerusalemingu ngakani ngamalkijiribani ngumu patananto;
32 Ngani mankinali jurangu wokarananto Godaia jertapaterinali, ja
ngani jurangu jela ngara ngamananto.
33 Murlaia Goda jurangu pratjanani nganaiatimai. Amen.

16

1 Ngato jurangu Phöbe kaku ngaianini kurai, nani mili nganai Kenchrea
mili wolarani,
2 Jura nana Kaparani patananto kana kulikiri jeribaka, ja nankangu
marangokananto minakulnuni nandru jurana karkai, ngangau nandru
marapuni marangokana warai, ja bakana ngakangu.
3 Mandurini jaura jinkianau Priscillangu ja Aquilangu, jelangankaniet-
jani ngakanani Christungu Jesungu.

4 Pudla ngakani mungarandru jerkala jinkina wonti; pudlana wata
windri ngato jurakokai, a-ai, bakana kana koja mili wolara,
5 Ja mili wolarani pudlani pungani. Mandurini jaura jinkianau
Epainetungu ngantjaluni ngakanani, naupini Asiaia ngoperala nganai
Christungu.
6 Mandurini jaura jinkianau Mariangu, ngangau nani jigleri nganana
wonti ngaianingu.
7 Mandurini jaura jinkianau Andronikungu ja Juniangu, kamanelini
ngakanani ja jeladupudupuetjani ngakanani, pudlana Apostel worali pirna
ngundrai, ja ngakangu ngopera Christungu nganana wonti.
8 Mandurini jaura jinkianau Ambliangu ngantjaluni ngakanani Ka-
parani.
9 Mandurini jaura jinkianau Urbanungu, ngaianini jelangankanietjani
Christungu, ja Stachingu ngantjaluni ngakanani.
10 Mandurini jaura jinkianau Apellingu, nau Christungu ngurunguru.
Mandurini jaura jinkianau tanangu, tana Aristobuluni milindru nganai.
11 Mandurini jaura jinkianau Herodiongu kamanelini ngakanani. Man-
durini jaura jinkianau tanangu, tana Narcissuni milindru nganai, tana
Kaparani nganai.
12 Mandurini jaura jinkianau Tryphänangu ja Tryphosangu, pudlali
Kaparani ngankana wonti. Mandurini jaura jinkianau Persisingu ngan-
tjaluni, nandru pirna ngankana wonti Kaparani.
13 Mandurini jaura jinkianau Ruphungu, nina Kaparali kalkalkanala, ja
ngandrini nunkanani ja ngakanani.
14 Mandurini jaura jinkianau Asynkritungu, Phlegongu, Hermasangu,
Patrobasangu, Hermengu ja ngatatani tanangunto.
15 Mandurini jaura jinkianau Philologungu ja Juliangu, Nereungu ja
nunkani kakuni, ja Olimpangu, ja kanani kulikirini pratjanani tanangunto.
16 Mandurini jaura jinkimalianimai manatapana kulikirieli. Christuni
mili wolarali jurangu pratjanani mandurini jaura jinkiai.
17 Ngato jurana kurukurubala wapaia, ngatata ngantjalu, jura tanana
najinajibananto, tanali tjelapalkana ja kintjakintjarina ngankingai ngujan-
gujarani, ninaia jura kirina warai, ja tanangundru puntianau.
18 Ngangau jenipara kana wata Kaparani ngaiananani Jesungu Chris-
tungu wodatarana ngamai, a-ai, tanani mandrani; ja tanani jaura murlali
ja ngumujeli tanali ngara madlentji pani karkarkai.
19 Ngangau jurani pankini pratjanali ngujamai, jeruja ngani jurangun-
dru mankiai. Ngato ngantjai, jura kiri nganananto ngumuni ja patipati
madlentani.
20 Murlaia Godali Satan jurangu tidnani nankala nganai wolja. Kaparaia
ngaiananaia Jesuni Christuni manjula jurangunto nganaiatimai!
21 Jurangu mandurini jaura jinkiai Timotheus, ngakani jelangankaniet-
jali, ja Lucius ja Jason ja Sosipater ngakani kamanelieli.
22 Ngato Tertius, ngato ninapini dakani jaura matja dakana, jurangu
Kaparani mandurini jaura jinkiai.
23 Jurangu mandurini jaura jinkiai Gajus, ngakani ja mili wolaraia
ngamalkanietjali. Jurangu mandurini jaura jinkiai Erastus nguraia
ngamalkijiribanietjali ja Quartus ngatatajeli.
24 Kaparaia ngaiananaia Jesuni Christuni manjula jurangu pratjanani
nganaiatimai. Amen.
25 Nunkangu, Nauja ngurunguru nganai jurana ngurunguru ngankala,
worderu ngakani ngantjani jaura ja Jesuni Christuni ngujangujara jatai,

kurukuru jauraia kaukaubanandru, naupini miljaru nguralini kurukuru
nganana wonti,
26 Ja karari kaukaubana warai Prophetaia jaurali, Goda nguralia jiri-
jiribanandru morlalu ngundranaia pankina terkibala, kanani warupotuni
tinkari pantjina warai;
27 Nunkangupini Goda, Nauja kulnulu kiri nganai, Jesungu Christungun-
dru pirnala nganaiatimai ngurali. Amen.

Pauluni Dakani jaura I. Korinthalani.

1 Paulus, Jesuni Christuni Apostel, ninaia Nulia karkana wonti Godaia
jertapaterinali, ja Sosthenes ngatata,
2 Godaia mili wolarani, tana Korinthangu ngamala wapaia, tana kulikiri
pantjinala Christungu Jesungu, matja karkanala kana kulikiri, tanangunto
pratjanani jela, tanali ngaianani Kaparaia Jesuni Christuni tala karkai piri
pratjanani, Nauja ngaianani ja tananani nganai:
3 Manju ja murla jurangunto nganaiatimai Goda ngaianani Ngaperandru
ja Kapara Jesu Christungundru.

(Dakani jaura G. D. 18 Trinitatis.)

4 Ngato Goda ngakani milingeru jurakokai jurangundru Godaia manju-
landru, ninaia Nulia jurangu jinkinala Christungu Jesungu.
5 Jura pratjanani poto pirna pantjinala nunkangu, ngujangujara prat-
janali ja ngujamana pratjanali;
6 Worderu Christuni tinkari ngankanali matja ngurunguru pantjina,
7 Jeruja jura wata manjulaia poto kulnuni ngadani terkai, windri jura
ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni wondraterinaia kalkateriai,
8 Nulupini bakana jurana ngurunguru ngankala nganai ditjini ngadala-
jelu, jeruja jura kalala panini nganala nganai ngaiananaia Kaparaia Jesuni
Christuni ditjini.
9 Goda talku nganai, Nulia jurana matja karkana nunkanaia Ngatamu-
raia jela ngamanaia, Nauja Jesus Christus Kapara ngaianani nganai.

10 Ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, ngaiananaia Kaparaia
Jesuni Christuni talandru, jura jaura kulnukulnuni jatananto, ja wata
jurangu puntibani ngananaanto, a-ai, jura kulnukulnuni ngananaanto
ngundranani ja ngujamanani.
11 Ngangau Chloeni nguralali ngakangu kaukaubana warai jurangundru,
ngatata worajai, jurangu terti kaldri ngankijiribamalina parai.
12 Ngato jenia ngundrai, pilkipilki jura jatai: Kulnujeli: Ngani Pauluni;
kulnujeli: Ngani Apolloni; kulnujeli: Ngani Kephasani; kulnujeli: Ngani
Christuni mili nganai.
13 Christus pilki ja pilki nganai? Tanali Paulus jurangundru kunarkuni
katibana wonti? Jura kara Pauluni talani multibanila manina wonti?
14 Ngato Goda jurakokai, ngangau ngato wata kulno multibana wonti,
windri Krispus ja Gajus;
15 Ngangau wata kulno jatananto, ngato ngakani talani multibana wonti.
16 Ngato bakana Stephanani pungala multibana wonti; morla ngani wata
milkila, ngato kulno morla kara multibana wonti.
17 Ngangau Christulu ngana wata jinpana wonti multibala, a-ai, ngant-
jani jaura kaukaubala; wata jaura kirieli, ngangau Christuni kunarku wata
walto pantjinanto.
18 Ngangau kunarkuja jaura patipatila nganai tanangu, tana tintaterila
nganai; ngaianingu, tana tepi pantjila nganai, Godaia ngurula.
19 Ngangau dakanala parai: „Ngato kana kiria kirila teribala nganai, ja
ngujamanietjaia tjuru ngato worarala nganai.“

20 Wodajeri kana kiri? Wodajeri jaura jinkinietja? Wodajeri nunkanipini
miljaraia kana kiri nganai? Wata Godali nunkanipini mitaia kiri patipatila
karitjimalkana warai?
21 Ngangau mitalali nunkani kirieli Goda nunkani kirilani wata ngu-
jamana warai, jeruja Godali ngantjana wonti ngujangujara patipatieli
tanana kulkala, tanali morlalu ngundrai.
22 Ngangau Juda kanali malka ngatjiai ja bakana Grieka kanali kiri
wontiai;
23 Jeruja ngaiani Christus kaukaubai, ninaia tanali kunarkuni katibana
wonti, Juda kanani kintjakintjarinaia ja Grieka kanani patipatia.
24 Tanangu, tanana Nulia matja karkana, Juda kanani ja Grieka kanani,
ngaiani Christus Godaia ngurula ja Godaia kirila kaukaubai.
25 Ngangau Godaia patipatila morla kiri nganai kanani; ja Godaia
waltowaltula morla ngurunguru nganai kanani.
26 Najanau, jurani karkani, ngatata worajai, wata kana kiri marapu
palkujeli, wata kana ngurunguru marapu, wata kana pirna marapu Nulia
matja karkana;
27 A-ai, patipati mitandru Godali kalkalkana warai, Nulia kana kiri
nintali ngankananto; ja waltowalto mitandru Godali kalkalkana warai,
Nulia kana ngurunguru nintali ngankananto;
28 Ja wakawaka mitandru ja ngirkibani Godali kalkalkana warai, ja mina
panila nganai, ngangau Nulia panini ngankananto mina kantji nganai;
29 Ngangau wata palku kulno Godani jurakokaterinanto.
30 Nunkangundru bakana jura Christungu Jesungu nganai, ninaia Godali
ngaianingu ngankana wonti kirilaia ja talkulaia, kulikirilaia ja kulkanilaia.
31 Ngangau, worderu dakanala parai: „Worana jurakokateriai, Kaparani
jurakokaterinanto.“

2

1 Bakana ngani, ngani jurangu wokarana wonti, ngatata worajai, wata
wokarana wonti jaura mirieli kara kiri mirieli kara jurangu Godaia
ngantjani jaura kaukaubala.
2 Ngangau ngato wata ngundrana wonti jurangu terti milkila nganala,
windri Jesus Christus kunarkula.
3 Ja ngani jurangu ngamana wonti waltowaltuni ja japani ja ngarranani.
4 Ja jaura ngakani ja ngujangujara ngakani wata kirilaia jaura kiri
nganana wonti, a-ai, Jaolaia ja ngurulaia wondraterina.
5 Ngangau jurani morlalu ngundrana wata kanaia kirilani parananto,
a-ai, Godaia ngurulani.
6 Kirila ngaiani kaukaubai kana kirini, wata nunkanipini mitaia kirila,
bakana wata nunkanipini mitaia kaparaia, tana mudala nganai,
7 A-ai, ngaiani Godaia kirila jaura kurukuruni kaukaubai, naupini
ngopera ngalpuru nganana wonti, ninapini Godali mitani ngopera kurana
wonti pirnalaia ngaiananaia.
8 Ninaia wata nunkanipini mitaia kapara kulnujeli ngujamana wonti;
ngangau tanali ninaia ngujamanani, tanali pirnalaia Kapara wata ku-
narkuni katibanani.
9 Worderu dakanala parai: „Mina milkieli wata najina warai, ja talpali
wata ngarana warai, ja wata kana ngarani wirina warai, minanina Godali
tanangu ngankingana wonti, tanali ninaia ngantjai.“
10 Ngaianingu Godali jenia tinkari ngankana warai Jaolali nunkanali;
ngangau Jaolali pratjana winpai, bakana Godaia mikari.

11 Warle kanali ngujamai mina kanaia nganai, windri kanaia jaolali
nauja nunkangu nganai? Jeruja bakana wata kulnujeli ngujamai mina
Godaia nganai, windri Godaia Jaolali.
12 Ngaiani wata mitaia jaola maninala, a-ai, Jaola Godandru; ngangau
ngaiani ngujamananto, mina Godali ngaianingu bakujeli jinkina warai.
13 Jenia ngaiani kaukaubai, wata kanaia kirilaia jaura kirieli, a-ai, jenia
jaurali, tananaia Jaolali kiri ngankai, ja Jaolaia poto Jaolaia potujeli mildiri
ngankai.
14 Kana tjurujeli jenia wata patai mina Godaia Jaolaia nganai, ngangau
jenia nunkangu patipati nganai, ja nauja ngandandariai jenia ngujamala,
ngangau Jaolali jenia ngundrananto.
15 Jaolaia kanali pratjana ngundrai, ja nina muntali wata kulnujeli
ngundrai.
16 Ja warle Kaparaia ngundrana ngujamana warai, nunkangu ngujangu-
jara jinkila? Ngaiani Christuni ngundrana ngamalkai.

3

1 Ja ngani, ngatata worajai, ngandandarina wonti jurangu kaukaubala
Jaolaia kanali jeribaka, a-ai, palkuja kanali jeribaka, kupa wakali jeribaka
Christungu.
2 Ngama ngato jurangu jinkina wonti tapananto ja wata buka; ngangau
jura wata ngurunguru nganana wonti, ja kararielu jura wata ngurunguru
nganai.
3 Bakana karari jura palkuja kana nganai; ngangau kuterina ja jatama-
lina ja puntibijiribamalina jurangu ngananani, jura wata palkuja kana
nganai? Ja wata jura mitaia kanani jeribaka wirariai?
4 Ngangau kulno jatanani: Ngani Pauluni; kulnujeli: Ngani Apolloni mili
nganai; jura wata palkuja kana nganai?
5 Worana Paulus ja worana Apollo nganai? Mili pudlaia nganai,
pudlangundru jura morlalu ngundrana wonti, worderu Kaparali pudlangu
pilki ja pilki jinkina wonti.
6 Ngato kurana wonti, Apolloli turibana wonti, ja Godali punkibana
jinkina wonti.
7 Ja jeruja kuranietja pani nganai, ja bakana turibanietja pani nganai,
a-ai, windri Goda, Nulia punkibani jinkina wonti.
8 Kuranietja ja turibanietja kulno nganai, pudlali kalala pudlani manila
nganai pudlanina ngankanandru.
9 Ngangau Godaia jelalingankanietja ngaiani nganai, ja Godaia mita, ja
Godaia wotini jura nganai.
10 Godaia manjulandru, ninaia ngato maninala, ngato wotinietja kiri
jeribaka marda kapara kurana wonti. Kulno ngurujeli nunkangu morla
wotiai; pratjanali najinanto, worderu tanali nunkangu wotiai.
11 Kulno nguru ngandandariai marda kapara pilki kurala nnnkangu,
nauja matja parai, Naupini Jesus Christus nganai.
12 Kulnujeli nunkangupini marda kaparani wotinani marda maralje,
marda bulu, marda ngumu pilki, pita, kanta, ngurdi;
13 Jeruja pratjanaia ngankana tinkari pantjila nganai, ngangau ditjieli
nina wondrala nganai, ngangau nau turujeli tinkari pantjila nganai;
ja worderu kulnuja ngankana wodajeni nganai, turujeli nina wontjala
nganai.
14 Kulnuja ngankana paranani, nina nulu morla wotina warai, jeruja
nulu kalala manila nganai.

15 Kulnuja ngankana jerkinani, jeruja nulu nina tintala nganai; nau
munta tepi pantjila nganai turuni palkingana jeribaka.
16 Jura wata milkila, jura Godaia punga nganai, ja Godaia Jaola jurangu
ngamai?
17 Kulnujeli Godaia punga madlentji ngankanani, ninapini Godali
madlentji ngankala nganai; ngangau Godaia punga kulikiri nganai,
naupini jura nganai.
18 Wata kulno jedibateriatimai. Kulnujeli ngundranani kiri nganala
jurangu nunkangupini miljarani, nau patipati pantjiatimai, ngangau nau
kiri pantjinanto.
19 Ngangau nunkangupini mitaia kirila patipati nganai Godani. Ngangau
dakanala parai: „Nulia kana kirieli tanani kirilani patai.“
20 Ja nakaldra: „Kaparali kana kiria ngundrana ngujamai, nau baku
nganai.“
21 Ja jeruja wata kulno kanandru jurakokateriatimai; ngaugau pratjana
jurani nganai;
22 Paulus kara Apollo kara Kephas kara, tepi kara nari kara, mina kantji
parai kara, mina wokarala nganai kara; pratjana jurani nganai.
23 Jura Christuja nganai, ja Christus Godaia.

4

(Dakani jaura G. D. 3. Advent.)

1 Jeruja jura ngaianina Christuni mili ngundrananto, ja Godaia kuruku-
rulaia ngamalkijiribanietja.
2 Mina jura morla ngamalkijiribanietjani wontiai? Kulno talku manka-
mankananto.
3 Ngakangu jenia baku ngangai, jura kara kanaia ditji kara ngana
wontjananto, ngangau ngani munta wata wontjateriai.
4 Ngani munta panila milkila, windri nunkangu ngani wata talku
ngankateriai; Nulia ngana wontjai, Nauja Kapara nganai.
5 Jeruja wata ditjini ngopera kalala kuranau Kapara wokaranantulu,
Nulia praitjani kurala nganai ngalpuruja kurukurula, ja tinkari ngankala
nganai ngara woraia ngundrana; ja ngadani pratjanani jurakokana
pantjila nganai Godandru.
6 Jenia, ngatata worajai, ngani ngakangundru ja Apollongundru
jatana warai jurangundru, ngangau jura ngalingundru kiririnanto, wata
nunkangu morla pirna ngundraterinanto mina dakanala parai, ngangau
jura wata kulnuni wombatjerananto kulnuni.
7 Warle jidna pirna ngankana warai? Mina jundru ngamalkai, ninaia
jundru wata maninala? Jundru ninaia morlalu matja maninani, minandru
jidni jurakokateriai, jundru ninaia wata maninani?
8 Jura matja jerto nganai; jura kana poto pirnanto pantjina warai,
ngalingu panini jura kapara pantjina warai. Ngumu nganananto jura
kapara nganai, ngangau bakana ngali jurangu jela kapara ngananananto.
9 Ngato ngundrai, Godali ngaianina Apostel worana ngadanietja terk-
ibana warai, narini matja jinkina jeribaka; ngangau ngaiani wondrani
malka pantjina warai mitalani ja angelani ja kanani.
10 Ngaiani patipati nganai Christungundru, jura kiri nganai Christungu;
ngaiani waltowalto, jura ngurunguru; jura pirna, ngaiani pirnala pani.
11 Karari ditjielu ngaiani mauali ja tertieli ngamai ja balu nganai, ja
tanali ngaianina maramokujeli nandrai, ja piri pani ngaiani ngamalkai,

12 Ja jiglerali ngaianini marali ngankai. Tanali ngaianingu kaldri
jatanani, jeruja ngaiani ngurungutanani; tana ngaianingu tirikaripateri-
nani, jeruja ngaiani tanana patai;
13 Tanali ngaianina ngirkibanani, jeruja ngaiani jaura murlali jinkiai;
mitalaia tarpani mita ngaiani pantjina warai, kana pratjanaia worani
kararielu.
14 Wata jurana nintali ngankala ngato jenia dakai, a-ai, ngato jurana
ngakani kupa ngantjalu jeribaka kurukurubai.
15 Jura 10,000 wapalkanietja Christuni ngamalkanani, jeruja jura wata
ngaperi marapu ngamalkai; ngangau Christungu Jesungu ngantjani jaurali
ngato jurana kantji patana warai.
16 Jeruja ngato jurana kurukurubai, ngakangu karipaterianimai.
17 Jendrania ngato Timotheus jurangu jinpana warai, nau ngakani kupa
ngantjalu ja talku nganai Kaparani, nulu jurana mangatandra wilpa
ngankala nganai ngakani palto Christungu, worderu ngato paruparu mili
wolara pratjanani ngujangujara jinkiai.
18 Palpa jurangundru wombatjarai, ngangau tanali ngundrai, ngani wata
wokarala nganai.
19 Wolja ngani jurangu wokarala nganai, Kapara jertapaterinani, ja
ngato ngujamala nganai wata wombatjaranietjaia jaura, a-ai, ngurula.
20 Ngangau wata jaurani Godaia milila parai, a-ai, ngurulani.
21 Mina jura ngantjai? Ngani pitali jurangu wokarananto kara, ngant-
janali ja Jaola manjujeli kara?

5

1 Jaura parai, jurangu jela palakantji nganai, ja jenipara palakantji,
ninaia bakana kana kojeli wata ngujamai, kulnujeli ngaperaia nunkanaia
noa ngamalkai.
2 Ja jura wombatjarai, ja wata ngaurongauro pantjina warai, nina
jurangundru danganantо, nulu jenia ngankana warai.
3 Ngani palkujeli wata jerra nganai, windri jaolali kantji jerra nganai,
ja ngani kantji naka jeribaka kurana warai, nina, nulu jenipara ngankana
warai:
4 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni talani, jura matja jurborinani
ja bakana ngani jaola ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni ngurulali,
5 Jenipara kana Satanangu jinkila palkuja teribanaia, ngangau jaola tepi
pantjinanto Kaparaia Jesuni ditjini.

(Dakani jaura Jesu tepi terkakani ditjini ngoperalani.)

6 Jurani pirnala wata ngumu nganai. Wata jura milkila, pulkurutjeribani
buka ngalje buka tjanka pratjana pulkurutjeribai?
7 Jeruja pulkurutjeribani buka womala tarpanau, jura buka tjanka marra
pantjinanto, worderu jura pulkurutjeribani buka pani nganai. Ngangau
Passa kuparu ngaianini Christus, ngaianingundru matja nandrana.
8 Jeruja ngaiani ditji pirnani ngamananto wata pulkurutjeribani buka
womalani, bakana wata madlentjaia ja tjikatjikaia pulkurutjeribani
bukani, a-ai, talkulaia ja morlalulaia pulkurutjeribani buka panini.

9 Ngato jurangu dakani jaurali dakanala, jura wata palakantjini jela
ngamananto.
10 Jenia ngato wata ngundrai nunkanipini mitaia palakantjindru, ja
ngukingukibaterinietjandru, ja watawatali maninietjandru, ja Goda mu-
ramura wodatarana ngamanietjandru; jeruja jura mitandru dunkananto.

11 Jeruja ngato jurangu dakanala, jura wata jela ngamananto kulnuni,
nulu tala „ngatata“ ngamalkai, ja palakantji kara, ngukingukibaterinietja
kara, Goda muramura wodatarana ngamanietja kara, ngirkibanietja kara,
tapanietja kara, watawatali maninietja kara nganai; jendrangupara jela
jura bakana wata tajinanto.
12 Jenia ngakangu parai, tanangu palarani kalala kurala? Jura wata
tanangu, jurangu terti, kalala kuranani?
13 Tanangu palarani Godali kalala jinkila nganai. Nina madlentji
ngankanietja jurangundru danganau!

6

1 Minandru kulnujeli jurangundru, nulu tirijakalkijiribamalina nga-
malkanani, tjakakijiribamaliai kana talku panini ja wata kana kulikirini?
2 Jura wata milkila, kana kulikirieli mitani kalala kurala nganai? Ja jura
mitani kalala kuranani, minandru jura ngandandariai poto wakawakani
kalala kurala?
3 Jura wata milkila, ngaiani angelani kalala kurala nganai? Worderu
morla mitaia potuni?
4 Jura mitaia potundru tjakakijiribamalinani, jura tanana, tanali mili
wolarali wakawaka ngundrai, kurai.
5 Jurana nintali ngankala ngani jenia jatai. Jurangundru wata kana kiri
kulno nganai, nau ngurunguru nganai ngatatani kalala kurala?
6 A-ai, ngatatajeli ngatatani tjakakijiribamaliai, ja jenia kana morlalu
ngundrani panini!
7 Jenia matja madlentji nganai jurangundru, jura tjakakijiribamalinani.
Minandru jura wata tjikatjika patai? Minandru jura wata manju nganai,
tanali jurangu watawatali maninani?
8 A-ai, jura wata talku ngankai ja watawatali maniai, ja jenia ngatatani?
9 Jura wata milkila, kana wata talkujeli Godaia milila wata maratunka
manila nganai? Wata tjautjau ngundranau: Wata palakantji, wata Goda
muramura wodatarana ngamanietja, wata pinta wokaribanietja, wata
kana muramura, wata kankuni murumuru ngankanietja.
10 Wata kurikantji, wata ngukingukibaterinietja, wata tapanietja, wata
ngirkibanietja, wata watawatali maninietja Godaia milila maratunka
manila nganai.
11 Ja jenipara palpa jurangundru nganana warai. Karari Nulia jurana
kulirkana warai, ja kulikiri ngankana warai, ja talku ngankana warai
Kaparaia Jesuni talani, ja ngaiananaia Godaia Jaolani.
12 Pratjana ngakangu parai, windri wata pratjana ngumu nganai;
pratjana ngakangu parai, ja wata kulnujeli ngana kalalu ngankananto.
13 Buka mandraia, ja mandra bukaia; Godali ninapara ja jenipara worala
nganai. Palku wata palakantjia, a-ai, Kaparaia; ja Kapara palkuja.
14 Godali wata windri Kapara jiritjibana wonti, a-ai, Nulia bakana
ngaianina jiritjibala nganai nunkani ngurulali.
15 Jura wata milkila, jurani palku Christuni buru nganai? Ngato
Christuni buru maninanto ja palakantjia buru ngankananto? A-ai.
16 Jura wata milkila kara, worona piranguruni ngamai, nau nankangu
jela palku kulno nganai? Ngangau pudla, worderu Nauja jatai, palku kulno
nganala nganai.
17 Worana Kaparani ngamai, nau nunkangu jela Jaola kulno nganai.

18 Palakantjindru japa mindrianau! Madlentji pratjana, kana kulnujeli
ngankanani kara, palkuni palarani nganai; palakantjieli nunkani palkuni
madlentji ngankateriai.
19 Jura wata milkila kara, jurani palku Jaola kulikiria punga jurangu
nganai, ninaia jura Godandru maninala, ja ngani wata munta ngani
nganai?
20 Ngangau Nulia jurana kalalaia mamana wonti. Jeruja Goda ju-
rakokanau jurani palkuni ja jurani jaolani, ngangau pudlaia Godaia pilki
nganai.

7

1 Nunkangundru, mina jura ngakangu dakanala, ngani jatai: Ngumu
nganai kanani, nulu widla wata karanani;
2 Windri palakantjindru materali widla nunkani ngamalkaiatimai, ja
widlali materi nankani ngamalkaiatimai.
3 Materali widlani jinkinanto, mina nulu nankangu wilpanto nganai;
jeruja bakana widlali materani.
4 Widlali nankani palkuni wata ngurula ngamalkai, a-ai, materali; jeruja
bakana materali nunkani palkuni wata ngurula ngamalkai, a-ai, widlali.
5 Wata kulno ngadatikibau kulnuni, windri judla kulnukulnuni
ngananani miljaru kulnuwirdi, jura ngara ngamani ngamalkananto milja
ngamanaia ja ngatjinaia; ja nakaldra jelarialumai, Satanali judlana
wontjaiati judlani waltowaltundru.
6 Jenia ngani jatai manuni kurana jeribaka, ja wata jirijiribana jeribaka.
7 Ngato ngantjai, kana pratjana ngakangu jeribaka nganananto; windri
pratjana pilkipilkieli Godandru nunkani manjulaia poto pilki ngamalkai,
kulnujeli jeruja, kulnujeli jeruja.
8 Ngani mantakani ja mangawaruni jatai: Tanangu ngumu nganai, tana
ngakangu jeribaka ngamanani.
9 Tana ngandandarinani ngamalkaterila, tanali noa patananto; ngangau
morla ngumu nganai, tanali noa patanani, baka pirna ketjaketjanani.
10 Tanangu pintani ngato jirijiribai, wata ngato, a-ai, Kaparali, widla
materandru wata puntibateriatimai;
11 Nani kantji puntibaterinani, nandru noa pani ngamananto kara,
materani murlali pantjinanto kara; ja materali widla wata worarananto.
12 Tanangu nguruni ngani jatai, wata Kapara: Ngatata kulnujeli noa nga-
malkanani, nandru wata morlalu ngundranani, ja nandru kulnukulnuni
ngananani nunkangu jela ngamala, nulu nana wata worarananto.
13 Bakana widlali noa ngamalkanani, nulu wata morlalu ngundranani,
ja nulupini kulnukulnuni ngananani nankangu jela ngamala, nandru nina
wata worarananto.
14 Ngangau materi, nulu wata morlalu ngundranani, kulikiri nganai
widlani; ja widla, wata morlalu ngundranani, kulikiri nganai materani;
jenia wata ngananani, kupa jurani murumuru ngananani, karari tana
kulikiri nganai.
15 Nulu wata morlalu ngundranani, nau puntinanto; ngatata kara,
kaku kara, tanangupini potuni wata dupudupu nganai. Murlani Godali
ngaianina karkana warai;
16 Ngangau jundru milkila, widlajai, jundru materi kulkala nganai kara?
Jidni milkila, materiai, jundru widla kulkala nganai kara?

17 Windri worderu Kaparali kulnuni jinkina warai, worderu Godali
kulno karkana warai, jeruja nau wirarinanto. Ja jeruja ngato mili wolara
pratjanani jirijiribai.
18 Nulia kulno karuwalila karkana warai, nulu wata karuwalila panini
jeri ngankaterinanto; Nulia kulno karuwalila panini karkana warai, nulu
wata karuwalila pantjinanto.
19 Karuwalila panila nganai, ja karuwalila panini panila nganai, windri
Godaia jirijiribani jaura ngamalkala.
20 Pratjana nunkangupini karkanilani ngamaiatinimai, nunkanali Nulia
tanana matja karkana.
21 Jidni kanaia mili matja karkana, wata manujeli ngundrau, jidni
ngurunguru nganai kurakaterila, kurakateriau!
22 Ngangau worana Kaparani kanaia mili matja karkana, nau Kaparaia
kurakanila nganai; jeruja bakana, worana kurakanila matja karkana, nau
Christuja mili nganai.
23 Kalala pirnali Nulia jurana burungankana wonti; wata kanaia mili
pantjianau!
24 Ngatata worajai, pratjana nunkangu ngamananto Godani, worderu
Nulia nina karkana warai.
25 Mankarandru ngato wata Kaparaia jirijiribani jaura ngamalkai: ngato
ngundrana ngankani kaukaubai, ngangau ngato Kaparandru kalumilt-
jamiltjarina manina wonti morlalu ngundrani nganala.
26 Jeruja ngato ngundrai, jenia ngumu nganai karari ketjaketjanandru,
jenia kana kulnuni ngumu nganai jeruja nganala.
27 Jidni widlani workamantraterina warai, wata wontiau nana worarala;
jundru widla pani ngananani, wata widla wontiau.
28 Jundru kantji noa patana warai, jundru wata madlentji ngankana
warai; ja mankarali noa patana warai, nandru bakana wata madlentji
ngankana warai. Ketjaketjana palkujeli tanali ngamalkala nganai; ngato
jurana kulkananto.
29 Jenia ngani jatai, ngatata worajai, miljaru wordu nganai; ngangau
bakana tanana, tanali noa ngamalkai, ngananananto noa pani jeribaka; ja
tana jindrala wapaia, jindrana pani jeribaka ngananananto;
30 Ja tana mankila wapaia, mankina pani jeribaka ngananananto; ja tanali
burungankala wapaia, poto pani jeribaka ngananananto.
31 Ja tanali ninapini mita ngamalkala wapaia, wata ngamalkana jeribaka
ngananananto; ngangau nunkanipini mitaia mudla mudai.
32 Ngato ngantjai, jura manujeli ngundrani pani ngananananto. Mantaka
materali manujeli ngundrai mina Kaparaia nganai, worderu nau Godaia
ngantjani ngananananto.
33 Warle noa patana warai, mitaia manujeli ngundrai, worderu nau
widlaia ngantjani ngananananto.
34 Pilkipilki nganai widlani ja mankarani. Mantaka widlali manujeli
ngundrai mina Kaparaia nganai, nani kulikiri ngananananto palkujeli ja
jaolali; nandru matja noa patana, nana manujeli ngundrai mina mitaia
nganai, worderu nani materaia ngantjani ngananananto.
35 Jenia ngani jatai jurani ngumuja; ngato jurangu wata minti
woranananto, a-ai, ngangau jenia ngumu nganai, jura milingeru ja wonki
Kaparani ngananananto.
36 Kulnujeli ngundranani, nunkani mankarani nintali nganai, ngangau
nunkani mankaraia ditji mudaiati, ja jenia jeruja pantjinanto, nulu

ngankaiatimai mina nau jertapateriai, nulu wata madlentji ngankai; nana noa patananto.

37 Warle ngarali ngurunguru ngundranani, ja nunkangu wata nankanankana parai, ja ngurula ngamalkai nunkani jertapaterinani, ja nunkani ngarani jenia ngundrana warai, nunkani mankara ngamalkijiribala, nulu ngumu ngankai.

38 Jeruja nulu ngumu ngankai, nulu noa patai; ja nulupini, nulu wata noa patai, nulu morla ngumu ngankai.

39 Widla workamandrana nganai jirijiribani jaurandru, jeruntjaia ditji noa nankani tepi nganai; nankani noa matja palinani, nani kurakani nganai noa kulno patala worana nandru ngantjai, windri Kaparani.

40 Nani morla murlali nganai, nani jeruja ngamanani, worderu ngato ngundrai. Ngato ngundrai, ngato bakana Godaia Jaola ngamalkai.

8

1 Muramuraia poto ngumundru ngaiani milkila, ngaiani pratjanali ngujamani ngamalkai. Ngujamanali wombatjarai, ja ngantjanali wotiai.

2 Kulnujeli ngundraterinani nau milkila ngananani, jeruja nulu panila ngujamana warai worderu nina ngujamananto.

3 Kulnujeli Goda ngantjanani, nina Nulia ngujamala wapaia.

4 Muramura poto ngumuja tajinandru ngaiani milkila, muramura pani mitani nganai, ja wata Goda pilki nganai, windri Kulno.

5 Ja tanali kantji muramura worana dikanani, pariwilpani kara mitani kara, worderu Goda muramura marapu ja Kapara marapu nganai;

6 Ngaianingu windri Goda kulno nganai, Ngaperi, nunkangundru warupoto nganai, ja ngaiani nunkangu; ja windri Kapara kulno, Jesus Christus, nunkangundru warupoto nganai, ja ngaiani nunkangundru.

7 Wata pratjanali ngujamani ngamalkai. Palpa ngara ngaialandru japali, tanali nina muramuraia poto ngumu jeribaka tajiai, ja ngangau tanani ngara ngaiala waltowalto nganai, jeruja nau murumuru pantjiai.

8 Tajinali ngaianina Godani wata talku ngankai; ngangau ngaiani tajinani, ngaiani wata morla talku nganala nganai; ja ngaiani wata tajinani, ngaiani wata morla waka nganala nganai.

9 Ngamalkaterianau, jurani ngurula waltowaltuni dakaterina pantjiati.

10 Kulnujeli jidna, jundru ngujamana ngamalkanani, najinani muramuraia pungani kurlini ngamanani; nau wata nunkani ngara ngaiala waltowalto ngurunguru ngankaterila nganai muramuraia poto ngumu tajila?

11 Ja jinkani ngujamanandru ngatata waltowalto tintaterila nganai, nunkangundru Christus palina wonti?

12 Jeruja jura ngatata worangu madlentji ngankanani, ja tanani ngara ngaiala waltowalto nandranani, jura Christungu madlentji ngankai.

13 Jendrangundruja, ngangau tajinali ngatatani ngakanani dakaterina jinkinani, jeruja ngato morlalu wata nganti tajila nganai ngurali, ngangau ngato wata ngatatani ngakanani dakaterina kurananto.

9

1 Ngani wata Apostel nganai? Ngani wata kurakanila nganai? Ngani wata Jesus Kapara ngaianani najina wonti? Jura wata ngankani ngakani nganai Kaparani?

2 Ngani wata kana pilkia Apostel ngananani, ngani jenipara morlalu
jurangu nganai, ngangau ngakani Apostel ngamalkijiribani malka morlalu
jura nganai Kaparani;
3 Jurajuralkaterini ngakani tanangu, tanali ngana wontjai, naupini
nganai.
4 Ngaiani wata ngurula ngamalkai tajila ja tapala?
5 Ngaiani wata ngurula ngamalkai kaku noa wiralkala, Apostel worali ja
Kaparaia ngatatajeli ja Kephajeli jeribaka?
6 Windri ngato ja Barnabali kara wata ngurula ngamalkai panila
ngankala?
7 Worana tirimalinaia wapai, ja kalala pani maniai? Warle waina maru
kurai, ja wata nunkani tandrandru tajiai? Warle ngami kulno ngamalkai,
ja wata ngamandru tajiai?
8 Ngani jenia kana jeribaka jatai; wata jirijiribani jaura jenia bakana
jatai?
9 Ngangau Mosini jirijiribani jaurani dakanala parai: „Jundru ngantini
nulu tandra nankanankai, wata mana billieli ngandrawalkananto!“ Godali
nganti manujeli ngundrai kara?
10 Nauja jenia wata kantji ngaianingundru jatai? Kau, ngaianingundru
jenia dakanala parai, ngangau mita bakunietjali mita bakujai kalkanaia,
ja tandra nankanankanietjali nankai kalkanaia, bakana manila.
11 Ngaiani jurangu Jaolaia poto jaupana warai, jenia pirna nganai,
ngaiani jurani mitaia poto kampanani?
12 Kana pilkieli ngurula ngamalkanani jurangu, minandru morla wata
ngaiani? Ngaiani ninapini ngurula wata manina warai, a-ai, ngaiani
pratjana mandrai, ngaiani wata dakaterini jinkinanto Christuni ngantjani
jaurani.
13 Jura wata milkila, tanali poto ngumu ngankingai, poto ngumundru
tajiai? Ja tanali Altara ngamalkai, Altarandru maniai?
14 Jeruja bakana Kaparali kurana wonti, tanali ngantjani jaura
kaukaubai, tana ngantjani jaurandru bakana tepirinanto.
15 Ngato panila tanangundru manina warai. Jenia ngato wata dakana
warai, ngakangu bakana jeruja pantjinanto. Ngakangu morla ngumu
nganananto palila, kulnujeli pirnala kaliati.
16 Ngato ngantjani jaura kaukaubanani, jenia wata pirnala nganai
ngakangu, ngangau ngato jenia kantji ngankananto. Jakajai ngakangu,
ngato ngantjani jaura wata kaukaubanani.
17 Ngangau ngato jenia bakujeli ngankanani, ngato kalala manila nganai;
ngato jenia buljubuljujeli ngankanani, jeruja ngakangu Godaia poto
ngamalkijiribani jinkinala.
18 Mina kalala ngakani nganai? Ngato ngantjani jaura kaukaubanani,
ngato ninaia ngantjani jaura bakujeli kaukaubananto, ja ngakani ngurula
ngantjani jaurandru wata maninanto.
19 Ngani wata kulnuja mili nganai, ngani munta pratjanani mili
jinkiterinala, ngato tanangundru marapu mamananto.
20 Ja ngani Juda kanani Juda kana jeribaka pantjina warai, Juda kana
mamala; tanangu, tana jirijiribani jaurani ngamai, jirijiribani jaurani
ngamanani jeribaka, tanana, tana jirijiribani jaurani ngamai, mamala;
21 Tanangu, tana jirijiribani jaura panina, jirijiribani jaura panini
jeribaka, ngani munta wata Godaia jirijiribani jaura panini ngamai, a-ai,
ngani jirijiribani jaurani ngamai Christungu, tanana, tana jirijiribani jaura
panini, mamala.

22 Ngani waltowaltuetjani waltowaltuetja jeribaka pantjina warai,
tanana, tana waltowalto, mamala; ngani kana pratjanani pratjana pantjina
warai, paruparu palpa kulkala.
23 Jenia pratjana ngato ngankai ngantjani jaurandru, ngato nunkanina
maninanto.

(Dakani jaura Septuagesimä ditjini.)

24 Wata jura milkila, tana milkimalini mitani mindriai, pratjana min-
driai, ja windri kulnujeli kalala patai? Jeruja jura mindrianau nina patala.
25 Pratjaterina, tana mindriai, pratjanani ngamalkateriai; tanapara
pirapira manila nau mudai, ja ngaiani pirapira nau wata mudai.
26 Ngani mindriai, ja wata bakuja; ngato nandrai, ja wata kulnuni
jeribaka nulu warumai.
27 A-ai, ngani palku nankateriai, ja nina mila ngankateriai, ngangau
ngato nguruni matja kaukaubani pirna nganana, munta tintateriati.

10

1 Ngangau jura milkila nganananto, ngatata worajai, ngaperi wora
ngaianani pratjana talara palkuja ngalpani nganana wonti, ja pratjana
panto pirnani palkingana wonti;
2 Ja pratjana tanali multibanila manina wonti Mosingu talara palkujeli
ja panto pirnali.
3 Ja pratjanali tanali Jaolaia buka kulno tajina wonti.
4 Ja pratjanali tanali Jaolaia tapani kulno tapana wonti, ngangau tanali
tapana wonti Jaolaia taldrandru, naupini tanangu karipaterina wonti,
nauja taldra Christus nganana wonti.
5 Ja tanana marapu Godali wata ngantjana wonti; ngangau Nulia tanana
worana ngutana wonti pitarani.

(Dakani jaura G. D. 9 Trinitatis.)

6 Jenia ngaianangu mudlamalkaia pantjina wonti, ngangau ngaiana wata
poto madlentjani milkirinanto, worderu tanali milkirina wonti.
7 Bakana wata muramuraia mili pantjianau, worderu tanangundru
palpa; worderu dakanala parai: „Kana wolara ngamana ngarina wonti
tajila ja tapala, ja terkala tarana wonti dultrila.“
8 Bakana ngaiana wata palakantji ngamananto worderu tanangundru
palpa palakantji ngamana wonti, ja ditji kulnuni palina wonti 23,000.
9 Ngaiana bakana Christus wata wontjananto, worderu tanali palpali
ninaia wontjana wonti, ja tjutjujeli tanana nandrana wonti.
10 Bakana wata kuterianau, worderu tana palpa kuterina wonti, ja naria
angelali tanana nandrana wonti.
11 Jenipara pratjana tanangu mudlamalkali pantjina wonti; ja nga-
ianangu naupini dakanala ngaianana kapakuribala, ngaiana ditjini
ngadalani karakara.
12 Ngangau worana munta ngundrateriai terkala, nau ngamalkateri-
nanto puriati.
13 Wontjana pilkieli jurana wata patana warai, windri kanaia wontjana;
Goda talku nganai, Nulia wata manuni kurala nganai, jurana wontjananto
morla pirna jurani ngurulani, a-ai, Nulia wontjanandru jurana tjirimalkala
nganai, jeruja jura ngurunguru nganala nganai nina waltala.

14 Jendrangundruja, ngantjani ngakani, muramura wodatarana nga-
manandru japa mindrianau!

15 Ngani kana kirini jeribaka jatai; jura muntali wontjanau, mina ngato
kurai.
16 Ngurungutani koko, ninaia ngaiani ngurungutai, nauja wata Christuni
kumarani jela nganai? Nauja buka, ninaia ngaiani wokaribai, nauja wata
Christuni palku jela nganai?
17 Ngangau windri buka kulno nganai, ja palku kulno ngaiana marapu-
jeli, ngangau ngaiana pratjana buka kulnundru maniai.
18 Najianau Israel palkundru! Wata tana, tanali poto ngumu tajiai,
Altarani jela nganai?
19 Mina ngani jatai? Muramura minakulno nganai kara, muramuraia
poto ngumu minakulno nganai kara?
20 A-ai, Mina kana kojeli poto ngumu jinkiai, jenia tanali kutjini jinkiai,
ja wata Godani; ngato wata ngantjai, jura kutjia kamaneli pantjinanto.
21 Jura ngandandariai Kaparaia koko tapala ja kutjia koko; jura ngan-
dandariai Kaparaia kurlini ngamala ja kutjia kurlini.
22 Ngaiana Kaparani delkinanto kara? Ngaiana morla ngurunguru
nganai nunkangu?
23 Pratjana ngakangu manuni kurala wapaia, windri wata pratjana
ngumu nganai; pratjana ngakangu manuni kurala wapaia, ja wata
pratjanali wotiai.
24 Wata kulnujeli wontiau nunkanina, a-ai, mina kulnuja nganai.
25 Pratjana, mina tanali ngantiburungankani pirini kalalaia jinkiai,
tajianau, ja morla wata jakalkanau ngara ngaialandru.
26 Ngangau mita Kaparaia nganai, ja nunkani poto pratjana.
27 Kana kulno morlalu ngundrani panieli jurana karkanani, ja jura
jertapaterinani wapala, pratjana tajianau mina tanali jurangu kurai, ja
morla wata jakalkanau ngara ngaialandru.
28 Kulno jurangu jatanani: Naupini muramura poto ngumuja nganti
nganai, jenia wata tajianau nunkangundru, nulu jenia kaukaubana warai
ngara ngaialandru; ngangau mita Kaparaia nganai, ja nunkani poto
pratjana.
29 Ngara ngaialandru ngani jatai, wata jinkanani, a-ai, nguruja; minan-
dru kulnuja ngara ngaialali ngakani kurakanani kalala ngundrananto?
30 Ngato jurakokanali tajinani, minandru tanali ngana ngirkibai,
nunkangundru minani ngato jurakokai?
31 Jura tajinani kara tapanani kara minakulno ngankanani kara, prat-
jana ngankanau Godaia pirnalaia.
32 Juda kanani ja Grieka kanani ja Godaia mili wolarani wata dakaterini
pantjianau!
33 Worderu bakana ngani warupotuni kana pratjanani murlali nganai,
ja wata wontiai mina ngakangu, a-ai, mina warupotuni ngumu nganai,
tana tepi pantjinanto.

11

1 Ngakangu karipaterianau, worderu ngani Christungu.
2 Ngato jurana jurakokai, ngatata worajai, ngangau jura pratjanani
ngana milingeru ngundrai, ja jirijiribani jaura ngamalkai, worderu ngato
tanana jurangu jinkina wonti.
3 Ngani jertapateriai jura milkila ngananantо, materaia mangatandra
Christus nganai; widlaia mangatandra materi nganai; Christuni mangatan-
dra Goda nganai.

4 Materali ngatjinani kara talpadakanani kara, ja kakabilli mangatandrani ngamalkanani, nulu mangatandra nunkani nintali ngankai.
5 Widlali ngatjinani kara talpadakanani kara mangatandra wata walpaterini, nandru mangatandra nankani nintali ngankai; ngangau jenia para wokaribani jeribaka nganai.
6 Widlali mangatandra wata walpaterinani, nandru ba kana para wokaribananto; widlani ninta ngananani para wokaribala kara balurila kara, jeruja nani walpaterinanto.
7 Materi mangatandra wata walpaterinanto, ngangau nau Godaia mudla ja pirnala nganai; ja widla materaia pirnala nganai.
8 Ngangau materi wata widlandru, a-ai, widla materandru nganai.
9 Ngangau Nulia materi wata widlandru pantjimana wonti, a-ai, widla materandru.
10 Jendrangundruja widlali ngurula mangatandrani ngamalkananto angelandru.
11 Windri materi widla panini, ja widla materi panini, wata Kaparani nganai.
12 Ngangau worderu widla materandru, jeruja bakana materi widlandru, ja pratjana Godandru.
13 Muntali ngundranau jenia talku nganai kara, widla wata walpaterini Godani ngatjinanto?
14 Mangatandra muntali jurangu wata wondrai, materali para wirdi ngamalkanani, jenia nunkangu ninta nganai?
15 Widlali para wirdi ngamalkanani, jenia nankangu pirnala nganai? Ngangau para nankangu walpaterini matja jinkina.
16 Kulnujeli jurangundru ngantjanani jatamalila, ngaiani wata jenia ngankai, bakana wata Godaia mili wolara.
17 Ngato jenia jirijiribanani, ngato jenia wata jurakokai, jura wata jurboriai ngumuja, a-ai, madlentjaia.
18 Ngopera, jura jurborinani mili wolarani, ngato ngarai, tidatida nganai jurangu terti, ja palpa ngato morlalu ngundrai.
19 Ngangau mudlawariwari jurangu terti ngananananto, ngangau wonkietja tinkari pantjinanto jurangundru.
20 Jura jurborinaia jurborinani, jura ngandandariai Kaparaia buka tajila.
21 Ngangau kulno ja kulnujeli buka nunkani bukani ngopera tajiai, jeruja kulno mauali nganai ja kulno kaljura.
22 Jura wata punga ngamalkai tajila ja tapala kara? Jura Godaia mili wolara waka ngundrai, ja tanana nintali ngankai, tanali panila ngamalkai kara? Mina ngani jurangu jatananto? Ngato jurana jurakokananto? Jendrangundruja ngato jurana wata jurakokai.

(Dakani jaura kuljakulja Thursdayni.)

23 Ngato jenia Kaparandru manina wonti, mina ngato jurangu bakana jinkina wonti: Kapara Jesujeli nunkangupini tinkani, nulu ninaia matja wondawondana, Nulia buka patana wonti;
24 Ja Nulia jurakokana wonti, ja ninaia wokaribana wonti ja jatana wonti: „Patanimai ja tajianimai; Naupini ngani palku nganai, Nauja jurangu nganai, jenia ngankanau ngakangu ngundrala.“
25 Jeruja bakana koko, tajinani ngadani, ja jatana wonti: „Naupini koko Testamenta marra nganai, ngakangu kumarani; jenia ngankanau jeruntjaia pota jura tapai, ngakangu ngundrala.“
26 Ngangau jeruntjaia poto jura ninapini buka tajiai, ja ninapini koko tapai, jura Kaparaia nari kaukaubai, Nauja wokarala tikanantulu.

27 Jeruja: Warle wata talku ninapini buka tajiai kara, Kaparaia koko
tapai kara, nulu Kaparaia palkundru ja kumarandru kalala manila nganai.
28 Kulno munta winpateriatimai, ja jeruja nulu bukandru tajiatimai ja
kokundru tapaiatimai.
29 Ngangau warle wata talku tajiai ja tapai, nulu muntali kalala tajiai ja
tapai, ngangau nulu Kaparaia palku wata pilki ngundrai.
30 Jendrangundruja jurangu jela waltowalto ja muntja marapu nganai,
ja marapu matja palina.
31 Ngaiani munta kalala ngundraterinani, ngaiani wata kalala maninani.
32 Ngaiani kalala maninani, Kaparali ngaianina nandrai, ngaiani wata
mitalali jela kalala maninanto.

33 Ngangau, ngakani ngatata worajai, jura jurborinani bukaia, kalka-
malianimai.
34 Kulno maua ngananani, nulu pungani tajiatimai, jura wata kalalaia
jurborinanto. Mina morla, jenia ngato kurala nganai ngani wokaranani.

12

(Dakani jaura G. D. 10 Trinitatis.)

1 Jaolaia potundru ngani wata jertapateriai, ngatata worajai, jura ko
nganananto.
2 Jura milkila, jura kana ko matja nganana, jura muramura ngapuni
wapana wonti, worderu tanali jurana wapalkana wonti.
3 Jendrangundruja ngato jurangu tinkari ngankai: Wata kulno, nulu Go-
daia Jaolali kaukaubai, Jesus dikidikibala nganai, ja kulno ngandandariai
jatala: „Jesus Kapara nganai,“ windri Jaolali kulikirieli.
4 Manjulaia potuja mangini marapu nganai, ja Jaola kulno;
5 Ja ngankijiribanaia mangini marapu nganai, ja Kapara kulno:
6 Ja ngurulaia mangini marapu nganai, ja Goda kulno, Nulia warupoto
ngankai warupotuni.
7 Pratjanani Nulia Jaolaia tinkari ngankani jinkiai mili marapu ngumuja.
8 Kulnuni Nulia jinkiai Jaolali jaura kiri jatala; kulnuni Nulia jinkiai
Nulupini Jaoiali ngujamani jaura jatala;
9 Kulnuni morlalu ngundrani, nunkangupini Jaolali; kulnuni manjulaia
poto tepi ngankanaia, nunkangupini Jaolali;
10 Kulnuni pirnala ngankala, kulnuni talpadakala; kulnuni Jaola ngujan-
gujamala; kulnuni tali nguja marapu; kulnuni tali mildiri ngankala.
11 Jenipara pratjana Nulupini Jaolali kulnujeli ngankai, ja Nulia warupo-
tuni pilki jinkiai, worderu Nauja jertapateriai.
12 Ngangau worderu palku kulno nganai, ja nulia buru marapu nga-
malkai, ja palku buru pratjana windri palku kulno nganai, jeruja bakana
Christus.
13 Ngangau ngaiani Jaola kulnujeli palku kulnuja multibanila manina
wonti; ngaiani Juda kana kara Griekala kara, mili kara kurakanila kara, ja
Nulia ngaianina pratjana Jaola kulnujeli kaljura ngankana wonti.
14 Ngangau bakana palku wata buru kulno nganai, a-ai, marapu.
15 Tidna jatanani: Ngangau ngani wata mara nganai, jendrangundruja
ngani wata palkuja nganai; nauja jendrangundruja wata palkuja nganai?
16 Ja talpa jatanani: Ngani wata milki nganai, jendrangundruja ngani
wata palkuja nganai; nauja jendrangundruja wata palkuja nganai?

17 Palku windri milki ngananani, woderi ngarani parai? Nauja windri
ngarani ngananani, woderi panimani parai?
18 Jeruja Godali buru pratjanani pilki ja pilki kurana wonti, worderu
Nulia ngantjana wonti.
19 Tanaia pratjana windri buru kulno ngananani, woderi palku?
20 Jeruja bura marapu nganai, ja windri palku kulno.
21 Milki ngandandariai marani jatala: Ngato jidna wata ngundrai; ja
nakaldra mangatandra tidnani: Ngato judlana wata ngundrai.
22 A-ai, tanaia palku buru, tananaia ngaiani ngundrai waltowalto, tanaia
ngaianingu pirna nganai.
23 Ja tanangu buruni, tananaia ngaiani wata pirna ngundrai, tanangu
ngaiani morla pirnala jinkiai; ja tananaia ninta pani, ngaiani ninta pirna
ngankai;
24 Ja tananaia ninta pirna nganai, tanalia jenia wata ngamalkananto.
Godali palku ngokana wonti, ja buru wangiwangini morla pirnala jinkina
wonti.
25 Ngangau wata puntibijiribamalina nganananto palkuni, a-ai, buru
pratjana manjujeli ngundrijiribamalinanto.
26 Ja buru kulno ketjaketjanani, buru pratjana jela ketjaketjai; ja buru
kulno pirna pantjinani, buru pratjana jela mankiai.
27 Jura Christuni palku, ja pratjana pilki ja pilki buru nganai.
28 Ja Godali palpa mili wolarani kurana wonti: Ngoperala Apostel,
mandrula Propheta, parkula ngujangujara jinkinietja; ngadani pirnala
ngankanietja, ngadani manjulaia poto tepia, marangokanietja, jirijiriban-
ietja, tali nguja pilki ja pilki.
29 Pratjana Apostel nganai? Pratjana Propheta nganai? Pratjana
ngujangujara jinkinietja nganai? Pratjana pirnala ngankanietja nganai?
30 Pratjana ngurula ngamalkai pirnala ngankala? Pratjanali tepi
ngankani poto ngamalkai? Pratjana tali pilki ja pilkini jatai? Pratjanali
mildiri ngankai?
31 Jigleri ngananau poto ngumu pirna manila. Ja ngato jurangu palto
ngumu pirna wondrala nganai.

13

(Dakani jaura G. D. Quinquagesimä.)

1 Ngato kanaia ja angelaia talieli kaukaubanani, ja wata ngantjani
ngamalkanani, jeruja ngani windri marda talingana nganai ja lingalinga
ngaiala.
2 Ja ngato talpadakani ngamalkanani, ja kurukurula warupoto nguja-
manani, ja ngujamana warupoto ngamalkanani; ja morlalu ngundrani
warupoto ngamalkanani, jeruja ngani ngurunguru ngananani marda-
wonpa tirimalkala, ja wata ngantjani ngamalkanani, jeruja ngani baku
nganai.
3 Ja ngato poto ngakani pratjana piltjaru ngankanani wangiwangini, ja
palku jinkiterinani turuni jerkila, ja wata ngantjani ngamalkanani, jeruja
jendralia ngana wata marangokai.
4 Ngantjani manju nganai, ja ngumu nganai; ngantjani wata kaldririai,
ngantjani wata pirna ngundrateriai, ja wata wombatjarai.
5 Ngantjani wata pankipankiai, nauja wata muntapata nganai, ja tana
ngandandariai ninaia kaldri ngankala, ja nulia wata kalalaia ngundrai.
6 Nauja wata mankiai talkula panini, a-ai, nauja mankiai morlalulali.

7 Nulia pratjana mandrai, nulia pratjana morlalu ngundrai, nulia
pratjanani kalkai, ja pratjanani manju nganai.
8 Ngantjani wata mudai; talpadakani mudala nganai, tali pilkipilki jatana
mudala nganai, ja ngujamani mudala nganai.
9 Ngangau ngujamani ngaianini windri buru wuldru nganai, ja tal-
padakani ngaianini buru wuldru nganai.
10 Manamirila matja wokaranani, buru wuldru mudala nganai.
11 Ngani kupa ngananani, ngani jatana wonti kupa jeribaka ja ngun-
drana wonti kupali jeribaka, ja kaukaubana wonti kupali jeribaka; matja
ngani materi, ngato kupalaia mangini worarana wonti.
12 Karari ngaiani milkitjerieli jaura waluni najiai, ngadani mudlandru
mudlani. Karari ngato ngujamai buru wuldrujeli, ngadani ngato nina
kantji ngujamala nganai, worderu Nulia ngana ngujamai.
13 Karari wonki nganai morlalu ngundrani, kalkani, ngantjani, tanapini
parkulu; ja ngantjani morla pirna nganai pudlangu.

14

1 Ngantjanani karipaterianau; jiglerali ngankanau Jaolaia poto manila,
ja morla pirna, jura talpadakananto.
2 Ngangau warle tali pilkieli jatai, nau wata kanani, a-ai, Godani jatai;
wata kulnujeli jenia ngujamai, Jaolali nau kurukurula jatai.
3 Warle talpadakai, nau kanani jatai wotinaia, kurukurubanaia ja
ngankalkanaia.
4 Warle tali pilkieli jatai, nau munta wotiteriai; warle talpadakai, mili
wolara wotiai.
5 Ngato ngantjai, jura pratjana talieli jatananto, ja morla, jura tal-
padakananto; ngangau talpadakanietja morla pirna nganai tali pilki
jatanietjani, windri nulu jenia bakana mildiri ngankananto mili wolara
wotila.
6 Karari, ngatata worajai, ngani jurangu wokaranani tali pilki jatanietja,
mina ngani jurangu ngumu nganai, ngato jurangu wata kaukaubanani
tinkari ngankanali kara, ngujamanali kara, talpadakani jaurali kara,
ngujangujarali kara?
7 Wima poto tepi pani, wima koko kara, wima kata kara, taltjinganani
ja ngaru wata pilki pilki ngankanani, worderu kanali ngujamananto mina
tanali wima kokujeli pulkai kara, wima katali nandrai kara?
8 Ja wima koko ngaru walu jinkinani, worana ngankingaterinanto
tirimalinaia?
9 Jeruja bakana, jura tali pilkieli jaura karpakarpa jinkinani, worderu
tanali jurani jaura ngujamananto? Jura jenipara nganala nganai, tanali
ngaranani kaukaubai.
10 Tali nguja pilki pilki marapu mitani nganai, ja wata kulno tanangun-
dru jaura pani wondrai.
11 Ngato talia ngundrana wata ngujamanani, ngani kaukaubanietjani
tula nganai, ja kaukaubanietja ngakangu tula.
12 Jeruja bakana jura, ngangau jura jigleri nganai jaolaia potuja, jigleri
ngananau mili wolaraia wotinaia, jura pirna pantjinanto.
13 Jendrania tali pilki kaukaubanietja ngatjinanto, nulu jenia bakana
mildiri ngankananto.
14 Ngani tali pilkieli ngatjinani, ngani jaolali ngatjiai, ja tjuru ngakani
tandra pani nganai.

15 Mina karari? Ngani ngatjila nganai jaolali, ngani bakana ngatjila
nganai tjurujeli; ngato wonkala nganai jaolali, ngato bakana wonkala
nganai tjurujeli.
16 Jundru Jaolali jurokokanani, worderu kana mangupunkujeli Amen
jatananto jinkani jurakokanani, ngangau nau ko nganai mina jidni jatai.
17 Jundru ngumu jurakokai, windri jundru nguruni wata wotiai.
18 Ngato Goda jurakokala wapaia, ngangau ngato tali pilkieli morla
kaukaubai jurangu pratjanani.
19 Mili wolarani ngato morla ngantjai jaura mara wora tjurujeli
ngakanali kaukaubala, ngangau ngato bakana nguruni ngujangujara
jinkinanto, jaura 10,000 talieli.
20 Ngatata worajai, wata kupa waka pantjianau tjurujeli, a-ai, madlent-
jali kupa pantjianau; tjurujeli manamiri pantjianau.
21 Jirijiribani jaurani dakanala parai: „Tali pilkieli ja manamimi pilkieli
ngato tanangupini kana wolarani kaukaubala nganai, ja bakana wata
jeruja tanali ngana ngarala nganai, Kapara jatai.“
22 Jeruja tali pilki malka nganai, wata tanangu, tanali morlalu ngundrai,
a-ai, tanangu, morlalu ngundrani panini; talpadakani wata tanangu, tana
morlalu ngundrani panini, a-ai, tanangu, tanali morlalu ngundrai.
23 Mili wolara jurborinani, ja pratjanali talieli kaukaubanani, ja kana
patipati kara kana morlalu ngundrani panini kara wirinani, tana wata
jatala nganai jura jirijiri?
24 Pratjanali talpadakanani, ja kana morlalu ngundrani panini kara
kana patipati kulno kara wirinani, pratjanali nina karkarkala nganai, ja
pratjana nulu ngundrala nganai.
25 Ja nunkani ngaraia kurukurula tinkari pantjila nganai; ja jeruja
nau mudlani woraterila nganai ja Godani ngatjila nganai, ja kaukaubala
nganai, kantji Goda jurangunto nganai.
26 Mina karari nganai, ngatata worajai? Jura jurborinani, kulnujeli
Psalma kulno ngamalkai, nulu ngujangujara kulno ngamalkai, tinkari
ngankani kulno kara, nulu jaura tali pilkieli ngamalkai, nulu mildiri
ngankani kulno ngamalkai. Jenia pratjana wotinaia pantjiatimai!
27 Kulnujeli tali pilkieli kaukaubanani mandrujeli kara parkulali kara
jelali kaukaubananto, wata morla, ja kulnulu kulnulali, ja kulnujeli jenia
mildiri ngankananto.
28 Mildiri ngankanietja wata naka ngananani, nau ngapu ngananananto
mili wolarani. Nulu muntali ja Godani kaukaubananto.
29 Propheta mandrujeli kara parkulali kara kaukaubananto, tanali
palpali jenia wontjananto.
30 Kulnuni, nau naka ngamanani, jaura tinkari pantjinani, ngoperala
ngapurinanto.
31 Jura kulnulu kulnulali talpadakananto, ngangau pratjana kiririnanto,
ja pratjanali kurukurubani maninanto.
32 Prophetaia jaolali Prophetani wodatarana ngamai;
33 Ngangau Goda wata tjautjauja, a-ai, murlaia Goda nganai.
34 Worderu mili wolara kulikirini pratjanani, jeruja bakana widla jurani
mili wolarani ngapu ngananananto; ngangau tanangu wata manuni kurala
wapaia jatananto, a-ai, tana wodatarana ngamananto, worderu bakana
jirijiribani jaura jatai.
35 Tanali ngantjanani kiririla, tanali pungani noa tanani jakalkananto;
ngangau widlani wata ngumu parai, mili wolarani kaukaubala.

36 Jurangundru kara Godaia jaura dunkana wonti? Nauja kara windri
jurangu wokarana wonti?
37 Kulnujeli ngundranani nau Propheta nganai kara kana jaolanto kara,
nulu ngujamaiatimai, mina ngato jurangu dakala wapaia, ngangau jenia
Kaparaia jirijiribani jaura nganai.
38 Kulnu jenia wata ngujamanani, nulu wata ngujamaiatimai.
39 Jeruja, ngatata worajai, jigleri ngankanau talpadakala, ja tali pilkieli
kaukaubala wata ngandrawalkanau.
40 Pratjana ngumu ja talku pantjiatimai.

15

(Dakani jaura G. D. 11 Trinitatis.)

1 Ngato jurangu tinkari ngankai, ngatata worajai, ngantjani jaura, ninaia
ngato jurangu kaukaubana wonti, ninaia jura bakana patana wonti,
ninapini jura bakana ngamalkala wapaia,
2 Nunkangundru jura bakana tepi pantjila nganai, jura wonki ngamalka-
nani, mina jaurali ngato jurangu ninaia kaukaubana wonti, jura wata
bakujeli morlalu ngundrani pantjina wonti.
3 Ngangau ngato jurangu ngopera jinkina wonti, mina ngato bakana
manina wonti, Christus palina wonti madlentji ngaianandru, worderu
jaura worali kaukaubai;
4 Ja tanali ninaia todina wonti, ja Nauja jiritjina tarana wonti ditjini
parkulani, worderu jaura worali kaukaubai.
5 Ja Nauja wondraterina wonti Kephangu, ngadani marapratjana ja
mandruni
6 Ngadani Nauja wondraterina wonti moria 500 ngatatani pota kulno,
tanangundru marapu tepi ngamala wapaia, ja palpa matja turarai.
7 Ngadani Nauja wondraterina wonti Jakobungu, ngadani Apostel
worangu.
8 Mili warupotuni ngadani Nauja bakana ngakangu wondraterina wonti
tidari jeri, nau ditji talkuja woljaia dankanala.
9 Apostel worangu ngani wata talku nganai Apostel tala ngamalkala,
ngangau ngani Godaia mili wolarani tirikaripaterina wonti.
10 Windri Godaia manjulandru ngani nganai mina ngani nganai, ja
manjula nunkani ngakangu wata baku nganana wonti, a ai, ngato morla
ngankana wonti tanangu pratjanani, ja wata ngato, a-ai, Godaia manjula
ngakangunto.
11 Ngato kara, tanali kara: Jeruja ngaiani jaura jinkiai, ja jeruja jura
morlalu ngundranala.
12 Ngujangujara Christungundru paranani, Nauja narindru jiritjina
wonti, worderu kana palpa jurangu terti jatai, narila wata jiritjiai?
13 Narila wata jiritjinani, jeruja bakana Christus wata jiritjina wonti.
14 Christus wata narindru jiritjina wontinani, jeruja bakana ngujangu-
jara ngaianini kala ngananani, ja bakana jurani morlalu ngundrani kala
nganai.
15 Ngaiani bakana jeruja jedi tinkari ngankanietja nganai Godaia,
ngangau ngaiani tinkari ngankana warai Godani, Nulia Christus jiritjibana
wonti, ninaia Nulia wata jiritjibana wonti, narila wata jiritjinani.
16 Narila wata jiritjinani, jeruja bakana Christus wata jiritjina wonti.
17 Christus wata jiritjina wontinani, jurani morlalu ngundrani baku
ngananani, ja kararielu jura madlentjani juranani ngamanani;

18 Jeruja bakana tana, Christungu matja parala wapaia, tintaterina
warai.
19 Ngaiani windri jenipara ngananani, tana nunkangupini tepini Chris-
tungu kalkanani, ngaiani morla wangiwangi ngananani kanani worupo-
tuni.
20 Karari Christus matja narindru jiritjina wonti, ja ngoperala pantjina
wonti tanangu, tana mukaturarala wapaia.
21 Jeruja kana kulnundru nari, bakana kana kulnundru narindru jiritjini
nganai.
22 Ngangau worderu Adamangu pratjana paliai, jeruja bakana Chris-
tungu pratjana tepi pantjila nganai.
23 Pratjana tanani wittani; Ngoperala Christus, ngadani tana, tana
Christungu jela nganai, Nauja tikanani;
24 Ngadani mudani, Nulia milila Goda Ngaperani matja jinkina, ja Nulia
kapara pratjana ja ngurula pratjana ja pirnala pratjana matja teribana.
25 Ngangau Nauja Kapara nganananto, Nulia talpala pratjana nunkangu
tidnani kuranantulu.
26 Pratjanani ngadani Nulia mudani talpala, ninaia nari, teribala nganai.
27 Ngangau warupoto Nulia nunkangu tidnani kurana wonti. Nauja
jatanani: Warupoto nunkangu matja kurana, jeruja kantji kalitakali
Naujata, nunkangu Nulia warupoto kurana wonti.
28 Nunkangu warupoto matja kurana, ngadani bakana Nauja Ngatamura
kuraterila nganai nunkangu, Nulia nunkangu warupoto matja kurana,
ngangau Goda warupoto nganananto warupotuni.
29 Mina tanali ngankala nganai, tanali multibanila maniai kana narini?
Kana nari wata jiritjinani, minandru tanali multibanila maniai kana
narini?
30 Minandru ngaiani ditji pratjanani ketjaketjanani terkai?
31 Ditji pratjanani ngani palila wapaia jurakokaterina jurangundru,
ninaia ngato ngamalkai Kapara ngaiananani Jesungu Christungu.
32 Ngani kana jeribaka Ephesungu nganti tirini tirimalina wonti, mina
ngato ngamalkai nunkangundru? Narila wata jiritjinani, ngaiani tajinanto
ja tapananto, ngangau tankubana ngaiani matja nari.
33 Ngamalkaterianau karkarkanandru: „Ngankamalina madlentji nga-
mana ngumu tjautjau ngankai.“
34 Tepirianau, ja wata madlentji ngankanau; ngangau palpali Goda wata
ngujamai, jurangu nintaia ngani jenia jatai.
35 Kulno jatala nganai: Worderu narila jiritjila nganai? Ja mina palkujeli
tana dunkala nganai?
36 Jidni patipatiai! Mina jundru jaupai wata tepi pantjiai, a-ai, jenia
ngopera palinanto.
37 Ja minanina jundru jaupai, jenia wata naupini palku nganai, nau
pantjinanto, a-ai, windri tandra balu, buka tandra kara tandra nguja pilki
kara.
38 Godali nunkangu palku jinkiai, worderu Nauja jertapaterina wonti, ja
tandra nguja pilki ja pilkini palku pilki ja pilki.
39 Wata nganti pratjana jeribaka nganai, a-ai, kanaia nganti pilki, ngantia
nganti pilki, paia nganti pilki, paru nganti pilki.
40 Ja pariwilpaia palku ja mitaia palku parai; tananina pariwilpaia
pirnala nguja pilki nganai, ja tananina mitaia pilki nganai.

41 Ditji pirnaia mintjini pilki nganai, ja piraia mintjini pilki nganai, ja
ditji wakaia mintjini pilki nganai; ja ditji waka kulno morla pirna mintjiai
kulnuni.
42 Jeruja bakana narila jiritjini nganai. Tanali nina jaupai puapuarinani,
ja Nulia nina jiritjibala nganai wata puapuarinani.
43 Tanali nina jaupai pirnala panini, ja Nulia nina jiritjibala nganai
pirnalani. Tanali nina jaupai waltowaltuni, ja Nulia nina jiritjibala nganai
ngurunguruni.
44 Tanali jaupai mungara palku; ja Nulia jiritjibala nganai jaola palku.
Mungaraia palku ngananani, jeruja bakana jaolaia palku ngananani.
45 Jeruja bakana dakanala parai: „Kana ngoperala, Adam, pantjina wonti
mungara tepia; Adam ngadala tepi ngankani jaolaia.“
46 Jaolaia palku wata ngopera nganana wonti, a-ai, mungaraia, ngadani
jaolaia.
47 Kana ngoperala mitandru nganai, mita kana; kana mandrula pari-
wilpandru nganai.
48 Worderu mitala nganai, jeruja bakana mitala wolara nganai; ja
worderu pariwilpala nganai, jeruja bakana pariwilpala wolara nganai.
49 Ja worderu ngaiani mitalaia mudla mandrana warai, jeruja ngaiani
bakana pariwilpalaia mudla mandrala nganai.
50 Jenia ngani jatai, ngatata worajai, palku ja kumari ngandandariai
Godaia milila maratunka manila; bakana puapuarinali puapuarini panini
wata maratunka manila nganai.
51 Mai! Ngani jaura kurukuru jurangu jatai: Wata ngaiani pratjana palila
nganai, a-ai, Nulia ngaianina pratjana karitjimalkala nganai.
52 Nurujeli, milkiwirpini kulnuni, wima koko ngadalani. Ngangau wima
koko ngaru maritjila nganai, ja Nulia narila jiritjibala nganai puapuarini
panini, ja Nulia ngaianina karitjimalkala nganai.
53 Ngangau naupini puapuarini widmaterila nganai puapuarini panila,
ja naupini narila widmaterila nganai nari panila.
54 Naupini puapuarini widmaterina warai puapuarini panila, ja naupini
narila widmaterina warai nari panila, ngadani jaura morlalu pantjila
nganai, mina dakanala parai:
55 „Nari julkana warai kalalu ngankanaia. Nariai, woderi dilka jinkani?
Turujai, woderi kalalu ngankana jinkani?“
56 Naria dilka madlentji nganai, madlentjaia ngurula jirijiribani jaura
nganai.
57 Godani jurakokana nganaiatimai, ngangau Nulia ngaianingu kalalu
ngankana jinkiai ngaianani Kapara Jesu Christungundru.
58 Jendrangundruja, ngatata ngantjalu ngakani, ngurunguru, taturu,
ja poto pirna pantjianau Kaparaia ngankanani milingeru, ngangau jura
milkila, ngankani jurani wata baku nganai Kaparani.

16

1 Kampanandru kulikirilaia, worderu ngato mili wolarani Galatiani
kuranala, jeruja bakana jura ngankanau.
2 Godaia ditji pratjanani jurangundru pilki ja pilki kuraiatinimai ja
kampaiatinimai, mina tanali ngundrai, ngangau kampala wata woninanto
ngani matja wokaranani.
3 Ngani matja wokarana, ngato tanana, jura talku ngundrai, dakani
jaurali jinpala nganai, tanali kalumiltjamiltjarini jurani Jerusalemia
padakananto.

4 Jenia pirna ngananani, ngani bakana palkananto, tana ngakangu jela
palkananto.
5 Ngani jurangu wokarala nganai, ngani Macedoniani matja palkingana
warai; ngangau Macedoniani ngani palkingala nganai.
6 Jurangu jela ngani ngamala nganai, bakana kilpawirdi ngamala nganai
kara, jura ngakangu jela palkananto, wodajeri ngani palkanani.
7 Ngato wata ngantjai karari jurana najila, ngani wiringanani; ngato
kalkai jurangu jela miljaru palpa ngamala, Kaparali jenia manuni ku-
ranani.
8 Ngani Ephesungu ngamala nganai Jaolaia ditjielu.
9 Ngangau mana pirna ngakangu piririna warai ngankana marapuja, ja
talpala marapu nganai.
10 Timotheus wokaranani, najianau, nau japanguru jurangu jela
nganananto; ngangau Kaparaia ngankana nulu ngankai, ngakangu jerib-
aka.
11 Wata kulnujeli nina waka ngundraiatimai! Murlali nina jinpanau, nau
ngakangu wokarananto; ngangau ngatatani jela ngato nunkangu kalkai.
12 Apollo ngatatandru, ninaia ngato kurukurubana warai, nauja
ngatatani jela jurangu wokarananto, ja nauja karari wata jertapateriai
wokarala; nauja wokarala nganai miljaru ngumuni.
13 Tepi ngamanau, taturu ngamanau, morlalu ngundrani materi
ngananau, ngurunguru ngananau!
14 Jurani poto pratjana ngantjanani pantjiatinimai.
15 Ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, jura Stephanani pungala
ngujamai, tana ngoperala nganai Achajani, tana munta ngankaterinala
kulikirila ngamalkijiribanaia;
16 Bakana jura jenipara kanani wodatarana ngamananto, ja pratjanani,
tanali jela ngankai ja jiglerali ngankai.
17 Ngani mankila wapaia Stephanani ja Fortunatuni ja Achaikuni
wokaranandru, ngangau tana jurangu panini ngakangu jela ngamana
warai.
18 Tanali jaola ngakani ja jurani murlali ngankana warai; jenipara kana
ngujamanimai.
19 Asialali mili wolara pilki pilkieli jurangu mandurini jaura jinkiai.
Jurangu mandurini jaura jinkiai Kaparani Aquilali ja Priscillali, ja mili
wolarali pudlani pungani.
20 Jurangu mandurini jaura jinkiai ngatata pratjanali. Mandurini jaura
jinkimalianimai manatapani kulikirieli.
21 Ngato Paululu jurangu mandurini jaura jinkiai marali ngakanali.
22 Kulnujeli Kapara Jesus Christus wata ngantjanani, nau nganaiatimai
Anathema. Maran Atha.
23 Kapara Jesuni Christuni manju jurangunto nganaiatimai.
24 Ngantjani ngakani jurangu pratjanani nganai Christungu Jesungu.

Pauluni Dakani jaura II. Korinthalani.

1 Paululu, Jesuni Christuni Apostel Godaia jertapaterinandru, ja Timotheulu, ngatata, Godaia mili wolarani Korintungu, kulikirila pratjanani jela, tana Achaiani paruparu ngamanani.

2 Manju jurangunto nganaiatimai ja murla Goda ngaianani Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru.

3 Jurakokani nganaiatimai Godani, ja ngaiananaia Jesuni Christuni Ngaperani, kalumiltjamiltjarinaia Ngaperani ja ngankalkani pratjanaia Godani.

4 Nulia ngaianina ngaianini ketjaketjana pratjanani ngankalkai, ngaiani bakana ngurunguru ngananantо tanana ngankalkala, tana pilki ja pilki ketjaketjai, nulupini ngankalkanali, minalinunkanali Godali ngaianina ngankalkai.

5 Ngangau worderu Christuni ketjaketjana pirna nganai ngaianingu, jeruja bakana Christungundru ngankalkani ngaianini pirna nganai.

6 Ngaiani ketjaketjanani, jenia jurani ngankalkanandru ja kulkanandru pantjiai; ngaiani ngankalkani maninani, jenia pantjiai jurani ngankalkanandru, nauja wondrateriai jura manju ngananani tanangupini ketjaketjanani, tananapini bakana ngaiani ketjaketjai, ja ngaianini kalkani nganai jurangundru.

7 Ngangau ngaiani milkila, worderu jura jela ketjaketjana ngamalkanani jeruja bakana ngankalkanani.

8 Ngangau ngaiani wata ngantjai, ngatata worajai, jura ko ngananantо ngaianini ketjaketjanandru, naupini ngaianingu Asiani pantjina wonti, ngaiani pirna ja ngampu parina ketjaketjanala, jeruja ngaiani mararina wonti ngaianini tepindru.

9 Ja muntali ngaiani ngundrana wonti ngaiani palinanto, ngangau ngaiani wata pirna ngundraterinanto, a-ai, Goda pirna ngundrananto, Nulia narila jiritjibai;

10 Nulia ngaianina jenipara nari pirnandru kulkana wonti ja kulkala nganai; nunkangu ngaiani kalkai, Nulia ngaianina bakana morla kulkala nganai.

11 Bakana jura marangokananto ngaianingundru ngatjila, jeruja kana marapujeli jenia potundru, Nulia ngaianingu matja jinkina, pirna jurakokananto.

12 Naupini jurakokaterini ngaianini nganai: Ngaianini ngara ngaiala tinkari ngankai, ngaiani Godaia kulikirilani ia talkulani, wata palkuja kirilani, a-ai, Godaia manjulani nunkangupini mitani wirarina wonti, ja morla pirna jurangu.

13 Ngaiani wata pilki jurangu dakai, windri mina jura warapai ja bakana ngujamai; ngato kalkai jura mudanajelu ngujamala nganai.

14 Worderu jura bakana ngaianina ngampu ngujamana warai, ngaiani jurakokaterini jurani nganai, worderu bakana jura jurakokaterini ngaianini nganai Kaparaia Jesuja ditjini.

15 Jenia morlalu ngundranani ngato ngantjana warai, morla nurujeli jurangu wokarala, jura nakaldra manju maninanto;

16 Ja jurangu terti palkinganantо Macedoniaia, ja nakaldra Macedoniandru jurangu tikala, ja jura ngana Judaiaia padakananto.

17 Ngani jenia matja jertapaterinani, ngato tjautjau ngankana warai
kara? Mina ngani jatai, jenia ngani kana tunkali jatai kara, ngakangu
parananto kaukau, ja pani-pani?
18 Wonki Goda nganai, jaura ngaianini jurangu wata kau ja pani pantjina
warai.
19 Ngangau Godaia Ngatamura Jesus Christus, ninaia ngaiani jurangu
kaukaubana wonti, ngato ja Silvanulu ja Timotheulu, wata kau ja pani
pantjina wonti, a-ai, nunkangu kau pantjina wonti.
20 Ngangau jeruntjaia Godaia talpadakani jaura nganai, tanaia nunkangu
kau, ja nunkangu Amen nganai, Godani pirnalaia ngaianingundru.
21 Goda nganai, Nulia ngaianina jurangu jela Christungu ngurunguru
ngankana wonti ja ngaiania wiribana wonti.
22 Nulia bakana ngaianingu malka morlalu kurana wonti, ja Jaolaia poto
ngaianingu ngarani jinkina wonti.
23 Ngato Goda karkala wapaia tinkari ngankanietjani ngakani
mungarani, ngani windri jendrangundruja wata Korinthangu wokaranala
jurana kulkala.
24 Wata ngaiani jurani morlalu ngundranaia kapara nganai, a-ai, ngaiani
jurani mankinaia marangokanietja nganai; ngangau morlalu ngundranali
jura terkala wapaia.

2

1 Ngato muntali jenia ngundrana warai, ngani wata nakaldra ngauron-
gaurojeli jurangu wokarananto.
2 Ngangau ngato jurana ngaurongauro ngankanani, worananau nganai,
nulu ngana murlali ngankai, windri nulu, nina ngato ngaurongauro
ngankana warai.
3 Ja jenia ngato jurangu dakana paraia, ngani jurangu wokaranani, ngato
wata ngaurongauro ngamalkananto tanangundru, tanangundru ngato
mankina ngamalkananto; ngangau ngani jurangu pratjanandru milkila,
mankina ngakani jurani pratjanaia mankina nganai.
4 Ngangau ngaraia ketjaketjanali ja japa pirnali ngato jurangu milkigildi
marapujeli dakana paraia, wata jura ngaurongauro pantjinanto, a-ai, jura
ninaia ngantjana ngujamananto, ninaia ngato morla pirna ngamalkai
jurangu.
5 Kulnujeli ngaurongauro ngankana paraia, nulu wata ngana ngauron-
gauro ngankana paraia, windri ngalje — ngato wata nankananto — jurana
pratjana.
6 Jenia matja nganai nunkangupini kanani, marapujeli jenia kalala
nunkangu jinkina paraia;
7 Jura kararindru nunkangu morla pirna kalinganantо ja ngankalka-
nanto, ninapini wata ngaurongauro pirnali julkananto.
8 Jendrangundruja ngato jurana kurukurubala wapaia, jura nina ngant-
jananto.
9 Bakana jendrangundruja ngato jenia dakana paraia, ngato talkula
jurani ngujamananto, jura pratjanani pankiai kara.
10 Worangu jura kalingai, nunkangu ngato kakana; bakana ngato
kulnuni kalinganani, jenia ngato kalingai jurangundru Jesuni Christuni
mudlani.
11 Satanali ngaianina wata jedibananto; ngangau ngaiani wata ko
nganai, mina nulu ngundrai.

12 Ngani Troangu matja wokarana paraia Christuni ngantjani jaurandru,
ja mana ngakangu pirnarina paraia Kaparani,
13 Ngani ngakangu jaolani wata ngara ngamana paraia, ngangau
ngato Titus ngatata ngakani wata mankamankana paraia, a-ai, ngani
tanangundru puntina paraia, ja Macedoniaia palkana paraia.
14 Godani jurakokana nganaiatimai, Nulia ngaianingu milingeru kalalu
ngankani jinkiai Christungu, ja nunkanaia ngujamanaia kuli ngumu
ngaianingundru wondrateriai piri pratjanani.
15 Ngangau Christuni kuli ngumu ngaiani nganai Godani tanangu, tana
tepi pantjiai, ja tanangu, tana tintateriai;
16 Palpani naria kuli naria, palpani tepia kuli tepia. Ja worana
nunkangupini ngurunguru nganai?
17 Ngangau ngaiani wata marapuni jeribaka nganai, tanali Godaia jaura
jedibai, a-ai, talkundru ja Godandru Godaia mudlani ngaiani kaukaubai
Christungu.

3

1 Ngaiani nakaldra woniai munta jurakokaterila? Ngaiani palpani
jeribaka jurakokaterini dakani jaura jurangu kara, jurangundru kara
ngamalkananto?
2 Jura dakani jaura ngaianini nganai, ngaianingu ngarani matja dakana,
ninaia kana warupotujeli ngujamai ja warapai.
3 Jura wondraterina warai, jura Christuni dakani jaura nganai, ngaianini
ngamalkijiribanali matja ngankingana, wata marujeli matja dakana,
a-ai, tepia Godaia Jaolali, wata marda pirrapirrani, a-ai, kana ngaraia
pirrapirrani.

(Dakani jaura G. D. 12 Trinitatis.)

4 Jenipara morlalu ngundrana ngaiani ngamalkai Christungundru Go-
dani.
5 Wata ngaiani ngurunguru nganai minakulno ngundrala ngaianingun-
dru muntali, a-ai, ngaianini ngurungurula Godandru nganai.
6 Nulupini bakana ngaianina ngurunguru ngankana wonti Testamenta
marraia ngamalkijiribanietja nganala, wata malkaia, a-ai, Jaolaia, ngangau
malkali nari ngankai, ja Jaolali tepi ngankai.
7 Naria ngamalkijiribani, nina malkali mardani matja dakana, njiran-
jirarini ngamalkana wonti, jeruja Israelani kupa ngandandarina wonti
Mosini mudla najila nunkani mudlaia njiranjirarinandru, nau mudana
wonti;
8 Worderu morla Jaolaia ngamalkijiribani njiranjirarila nganai?
9 Ngangau dikidikibani ngamalkijiribani njiranjirarinani, worderuntja
morla talkulaia ngamalkijiribani pirna njiranjirarila nganai.
10 Ngangau njiranjirarina panini njiranjirarini nganai nunkangupini
njiranjirarini morla pirnandru.
11 Ngangau jenipara mina mudai njiranjirarini ngamalkanani, jeruja
jenipara nauja milingeru parai morla pirna ngamalkai.

12 Ngangau ngaiani jenia kalkani ngamalkai, ngaiani manubakupirna
nganai.
13 Ja ngaiani wata Mosili jeribaka, nau katieli mudla nunkani wal-
padakaterina wonti, Israelani kupali mudani nunkani wata najinanto, nau
mudananto;

14 Tanani tjuru ngurunguru pantjina wonti; ngangau karari ditjielu
naupini kati parai, tanali Testamenta waru warapanani, ja wata tanan-
gundru kutingai, ngangau Christungu naupini mudai.
15 A-ai, karari ditjielu, tanali Moses warapanani, walpadakani tanangu
ngarani parai.
16 Tana Kaparani matja karitjinani, Nulia walpadakani tanangundru
dukarala nganai.
17 Kaparali Jaola nganai; woderi Kaparaia Jaola nganai, naka kurakani
parai.
18 Ngaiani pratjana, dukaranaia mudlali Kaparaia njiranjirarini milkit-
jerini najiai, ngaianina Nulia nunkangupini mudlani karitjimalkala nganai
pirnalandru pirnalaia Kaparandru jeribaka, Nauja Jaola nganai.

4

1 Jendrangundruja, ngangau ngaiani ninapini ngamalkijiribanila nga-
malkai kalumiltjamiltjarinandru nauja ngaianingu matja pantjina, ngaiani
wata walturiai,
2 A-ai, ngaiani bakana ninta kurukuru woranala, ja ngaiani wata
kiri tjikatjikani wirariai, bakana wata Godaia jaura tjautjau ngankai;
a-ai, ngaiani morlalulaia tinkari ngankanali munta wondrateriai kana
pratjanaia ngara ngaialani Godaia mudlandru.
3 Ngantjani jaura ngaianini kurukuru ngananani, jeruja nauja tanangu
kurukuru nganai, tana tintaterila nganai.
4 Tanangu nunkangupini mitaia Godali delkinietjaia tjuru butju
ngankana wonti, tanangu Christuni ngantjani jauraia pirnalaia praitji
wata mintjinanto, naupini Godaia mudla nganai.
5 Ngangau ngaiani wata ngaianina muntali kaukaubai, a-ai, Christus
Jesus Kapara; ja ngaianina muntali jurani mili Jesungundru.
6 Ngangau Naupini Goda, Nulia jirijiribana wonti ngalpurandru
praitji mintjina dunkana tarananto, Naupini bakana ngaianingu ngarani
mintjina wonti Godaia pirnalaia ngujamanaia mintjinaia Jesuni Christuni
mudlani.

(Dakani jaura Bartholomäi ditjini.)

7 Ngaiani ninapini poto pirna mita kokuni ngamalkai, ngangau ngurulaia
manamirila Godandru ngananantо ja wata ngaianingundru.
8 Tanali ngaianina nguja marapujeli jeniai, ja wata wuldru ngankai;
ngaianina wurpuru ngankai, ja wata kantji marariai;
9 Tana ngaianingu tirikaripateriai, ja Nulia ngaianina wata worani patai;
tanali ngaianina wailpai, ja ngaiani wata tintateriai.
10 Ngaiani milingeru Jesuni nari palkuni wiralkai, ngangau bakana
Jesuni tepi palkuni ngaianinani wondraterinanto.

11 Tanalia ngaianina, matja tepi, milingeru naria jinkiai Jesungundru,
ngangau bakana Jesuni tepi ngaianingu naria palkuni wondraterinanto.
12 Jeruja nari ngaianingu ngankai, ja tepi jurangu.
13 Ngangau ngaiani, ninapini morlalu ngundranaia Jaola ngamalkai,
worderu dakanala parai: „Ngato morlalu ngundrana warai, jendrangun-
druja ngato bakana kaukaubana warai;“ jeruja bakana ngaiani morlalu
ngundrai, jendrangundruja ngaiani bakana kaukaubai.
14 Ngangau ngaiani milkila, Nulupini, Nulia Kapara Jesu jiritjibana
wonti, Nulia bakana ngaianina Jesungunto jiritjibala nganai, ja jurangu
jela terkibala nganai.

15 Jenia pratjana jurangundru pantjiai, ngangau manjula, nina mara-
pujeli matja marapurina, jurakokana manamiri ngankananto Godaia
pirnalaia.
16 Jendrangundruja ngaiani wata wurpuru pantjiai, a-ai, tanali ngaianini
palku teribanani; jeruja ngaianini kana marra marrariai ditjini pratjanani.
17 Ngangau ketjaketjana ngaianini, nauja windri karari ja ngaua nganai,
ngaianingu nguralia matia pirnala manamiri ngankai;
18 Ngangau ngaiani wata ngurutalpana najiai mina kantji parai, a-ai,
nunkangu, mina ngaiani wata najiai; ngangau mina ngaiani najiai, windri
mitawirdi nganai, ja mina ngaiani wata najiai, ngurali nganai.

5

1 Ngangau ngaiani milkila, Nulia mitaia punga ngaianini matja wokarib-
ana, ngaiani wotini ngamalkai, nina Godali matja wotina, jenia punga
wata marali wotina, a-ai, nauja ngurali nganai pariwilpani.
2 Ngangau nunkangupini ngaiani bakana kidakidai, ja ngaiani wolkareli
nganai ninapini punga ngaianini pariwilpandru widmaterila,
3 Nulia ngaianina kantji widmanani, ja wata balu mankamankanani.
4 Ngangau bakana karari, ngaiani pungani ngananani, ngaiani kidakidai,
ja mankamanka ngaianina patai, ngangau ngaiani wata ngantjai dukara-
terila, a-ai, windri miri widmaterila, ngangau tepieli jenia, mina palini
jeri, julkananto.
5 Nulupini, Nulia ngaianina nunkangu matja ngankingana, Goda nganai,
Nulia ngaianingu bakana Jaolaia poto jinkina warai.
6 Ngaiani milingeru burkanguru nganai, ngangau ngaiani milkila,
ngaiani palkuni ngananani, ngaiani ngandrani nganai Kaparani;
7 Ngangau ngaiani morlalu ngundranilani palkingai ja wata najinalani.
8 Ngaiani burkanguru nganai, ja morla ngantjai palkuja ngandrana
wirarila ja kamaneli nganala Kaparani.
9 Jendrania ngaiani jiglerali ngankai, ngaiani ngandrana kara kamaneli
kara, ngaiani ngantjalu nunkani nganananto.
10 Ngangau ngaiani pratjana Christuni kalala pirini kantjirinanto,
warupotujeli maninanto, mina tanali tepieli ngankana warai, ngumu kara
madlentji kara.
11 Ngangau ngaiani Kaparaia japa ngujamai, jeruja ngaiani kana worana
karkarkai, ja Godangu ngaiani tinkari nganai; ngato bakana ngundrai
jurangu ngara ngaialani tinkari nganala.
12 Ngaiani wata nakaldra jurakokaterila nganai, a-ai, jenia ngaiani jatai
jurangu malka jinkila, jura ngaianingundru jurakokaterinanto tanangu,
tana mudlani jurakokateriai ja wata ngarandru.
13 Ngaiani tjuru pani ngananani, jenia ngaiani Godani nganai, ngaiani
tjurunto ngananani, jenia jurangu nganai.
14 Christuni ngantjanali ngaiania jeniai, ngaiani jenia matja ngundrana,
kulno warupotuja palina wonti, jeruja warupoto palina wonti;
15 Ja Nauja warupotuja palina wonti, ngangau tepila wata morla tanangu
munta tepirinanto, a-ai, nunkangu, Nauja tanangu palina wonti ja jiritjina
wonti.
16 Jendrangundruja ngaiani kararindru wata morla kulno ngujamai
palkujeli; ngaiani bakana Christus palkujeli ngujamana wonti, karari
ngaiani ninaia wata morla (jeruja) ngujamai.
17 Jeruja, kulno Christungu ngananani, jeruja nau pantjimani poto marra
nganai; womalali mudana warai, mai, pratjana marra pantjina warai.

18 Jenia pratjana Godandru nganai, Nulia ngaianina nunkangu munta
kulnukulnuni ngankana wonti Jesu Christujeli, ja ngaianingu jinkina wonti
kulnukulnuni ngamalkijiribani.
19 Worderu Goda Christungu nganana wonti, ja mitala nunkangu munta
kulnukulnuni ngankana wonti, ngangau Nulia tanangu tanani madlentji
wata ngokana wonti, ja ngaianingu kulnukulnuni ngankanaia jaura
kurana wonti.
20 Jeruja ngaiani Christuni mandra nganai, ngangau Godali ngaianingun-
dru kurukurubai; jeruja ngaiani Christungundru ngatjiai: Goda ja jura
kulnukulnuni pantjianau!
21 Ninaia, Nulia wata madlentji ngujamana wonti, Nulia ngaianingu
ngankana wonti madlentjaia; ngangau ngaiani Godaia talkula pantjinanto
nunkangu.

6

(Dakani jaura Invocavit ditjini.)

1 Ngaiani jelangankanietjali jurana bakana kurukurubai, jura wata
Godaia manjula bakujeli maninanto.
2 Ngangau Nauja jatai: Ngato jidna ditjini ngumuni ngaranala, ja tepia
ditjini ngato jinkangu marangokanala. Mai, karari ditji ngumu nganai,
mai, karari tepia ditji nganai.
3 Wata ngaiani minakulnuni jinkina wonti dakaterinanto, ngangau
tanali wata ngamalkijiribani ngaianini tjikatjika ngankananto;
4 A-ai, warupotuni ngaiani wondraterinanto Godaia ngamalkijiribani-
etja; manjula marapuni, ketjaketjanani, japali ngamanani, jupanani,
5 Nandranani, kanjangarini, patijiritjibanani, wariwarinani, tepi nga-
manani, milja ngamanani,
6 Ninta pirnani, ngujamanani, manjulani, murlali ngananani, Jaola
kulikirini, morlalu ngantjanani,
7 Jaura morlalulani, Godaia ngurungurulani, talkulaia tirimalinaia
potujeli ngunarani ja worangantjuni;
8 Pirna ngundranali ja waka ngundranali, jaura madlentjali ja ngumujeli,
karkarkanietja jeribaka ja kantji morlalu ngananani.
9 Kana tulani jeribaka, ja tanali ngaianina ngujamanani; palini jeribaka,
ja mai, ngaiani tepiriai; nandrani jeribaka, ja wata kantji nari.
10 Ngaurongauroni jeribaka, ja milingeru mankina; wangiwangini
jeribaka, ja marapu poto pirna ngankanani; mara kala jeribaka, ja
warupoto ngamalkanani.

11 Ngaianini mana jurangu piririna warai Korinthala worajai, ngaianini
ngara marurina warai.
12 Jura wata wuldru nganai ngaianingu, jura wuldru nganai ngarani
juranani.
13 Jeruja bakana jura — kupani jeribaka ngato kaukaubai — kalala ngara
marurinanto.
14 Wata tanangu jeribaka pantjianau, tana pita wokara tulani parumai
marlalu ngundrana panieli jelali. Mina talkulali talkula panini jela
ngamalkai? Mina praitjieli ja ngalpurali jela ngamalkai?
15 Christus ja Belial jeribaka nganai? Mina buru morlalu ngundranali
morlalu ngundrani panini ngamalkai?
16 Worderu Godaia punga ja muramura ngokai? Jura Goda tepia punga
nganai, worderu Goda jatana wonti: „Ngani tanangu jela ngamala nganai

ja wirarila nganai, ja ngani tanani Goda nganala nganai, ja tana ngakani
kana wolara nganala nganai.
17 Jendrangundruja tanangundru dunkanau ja pilkiringanau, Kapara
jatai, ja wata poto murumuru karakaranau, ja ngato jurana patala nganai.
18 Ja ngani Ngaperi jurani nganala nganai, ja jura ngatamura kanku
ja mankara ngakani nganala nganai, Kapara, warupotuja jirijiribanietja
jatai.“

7

1 Ngangau ngaiani jenipara talpadakani jaura ngamalkai, ngatata ngant-
jalu, ngaiani kulirkaterinanto palkuja ja jaolaia murumuru pratjanandru,
ja morla kulikiri pantjinanto japali Godandru.
2 Ngaianina patanau, ngaiani wata kulnuni tjautjau ngankana warai,
ngaiani wata kulno karkarkana warai, ngaiani wata kulnuni jedibana
warai.
3 Wata kalalaia ngani jenia jatai; ngangau ngani ngopera jatana warai,
jura ngaianingu ngarani nganai, jelalu palila ja jelalu tepirila.
4 Ngato mankina pirna jurangu ngamalkai, ngani pirna jurakokateriai
jurangundru; ngani ngankalkani manamiri nganai, ngato mankina morla
pirna ngamalkai ngaianini ketjaketjana pratjanani.
5 Ja morlalu, ngaiani Macedoniani matja wokarana, ngaiani palku wata
ngara ngamana paraia, a-ai, tanali ngaianina nguja marapujeli jenina
paraia; palarani tirimalina, ngarani japa pirna.
6 Windri Godali, Nulia tanana parinani ngankalkai, ngaianina
ngankalkana paraia Titus tikanandru;
7 Wata windri nunkani tikanandru, a-ai, bakana nunkangupini
ngankalkanandru, nunkangundru nau murlali pantjina paraia jurangun-
dru, nulu ngalingu kaukaubana paraia jurani wolkareli, jurani burka
pirna, jurani jigleri ngankana ngakangundru, jeruja ngani morla pirna
mankina paraia.
8 Ngato jurana bakana ngaurongauro ngankana paraia dakani jaurali,
jendrangundruja ngani wata burkali nganai; ngani bakana ngopera
burkaljerinani — ngangau ngato najila wapaia, nulupini dakani jaurali
jurana windri miljaru wordu ngaurongauro ngankana paraia —
9 Jeruja ngani karari mankila wapaia, wata jendrangundruja, ngangau
jura ngaurongauro pantjina paraia, a-ai, ngangau jura ngaurongauro
pantjina paraia madlentjandru karitjila; ngangau jura ngaurongauro
pantjina paraia Godandru, ngaiani jurangu wata madlentji ngankananto.
10 Ngangau ngaurongaurojeli Godandru burkali ngankai tepia, nunkan-
gundru wata kulno burkali nganai; mitaia ngaurongaurojeli ngankai
naria.
11 Ngangau mai, naupini ngaurongauro pantjinala Godandru, mina
jigleri ngankana nulu jurangu ngankana paraia; ja bakana jurajuralkate-
rina, ja buljubuljurina, ja japa, ja wolkareli nganana, ja jigleri ngankana,
ja kalala jinkina; nguja pratjanani jura wondraterina paraia, jura kulikiri
nganai nunkangu.
12 Ngato jenia jurangu dakana paraia wata nunkangundru, nulu
tjikatjika ngankana wonti, ja bakana wata nunkangundru, nauja
tjikatjikandru ketjaketjana wonti, a-ai, jendrania, jurani jiglerali ngankani
ngaianingu tinkari pantjinanto Godangu.
13 Jendrangundruja ngaiani ngankalkani manina paraia jurani
ngankalkanandru; Ngaianini ngankalkanani jela ngaiani morla mankina

paraia Tituni mankinandru, ngangau jura pratjanali ninaia jaola waripana paraia.

14 Ngangau ngani nunkangu jurangundru jurakokaterina paraia, jeruja ngani wata nintali pantjina warai; worderu ngaiani pratjana jurangu morlalu kaukaubana parai, jeruja bakana ngaianini jurakokana Titungu morlalu pantjina warai;

15 Ja nunkani ngara morla murlali jurangu nganai, nauja mangatandra wilparinani jurani pratjanaia pankina, worderu jura ninaia japali ja ngarranali patana paraia.

16 Ngato mankila wapaia, ngani pratjanani burkanguru nganai jurangu.

8

1 Ngaiani jurangu kaukaubai, ngatata worajai, Godaia manjula, ninaia mili wolarali Macedoniani maninala,

2 Worderu tanana ketjaketjana marapujeli pirna mankina paraia, ja tanani wangiwangi pirnani tanali marapu jinkina paraia poto pirnaia talkulaia.

3 Mina tana ngurunguru nganana paraia, ngato jenia morlalu kurai, ja morla tanali jinkina paraia muntali,

4 Ja jaura marapujeli tana ngaianingu ngatjina paraia, ngaiani poto ngumu ja marangokijiribamalini kana kulikiria maninanto.

5 Ja wata jeruja, worderu ngaiani ngundrana paraia, a-ai, tana ngopera Kaparani jinkiterina paraia, ja ngadani ngaianingu Godaia jertapaterinandru,

6 Jeruja ngaiani Titus kurukurubana warai, worderu nulia ngopera wonina paraia, jeruja nulia bakana jurangu jenia poto ngumu mudananto.

7 Worderu jura warupotuni pirna nganai, morlalu ngundranali, ja jaurali, ja ngujamanali, ja jigleri marapujeli, ja jurani ngantjanali ngaianingu, jeruja jura bakana pirna nganananto nunkangupini poto ngumuni.

8 Wata jirijiribana jeribaka ngani jenia jatai, a-ai, ngangau mili wolara pilki jigleri nganai, ngato bakana jurani ngantjana wontjananto, nauja talku nganai kara.

9 Ngangau jura ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni manjula ngujamai, Nauja poto pirna nganana wonti, ja jurangundru wangiwangi pantjina wonti, jura nunkani wangiwangindru poto pirna pantjinanto.

10 Ja karari ngani jurangu jatai ngakani ngundrana; ngangau jenia jurangu ngumu nganai, jura wata windri ngankana, a-ai, bakana jertapaterina wonina wonti kilpawoldra kulnuni ngopera.

11 Karari bakana ngankana mudanau; ngangau worderu jura manju nganana wonti jertapaterila, jeruja bakana manju ngananau ngankala nunkangundru, mina jura ngamalkai.

12 Ngangau jertapaterina pararani, nauja talku nganai, worderu nulia ngamalkai, wata jeruja, worderu nulia wata ngamalkai.

13 Wata jendrania, mili wolara pilki ngara ngamananto ja jura ketjaketjananto, a-ai, pratjana jeribaka nganananto.

14 Karari miljarani jurani poto manamiri tanani wangiwangilani pantjinanto, bakana tanani poto manamiri jurani wangiwangilani pantjinanto, ngangau pratjana jeribaka ngananananto.

15 Worderu dakanala parai: „Warle marapu kampana warai, wata manamiri ngamalkana warai; ja warle ngalje kampana warai, wata wordu nganana warai.“

16 Godani jurakokana nganaiatimai, Nulia ninapini jigleri jurangundru
Titungu ngarani kurai.
17 Nulia kurukurubani jaurani ngakanani pankina paraia, ja ngangau
nau munta jigleri pirna nganai, nau jurangu palkana paraia.
18 Ngaiani nunkangu jelali nina ngatata jinpana paraia, nina mili wolara
pratjanali ngantjani jaurani jurakokai.
19 Wata windri jenia, a-ai, nina bakana mili wolarali kurana paraia
ngaianini jelapalkanietja nunkangupini poto ngumundru, nina ngaiani
ngankingai Kaparaia pirnalaia ja jurani jertapaterinaia.
20 Ja jeruja ngaiani ngandrawalkai, wata kulnujeli ngaianingu
jaura madlentji jatananto nunkangupini poto pirnandru, nina ngaiani
ngankingai.
21 Ngangau ngaiani ngundrai mina ngumu nganai, wata windri Ka-
parani, a-ai, bakana kanani.
22 Ngaiani pudlangunto ngatata ngaianini jinpana paraia, nina ngaiani
pota marapuni poto marapu jigleri wontjana wonti, ja nau karari morla
jigleri, ngangau nulu jurangu pirna ngundrai.
23 Ngani Titungundru jatanani kara, nau ngakani kamaneli ja
marangokanietja nganai jurangu; ngaianini ngatatandru kara, tana mili
wolaraia Apostel nganai ja Christuni pirnala;
24 Jurani ngantjana, ja ngaianini jurakokaterina jurangundru, tanangu
wondraterianau, bakana mili wolaraia mudlani.

9

1 Kana kulikiria marangokijiribanandru ngakangu baku nganai jurangu
dakala.
2 Ngangau ngato juranina jertapaterina ngumu ngujamai, nunkangun-
dru ngato jurana jurakokai Macedonialani jeruja: Achaiala kilpawoldra
kulnuni ngopera ngankaterina wonti; ja jurani jiglerali marapu jigleri
ngankana warai.
3 Ngato ngatata worana jinpana paraia, ngaianini jurakokaterina ju-
rangundru wata baku ngananantо nunkangupini potuni, ngangau jura,
worderu ngani jatana warai, matja ngankingana warai.
4 Ngangau Macedoniala ngakangu jela wokaranani kara, ja tanali
jurana wata matja ngankingana mankamankanani, ngaiani — ngani wata
jatananto jura — nintali pantjiati jendrangupara jurakokanandru.
5 Jeruja ngato ngundrana warai, windri talku nganai, ngatata ku-
rukurubala, tana ngopera jurangu palkananto, ja tanali ngopera jurani
talpadakani poto ngumu ngankinganantо, nau jurakokani poto jeribaka
parananto, ja wata muntapata poto jeribaka.

(Dakani jaura Laurantius ditjini.)

6 Jenia ngundranau: Warle ngalje jaupai, nulu bakana ngalje kampala
nganai; ja warle marapu jurakokanali jaupai, nulu bakana marapu
jurakokanali kampala nganai.
7 Kulnulu ja kulnulali, worderu nulu ngarali ngundrai, wata muntapatali
kara, wata tjampana ngatjinali kara; ngangau Godali murlali jinkinipirna
ngantjai.
8 Goda ngurunguru nganai, manjula pratjana jurangu manamiri jinkila,
jura poto pratjanani milingeru manamiri ngamalkananto, ja poto pirnanto
nganananto ngankana ngumu pratjanaia.
9 Worderu dakanala parai: „Nulia jaupana wonti, Nulia wangiwangini
jinkina wonti; nunkani talkula ngurali parai.“

10 Nulia paua jinkiai jaupanietjani ja buka tajinanto, Nulia bakana
jurani paua marapu ngankala nganai, ja punkibala nganai jurani talkulaia
tandra.
11 Jeruja jura warupotuni poto pirna pantjinanto talkula pratjanaia,
nulia ngaianingundru jurakani ngankingai Godaia.
12 Ngangau jenia marangokana wata windri kana kulikiria kala man-
amiri ngankai, a-ai, bakana marapujeli nunkangundru Goda jurakokala
nganai.
13 Ngangau tanali nunkangupini marangokanandru Goda jurakokala
nganai jurani wodatarana ngamanandru, nunkanali jura jurana dikai
Christuni ngantjani jauraia, ja jurani talku marangokanandru tanangu ja
pratjanani;
14 Ngangau bakana tanali jurangundru ngatjiai, ja jurangu wolkareli
nganai Godaia manjulaia manamirindru, nauja jurangu parai.
15 Godani jurakokana nganaiatimai nunkani poto ngumu pirnandru.

10

1 Ngato Paululu muntali jurana kurukurubai Christuni manjulali ja
maltieli; ngani milkini jurangu waka nganai, ja jurangu panini japanguru
jurangu.
2 Ngani ngatjiai, ngani wata jurangu terti japanguru ngananantо,
nunkangupini morlalu ngundranani, nunkangundru ngato ngundrai
japanguru nganala kana palpani, tanali ngundrai, ngaiani kana womala
jeribaka wirariai.
3 Ngaiani palkuni wirarinani, ngaiani wata palkuni jeribaka tirimaliai.
4 Tirimalinaia poto ngaianini wata palkundru nganai, a-ai, tana Godani
ngurunguru nganai wotini ngurunguru dampuribala.
5 Ja ngundrani, ja bakana mirila, nau miri ngankateriai Godaia nguja-
manani, dakangandrala, ja dupudupu wapalkala tjuru pratjana Christuni
pankinani;
6 Ja matja ngankingaterina delkini pratjanani kalala jinkila, jurani
pankini matja manamiririnani.
7 Mina mudlani parai jura najiai? Kulnujeli muntali ngundraterinani,
nau Christula nganai, nulu bakana jenia nakaldra muntali ngundrananto,
worderu nau muntali Christula nganai, jeruja bakana ngaiani.
8 Ngato bakana ngantjanani morla jurakaterila ngaianini ngurulandru,
ninaia Kaparali ngaianingu jinkinala, jurana wotila ja wata dampuribala,
ngani wata nintali pantjila nganai.
9 Jura wata ngundrananto, ngato ngantjana paraia, jurana japali
ngankala dakani jaurali.
10 Ngangau tana jatai, dakani jaura mati ja ngurunguru; palkujeli
ngamana waltowalto ja jaura wakawaka.
11 Jendralipara ngundrananto, worderu ngaiani dakani jaurali nganai
worita, jeruja bakana ngankanali jurangu jela.
12 Ngaiani wata ngundrai, tanangu ngokamalila kara jelarila kara kana
palpani, tana munta jurakokateriai; ngangau tana munta wontjateriai ja
pirna ngundrateriai, tana patipati nganai.
13 Ngaiani wata pirna jurakokaterila nganai, a-ai, nunkangupini wondi-
rani, ninaia Godali ngaianina kurana wonti jurangu karakararinantulu.
14 Ngaiani wata miri pirna ngutateriai tanangu jeribaka, tanali jurangu
wata karakarariai, ngangau ngaiani Christuni ngantjani jaurali bakana
jurangu wokarana wonti.

15 Ngaiani wata pirna jurakokateriai kana nguruja ngankanandru,
windri ngaiani kalkai, jurani morlalu ngundrana punkanani, ngaiani
pirna pantjila nganai ngaianini wondirajelu manamiria,
16 Ja ngantjani jaura bakana tanangupini mitani kaukaubala jurangu
jerankari, ja wata kana nguruja wondirani, nunkangundru mina matja
parai, ngaiani jurakokaterinanto.
17 Worana jurakokateriai, nauja Kaparani jurakokateriatimai.
18 Wata nau ngurunguru nganai, nau munta wondrateriai, a-ai, nau,
nina Kaparali jurakokai.

11

1 Ngato ngantjai, jura ngalje patipati ngakangundru patananto. Kau, jura
ngana patai.
2 Ngani jurangundru manabakapirna nganai Godaia manabakapirnali;
ngangau ngato jurana materi kulno talpadakana wonti, mankara kulikiri
terkibala Christungu.
3 Windri ngani japali nganai, worderu tjutjujeli Eva jedibana wonti
nunkani kirieli, jeruja bakana jurani tjuru tjautjau pantjiati kulnukulnuni
ngundranandru Christuja.
4 Ngangau nau jurangu wokaranani, nulu Jesus pilki kaukaubanani,
ninaia ngaiani wata kaukaubana wonti; jura kara Jaola pilki maninani,
ninaia jura wata manina wonti; ngantjani jaura pilki kara, ninaia jura
wata patana wonti; jenia jura ngumu patai.
5 Ngato ngundrai, ngani wata pota kulnuni Apostel pirnani ngadani
terkai.
6 Ngani bakana patipati ngananani jaurani, jeruja wata ngujamanani,
a-ai, ngaiani pratjanani tinkari pantjina warai jurangundru.
7 Ngato madlentji ngankana warai kara, ngangau ngani munta waka
ngankaterina warai, jura pirna pantjinanto? Ngangau ngato bakujeli
Godaia ngantjani jaura jurangu kaukaubana wonti?
8 Mili wolara pilkindru ngato watawatali manina wonti, ngangau ngato
tanangundru kalala manina wonti jurani mili nganala; ja ngani jurangu
terti kantji ngamanani, ja wangiwangi ngananani, ngato wata kulno
jupana wonti.
9 Ngangau ngakani wangiwangi ngatatajeli manamiri ngankana wonti,
tana Macedoniandru wokarana wonti; ja warupotuni ngani ngamalkate-
rina wonti jurana wata jupala, ja morla ngani ngamalkaterila nganai.
10 Christuni morlalu ngakangu parai, ja jenia jurakokaterina ngakani
mili wolarali Achaiani wata ngandrawalkananto.
11 Minandru? Ngato jurana wata ngantjai? Goda milkila.
12 Mina ngato ngankai, jenia ngato bakana ngankala nganai, ngato
patani poto tanangu wokaribananto, tanali ngantjai patani poto ngamal-
kala, ja nuluka tana jurakokateriai ngaianingu jeribaka ngananananto.
13 Ngangau jenipara jedikantji Apostel ja jedibani ngankanietja nganai,
tana Christuni Apostel karitjimalkateriai.
14 Ja wata ngaruparanau, ngangau Satan munta praitjaia angela karitji-
malkateriai.
15 Jeruja wata pirna nganai, bakana mili nunkani talkulaia mili kar-
itjimalkaterinani, tanani mudani tanani ngan kanani jeribaka nganala
nganai.

16 Nakaldra ngani jatai: Wata kulnujeli ngundraiatimai ngani patipati
nganai; jenia kantji ngananani, bakana patipati jeribaka ngana patanau,
ngani bakana ngalje jurakokaterinanto.
17 Mina ngani jatai, ngani wata Kaparani jatai, a-ai, patipati jeribaka,
ngangau ngaiani jurakokaterila wapaia.
18 Ngangau marapu palkujeli jurakokateriai, jeruja ngani bakana ju-
rakokaterila nganai.

(Dakani jaura Sexagesimä ditjini.)

19 Jura ngantjai patipatila patala, ngangau jura kiri nganai.
20 Jura patai, kulnujeli jurana watawatali mili ngankanani, kulnujeli ju-
rana julkanani, kulnujeli jurana patanani, kulno jurangu jurakokaterinani,
kulnujeli jurana mudla nandranani.
21 Nintali ngani jatai, nunkangu ngaiani waltowalto nganana wonti.
Minakulnuni kulno pirna ngundrateriai, — patipatila jeribaka ngani jatai
— nunkangu ngani bakana pirna ngundrateriai.
22 Tana Hebräala nganai? Ngani bakana. Tana Israelala nganai? Ngani
bakana. Tana Abrahamani ngatamura nganai? Ngani bakana.
23 Tana Christuni mili nganai? — Jirijiri jeribaka ngani jatai — Ngani je-
nia morla nganai. Ngato morla ngankanala, ngato morla marapu nandrani
maninala, ngani morla pota marapu kanjangari pungani ngamanala, pota
marapu ngato ngampu nari maninala.
24 Juda kanali ngana pota mara wora marapratjana pota mandrumandru
kalitakali kulno wirrieli nandranala;
25 Pota parkulu tanali ngana wirrieli nandrana wonti, pota kulno
tanali ngana mardali dakana wonti, pota parkulu ngani bota wokarinani
ketjaketjana wonti, ditjini ja tinkani ngani panto pirna mikarani nganana
wonti.
26 Pota marapu ngani palkana wonti, ngani ngampu palipalina wonti
ngapa kaiarani, ngampu palina wonti watawatali maninietjani, ngampu
ngana nandrana wonti Juda kanali, ngampu ngana nandrana wonti kana
kojeli, ngampu ngani palina wonti ngura pirnani, ngampu palina wonti
pitarani, ngampu ngani palipalina wonti panto pirnani, ngampu ngana
jedikantji ngatatajeli nandrana wonti;
27 Pirna ngato ngankana wonti ja wariwarina wonti, pota marapu tepi
ngamana wonti, mauali ja tertieli ngani ngamana wonti, ja pota marapu
milja ngamana wonti, kilpali ja balu ngani ngamana wonti.
28 Ja jenia ngato wata ngundrai, mina morla pantjiai: Tanali ditjini
pratjanani ngakangu jurboriai, ja ngato manujeli ngundrai mili wolara
pratjanaia.
29 Worana walto nganai, ja ngani wata walto pantjiai? Worana tanali
karkarkai, ja ngani ngara wata jerkiai?
30 Ngani jurakokaterinanto, ngani ngakani waltowaltundru jurakokater-
ila nganai.
31 Goda, ngaiananaia Jesuni Christuni Ngaperi, Nauja pirna nganai
ngurali, milkila, ngani wata jediai.
32 Damaskuni mitaia kaparaia Aretani ngura najinajibanietja Damasku-
laia ngura najinajibana wonti ngana patala.
33 Ja tanali ngana milkiwilpani billieli wotini wondirani palkingalkana
ngarina wonti, ja jeruja ngani nunkani marandru kutingana mindrina
wonti.

12

1 Jurakokaterina ngakangu wata ngumu nganai; ngani wokarala nganai
Kaparaia mudla malkani ja tinkari ngankanani.
2 Ngani kana kulnundru Christungu milkila, ninaia Nulia kilpawoldra
marapratjana ja mandruni ngopera (palkunto kara, ngani ko, palku pani
kara, ngani ko, Goda milkila) ngaramarla ngankana wonti pariwilpa
parkulajelu.
3 Ja ngani nunkangupini kanandru milkila (palkunto kara, palku pani
kara, ngani ko, Goda milkila)
4 Nauja ngaramarlarina wonti Paradisini, ja jaura ngarana wonti, jenia
ngandandariai jatala, jenia wata kana kulnuni manuni kurala wapaia
jatala.
5 Nunkangundru ngani jurakokaterila nganai; ngakangundru munta
ngato wata ngantjai jurakokaterila, windri ngakani waltowaltundru.
6 Ngato ngantjanani jurakokaterila, ngani wata patipati nganala nganai,
ngangau ngani morlalula jatala nganai; windri ngato ngujawakai, ngangau
wata kulnujeli ngakangundru morla pirna ngundrananto, windri mina
nulu ngakangundru najiai kara, mina nulu ngakangundru ngarai kara.
7 Ja ngangau ngani wata tinkari ngankana pirnandru pirna ngundra-
teriai, Nulia ngakangu dilka jinkina wonti palkuni, Satanaia angelali,
nulia ngana maramukujeli nandrananto, ngangau ngani wata pirna
ngundraterinanto.
8 Nunkangundru ngani Kaparani pota parkulu ngatjina wonti, nauja
ngakangundru kutinganantо;
9 Ja Nauja ngakangu jatana wonti: Jundru matja ngamalkai manjulani
ngakanani, ngangau ngurula ngakani waltowaltuni ngurunguru nganai.
Jeruja ngato morla ngantjai jurakokaterila ngakani waltowaltundru,
ngangau Christuni ngurula ngakangu wirinanto.

10 Jendrangundruja ngani murlali nganai waltowaltuni, jupanani, ket-
jaketjanani, tirikaripaterinani, jeninani Christungundru; ngangau ngani
waltowalto ngananani, jeruja ngani ngurunguru nganai.
11 Ngani patipati pantjina warai jurakokaterinandru; jura ngana
nunkangu tertabana warai. Jura ngana jurakokananto, ngangau ngani
wata pota kulnuni morla waka nganai Apostel pirna worangu, windri
ngani munta panila nganai.
12 Apostelaia malka jurangu terti pantjina wonti manjula pratjanani,
malkali ja pirnalali ja ngurulali.
13 Mina nganai, nunkangu jura matja ngadaia terkai mili wolara
nguruni, windri nunkangu kara, ngangau ngato jurana wata jupana
paraia? Ninapini madlentji ngakani woranau!
14 Mai, pota parkulani ngani matja ngankingaterina jurangu wokarala, ja
ngato jurana wata jupala nganai; ngangau ngato wata jurani poto wontiai,
a-ai, jurana munta; ngangau ngatamurajeli wata ngaperani ja ngandrini
poto kampananto, a-ai, ngaperali ja ngandrieli ngatamurani.
15 Ngato pirna ngantjai jinkiterila ja warupoto jinkiterila nganai jurani
mungarani; windri jeruntja morla pirna ngato jurana ngantjanani,
jeruntjakali jura ngana ngalje ngantjanani?
16 Jenia kantji ngananantо, ngato muntali jurana wata jupana paraia;
windri ngangau ngani kiri nganai, ngato jurana kirieli patana paraia.
17 Ngato jurana jupana paraia kulnujeli tanangundru, tanana ngato
jurangu jinpana paraia?

18 Ngato Titus kurukurubana paraia, ja ngatata kulno nunkangu jela
jinpana paraia. Titulu jurana jupana paraia? Ngaiani wata jaola kulnuni
wirarina paraia? Ngaiani wata tidna kulnuni punpana paraia?
19 Jura nakaldra ngundrai, ngaiani jurajuralkaterinanto? Godaia
mudlani, Christungu ngaiani kaukaubai. Jenia pratjana pantjiai, ngatata
worajai, jurani wotinaia.
20 Ngani japala nganai, ngani wokaranani, ngato jurana wata jeruja
mankamankaiati kara worderu ngato ngantjai; ja jura ngana wata jeruja
mankamankaiati worderu jura ngantjai; jatamalina kara, milkirina kara,
tiri kara, ngukingukipaterina kara, kuringulkuterkana kara, manawalku-
rali jatana kara, wombatjarana kara, tjautjau kara jurangu paraiati.
21 Nakaldra ngani wokaranani, ngakani Godali ngana waka ngankaiati
jurangundru, ja ngani tanangundru marapundru, tanali ngopera madlen-
tji ngankana warai ja wata madlentjandru karitjina warai, ngaurongauro
pantjiati tanani murumurundru, ja palakantjindru, ja ninta panindru,
jenia tanali ngankana warai.

13

1 Pota parkulula ngani jurangu wokarai; poto pratjana tinkari ngankani-
etja mandruja parkulaia manani kara terkakala nganai.
2 Ngani ngopera matja jatana, ja ngopera jatai, jurangu terti kantji
jeribaka pota mandrulani, ja karari wata kantji jurangu, tanangu, tanali
ngopera madlentji ngankana warai, ja pratjanani: Ngani nakaldra
wokaranani, ngato jurana wata kulkala nganai;
3 Ngangau jura wontjani malka ngamalkananto, Christus ngakangu
kaukaubanani, wonki nganai kara; Nauja jurangu wata waltowalto
nganai, a-ai, Nauja ngurunguru nganai jurangu.
4 Ja tanali ninaia kunarkuni katibana wonti waltowaltundru, ja
Nauja tepiriai Godaia ngurulandru. Bakana ngaiani waltowalto nganai
nunkangu, windri ngaiani tepirila nganai Godaia ngurulandru jurangu.
5 Jura munta wontjaterianau, jura morlalu ngundrai kara; munta
winpaterianau. Jura wata muntali ngujamai kara, Jesus Christus jurangu
nganai? Jura wata waltowalto ngananani kara.
6 Ngato ngundrai, jura ngujamala nganai, ngaiani wata waltowalto
nganai.
7 Ngaiani Godani ngatjiai, jura wata madlentji ngankananto, wata
jendrania, ngaiani ngurunguru wondraterinanto, a-ai, jura ngumu
ngankananto, ja ngaiani waltowalto jeribaka ngananananto.
8 Ngaiani ngandandariai minakulno morlalulani ngankala, a-ai, windri
morlalundru.
9 Ngaiani mankila wapaia, ngaiani waltowalto ngananani, ja jura
ngurunguru; ngangau jendrangundruja ngaiani ngatjila wapaia, jura
ngankingaterinanto.
10 Jendrania ngato ninapini dakai jurangu kantji panini, ngangau ngato
jurangu kantji, ngato wata ngakani tjerkara patananto nunkangupini
ngurungurulandru, ninaia Kaparali ngakangu jinkina wonti wotinaia ja
wata dampuribanaia.
11 Morla, ngatata worajai, mankianimai, manamiririanau, ngankalki-
jiribamalianimai, kulnukulnuni ngundralkijiribamalianimai, murlarilki-
jiribamalianimai, jeruja murlaia ja ngantjanaia Goda jurangu nganala
nganai.
12 Mandurini jaura jinkimalianimai manatapamalini kulikirieli.

13 Kulikirila pratjanali jurangu mandurini jaura jinkiai.
14 Kaparaia Jesuni Christuni manjula, ja Godaia ngantjani, ja Jaola kulikiria jelarini jurangu pratjanani nganaiatimai!

Pauluni Dakani jaura Galatalani.

1 Paululu, Apostel wata kanandru, bakana wata kana kulnujeli, a-ai, Jesu
Christujeli, ja Goda Ngaperali, Nulia ninaia narindru jiritjibana wonti,
2 Ja ngatata pratjanali, tana ngakangu jela nganai, mili wolaraia
Galatiani.
3 Manjula jurangunto nganaiatimai, ja murla Goda Ngaperandru ja
ngaianani Kapara Jesu Christungundru,
4 Nauja munta jinkiterina wonti ngaianani madlentjandru, Nulia
ngaianana kulkananto nunkangupini miljaru madlentjandru Godaia ja
ngaiananaia Ngaperaia jertapaterinandru,
5 Nunkangu pirnala nganaiatimai milingeru ja ngurali. Amen!
6 Ngani ngaruparai, ngangau jura walto nganai, tanali jurana
karkarkanani nunkangundru, Nulia jurana karkana wonti Christuni
manjulani, ngantjani jaura pilkia,
7 Ja wata pilki parai; windri palpa naka nganai, tanali jurana tjautjau
ngankai, ja jertapateriai Christuni ngantjani jaura karitjimalkala.
8 Bakana ngaiani kara, angela kulno pariwilpandru kara, jurangu
ngantjani jaura pilki kaukaubanani nunkangu, ninaia ngaiani jurangu
matja kaukaubana, nunkangu kalala madlentji pantjiatimai.
9 Worderu ngaiani ngopera jatana wonti, jeruja bakana ngani karari
nakaldra jatai: Kulnujeli jurangu ngantjani jaura pilki kaukaubanani
nunkangu, ninaia jura matja manina, nunkangu kalala madlentji pantjia-
timai.
10 Ngato karari kana kara Goda kara ngakangu murlali ngankai? Ngato
ngantjai kara, kanani murlali ngamala? Ngato ngantjanani kanani murlali
ngamala, ngani wata Christuni mili ngananani.
11 Ngato jurangu tinkari ngankai, ngatata worajai, naupini ngantjani
jaura, ninaia ngato kaukaubala wapaia, wata kana nguja jeribaka nganai.
12 Ngangau bakana ngato ninaia wata kana kulnundru manina wonti ja
kiririna wonti, a-ai, Jesuni Christuni tinkari ngankanali.
13 Jura ngarana warai, worderu ngani waru Juda kana ngujangujarani
wirarina wonti, worderu ngani Godaia mili wolarani pirna tirikaripate-
rina wonti, ja tanana piltjaru ngankana wonti,
14 Ja worderu ngani Juda kana ngujangujarani morla pirnarina wonti
ngampu marapuni ngakani marduni, ngangau ngani morla pirna jigleri
nganana wonti ngakanaia ngaperaia jirijiribani jaurandru.
15 Jendranguta Godali ngantjana wonti, Nulia ngana tjirimalkana wonti
ngandri palkundru, ja karkana wonti manjulali nunkanali,
16 Ngakangu Ngatamura nunkani tinkari ngankala, ninaia ngato kana
koni kaukaubananto; ja nurujeli ngato wata palkuni ja kumarani jela
ngankamalina wonti;
17 Ngani bakana wata Jerusalemia tarana wonti tanangu, tana ngakangu
ngopera Apostel ngananala, a-ai, ngani Arabiaia palkana wonti, ja
nakaldra Damaskuja tikana kurana wonti.
18 Kilpawoldra parkulani ngadani, ngani Jerusalemia tarana wonti
Petrus najila, ja nunkangu jela ngani ditji marapratjana ja mara wora
ngamana wonti.
19 Apostel kulno morla ngato wata najina wonti, windri Jakobus
Kaparaia ngatata.

20 Mina ngato jurangu dakala wapaia, mai, jenia ngani Godaia mudlani
jatai, ngani wata jediai.
21 Ngadani ngani Syria ja Cilicia mitani wokarana wonti.
22 Judaia mili wolarali Christungu ngana mudla wata najina wonti;
23 Tanali windri ngarana wonti: Nulupini, nulu ngaianangu ngopera
tirikaripaterinala, karari morlalu ngundrani kaukaubai, ninaia nulu
ngopera piltjaru ngankanala;
24 Ja tanali Goda jurakokana wonti ngakangundru.

2

1 Kilpawoldra marapratjana ja mandru mandruni ngadani, ngani
nakaldra Jerusalemia tarana wonti Barnabas jelalu, ja ngato bakana Titus
wapalkana wonti.
2 Ngani tarana wonti tinkari ngankana kulnundru, ja tanangu ngantjani
jaura kurana wonti, ninaia ngato kaukaubai kana koni; pilki ngato ninaia
kurana wonti kaparani, ngani wata baku mindriai kara, mindrina warai
kara.
3 Tana bakana wata Titus, nau ngakangunto ngananala, ja Griekala
nganai, jupana wonti, karuwalila pantjinanto.
4 Jenia pantjina wonti jedikantji ngatatandru, tana watawatali wirina
wonti, ngaianini kurakani ngulukala, ninaia ngaiani ngamalkai Chris-
tungu Jesungu, tanali ngaiania mili ngankananto.
5 Tanangu ngaiani wata ditji wordu ngadatikana wonti, ngaiani tanangu
pankinanto; ngangau ngantjani jauraia morlaluta ngurunguru jurangu
parananto.
6 Tanangundru, tana kapara nganana wonti — mina kana tana nganana
wonti jenia ngakangu baku nganai, ngangau Godali wata kana mudla
ngundrai — ngakangu tanali kaparali wata ngujangujara pilki jinkina
wonti.
7 A-ai, tanali matja najina, ngato ngantjani jaurali karuwalila panini
manina wonti, worderu Petrulu karuwalilali.
8 (Ngangau Naupini, Nauja Petrungu ngurunguru nganana wonti Apostel
ngamalkijiribanani karuwalilaia, Nauja bakana ngakangu ngurunguru
nganana wonti kana koja.)
9 Ja tanali manjula matja ngujamana, ninaia ngato maninala, Jakobulu
ja Kephali ja Johannili, tanana tanali mardapantja ngundrana wonti,
ngakangu ja Barnabangu jelarini mara ngunari jinkina wonti, jeruja ngali
kana koni, ja tanali karuwalilani wapananto.
10 Ngali windri wangiwangila ngundrananto, jenia ngani matja jigleri
nganana ngankala.
11 Petrus Antiochiani matja wokaranani, ngato nunkangu mudlani
tjakakana wonti, ngangau tana nunkangu ngulkuterkanala.
12 Ngangau nau morla ngopera, Jakobuni mili wokaranani, nulu kana
koni jela tajina wonti; tana matja wokaranani, nau kutingana wonti ja
pilkiringana wonti japali tanangundru, tana karuwalilandru.
13 Ja nunkangu jela bakana Juda kana palpa morla jeljujeljurina wonti,
jeruja tanali bakana Barnabas parumana wonti tanani jeljujeljundru,
14 Ngato matja najina, tana wata palto talkuni wirariai ngantjani jauraia
morlalulani, ngani Petrungu pratjanani mudlani jatana wonti: Jidni, jidni
Juda kana ngananani, ja kana ko jeribaka ngamanani, ja wata Juda kana
jeribaka, minandru jundru kana ko tertabai, Juda kana jeribaka ngamala?
15 Ngaiani matja Juda kana, ja wata kana madlentji kana kondru,

16 Ngangau ngaiani milkila, kana wata talku pantjila ngana, jirijiribani
jauraia ngankanandru, a ai, windri morlalu ngundranandru Jesungu
Christungu, jeruja ngaiani bakana Jesungu Christungu morlalu ngundrana
wonti, jeruja ngaiani talku pantjinanto morlalu ngundranali Christungu,
ja wata jirijiribani jauraia ngankanandru; ngangau jirijiribani jauraia
ngankanandru wata kana kulno talku pantjila nganai.
17 Ngaiani wontinani Christungu talku pantjila, ja munta kana madlentji
ngamanani, jeruja Christus madlentjaia mili nganai, a-ai.
18 Ngangau ngato jenia, mina ngato tampuribana warai, nakaldra
wotinani, jeruja ngani munta dankaranietja wondrateriai.
19 Ngani jirijiribani jaurali jirijiribani jaurani palina warai, ngangau
ngani Godani tepirinanto; ngani Christungunto kunarkuni katila wapaia.
20 Ngani tepi nganai, ja wata morla ngani, a-ai, Christus ngakangu tepi
nganai. Mina ngani karari palkuni tepiriai, jenia ngani tepiriai morlalu
ngundranali Godaia Ngatamurani, Nulia ngana ngantjana wonti ja munta
ngakangu jinkiterina wonti.
21 Ngato Godaia manjula wata worarai; ngangau talkula jirijiribani
jaurali wokaranani, Christus baku palina wonti.

3

1 Jura Galatala worajai, warle jurana kunki manina warai, jura morla-
lutani wata pankinanto? Jurangu milkini ngato Jesus Christus kunarkula
kurana wonti.
2 Ngato ngantjai windri jenia jurangundru ngujamala: Jura Jaola
jirijiribani jauraia ngankanandru maninala kara, morlalu ngundranaia
kaukaubanandru kara?
3 Jeruja patipati jura nganai? Jura Jaolali matja wonina, jura palku
tunkali mudananto?
4 Jeruntjaia jura bakujeli ketjaketjana warai? Ja jenia baku ngananani!
5 Nulupini, Nulia jurangu Jaola jinkiai ja pirnala jurangu ngankai,
Nulia jenia ngankai jirijiribani jauraia ngankanandru kara, morlalu
ngundranaia kaukaubanandru kara?
6 Worderu Abrahamali Godani ngundrana wonti, ja Nulia jenia
nunkangu talkulani ngokana wonti.
7 Jeruja ngujamanau, tana morlalu ngundranandru nganai, tana Abra-
hamani ngatamura nganai.
8 Ngangau Godaia jaurali jenia ngopera najina wonti, Godali morlalu
ngundranali kana ko talku ngankala nganai; jeruja Nulia Abrahamangu
talpadakani jaura jinkina wonti: „Jinkanalalani kana ko warupoto murlali
pantjila nganai.“
9 Jeruja tana, tana morlalu ngundranandru nganai, murlali pantjila
nganai morlalu ngundranali Abrahamali jela.
10 Ngangau jeruntja jirijiribani jauraia ngankanandru nganai kalalani
ngamai; ngangau dakanala parai: „Kalala madlentji nunkangu, nau wata
pratjanani wodatarana ngamai, mina jirijiribanaia dakanilani dakanala
parai, jenia ngankala.“
11 Morlalu nganai: Jirijiribani jaurali wata kulno talku pantjiai Godani;
ngangau kana talku morlalu ngundranali tepirila nganai.
12 Jirijiribani jaura wata morlalu ngundranandru nganai, a-ai, warle
ninaia ngankai, nau jendralia tepirila nganai.

13 Christulu ngaianina jirijiribani jauraia kalalandru burungankana
wonti, ngangau Nauja munta ngaianingu kalala pantjina wonti, ngangau
dakanala parai: „Kalala madlentji nunkangu, nau pitani warukai.“
14 Ngangau kana koni Abrahamanani murlaia poto wokarananto
Christungu Jesungu, ngaiani Jaolaia talpadakanala maninanto morlalu
ngundranali.

(Dakani jaura G. D. 13 Trinitatis.)

15 Ngatata worajai, kana jeribaka ngani jatai: Wata kulnujeli ngu-
runguru nganai kanaia testamenta dukarala, nau matja dantjamana,
minakulno ngokala kara.
16 Abrahamangu Nulia talpadakani jaura jinkina wonti ja kupani
nunkanani. Wata Nauja jatai: Kupa worani, marapuni jeribaka, a-ai,
kulnuni, kupani jinkanani, Naupini Christus nganai.
17 Jenia ngani jatai: Testamenta kulno, nina Godali ngopera dantjamana
wonti Christungu, jirijiribani jaura, nauja kilpawoldra 430 ngadani matja
jinkina, wata walto ngankai, talpadakani jaura teribala.
18 Ngangau maratunka jirijiribani jaurali wokaranani, jeruja wata morla
talpadakani jaurali. Godali ninaia Abrahamangu talpadakani jaurali
manjulandru jinkina wonti.
19 Mina jirijiribani jaurali ngankananto? Dankaranandru Nulia ninaia
ngokana wonti, ngatamura wokaranantulu, nunkangu talpadakani jaura
pantjina wonti, ja angelali ninaia kurana wonti tertietjaia marali.
20 Tertietja wata kulnuja tertietja nganai; Goda kulno nganai.
21 Jirijiribani jaura Godaia talpadakani jaurani nganai? Aai. Ngangau
jirijiribani jaura kulno jinkinani, nauja ngurunguru nganai tepi ngankala,
jeruja talkula morlalu jirijiribani jaurandru wokarala nganai.
22 Windri Godaia jaurali warupoto madlentjani ngurunguru ngankana
wonti, ngangau talpadakani jaura morlalu ngundranali Jesungu Chris-
tungu pantjinanto tanangu, tanali morlalu ngundrai.

(Dakani jaura kilpawoldra marra ditjini.)

23 Windrila morlalu ngundrani wokarananto, jirijiribani jaurali ngaian-
ina ngamalkana wonti kanjangarila jeribaka morlalu ngundranaia, nauja
tinkari pantjinanto.
24 Jeruja jirijiribani jaura ngaianini ngankinganietja nganana wonti
Christungu; ngangau ngaiani morlalu ngundranali talku pantjinanto.
25 Morlalu ngundrani matja wokaranani, ngaiani wata morla
ngankinganietjani nganai.
26 Ngangau jura pratjana Godaia kupa nganai morlalu ngundranali
Christungu Jesungu.
27 Ngangau jura pratjana, jura multibanila manina wonti Christungu,
jura Christus widmaterina wonti.
28 Ninkida wata Juda kana ja wata Griekala nganai; wata mili ja wata
kurakanila; wata materi ja wata widla; ngangau jura pratjana Kulno
nganai Christungu Jesungu.
29 Jura Christuni ngananani, jeruja jura bakana Abrahamani ngatamura
nganai, ja maratunka maninietja talpadakani jaurandru.

4

(Dakani jaura Jesu dankani ditji Godaia ditjini kulno ngadani.)

1 Ngani jatai: Jeruntja ditji maratunka maninietja kupa nganai, nau
milini jeribaka nganai, ja kantji warupotuja kapara nau nganai;
2 A-ai, nau najinajibanietjani ja ngamalkanietjani ngamai, nunkangupini
ditjielu, nina ngaperali kurana warai.
3 Jeruja bakana ngaiani, ngaiani kupa ngananani, ngaiani jirijiribani
jaurani dupudupu nganana wonti.
4 Ditji matja wokaranani, Godali Ngatamura nunkani jinpana wonti,
Nauja widlandru dankana wonti, ja Nulia ninaia jirijiribani jauraia
ngalpani kurana wonti,
5 Nulia tanana, tana jirijiribani jaurani ngalpani ngamanani, dukarana
burungankananto, ngaiani kupalali maninanto.
6 Ngangau jura ngatamura nganai, Godali Ngatamuraia Jaola ngaianini
ngarani jinpana wonti, nulupini karkai: „Abba, Ngaperiai!“
7 Jeruja jidni wata morla mili nganai, a-ai, ngatamura. Jidni ngatamura
ngananani, jeruja bakana Godaia maratunka maninietja Christungundru.

8 Jendranguta, jura Goda wata ngujamana wonti, jura tanangupini
Godani wodatarana ngamana wonti, tana jenia wata kantji nganai;
9 Karari, jura Goda matja ngujamana, morla talku, Godali jurana
matja ngujamana, minandru jura nakaldra karitjiai jirijiribani jaura
wangiwangini ja waltowaltuni, ja ngantjai tanangu nakaldra wodatarana
ngamala?
10 Jura ditji ja pira ja miljaru ja kilpawoldra ngundrai;
11 Ngani japali nganai jurangundru, ngato bakujeli jurangu matja
ngankana warai kara.
12 Ngakangu jeribaka pantjianau, ngangau ngani jurangu jeribaka
nganai, ngatata worajai, ngani jurangu ngantjai, jura ngana wata ngau-
rongauro ngankana warai;
13 Jura milkila, ngato palkuja waltowaltundru jurangu ngopera ngantjani
jaura kaukaubana wonti,
14 Ja jura ngana, wontjanilandru ngakangu, palkuni wata waka ngun-
drana wonti ja wata ngirkibana wonti, a-ai, jura ngana Godaia angela
jeribaka patana wonti, Christus Jesus jeribaka.
15 Worderu murlali pirna jura jendranguta nganana wonti. Ngato
jurangu morlalu kurai, jenia wata ngandandarinani, jura jendranguta
jurani milki dukaraterinala ja ngakangu jinkinala.
16 Ngani jendrangundruja talpala jurani pantjina warai, ngangau ngani
jurangu morlaluta jatana wonti?
17 Tanali jurangundru wata ngumu manabakapirna ngankai, a-ai,
tanali ngantjai jurana puntibala, jura tanangundru manabakapirna
ngankananto.
18 Manabakapirna ngumu nganai, jenia ngumuni milingeru pantjinani,
ja wata windri, ngani jurangu jela ngananani.
19 Ngakani kupa worajai, tanangundru ngato nakaldra dankani ketjaket-
jana ketjaketjai, Christus jurangu mudlamalka pantjinantulu.
20 Ngato ngantjai karari jurangu jela ngamala, ja ngakani ngaiala
karitjimalkala; ngangau ngani wurpuru nganai jurangundru.

(Dakani jaura Lätare ditjini.)

21 Ngakangu jatanau, jura jirijiribani jauraia ngalpani jertapateriai
ngamala, jura jirijiribani jaura wata ngarai?
22 Ngangau dakanala parai: Abrahamali ngatamura mandru nga-
malkana wonti; kulno widlala milila, ja kulno kurakanilali.

23 Nau widlala milila palkujeli kantji patana wonti; ja nau kurakanilali
talpadakani jaurali.
24 Nulupini minakulno wondrai; ngangau jenia Testamenta mandru
nganai. Kulno Sinai mardawonpandru, milieli dankanaia, naupini Hagar
nganai.
25 Ngangau Arabiala Sinai mardawonpa Hagar dikai, ja jeribaka nganai
nunkangupini Jerusalem karari, ngangau nau mili nganai nunkani ku-
panto.
26 Jerusalem miri kurakanila nganai; ja naupini ngaiananaia pratjanaia
ngandri nganai.
27 Ngangau dakanala parai: Mankiau ngameriai, jundru wata dankai;
jurakokau ja karkau, jundru wata mandrantju pantjiai. Ngangau ngameri
morla kupa ngamalkai nankangu, nandru noa ngamalkanani.
28 Jura, ngatata worajai, Isaakani nguja nganai; talpadakani jauraia
kupa.
29 Worderu jendranguta, nau palkujeli dankana wonti, nunkangu, nau
jaolali dankana wonti, tirikaripaterina wonti; jeruja bakana karari.
30 Mina Godaia jaura jatai? „Mili widla nankani ngatananto narrau,
ngangau mili widlaia ngatanajeli wata maratunka maninanto kurakanilaia
ngatanajeli jela.“
31 Jeruja, ngatata worajai, ngaiana wata mili widlaia ngatani nganai, a-ai,
kurakanilaia.

5

1 Christulu ngaianana kurakana wonti kurakanilaia. Ngurunguru
terkanau, tanali jurana nakaldra mili wokara pitaia pataiati.
2 Mai, ngani Paulus jurangu jatai; Jura karuwalila pantjinani, Christus
jurangu baku ngananani.
3 Ngato kana pratjanani nakaldra tinkari ngankai, tana karuwalila
pantjinani, tana wilpa nganai jirijiribani jaura pratjana ngankala.
4 Jura Christungundru puntina warai, jura jertapaterinani jirijiribani
jaurali talku pantjila; manjulandru jura purina karuwana warai.
5 Ngaiana Jaolani wolkareli kalkai talkulaia kalkani morlalu ngun-
dranali.
6 Ngangau Christungu Jesungu karuwalila kara karuwalila pani kara
ngurunguru nganai minakulno ngankala, a-ai, windri morlalu ngun-
dranali, nulia ngantjanali ngankai.
7 Jura ngumu mindrina wonti. Warle jurana ngandrawalkana warai
morlalulani wata pankinanto?
8 Naupini karkarkana wata nunkangundru nganai, Nulia jurana karkana
wonti.
9 Pulkurutjeribani buka ngaljejeli buka tjanka pratjana pulkurutjeribai.
10 Ngato Kaparani morlalu ngundrai jurangundru, jura wata pilki
ngundrala nganai. Nulia jurana tjautjau ngankana warai, kalala nunkani
manila nganai, worananau nganai kara.
11 Ngatata worajai, ngato bakana karari karuwalila kaukaubanani,
minandru tana ngakangu kararielu tirikaripateriai? Jeruja bakana
kunarkuja kintjakintjarina mudana warai.
12 Tana bakana tapatapa ngankaterinanto, tanali jurana patijiritjibai!

13 Ngangau Nulia jurana karkana wonti kurakanaia, ngatata worajai,
windri ngamalkaterianau, jura kurakanali wata palkuni piri jinkinanto,
a-ai, ngantjanali mili ngankijiribamalianimai.
14 Ngangau jirijiribani jaura pratjana jaura kulnujeli manamiri pantjiai
nunkangu: Ngurala jinkani ngantjamai jidni munta jeribaka.
15 Jura matamalinani ja tajimalinani; ngamalkaterianau jura julka-
maliati.

(Dakani jaura G. D. 14. Trinitatis.)

16 Ngani jatai: Jaolani wirarianau, jeruja jura palkuja milkirina wata
ngankala nganai.
17 Ngangau palku milkiriai Jaolani, ja Jaola palkuni; ngangau pudla
dilpamaliai; jeruja jura wata ngankananto, mina jura jertapateriai.
18 Jaolali jurana tertabanani, jura wata jirijiribani jaurani ngalpani
nganai.
19 Palkuja ngankana tinkari nganai jenia: Pinta wokaribana, palakantji,
murumuru, ninta nguru ngamana,
20 Muramurani wodatarana ngamana, kunki manina, kalakalarilki-
jiribamalina, jatamalina, mandrakarua, tiri, mudlawariwari, puntibana,
delkina, ngukingukibaterina, nari ngankana,
21 Parawarala tapana, mirantjatieli tajina, ja jenia morla: tanangu
madlentji marapundru ngani jurangu jatai, worderu ngani jurangu ng-
opera jatana wonti; tanali jenia ngankanani Godaia milila wata maratunka
manila nganai.
22 Jaolaia tandra nganai: Ngantjana, mankina, murla, manju, murlali,
ngumula, talku ngundrana, malti, kulikiri ngamana.
23 Tanangupini wata jirijiribani jaura nganai.
24 Tanapini Christungu nganai, tanali palku matja kunarkuni katibana
warai nunkani madlentjanto ja milkirinani jela.

(Dakani jaura G. D. 15. Trinitatis.)

25 Ngaiana Jaolali tepi ngamanani, ngaiana bakana Jaolani wirarinanto.
26 Wata ngaiana pirna ngundraterina baku wontinanto junka nganki-
jiribamalila ja kalakalarilkijiribamalila.

6

1 Ngatata worajai! Kana kulno mangapunkujeli tjikatjikarinani, jeruja
juranina, ngangau jura Jaolandru nganai, maltieli talku ngankanau; ja
jidni munta ngamalkateriau, bakana jidni wontjanilani wiriati.
2 Juditji waltijiribamalianau, jeruja jura Christuni jirijiribani jaurani
pankila nganai.
3 Kulnujeli ngundranani minakulno nganala, windri nau panila nganai,
nau munta jedibateriai.
4 Kana pilkipilkieli ngankana nunkani winpananto; jeruja nau windri
munta pirna ngundraterila nganai, ja wata kulno nguruni.
5 Ngangau pilki ja pilkieli juditji nunkani mandrala nganai.
6 Ja warle ngujangujara maniai Godaia jaurali, nulupini ngumula pilki
ja pilki jinkinanto nunkangu, nulu nunkangu ngujangujara jinkiai.
7 Wata jedibaterianau, kanali Goda wata ngirkibala nganai; ngangau
mina kanali jaupai, jenia nulu bakana kampala nganai.

8 Warlenulu nunkani palkuni jaupai, nulu palkundru tintaterina kampala nganai; ja warlenulu Jaolani jaupai, nulu Jaolandru tepi ngurali kampala nganai.
9 Ngaiana wata walturinanto ngumu ngankala, ngangau ditji talkuni ngaiana kampala nganai, ngaiana wata walturinani.
10 Jendrangundruja karari, ngangau ngaiana ditji ngamalkai, ngaiana ngumu ngankananto warupotuni, ja morla pirna morlalu ngundranaia pungalani.

11 Najianau! Dakani malka pirnali ngato jurangu dakana warai marali ngakanali.
12 Jeruntjaiali ngantjai ngumu wondraterila palkuni, tanali jurana jupai karuwalila pantjila, tanali tanangu Christuni kunarkundru wata tiri karipaterinanto.
13 Bakana karuwalila wata jirijiribani jaurani pankiai, a-ai, tanali windri ngantjai, jura karuwalila pantjinanto, tana jurani palkundru jurakokaterinanto.
14 Ngakangu worita nganaiatimai jurakokaterila, windri ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni kunarkundru, nunkangundru ngakangu mita warupoto ja ngani mitani kunarkuni katiai.
15 Ngangau Christungu Jesungu karuwalila kara karuwalila pani kara minakulno nganai, a-ai, pantjimani kana marra:
16 Ja jeruntjaia nunkangupini malkani wirarinani, tanangu murla ja kalumiltjamiltjarina nganaiatimai Godaia Israelani.
17 Kararindru wata kulnujeli ngana jupaiatimai, ngangau ngato Jesuni tjinpiri ngakangu palkuni mandrai.
18 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni manjula jurangu jaolani nganaiatimai, ngatata worajai! Amen.

Pauluni Dakani jaura Ephesalani.

1 Paululu Jesuni Christuni Apostel Godaia jertapaterinandru, kulikirilani,
tana Ephesungu ngamai, ja tanali Christungu Jesungu morlalu ngundrai.
2 Manju jurangunto nganaiatimai, ja murla Goda ngaianani Ngaperan-
dru, ja Kapara Jesu Christungundru.

(Dakani jaura Thomas ditjini.)

3 Jurakokana nganaiatimai Godani ja ngaiananaia Kaparaia Jesuni
Christuni Ngaperani, Nulia ngaianana murlali ngankana wonti Jaolaia
murlalali pratjanali pariwilpani Christungundru,
4 Worderu Nulia ngaianana nunkangu kalkalkana wonti, windrila mita
pantjimanani, ngaiana kulikiri ja madlentji pani nganananto nunkangu
mudlani:
5 Ja Nulia ngaianana ngantjanali ngopera kurana wonti nunkani kupaia
Jesu Christungundru nunkangu, nunkanaia jertapaterinaia ngantjanan-
dru,
6 Nunkani manjula pirnalaia jurakokanaia, nunkanali Nulia ngaianana
manju ngankana wonti Ngantjaluni;

7 Nunkangundru ngaiana kulkani ngamalkai kumarali nunkanali, jenia
nganai madlentjaia kalingana, nunkani manjulaia poto pirnandru,
8 Ninaia Nulia ngaianangu pirna nangana wonti kirilani ja ngujamanani
pilki ja pilkini;
9 Ja Nulia ngaianangu nunkanaia jertapaterinaia kurukurula tinkari
ngankana wonti nunkani ngantjanandru, ninaia Nauja munta kuraterina
wonti,
10 Tanali ninaia kaukaubananto, miljaru matja manamiri pantjina,
ngangau Nulia warupoto Christungu mangatandra kulnuni ngokananto,
mina pariwilpani ja mina mitani nganai nunkangu.
11 Nunkangundru ngaiana maratunka poto manina wonti, ngangau
Nulia ngaianana ngopera kurana wonti nunkani kuraterinandru, Nulia
warupoto ngankai nunkanaia jertapaterinaia ngundranandru,
12 Ngaiana nganananto nunkanaia pirnalaia jurakokanaia; ngaiana
ngopera kalkana wonti Christungu,
13 Nunkangundru bakana jura jaura morlalu matja ngarana, jurani
kulkanaia ngantjani jaura, nunkangundru bakana jura morlalu ngun-
drana wonti, ja talpadakani jauraia Jaola kulikirieli malka morlalu manina
wonti,
14 Naupini ngaiananaia maratunkaia mindrani poto nganai potuja
kupaia kulkanaia, nunkani pirnalaia jurakokanaia.
15 Jendrangundruja bakana ngato, ngato matja ngarana jurani morlalu
ngundranandru Kapara Jesungu, ja jurani ngantjanandru kulikiri prat-
janani,
16 Wata mudai jurangundru jurakokala, ja ngato jurana ngundrai
ngakani ngatjinani,
17 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni Godali, pirnalaia Ngaperali
jurangu kirilaia ja tinkari ngankanaia Jaola jinkinanto, ninaia munta
ngujamala,

18 Jurani ngaraia milki tjenmara ngananantо, jura ngujamananto, mina
nunkanina karkanaia kalkana nganai, ja mina nunkanina maratunka poto
pirnaia pirnalaia kulikirini nganai;
19 Ja mina nunkanina ngurulaia pirnala pirna nganai ngaianangu,
ngaiana morlalu ngundrai, nunkanina ngurulaia pirnalaia ngankanandru,
20 Ninaia Nulia ngankana wonti Christungu, Nulia ninaia narindru
jiritjibana wonti, ja ninaia nunkangu ngunarani ngamipana ngarina wonti
pariwilpani,
21 Kapara pratjanani, ja ngurulani ja pirnalani ja kaparani, ja tala
pratjanani, tanali tanana dikai, wata windri nunkangupini mitani, a-ai,
bakana nunkangu, nau wokarananto.
22 Ja warupoto Nulia nunkangu tidna ngalpani kurana wonti, ja ninaia
warupotuja mangatandra kurana wonti mili wolarani,
23 Tanapini nunkani palku nganai nunkanaia manamirila, Nulia
warupoto warupotuni manamiri ngankai.

2

1 Bakana jurana, jura nari nganana wonti dankaranali ja madlentjali
juranali,
2 Tanangupini jura warula wirarina wonti nunkangupini mitaia mil-
jarani, ja ngaralanaia ngurulaia kaparani pankinani, nunkanaia jaolani,
nulia karari ngankai delkinietjaia ngatamurani,
3 Tanangupini bakana ngaiana warula wirarina wonti kana womalaia
milkirinani, jeruja ngaiana kana womalaia ja ngundranaia jertapaterina
ngankana wonti, ja tiria kupa dankanandru nganana wonti nguruni
jeribaka,
4 Windri Godali, Nauja poto pirna nganai kalumiltjamiltjarinani,
nunkani ngantjana pirnandru, minalinunkanali Nulia ngaianana ngant-
jana wonti,
5 Ngaianana, ngaiana dankaranali matja nari, Christungu jela tepi
ngankana wonti. (Manjulali jura tepi pantjina warai),
6 Ja Nulia ngaianana nunkangu jela jiritjibana wonti ja jela pariwilpani
kurana wonti Jesungu Christungu,
7 Nulia miljarani, nau wokarai, nunkanaia manjulaia poto pirna
manamiri ngaianangu wondrananto maltieli Jesungu Christungu.
8 Manjulali jura tepi pantjina warai morlalu ngundranali, ja jenia wata
jurangundru, a-ai, Godaia jinkini poto nauja nganai,
9 Wata ngankanandru, ngangau wata kulno jurakokaterinanto.
10 Ngangau ngankani nunkani ngaiana nganai, Nulia ngaianana pan-
tjimana wonti Christungu Jesungu ngankana ngumuja, tanana Godali
ngopera ngankingana wonti, ngaiana tanangu wirarinanto.
11 Jendrangundruja mangatandra wilparianau, jura warula kana ko
palkujeli nganana wonti, ja karuwalila, marali matja pantjina, jurana
karuwalila pani dikana wonti,
12 Jura jendranguka miljarani Christus pani nganana wonti, Israelalani
nguralani worita ja talpadakanaia Testamenlani tula, kalkani pani ja Goda
pani mitani ngamana wonti.
13 Karari jura, warula matja worita nganana, Christungu Jesungu
karakara wokarana warai Christuni kumarali.
14 Ngangau Nauja murla ngaianani nganai, Nulia wulana kulnuni
ngankana wonti, ja wondiri terti wokaribana wonti,

15 Ngangau Nulia nunkani palkujeli talpala walto ngankana wonti, jenia
nganai jirijiribani jaura, Nulia wulangundru kana marra kulno nunkangu
pantjimananto, ja murla ngankananto;
16 Ja Nulia wulana murlali ngankananto Godangu palku kulnujeli
kunarkujeli, ja talpala nari ngankana wonti nunkangu;
17 Ja Nauja wokarana wonti ja murla kaukaubana wonti, jurangu worita
ja murla tanangu karakara;
18 Ngangau nunkangundru ngaiana mana walto ngamalkai Ngaperaia
Jaola kulnuni.

(Dakani janra Philippuni ja Jakobuni ditjini.)

19 Jeruja jura wata morla tula ja ngandrani nganai, a-ai, kulikiria
jelangurala ja Godaia pungala,
20 Matja wotina Apostelaia ja Prophetaia wondirani, nunkani marda
kapara Jesus Christus munta nganai,
21 Nunkangupini wotini pratjana matja ngokana, ja punkai Godaia
punga kulnuja, nauja kulikiri nganai, Kaparani,
22 Nunkangu Nulia bakana jurana wotina ngokai Godaia pungaia Jaolani.

3

1 Jendrangundruja ngato Paululu Jesuni Christuni kanjangarila nganai,
jurangu kana koni.
2 Jura matja ngaranani Godaia manjulaia ngamalkijiribanandru, ninaia
Nulia ngakangu jinkina wonti jurangu.
3 Worderu Nulia ngakangu ngaramarlali tinkari ngankana wonti ku-
rukurula, worderu ngato ngopera ngalje dakana warai;
4 Jura jenia warapanani, jura ngujamananto ngakani ngujamana Chris-
tuni kurukurulani.
5 Ninaia Nulia kanaia witta pilkini wata tinkari ngankana wonti kanaia
ngatamura worangu, worderu Nulia ninaia karari tinkari ngankana warai
nunkani Apostel ja Propheta kulikirini Jaolali:
6 Kana ko jelamaratunkaia maninietja nganai, ja palku kulnurina ja
talpadakanaia jelali maninietja Christungu Jesungu ngantjani jaurali.
7 Nunkanipini mili ngani pantjina wonti Godaia manjulaia jinkini
potundru, ninaia Nulia ngakangu jinkina wonti nunkanaia ngurulaia
ngankanandru.
8 Ngakangu, ngani morla waka nganai kulikiri pratjanani, Nulia ni-
napini manjula jinkina wonti, kana koni Christuni poto pirna manamiri
kaukaubala;
9 Warupoto tjenmara ngankala, mina kurukurulaia ngamalkijiribani
nganai, nauja kurukuru nganana wonti nguralindru nunkangupini Go-
dani, Nulia warupoto pantjimana wonti Jesu Christujeli.
10 Ngangau karari kaparali ja ngurulali pariwilpaia ngalpani nguja-
mananto mili wolarali Godaia kirila pilki ja pilki,
11 Worderu Nulia ngurali jertapaterina wonti, ninaia Nulia kantji
ngankana wonti Christungu Jesungu ngaianani Kaparani;
12 Nunkangupini ngaiana mankina ngamalkai, ja mana walto murlali
morlalu ngundranali nunkangu.

(Dakani jaura G. D. 16 Trinitatis.)

13 Jendrangundruja ngani ngatjiai, ngani wata walturinanto ketjaket-
janani ngakanani jurangu, ngangau jenia jurangu pirnala nganai.

14 Jendrangundruja ngani pantja ngakani ngarila wapaia ngaiananaia
Kaparaia Jesuni Christuni Ngaperani,
15 Nunkangundru warupoto, mina ngaperi ngamalkai pariwilpani ja
mitani tala ngamalkai,
16 Nulia jurangu nunkani pirnalaia poto pirnandru jinkinanto ngurulani
ngurunguru pantjila Jaolali nunkanali kanani mandrani,
17 Christus morlalu ngundranali jurangu ngarani ngamananto, jura
ngantjanani kapararinanto ja ngurungururinanto,
18 Jura kulikiri pratjaterinani jela ngurunguru pantjinanto patala, mina
maru ja wirdi ja mikari ja miri nganai,
19 Ngujamala Christuni ngantjana, nauja morla pirna nganai ngu-
jamanani warupotuni, jura Godaia manamirieli pratjanali manamiri
pantjinanto.
20 Ja nunkangu, Nauja ngurunguru nganai morla pirna ngankala
warupotuni, mina ngaiana ngatjiai kara ngundrai kara nunkangupini
ngurujeli, nunkanali Nulia ngaianangu ngankai.
21 Nunkangu pirnala nganaiatimai mili wolarani Christungu Jesungu
nguja warupotuja nguralindru nguralia! Amen.

4

(Dakani jaura G. D. 17 Trinitatis.)

1 Ngato kanjangarilali Kaparani, jurana kurukurubala wapaia, jura
talku wirarinanto jurani karkanani, minalinunkanali Nulia jurana matja
karkana,
2 Waka ngundraterinali ja malti pratjanali, ja manjujeli jura mandrama-
linanto ngantjanani.
3 Ja jigleri ngananau Jaolaia kulnuni ngamalkala murlaia karanali.
4 Palku kulno ja Jaola kulno, worderu Nulia jurana bakana karkana
wonti jurani karkanaia kalkani kulnuja;
5 Kapara kulno, morlalu ngundrana kulno, multibanila kulno;
6 Goda kulno ja Ngaperi warupotuja, Nauja warupotuni miri ja warupo-
tuni jela ja warupotuni nganai.

7 Pratjanani ngaianangu Nulia jinkina wonti manjula, worderu Christuni
jinkini kurana wonti.
8 Jendrangundruja Nauja jatai: „Nauja miri tarana wonti ja kanjangarila
dupudupu wapalkana wonti ja kanani poto jinkina wonti.“
9 Jenia: „Nauja tarana wonti“ wondrai, Nauja bakana ngarina wonti
mita pirini ngarinalu.
10 Nauja matja ngarina Naupini nganai, Nauja bakana tarana wonti
morla miri pariwilpa pratjanani, Nulia warupoto manamiri ngankananto.
11 Ja Nulia muntali jinkina wonti palpa Apostel, palpa Propheta, palpa
ngantjani jaura kaukaubanietja, palpa ngamalkanietja, palpa ngujangu-
jara jinkinietja nganala,
12 Kana kulikiri ngankingala ngankani ngamalkijiribanaia, Christuni
palkuni wotinaia.
13 Ngaiana pratjana wokaranantulu morlalu ngundrana kulnuja ja Go-
daia Ngatamuraia ngujamanaia, ja materi pirnaia, ja Christuni manamirila
pirnaia.

14 Ngaiana wata morla kupa jeribaka ngananantо, tanana ngujangujara
watarali pratjanali wijawijabai ja tertabai kanaia jedibanali ja tjautjauja
kirieli karkarkanaia.
15 A-ai, ngaiana morlalu ngananantо ngantjanani ja poto warupotuni
punkananto nunkangu, Nauja mangatandra nganai, Christus;
16 Nunkangundru palku warupoto ngumu ngokana ja manduribana
warai marangokijiribamalini pratjanali, worderu buru pilki ja pilkieli
ngankai palku pirnarinanto nunkani wotinaia ngantjanali.
17 Jenia ngani jatai, ja Kaparani morlalu kurai, jura wata morla
wirarinanto kana koni jeribaka tanani tjuru tjautjauni;
18 Tanani tjuru ngalpuru nganai, tana Godaia tepini worita nganai
kondru, nauja tanangu parai, ja tanani ngara ngurungurundru.
19 Tana burka pani pantjina wonti, ja tjikatjikani jinkiterina wonti
murumuru pratjana ngankala ngukingukipaterinani.
20 Jura wata jeruja Christus kiririna wonti.
21 Jura nunkangundru matja ngarana ja nunkangundru matja ngujan-
gujara manina, worderu morlalula Jesungu nganai.

(Dakani jaura G. D. 19 Trinitatis.)

22 Jura dukaraterianau, worderu jura warula wirarina wonti, kana
womala, nauja jedibanaia milkirinali munta taripateriai;
23 Ja marraribaterianau Jaolali jurani tjuru,
24 Ja kana marra widmaterianau, ninaia Godali nunkangu jeribaka
pantjimana wonti talkuni ja kulikirini morlalulaia.
25 Jendrangundruja jedi jaura woranau, ja jaura morlalu jinkimalianimai
pratjanani ngurulani, ngangau ngaiana pratjaterina palku buru nganai.
26 Wata kuterianau, ja wata madlentji ngankanau; jura wata kuterinanto
ditji wirinantulu.
27 Bakana wata piri jinkianau kutjini.
28 Warle ngopera kurieli maninala, wata morla kurieli maninanto, a-ai,
nulu marali nunkanali ngumu ngankananto, nulu muntali ngamalkananto
wangiwangini jinkila.

29 Jaura tunka wata jurani manandru dunkananto, a-ai, windri wotinaia
mina ngumu nganai, nulu manjula jinkinanto ngaranietja worangu.
30 Ja wata Jaola kulikiri ngaurongauro ngankanau, nunkanali jura matja
dantjamana kulkani ditjia.
31 Kaldri, ja tirijiritjina, ja tiri, ja maritjina, ja ngirkibana pratjana
jurangundru woranau madlentji pratjanani jela.
32 Murlali ngamangamaranau, kalumiltjamiltjarilkijiribamalianimai,
madlentji worijiribamalianimai, worderu bakana Godali jurangu Chris-
tungu kalingana wonti.

5

(Dakani jaura G. D. Oculi.)

1 Jeruja Godangu karipaterini pantjianau kupa ngantjalu jeribaka.
2 Ja ngantjanani wirarianau, worderu bakana Christulu jurana ngant-
jana wonti, ja munta jinkiterina wonti ngaianangundru jinkiterini poto ja
poto ngumu Godani kuli ngumuja.
3 Palakantji ja murumuru pratjana ja ngukingukibaterina jurangu wata
talarinanto, worderu jenia kana kulikirini talku nganai.

4 Jeruja bakana wata ninta pani ja jildini ja kangirini, jenia wata ngumu
nganai, a ai, morla ngumu jurakokana.
5 Ngangau jenia jura milkila, palakantjieli kara, murumurujeli kara
ngukingukibaterinietjali kara, nau muramurani wodatarana ngamai, wata
maratunka ngamalkai Christuja ja Godaia mililani.
6 Wata kulnujeli jurana jedibananto jaura bakujeli; ngangau jendran-
gundruja Godaia tirila delkinietjaia ngatamurani wokarai.
7 Wata tanani kamaneli pantjianau!
8 Jura warula ngalpuru nganana wonti, ja karari jura praitji nganai
Kaparani.
9 Praitjaia kupa wirarianau! Ngangau praitjaia tandra ngumu pilkipilki
ja talku ja morlalu nganai.

10 Ja wontjanau mina Kaparali ngantjai.
11 Ja wata jelarianau ngalpuraia ngankanani, tanali tandra pani
mandrai, a-ai, tanangu kalakalarianau!
12 Ngangau mina tanali kurukuru ngankai, jenia bakana ninta nganai
jatala.
13 Jenia pratjana, minani dikidikibani parai, praitjali tinkari ngankai;
ngangau pratjana, mina tinkari nganai, praitji nganai.
14 Jendrangundruja dakanala parai: „Tepiriau jidni mukaetja, ja
narindru jiritjiau, jeruja Christus jinkangu mintjila nganai.“

(Dakani jaura G. D. 20 Trinitatis.)

15 Jeruja najianau, worderu jura talku wirarinanto, wata kana patipatini,
a-ai, kana kirini jeribaka.
16 Ja ditjini juranani jigleri ngananau, ngangau ditji madlentji nganai.
17 Jendrangundruja wata ko, a-ai, kiri pantjianau, mina Kaparaia
jertapaterina nganai.
18 Ja wata wainali parawaranau, jura tjikatjika pantjiati, a-ai, manamiri
pantjianau Jaolali.
19 Ja ngankamalianau psalmali ja jurakokani wimali ja Jaolaia wimali,
ja wonkanau ja jadijadibanau Kaparani jurani ngarani;
20 Ja milingeru jurakokanau warupotundru Goda ja Ngaperi, nga-
iananaia Kaparaia Jesuni Christuni talani.
21 Ja wodatarana ngamalkijiribamalianimai Christungundru japali.

22 Jura widla, jurani materani wodatarana ngamanau Kaparani jeribaka.
23 Ngangau materi widlaia mangatandra nganai, worderu bakana
Christus mili woloraia mangatandra nganai, ja Nauja palkuja Kulkanipirna
nganai.
24 Worderu mili wolara Christungu wodatarana ngamai, jeruja bakana
widla tanani materani, warupotuni.
25 Jura materi, jurani widla ngantjanau, worderu bakana Christulu mili
wolara ngantjana wonti ja munta tanangu jinkiterina wonti.
26 Nulia tanana kulikiri ngankananto, Nulia tanana matja kulirkana
warai multibani ngapali jaurani.
27 Nulia nunkangu munta mili wolara ngumu terkibananto murumuru
pani ja karpakarpa pani, ja jenipara pilki kara pani, a-ai, tana kulikiri ja
madlentji pani ngamananto.

28 Jeruja bakana materi wilpa nganai tanani widla ngantjala, tanani
palku munta jeribaka. Warle widla nunkani ngantjai, nau munta
ngantjateriai.
29 Wata kulnujeli pota kulno nunkani palkuni kalakalarina wonti,
a-ai, nulu nunkangu buka jinkiai ja ngumu ngamalkai, worderu bakana
Christulu mili wolara,
30 Ngangau ngaiana nunkanaia palkuja buru nganai, nunkani palkundru
ja nunkani mokundru.
31 Jendrangundruja kana kulnujeli ngaperi nunkani ja ngandri nunkani
worarala nganai ja widlani nunkanani ngokala nganai, ja pudla palku
kulno nganala nganai.
32 Naupini kurukurula pirna nganai; ngani jenia jatai Christungundru ja
mili wolarandru.
33 Bakana jura pratjana pilki ja pilkieli, widla nunkani jeruja ngant-
jananto munta jeribaka. Widla materandru japali nganananto.

6

1 Jura kupa worajai, jurani ngaperani ja ngandrini pankianau Kaparani;
ngangau jenia talku nganai.
2 Ngaperi jinkani ja ngandri jinkani pirna ngundramai, nauja jirijiribani
jaura ngopera nganai talpadakani jaurali:
3 Jidni tepi ngumu ngamananto, ja jidni juri mitani ngamananto.
4 Ja jura ngaperi worajai, jurani kupa wata dilpanau tiria, a-ai, tanana
kiri ngankanali ja Kaparaia kurukurubanali pirna ngankanau.
5 Jura mili worajai, palkuja kaparani juranani pankianau japali ja
ngaranali juranaia ngaraia kulnongundranali Christungu jeribaka,
6 Wata windri milkini ngankanau kana murlali ngankala jeribaka, a-ai,
Christuni milieli jeribaka Godaia jertapaterina ngankanau ngarali,
7 Ja manjujeli mili ngananau Kaparani jeribaka, ja wata kanani,
8 Ngangau jura milkila, minakulno kulnujeli ngumu ngankanani kara,
nulu ninaia nakaldra manila nganai Kaparandru, nau mili nganai kara
kurakanila kara.
9 Ja jura kapara worajai, jenia bakana jura tanangu ngankanau, ja
dikidikibani jaura woraranau, ngangau jura milkila, jurani ja tanani
Kapara pariwilpani nganai, ja Nulia wata kana mudla ngundrai.

(Dakani jaura G. D. 21 Trinitatis.)

10 Ngatata ngakani worajai, ngurungururianau Kaparani ja ngurulani
nunkanani.
11 Godaia tirimalini poto widmaterianau, jura tataura terkananto kutjia
tampanani;
12 Ngangau ngaiana wata windri palkuni ja kumarani tirimalinanto,
a-ai, kaparani ja ngurulani, nunkangupini ngalpuraia mita kaparani,
tjikatjikaia kutji worani ngaranani.
13 Jendrangundruja Godaia tirimalini poto patanau, jura ditjini
madlentjani ngurunguru terkananto, ja pratjana kalalu ngankananto ja
terkananto.
14 Jeruja terkanau, jurani kapa matja ngampina morlalulali, ja matja
widmaterina talkulaia marda katieli,
15 Ja tidnani tidnaputa murlaia ngantjani jaurali matja ngankingana,
16 Tanangu marapuni morlalu ngundranaia piramara patanau,
nunkanali jura ngurunguru ngananananto kutjia turukalti palimala,

17 Ja tepia kapuluru patanau, ja Jaolaia mardakirra, naupini Godaia jaura
nganai.

18 Ja milingeru ngatjianau warupotuja ngatjinali ja karkanali Jaolani, ja
tepi ngamanau wonki pirnali ja ngatjinali kana kulikirini pratjanandru.
19 Ja ngakangundru, Nulia ngakangu jaura jinkinanto ngani mana
piririnani manubakujeli kaukaubala ngantjani jauraia kurukurula,
20 Nunkanipini mandra ngani nganai kanjangarini, ngato nunkangu
manubakujeli kaukaubananto, worderu ngani jatananto.
21 Jura ngujamananto, worderu ngani ngamala wapaia, ja mina ngato
ngankala wapaia, jenia pratjana jurangu Tychikulu kaukaubala nganai,
nauja ngatata ngantjalu ja mili talku nganai Kaparani.
22 Ninaia ngato jendrania jurangu jinpana warai, jura ngujamananto
worderu ngaiani ngamai, ja nulia jurana ngara ngankalkananto.
23 Murla ngatata worani ja ngantjana morlalu ngundranali Goda
Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru.
24 Manjula tanangu pratjanani nganaiatimai, tanali Kapara ngaianani
Jesus Christus ngurali ngantjai! Amen.

Pauluni Dakani jaura Philippalani.

1 Paululu ja Timotheulu, Jesuni Christuni mili, kulikirini pratjanani
Christungu Jesungu tana Philippungu ngamai, najinajibanietjani ja
marangokijiribamalinietjani jela.
2 Manjula jurangunto nganaiatimai, ja murla Goda ngaianani Ngaperan-
dru ja Kapara Jesu Christungundru!

(Dakani jaura G. D. 22. Trinitatis.)

3 Ngato Goda ngakani jurakokala wapaia, jeruntjaia pota ngato jurana
ngundrai,
4 Ja ngani milingeru ngatjinali ngakanali jurangu pratjanandru manki-
nali ngatjiai,
5 Jurani jelarinandru ngantjani jauraia, ditji ngoperandru kararielu,
6 Ja ngato morlalu ngundrai, Nulupini, Nulia ninaia ngankana ngumu
jurangu wonina wonti, ninaia bakana mudala nganai Jesuni Christuni
ditjielu.
7 Jenia talku nganai ngakangu, jeruja jurangu pratjanandru ngundrala,
ngangau ngato jurana pratjana ngakangu ngarani ngamalkai, ngangau
jura dupudupuni ngakanani ja jurajuralkaterini ja morlalu kuranani
ngantjani jaurandru, ngakani manjulaia jelalimaninietja nganai.
8 Ngangau Goda ngakani tinkari ngankanietja nganai, worderu wolkareli
ngani nganai jurangu Jesuni Christuni ngarani.
9 Ja ngani ngatjiai, jurani ngantjana morla ja morla poto pirna pantji-
nanto ngujamanani ja milkila pantjinani,
10 Jura wontjananto mina morla ngumu nganai, ngangau jura talku ja
madlentji pani ngananantо Christuni ditjini,
11 Talkulaia tandra manamiri, nauja Jesu Christungundru pantjiai
Godaia pirnalani ja jurakokanani.

12 Ngato ngantjai jura ngujamananto, ngatata worajai, worderu pirna
ngakani ngamanandru ngantjani jaura marurina warai,
13 Jeruja dupudupu ngakani Christungundru tinkari pantjina warai julja
pungani ja tanangu nguru pratjanani;
14 Ja ngatata marapujeli Kaparani, ngakani dupudupundru murlali
pantjina warai, wontjai, morla pirna ja japangurujeli jaura kaukaubala.
15 Palpali bakana kirinajinandru ja jatamalinandru; palpali ngumu
ngundranali Christungundru kaukaubai.
16 Tanali Christus kaukaubai mudlawariwarieli wata talku, ngangau
tanali ngundrai ketjaketjana kurala ngakani dupudupuni;
17 Tanalipini ngantjanali, ngangau tana milkila, ngani ninkida ngamala
wapaia ngantjani jauraia jurajuralkanandru.
18 Worderu? Mangini pilki ja pilkini tanali Christus kaukaubanani,
tjautjaujeli kara talkujeli kara, nunkangundru ngato mankila wapaia ja
mankila nganai,
19 Ngangau ngani milkila, jenia ngakangu tepia pantjila nganai jurani
ngatjinandru, ja Jesuni Christuni Jaolaia jinkinandru.
20 Worderu ngani jertapateriai ja wolkareli kalkai, ngani panilani nintali
pantjila nganai, a-ai, japanguru pirnali, worderu milingeru jeruja bakana

karari, Christus pirna pantjinanto ngakangu palkuni, tepieli kara, narieli kara.
21 Ngangau tepi ngakangu Christus nganai, ja palina morla manina;
22 Ngani morla tepi ngamanani palkuni, jeruja ngakangu ngankanaia tandra parai; ja mina ngato kalkalkananto ngato wata kaukaubai.
23 Pudlalipini ngana jeniai: Ngato ngantjai puntila ja Christungu jela ngamala, jenia morla ngumu nganai;
24 Windri palkuni ngamana morla ngumu nganai jurangu.
25 Ja jenia morlalu ngundrana ngani milkila, ngani ngamala nganai jurani morlalu ngundranaia ja mankinaia;
26 Ngangau jurani jurakokaterina pirna ngananananto Christungu Jesungu ngakangu, ngani nakaldra jurangu wokarala tikanani.
27 Christuni ngantjani jaurani pankinani wirarianau, ngato wokaranani ja jurana najinani kara, worita ngamanani jurangundru ngaranani kara, jura jaola kulnuni terkala wapaia, ja mungara kulnujeli tirila wapaia ngantjani jauraia morlalu ngundranandru;
28 Ja jura panilani japali pantjinanto talpalandru, jenia tanangu tintaterinaia malka nganai, ja jurangu murlaia malka, ja jenia Godandru;
29 Ngangau Nulia jurangu manjula jinkina warai Christungundru, wata windri nunkangu morlalu ngundrananto, a-ai, bakana nunkangundru ketjaketjananto.
30 Jeruja jura ninapini tirimalina ngamalkai, ninaia jura ngakangu najina wonti, ja karari ngakangundru ngarai.

2

1 Kurukurubana Christungu, ja ngantjanaia ngankalkana, ja Jaolaia jelaribana, ja ngaraia ngantjana, ja kalumiltjamiltjarina jurangu ngananani,
2 Jeruja mankini ngakani manamiri ngankanau, jura manukulnuni ngananananto, ngantjana kulnuni, mungara kulnuni, ngundrana kulnuni,
3 Wata mudlawariwarini ja wata jurakokaterinani, a-ai, waka ngundraterinali,
4 Kulnujeli nguruni morla pirna ngundrananto muntali.

(Dakani jaura Palma ditjini.)

5 Jura jeruja ngundranau worderu Jesu Christulu bakana.
6 Naupini munta Goda jeribaka nganana wonti, ja jenia wata watawatali ngundrana wonti manila Goda jeribaka ngamala,
7 A-ai, Nauja munta kala ngankaterina wonti, ja mili jeribaka pantjina wonti, ja kana jeribaka dankana wonti, ja kana mudla jeribaka mankamankana wonti.
8 Nauja munta waka ngankaterina wonti, ja wodatarana ngamana wonti narielu, kau, kunarkuja narielu.
9 Jendrangundruja Godali ninaia bakana pirna ngankana wonti, ja ninaia tala kulno jinkina wonti, nauja morla pirna nganai talani warupotuni.
10 Jesuni talani pantja warupoto buruna ngarinanto pariwilpani ja mitani ja mitani ngarinalu,
11 Ja tali warupotujeli dikananto: „Jesus Christus Kapara nganai Godaia Ngaperaia pirnalaia.“

12 Jeruja, kamaneli ngantjalu, worderu jura milingeru pankina warai, wata windri ngani jurangu jela ngamanani, a-ai, bakana karari morla, ngani worita ngananani, ngankanau jura tepi pantjinanto japali ja ngarranali.

13 Ngangau Goda nganai, Nulia jurangu ngankai jertapaterina ja
ngankana, nunkani ngumulandru.
14 Pratjana ngankanau buljubulju panieli ja mangangankana panieli,
15 Jura madlentji pani ja kulikiri Godaia kupa talku pantjinanto nguja
kuntikuntini ja tjikatjikani terti, tanangu terti jura pariwilpala praitji
jeribaka mitani mintjinanto;
16 Ja tepia jaura jura ngamalkananto ngakani pirnalaia Christuni ditjini,
ngani wata baku mindrinanto ja wata baku ngankananto.
17 Ja tanali ngana bakana tapani poto ngumu nanganani poto ngumuni,
ja juranaia morlalu ngundranaia Priesta ngamalkijiribanani, jeruja ngani
mankiai, ja jurangu ngumula ngatjiai.
18 Jeruja bakana jura mankianau ja ngakangu ngumula ngatjianau.
19 Ngato kalkai Kapara Jesungu, Timotheus wolja jurangu jinpala,
bakana ngani burkanguru pantjinanto, ngato ngaranani, worderu jurangu
nganai.
20 Ngangau ngato wata kulno ngamalkai, nulu ngakangu jela kulnuni
ngundrai, nulu ngarali jurana manujeli ngundrai.
21 Ngangau tanali pratjana tanani poto wontiai, ja wata jenia, mina
Christuni Jesuni nganai.
22 Jura milkila, nauja talku nganai, worderu kupa ngaperani, jeruja
nauja ngakangu jela mili nganana warai ngantjani jaurani.
23 Ngato ngundrai ninaia wolja jinpala, ngato matja ngarana warai mina
ngakangu parai.
24 Ngato morlalu ngundrai Kaparani, ngani bakana munta wolja jurangu
wokarala nganai.
25 Ngato ngundrana warai jenia morla ngumu Epaphroditus, ngatata, ja
jelangankanietja, ja jelajuljala, mandra jurani, ja ngakani ngamalkijiribani
mili, jurangu jinpala.
26 Ngangau nauja wolkareli nganana warai jurangu pratjanaia, ja
ngaurongauro nganana warai, ngangau jura matja ngarana, nauja muntja
parana warai.
27 Ja kantji nauja muntja parana warai narini kupiri, ja Godali
nunkangu kalumiltjamiltjarina warai; ja wata windri nunkangu, a-ai,
bakana ngakangu, ngato wata ngaurongauro kulno ngaurongauro kulnuni
ngamalkananto.
28 Morla nurujeli ngato ninaia jinpana warai, jura ninaia najinani,
jura nakaldra mankinanto, ja ngani ngaurongauro kulno morla ngalje
ngamalkananto.
29 Jeruja ninaia Kaparani patanau mankina pirnali, ja jenipara materi
pirna ngundranau!
30 Ngangau nauja Christuni ngankanandru narini karakararina warai,
ngangau nulia tepia nunkani waka ngundrana warai, nulia jurani pirini
ngakangu poto jinkinanto.

3

1 Morla, ngatata worajai, Kaparani mankianimai! Ngani wata junkariai
jurangu milingeru ninalu dakala, ngangau jenia jurana ngurunguru
ngankai.
2 Kintala worana najianau, ngankanietja madlentji najianau, tjikatjika
karuwalila najianau!

3 Ngangau ngaiana karuwalila nganai, ngaiana Godaia Jaolali wo-
datarana ngamai, ja Christungu Jesungu jurakokateriai, ja palkundru wata
pirna ngundrai,
4 Ngato bakana palkundru pirna ngundraterinanto. Kulnujeli ngundra-
terinani, nau palkundru pirna nganai, ngani morla,
5 Ngani ditji mara wora ja parkulani karuwalila pantjina wonti,
Israel mili wolarandru, Benjamini mardundru, Hebräala Hebräalandru,
jirijiribani jaurandru Pharisäiala;
6 Manabakapirnandru mili wolaraia tirikaripaterinietja, talkulandru
jirijiribani jaurani madlentji pani.
7 Mina ngakangu ngumu nganana wonti, jenia ngato Christungundru
madlentji ngundrana wonti.
8 Kau, morlalu ngato warupoto madlentji ngundrai Christuni Jesuni
ngakanaia Kaparaia ngujamana pirnandru, nunkangundru ngato jenia
pratjana tintana wonti, ja jenia darpani poto ngundrai, ngato Christus
maninanto.
9 Ja Nulia ngana mankamankananto nunkangu, wata talkula ngakani
ngamalkanani, ninaia jirijiribani jaurandru, a-ai, ninaia morlalu ngun-
dranali Christungu, ninaia talkula Godandru, morlalu ngundranaia,
10 Ninaia ngujamala, ja nunkanaia tepi terkakanaia ngurula, ja
nunkanaia ketjaketjanaia jela ngamani, ngani nunkani narini jeribaka
pantjinanto,
11 Ngani jiritjinaia mandurinanto narindru.
12 Wata ngato ninaia matja patana warai, ja matja talku nganai kara, a
ai, ngani nunkangu mindrindiai, ngato ninaia patananto, ngangau bakana
Jesu Christujeli ngana patana wonti.
13 Ngatata worajai, ngato muntali wata ngundrai, ngato ninaia matja
patana,
14 Kulno ngani jatai: Ngani kuritarai mina ngakangu ngadani parai, ja
ngani ngutateriai nunkangu, mina ngakangu ngopera parai, ja mindriai
malkaia, Godaia karkanaia kalalu ngankani pirnaia mirindru Jesungu
Christungu.
15 Worderuntja matja talku nganai, ngaiana jeruja ngundrananto. Ja
jura minakulnuni pilki ngundranani, jeruja Godali jurangu bakana ninaia
tinkari ngankala nganai.
16 Windri ngaiana nunkangu, mina ngaiana matja patana, wirarinanto.
(Dakani jaura G. D. 23. Trinitatis.)
17 Ngatata worajai, bakana jura ngakani karipaterini pantjianau, ja
tanangu najianau, tana jeruja wirariai, worderu jura ngaianingu mudla-
malka ngamalkai.
18 Ngangau marapu wirariai, tanangundru ngani jurangu pota marapu
jatana wonti, ja karari jatai milkigildieli, tana Christuni kunarkuja talpala
nganai.
19 Tanani mudani tintaterini nganai, tanani Goda mandra nganai, tanani
pirnala tanani ninta nganai, tanali windri mitalani ngundrai.
20 Ngangau nauta ngura ngaianani nganai pariwilpani, nakanika nga-
iana bakana Kulkanipirna kalkai, ninaia Kapara Jesus Christus,
21 Nulia ngaianani palku karitjimalkala nganai, nunkani pirnalaia
palkuni jeribaka nunkani ngankana pirnali, nunkanali Nauja ngurunguru
nganai, warupoto nunkangu wodatarana ngankala.

4

1 Jeruja, ngakani ngatata ngantjalu worajai, ngujangujala worajai, mankini ngakani ja pirapira ngakani, ngurunguru terkanau Kaparani, ngantjalu worajai!

2 Ngato Evodia kurukurubala wapaia, ja ngato Syntyche kurukurubala wapaia, manukulnuni nganala Kaparani.

3 Kau, ngani bakana jinkangu ngatjiai, ngakani jelalingankanietja talkujai, pudlangu marangokamai, ngangau pudla ngantjani jaurani tirimalina warai, ngakangu ja Clemengu ja ngakani jelalingankanietjani jela, tanani tala tepia dakani jaurani parai.

(Dakani jaura G. D. 4. Advent.)

4 Mankianimai Kaparani milingeru, ja nakaldra ngani jatai: Mankianimai!

5 Malti jurani tinkari pantjinanto kanani warupotuni; Kapara karakara nganai.

6 Wata manujuli ngundranau, a-ai, potuni warupotuni ngatjinali ja karkanali ja jurakokanali jurani ngundrani Godani ngujamani pantjinanto.

7 Ja Godaia murla, nauja morla pirna nganai tjuruni warupotuni, jurani ngara ja ngundrana ngamalkala nganai Christungu Jesungu.

8 Morla, ngatata worajai, mina morlalu nganai, mina ngumu nganai, mina talku nganai, mina ninta nguru nganai, mina ngalkujeli nganai, mina ngumu nganai ngarala, ngumula kara jurakokana kara ngananani, jenia ngundranau!

9 Mina jura kiririna warai ja patana warai ja ngarana warai ja najina warai ngakangu, jenia ngankanau! Jeruja murlaia Goda jurangunto nganala nganai.

10 Ngato pirna mankina warai Kaparani, ngangau jura karari nakaldra kuljarina warai ngana manujeli ngundrala; jura matja ngundrana warai, ja ditjieli jurana ngandrawalkana warai.

11 Jenia ngani wata jatai, ngangau ngani wangiwangi, a-ai, ngani kiririna warai murlali nganala worderu ngani ngamai.

12 Ngato bakana ngujamai wakawaka nganala, ngato bakana ngujamai poto pirna nganala; paruparu ja warupotuni ngani kiri nganai, jerto nganala ja maua nganala, poto pirna nganala ja wangiwangi nganala.

13 Ngani ngurunguru nganai warupotuni nunkangu, Nulia ngana ngurunguru ngankai.

14 Jura ngumu ngankana warai, ngangau jura ngakani jeninani ngujangujala ngundrana warai.

15 Jura bakana munta milkila, Philippala worajai, ngantjani jauraia ngoperandru, ngani Macedoniandru matja puntina, wata mili wolara pilkieli ngakangu jela puntibana warai jinkinandru ja maninandru, windri juralu.

16 Jura bakana Thessalonichani wata windri pota kulno, a-ai, pota mandru ngakangu wangiwangini jinpanala.

17 Wata ngato poto wontiai, a-ai, windri ngato tandra wontiai, nauja punkai jurani windamanani.

18 Ngato pratjana manina warai, ja ngato morla ngamalkai. Ngato manamiri ngamalkai, ngato Epaphroditungundru jurani poto maninala, panimani kuli ngumu, poto ngumu pirna, ninaia Godali ngantjai.

19 Ngakani Godali jurani wangiwangila manamiri ngankala nganai
nunkani poto pirnandru pirnalani Christungu Jesungu.
20 Godani ngaiananani ja Ngaperani pirnala nganaiatimai ngurali!
Amen.
21 Mandurini jaura jinkianau kana kulikirini pratjanani Christungu
Jesungu. Mandurini jaura jurangu jinpai ngatatajeli, tana ngakangu jela
nganai.
22 Mandurini jaura kana kulikiri pratjanali jurangu jinpai, pilki tanali
Cäsarani pungandru.
23 Kaparaia Jesuni Christuni manjula jurangu jaolani nganaiatimai!
Amen.

Pauluni Dakani jaura Kolossalani.

1 Paululu, Jesuni Christuni Apostel Godaia jertapaterinandru, ja Timo-
theulu, ngatata,
2 Kana kulikirini Kolossangu, ja ngatatani Christungu, tanali morlalu
ngundrai; manjula jurangu nganaiatimai, ja murla Goda ngaianani
Ngaperandru, ja Kapara Jesu Christungundru.
3 Ngaiani Goda ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni Ngaperi
milingeru jurakokai, ngaiani jurangundru ngatjinani,
4 Ngaiani matja ngarana jurani morlalu ngundrana Christungu Jesungu,
ja jurani ngantjana kana kulikiri pratjanani,
5 Wolkareli kalkanandru, nauja jurangu parai pariwilpani, ninaia jura
ngopera ngarana warai ngantjani jauraia morlalulani,
6 Nauja jurangu wokaranala, worderu bakana mita maruni, ja nauja
tandrariai ja punkai, worderu bakana jurangu nunkangupini ditjindru,
jura ninaia ngarana wonti ja Godaia manjulaia morlalula ngujamana
wonti,
7 Worderu jura ninaia kiririna wonti Epaphrasungundru, ngaianani je-
lalingankanietja ngantjalundru, nauja Christuni mili talku nganai jurangu,
8 Nulia bakana ngaianingu jurani ngantjana Jaolani kaukaubana wonti.
(Dakani jaura G. D. 24. Trinitatis.)
9 Jendrangundruja bakana ngaiani, nunkangupini ditjindru, ngaiani
jenia ngaranala, wata mudai jurangundru Godani ngatjila, jura manamiri
pantjinanto nunkanaia jertapaterinaia ngujamanali ja kirila pratjanali ja
Jaolaia ngundranali,
10 Jura talku wirarinanto Kaparaia ngantjana pratjanani, ja tandrari-
nanto ngankana ngumu pratjanani,
11 Ja punkananto Godaia ngujamanani ngurula pratjanali ngurunguru,
nunkanaia pirnalaia ngurulandru, manjula ja malti pratjanaia,
12 Ja mankinali jurakokananto Ngaperi, Nulia ngaianana talku ngankana
wonti kulikirilaia maratunkaia praitjani,
13 Nulia ngaianana kulkana wonti npalpuraia ngurulandru, ja kurana
wonti nunkanaia ngantjanaia Ngatamuraia mililani,
14 Nunkangundru ngaiana kulkani ngamalkai, madlentji kalingani;

15 Nauja watanajini Godaia jeribakamudla nganai, Panturu pantjimani
poto warupotuni.
16 Ngangau nunkangundru warupoto pantjina wonti mina pariwilpani
ja mitani nganai, mina najini ja wata najini, angela kapara worana kara,
jirijiribani worana kara, mitaia kapara worana kara, ngurula worana kara;
warupoto nunkangundru ja nunkangu pantjina wonti,
17 Ja Nauja warupotuni ngopera nganai, ja warupoto nunkangu parai.
18 Ja Nauja palkuja mangatandra nganai, jenia wondrai mili wolaraia;
Naupini wonini ja Panturu nganai narindru, ngangau Nauja warupotuni
ngoperala ngananantо.
19 Ngangau Nulia ngantjana wonti nunkangu manamirila warupoto
ngamananto,

20 Ja nunkangundru warupoto kulnukulnuni pantjinanto nunkangu, ja
Nulia murla ngankana wonti nunkanaia kunarkuja kumarali, nunkangun-
dru, mina mitani ja mina pariwilpani kara.
21 Bakana jurana, jura warula tula ja talpala ngankana madlentjaia
ngundranali nganana wonti;
22 Ja Nulia karari jurana kulnukulnuni ngankana warai nunkani palkuja
narieli, jurana kulikiri ja madlentji pani ja ngulku panini nunkangu munta
wondralkananto;
23 Jura wonki ja ngurunguru morlalu ngundranani ngamanani ja tataura
terkanani ngantjani jauraia kalkanandru, ninaia jura ngarana warai,
ja jenia matja kaukaubana pantjimani poto warupotuni tana pariwilpa
ngalpani nganai, nunkani mili ngani Paulus pantjina wonti.
24 Karari ngato mankila wapaia ngakani ketjaketjanani jurangundru,
ja ngato manamiri ngankai mina Christuni ketjaketjanani ngadaia parai
nunkani palkuja, nauja mili wolara nganai,
25 Tananapini mili ngani pantjina wonti Godaia ngamalkijiribanandru,
ninapini Nulia ngakangu jinkina wonti jurangu, ngato Godaia jaura
manamiri ngankananto,
26 Ninapini kurukurula, nauja kurukuru nganana wonti mita pantji-
manandru ja miljarandru, ja karari tinkari pantjina wonti nunkani kana
kulikirini,
27 Tanangu Godali ngantjana wonti tinkari ngankala ninapini kuruku-
rulaia pirnalaia poto pirna kana koni, Naupini Christus nganai jurangu,
pirnalaia kalkani,
28 Ninaia ngaiani kaukaubai, ja kana pratjana kurukurubai, ja pratjanani
ngujangujara jinkiai kirila pratjanali, ngaiani kana warupoto manamiri
wondralkananto Christungu Jesungu,
29 Nunkangundru ngato bakana jiglerali ngankai, ta tirimaliai nunkani
ngankanani jeribaka, Nulia ngurulali ngakangu ngankai.

2

1 Ngato ngantjai, jura milkila ngananantо, mina tirimalini pirna ngato
jurangundru ngamalkai, ja tanangu Laodicäandru ja pratjanandru, tanali
ngana mudla palkuni wata najinala;
2 Tanani ngara ngankalkani ngamalkananto ja ngokananto ngantjanali
ngundrani morlaluja poto pirna warupotuja, ja Godaia Ngaperaia kuruku-
rulaia ngujamanaia Christungu,
3 Nunkangu kirilaia ja ngujamanaia poto pratjana kurukuru parai.
4 Ngani jenia jatai, ngangau wata kulnujeli jurana tjautjau ngankananto
jaura kirieli.
5 Ngani palku bakana jurangu worita ngananani, jeruja ngani jaola
jurangu jela ngamai; ja ngani mankila wapaia ja najila wapaia, worderu
jura talku ngamai ja ngurungurujeli morlalu ngundrai Christungu.
6 Worderu jura Christus Jesus Kapara patana wonti, jeruja nunkangu
wirarianau,
7 Jura kapararinanto ja wotiterina tarananto nunkangu, ja ngurunguru
pantjinanto morlalu ngundranali, worderu jura kiririna wonti, ja man-
amiri pantjinanto nunkangu jurakokanali.
8 Ngamalkaterianau, wata kulnujeli jurana watawatali maninanto mi-
taia kirieli ja kana jirijiribani jauraia jedibanali ja mitaia ngujangujarali
ja wata Christujeli.

9 Ngangau nunkangu Godaia manamirila warupoto kantji ngamala
wapaia,
10 Ja jura nunkangu manamiri nganai, Nauja kaparaia ja ngurula
pratjanaia mangatandra nganai,
11 Nunkangu jura bakana karuwalila pantjina wonti karuwali ngankani
mara panieli, ngangau jura kana womala dukarana wonti Christuni
karuwalila ngankanali,
12 Nunkangu jela jura bakana todina wonti multibanilali, nunkangundru
jura bakana jela jiritjibana wonti morlalu ngundranali Godaia ngurulani,
Nulia ninaia jiritjibana wonti narindru,
13 Bakana jurana, jura dankaranani ja jurani palkuja karuwalila panini
matja nari, jurana Nulia tepi ngankana wonti nunkangu jela, ngangau
Nulia dankarana ngaianani baku ngundrana wonti,
14 Ja Nauja ngaianani wilpantuja dakani jaura, nauja kanaia jirijiribani
jaurali ngaianani tula nganana wonti, kalingana wonti, ja Nulia ninaia
tertindru manina wonti ja kunarkuni katibana wonti;
15 Ja Nulia kapara worana ja ngurula worana dukarana wonti, ja tanana
wondrani malka kurana wonti tinkari, ja tanana kalala ngankana wonti
nunkangu.
16 Jeruja wata kulnujeli jurana kalala ngundrananto tajinandru kara,
tapanandru kara, ditji pirnandru kara, pira marrandru kara, Sabbath
ditjindru kara;
17 Tana pungala nganai nunkangu nau wokarananto, ja palku munta
Christus nganai.
18 Wata kulnujeli jurani tirimalinaia kalala mamananto, ngangau nau
ngantjateriai waka ngundraterinani ja angelani wodatarana ngamanani,
ngangau nulu poto ngundrai, tanana nulu wata najina warai, baku nau
wombatjerai nunkani palkuja ngundranandru;
19 Ja nulu mangatandra worarai, nunkangundru palku warupotujeli
diltjali ja pantjali ngurungurula maniai ja ngokamaliai, ja jeruja punkai
Godaia pirnalaia.
20 Jura Christungunto mitaia jirijiribani jaurani matja palina, minandru
tanali jurangu jirijiribani jaura jinkiai, jura mitani ngamanani jeribaka?
21 „Jenia wata patamai, jenia wata wontjamai, jenia wata karakaramai,“
22 Jenia pratjana tintaterinaia parai ngankanali kanaia jirijiribani
jaurandru ja ngujangujarandru.
23 Jenipara kirilaia malka ngamalkai, ngangau tana Godani wodatarana
ngamai, ninaia tanali muntali kalkalkana warai, ja waka ngundrateriai,
ja palku wata kulkai, ja nunkangu wata pirnala jinkiai ninaia ngumu
ngamalkala.

3

1 Nulia jurana Christungu jela matja jiritjibana, jeruja wontianau mina
miri nganai, woderi Christus nganai, Nauja Godaia ngunarani ngamala
wapaia.
2 Nunkangu jigleri ngananau, mina miri nganai, ja wata nunkangu, mina
mitani nganai.
3 Ngangau jura matja palina, ja tepi jurani kurukuru nganai Christun-
gunto Godani.
4 Christus, tepi juranina, matja wondraterina warai, ngadani bakana
jura nunkangu jela wondraterila nganai pirnalani.

5 Jurani buru, tana mitani nganai, nari nandranau: Palakantji, mu-
rumuru, jertapaterina madlentji, milkirina madlentji, ngukingukipaterina
nauja nganai muramurani wodatarana ngamana,
6 Tanangundru Godaia tirila delkinietjaia ngatamurani wokarai,
7 Tanangupini bakana jura warula wirarina wonti, jura tanangu matja
ngamana.
8 Karari bakana jura jenia pratjana woranau: Tiri, tirijiritjini, kuterini,
ngirkibani, jaura madlentji jurani manandru.
9 Wata jedibijiribamalianau, ja kana womala dukaranimai nunkani
ngankananto,
10 Ja kana marra widmaterianau, ninaia Nulia marraribai ngujamanaia,
nunkani pantjimanipirnaia mudlani jeribaka;
11 Jeruja wata morla nganai Grieka kana ja Juda kana, ja karuwalila, ja
karuwalila pani, ja tula, ja Skytha, ja mili, ja kurakanila, a-ai, warupoto
warupotuni Christus.

(Dakani jaura G. D. 5 Epiphanias.)

12 Jeruja widmaterianau Godaia kalkalkani ja kulikiri ja ngantjalu
jeribaka: Ngarali kalumiltjamiltjarina, ngumu, waka ngundraterina, malti,
manju;
13 Kulnukulnuni ngankijiribamalianimai ja worijiribamalianimai, kul-
nujeli kulnuni ngulku ngamalkanani; worderu Christulu madlentji jurani
worana wonti, jeruja bakana jura.
14 Nunkangu pratjanani widmaterianimai ngantjana, ngangau nauja
manamiria kuma nganai.
15 Ja Godaia murla jurangu ngarani kapara nganaiatimai, nunkangupini
jura matja karkana palku kulnuni; ja jurakokanali manamiri pantjianau.
16 Christuni jaura poto pirna jurangu nganaiatimai, ja munta ngu-
jangujara jinkimalianimai ja kurukurubijiribamalianimai kiri pratjanani,
Psalma wimali ja jurakokani wimali, ja Jaolaia wimali murlali Kaparani
wonkanau jurani ngarani.
17 Ja pratjana, mina jura ngankai, jaurali kara ngankanali kara, jenia
pratjana ngankanau Kaparaia Jesuni talani, ja jurakokanau Goda ja
Ngaperi nunkangundru.

18 Jura widla worajai, materani juranani wodatarana ngamanau,
worderu talku nganai Kaparani.
19 Jura materi worajai, widla jurani ngantjanau, ja wata kaldri tanangu
pantjianau.
20 Jura kupa worajai, ngaperani ja ngandrini pankianau warupotuni,
ngangau jenia Kaparali ngantjai.
21 Jura ngaperi worajai, jurani kupa wata tirijiritjibanau, tana wata
wurpuru pantjinanto.
22 Jura mili worajai, jurani palkuja Kaparani pankianau warupotuni,
wata milki kantjini kana windri murlali ngankala jeribaka, a-ai, ngara
kulnukulnuni ngundranali, Godandru japali.
23 Ja pratjana, mina jura ngankai, jenia ngarali ngankanau Kaparani ja
wata kanani,
24 Ngangau jura milkila, jura Kaparandru maratunkaia kalala manila
nganai; Kapara Christungu ngamanau!
25 Warle tjikatjika ngankai, nulu manila nganai, mina tjikatjika nulu
ngankana warai, ja kana mudla Nulia wata ngundrai.

4

1 Jura kapara worajai, mina talku ja jeribaka nganai jurani milini
ngankanau, ngangau jura milkila, bakana jura Kapara ngamalkai pari-
wilpani.
2 Milingeru ngatjianimai, ja nunkangu tepi ngamanau jurakokanali.
3 Bakana ngaianingu ngatjianau, Godali ngaianingu jauraia mana piri
ngankananto Christuni kurukurula kaukaubala, nunkangundru ngani
dupudupu ngamai.
4 Ngangau ngato ninaia tinkari ngankananto worderu ngani jatananto.
5 Kirini wirarianau tanangundru, tana palarani nganai, ja ditjini
juranani jigleri ngananau.
6 Jurani jaura milingeru manju nganaiatimai kaldrieli matja
ngankingana, ngangau jura ngujamananto, worderu jura pratjanani
kalabananto.
7 Worderu ngani ngamai, jenia pratjana jurangu Tychikulu kaukaubala
nganai, nauja ngatata ngantjalu ja mili talku ja jelangankanietja Kaparani.
8 Ninaia ngato jendrania jurangu jinpana warai, jura ngujamananto,
worderu ngaiani ngamai, ja nulia ngara jurani ngankalkananto,
9 Onesimusungu jela, nauja ngatata talku ja ngantjalu nganai, ja
jurangundru nganai. Pudlalia pratjana jurangu kaukaubala nganai, mina
ninkida.
10 Jurangu mandurini jaura jinkiai Aristarchulu, ngakani
jeladupudupula, ja Markusulu, Barnabani ngadada, nunkangundru
jura jirijiribani jaura manina warai; nauja jurangu wokaranani, ninaia
patanau,
11 Ja Jesujeli, ninaia tanali dikai Justus; tanaia karuwalilandru nganai, ja
windri tanapini jelangankanietja ngakani nganai Godaia mililani, tanaia
ngakangu ngankalkani pantjina warai.
12 Mandurini jaura jurangu jinkiai Epaphrasali, nauja jurangundru
nganai, ja Christuni Jesuni mili, nauja milingeru tirimaliai jurangundru
ngatjinali, jura talku ja ngurunguru Godaia jertapaterinani terkananto;
13 Ngato morlalu kurai nunkangu, nulia jigleri ngankai jurangundru, ja
tanangundru Laodicäangu, ja tanangundru Hierapolingu.
14 Jurangu mandurini jaura jinkiai Lukasali, nauja kunki ngantjalu, ja
Demasali.
15 Mandurini jaura jinkianau ngatata worangu Laodiceangu ja
Nymphasangu ja mili wolarani pungani nunkanani.
16 Ja jura ninapini dakani jaura matja warapana, ngankanau, ninaia
bakana Laodiceala mili wolarali warapananto, ja jura bakana ninaia
Laodiceandru warapanau.
17 Ja Archippusungu jatanau: Ngamalkijiribani jinkani ngundramai, ni-
naia jundru Kaparandru maninala, jundru ninaia manamiri ngankananto.
18 Mandurini jaura ngakani Paululu marali. Ngakani dupudupu
ngundranau. Manjula jurangunto nganaiatimai!

Pauluni Dakani jaura I. Thessalonichalani.

1 Paululu ja Silvanulu ja Timotheulu, Thessalonicha mili wolarani Goda
Ngaperani ja Kapara Jesungu Christungu. Manjula jurangu nganaiatimai
ja murla Goda ngaianani Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru.
2 Ngaiani Goda jurakokai milingeru jurangu pratjanandru, ja jurana
ngundrai ngaianini ngatjinani,
3 Ja ngaiani milingeru ngundrai jurani morlalu ngundranaia ngankana,
ja jurani ngantjinaia jigleri ngankana, ja jurani kalkanaia ngurunguru
terkana, ngaianani Kaparani Jesungu Christungu, Goda ja Ngaperi nga-
iananani.
4 Ngangau ngaiani milkila, ngatata ngantjalu Godandru, jurani kalka-
lkani,
5 Ngangau ngantjani jaura ngaianini jurangu wokarana wonti, wata win-
dri jaurali, a-ai, bakana ngurulali ja Jaola kulikirieli morlalu ngundrana
pirnali; ngangau jura milkila, mina kana ngaiani jurangu wondraterina
wonti jurangundru.
6 Ja jura ngaianini ja Kaparaia karipaterini pantjina wonti, ngangau jura
jaura patana wonti ketjaketjana marapuni Jaola kulikiria mankinali,
7 Jeruja jura wondrani malka pantjina warai tanangu pratjanani, tanali
Macedoniani ja Achajani morlalu ngundrai.
8 Ngangau jurangundru Kaparaia jaura pinti marurina warai, wata
windri Macedoniani ja Achajani, a-ai, bakana piri pratjanani jurani mor-
lalu ngundrani Godani wokarana warai, jeruja ngaiani panila ngamalkai,
jendrangundruja minakulno jatala.
9 Ngangau tanali muntali kaukaubai jurangundru, worderu ngaiani
jurangu wirina wonti, ja worderu jura karitjina wonti muramurandru
Godaia, Goda tepini ja morlaluni wodatarana ngamala,
10 Ja kalkala Ngatamurani nunkanani pariwilpandru, ninaia Nulia
jiritjibana wonti narindru, Jesus, Nulia ngaianana kulkana wonti tirindru,
nauja wokarala nganai.

2

1 Ngangau jura munta milkila, ngatata worajai, ngaianini wirini jurangu
wata baku nganana wonti,
2 A-ai, ngaiani ngopera, worderu jura milkila, Philippungu ketjaketjala
wiri, ja tanali ngaianina jupala wiri, ngaiani murlali nganana wonti Go-
dani ngaiananani, jurangu Godaia ngantjani jaura kaukaubala tirimalini
pirnani.
3 Ngangau ngaianini jaura wata jirijirindru, bakana wata murumurun-
dru, bakana wata jedibanandru wokarai,
4 A-ai, worderu Godali ngaianina talku ngundrana wonti ngantjani
jaura kaukaubala, ninaia Nulia ngaianingu matja jinkina, jeruja ngaiani
kaukaubai, wata kana murlali ngankala jeribaka, a-ai, Goda, Nulia ngara
ngaianina wontjai.
5 Ngangau ngaiani wata jaura jeljujeljujeli wokarana wonti, worderu
jura milkila, ja wata ngukingukipaterina ngundranali, Goda tinkari
ngankanietja nganai;

6 Ngaiani bakana wata pirnala wontiai kanandru, wata jurangundru,
ja bakana wata ngurundru; kau, ngaiani ngurunguru nganana wonti
Christuni Apostel jeribaka wondralkaterila.
7 A-ai, ngaiani malti wondraterina wonti jurangu terti, worderu ngama-
jinkinietjali kupa nankani ngamalkai,
8 Jeruja ngaiani jurangu wolkareli ngantjana wonti ja jertapaterina
wonti, wata windri Godaia ngantjani jaura jurangu kaukaubala, a-ai,
bakana tepi ngaianini jinkiterila, ngangau ngaiani jurana ngantjana wonti.
9 Jura ngundrai, ngatata worajai, ngankani ja jigleri ngaianini: Tinkani
ja ditjini ngaiani ngankana wonti, wata kulno jurangundru jupala, ngaiani
Godaia ngantjani jaura jurangu matja kaukaubana.
10 Jura ja Goda tinkari ngankani nganai, worderu kulikiri ja talku ja
madlentji pani ngaiani jurangu, jura morlalu ngundrai, pantjina wonti,
11 Ngangau ngaiani, worderu jura milkila, kulnulu kulnulu jurangundru
murlali ngankana wonti ja kurukurubana wonti, worderu Ngaperali
nunkani kupa,
12 Ja jurangu morlalu kurana wonti, jura nunkangupini Godani talku
wirarinanto, Nulia jurana karkanala mililaia nunkanaia ja pirnalaia
nunkanaia.
13 Jendrangundruja bakana ngaiani milingeru Goda jurakokai, ngangau
jura Godaia ngantjani jaura ngaianingundru patana wonti, wata kana
jaura jeribaka, a-ai, mina nauja morlalu nganai, Godaia jaura jeribaka,
nulia bakana jurangu ngankai, jura morlalu ngundrai.
14 Jeruja bakana jura, ngatata worajai, Godaia mili wolarani, tana Chris-
tungu Jesungu Judaiani karipaterini pantjina warai, ngangau bakana jura
ketjaketjana warai jurani nguralandru, worderu tanali Juda kanandru;
15 Tanali Kapara Jesus nari ngankana wonti, worderu tanani Propheta
bakana, ja ngaianingu tiri karipaterina wonti, tanana Godali wata
ngantjai, ja kana pratjanani talpala tana nganai,
16 Tanali ngaianina daudauai kana koni kaukaubananto tana tepi pan-
tjinanto, ja tanali tanani madlentji manamiri ngankananto; tiri tanangu
matja wokarana warai.
17 Ngaiani, ngatata worajai, miljaru wordu warawararina warai nga-
muru jeribaka, windri mudlali, wata ngarali, a-ai, ngaiani wolkareli pirna
nganana warai jurani mudla najila.
18 Jendrangundruja ngaiani ngantjana warai jurangu wokarala, ngani
Paulus pota kulno ja pota kulno nakaldra, ja Satanali ngaianina ngan-
drawalkana warai.
19 Worana kalkani ja mankini ja pirnalaia pirapira ngaianini nganai,
ngaianani Kaparani Jesungu nunkani tikanani, jura wata jenia ngananani?
20 Kau, jura pirnala ja mankini ngaianini nganai.

3

1 Jendrangundruja ngaiani ngandandarina paraia jeruja ngamala, ja
ngaiani ngundrana paraia Athenangu ngadaia ngamantila,
2 Ja ngali jinpana paraia Timotheus, ngatata ngaianini ja Godaia
mili ja jelangankanietja ngaianini Christuni ngantjani jaurani, jurana
ngurunguru ngankala ja kurukurubala jurani morlalu ngundranandru,
3 Wata kulno walto pantjinanto tanangupini ketjaketjanani; ngangau
jura munta milkila, Nulia ngaianina jendrania kurana wonti.

4 Ngaiani jurangu jenia ngopera jatana wonti, ngaiani jurangunto
nganana, ngaiani ketjaketjananto, worderu bakana pantjina warai, ja jura
milkila.
5 Jendrangundruja bakana ngani ngandandarina paraia jeruja ngamala,
ja ngato jinpana paraia ngujamala jurani morlalu ngundrana, wontjaniet-
jali jurana wontjana warai kara, ja ngankani ngaianini jeruja bakurinani.
6 Karari, Timotheus jurangundru ngalingu matja tikana, ja ngalingu
jaura murlali matja kaukaubana jurani morlalu ngundranandru ja jurani
ngantjanandru, worderu jura ngalina milingeru ngumu ngundrai, ja
wolkareli nganai ngalina najila, worderu bakana ngali jurana.
7 Jeruja ngali ngankalkani manina warai, ngatata worajai, jurangundru,
ngalini ketjaketjanani ja jeninani, jurani morlalu ngundranandru;
8 Ngali nakaldra tepiriai, jura ngurunguru terkanani Kaparani.
9 Minali ngaiani Godani jurakokananto jurangundru, nunkangupini
mankini pratjanandru, ninaia ngaiani ngamalkai jurangundru Godani
ngaiananani,
10 Tinkani ja ditjini ngaiani wolkareli ngatjiai, ngaiani jurani mudla
najinanto, ja jurani morlalu ngundranaia jurra manamiri ngankananto.
11 Nulia muntali, Godali ja Ngaperali ngaiananali, ja Kaperali nga-
iananali Jesus Christus, palto ngaianini jurangu ngankijiribingaiatimai,
12 Kaparali jurana pirna ja manamiri ngankaiatimai ngantjanani kulno
kulnuni ja warupotuni, worderu ngaiani bakana jurangu;
13 Jurani ngara ngurunguru ngankala, madlentji pani ngananananto
kulikirini Goda ngaianani Ngaperandru, Kapara Jesus Christus ngaianani
tikanani kulikirini nunkanani pratjanani jela.

4

(Dakani jaura Reminiscere ditjiui.)

1 Morla, ngatata worajai, ngaiani jurangu ngatjiai ja jurana kuruku-
rubai Kaparani Jesungu, jura ngaianingundru matja manina, worderu
jura wirarinanto ja Goda ngantjananto, jura milingeru morla ja morla
pirnarinanto;
2 Ngangau jura milkila, mina jirijiribani jaura ngaiani jurangu jinkinala
Kaparani Jesungu.
3 Ngangau jenia Godaia jertapaterini nganai: Jurani kulikirila. Jura
ngamalkaterinanto palakantjindru,
4 Pratjana jurangundru milkila ngananananto, tanani koko ngamalkaterila
kulikiri ja pirna,
5 Wata milkirinaia jertapaterinali kanani koni jeribaka, tana ko nganai
Godandru;
6 Wata kulno nejini nunkanani jinkimalinani ngirkingirkinanto ja
jedibananto, ngangau Kapara kalala jinkinietja nganai warupotundru,
worderu ngaiani jurangu ngopera kaukaubana wonti ja morlalu kurana
wonti.
7 Ngangau Godali wata ngaianana karkana wonti murumuruja, a-ai,
kulikiria.

8 Jendrangundruja, warle waka ngundrai, nulu wata kana waka
ngundrai, a-ai, Goda, Nulia Jaola kulikiri nunkani jurangu jinkina wonti.
9 Ngatata ngantjanandru baku nganai jurangu dakala, ngangau jura
munta Godandru kiri nganai, jura ngantjamalinanto.

10 Jenia jura bakana ngankai ngatata pratjanani, tana Macedoniani
paruparu ngamai. Ngaiani jurana kurukurubai, ngatata worajai, jura
morla ja morla pirnarinanto,
11 Ja jenia pirna ngundranau, jura ngapu ngananantо, ja pilki ja
pilki nunkanina ngankananto, ja muntali marali juranali ngankananto,
worderu ngaiani jurangu jirijiribana wonti;
12 Jura talku wirarinanto tanangu, tana palarani, jura wata kulno
karkananto.

(Dakani jaura G. D. 25 Trinitatis.)

13 Ngaiani wata ngantjai, ngatata worajai, jura ko ngananantо tanangun-
dru, tana turarai, ngangau jura wata ngaurongauro ngananantо nguruni
jeribaka, tana kalkani panini.
14 Ngangau ngaiana morlalu ngundranani Jesus palina wonti ja tepi
terkakana wonti, jeruja Godali bakana tanana, tana Jesungunto turarana
wonti, nunkangu jela wapalkala nganai.
15 Ngangau jenia ngaiani jurangu jatai Kaparaia jaurali: Ngaiana, matja
tepi ja pinpani ngamai Kaparaia tikanaia, tanangu, tana turarai, wata
wiringala nganai.
16 Ngangau Nulia muntali, Kaparali, julja wolaraia maritjinali ja angelaia
kaparaia ngaialali ja Godaia wima kokojeli ngarila nganai pariwilpandru,
ja narila Christuni ngopera jiritjila nganai;
17 Ngadani ngaiana, tana tepi ja pinpani ngamai, tanangu jela tertapala
nganai talara palkuni, Kaparani mandurila ngaranani, ja kararindru
ngaiana Kaparani jela ngamala nganai ngurali.
18 Nulupini jaurali ngankalkijiribamalianimai.

5

(Dakani jaura G. D. 27 Trinitatis.)

1 Ditjindru ja miljarandru, ngatata worajai, baku nganai jurangu dakala;
2 Ngangau jura munta talku milkila, Kaparaia ditji wokarai, worderu
kurikantji tinkani.
3 Tana jatanani: Murla nganai ja japa pani, ngadani nurujeli tanangu
tintani wokarai, worderu dankani ketjaketjana mandrantjani, ja tana bulu
japa mindrila nganai.
4 Jura, ngatata worajai, wata ngalpurani ngamanau, nulupini ditjieli
kurikantjieli jeribaka jurana pataiati.
5 Jura pratjana praitjaia kupa ja ditjia kupa nganai; ja ngaiana wata
tinkandru ja ngalpurandru nganai.
6 Jeruja ngaiana wata mukaturarananto nguruni jeribaka, a-ai, ngaiana
tepi ja milja ngamananto.
7 Ngangau tana, tana mukaturarai, tinkani mukaturarai, ja tana, tana
tapana parawarai, tana tinkani tapana parawarai;
8 Ngaiana, ngaiana ditjindru nganai, milja ngamananto, morlalu ngun-
dranaia ja ngantjanaia marda katieli matja widmaterina, ja kalkanaia
kabuluru kulkanaia.
9 Ngangau Godali ngaianana wata kurana wonti tiria, a-ai, tepi pirna
manila Kapara ngaianani Jesungu Christungundru,
10 Nauja ngaianangu palina wonti, ngangau ngaiana, tepi ngamanani
kara mukaturaranani kara, nunkangunto tepi ngamananto.
11 Jendrangundruja kurukurubijiribamalianimai ja wotijirimalianimai,
worderu jura bakana ngankai.

12 Ngaiani jurangu ngatjiai, ngatata worajai, jura tanana ngujamananto,
tanali jurangu ngankai, ja jurani kapara nganai Kaparani, ja jurana
kurukurubai,
13 Ja jura tanana pirna ngundrananto ngantjanani, tanani ngankanan-
dru. Murlali ngananau tanangunto.
14 Ngaiani jurana kurukurubai, ngatata worajai: Tjikatjikaetja daudaua-
nau; kana burkaburka pirna ngankalkanau; kana waltowalto patanau;
manju ngananau pratjanani.
15 Ngamalkaterianau, wata kulnujeli madlentjandru kalala madlentji
jinkinanto, a-ai, milingeru ngumu pratjanaia mindrianau, ja ngankijiriba-
malianimai.
16 Milingeru mankianau;
17 Milingeru ngatjianau;
18 Warupotuni jurakokanau; ngangau jenia Godaia jertapaterina nganai
Christungu Jesungu jurangu.
19 Jaola wata palimanau;
20 Talpadakani jaura wata waka ngundranau;
21 Pratjana wontjanau; mina ngumu, jenia patanau;
22 Wata baka pilki jinkianau;
23 Murlaia Goda muntali jurana warupotuni kulikiri ngankau, ja jurani
jaola ja mungara ja palku madlentji pani ngananau Kaparaia ngaiananaia
Jesuni Christuni tikanaia.
24 Wonki Nauja nganai, Nulia jurana karkai, Nulia jenia bakana ngankala
nganai.
25 Ngatata worajai, ngaianingundru ngatjianau!
26 Mandurini jaura jinkianau ngatata pratjanani manatapana kulikirieli!
27 Ngato jurangu Kaparani jaura morlalu kurai, jura ninapini dakani
jaura ngatata pratjanani warapananto.
28 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni manjula jurangunto nganaia-
timai!

Pauluni Dakani jaura II. Thessalonichalani.

1 Paululu ja Silvanulu ja Timotheulu, Thessalonicha mili wolarani
Godani Ngaperani ngaiananani ja Kaparani Jesungu Christungu.
2 Manjula jurangu nganaiatimai, ja murla Goda ngaianani Ngaperandru
ja Kapara, Jesu Christungundru!

(Dakani jaura G. D. 26 Trinitatis.)

3 Ngaiani wilpa nganai Godani milingeru jurakokala jurangundru,
ngatata worajai, worderu jenia talku nganai; ngangau jurani morlalu
ngundrani jeruja pirna punkai, ja pilkipilkia ngantjani jurangundru
warupotuja marariai.
4 Jeruja ngaiani munta jurakokateriai Godaia mili wolarani jurangundru,
jurani manjulandru ja morlalu ngundranandru, jurani tirikaripaterinani
ja jeninani pratjanani, tanana jura mandrai;
5 Jenia Godaia kalala jinkini talkuja malka nganai, jura talku pantjinanto
Godaia mililaia, nunkangundru jura ketjaketjai;
6 Jenia talku ngananani Godani, jenini kalala jinkila tanangu, tanali
jurana jeniai,
7 Ja jurangu, jura jenini ketjaketjai, ngara ngamala ngaianingu jela,
Kapara Jesus wondraterinani pariwilpandru nunkani ngurulaia angelani
jela,
8 Turu jaolali, Nulia kalala jinkinani tanangu, tana Godani ko, ja tana
wata pankiai ngaiananaia Kaparaia Jesuni ngantjani jaurani.
9 Tana kalala ketjaketjala nganai tintaterini ngurali Kaparaia mudlandru
ja nunkani ngurulaia pirnalandru worita,
10 Nauja wokaranani pirna ngankaterila nunkani kulikirini, ja pratjana,
tanali morlalu ngundrai, nunkangundru ngaruparananto (ngangau jura
tinkari ngankani ngaianini jurangu morlalu ngundrana wonti) nunkan-
guka ditjini.

11 Jendrangundruja ngaiani milingeru ngatjiai jurangundru, ngaianani
Godali jurana talku ngankananto karkanaia, ja manamiri ngankananto
ngumulaia ngantjani pratjana, ja morlalu ngundranaia ngankana ngurulani;
12 Ngangau ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni tala pirna pantjinanto
jurangu, ja jura nunkangu, ngaiananaia Godaia ja Kaparaia Jesuni
Christuni manjulandru.

2

1 Ngaiani jurangu ngatjiai, ngatata worajai, ngaiananaia Kaparaia Jesuni
Christuni tikanandru, ja ngaiananaia jurborinandru nunkangu,
2 Jura wata nurujeli ngundrani talkundru tiringananto, bakana wata
japali pantjinanto, jaolali kara, jaurali kara, dakani jaurali kara, nga-
ianingundru jeri matja jinpana kara, Kaparaia ditji kantji karakara
ngananani.
3 Wata kulnujeli jurana minakulnuni jedibananto; ngangau ngopera
purini wokarananto ja madlentjaia kana wondraterinanto, nau tintateri-
naia ngatamura.

4 Nau tatakanietja nganai, ja morla pirna ngankateriai worupotuni,
Godani, poto kulikirini kara, jeruja nau munta Goda jeribaka Godaia
pungani ngamana ngariai, ja munta wondrateriai Goda jeribaka.
5 Jura wata morla ngundrai, ngani jenia jurangu jatana wonti, ngani
jurangu jela ngamana?
6 Ja karari jura milkila, minali nina patai, nau wondraterinanto nunkani
miljarani.
7 Ngangau tjikatjikaia kurukurula matja karari patijiritjiai, windri
ngopera Nauja, Nulia jenia patai, paltundru tiringananto.
8 Ja ngadani wondraterila nganai tjikatjikaetja, nina Kapara Jesujeli
palimala nganai nunkani mana Jaolali, ja nina kutibala nganai nunkanaia
wokaranaia wondraterinali;
9 Nunkani wokarana Satanani ngankanandru ngurula pratjanani ja
malkani ja jedinaia pirnalani,
10 Ja tjikatjikaia jedibana pratjanani nganai, tanangu, tana tintaterila
nganai, ngangau tanali ngantjani morlalulaia wata patana warai, tana tepi
pantjinanto.
11 Jendrangundruja Godali tanangu karkarkani ngurula jinpala nganai,
jedini morlalu ngundrananto,
12 Pratjanali kalala maninanto, tanali morlaluni wata morlalu ngun-
drana warai, a-ai, tjikatjikala ngantjana warai.
13 Ngaiani wilpa nganai Godani milingeru jurakokala jurangundru,
Kaparandru ngatata ngantjalu, ngangau Godali jurana ngopera kalkalkana
wonti tepia Jaola kulikiri ngankanali ja morlaluni morlalu ngundranali,
14 Nunkanaia Nulia jurana bakana karkana wonti ngaianini ngantjani
jaurali, ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni pirnala manila.
15 Jeruja, ngatata worajai, tataura terkanau, ja kurukurubani jaura,
ninaia jura matja kirina ngaianingundru, ngamalkanau, ngaianini jaurali
kara, dakani jaurali kara.
16 Nulia, ngaianani Kaparali Jesu Christulu, ja Goda ngaianani Ngaperali,
Nulia ngaianana ngantjana wonti ja ngankalkani ngurali ja kalkani ngumu
jinkina wonti manjulani,
17 Nulia jurani ngara ngankalkananto, ja jurana ngurunguru
ngankananto ngankanani ja jaura ngumu pratjanani.

3

1 Morla, ngatata worajai, ngaianingundru ngatjianau, Kaparaia jaura
mindrinanto ja pirna pantjinanto, worderu bakana jurangu,
2 Ja Nulia ngaianina kulkananto kana tjikatjikandru ja madlentjandru;
ngangau morlalu ngundrana wata pratjanaia poto nganai.
3 Wonki Kapara nganai, Nulia jurana ngurunguru ngankala nganai ja
kulkala nganai kutjindru.
4 Ngaiani morlalu ngundari jurangu Kaparani, jura ngankala wapaia ja
ngankala nganai, mina ngaiani jurangu jirijiribai.
5 Kaparali jurani ngara Godaia ngantjaninkari ja Christuni manjunkari
ngankingaiatimai!
6 Ngaiani jurana jirijiribai, ngatata worajai, ngaiananaia Kaparaia Jesuni
Christuni talani, jura ngatata pratjanandru ngadatikananto, tana tjautjau
wirariai, ja wata jirijiribani jaurani, tanana tanali ngaianingundru matja
manina.
7 Ngangau jura munta milkila, worderu jura ngaianingu karipaterinanto,
ngangau ngaiani wata tjautjau jurangu terti wirarina wonti,

8 A-ai, ngaiani bakana wata bakujeli kulnundru buka tajina wonti, a-ai,
jiglerali ja ngankana pirnali tinkani ja ditjini ngaiani ngankana wonti,
wata kulno jurangundru jupala.
9 Wata jeruja, ngaiani wata ngurula ngamalkai kara, a-ai, ngaiani munta
jurangu malka jinkiterina wonti, nunkangu jura karipaterinanto.
10 Ngaiani jurangu ngananani, ngaiani jenia jurangu jirijiribana wonti:
Kulnujeli wata ngantjanani ngankala, Nulia bakana wata tajinanto.
11 Ngangau ngaiani ngarai, palpa jurangundru tjautjau wirariai ja wata
ngankai, a-ai, tana pirkiai.
12 Tanangupini ngaiani jirijiribai, ja tanana kurukurubai Kaparani nga-
iananani Jesungu Christungu, tanali ngapujeli ngankananto, ja tananina
buka tajinanto.
13 Jura, ngatata worajai, wata walturianau ngumu ngankala!
14 Kulnujeli ngaianini dakani jaurani wata pankinani, ninapini dakanau,
ja wata nunkangu jelarianau, nau nintali pantjinanto.
15 Ja nina wata talpala ngundranau, a-ai, nina ngatata jeribaka kuruku-
rubanau.
16 Murlaia Kaparali muntali jurangu milingeru murla pilki ja pilki
jinkiatimai. Kapara jurangu pratjanani nganaiatimai!
17 Mandurini jaura Paululu marali ngakanali. Naupini malka nganai
dakani pratjanani; jeruja ngato dakai.
18 Ngaiananaia Kaparaia Christuni manjula jurangu pratjananto ngana-
iatimai.

Pauluni Dakani jaura I. Timotheungu.

1 Paululu, Jesuni Christuni Apostel, Godaia ngaiananaia Kulkanipirnaia
ja Kaparaia Jesuja Christuja kuranandru, nunkangu ngaiana kalkai,
2 Timotheungu, kupa talkuni ngakanani, morlalu ngundranani; manjula,
kalumiltjamiltjarina, Goda ngaianani Ngaperandru, ja Christus Jesus
ngaianani Kaparandru.
3 Worderu ngato jidna kurukurubana wonti, jidni Ephesungu nga-
mananto, ngani Macedoniaia matja palkana, jundru kana palpani jirijirib-
ananto, tanali wata ngujangujara pilki jinkinanto,
4 Bakana wata kaukaubani jaura baku ja marduwitta warula ngun-
drananto, ngangau tana morla nurujeli jatamalina dunkalkai Godaia
punga wotinani morlalu ngundranani.
5 Jirijiribani jauraia kapara nganai: Ngantjana ngara kulikirindru, ja
ngara ngaiala ngumundru, ja morlalu ngundrana jeljujelju panindru,
6 Jenia kana palpali worarana warai, ja jatajatana jaura bakuja karitjina
warai,
7 Tanali ngantjai jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja nganala, ja
wata ngujamai, mina tana jatai ja morlalu kurai.
8 Ngaiana milkila, jirijiribani jaura ngumu nganai, kulnujeli ninaia
jirijiribani jaura jeribaka ngundranani,
9 Ja jenia milkila, kana talkuni wata jirijiribani jaura parai, a-ai,
kana tjautjani ja delkinietjani, kana Goda panini ja madlentjani, kana
murumuruni ja ninta panini, ngaperi ja ngandri nari nandranietjani, kana
nari nandranietjani,
10 Palakantjini, kanku tjikatjika ngankanietjani, mungara burungankani-
etjani, jedikantjini, jedijaura morlalu kuranietjani, ja mina morla ngujan-
gujara tepini tjakakai,
11 Tepi Godaia pirnalaia ngantjani jaurandru, ninaia Nulia ngakangu
jinkinala.
12 Ngato Christus Jesus, Kapara ngaianani, jurakokala wapaia, ngangau
Nulia ngakangu ngurungurula jinkina wonti, ja ngana talku ngundrana
wonti ngamalkijiribanaia kurala,
13 Ngana, ngani ngopera ngirkibanietja ja tirikaripaterinietja ja ju-
panietja nganana wonti; ja Nulia ngakangu kalumiltjamiltjarina wonti,
ngangau ngato jenia mangapunkujeli ngankana wonti morlalu ngundrani
panini.
14 Ja ngaiananaia Kaparaia manjula morla pirna nganana wonti, morlalu
ngundranani ja ngantjanani jela Christungu Jesungu.
15 Naupini jaura morlalu ja talku nganai ninaia patala, Christus
Jesus mitani wokarana wonti kana madlentji kulkala, tananina ngani
ngoperaetja nganai.
16 Ja jendrania Nulia ngakangu kalumiltjamiltjarina wonti, ngangau
ngakangu ngoperaetjani Jesulu Christulu nunkani manjula warupoto
wondrananto, ngani malka ngananananto tanangu, tanali ngadani nunkangu
morlalu ngundrala nganai tepi nguralia,
17 Mitaia miljaraia warupotuja Kaparani, ja mudani pania najina
pania kulnujelu Godangu pirnala ja jurakokani nganaiatimai nguralindru
nguralia. Amen.

18 Ninapini jirijiribani jaura ngato jinkangu jirijiribai, Timotheus ngata-
murajai, talpadakani jaurandru, tana jinkangundru matja pantjina, jidni
tanangupini tirimalini ngumu tirimalinanto,
19 Morlalu ngundrana, ja ngara ngaiala ngumu ngamalkananto, ninaia
palpali worarana warai, ja jeruja morlalu ngundranani bota wokarini
ketjaketjana warai;
20 Tanangupini Hymenäus ja Alexander nganani, tanana ngato Sa-
tanangu jinkina warai, nulu tanana jupananto, tana wata morla ngirk-
ibananto.

2

1 Jeruja ngato kurukurubai pratjanani ngopera, karkani, ngatjini,
jurajuralkani, jurakokani ngankananto kana warupotuja;
2 Mitaia kapara worangu ja kapara pratjanaia, ngaiana tepi ngumu
ja manju ngamalkananto Godani wodatarana ngamanani ja talkula
pratjanani;
3 Ngangau naupini ngumu ja manju nganai Goda ngaianani Kulkanipir-
nandru,
4 Nulia ngantjai, kana warupoto kulkani ngamalkananto ja wokarananto
morlaluja ngujamanaia.
5 Ngangau Goda kulno nganai, ja tertietja kulno Godani ja kanani terti,
Naupini kana Christus Jesus,
6 Nauja munta jinkiterina wonti kurakani kalala warupotuja, tanali jenia
miljaru talkuni kaukaubananto,
7 Jendrania Nulia ngana matja kurana mandra ja Apostel, — jaura
morlalu ngani jatai Christungu, ja wata jediai — kana koni ngujangujara
jinkinietja morlalu ngundranani ja morlalulani.
8 Ngato ngantjai, materali piri pratjanani ngatjinanto, ja mara kulikiri
ngutaterina tarananto tiri pani ja mangangankani pani.
9 Jeruja bakana widla kati talkujeli wondraterinanto, ja ninta mara ja
manjujeli tjirkatjirkaraterinanto, wata para walpi ngankanali kara, marda
maraljeli kara, marda kaltratieli kara, kati kalala pirnali kara,
10 A-ai, worderu widlani talku nganai, tana Godani wodatarana ngamai
ngankana ngumujeli.
11 Widla ngapuni kiririnanto pirna wodatarana ngamanani.
12 Ngato widlani wata manuni kurai ngujangujara jinkinanto, bakana
wata materani jirijiribananto, a-ai, tana ngapu ngamananto.
13 Ngangau Adam ngopera pantjina wonti ngadani Eva.
14 Ja (kutjieli) wata Adamana jedibana wonti, a-ai, nulu widla jedibana
wonti, ja nani dankaranani wirina wonti.
15 Nani tepi pirna pantjila nganai kupa dankanandru, tana wonki
ngamanani morlalu ngundranani ja ngantjanani ja kulikirini, ja ninta
mara.

3

1 Morlalu naupini jaura nganai: Kulnujeli ngantjanani jaurajinkinietjaia
ngamalkijiribani manila, nulu ngankana ngumu ngantjai.
2 Jaura jinkinietja madlentji pani ngananananto, widla kulnuja noa, baka
nguru, kalu nguru, maramanju, tidnapalarani manju, ngujangujarani kiri,
3 Wata tapanietja, wata tirietja, a-ai, malti, jatamalini ja ngukingukiba-
terini pani,

4 Nulu punga nunkani ngumu najinajibai, ja nunkani kupa pankinani
ngumu ngamalkai talkula pratjanali.
5 Kulno wata kiri ngananani nunkani punga ngumu najinajibala,
worderu nulu Godaia mili wolara ngamalkijiribananto?
6 Wata mili marra, nau wombatjaraiati ja ngulkuterkanietjaia kalalani
puriati.
7 Tanali palarani nunkangundru jurakokani jaura ngumu ngamalka-
nanto, nau wata ngirkibanani ja ngulkuterkanietjaia wirini purinanto.
8 Jeruja bakana mili talku ngananananto, wata tali pudla mandru nga-
malkananto, wata waina pirna tapananto, wata murumurujeli ngukingukibaterinanto.
9 Tanali morlalu ngundranaia kurukurula ngara kulikirini ngamalka-
nanto.
10 Ja (kaparali) tanana ngopera wontjananto, ngadani tana ngamalki-
jiribani tanani woninanto, tana madlentji pani ngananani.
11 Jeruja bakana widla ngananananto, talku, wata kuringulkuterkanietja,
baka nguru, morlalu warupotuni.
12 Mili widla kulnuja noa ngananananto, tanali tanani kupa ja tanani punga
ngumu najinajibananto.
13 Tana matja mili ngumu ngamana warai, tana witta ngumu ja
manubaku pirna patai morlalu ngundranani Christungu Jesungu.
14 Jenia ngato jinkangu dakai, ja ngundrai, jinkangu wolja wokarala;
15 Ngani juri ngamanani kara, jundru ngujamananto, worderu Godaia
pungani ngamananto, nauja tepia Goda mili wolara nganai; morlalulaia
marda pantja, ja marda kapara.
16 Ja talkulaia kurukurula kantji pirna nganai: Godali wondraterina
wonti palkuni, talku pantjina wonti Jaolani, angelani wondraterina wonti,
kana koni kaukaubana wonti, mitala morlalu ngundrana wonti, pirnalani
tarana wonti.

4

1 Jaola morlalu jatai, miljaru ngadalani palpa morlalu ngundranandru
purila nganai, ngangau tanali karkarkanietjaia jaola ja kutjia ngujangujara
patala nganai;
2 Jedikaukaubanietja jeljujeljundru, tanali turumalka tanani ngara
ngaialani ngamalkai;
3 Tanali daudauai noa patala, ja jirijiribai wata buka tajila, nina Godali
pantjimana wonti jurakokanali tajila tanangu, tanali morlalu ngundrai ja
morlaluta matja ngujamai.
4 Ngangau Godaia pantjimani pratjana ngumu nganai, ja panila muru-
muru, tanali jurakokanali ninaia tajinani;
5 Ngangau nauja kulikiri pantjiai Godaia jaurali ja ngatjinali.
6 Jundru jenia ngatatani kuranani, jeruja jidni Jesuni Christuni mili
talku nganala nganai, ja pirnarila nganai morlalu ngundranaia jaurani
ja ngujangujara ngumuni, nunkangu jidni karipaterinala.
7 Jaola pania ja widlapirnaia jaura baku jinkangundru woraramai, ja
jigleri wontjau Godani wodatarana ngamanaia.
8 Ngangau palkujeli wontjani ngumu nganai ngaljengaljeni; ja Godani
wodatarana ngamani poto warupotuni ngumu nganai, ja talpadakani
ngamalkai tepini karari ja nunkangu nau wokarananto.
9 Morlalu naupini jaura nganai, ja ngumu ninaia patala.

10 Jendrania ngaiani jigleri ngankai, ja tanali ngaianina jupai, ngangau
ngaiani tepia Godani kalkani ngaianini kurala wapaia, Naupini kana
warupotuja Kulkanipirna nganai, ja morla pirna tanangu, tanali morlalu
ngundrai.
11 Jenia jirijiribau ja ngujangujara jinkiau!
12 Wata kulnujeli jidna teri waka ngundraiatimai, a-ai, mudlamalka
pantjiau tanangu, tana morlalu ngundrai, jaurani, ja wirarinani, ja
ngantjanani, ja Jaolani, ja morlalu ngundranani, ja ninta pirnani.
13 Warapamai, kurukurubamai, ngujangujara jinkiamai ngani
wokaranantulu.
14 Murlaia poto, jinkangu ngananani, wata waka ngundramai, ninaia
jinkangu talpadakanali ja kana kaparaia mara kuraterinali jinkinala.
15 Ninapini manujeli ngundrau, nunkangupini ngamamai, jinkani
punkana tinkari pantjinanto warupotuni.
16 Ngamalkaterianimai, ja ngujangujara ngamalkamai, nunkangupini
ngamamai! Jundru jenia ngankanani, jidni kulkaterila nganai, ja bakana
tanana, tanali jidna ngarai, kulkala nganai.

5

1 Pinarani wata jaura kaldri jinkiau, a-ai, nina ngaperi jeribaka
kurukurubamai; materi ngatata jeribaka.
2 Widlapirna ngandri jeribaka, widla, kaku jeribaka ninta pirna pirnani.
3 Mangawaru pirna ngundramai, tana kantji mangawaru ngananani.
4 Mangawaru kulnujeli kupa kara kadnini kara ngamalkanani, jeruja
tana ngopera kiririnanto, tanani pungalani tanani mangini ngumu
ngankala ja ngaperani ja ngandrini kalala jinkila, ngangau jenia ngumu,
ja Godali jenia ngantjai.
5 Mangawaru kantji ja dupuru talku kalkani nankani Godani kurai, ja
milingeru ngatjiai ja karkai ditjini ja tinkani.
6 Nanipini, nani murumuru nganai, tepini nari nganai.
7 Ja jenia jirijiribamai, tana madlentji pani ngamananto.
8 Warle wata manujeli ngundrai nunkani nguralani, ja morla pirna
nunkani pungalani, nulu morlalu ngundrani jedibana warai, ja morla
madlentji nganai kana koni.
9 Mangawaruni windri patau, nani kilpawoldra marapratjana poto mara
wora ja kulno matja nganana, ja materi kulnuja noa nganana,
10 Nandru ngankana ngumu matja wondrana, nandru kupa matja
pirna ngankana, nandru tula pungani matja manjujeli patana, nandru
kana kulikiria tidna matja kulirkana, nandru kana ketjaketjanani matja
marangokana, nandru ngankana ngumuni pratjanani matja karipaterina.
11 Mangawaru kaluka woramai; ngangau tana milkirinani Christungu,
tanali ngantjai noa patala,
12 Tanali kalala tanani ngamalkai, ngangau tanali morlalu ngundrani
ngopera wokaribana warai.
13 Tana nguja nganai, ja kiririai punga kulno punga kulno wirarila, ja
wata windri nguja, a-ai, tanali bakana jatajatai ja jekijekibai, ja jatai, mina
wata ngumu nganai.
14 Jeruja ngato ngantjai, mangawaru kalukali noa patananto, kupa kantji
patananto, punga najinajibananto, ja ngirkibanietjani wata jinkinanto
ngirkibanani.
15 Karari matja palpa puntina warai Satanangu ngadaia.

16 Mili materali kara, mili widlali kara, mangawaru ngamalkanani,
tanali tanangundru manujeli ngundrananto, ja tanali mili wolara wata
jupananto, ngangau tanali mangawaru kantjini manujeli ngundrananto.
17 Kaparani, tanali ngumu ngamalkijiribai, tanali pirnala pudlamandru
pirna ngundrananto, morla pirna tanangu, tana jiglerali ngankai jaurani
ja ngujangujarani.
18 Ngangau jaura jatai: „Ngantini, nulu tandra nankai, jundru mana
wata ngandrawalkananto;“ ja: „Ngankanietjani talku nganai nunkani
kalala.“
19 Kaparani wata ngulku patau, windrila morlalu kuranietja mandru
kara, parkulu kara ngamanani.
20 Tanana, tanali madlentji ngankai, kurukurubamai pratjanani mud-
lani, ngangau bakana tana pratjana japali pantjinanto.
21 Ngato jinkangu morlalu kurai Godani ja Kapara Jesungu Christungu
ja kalkalkani angelani, jundru jenia ngamalkamai wata ngundrana pilkini,
ja panila ngankamai kana ngundranali!
22 Mara wata kulnuni nurujeli kurateriamai, ja wata nguruja madlent-
jani ngokateriamai. Munta kulikiri ngamalkateriamai.
23 Wata morla windri ngapa tapamai, a-ai, bakana waina ngalje
maniamai jinkani mandrandru, ja ngangau jidni poto marapu waltowalto
nganai.
24 Kana palpaia madlentji tinkari nganai, ja tana ngopera wiringai
kalalaia, ja palpani ngadani wapantiai.
25 Jeruja bakana ngankana ngumu ngopera tinkari pantjiai, ja tanali,
tanangu pilki parai, ngandandariai kurukuru parana.

6

1 Jeruntjaia mili pita wokarani nganai, tanali tanani Kaparani pratjanani
pirna ngundrananto, ngangau tanali Godaia tala ja ngujangujara wata
ngirkibananto.
2 Milieli, tanani kaparali morlalu ngundrai, tanana wata waka ngun-
drananto, ngangau tana ngatata nganai, a-ai, tanangu morla pankinanto,
ngangau tana morlalu ngundrani ja ngantjalu nganai, tana manju nganai
ngumu ngankala. Jenia kaukaubamai ja kurukurubamai!
3 Kulnujeli ngujangujara pilki jinkinani, ja wata ngaiananaia Kaparaia
Jesuni Christuni jaura tepini, ja ngujangujarani nauja ngumu nganai
Godani wodatarana ngamala, ngokateriai,
4 Nau njurlunjurlurina warai, ja panila ngujamai, ja muntja nganai tir-
ijakalkijiribamalinandru ja jaura jakalkijiribamalinandru, nunkangundru
dunkai: Kirinajina, jatamalina, ngirkibana, ngundrana madlentji,
5 Ngankamalina baku jenia kanandru, tanani tjuru tjautjaurina warai ja
morlaluta tintana warai, ja ngundrai, Godani wodatarana ngamana kalala
manini jeribaka nganai. Tanangupini kanandru ngamalkateriau!
6 Kau, Godani wodatarana ngamana kalala manini pirna nganai, murlali
ngamanani jela.
7 Ngaiana panila mitani wirilkana wonti, jeruja morlalu nganai, ngaiana
bakana panila dunkalkala nganai.
8 Ngaiana tajini ja kati ngamalkanani, jeruja ngaiana murlali
ngananananto.
9 Tanali, tanana ngantjai poto pirna pantjina, wontjanalani ja wirini ja
milkirina tjautjauni ja madlentji marapuni purila nganai, tananapini kana
tartabai tintaterinaia ja katiwirinaia.

10 Ngangau mardatandra ngantjana madlentji warupotuja kapara
nganai; palpali ninaia ngantjana warai ja morlalu ngundrana worarana
warai, ja ketjaketjana pirnali palkingaterina warai.
11 Jidni, Godaia kanajai, nunkangundru japa mindriau! Ja talkulani,
Godani wodatarana ngamanani, morlalu ngundranani, ngantjanani, man-
julani, maltilani karipaterintiau!
12 Morlalu ngundranaia tirimalini ngumu tirimaliau, tepi ngurali pata-
mai, nunkangu jidnana matja karkana, ja jundru dikani jaura ngumu
dikana warai tinkari ngankanietja marapundru.
13 Ngato jidnana jirijiribala wapaia Godaia mudlani, Nulia warupoto tepi
ngankai, ja Christungu Jesungu, Nulia Pontiungu ja Pilatungu dikani jaura
ngumu morlalu kurana wonti;
14 Jundru ninapini jirijiribani jaura ngamalkananto kulikiri ja madlentji
pani, ngaianani Kapara Jesus Christus wondraterinantulu,
15 Ninaia wondrala nganai miljaru talkuni Kapara tepieli ja kulnulu
ngurungurujeli, mitaia kapara wolaraia Kaparali ja kapara wolaraia
Kaparali.
16 Nau kulnulu nari pani, Nauja praitjani ngamala wapaia, nunkangu
kulnujeli ngandandariai wirila, ninaia wata kana kulnujeli najina wonti ja
ngandandariai najila. Nunkangu pirnala ja ngurula ngurali parai. Amen.
17 Nunkangupini mitaia kana poto pirnantani jirijiribamai, tana wata
pirna ngundraterinanto, bakana wata poto pirnani, nauja wijiwijibai,
kalkananto, a-ai, Goda tepini, Nulia ngaianangu warupoto jinkiai tepia,
18 Tanali ngumu ngankananto, poto pirna pantjinanto ngankana ngu-
muni, jinkinipirna, marangokijiribamalini pantjinanto,
19 Ja poto pirna kampananto marda kapara ngumuni, nunkangu, nauja
wokarai, tanali tepi morlalu patananto.
20 Timotheujai! ngamalkau mindrani poto, ninaia jundru maninala,
jaura baku murumurundru ja ngankamalinandru jedikantjia ngujangu-
jarandru tiringau,
21 Ninaia palpali kaukaubai ja morlalu ngundrana worana warai.
Manjula jinkangunto nganaiatimai.

Pauluni Dakani jaura II. Timotheungu.

1 Paululu, Jesuni Christuni Apostel Godaia jertapaterinandru, tepia
talpadakani jaurandru Christungu Jesungu,
2 Timotheungu, ngakani kupa ngantjaluni: Manjula, ja kalumiltjamiltja-
rina, ja murla Goda Ngaperandru, ja Christu Jesu, ngaianani Kaparandru.
3 Ngato Goda jurakokala wapaia, nunkangu ngani wodatarana ngamai
ngaperaia jankundru ngara ngaiala kulikirini, worderu ngato jinkangu
milingeru ngundrai ngakani ngatjinani tinkani ja ditjini,
4 Ja ngani wolkareli nganai jidna najila, ngato ngundranani jinkani
milkigildini, ngani mankinali manamiri pantjinanto.
5 Ngato matja ngundrana warai, morlalu ngundrana wata jeljujelju,
nauja jinkangu nganai, naupini ngopera ngamana wonti kadninani
jinkanani Lois ja ngandrini jinkanani Eunika, ja ngato morlalu ngundrai
bakana jinkangu.
6 Jendrangundruja ngato jidna mangatandra wilpa ngankai, jundru
Godaia poto nakaldra pulkananto, naupini jinkangu parai ngakani mara
kuraterinandru.
7 Ngangau Godali ngaianangu wata japaia Jaola jinkina wonti, a-ai,
ngurulaia ja ngantjanaia ja ninta maraia.
8 Jeruja ngaiananaia Kaparaia tinkari ngankanandru wata nintali
nganau, ja bakana wata ngakangundru, nunkani kanjangarilandru, a-ai,
ngakangu jela ketjaketjamai ngantjani jauraia Godaia ngurulandru,
9 Nulia ngaianana kulkana wonti ja karkana wonti karkani kulikirieli,
wata ngaianani ngankanandru, a-ai, nunkani ngopera ngundranandru ja
manjulandru, ninaia Nulia ngaianangu jinkina wonti Christungu Jesungu
miljaru nguralindru,
10 Ja karari wondraterina wonti ngaiananaia Kulkanipirnaia Christuni
Jesuni wondraterinali, Nulia nari palimana wonti, ja tepi ja watamudani
praitjani kurana wonti ngantjani jaurali,
11 Nunkanaia Nulia ngana karkana wonti mandra ja Apostel ja ngujan-
gujara jinkinietja kana koni.
12 Jendrangundruja ngani jenia ketjaketjala wapaia, ja wata ngani
nunkangundru nintali nganai; ngangau ngani milkila, worangu ngato
morlalu ngundrala wapaia; ja ngato morlalu ngundrai, Nauja ngurunguru
nganai, ninaia mindrani poto, nina Nulia ngakangu jinkina wonti,
ngamalkijiribala nganai nunkanguka ditjielu.
13 Tepia jaura mudlamalka ngamalkamai, ninaia jundru ngakangundru
ngaranala, morlalu ngundranani ja ngantjanani, naupini Christungu
Jesungu nganai.
14 Mindrani poto ngumu ngamalkamai Jaolali kulikirieli, ninaia jundru
maninala, Nauja ngaianangu nganai.
15 Jidni milkila, pratjana Asiani ngakangundru karitjinala, tanangundru
Phygellus ja Hermogenes.
16 Kaparali Onesiphoruni pungani kalumiltjamiltjarina bakujeli jinkia-
timai, ngangau nulu pota marapu ngana ngara waripanala, ja ngakani
kanjangarindru wata nintali ngananala;
17 A-ai, Nau Romani matja wokarana, nulu ngana jiglerali wontina warai,
ja ngana mankamankana warai.

18 Kaparali nunkangu jinkinanto, nulu kalumiltjamiltjarini manka-
mankananto Kaparani nunkanguka ditjini; ja worderu nulu Ephesungu
ngakangu mili ngananala, jidni morla milkila.

2

1 Jidni, ngakani kupajai, ngurunguru pantjiau manjulani, nauja Chris-
tungu Jesungu nganai,
2 Ja mina jundru ngakangundru kiririna wonti morlalu kuranietja
worangu jela, jenia kana talkuni jinkiau, tana ngurunguru nganai bakana
nguruni ngujangujara jinkila.
3 Ketjaketjau Jesuni Christuni julja talkuni jeribaka.
4 Wata kulno, nau tirimalinaia wapai, palkuja mangini manujeli
ngundrai, ngangau nau nunkangu, nulu nina matja patana, murlali
nganananto.
5 Bakana kulno tirimalinani, nulu wata pirapira manila nganai, nulu
wata talku tirimalinani.
6 Mita ngankanietjali, nulu jiglerali ngankai, tandra buru ngopera
ngamalkananto.
7 Ngundramai mina ngani jatai, Kaparali jinkangu warupotuni nguja-
mani jinkila nganai.
8 Tjurujeli patamai Jesus Christus, ninaia Nulia narindru jiritjibana
wonti, Nauja Davidani ngatamurandru nganai, ngakani ngantjani jaurar-
dru,
9 Nunkangu ngani ketjaketjai kanjangarielu, madlentji ngankanietja
jeribaka; windri Godaia jaura wata dupudupu nganai.
10 Jendrangundruja ngato pratjana manujeli patai kalkalkanilandru,
ngangau bakana tanali murla maninanto, naupini Christungu Jesungu
nganai, pirnala ngurali jela.
11 Morlalu naupini jaura nganai: Ngaiana nunkangu jela matja palina,
ngaiana bakana nunkangu jela tepi ngamala nganai;
12 Ngaiana ketjaketjanani, ngaiana bakana nunkangu jela jirijiribala
nganai; ngaiana kutibanani, jeruja bakana Nulia ngaianana kutibala
nganai,
13 Ngaiana wata morlalu ngundranani, Nauja wonki nganai; ngangau
Nulia ngandandariai munta kutibaterila.
14 Jenia nakaldra wilpa ngankau tanangu, ja morlalu kurau Kaparani,
tana jaurandru wata jatamalini ngankananto, ngangau jenia baku nganai,
ja windri ngaranietja tjautjau ngankai,
15 Jiglerali ngankamai Godani ngurunguru wondraterila ngankanietja
ninta nguru jeribaka, nulu morlaluja jaura talku puntibai.
16 Jaura baku ja murumurundru kutingamai, ngangau tana milingeru
morla tjautjaulani wiringala nganai,
17 Ja tanani jaura kima jeribaka tajiterila nganai. Tanangunto Hymenäus
ja Philetus,
18 Tana morlalulandru tjiringana warai, ja jatai: Narindru jiritj ni matja
pantjina warai, ja jeruja tanali palpaia morlalu ngundrana kokulterkibai.
19 Godaia marda kapara ngurunguru parai, ja nulia ninapini malka mor-
lalu ngamalkai: „Kaparali nunkanina ngujamai;“ ja: „Talkula panindru
pilkirianau, warle Christuni tala dikai.“
20 Punga pirnani wata windri koko marda maraljendru ja marda
bulundru parai, a-ai, bakana pitandru ja mitandru; ja palpa pilki pirnalaia,
palpa pilki nintaia.

21 Kulno jendrangundrupara talku kulirkaterinani, nau pirnalaia koko
nganala nganai, kulikiri ja ngumu pungaia Kaparani, ngankana ngumu
pratjanani matja ngankingana.
22 Teria milkirinandru japa mindriau, karipaterintiau talkulani, morlalu
ngundranani, ngantjanani, murlani, tanangu jela, tanali Kapara karkai
ngatjila ngara kulikirindru.
23 Jatamalini jakalkijiribamalini tjikatjika ja patipati narrau, ngangau
jidni milkila, tanangundru windri tirimalini dunkai.
24 Kaparaia mili wata tirimalinanto, a-ai, nau malti ngananananto kana
warupotuni, ja kiri, ngujangujara jinkila, ja madlentji ngankanani worani
patananto,
25 Nulu manjujeli tatakanietja kurukurubananto, Godali tanangu
madlentjandru karitjini jinkinanto kara morlaluja ngujamanaia,
26 Tana nakaldra kalunguru pantjinanto ja dukaraterinanto kutjia
mintindru, nulu tanana dupudupu patai nunkani jertapaterinaia.

3

1 Jenia ngujamau, ditji ngadala worangu miljaru ngurunguru wokarala
nganai.
2 Ngangau kana nganala nganai: Muntapata, mardatandrani ngulku
pirna, pirna ngundraterinietja, kiri ngundraterinietja, ngirkibanietja,
ngaperani ja ngandrini delkinietja, jurakokani pani, murumuru,
3 Wolkareli pani, turuturu, kuringulkuterkanietja, miran tjati, tirietja,
wata ngumu ngantjani,
4 Wondawondanietja, kintjakintjanietja, wombatjarinietja, tana
milkirini morla ngantjala nganai Godani.
5 Tanali talkulaia malka ngamalkai, ja nunkani ngurula kutibana warai.
Tanangundru ngamalkateriau.
6 Tanangundru jenipara nganai, tana pungani dampai ja widla
karkarkai, tanali madlentji marapu ngamalkai, ja milkirini pilki ja pilkieli
tanana wiralkai,
7 Tana milingeru kiririai, ja ngurali ngandandariai morlalu ngujamanaia
wokarala.
8 Worderu Jannes ja Jambres Mosingu tatakana wonti, jeruja bakana
tanapini morlalulani tatakai, tanapini tjuru tjautjau ja wata ngurunguru
morlalu ngundranani.
9 Windri tanali jenia wata juri ngankala nganai, ngangau tanani
tjikatjika pratjanani tinkari pantjila nganai, worderu pudlangu pantjina
wonti.
10 Jidni karipaterina warai ngakani ngujangujarani, ngakangu nguna
milini, ngakani ngundranani, ngakani morlalu ngundranani, ngakani
manjuni, ngakani ngantjanani, ngakani manjulani,
11 Ngakani tirikaripaterinani ja ketjaketjanani, tana ngakangu pantjina
wonti Antiochiani, Ikoniuni, Lystrani, jenipara tirikaripaterinani ngani
tataura terkana wonti; ja pratjanandru Kaparali ngana kulkana wonti.
12 Ja pratjanali, tana jertapateriai tepini Godani murlali ngamala
Christungu Jesungu, tirikaripaterinani ketjaketjala nganai.
13 Kana madlentji ja jedibanietja milingeru morla madlentji pantjila
nganai, ngangau tanali karkarkala nganai, ja munta karkarkani nganala
nganai.
14 Jundru jenia ngamalkamai, mina jundru kiririna wonti, ja morlalu
ngundrana wonti, ngangau jidni milkila, worangundru jundru kiririnala,

15 Ja bakana jundru kupandru jaura worana kulikiri ngujamai, tanaia
ngurunguru nganai jidna kiri ngankala tepia, morlalu ngundranali Chris-
tungu Jesungu.
16 Jaura pratjana Godali pulkana wonti, ja tananaia bakana ngumu
ngujangujaraia, dikidikibanaia, kurukurubanaia, punkanaia talkulani.
17 Ngangau Godaia kana manamiri ngananantо, ngankana ngumu
pratjanani matja ngankingana.

4

1 Ngato jidna morlalu kurai Godani ja Kapara Jesungu Christungu, Nulia
tepini ja narilani kalala jinkila nganai nunkani wondraterinani ja nunkani
mililani.
2 Jaura kaukaubau, wata mudau ditji talkuni ja wata talkuni, karkarka-
mai, kurukurubamai, dikidikibamai manju pirnali ja ngujangujarali.
3 Ngangau miljaru nganala nganai, nunkangupini tanali ngujangujara
tepi wata ngantjala nganai, a ai, tanani jertapaterinani tanali ngujangujara
mapala nganai, tana talpa karakararananto.
4 Ja tanali morlalundru talpa karitjimalkala nganai, ja jaura bakuja
tjiringala nganai.
5 Jidni warupotuni kalunguru nganamai, ketjaketjana manju patamai,
ngantjani jauraia mangini ngankamai, ngamalkijiribani jinkani talku
ngankamai.
6 Tanali ngana karari tapani poto ngumu jeribaka nangai, ja ngakani
danini ditji kupiri nganai.
7 Ngani tirimalini ngumu tirimalina warai, ngato mindrini mudana
warai, ngato morlalu ngundrani kulkana warai.
8 Ja talkulaia pirapira ngakangu matja parai, ninaia Kaparali, kalala
jinkinietja talkujeli, ngakangu jinkila nganai nunkanguka ditjini, ja wata
windri ngakangu, a-ai, bakana pratjanani, tanali nunkani wondraterini
ngantjana warai.
9 Pitariau nurujeli ngakangu wokarala:
10 Ngangau Demasali ngana worarana warai, ngangau nulu ninapini
mitala ngantjana warai, ja nau Thessalonichaia palkana warai, ja Crescens
Galatiaia, ja Titus Dalmatiaia.
11 Windri Lucas kulnulu ngakangunto ngamai. Marcus patamai ja nina
wokaralkamai, ngangau nau ngumu pirna nganai ngakangu ngamalki-
jiribanaia.
12 Tychikus ngato Ephesia jinpana warai.
13 Kati pirna, nina ngato Troangu Karpusuni pungani woraranala,
wokaralkamai, jidni wokaranani, ja bakana dakani jaura worana, pilki
Pergamenta.
14 Alexander, marda ngankanietjali, ngakangu madlentji marapu
ngankana wonti. Kaparali nunkangu kalala jinkila nganai nunkani
ngankanandru;
15 Nunkangundru bakana jidni ngamalkateriau; ngangau nulu jaurani
ngaiananani pirna tjakakana wonti.
16 Ngakani jurajuralkaterini ditjini ngoperalani wata kulno ngakangu
pankini terkana wonti, a-ai, pratjanali ngana worarana wonti; (Godali)
jenia tanangu wata ngokananto.
17 Kapara ngakangu pankini terkana wonti, ja ngana ngurunguru
ngankana wonti, ngakangundru kaukaubani jaura manamiri pantjinanto,

ja kana ko warupotujeli ninaia ngarananto; ja Nulia ngana kulkana wonti
pandipandi manandru.
18 Ja Kaparali ngana kulkala nganai ngankana madlentji warupotundru,
ja ngana kurakala nganai nunkani mililaia pariwilpani. Nunkangu pirnala
nganaiatimai nguralindru nguralia. Amen.
19 Mandurini jaura jinkiau Priskangu ja Aquilangu ja Onesiphorusuni
pungalani.
20 Erastus Korinthungu ngamantina wonti, ngato Trophimus muntja
Miletungu woraranala.
21 Pitariau widrila kilpaia wokarala. Mandurini jaura jinkangu jinpai
Eubulsulu ja Pudensulu ja Linusulu ja Claudiali ja ngatata pratjanali.
22 Kapara Jesus Christus jinkangu jaolani nganaiatimai. Manjula
jurangunto nganaiatimai!

Pauluni Dakani jaura Titungu.

1 Pauluna, Godaia mili ja Jesuni Christuni Apostel, Godaia kalkalkani
morlalu ngundranandru, ja morlaluja ngujamanandru, nulia talkulaia
wapalkai,
2 Tepi nguralia kalkanandru, ninaia jedini pani Godali talpadakana
wonti miljaru nguralindru.
3 Nulia miljaru talkuni jaura nunkani tinkari ngankana wonti
kaukaubanali, ninaia Nulia ngakangu jinkina wonti Godaia Kulpanipir-
naia ngaiananaia jirijiribanandru,
4 Titungu, kupa talkuni ngakanani jela morlalu ngundranandru: Man-
jula, ja kalumiltjamiltjarina, ja murla Goda Ngaperandru, ja Kapara Jesus
Christus ngaianani Kulkanipirnandru.
5 Jendrania ngato jidna Kretangu worarana kurana wonti, ngangau
jundru pratjana talku ngankinganantо, ja ngura pilki ja pilkini ngamalki-
jiribanietja kurananto, worderu ngato jinkangu jirijiribana wonti.
6 Kulno madlentji pani ngananani, widla kulnuja noa, kupa morlalu
ngundrani ngamalkanani, tanangundru kanali wata warawarabai mirantjati
ja wata pankini kara.
7 Ngangau jaura jinkinietja madlentji pani ngananantо Godaia punga
ngamalkijiribanietja jeribaka, wata pirna ngundraterini, wata nurujeli tiri,
wata tapanietja, wata nandranietja, wata kalikalipaterinietja,
8 A-ai, tidnapalara patanietja, ngumuja kamaneli, pirna ngundrani,
talku, kulikiri, ninta pirna.
9 Nulu ngujangujara parparali patananto worderu jaura morlaluni parai,
nau ngurunguru ngananantо jaura tepieli kurukurubala ja tatanietja
karkarkala.
10 Ngangau delkina jatajatanietja ja jedibanietja marapu nganai, morla
pirna tana karuwalilandru,
11 Tanangu ngaiana mana ngandrawalkananto; ngangau jenipara kanali
punga warupoto karitjimalkai, ja ngujangujara jinkiai, mina wata ngumu,
kalikalipaterinandru.
12 Kulno tanangundru, tanani Propheta munta, jatana wonti: „Kretala
milingeru jedikantji, nganti tiri, ja mandra nguja nganai.“
13 Naupini tinkari ngankani morlalu nganai; Jendrangundruja tanana
parparali kurukurubamai, tana tepi ngananantо morlalu ngundranani,
14 Tanali Juda kanaia jaura baku ja kanaia jirijiribani jaura wata
ngundrananto, ngangau tana morlalulandru karitjimalkai.
15 Warupoto kulikiri nganai kana kulikirini; kana tidatidani ja morlalu
ngundrani panini panila kulikiri nganai, a-ai, tjuru ja ngara ngaiala tanani
tidatida nganai;
16 Tana dikai, ngaiani Goda ngujamai, windri ngankanali tanali nina
kutikutibai, ngangau tana dalkumaranietja ja delkinietja, ja waltowalto
ngankana ngumu pratjanani.

2

1 Jundru kaukaubamai, mina tepia ngujangujarani talku nganai;
2 Pinaru wora kulumara, manu muja, kulikiri, tepi morlalu ngundranani,
ngantjanani ja manjulani ngananantо.

3 Jeruja bakana widlapirna talku wondraterinanto, worderu kana
kulikirini talku nganai, wata kuringulkuterkanietja, wata waina marapu
tapanietja, ngujangujara jinkinietja ngumu,
4 Tanali widla kaluka kiri ngankananto, tanali tanani noa ja kupa
ngantjananto,
5 Bakanguru, kulikiri, pungaetja, ngumu ngananananto, noani tananani
wodatarana ngamananto, kanali Godaia jaura wata ngirkibananto.
6 Jeruja bakana teri kurukurubamai, tana bakanguru ja tjuru ngumu
wirarinanto.
7 Ja jidni munta wondraterinanto ngankana ngumuja mudlamalka,
ngujangujarani, jedini panini, manumujani,
8 Jaura tepi ja morlalu, tatanietja nintali pantjinanto, ngangau nulu
madlentji panila ngaianangundru warawarabananto.
9 Mili kurukurubamai, tanali kaparani tananani wodatarana
ngamananto, ja warupotuni tanangu murlali ngananananto, ja wata
tjakakananto,
10 Panila tjirimalkana, a-ai, tanali talkula pratjana wondrananto,
ngangau tanali Godaia ngaiananaia Kulkanipirnaia ngujangujara
tjirkatjirkananto warupotuni.

(Dakani jaura Jesuja dankani ditjini.)

11 Ngangau Godaia manjula wondraterina wonti, tepi wokaralkana
kanani warupotuni,
12 Ja ngaianangu pirna ngankai, ngaiana kutibananto ngankana Goda
panini, ja mitaia milkirini, ja kulikiri, ja talku, ja Godani murlali tepi
ngamananto nunkangupini mitani,
13 Ja kalkananto murlali kalkanani, ngaiananaia Goda pirnaia ja Kulka-
nipirnaia Jesuni Christuni wondraterinani,
14 Nauja munta jinkiterina wonti ngaianangu, ngaianana kulkananto
tjikatjika warupotundru, nunkangu munta kulirkananto kana wolara
kulno potuja kupangu ngankana ngumuni jiglerali.

15 Jenia kaukaubamai ja kurukurubamai. Wata kulnujeli jidna waka
ngundrananto.

3

1 Tanana mangatandra wilpa ngankamai, tanali mitaia kaparani ja
ngurulani wodatarana ngamananto ja pankinanto, ngankana ngumu
pratjanani matja ngankingaterina;
2 Tanali wata kulno ngirkibananto ja tirimalini pani ngananananto,
a-ai, malti ngananananto, ja manju ngumu pratjana kanani warupotuni
wondraterinanto.
3 Ngangau warula bakana ngaiani patipati nganana wonti, ja delkina
wonti, ja tjautjau nganana wonti, ja milkirinani ja murumuru pilki
ja pilkini wodatarana ngamana wonti, ja madlentjani ja kiri najinani
wirarina wonti, ja kalakalarilkijiribamalina wonti.

(Dakani jaura Jesuja dankani ditjiui mandruni.)

4 Godaia Kulkanipirnaia ngaiananaia ngumula ja kanani manjula won-
draterinani,
5 Jendranguta Nulia ngaianana wata talkulaia ngankanandru, tana
ngaiana matja ngankana, a-ai, nunkani kalumiltjamiltjarinandru kulkana
wonti, marra dankani multibanilali ja Jaolaia kulikiria marrarinali,

6 Ninaia Nulia ngaianangu pirna nangana wonti Jesu Christu ngaianani
Kulkanipirnali,
7 Ngangau ngaiana manjulali nunkanali matja talku, maratunka manini-
etja pantjinanto tepi nguralia kalkanani.

8 Morlalu naupini jaura nganai, ja ngato ngantjai, jundru jenia
ngujangujara morlalu jinkinanto, ngangau tanali, tana Godani morlalu
ngundranala, jigleri pantjinanto ngankana ngumu ngankala; jenia ngumu
ja talku nganai kanani.
9 Jatamalini jakalkijiribamalini patipatini, ja mardu wittani warulandru,
ja jatamalinani, ja tirimalinani jirijiribani jaurandru wata ngokau; ngan-
gau jenia wata ngumu ja baku nganai.
10 Ngujangujara pilki jinkinietja narrau, nina pota kulno kara pota
mandru kara matja kurukurubana,
11 Ngangau jidni milkila, jenipara tjikatjika nganai ja madlentji ngankai,
ja munta kalala kurateriai.
12 Ngato jinkangu Artemas kara Tychikus kara jinpanani, pitariau
nurujeli ngakangu Nikapoliningu wokarala, ngangau ngato ngundrai
kilpani naka ngamala.
13 Jundru Zenas, jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja, ja Apollos
ngankijiribau palkanaia, pudla wata mina kulnuni mara kala ngananantо.
14 Bakana kana ngaianani kiririnanto ngankana ngumu ngankala
kalumiltjamiltjarinaia, tana wata tandra pani ngananantо.
15 Mandurini jaura jinkangu jinpai, tana ngakangu jela nganai. Man-
durini jaura jinkiamai tanangu, tanali ngaianana ngantjai morlalu ngun-
dranani. Manjula jurangunto pratjanani nganaiatimai.

Paulini Dakani jaura Philemoningu.

1 Paulus, Christuni Jesuni dupudupu, ja Timotheus ngatata, Philemoningu, ngalini jelangankanietja ngantjaluni,
2 Ja Appiani, kaku ngantjaluni, ja Archippusungu, ngalini jela juljani, ja mili wolarani jinkani pungani:
3 Manjula jurangunto nganaiatimai, ja murla Goda ngaianani Ngaperandru, ja Kapara Jesu Christungundru.
4 Ngato milingeru Goda ngakani jurakokala wapaia, ngato jidna ngundranani ngatjinani ngakanani,
5 Ngangau ngato ngarai jinkani ngantjanandru ja morlalu ngundrananandru, ninaia jundru ngamalkai Kapara Jesungu ja kana kulikiri pratjanani,
6 Ngangau jinkani morlalu ngundrana, ninaia ngaiana jela ngamalkai, ngurunguru pantjinanto ngumu pratjanaia ngujamanani, jenia ngaianangu parai Christungu.
7 Ngangau ngato mankini ja ngankalkani pirna ngamalkai jinkani ngantjanandru, ngangau kana kulikiria ngara kanpunguru pantjina warai jinkangundru, ngatatajai!
8 Jendrangundruja, ngato bakana Christungu ngurula ngamalkanani, jinkangu jirijiribala, mina talku nganai, windri ngato morla ngantjai jidna kurukurubala ngantjanandru,
9 Ngangau ngani jenipara, Paulus, pinaru nganai, ja karari bakana Jesuni Christuni dupudupu,
10 Ngato jidna kurukurubai, ngakani ngatamurandru, ninaia ngato kantji patana wonti ngakani dupudupuni, Onesimusungundru,
11 Nauja waru jinkangu wata ngumu nganana wonti, ja karari jinkangu ja ngakangu ngumu nganai, ninaia ngato karari nakaldra jinpana tikai.
12 Jundru ninapini, nauja ngara ngakani nganai, patau.
13 Ngato ngantjana warai, ninaia ngakangu jela ngamalkala, nauja jinkani pirini ngakani mili ngananantо dupudupuni ngantjani jauraia.
14 Jinkani manuni kurani panini ngani wata jertapateriai minakulno ngankala, ngangau ngurula jinkani wata watawatali jeribaka ngananantо, a-ai, murlali.
15 Nauja kara jendrangundruja miljaru wordu jinkangundru puntinala, jundru ninaia ngurali ngamalkananto,
16 Wata morla mili jeribaka, a-ai, morla pirna milini, ngatata ngantjalu jeribaka, ngopera ngakangu, ja morla pirna jinkangu, palkuni ja bakana Kaparani.
17 Jundru ngana kamaneli jinkani ngundranani, ninaia patamai ngana jeribaka.
18 Nulia jinkangu madlentji ngankana wonti kara, jinkangu wilpa ngananani kara, jenia windamanani ngakanani kurau.
19 Ngato Paululu jenia dakana warai marali ngakanali, ngato jenia jinkina tikala nganai; ngani wata jatananto, jidni munta ngakangu wilpanto nganai.
20 Kau, ngatatajai, ngato jinkangnndru ngumula ngamalkananto Kaparani. Ngana ngara kanpunguru ngankamai Christungu.

21 Ngato jenia dakana warai, ngangau ngato morlalu ngundrai, jidni
pankila nganai, ja ngani milkila, jundru morla ngankala nganai nunkangu,
mina ngani jatana warai.
22 Ngankijiribingamai ngani jinkangu tidnapalara ngamala nganai;
ngangau ngato kalkai, jurani ngatjinali ngana jurangu dikalkala nganai.
23 Mandurini jaura jinkangu jinpai Epaphrasali, ngakani jeladupudupu
Christungu Jesungu,
24 Markusali, Aristarchusulu, Demasali ja Lukasali, ngakani jelan-
gankanietjali.
25 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni manjula jurangu jaolani
nganaiatimai!

Dakani jaura Hebräer milini.

(Dakani jaura Jesuja dankani ditjini parkulani.)

1 Godali warula pota marapu ja nguja pilki ja pilkini matja kaukaubana
ngaperi worani Prophetani,
2 Nulia nunkangupini ditjini mudanani ngaianangu kaukaubana wonti
Ngatamurani, ninaia Nulia kurana wonti maratunka maninietjani
warupotuni, nunkanali Nulia bakana mita maru pantjimana wonti,
3 Nulupini, Nauja nunkanaia pirnalaia kintjalkuru nganai, ja nunkanaia
ngujaia mudla kulno, ja Nulupini, Nulia warupoto mandrai nunkanaia
ngurulaia jaurali, kulirkani ngankana wonti madlentjandru nunkanali
muntali, ja ngamana ngarina wonti pirnalaia ngunarani mirini,
4 Ja jeruntja morla pirna pantjina wonti angelani, worderuntja morla
pirna tala nunkani nganai tanangu, ninaia Nulia maratunka manina
wonti.
5 Ngangau worangu angelani Nauja kara ngopera jatana wonti: „Jidni
Ngatamura ngakani nganai, karari ngato jidna kantji patana warai.“ Ja
nakaldra: „Ngani nunkangu Ngaperi nganala nganai, ja nauja ngakangu
Ngatamura.“
6 Nulia poto mandrulani Panturu mitani matja wirilkana, Nauja jatai:
„Godaia angela warupoto nunkangu ngatjinanto.“
7 Angela worandru Nauja jatai: „Nulia angela nunkani watara ngankai,
ja mili nunkani turujaola.“
8 Ja Ngatamurani: „Godajai, pirnalaia piri jinkani ngurali parai; jinkani
mililaia jirijiribani talku nganai;
9 Jundru talkula ngantjana wonti, ja talkula panini jidni kalakalarina
wonti; jendrangundruja jidna, Godajai, Goda jinkani mankini gildieli
wiribana wonti, morla pirna ngampu marani jinkanani.“
10 Ja: „Jundru, Kaparajai, mita maru kurana wonti, ja pariwilpa wora
jinkani maraia ngankani nganai,
11 Tana mudala nganai, ja jidni ngurali ngamala nganai, ja tana warurila
nganai kati jeribaka.
12 Ja kati jeribaka jundru tanana walpi ngankala nganai ja bakakaritjila
nganai; ja jidni jenilu, ja kilpawoldra jinkani wata mudala nganai.“
13 Worangu angelani Nauja ngopera jatana wonti kara: „Ngakangu
ngunarani ngamana ngariau, ngato talpala jinkani jinkangu tidnani
kuranantulu, tidnaparani piri jeribaka?“
14 Wata tana pratjana mili jaola nganai, tanana matja jinpana tanangun-
dru, tanali tepi ngurali maratunka maninanto?

2

1 Jendrangundruja ngaiana jenia morla ngamalkananto, mina ngaiana
ngarana wonti, ngangau ngaiana kekiljeriati.
2 Ngangau naupini jaura, angelali matja kaukaubana, ngurunguru
ngananani, ja dankarana ja delkina pratjanali kalala talku maninani,
3 Worderu ngaiana mindrinanto, ngaiana jenipara murla pirna wata
ngundranani? Ninapini ngopera Kapara muntali kaukaubana wonti,
ja ngadani tanali, nunkangundru matja ngarana, ngaianangu morlalu
kurana wonti.

4 Ja Godali tanangu jela tinkari ngankana wonti malkali, ja pirnalali,
ja ngurula pilki ja pilkieli, ja Jaola kulikirila puntibanali, nunkani
jertapaterinandru.
5 Ngangau wata angelani Nulia wodatarana kurana wonti ninapini mita,
nau wokarananto, nunkangundru ngaiana jatai.
6 A-ai, kulnujeli piri kulnuni tinkari ngankana wonti jeruja: „Mina
naupini Kana nganai, ngangau jundru ninaia ngundrai, Kanaia Ngatamura
kara, ngangau jundru ninaia ngurutalpana najiai?
7 Miljaru wordu jundru ninaia angelani ngarinalu kurana wonti,
pirnalali ja ngurulali jundru nunkangu pirapira kurana wonti, ja jundru
ninaia Kapara kurana wonti jinkanaia maraia ngankanani;
8 Warupoto jundru nunkangu tidna ngalpani kurana wonti.“ Ngangau
Nulia nunkangu tidna ngalpani warupoto kurana wonti, Nulia panila
worani patana wonti; karari ngaiana wata najiai, warupoto nunkangu
ngalpani matja parai.
9 Windri karari ngaiana najiai ninaia, Nauja wordu angelani ngarinalu
nganana wonti, Jesus, nunkangu Nulia nunkani naria ketjaketjanandru
pirnalali ja ngurulali pirapira kurana wonti, ngangau Nulia Godaia
manjulandru nari wontjana wonti warupotuja.
10 Nunkangu talku nganana wonti, nunkangundru ja nunkanali
warupoto nganai, ngangau Nulia ngatamura marapu wapalkananto pir-
nalaia, tanani murlaia wapalkanietja ketjaketjanali manamiri ngankala.
11 Ngangau warupoto kulnundru nganai, kulikiri ngankanietja ja taua
kulikiri pantjiai; jendrangundruja Nauja wata nintali nganai tanana
ngatata dikala.
12 Ngangau Nauja jatai: „Ngato tala jinkani ngatatani ngakanani
kaukaubala nganai, ja mili wolarani terti ngato jidna jurakokani wimali
jurakokala nganai.“
13 Ja nakaldra: „Ngato nunkangu morlalu ngundrala nganai.“ Ja
nakaldra: „Najiau, ngani ja ngatamura ngakani, tanana Godali ngakangu
jinkina wonti.“
14 Ngangau kupali palku ja kumari jela ngamalkai, Nulia ninaia tanangu
jeribaka manina wonti, ngangau Nulia narieli ninaia palimananto, nulia
naria ngurula ngamalkai, jenia nganai kutji,
15 Ja tanana kurakana wonti, tana naria japandru tepiwirdi mili
dupudupu ngananantо.
16 Wata angela Nulia patai, a-ai, Abrahamani ngatamura Nulia patai.
17 Jendrangundruja Nulia warupotuni ngatatani jeribaka pantjinanto,
ngangau Nulia kalumiltjamiltjarini ja talku Priesta pirna pantjinanto
Godangu, kana wolaraia madlenjandru kalala jinkila.
18 Worderu Nauja ketjaketjana wonti, ja kutjieli ninaia wontjana wonti,
jeruja Nauja ngurunguru nganai tanangu marangokala, tanana nulu
wontjai.

3

1 Jendrangundruja, ngatata kulikiriai, pariwilpaia karkani ngampu mara
worajai, najinajibanau ngaiananaia dikani jauraia Apostel, ja Priesta
pirna, Jesus,
2 Nauja talku nganai nunkangu, Nulia ninaia kurana wonti, worderu
bakana Moses nunkani pungani warupotuni.
3 Ngangau morla pirnala Nulupini manina wonti Mosingu, worderu nulu
morla pirnala ngamalkai pungani, nulu ninaia matja ngankingana.

4 Ngangau punga pilki ja pilki kanali ngankingai, Nulia warupoto
ngankingana wonti Goda nganai.
5 Ja Moses talku nganana wonti nunkani pungani warupotuni, mili
jeribaka malka morlalu nunkangu, mina kaukaubananto,
6 Ja Christus Ngatamura jeribaka pungani nunkanani; nunkanaia punga
ngaiana nganai, ngaiana kalkani morlalu ngundrana ja pirnala mudanajeli
ngurunguru ngamalkanani.
7 Jendrangundruja, worderu Jaola kulikiri jatai: „Karari, jura ngaiala
nunkani ngaranani,
8 Jeruja ngara juranina wata ngurunguru ngankanau, worderu kaldrini
wontjanilaia ditjini pitarani;
9 Jendranguta ngaperali juranali ngana wontjana wonti, ja ngana
najinajibana wonti, ja ngankana ngakani najina wonti kilpawodra pota
mandrumandru marapratjana.
10 Jendrangundruja ngani tanangupini ngujani kaldririna wonti, ja
jatana wonti: Milingeru tanalia ngarali tjautjau ngundrai ja tanalia palto
ngakani wata ngujamana warai,
11 Jeruja ngato bakana tirini ngakanani morlalu kurana wonti: Tanaia
wata wirinanto ngara ngamanaia ngakanaia.“
12 Ngamalkaterianau, ngatata worajai, kulnuni jurangundru morlalu
ngundrani pania ngara madlentji nganaiati, nau puriati Goda tepindru;
13 A-ai, kurukurubijiribamalianimai ditjini warupotuni, jeruntjaia tanali
karari dikai, madlentjaia jedibanali kulnuni jurangundru ngurunguru
ngankaiati.
14 Ngangau ngaiana Christuni ngampumara pantjina wonti, ngaiana
morlalu ngundranaia wonini mudanajelu ngurunguru ngamalkanani.
15 Matja jatanani: „Karari, jura ngaiala nunkani ngaranani, jeruja ngara
juranina wata ngurunguru ngankanau,“ worderu kaldrini,
16 Warletana ngaranietja nganana wonti, tana kaldri ngankaterina
wonti? Wata tana pratjana, tana Egypta mitandru dunkana wonti Mosili?
17 Warletana nganai, tanangu Nauja kaldririna wonti kilpawoldra pota
mandrumandru marapratjana? Wata tanali, tana madlentji ngankana
wonti, tanani palku pitarani parantina wonti?
18 Worangu Nulia morlalu kurana wonti, tana wata nunkani ngara
ngamanaia wirinanto? Windri tanangu, tana delkina wonti?
19 Ja ngaiana najiai, tana ngandandarina wonti wirila morlalu ngun-
drana panindru.

4

1 Jeruja ngaiana japali ngananantо, wata kulno jurangundru ngadani
ngamani wokaraiati, ngangau talpadakani jaura kulno, nunkani ngara
ngamanaia wirila, morla parai.
2 Ngangau bakana ngaianangu ngantjani jaura wokarana wonti, tanangu
jeribaka; windri kaukaubani jaura tanangu baku nganana wonti, ngangau
nauja ngaranietjani wata tuldruwana wonti.
3 Ngaiana, ngaiana matja morlalu ngundrana, ngara ngamanani wirila
nganai, worderu Nauja jatana wonti: „Jeruja ngato tirini ngakanani
kurana wonti, tana wata ngara ngamanaia ngakanaia wirinanto;“ windrila
ngankana mitaia kuranandru matja mudanala.
4 Ngangau Nauja piri kulnuni ditji mara wora ja mandrundru jeruja
jatana wonti: „Ja Goda ditji mara wora ja mandrulani ngara ngamana
wonti nunkani ngankana pratjanandru.“

5 Ja nunkangupini pirini nakaldra: „Ja tana wata ngara ngamanaia
ngakanaia wirinanto.“
6 Jeruja matja parai, palpa nunkangu wirila nganai; ja tanali, tana
ngopera ngantjani jaura ngaranala, wata wirina wonti delkinandru,
7 Jeruja Nulia nakaldra ditji kulno kurai, „karari kulno,“ ja Davidangu
miljaru wirdini jatai, worderu ngopera jatana warai: „Karari, jura ngaiala
nunkani ngaranani, juranina ngara wata ngurunguru ngankaterianau.“
8 Josuali tanana ngara ngamanaia matja wirilkanani, jeruja Nulia wata
ditji ngurundru nunkangu ngadani jatanani.
9 Jeruja Sabbath ngara ngamana Godaia kana wolarani morla parai:
10 Ngangau warle ngara ngamanaia nunkanaia matja wirina, nau
bakana ngara ngamai nunkani ngankanandru, worderu Goda nunkanan-
dru.
11 Jeruja ngaiana nururinanto nunkangupini ngara ngamanani wirila,
wata kulno nunkanipini delkinaia malkani jeri purinanto.
12 Ngangau Godaia jaura tepi ja ngurunguru nganai, ja morla tjerkara
nganai mardakirrani tjerkara mandrunto, ja nauja palkingai mungara ja
jaola diltja ja mokugildi puntibalalu, ja ngara tjuruja ja ngundranaia kalala
kuranietja nganai,
13 Ja wata pantjimani poto kulno kurukuru nganai nunkangu, a-ai,
warupoto nunkangu milkini balu ja tinkari parai, ninaia ngaiana
ngundrai.
14 Ngangau ngaiana Priesta pirna pirna ngamalkai, nauja pariwilpa
worangu palkingana wonti, Jesus, Godaia Ngatamura, jeruja ngaiana
dikani jaura ngurungurujeli ngamalkananto.
15 Ngangau ngaiana wata Priesta pirna ngamalkai, Nauja ngandandariai
kara waltowaltuni ngaiananani ngujangujala ngundrala, a-ai, jenipara,
Nauja ngaianangu jeribaka nguja pratjanani wontjanilani wirina wonti,
windri madlentji pani.
16 Jeruja ngaiana murlali manjulaia ngamani pirini wokarananto,
ngaiana kalumiltjamiltjarina maninanto ja manjula mankamankananto
marangokani ditjini talkuni.

5

1 Priesta pirna worali, kanandru matja manina, ja kurana Godangu
kanaia, nulu kalumiltjamiltjarini poto ja poto ngumu jinkinanto madlent-
jaia.
2 Kulno jeribaka, nau burkali nganai kana koni ja mangapunkuni,
ngangau bakana nunkangu waltowalto parana karitjiai,
3 Ja nunkangundru nau wilpa nganai, worderu kana wolaraia, jeruja
bakana nunkangundru muntali poto ngumu jinkila madlentjandru.
4 Ja wata kulnujeli ninapini pirnala muntali maniai, a-ai, worangu Godali
karkai, Aaron jeribaka.
5 Jeruja bakana Christus wata munta pirna ngankaterina wonti Priesta
pirna nganala, a-ai, Nulia, Nauja nunkangu jatana wonti: „Jidni Ngata-
mura ngakani nganai, karari ngato jidna kantji patana warai.“
6 Worderu Nauja bakana piri kulnuni jatai: „Jidni Priesta ngurali nganai
Melchisedek manginani.“
7 Nulia nunkani palkuja ditjini ngatjini ja karkani maritjini pirnali
ja milkigildieli jinkina wonti nunkangu. Nauja ngurunguru nganai,
ninaia narindru kulkala; ja Nulia ninaia bakana ngarana wonti nunkani
japandru,

8 Nauja kantji Ngatamura nganana wonti, ja Nulia kiririna wonti pankila
nunkani ketjaketjanani,
9 Ja Nulia matja mudana warai, Nauja tanangu pratjanani, tana
nunkangu pankiai, murlaia tepi Jinkinipirna pantjina wonti,
10 Ninaia Godali dikana wonti Priesta pirna Melchisedek manginani.
11 Nunkangundru ngaiana marapu ngamalkai jatala, windri jenia mati
nganai mildiri ngankala, ngangau jura njani pantjina warai ngaranani.
12 Miljaru wirdindru jura morlalu ngujangujara jinkinietja ngananantо,
ja karari jura ngujangujara maninanto Godaia tinkari ngankani ngoperan-
dru, ja jurangu ngumu nganai windri milki manina ja wata tajina
ngurunguru.
13 Ngangau worangu milki jinkinanto, nau patipati nganai talkulaia
ngujangujarani; nau kupa waka nganai.
14 Kana pirnani tajini ngurunguru parai, tanangu, tana tjuru talku
ngamalkai ngumu ja madlentji puntibala, ngangau tana tjuru matja
ngankingana warai.

6

1 Jendrangundruja ngaiana worarananto wonini jaura Christungundru,
ja jaura pirnani wapananto; ja wata nakaldra woninanto ngankani nari
karitjinandru, ja morlalu ngundranandru Godani,
2 Multibanaia ngujangujarandru, mara kuranandru, nari jiritjinandru,
ja kalala ngadanindru.
3 Jenia ngaiana ngankala nganai, Godali jenia manuni kuranani.
4 Ngangau jenia ngandandariai, tanapini, tanali pota kulno tjenmarari-
nala, ja pariwilpaia poto wontjanala, ja Jaola kulikiri maninala,
5 Ja Godaia jaura ngumu, ja mita marraia ngurula wontjanala,
6 Ja ngadani purinala, tanana nakaldra marraribala madlentjandru
karitjinaia, ngangau tanali nakaldra Godaia Ngatamura kunarkuni katibai,
ja ninaia ngirkibani ngankai.
7 Ngangau mitali, nulia talara matja tapanani, nau pota marapu
nunkangu godana warai, ja kanta dunkalkanani tanangu, tanali ninaia
ngankingai, nulupini Godaia poto maniai;
8 Nulu dilka ja malto dunkalkanani, jeruja nau madlentji nganai ja
dikidikibanani karakara, ja mudani nunkani jerkini nganai.
9 Ngaiani morlalu ngundrai, ngatata ngantjalu, jura morla ngumu nganai
ja tepi ngamalkai, ngaiani bakana jeruja jatanani.
10 Ngangau Goda wata talku pani nganai, Nulia wata kuritarai jurani
ngankana ja ngantjana, ninaia jura nunkani talani wondranala, ngangau
jura kana kulikirini mili ngamanala, ja mili ngamai.
11 Ngaiani ngantjai, jura pratjanali ninapini jigleri wondrananto, kalkani
morlalu ngamalkananto mudanajelu,
12 Jura wata njani pantjinanto, a-ai, tanangu karipaterinanto, tanali
morlalu ngundranali ja manjujeli talpadakani maratunka maniai.
13 Ngangau Godali Abrahamangu talpadakani jaura matja jinkina, Nulia
muntali morlalu kuraterina wonti, ngangau Nauja ngandandarina wonti
Kapara morla pirnani morlalu kurala,
14 Ja jatana wonti: „Ngato jidna ngurungutala nganai ja maruribala
nganai.“
15 Ja ngangau nulu manujeli kalkana wonti, nulu talpadakani manina
wonti.

16 Kanali morlalu kurai kulno morla pirnani, ja tjakakani pratjana
mudai, ja ngurunguru parai morlalu kuranali.
17 Jeruja Godali, ngangau Nulia talpadakani maratunka maninietjani
ngantjana wonti nunkani ngopera kurani morlalu jinkinanto, jaura
morlalu kurana wonti,
18 Ngaiana pota ngurunguru mandrujeli (ngangau Goda ngandandariai
jedi jaura kurala) ngankalkani pirna ngamalkai, ngangau ngaiana ninapini
kalkani ngamalkai, nauja parai nunkangu mindrila;
19 Ngaiana mungaraia manakirra ngurunguru ja morlalu ngamalka-
nanto, nauja wiriai kati pirnani mandrani,
20 Jera Jesus, ngopera mindrinietja, ngaianangu wirina wonti; ngangau
Nauja Priesta pirna pantjina wonti Melchisedek manginani ngurali.

7

1 Naupini Melchisedek, Salemini mitaia kapara, Godaia pirnaia Priesta,
nau Abrahamangu mandurina wonti, nau mitaia kaparaia tirimalinandru
tikanani, ja nina ngurungutana wonti;
2 Nunkangu bakana Abrahamali marapratjanandru buru kulno jinkina
wonti pratjanandru, nina tanali ngopera dikana wonti „Talkulaia Kapara,“
ja ngadani bakana kapara Salemingundru, jenia nganai: „Murlaia
Kapara;“
3 Ngaperi pani, ngandri pani, mardu pani, nunkani ditji wata woninala,
ja nunkani tepi wata mudala nganai, a-ai, nau Godaia Ngatamurani
jeribaka pantjina wonti, nau Priesta nganai ngurali.
4 Najianau, mina kana pirna naupini nganai, nunkangu bakana Abra-
hamali Patriarchali marapratjanandru buru kulno jinkina wonti manini
poto ngumundru.
5 Bakana Levita ngatamura ngadala, tanali Priesta ngamalkijiribani
maninala, jirijiribani jaura ngamalkai, marapratjanandru buru kulno
jirijiribani jaurandru kana wolarandru manila, tana bakana Abrahamani
kapandru dankana wonti,
6 Nulupini, nau wata tanani mardundru nganana wonti, Abrahaman-
gundru marapratjanandru buru kulno manina wonti; ja nulu nina
ngurungutana wonti, nulu talpadakani jaura ngamalkana wonti.
7 Tjakakani jaura panini pirnantali wakanila ngurungutai.
8 Ninkida naria kanali marapratjanandru buru kulno maniai, jerra
kulnujeli, nunkangundru jaura morlalu parai, Nauja tepi nganai.
9 Ja ngani jeruja jatananto, Abrahamangundru bakana Levili, nulu
marapratjanandru buru kulno maniai, marapratjanandru buru kulno
jinkina wonti;
10 Ngangau nau jendranguta ngaperani nunkanani kapani nganana
wonti, nunkangu Melchisedek mandurinani.
11 Levita Priesta ngamalkijiribani manamirila jinkinani, (ngangau jen-
drangundruja kana wolarali jirijiribani jaura manina wonti) minandru
ngadani Priesta pilki, Melchisedekani manginani terkakananto, ja wata
Aaronani manginani?
12 Ngangau Priesta ngamalkijiribani pilki pantjinani, bakana jirijiribani
jaura pilki pantjinanto.
13 Naupini, nunkangundru jenia matja jatana, mardu pilki nganai,
nunkangundru wata kulno Altaraia mili ngananala.

14 Ngangau tinkari nganai, Judandru Kapara ngaianani kuririna tarana
wonti, nunkangupini marduni Mosili wata Priesta ngamalkijiribanandru
kaukaubana wonti.
15 Ja morla kantji nganai, Melchisedek manginani Priesta pilki
terkakanani,
16 Nauja wata palkuja jirijiribani jauraia jirijiribanandru jenia pantjina
wonti, a-ai, tepi nguralia ngurulandru.
17 Ngangau Nulia morlalu kurai: „Jidni Priesta nganai ngurali
Melchisedek manginani.“
18 Jeruja jirijiribani jaura ngopera mudai nunkani waltuwaltundru ja
bakundru,
19 Jirijiribani jaura panila talku ngankana wonti; windri kalkani morla
pirna wirilkana wonti, nunkanali ngaiana Godani karakarariai.
20 Ja jenia wata pantjina wonti morlalu kurani panini, — ngangau tana
Priesta pantjina wonti morlalu kurani panini,
21 Naupini morlalu kuranali nunkangundru, Nauja nunkangu jatana
wonti: „Kaparali morlalu kurana wonti, ja Nauja wata burkaljerila nganai:
«Jidni Priesta nganai ngurali Melchisedekani manginani.»“ —
22 Jeruja Jesus bakana Testamenta morla ngumuja Kapara pantjina
wonti.
23 Ja jerra marapu Priesta pantjina wonti, ngangau narieli tanana
ngandrawalkana wonti milingeru ngamananto;
24 Nulupini, Nauja ngurali ngamai, Priesta ngamalkijiribani ngurali
ngamalkai.
25 Jendrangundruja Nauja ngurunguru nganai tanana kulkala, tana
nunkanali Godani karakarariai, ngangau Nauja ngurali tepi, ja tanangu
jurajuralkai.
26 Ja jenipara Priesta pirna ngaiana ngamalkananto, Nauja kulikiri
nganai, madlentji pani, murumuru pani, madlentji ngankanietjani pilki,
ja morla miri pariwilpani.
27 Nulupini wata ditji pratjanani Priesta pirna jeribaka, ngopera nunkani
madlentjandru poto ngumu jinkinanto, ja ngadani kana wolaraia madlen-
tjandru, ngangau jenia Nulia pota kulno ngankana wonti, Nauja munta
poto ngumu jinkiterinani.
28 Jirijiribani jaurali kana Priesta pirna kurai, tana waltowalto nganai;
morlalu kuranaia jaurali jirijiribani jaurandru Ngatamura Kulno kurai,
Nauja ngurali talku nganai.

8

1 Naupini jaura kapara nganai, nunkangundru ngaiana jatai: Jenipara
Priesta pirna ngaiana ngamalkai, Nauja pirnalaia pirini ngunarani pari-
wilpani ngamana ngarina wonti,
2 Nauja Ngamalkijiribanipirna nganai poto kulikiria ja punga morlaluja,
ninaia Godali ngankingana wonti, ja wata kanali.
3 Tanali Priesta pirna kurai, nulu jinkini poto ja poto ngumu jinkinanto;
jendrangundruja bakana Nulupini minakulno ngamalkananto jinkila.
4 Nauja mitani ngamanani, Nauja wata Priesta ngananani, ngangau poto
jinkinietja jirijiribani jaurali kurai,
5 Tana pariwilpaia mudlamalka ja pungala jeri ngamalkijiribani
ngankai, worderu Mosili jirijiribani jaura manina wonti, jendranguta nulu
punga ngankinganto: „Najiau, Nauja jatai: Warupoto nunkangupini

malkani jeribaka ngankamai, worderu ngato jinkangu mardawonpani wondrana warai.“
6 Jeruja Nulia ngamalkijiribani morla pirna manina wonti, ngangau Nauja Testamenta morla ngumuja Tertietja nganai, Nauja talpadakani jaura morla ngumu ngamalkai.
7 Ngangau naupini Testamenta ngopera madlentji pani ngananani, jeruja Nulia wata kulno nguruni piri wontinani.
8 Ja Nulia tanana kalakalana wonti ja jatana wonti: „Mai, ditji wokarala nganai, Kapara jatai, ngato Israelani pungani ja Judani pungani Testamenta marra talku terkibana tarala nganai,
9 Wata jenipara Testamentani jeribaka, ninaia ngato tanani ngaperani kurana wonti, nunkangupini ditjini, ngato tanana marali patana wonti, tanana Egypta mitandru dunkalkala; ngangau tana wata ngakani Testamentani ngamana wonti, jeruja ngato tanana worani patana wonti, Kapara jatai.
10 Ngangau naupini nauja Testamenta nganai, ninaia ngato Israel pungani tanangupini ditjini ngadani kurala nganai, Kapara jatai: Ngato jirijiribani jaura ngakani tanani tjuruni jinkila nganai, ja tanangu ngarani dakala nganai, ja ngani tanani Goda nganala nganai, ja tana ngakani kana wolara.
11 Ja tanali wata ngujangujara jinkinanto kulnujeli nunkani kamanelini, ja kulnujeli nunkani ngatatani, jeruja jatana: Kapara ngujamanau; ngangau kana pratjanali ngana ngujamala nganai kupandru pirnajelu.
12 Ngangau ngani manju nganala nganai tanani talkula panini, ja tanani madlentji ngato wata morla ngundrala nganai,“
13 Nauja jatai: „Kulno marra,“ jeruja Nulia ninaia ngopera womala matja ngundrana; ja mina womala ja pinaru nganai, jenia mudani karakara nganai.

9

1 Bakana Testamenta ngoperala Godaia ngamalkijiribani talkula ngamalkana wonti, ja nunkanipini mitaia kulikirila.
2 Ngangau punga kulno terkana wonti, ngoperala, nunkangu mandrani praitji poto ja kurli ja wondrani buka parana wonti, nina tanali dikai: Kulikiri.
3 Kati mandru pirnani ngadani punga kulno, nina tanali dikai: Kulikiri pirna;
4 Nunkangupini parana wonti turutupu Altara marda maraljendru, ja Testamentaia pirra kulikiri, paruparu marda maraljeli walpani, nunkangupini parana wonti koko kulno Mananto marda maraljendru, ja Aaronani pita, nau kuljakuljarina wonti, ja Testamentaia marda pirra wulu;
5 Nunkangu miri pirnalaia Cherubim, pudlali manjulaia ngamani piri walpadakana wonti. Tanangupini potundru ngaiana karari wata kulnulu kulnulu kaukaubananto.
6 Jenipara pratjana matja jeruja kurana; punga ngoperalani Priesta worali milingeru wiriai, tanali tanani ngamalkijiribani ngankanani.
7 Punga mandruni windri Priesta pirna pota kulno kilpawoldrawirdi wiriai, ja wata kumari panieli, nina nulu jinkiai nunkanaia ja kana wolaraia madlentjandru.
8 Jendralia Jaola kulikirieli wondrai, palto kulikiri pirnaia wata tinkari pantjina warai, jeruntjaia punga ngopera terkai,

9 Naupini malka nganai karari miljarani, nunkangu tanali jinkini poto
ja poto ngumu jinkiai, tana ngandandariai nina, nulu ngamalkijiribai,
manamiri ngankala burkani,
10 A-ai, tana bukanto ja tapananto ja kulirkani pilki ja pilkinto windri
palkuja mangini talku nganai, tana parai miljaru talkujelu.

(Dakani jaura Judica ditjini.)

11 Christus wokarana wonti tanangupini potuja Priesta nganala, tana
wokarananto, morla pirna ja morla ngumuja pungalali, nina wata marali
ngankanala, jenia wondrai, wata nunkangupini pantjimani potundru,
12 Bakana wata naninani ngaperaia ja nganti kuparaia kumarali, a-ai,
nunkanali kumarali Nauja pota kulno warupotuja piri kulikirini wirina
wonti, ja kulkani ngurali mankamankana wonti.
13 Ngangau nganti kaluntali ja naninani ngaperaia kumarali, ja
nganti ngandria turuputali, tanana murumuru matja multibana, kulikiri
ngankanani palkuja kulirkanaia,
14 Worderu morla Christuni kumarali, Nauja munta Jaolali nguralieli
madlentji pani Godani jinkiterina wonti, burka ngaianani kulirkala nganai
naria ngankanandru Goda tepini mili ngamala?
15 Ja jendrangundruja Nauja bakana Testamenta marra kulnuja Tertietja
nganai, ngangau narindru, nau pantjina wonti kulkanaia madlentjandru,
tanana Testamenta ngoperalani ngalpani, tanana Nulia karkana wonti
nguralia maratunka manila, ninaia Nulia talpadakana wonti.

16 Ngangau woderi Testamenta parai, nauja Testamenta kuranietja
ngopera nari ngananantо.
17 Ngangau Testamenta windri ngurunguru nganai narindru, ja wata
ngurula ngamalkai, wintaranaia Testamenta kuranietja tepi ngamanani.
18 Jendrangundruja bakana Testamenta ngopera wata kumari panieli
kulikiri pantjina wonti.
19 Mosili jirijiribani jaura pratjana jirijiribani jaurandru kana wolarani
matja kaukaubana, nulu nganti kuparaia ja naninani ngaperaia kumari
ngapantali ja njurdu maraljentali ja Isop manina wonti, ja dakani jaura ja
kana wolara turibana wonti,
20 Ja jatana wonti: „Naupini Testamentaia kumari nganai, ninaia Godali
jurangu kurana warai.“
21 Ja nulu bakana punga ja ngamalkijiribani poto pratjana kumarali
turibana wonti.
22 Ja ngampu warupoto kumarali kulikiri pantjiai jirijiribani jaurandru;
ja kumari nangani panini, wata kalingani pantjiai.
23 Jeruja morlalu pariwilpaia mudlamalka jendralipara kulikiri pan-
tjinanto; ja pariwilpaia poto munta poto ngumu morla pirnali kulikiri
pantjinanto nunkangupini.
24 Ngangau punga kulikiri pirnani, marali matja ngankana, Christus
wata wirina wonti, morlaluja mudla malkani, a ai, pariwilpa muntani,
Godaia mudlani wondraterila ngaianangu.
25 Bakana wata jeruja, pota marapu jinkiterila poto ngumuja worderu
Priesta pirna kilpawoldra pratjanani kumari pilkinto wiriai;
26 Ngangau jeruja Nauja pota marapu mitaia woninandru ketjaket-
jananto. Ja karari Nauja windri pota kulno miljaru ngadalani wondra-
terina wonti nunkani poto ngumujeli madlentji kalinganaia.
27 Ja worderu kanani morlalu parai pota kulno palila, ja ngadani kalala;

28 Jeruja bakana Christus, Nauja pota kulno matja jinkiterina madlentji
marapundru kalala manila, pota mandrulani madlentji panini wondrater-
ila nganai tanangu, tanali nunkangu kalkai murlaia.

10

1 Ngangau jirijiribani jaurali tanani potuja pungala ngamalkai, tana
wokarananto, ja wata malka mudla morlalu munta nganai, jeruja nauja
ngandandariai tanalipini poto ngumujeli, tanana kanali kilpawoldra kulno
kulpawoldra kulno kulno jinkiai, tana wokarani ngandandariai ngurali
mudala;
2 Jenia kantji kara, tanali wata mudananto poto ngumu jinkila, ngangau
tanali, tana poto ngumu ngankijiribai, pota kulno matja kulirkana, burka
madlentji pani ngamalkanani?
3 A-ai, tanali madlentji ngundrai kilpawoldra kulnuni kilpawoldra
kulnuni.
4 Ngangau nganti kaluntaia ja naninani ngaperaia kumari ngandan-
dariai madlentji kalingala.
5 Jendrangundruja Nauja jatai, Nauja mitani wokaranani: „Poto ngumu
ja jinkini poto jundru wata ngantjana warai, palku kulno jundru ngakangu
ngankingana warai.
6 Jerkini poto ngumuni ja madlentjandru poto ngumuni jundru wata
murlali nganana warai.
7 Jendranguta ngani jatana wonti: Mai, ngani wokarai, dakani jaurani
parai ngakangundru, jinkani jertapaterina, Godajai, ngankala.“
8 Ngopera Nauja jatana warai: „Poto ngumu ja jinkini poto ngumu ja
madlentjandru poto ngumu jidni wata jertapaterina warai, ja tanangu
wata murlali nganana warai“ (worderu tanali tanana jirijiribani jaurandru matja jinkiai),
9 Ja karari Nauja jatai: „Mai, ngani wokarai, jertapaterina jinkani,
Godajai, ngankala.“ Jeruja Nulia ngoperala worarai, ja mandrula terkibana
tarai;
10 Nunkanipini jertapaterinani ngaiana kulikiri pantjina wonti Jesuni
Christuni palku jinkiterinali pota kulno pota warupotuja.
11 Ja Priesta pratjana ditji kulno ditji kulno ngamalkijiribala terkai pota
marapu jenilu poto ngumu jinkila, tana ngurali ngandandariai madlentji
teribala.
12 Nulupini windri poto ngumu kulno madlentjandru jinkina wonti, ja
ngadani ngurali Godaia ngunarani ngamana ngarina wonti;
13 Ja milingeru kalkai, nunkani talpala nunkangu tidnani tidnaparani
piri jeribaka parai.
14 Ngangau poto ngumu kulnujeli Nulia ngurali talku pirna ngankana
wonti, tana kulikiri pantjila nganai.
15 Jeruja Jaola kulikirieli ngaianangu bakana jenia morlalu kurai; Nauja
matja ngopera jatana warai:
16 „Naupini Testamenta nganai, ninaia ngato tanangu kurala nganai,
tanangupini ditjini ngadani, Kapara jatai: Ngato jirijiribani jaura ngakani
tanangu ngarani jinkila nganai, ja bakana tanani tjuruni dakala nganai,
17 Ja tanani madlentji ja tjikatjika ngato wata morla ngundrala nganai.“
18 Woderi tanani kalingani nganai, naka bakana wata morla poto ngumu
madlentjandru.
19 Ngangau ngaiana, ngatata worajai, mankini ngamalkai kulikiri
pirnani wirila Jesuni kumarali,

20 Ninaia Nulia ngaianangu ngankingana wonti, palto marra ja jepi, kati
pirnani palkingala, jenia nganai, palkujeli nunkanali,
21 Ja Priesta pirna Godaia pungani;
22 Jeruja ngaiana karakararinanto ngara morlalujeli, ja morlalu ngun-
dranaia morlalu ngundranali, ngaraia turibanali burka madlentji panini,
ja palkuni matja kulirkana ngapa kulikirieli,
23 Ja ngaiana kalkanaia dikani jaura wonki ngamalkananto wata duljuni,
ngangau Nauja talku nganai, Nulia talpadakani jaura jinkina wonti.
24 Ja ngaiana bakana najinajibijiribamalinanto ja nurungiribamalinanto
ngantjanaia ja ngankana ngumuja,
25 Ja ngaiana wata jurborini ngaianani worarananto, palpali jerib-
aka, a-ai, kurukurubijiribamalinanto, ja jenia morla, ngangau jura ditji
karakararinani najiai.
26 Ngangau ngaiana jertapaterinali madlentji ngankanani, ngaiana
morlaluja ngujamana matja manina, jeruja wata morla poto ngumu
madlentjaia parai,
27 A-ai, kalala pirna ja turuja turu ngajingajingana japa pirnali kalkana,
nulu tatanietja julkala nganai.
28 Kulnujeli Mosini jirijiribani jaura wokaribanani, nau kalumiltjamiltja-
rina panini palinanto, tinkari ngankanietja mandruni kara parkulani kara.
29 Mina kalala morla pirna, jura ngundrai, nulu manila nganai,
nulu Godaia Ngatamura tidnali nankai, ja Testamentaia kumari bakujeli
ngundrai, nunkanali nau kulikiri pantjina wonti, ja nulu manjulaia Jaola
ngirkibanani?
30 Ngangau ngaiana ninaia ngujamai, Nauja jatai: „Kalala ngakani poto
nganai, ngato kalala jinkila nganai, Kapara jatai.“ Ja nakaldra: „Kaparali
nunkani kana wolarani kalala jinkila nganai.“
31 Jenia japa pirna nganai tepia Goda marani purila.
32 Ditji ngoperalani ngundranau, tanangu jura, jura matja tjenmamarina,
ketjaketjanaia tirimalinani tataurarina wonti,
33 Buru kulnuni, jura ngirkibanali ja jeninali wondrani malka pantjina
wonti; buru kulnuni, jura tanani ngampumara pantjina wonti, tana
bakana jeruja ketjaketjana wonti.
34 Jura dupudupulani jela ketjaketjana wonti, ja jurani potuja watawatali
manini jura mankinali patana wonti, ngangau jura ngujamai, jura poto
morla ngumu ja wonki ngamalkai pariwilpani.
35 Jurani morlalu ngundrani wata woraranau, ngangau nulu kalala pirna
ngamalkai.
36 Jura wonki ngamananto, ngangau jura Godaia jertapaterinaia
ngankanali talpadakani padakananto.
37 Windri wordu, wordu waka morla, ngadani wokarai, Nauja
wokarananto, ja wata banbala nganai.
38 Kana talku morlalu ngundranandru tepi ngamala nganai; nau
ngadatikanani, mungara ngakani wata murlali nganala nganai nunkangu.
39 Ngaiana wata tana jeri, tana ngadatikai tintaterinaia, a-ai, tanangu
jeri, tanali morlalu ngundrai mungara kulkanaia.

11

1 Morlalu ngundrana jenipara potuja morlalu ngujamani, tanangu
ngaiana kalkai, ja jenia milkila, mina ngaiana wata najiai.
2 Nunkanali pinaru worali (Godaia) tinkari ngankani manina wonti.

3 Morlalu ngundranali ngaiana ngujamai, mita maru Godaia jaurali
pantjina wonti, ja warupoto, mina ngaiana najiai, panilandru pantjina
wonti.
4 Morlalu ngundranali Abelali Godani poto ngumu morla pirna jinkina
wonti Kainangu, nunkanali Nulia nunkangu tinkari ngankana wonti, nau
kana talku nganai, ngangau Godali nunkani potuni tinkari ngankana
wonti, ja nunkanali Nauja karari jatai, nunkani narini ngadani.
5 Morlalu ngundranali Enoch tjiringana tarana wonti, nulu nari wata
najinanto, ja tanali nina wata mankamankana wonti, ngangau Godali nina
tjirimalkana wonti; ngangau nunkani tjiringanani ngopera Nulia tinkari
nganana wonti, nulu murla mankamankana wonti Godangu;
6 Jenia ngandandariai, morlalu ngundrana panini nunkangu murlali
nganala; ngangau naupini, nau Godani karakararіai, morlalu ngun-
drananto, Nauja kantji nganai, ja tanangu, tanali ninaia wontiai, kalala
jinkinietja nganala nganai.
7 Morlalu ngundranali Noaheli jirijiribani jaura manina wonti, nunkan-
gundru, mina nulu wata najina wonti, ja japa ngumujeli bota pirna wotina
wonti pungani nunkanani kulkala; nunkanali nulu mitani kalala jinkina
wonti, ja morlalu ngundrani talkulaia maratunka maninietja pantjina
wonti.
8 Morlalu ngundranali Abraham pankina wonti, Godali nina matja
karkanani, nau dunkananto piri kulnuja, nina nulu maratunkaia mani-
nanto; ja nau dunkana wonti ko wodajerinaia.
9 Morlalu ngundranali nau tidnapalara ngamana wonti talpadakani
mitani, ngandrani jeribaka, ja kati pungani ngamana wonti Isaakangunto
ja Jakobangunto, ninaldramata talpadakani maratunka maninietjanto;
10 Ngangau nulu nunkangupini ngurani kalkana wonti, nulu mardaka-
para ngamalkai, nunkani wotinietja ja ngankinganietja Goda nganai.
11 Morlalu ngundranali bakana Sarandru ngurula manina wonti man-
drantju pantjila kalinani widlapirna, ngangau nandru ninaia talku ngun-
drana wonti, Nulia jenia talpadakana wonti.
12 Jendrangundruja bakana palku kulnundru, nau matja pitarina, wolara
dankana wonti, ditji wakawakani pariwilpalani jeribaka, ja diritji panto
dirkalani jeribaka, nina ngandandarina wintamala,
13 Morlalu ngundranani tana pratjana palina wonti, ja tanali wata
talpadakani manina wonti, a-ai, windri woritandru tanali nina najina
wonti, ja tanangu kalkana wonti, ja dikaterina wonti, tana tula ja
ngandrani nganai mitani.
14 Tanali jenia jatanani, wondrai, tanali ngaperaia mita wontiai.
15 Ja tanali nina ngundranani, nunkangundru tana dunkanala, tanangu
miljaru parana wonti tikana kurananto.
16 Karari tanali mita morla ngumu wontiai, jenia nganai: Pariwilpaia.
Jeruja bakana Goda wata nintali nganai tanangu, tanali nina Goda tanani
dikananto, ngangau Nulia tanangu ngura ngankingana wonti.
17 Morlalu ngundranali Abrahamali Isaak poto ngumuja jinkina wonti,
Nulia ninaia wontjanani; ja nulu ngatamura kunakulno nunkani jinkina
wonti, nulu talpadakani jaura maninala.
18 Nunkangu Nauja jatana wonti: „Isaakani tanali ngatamura jinkani
dikala nganai.“
19 Ngangau nulu ngundrana wonti, Goda bakana ngurunguru nganai,
narindru jiritjibana tarala, wodajerindru nulu nina jeribaka malka
jeribaka nakaldra manina wonti.

20 Morlalu ngundranali Isaakali Jakob ja Esau ngurungutana wonti
nunkangundru, mina wokarananto.
21 Morlalu ngundranali Jakobali narini kupiri Josephani ngatamura
wulana ngurungutana wonti, ja buruna ngarina wonti nunkanani pita
mangatandrani.
22 Morlalu ngundranali Josephali nari kupirali Israel ngatamura
wolarani dunkanandru kaukaubana wonti, ja jirijiribani jaura jinkina
wonti nunkani mokundru.
23 Morlalu ngundranali Mosini ngaperali ja ngandrieli, nina, nau matja
dankana, pira parkulu kurukurumalkana wonti, ngangau pudla najina
wonti, nau kupa ngumu nganai, ja wata japali nganana wonti mitaia
kaparaia jirijiribani jaurandru.
24 Morlalu ngundranali Mosili, nau matja pirnarina, wata ngantjana
wonti, tanali nina Pharaonani mankaraia ngatani dikananto;
25 A-ai, nulu Godaia kana wolarani jela ketjaketjala ngundrana wonti, ja
wata ngantjana wonti madlentjaia milkirina morla ngamalkala;
26 Ngangau nulu Christuni ninta morla pirna ngundrana wonti Egyptaia
poto pirna pratjanani, ngangau kalalaia nulu ngurutalpana najina wonti.
27 Morlalu ngundranali nau Egypta mitandru puntina wonti, ja wata
japali nganana wonti mitaia kaparaia tirindru, ja nau wonki nganana
wonti nunkangu, ninaia nulu wata najina wonti kantji najina jeribaka.
28 Morlalu ngundranali nulu Passa ja kumari nangani ngankingana
wonti, panturu warupotuja nari nandranietjali tanana wata patananto.
29 Morlalu ngundranali tana panto maraljeni palkingana tarana wonti
mita mujani jeribaka, ja Egyptalali, tanali jenia wontjanani, tanali
burujulkana wonti.
30 Morlalu ngundranali Jericho wotini wondiri tampurina wonti, tanali
ditji mara wora ja mandrujeli matja karitjina wontikanani.
31 Morlalu ngundranali palakantji widla Rahab wata palina wonti
delkinietjani jela, ngangau nandru najinajibanietja murlali patana wonti.
32 Ja mina ngani morla jatananto? Ditji ngakangu wordu pantjiati,
ngato kaukaubanani Gideoningundru, Barakangundru, Simsongundru,
Jephthangundru, Davidangundru ja Samuelingundru ja Propheta woran-
gundru;
33 Tanali morlalu ngundranali mitaia kaparaia worana milila kalalu
ngankana wonti, talkula ngankingana wonti, talpadakani manina wonti,
pandipandi mana ngandrawalkana wonti,
34 Turuja ngurula palimana wonti, mardakirraia tjerkarandru japarina
wonti, waltowaltundru ngurunguru pantjina wonti, tirimalinani ngurun-
guru pantjina wonti, talpala wolara dangana wonti.
35 Widlali tanani narila nari jiritjinandru nakaldra manina wonti.
Palpali tanali narielu jupana wonti, ja tanali kulkani worarana wonti,
ngangau tanali nari jiritjinandru morla ngumu manina wonti.
36 Palpa tanali ngirkibana wonti ja wirrieli nandrana wonti, bakana
dupudupu ngankana wonti ja kanjangari pungani widmana wonti;
37 Palpa tanali mardali dakana wonti, wontjana wonti, diaturujeli
wokaribana wonti, pirna jupana wonti, mardakirrali nandrana wonti,
tana tjipi talani ja naninani talani wirarina wonti, palpa poto pani
ngamana wonti, palpa tanali jenina wonti, ja palpani madlentji ngankana
wonti,
38 (Mitali tanangu wata talku nganana wonti,) tana pitarani ja marda-
wonpani ja minkani ja taldani tintaterini jeri wirarina wonti.

39 Ja tanalipini pratjanali, tana morlalu ngundranali jaura morlalu
ngumu manina wonti, ja talpadakani wata patana wonti,
40 Ngangau Godali ngaianangu poto morla ngumu ngopera kurana
wonti, tana wata ngaianangu panini kulikiri pantjinanto.

12

1 Jendrangundruja bakana ngaiana, ngangau ngaiana jenipara talara
palku tinkari ngankanietjandru ngamalkai, ngaiana ngandrawalkani
pratjana, ja madlentji, nau wonki parai, worarananto, ja ngaiana nuru-
mindrinanto tirimalinaia, nauja ngaianangu parai,
2 Ja ngaiana najina tarananto Jesungu, morlalu ngundranaia Wapalkani
pirna ja Mudani pirna, Nauja kunarkuni ketjaketjana wonti mankinandru,
nauja nunkangu ngopera parana wonti, ja ninta wata ngundrana wonti,
ja Nauja ngamana ngarina wonti Godaia ngamani pirini ngunarani.
3 Ninaia najinajibana najianau, Nulia jenipara tatakani pirna madlentji
ngankanietjandru ketjaketjana wonti, ngangau jura wata waltowalto
pantjinanto ja jindinanto jurani mungarani.
4 Jura wata kumarajelu tataura terkana wonti madlentjaia tirimalinani,
5 Ja jura ninaia ngankalkani jaura kuritarana warai, nauja jurangu
ngatamurani jeribaka jatai: Ngakani ngatamurajai, Kaparaia nandrani
wata waka ngundramai, ja wata walturiau, Nulia jidna kurukurubanani;
6 Ngangau worana Kaparali ngantjai, nina Nulia nandrai, ja ngatamura
pratjana Nulia wirrieli nandrai, nina Nulia patai.
7 Jura nandrani maninani, Godali jurangu ngatamurani jeri wondrateri-
nani; ngangau woderi ngatamura nganai, nina ngaperali wata nandrai?
8 Jura nandrani pani ngamanani, nina pratjanali maninala, jeruja jura
palakantjia kupa ja wata ngatamura nganai.
9 Morla, ngaiana palkuja ngaperi nandranietja ngamalkana wonti, ja
tanangundru japali nganana wonti, ngaiana wata morla wodatarana
ngamananto ngaiananaia jaolaia Ngaperani, ja tepirinanto?
10 Tanali ditji ngalje nandrana wonti, worderu tanali ngundrana wonti,
Nauja ngaiananaia ngumuja, ngaiana nunkani kulikirila maninanto.
11 Ngaiana ngundrai, nandrani pratjana karari ngaianangu wata mank-
inaia nganai, a-ai, ngaurongauroja; ngadani nulia talkuja murlaia tandra
mandrai tanangu, tana wata dundunu nganai.
12 Jendrangundruja, mara waltowalto ja ngarrani pantja terkibana tarau,
13 Ja palto talku ngankanau jurani tidnani, ngangau tjunduru wata
purinanto, a-ai, tepi pantjinanto.
14 Pratjanani jela murlani karipaterianau ja kulikirilani, nunkangupini
panini wata kulnujeli Kapara najila nganai;
15 Ngamalkaterianau, wata kulno Godaia manjulandru ngadaia nga-
mantinanto, ngangau kapara kaldri punkaiati, ja patijiritjibani ngankinga-
iati, ja marapu murumuru ngankaiati.
16 Wata kulno palakantji kara murumuru kara ngamananto Esau
jeribaka, nulu tajini kulnundru panturu dankani nunkani jinkina wonti;
17 Ngangau jura milkila, nulu ngadani ngantjana wonti ngurungutani
maratunka manila, Nulia nina worarana wonti, ngangau nulu piri pani
mankamankana wonti karitjinaia, nulu nina milkigildieli wontinani.
18 Ngangau jura wata karakararina warai mardawonpa kulnuni, nina
tanali karakarai, ja jerkini turuni, ja talara palkuja maruni, ja ngalpuru
pirnani, ja wondruni,

19 Ja wima kokuja ngaialani, ja jaura kanpuni, ngaranietjali nina
ngaranani, tanali dikidikibana wonti, wata jaura kulno morla tanangu
pantjinanto.
20 Ngangau tanali dikidikibani jaura bulu patana wonti. Bakana windri
nganti mardawonpani karakaranani, nina tanali mardali dakananto,
21 Ja naupini mudla jeruja japa pirna jinkina wonti, Moses jatana wonti:
„Ngani japali pirna nganai ja pirna ngarrai.“
22 A-ai, jura wokarana wonti Zion mordawonpani, ja tepia Goda ngurani,
pariwilpaia Jerusalemingu, ja angela wolara wolarani,
23 Ditji pirnaia jurborinani, ja panturaia mili wolarani, tanani tala
pariwilpani dakana parai, ja kalala jinkinietjani, warupotuja Godani, ja
kana talku kulikiria jaolani,
24 Ja Testamenta marraia tertietjani, ja turibanaia kumarani, nauja
morla ngumu jatai Abelani.
25 Ngamalkaterianau, jura ninaia wata kaldri ngankananto, Nulia
jurangu kaukaubai, ngangau wata tanapini japa mindrinani, tanali ninaia,
Nulia tinkari ngankani jaura kaukaubana wonti mitani, daudauana wonti;
worderu morla pani ngaiana, ngaiana nunkangundru puntinani, Nulia
pariwilpandru ngaianangu kaukaubai;
26 Nunkanipini ngaialali jendranguta mita wiltjiwiltjibana wonti; ja
karari Nulia talpadakana wonti ja jatana wonti: „Pota kulno morla ngato
wata windri mita, a-ai, bakana pariwilpa wiltjiwiltjibala nganai.“
27 Jenia: „Pota kulno morla“ wondrai, Nulia wiltjiwiltjibani karitjimal-
kala nganai, ngangau jenia pantjimani nganai, ja jenia parananto mina
wata wiltjiwiltjila nganai.
28 Ngangau ngaiana mililа wiltjiwiltjini pani maniai, ngaiana manjula
ngamalkananto, ja jeruja wodatarana ngamananto Godani, ngantjalu jeri,
nintali ja japali.
29 Ngangau Goda ngaianani wiriwiribani turu nganai.

13

1 Ngatata ngantjana paraiatimai!
2 Tidnapalara patana wata kuritaranau; jeruja palpali mangapunkujeli
angela patana wonti.
3 Dupudupula ngundranau jeladupudupulali jeribaka, ja tanana, tana
madlentji ketjaketjai, ngangau jundru munta paltuni nganai.
4 Jura pratjana pinta pirna ngundranau, ja pintaia turarani piri muru-
muru pani; palakantjini ja pinta wokaribanietjani Godali kalala jinkila
nganai.
5 Mardatandra ngantjana pani jura ngamananto, ja jura murlali
nganananto nunkangu, mina parai, ngangau Nauja munta jatana wonti:
„Ngato jidna wata worarala nganai, ja jidna wata kuritarala nganai;“
6 Jeruja ngaiana murlali jatananto: „Kapara ngakani marangokanietja
nganai, ja ngani wata japali ngamala nganai. Mina ngakangu kanali
ngankananto?“
7 Ngujangujara jinkinietja jurani ngundranau, tanali jurangu Godaia
jaura kaukaubana wonti; ja tanani morlalu ngundranani karipaterianau.
8 Jesus Christus karari ja woldrawirdi, ja Naupini bakana ngurali.
9 Ngujangujara pilkieli ja tulali jurana wata karkananto; ngangau jenia
poto ngumu nganai, Godaia manjulali ngara ngurunguru pantjinanto,
wata tajinali, nau tanangu baku nganai, tanali jenia ngundrai.

10 Ngaiana Altara ngamalkai, nunkangundru tajila tanalipini wata
ngurula ngamalkai, tana pungaia mili nganai.
11 Ngangau tanani nganti palku, tanani kumari Priesta pirnali madlent-
jandru punga kulikiri pirnaia padakai, tanali ngurani palarani tarai.
12 Jendrangundruja bakana Jesus, ngangau Nulia kumarali nunkanali
kana wolara kulikiri ngankananto, manani palarani ketjaketjana wonti.

13 Jendrangundruja ngaiana nunkangu wapananto nguraia palaraia, ja
ninta nunkani waltananto.
14 Ngangau ngaiana ninkida mitani wata ngura ngurali ngamalkai, a-ai,
marra ngaiana wontiai.
15 Jeruja ngaiana nunkangundru jurakokani poto ngumu Godani
milingeru jinkinanto, jenia nganai: „Manamimia tandra“, tanali tala
nunkani dikai.
16 Kalumiltjamiltjarina ja munta pirna wata kuritaranau; ngangau
Godali jenipara poto ngumu ngantjai.
17 Ngujangujara jinkinietja jurani talpakaldrujeli ngaranau, ja tanangu
pankianau; ngangau tanali mungara juranina najinajibai; ja tanali
Godani jurangundru kalabani jaura jinkila nganai, mankinali tanali
jenia ngankananto ja wata burkaburkali, ngangau jenipara jurangu wata
ngumu nganai.
18 Ngaianingundru ngatjianau; ngangau ngaiani morlalu ngundrai, nga-
iani ngara ngaiala ngumu ngamalkai, ngangau ngaiani potuni warupotuni
talku ngundrai wirarila.
19 Ngato jurana kurukurubai, jura jenia morla pirna ngankananto,
ngangau tanali ngana jurangu morla nurujeli jinkinanto.
20 Murlaia Godali, Nulia narindru tjipia ngamalkanietja pirna
dunkalkana wonti Testamenta nguralia kumarali, Kapara ngaianani Jesus,
21 Nulia jurana ngankingaiatimai ngankana ngumu pratjanani jertapa-
terina nunkani ngankala, Nulia ngaianangu ngankai, mina Nulia ngantjai
Jesu Christujeli, nunkangu pirnala nguralindru nguralia nganaiatimai.
Amen.
22 Ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, kurukurubani jaura
patanimai, windri jaura wordujeli ngato jurangu dakana warai.
23 Ngujamanau, tanali ngatata ngaianani Timotheus kurakana warai, ja
nunkangunto, nau nurujeli wokaranani, ngato jurana najila nganai.
24 Mandurini jaura jinkianau kapara pratjanani ja kana kulikiri prat-
janani. Mandurini jaura jurangu jinkiai tanali Italiandru.
25 Manjula jurangu pratjanani nganaiatimai.

Dakani jaura Jakobungundru.

1 Jakobus, Godaia ja Kaparaia Jesuni Christuni mili, mardu marapratjana
ja mandruni piltjarani, mankini ngopera!
2 Mankini pirna jenia ngundranau, ngakani ngatata wo rajai, jura
wontjanani pilki ja pilkini purinani,
3 Ngangau jura ngujamananto, jurani morlalu ngundranaia wontjani
manju ngankai.
4 Manju ngankana manamirini wokarananto, ngangau jura manamiri ja
talku ngamananto, ja wata poto kulnuni ngadaia ngananananto.
5 Kulno jurangundru ngadaia ngananani kirini, nau Godani ngatjinanto,
Nulia pratjanani talku jinkiai, ja wata kulnuni tjakakai, ja Nulia jenia
nunkangu jinkila nganai.
6 Nulu morlalu ngundranali ngatjiatimai mangangankani panieli; ngan-
gau mangangankanietja panto pirnaia mandikila jeribaka nganai, nina
watarali patijiritjibai ja njudakai.
7 Jendralipara kanali wata ngundraiatimai, nulu minakulno Kaparandru
manila nganai.
8 Kana ngarapudlamandru maraltja nganai nunkani palto pratjanani.
9 Ngatata waka jurakokateriatimai nunkani pirnali,
10 Kana poto pirnanto nunkani wakali, ngangau nau kantaia tiwi
jeribaka mudala nganai.
11 Ngangau ditji dunkana warai ja bakana kalinguru, ja nulu kanta muja
ngankana warai, ja nunkani tiwi purina warai, ja nunkani talka mudana
warai; jeruja bakana kana poto pirnanto nunkani paltuni mujarila nganai.
12 Murlali pirna naupini kana nganai, nau wontjanani manju nganai;
ngangau nau matja wonki ngananani, nulu tepia pirapira manila nganai,
ninaia Kaparali talpadakana wonti tanangu, tanali ninaia ngantjai.
13 Wata kulno jatajatanau, nau wontjanani nganai: Godali ngana
wontjai. Ngangau Goda ngandandariai wontjanani wokarala madlentjaia,
ja Nulia muntali wata kulno wontjai.
14 Kulno wontjanani wokarai, nina nunkani jertapaterina dunkalkanani
ja karkarkanani.
15 Ngadani, jertapaterina matja kantjirina, nulia madlentji dankai; ja
madlentjali kantji mudanani, nulia nari dankai.

(Dakani jaura Cantate ditjini.)

16 Wata tjautjau ngundranau, ngakani ngatata ngantjalu worajai.
17 Jinkini poto ngumu pratjana, ja manamiri bakujeli jinkini poto
pratjana mirindru wokarai, praitji worani Ngaperandru, nunkangu wata
karitjini parai, ja wata pungala, nau karitjinandru wokarai.
18 Jertapaterinali nunkanali muntali Nulia ngaianana kantji patana
wonti jaura morlalulali, ngangau ngaiana nunkani pantjimani potuja
ngoperala ngananananto.
19 Ngujamanau, ngakani ngatata worajai: Kana pratjana nurujeli
ngananananto ngaranaia, mankali kaukaubanaia, mankali tiria;
20 Ngangau kana kulnuja tiri wata Godaia talkula ngankingai.
21 Jendrangundruja murumuru pratjana ja tjilpi pratjana, tana
tjikatjikandru punkai, woraranau, ja malti patanau ninapini jaura, ninaia

Nulia jurangu kurana wonti, nauja ngurunguru nganai jurani mungara kulkala.

(Dakani jaura Rogate ditjini.)

22 Jauraia ngankanietja pantjianau, ja wata windri ngaranietja, jura
munta jedibateriati.
23 Ngangau kana kulno windri jauraia ngaranietja ngananani, ja wata
ngankanietja, naupini kana kulnuni jeribaka nganai, nulu palku mudla
nunkani milkitjerini najiteriai.
24 Ja nau matja najiterina, nau wapai, ja nurujeli nau kuritarai, worderu
nau mudla.
25 Ja warle kurakani jirijiribani jaura manamirilani matja najina, ja
nunkangu wonki nganai, ja warle wata windri kuritarani ngaranietja
nganai, a-ai, ngankanietja morlalu, naupini murlali pirna nganala nganai
nunkani ngankanani.
26 Kulno ngundraterinani ngumu nganala, ja tali nunkani wata patai,
a-ai, ngara nunkani karkarkateriai, nunkani ngumula baku nganai.
27 Ngumula kulikiri ja murumuru pani Godani Ngaperani jenipara
nganai: Ngamuru ja mangawaru tanani jeninani najila, ja munta mita-
landru murumuru pani ngamalkaterila.

2

1 Ngakani ngatata worajai, wata ngundranau, morlalu ngundrana Je-
sungu Christungu pirnalaia Kaparani ngaiananani, kana mudla ngundrai.
2 Jurani jurborinani kana kulno mara pirapiranto marda maraljandru
matja widmana, ja kati ngumu, ja bakana kana wangiwangi kati muru-
murunto jurborinani;
3 Ja jura nina ngundranani, nulu kati ngumu ngamalkai, ja nunkangu
jatanani: Ninkida ngumu ngamana ngariau; ja jura kana wangiwangini
jatanani: Jerra terkamai kara, ngakani tidnaparani piria ngalpani nga-
mana ngariau kara.
4 Wata jura jeruja munta pilki ja pilki ngankana warai, wata jura jeruja
kalala kuranietja pantjina warai ngundrana madlentjali?
5 Ngaranau, ngakani ngatata ngantjalu: Wata Godali tanana kalka-
lkanala, tana wangiwangi nganai mitani, tana kana poto pirnanto
ngananantо morlalu ngundranani, ja mililaia maratunka maninietja,
ninaia Nulia tanangu talpadakana wonti, tanali ninaia ngantjai?
6 Jura kana wangiwangi waka ngundrana warai. Wata kana poto pirna
tanapara nganai, tanali jurana nankai, wata tanali jurana kalala piria
parumai?
7 Wata tanali tanana nganai, tanali tala ngumu ngirkibai, nunkanali
jurana matja dikana?
8 Jura kantji Kaparaia jirijiribani jaurani pankinani, dakani jaura
worangundru: Ngurala jinkani ngantjamai jidna munta jeribaka, jeruja
jura ngumu ngankai.
9 Jura kana mudla ngundranani, jeruja jura madlentji ngankai, ja
jirijiribani jaurali jurana dankaranietja dikai.
10 Ngangau warle jirijiribani jaura pratjana ngamalkai, ja windri buru
kulnuni dankarai, nau pratjanani wilpa nganai.

11 Ngangau Naupini, Nauja jatana wonti: „Wata pinta wokaribamai,“
bakana jatana wonti: „Wata naria nandramai.“ Jidni wata pinta wokarib-
anani, windri jundru naria nandranani, jeruja jidni jirijiribani jauraia
dankaranietja pantjina warai.
12 Jeruja jatanau, ja jeruja ngankanau, jenipara jeribaka, tana kurakani
jirijiribani jauraia kalala manila nganai.
13 Ngangau kalala kalumiltjamiltjarina pani ngamalkai nunkangu, nau
wata kalumiltjamiltjariai; kalumiltjamiltjarini jurakokateriai kalalani.
14 Mina jenia ngumu nganai, ngakani ngatata worajai, kulno jatanani;
Ngato morlalu ngundrana ngamalkai, ja nulu wata ngankana ngamalka-
nani? Morlalu ngundranali ngandandariai nina kulkala?
15 Ngatata kara, kaku kara, balu ngamanani, ja ditjia buka pani
ngamalkanani,
16 Kulno jurangundru tanangu jatanani: Murlani wapanau, talpianau
ja jerturianau; ja jura tanangu wata palkuja tajini jinkinani, mina jenia
marangokai?
17 Jeruja bakana morlalu ngundrana, nulia wata ngankana ngamalka-
nani, nauja munta nari nganai.
18 Kulno jatala nganai kara: Jundru morlalu ngundrana ngamalkai, ja
ngato ngankana ngamalkai. Jinkani morlalu ngundrana ngakangu won-
dramai ngankana panini, jeruja ngato jinkangu ngakani ngankanandru
morlalu ngundrana wondrala nganai.
19 Jundru morlalu ngundrai Goda Kulno nganai, jundru talku ngankai,
kutji worali bakana jenia morlalu ngundrai ja ngarrai.
20 Jundru ngantjai ngujamala, kana mara kalajai, morlalu ngundrana
ngankana panini nari nganai?
21 Wata Abraham ngaperi ngaianani ngankanandru talku pantjina
wonti, nulu jendranguta Isaak ngatamura nunkani Altarani jinkina wonti?
22 Ninkida jundru najiai, morlalu ngundranali nunkani ngankanani
marangokana wonti, ja ngankanali morlalu ngundrana manamiri pantjina
wonti.
23 Ja jeruja jaura morlalu pantjina wonti, nauja jatai: „Abrahamali
Godangu morlalu ngundrana wonti, ja Nulia jenia nunkani talkulani
ngokana wonti,“ ja tanali nina Godaia kamaneli dikana wonti.
24 Jura najiai, kana ngankanandru talku pantjiai, ja wata windri morlalu
ngundranandru kulnulu.
25 Jeruja bakana palakantji widla Rahab, wata nani ngankanandru talku
pantjina wonti, nandru najinajibanietja pungani patana wonti, ja tanana
palto pilkini nakaldra jinpana wonti?
26 Worderu palku jaola panini nari nganai, jeruja bakana morlalu
ngundrana, ngankana panini nari nganai.

3

1 Wata marapu jurangundru ngujangujara jinkinietja pantjianau,
ngakani ngatata worajai, ngangau jura milkila, ngaiani kalala morla pirna
manila nganai.
2 Ngangau pota marapu ngaiana pratjanali madlentji ngankai; warle
wata jaura kulnujeli madlentji ngankai, nau kana talku nganai, ja bakana
ngurunguru, palku warupoto patala.
3 Mai, ngaiana nantuni marda manani widmai, tana ngaianangu panki-
nanto, jeruja ngaiana bakana tanani palku warupoto karitjikaritjimalkai.

4 Mai, bakana bota, tana pirna nganai, ja watara ngurungurujeli tanana
tertabai, ja karitjimalkani pita wakali tanana karitjikaritjimalkai, wodajeri
bota wapalkanietjali ngantjai.
5 Jeruja bakana tali buru waka nganai, ja poto pirna jurakokateriai. Mai,
turu wakali, mina bukangandru pirna nulu miribai!
6 Bakana tali turu nganai, talkula pania mitala; jeruja tali ngaianangu
buruni terkai, ja palto warupoto murumuru ngankai, ja nulia tepia
mindrini pirapira miribai, nina turujeli matja japini ngankana.
7 Ngangau nganti nguja pratjana, paia ja tjutju ja nganti ngapala kanali
murla ngankai, ja tana murla ngankana wonti kanaia ngurulali;
8 Windri wata kana kulnujeli ngurula ngamalkai tali murla ngankala,
nau mukatepi madlentji ja naria kaldri manamiri.
9 Nunkanali ngaiana Goda ja Ngaperi jurakokai, ja nunkanali ngaiana
kanani jaura madlentji jinkiai, tanana Nulia Godaia mudlani jeribaka
pantjimana wonti.
10 Mana kulnundru jaura ngumu ja jaura madlentji dunkai. Jenia,
ngakani ngatata worajai, wata jeruja ngananantо.
11 Ngapa jukari wilpa kulnundru ngapa kaldri ja mardu dunkalkai?
12 Ngakani ngatata worajai, manawarra pitali mani tandra mandrananto
kara; waina pitali manawarra kara? Jeruja bakana ngapajukari kaldri
kulnujeli ngandandariai ngapa mardu dunkalkala.
13 Worana kiri ja milkila jurangundru nganai? Nulia wirarini ngumuni
nunkanani ngankana nunkani wondramai kirilaia manjuni.
14 Jura kuterini kaldri ja pirna ngundraterini jurangu ngarani ngamalka-
nani, jeruja wata jurakokaterianau morlalulani ja wata jedianau!
15 Naupini kirila wata mirindru ngarina wonti, a-ai, nauja mitaia ja
mungaraia ja kutjia (kirila).
16 Ngangau woderi kuterina ja pirna ngundraterina nganai, jerra
tjautjau ja ngankana madlentji pratjana nganai.
17 Jenipara kirila mirindru nganai: Ngopera ninta pirna, ngadani
murlali, malti, pankina, kalumiltjamiltjarina ja tandra ngumu manamiri,
mudlawariwari pani, jeljujelju pani.
18 Talkulaia tandra tanali jaupai, tanali murla ngankanietja nganai.

4

1 Wodajerindru tirimalini ja wodajerindru jatamalini jurangu jela? Wata
jendrangundruja, ngangau jurani milkirina tirimaliai jurani buruni?
2 Jura milkiriai, ja wata ngamalkai; jura naria nandrai ja kiri najiai,
ja ngandandariai ninaia manila; jura jatamaliai ja tirimaliai, ja panila
ngamalkai, ngangau jura wata ngatjiai.
3 Jura ngatjiai, ja wata maniai, ngangau jura baku ngatjiai, jura jenia
jurani jertapaterinani julkananto.
4 Jura materi pintawokaribanietja ja widla pintawokaripanietja, jura
wata milkila, mitala kamaneli Godaia tula nganai? Warle ngantjai mitala
kamaneli nganala, nau Godaia tula ngankateriai.
5 Jura ngundrai kara, jaura wora baku jatai: Milkirinali Jaolali ngantjai,
ninaia Nulia ngaianangu kurana wonti?
6 Manjula morla pirna Nulia jinkiai. Jendrangundruja dakanala parai:
„Pirna ngundraterinietjani Godali tirimaliai, ja waka ngundranietjani
Nulia manjula jinkiai.“
7 Godani wodatarana ngamanau. Kutjini tirimalianau, jeruja nau
kutingala nganai jurangundru.

8 Karakararianau Godani, ja Nauja jurangu karakararila nganai. Mara
kulirkaterianau, kana madlentjajai, ja ngara jurani ninta pirna ngankate-
rianau, jura ngara pudlamandru.
9 Burkaljerianau ja ngaurongauro ngamanau ja jindranau; kinkani
jurani ngaurongauraia karitjinanto ja mankini wurpuraia.
10 Kaparani waka ngankaterianau, ja Nulia jurana miri ngankala nganai.
11 Wata ngulkuterkijiribamalianimai, ngatata worajai! Warle ngatata
kulnuni ngulkuterkai, ja nunkani ngatatani kara kalala kurai, nulu
jirijiribani jaurani ngulkuterkai, ja jirijiribani jaurani kalala kurai. Jun-
dru jirijiribani jaurani kalala kuranani, jidni wata jirijiribani jauraia
ngankanietja, a-ai, kalala kuranietja nganai.
12 Kulno jirijiribani jaura jinkinietja ja kalala kuranietja nganai, Nauja
ngurunguru nganai kulkala ja teribala. Worana jidni nganai, jundru
ngatatani kalala kurai?
13 Mai jura, jura jatai: Karari kara tankubana kara ngaiani nguraia
nunkanika kara nunkanika kara palkala nganai, ja naka kilpawoldra kulno
ngamala nganai, ja jinkimalila nganai, ja kalikalipaterila nganai;
14 Ja jura ko nganai mina tankubana nganala nganai. Ngangau mina tepi
jurani nganai? Nauja jukati nganai, nina kanali wordu najiai, ngadani nau
kutingai.
15 Jura kantji jatananto: Kapara jertapaterinani, ja ngaiani tepi nga-
manani, ngaiani jenia kara jenia kara ngankala nganai.
16 Ja karari jura jurakokateriai jurani pirna ngankaterinali. Jenipara
jurakokaterina madlentji nganai.
17 Warle milkila ngumu ngankala ja wata ngankai, nunkangu jenia
madlentji nganai.

5

1 Mai, jura kana poto pirnanto, jindranau ja maritjianau jurani wangi-
wangindru, nau jurangu wokarala nganai!
2 Jurani poto pirna karumuru pantjina warai, ja jurani kati kakatjieli
matja tajina.
3 Jurani mardatandra maralje ja mardatandra bulu karumuru pantjina
warai, ja tanani karumuru jurangu malka nganala nganai, ja jurana
turujeli jeribaka tajila nganai. Poto pirna jura kampana warai mudani
ditjini.
4 Mai, ngankanietjaia kalala, tanali jurani marundru jurani buka tandra
kampana warai, tanani kalala jura mamana, maritjiai; ja wokaribanietjaia
ngaiala Kaparani Zebaoth talpani wokarana warai.
5 Jura mirantjati nganana warai, ja madlentji ngamana warai mitani, ja
jurani ngara mani ngankana warai, nandrani ditjini jeribaka.
6 Jura kana talkuni kalala kurana warai ja naria nandrana warai, ja nulu
jurana wata tjakakana warai.
7 Manjujeli kalkanau, ngatata worajai, Kapara tikanantulu! Mai, mitaia
ngankanietjali mitaia tandra ngumuni kalkai, ja manju nganai, nulu
woldra talara ja kilpa talara maninantulu.
8 Bakana jura manju kalkanau, ja ngara ngurunguru ngankaterianau,
ngangau Kaparaia tikani karakara nganai!
9 Wata ngara wordu ngankijiribamalianimai, ngatata worajai, jura
kalala maniati! Mai, kalala kuranietja manani terkala wapaia.
10 Ketjaketjanaia ja manjuja malka Propheta worana najianau, tanali
Kaparaia talani kaukaubana wonti.

11 Mai, ngaiana tana jurakokai, tana wonki ngamana wonti. Hiobani
manju jura ngarana warai, ja Kaparaia mudani jura najina wonti; ngangau
Kapara murlali nganai ja kalumiltjamiltjariai.
12 Pratjanani ngopera, ngakani ngatata worajai, wata jaura morlalu
kuranau, wata pariwilpani ja wata mitani, ja wata jaura morlalu pilki.
Jurani kau ngananantо kau, ja pani ngananantо pani, ngangau jura
kalalani puriati.
13 Kulno jurangundru ketjaketjanani, nau ngatjiaiatimai; kulno murlali
ngananani, nulu Psalma wonkaiatimai.
14 Kulno jurangundru muntja ngananani, nulu mili wolaraia pinaru
karkaiatimai, tana nunkangundru ngatjinanto, ja gildieli wiribananto
Kaparaia talani.
15 Ja morlalu ngundranaia ngatjinali kana muntjani marangokala
nganai, ja Kaparali nina terkibana tarala nganai, ja nulu madlentji matja
ngankana, nulu kalingani manila nganai.
16 Madlentji dikijiribamalianimai ja ngatjilkijiribamalianimai, jura tepi
pantjinanto. Kana talkuja ngatjini ngurunguru nganai marapu ngankala.
17 Elias kana nganana wonti ngaianangu jeribaka, ja nau ngatjini kulno
ngatjina wonti, talara wata godananto; ja talara wata godana wonti mitani
kilpawoldra parkulu ja pira mara wora ja kulno.
18 Ja nakaldra nau ngatjina wonti, ja pariwilpali talara jinkina wonti, ja
mitali tandra punkibana wonti.
19 Ngatata worajai, kulno jurangundru morlalundru tjiringanani, ja
kulnujeli nina karitjimalkanani,
20 Nau milkila ngananantо, warle kana madlentji kulno nunkani
tjiringani paltundru matja karitjimalkana, nulu mungara narindru kulkala
nganai, ja madlentji marapu walpadakala nganai.

Dakani jaura I. Petrungundru.

1 Petrus, Jesuni Christuni Apostel, piltjaraia ngandrani worangu, tanana
Nulia matja kalkalkana, Pontusuni, Galatiani, Kappadociani, Asiani ja
Bithyniani,
2 Goda Ngaperaia ngopera najinandru, Jaolaia kulikiri ngankani, pank-
inaia ja turibanaia Jesuni Christuni kumarali: Manjula ja murla jurangu
marurinanto milingeru morla!

(Dakani jaura Simonani ja Judani ditjini.)

3 Jurakokani nganaiatimai Godani ja ngaiananaia Kaparaia Jesuni Chris-
tuni Ngaperani, Nulia ngaianana nunkani kalumiltjamiltjarina pirnandru
marra dankana wonti tepi kalkanaia, Jesuni Christuni jiritjinali narindru,
4 Mudani pania ja murumuru pania ja winjarini pania maratunkaia, nau
parai pariwilpani jurangu,
5 Tanana Nulia Godaia ngurulani kulkai morlalu ngundranali, nunkan-
gupini tepia, ninaia Nulia matja ngankingana tinkari pantjila miljaru
ngadalani.
6 Nunkangupini jura mankila nganai, jura karari ngalje, jenia kantji
pantjinanto, ngaurongauro pantjiai wontjanani pilki ja pilkini,
7 Ngangau jurani morlalu ngundranaia wontjanila morla ngumu pantji-
nanto mudani marda maraljani, nina tanali turujeli wontjai, jurakokanaia
ja pirna ngundranaia ja pirnalaia Jesuni Christuni tinkari ngankanani,
8 Ninaia jura wata najinala, ja karari ngantjai, ninaia jura karari wata
najiai, ja nunkangu morlalu ngundrai, ja jendrangundruja jura mankiai
wata jatanaia ja morla pirnaia mankinali,
9 Ngangau jura jurani morlalu ngundranaia mudani padakai, jurani
mungaraia tepi pirna.

10 Nunkangupini tepindru Prophetali winpana pirakana wonti ja mir-
bana wonti, tanali bakana talpadakana wonti nunkangupini manjulandru,
ninaia Nulia jurangu matja ngundrana,
11 Ja tanali winpana wonti wintari kara mina miljaru kara Christuni
Jaola, Nauja tanangu ngamana wonti, ketjaketjana wondrai, tana Chris-
tungu wokarananto, ja pirnala tanangupini ngadani;
12 Tanangu Nulia tinkari ngankana wonti, ngangau tanali jenipara
wata tanangu munta, a-ai, ngaianangu jinkina wonti, mina tanalipini
jurangu karari kaukaubana warai, tanali jurangu ngantjani jaura matja
kaukaubana Jaola kulikirini, ninaia Nulia pariwilpandru jinpana wonti,
jenipara najila bakana angela wolkareli nganai.
13 Jendrangundruja jurani tjuruja kapa nganpianau, kalunguru
ngananau ja pirna kalkanau nunkangupini manjulani, ninaia Nulia
jurangu pirini padakala nganai Jesuni Christuni tinkari ngankanani,
14 Pankini kupani jeribaka, ja wata morla tanangupini milkirinani
wirarianau, tana warula jurangu koni jurana jirijiribana wonti,
15 A-ai, Kulikirini jeribaka, Nulia jurana karkanala, bakana munta
kulikiri pantjianau wirarini pratjanani,
16 Ngangau dakanala parai: „Jura kulikiri nganananto, ngangau ngani
kulikiri nganai.“

17 Ja jura ninaia Ngaperi karkanani, Nulia kana mudla ngundrana
panieli kalala jinkiai pratjanaia ngankanandru, jeruja jurani tulaia ditjini
japali wirarianau,
18 Ngangau jura milkila, jura wata mudani potujeli, mardatandra bulu-
jeli kara mardatandra maraljali kara matja kurakananto burungankana,
jurani baku wirarinandru, nina jura ngaperandru maratunka maninala,
19 A-ai, Christuni kumari ngumu pirnali, tjipia kuparu madlentji ja
murumuru pani jeribaka,
20 Ninaia Nulia ngundrana wonti windrila mita pantjimanala, ja ditjini
ngadalani tinkari ngankana wonti jurangundru,
21 Jura nunkangundru Godani morlalu ngundrai, Nulia ninaia narindru
jiritjibana wonti, ja nunkangu pirnala jinkina wonti, jeruja jurani morlalu
ngundrana kalkani nganai Godani.
22 Jeruja jurani mungara nintamara ngankaterianau morlalulaia pank-
inani ngatata ngantjana jeljujelju pania, ja ngara pirnali ngantjamaliani-
mai,
23 Marra dankani jeribaka, wata mudani tandrandru, a-ai, mudani pania
tandrandru, tepia ja wonkia Godaia jaurali.
24 Ngangau palku warupoto kanta jeribaka nganai, ja nunkani pirnala
warupoto kantatiwi jeribaka. Kanta mujarina warai, ja nunkani tiwi
purina warai;
25 Windri Kaparaia jaura ngurali parala nganai. Jenia naupini jaura
nganai, ninaia jurangu matja kaukaubana.

2

1 Jeruja madlentji pratjana, ja jedibana pratjana, ja jeljujelju, ja kiri
najina, ja kuringulkuterkana pratjana woranau,
2 Ja marra dankani kupa jeribaka ngulkujeli ngananau jaolaia ngama
kantjini, jura nunkangundru pirnarinanto tepi pirnaia;
3 Jura matja wontjanani, Kapara murlali nganai.
4 Nunkangu karakaranau tepia mardani jeribaka, ninaia kanali
worarana wonti, ja Gadali ninaia kalkalkana wonti, nauja ngumu pirna
nganai,
5 Jeruja bakana Nulia jurana tepia marda jeribaka wotila nganai punga
kulikiria, Priesta ngamalkijiribani kulikiria, jaolaia poto ngumu jinkila,
tanana Godali ngantjai Jesu Christujeli.
6 Ngangau jaurani dakanala parai: „Mai, ngato Zionangu marda kapara
kurai, kalkalkani marda kapara, nauja ngumu pirna; ja warle nunkangu
morlalu ngundrai, nau wata nintali pantjila nganai.“
7 Jurangu, jura morlalu ngundranani, nauja pirnala nganai; tanangu,
tana wata morlalu ngundrai, naupini marda, ninaia wotinietjali
woraranala, ja nauja marda kapara pantjinala, dakaterini marda ja
kintjakintjarini marda taldra pantjinala;
8 Ngangau tana jaurani dakateriai wata morlalu ngundrani, nunkanaia
Nulia tanana bakana kurana wonti.
9 Jura kalkalkani mardu nganai, Priesta wolara kapara jeribaka, mili
wolara kulikiri, kana wolara potuja kupani, jura nunkanipini ngumula
kaukaubananto, Nulia jurana ngalpurandru karkana wonti nunkani
ngaruparanani praitjaia,
10 Jura warula kana wolara pani nganana wonti, ja karari Godaia kana
wolara nganai; jura warula kalumiltjamiltjarina pani nganana wonti, ja
karari kalumiltjamiltjarina maninala.

(Dakani jaura Jubilate ditjini.)

11 Ngantjalu, ngato jurana kurukurubai tula ja ngandrani jeribaka,
ngamalkaterianau palkuja milkirinandru, tanalipini mungarani tirimaliai,
12 Jeruja jura wirarini juranina kana koni terti talku ngananantо,
ngangau tanali nunkangundru, minalinunkanali tanali jurana madlentji
ngankanietja ngirkibai, tanali ngankana ngumu jurani najinani, Goda
jurakokala nganai wontjani ditjini.
13 Jeruja wodatarana ngamanau kanali kurani pratjanani Kaparandru,
mitaia kaparani kara kapara pirnani jeribaka,
14 Najinajibanietjani kara, tanana nulu matja jinpana madlentji
ngankanietjani kalalaia, ja ngumu ngankanietjani jurakokanaia.
15 Ngangau jenia Godaia jertapaterina nganai, jura ngumu ngankanali
ngapu ngankananto kana patipatia ko;
16 Kurakanila jeribaka, ja wata jenipara jeribaka, tanali kurakani
madlentjaia walpadakani ngankai, a-ai, Godaia mili jeribaka.
17 Warupotuni pirna ngundranau, ngatata mara mandurini ngantjanau,
Godani japali ngananau, mitaia kapara pirna ngundranau.
18 Mili worajai, kapara worangu wodatarana ngamanau japa warupo-
tujeli, wata windri tanangu, tana ngumu ja malti nganai, a-ai, bakana
tjautjauni.
19 Ngangau jenia manjula nganai, kulnujeli Godaia jelamilkilandru
ketjaketjana mandrai, nau talkulandru ketjaketjai.
20 Ngangau mina pirnala jenia nganai, jura jenia mandranani, jura matja
madlentji ngankana, ja tanali jendrangundruja jurana nandrai? A-ai,
jura jenia mandranani, jura matja ngumu ngankana ja jendrangundruja
ketjaketjai, jenia manjula nganai Godani.

(Dakani jaura Misericordias Domini ditjini.)

21 Ngangau jendralia Nulia jurana matja karkana, ngangau bakana
Christus ketjaketjana wonti jurangu, ja jurangu mudlamalka worarana
kurana wonti, jura tidnamalkani nunkanani karipaterinanto:
22 Nulia wata madlentji ngankana wonti, ja tanali nunkani manani
bakana wata jedibani mankamankana wonti,
23 Nulia wata kalana wonti, tanali ninaia kalanani, Nulia wata dikidik-
ibana wonti Nauja ketjaketjanani, a-ai, Nulia jenia nunkangu kurana
wonti, Nulia kalala talku jinkiai,
24 Nulia muntali madlentji ngaianani nunkani palkujeli pitani taralkana
wonti, ngangau ngaiana madlentjani palinanto ja talkulani tepirinanto,
nunkani dapali jura tepi pantjina wonti.
25 Ngangau jura tintaterini tjipi jeribaka nganana wonti, ja jura karari
tikana kurana warai ngamalkanietjaia, ja jurani mungaraia najinajibani-
etjaia.

3

1 Jeruja bakana jura widla worajai, jurani materani wodatarana nga-
manimai, ngangau palpali, tanali jaurani wata morlalu ngundrai, widla
wirarinali jaura panieli tanana parumananto,
2 Tanali najinani jurani ninta pirna wirarini japani.
3 Tanani tjirkatjirkaraterini wata palarani ngananantо, para walpi
ngankanali kara, marda maralje widmaterinali kara, kati widmaterinali
kara,

4 A-ai, ngaraia kana kurukuru wata mudani tjirkatjirkaraterinali, jaola
malti ja ngapunto, nau Godani ngumu pirna nganai.
5 Ngangau jeruja bakana warula widla kulikiri tjirkatjirkaraterina wonti,
tanali Godani kalkana wonti, tanali tanani materani wodatarana ngamana
wonti,
6 Worderu Sarah Abrahamangu pankina wonti, ja nina kapara dikani
wonti, nankani ngatani jura pantjina warai, jura ngumu ngankanani, ja
wata minakulnundru japali ngananani.
7 Jeruja bakana jura materi worajai, widlani koko waltowaltuni tjurunto
jela ngamanau, ja tanana pirna ngundranau, ngangau bakana tanali tepia
manjula jelali maratunkamaninietja nganai, ngangau jura jurani ngatjina
ngandrawalkaiati.

(Dakani jaura G. D. 5 Trinitatis.)

8 Morla: Pratjana manu kulnukulnui ngananau, burkaburkarianau, neji
mara ngantjamalianau, kalumiltjamiltjarianau, waka ngundranau,
9 Wata madlentjani kalala ngankanau madlentjali, bakana wata kalani
jaura kalani jaurali, a-ai, ngurungutanau, ngangau jura milkila, jurana
nunkanaia matja karkana, jura ngurungutani maratunka maninanto.
10 Ngangau warle ngantjai tepi, ja ditji ngumu ngundrai najila, naupini
tali nunkani ngamalkaterinanto madlentjandru, ja nunkani manamimi
jedibani jaurandru,
11 Nau madlentjandru karitjiau ja ngumu ngankamai, nulu murla
wontiau, ja nunkangu mindrindiau.
12 Ngangau Kaparaia milkieli kana talku najiai, ja nunkani talpali
ngatjinani tananani; ja Kaparaia mudla tanangu nganai, tanali madlentji
ngankai.
13 Ja worana nganai, nulu jurangu madlentji ngankananto, jura ngumuni
karipaterinani?
14 Jura bakana talkulandru ketjaketjanani, murlali pirna jura nganai.
Wata japali ngananau, tanali jurangu japa jinkinani, ja wata tjautjau
pantjianau,
15 A-ai, Kapara Christus jurani ngarani kulikiri ngankanau.
Milingeru ngankingaterianau jura pratjanani kalabananto, tanali ju-
rangundru kalabani jaura ngundrai kalkanandru, nau jurangu nganai,
maltieli ja japali.
16 Ja ngara ngaiala ngumu ngamalkanau, ngangau nunkangundru,
minalinunkanali tanali jurana ngirkibai, tana nintali pantjinanto, tanali
jurani wirarini ngumu Christungu ngirkibai.
17 Ngangau morla ngumu nganai, Godali jenia jertapaterinani, ngumu
ngankanali ketjaketjala, ja wata madlentji ngankanali.
18 Ngangau bakana Christus pota kulno madlentjandru ketjaketjana
wonti, kana talku kana talku panini, ngangau ngaianana Nulia Godani
wapalkananto; ninaia palku matja nari ngankana wonti, ja tepi pantjina
wonti Jaolali,
19 Nunkanali Nauja bakana ngarina wonti, ja jaola worangu kanjan-
garini kaukaubana wonti,
20 Tanangu, tana warula gilbarina wonti, jendranguta Godaia manjulali
kalkana wonti Noahni ditjini, nulu bota pirna matja ngankinganani,
nunkangupini ngalje, jenia nganai, mungara mara wora ja parkulu ngapali
kulkana wonti;

21 Nulupini bakana ngaianana kulkai wondrani malkali, jenia wondrai:
Multibanilali, nauja wata kulirkani nganai palkuja murumurundru, a-ai,
Godani ngatjina ngara ngaiala ngumuja Jesuni Christuni tepi jiritjinandru.
22 Naupini Godaia ngunarani ngamai, Nauja matja pariwilpani tarana
warai, ja nunkangu wodatarana ngamai angela worana ja pirnala ja
ngurula.

4

1 Ngangau Christus palkuni ketjaketjana wonti, jeruja bakana jura
wondralkaterianau jenildramata ngundranali; ngangau worana palkuni
ketjaketjana warai, nulu mudai madlentji ngankala;
2 Jeruja jura pinpani ditjini juranani palkuni, jura wata morla kanaia
milkirinani, a-ai, Godaia jertapaterinani tepi ngamananto.
3 Ngangau jenia matja nganai, ngaiana jendranguta tanangupini, tana
matja mudana, kana koja jertapaterina ngankana wonti, jendranguta
ngaiana wirarina wonti tjikatjika pilki ja pilkini, milkirinani, parawarana
tapanani, buka ja tapana pirnani, muramura wodatarana tjikatjikani.
4 Jendrangundruja tanali tula ngundrai, ngangau jura wata tanangu jela
wapai jenildramata duljadulja tjikatjikani; ja jeruja tanali ngirkibai.
5 Tanali kalabani jaura jinkila nganai nunkangu, Nauja matja ngankinga-
terina tepini ja narilani kalala jinkila,
6 Ngangau nunkanaia Nulia bakana narilani ngantjani jaura
kaukaubana wonti, tanali kana jeribaka palkujeli kalala maninanto,
ja Jaolani Godani tepi ngamananto.
7 Poto warupotuja mudani karakararina warai.

(Dakani jaura Exaudi ditjini.)

8 Jeruja milja ja kalunguru ngananau ngatjini woranani. Pratjanani
ngopera parparali ngantjamalianimai, ngangau ngantjanali madlentji
marapu walpadakai.
9 Tidnapalara patamai nguntjibijiribamalini panieli.
10 Ja milirilkijiribamalianimai, pratjanali nunkanali jinkini potujeli, nina
nulu matja manina, Godaia manjulaia pilki ja pilkia punga ngamalkijirib-
anietjani ngumuni jeribaka.
11 Kulno jatanani, nau jenia jatananto Godaia jaura jeribaka; kulno
ngamalkijiribanani, nulu jenia ngankananto nun kangupini ngurulali,
minanina Godali jinkiai; ngangau warupotuni Goda pirna pantjinanto
Jesu Christungundru, nunkangu pirnala ja ngurula nganai nguralindru
nguralia. Amen.

(Dakani jaura kilpawoldra marrani Godaia ditji ngoperani.)

12 Ngantjalu, wata ninapini wontjani turu, nau jurangu wokarana warai
wontjanaia, tula ngundranau, juranga tula pilkipilki minakulno pantjinani
jeribaka;
13 A-ai, mankianimai, ngangau jura Christungu jela ketjaketjai, ngangau
jura bakana mankinali jurakokananto nunkani pirnalaia tinkari nganka-
terinani.
14 Tanali jurana Christuni talandru ngirkibanani, jura murlali pirna
nganai, ngangau pirnalaia ja Godaia Jaola jurangu ngariai; tanali ninaia
ngirkibai, ja jura ninaia pirna ngankai.
15 Wata kulno jurangundru ketjaketjananto diakantji jeribaka kara,
kurikantji jeribaka kara, madlentji ngankanietja jeribaka kara, kana
nguruja mangini wiringanietja jeribaka kara.

16 Nau Christula jeribaka ketjaketjanani kara, nau wata nintali nganaia-
timai, a-ai, nulu Goda pirna ngankaiatimai nunkangupini talandru.
17 Ngangau miljaru kantji nganai, kalala woninanto Godaia pungani.
Jenia ngopera ngaianangu woninani, mina mudani tanani nganala nganai,
tana Godaia ngantjani jaurani delkiai?
18 Ja kana talku ngampu wata kulkani maninani, wodajeri kana tjikatjika
ja madlentji ngankanietja wondraterila nganai?
19 Jendrangundruja bakana tanali, tana Godaia jertapaterinandru
ketjaketjanani, Pantjimanipirna talkuni tanani mungara jinkiterinanto
ngumu ngankanali.

5

1 Kana kapara, tana jurangu terti nganai, ngato kurukurubai, jelakapara
ja Christuni ketjaketjanaia tinkari ngankanietja, ja bakana pirnalaia
ngampumara jeribaka, nauja tinkari pantjinanto:
2 Ngamalkanau Godaia ngami, nina jurana jinkinala, ja najinajibanau,
wata watawatali, a-ai, murlali, wata kalikalibaterinali, a-ai, ngaraia
ngantjanali,
3 Wata jeniparani jeribaka, tanali kana wolarani jirijiribai, a-ai, jura
ngamini mudla malka ngananantо.
4 Ngamalkanietjaia Kapara tinkari ngankaterinani, jura pirnalaia pi-
rapira manila nganai, nauja wata winjariai.
5 Jeruja bakana jura teri worajai, kana kaparani wodatarana ngamanau.
Ja pratjana wodatarana ngamamalkijiribamalianimai, ja waka ngundra-
terinali widmaterianau; ngangau Godali kana pirna ngundraterinani
tirimaliai, ja waka ngundraterinani Nulia manjula jinkiai.

(Dakani jaura G. D. 3 Trinitatis.)

6 Jeruja Godaia mara ngurunguruni waka ngankaterianau, Nulia jurana
miri ngankananto ditjini nunkanani.
7 Manjujeli ngundrani jurani pratjana nunkangu woranau, ngangau
Nulia manujeli ngundrai jurangu.
8 Kalunguru ngananau, ja tepi ngamanau; ngangau tatakanietja jurani,
kutji, wirariai, kaldrintjarini pandipandi jeribaka, ja wontiai, worana nulu
julkananto.
9 Nunkangu tirimalianimai morlalu ngundranali, ngangau jura milkila,
jenildramata ketjaketjana bakana nejimarani juranani mitani wokarai.
10 Manjula pratjanaia Goda, Nulia jurana karkana wonti Christungu
nunkani ngurali pirnalaia, Nulupini jurana ketjaketjana worduni ngadani,
manamiri, ngurunguru, tataura ja wonki ngankala nganai.
11 Nunkangu pirnala ja ngurula nganaiatimai nguralindru nguralia.
Amen.

12 Silvanusulu ngatata talkujeli, worderu ngato ngundrai, ngato wordu
jurangu dakana warai, jurana kurukurubala ja jurangu tinkari ngankala,
naupini Godaia manjula morlalu nganai, nunkangu jura terkala wapaia.
13 Mandurini jaura jurangu Babylon mililali jinpai, ja Markus ngatamura
ngakani.
14 Mandurini jaura jinkimalianimai ngantjanaia manatapanali. Murla
jurangu pratjanani nganaiatimai, jura Christungu Jesungu nganai.

Dakani jaura II. Petrungundru.

1 Symeon Petrus, Jesuni Christuni mili ja Apostel, tanangu, tanali ninal-
dramata morlalu ngundrana pirna ngaianangunto maninala ngaiananaia
Godaia ja Kulkanipirnaia Jesuni Christuni talkulani;
2 Manjula ja murla jurangu milingeru morla pirna marurinanto Godaia
ja ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni ngujamanani.
3 Ngangau nunkani Godaia ngurulali ngaianangu pratjana bakujeli
jinkinala, mina tepia ja talkuja ngumu nganai, nunkani ngujamanali, Nulia
ngaianana karkana wonti nunkani pirnalali ja ngurulali;
4 Nunkanali Nulia ngaianangu talpadakani jaura worana ngumu ja pirna
bakujeli jinkinala, jura tanangundru Godaia palku maninanto, ngangau
jura kutingana warai madlentjandru mitani, nau milkirinani parai.
5 Jendrangundruja jigleri pirna ngankanau, ja jurani morlalu ngun-
dranani wondraterianau ngurula, ja ngurulani ngujamana,
6 Ja ngujamanani milja ngamana, ja milja ngamanani manjula, ja
manjulani Godani wodatarana ngamana,
7 Ja Godani wodatarana ngamanani ngatata ngantjana, ja ngatata
ngantjanani ngantjana.
8 Ngangau jenia jurangu paranani ja marapurinani, jura wata nguja
ja tandra pani nganala nganai ngaianina Kaparaia Jesuni Christuni
ngujamanani.
9 Ngangau worangu jenia wata paranani, nau butju nganai ja karakara
najiai, ngangau nau kuritarana warai nunkani madlentji warulaia
kulirkani.
10 Jendrangundruja, ngatata worajai, jigleri ngananau jurani karkani ja
kalkalkani ngurunguru ngankala; ngangau jura jenia ngankanani, jura
ngurali wata mangangankala nganai.
11 Ngangau jeruja Nulia jurangu murla pirna jinkila nganai ngaiananaia
Kaparaia ja Kulkanipirnaia Jesuni Christuni milila nguralia mana.
12 Jendrangundruja ngato wata mudala nganai jurangu jenia milingeru
tjuru wilpa ngankala, kau, jura muntali jenia milkila ja ngurunguru terkai
morlalulani, nauja jurangu paranani.
13 Windri ngato ngunkrai, jenia talku nganai, jeruntjaia ngani nunkan-
gupini pungani nganai, jurana jiritjibala tjuru wilpa ngankanali,
14 Ngangau ngani milkila, ngato punga ngakani nurujeli dukarala
nganai, worderu bakana Kapara ngaianani Jesulu Christulu ngakangu
tinkari ngankana warai.
15 Ngani jigleri nganala nganai, jurana nunkangupini potuni tjuru
wilpa ngankala, jura puntinani ngakanani ngadani milingeru minakulno
ngamalkananto.
16 Ngangau ngaiani wata jaura baku kirini karipaterina warai, ngaiani
jendranguta jurangu kaukaubanani Kaparaia ngaiananaia Jesuni Chris-
tuni ngurula ja wokarana, a-ai, ngaiani milkieli nunkani pirnala najina
wonti,
17 Ngangau Nulia Goda Ngaperandru pirnala ja ngurula manina wonti,
nunkangu jenipara ngaiala pirnala pirnandru nunkangu matja pantjina:
„Naupini Ngatamura ngantjalu nganai, nunkangu ngani murlali.”
18 Ja ninapini ngaiala ngaiani ngarana wonti pariwilpandru ngarinani,
ngaiani jendranguta nunkangunto mardawonpa kulikirini ngananala.

19 Ja ngaiani Prophetaia jaura ngurunguru ngamalkai; ja jura talku
ngankai, jura ninaia patanani praitji jeribaka, nauja mintjiai piri pitarani,
ditjirinantulu, ja ngamaturukuru dunkanantulu jurangu ngarani,
20 Jura ngopera ngujamananto Godaia talpadakani jaura pratjana wata
kanali muntali mildiri ngankananto;
21 Ngangau wata pota kulno kanaia jertapaterinandru talpadakani jaura
kulno dunkana wonti, a-ai, kana kulikirieli, tanana Jaola kulikirieli
tartapana wonti, Godandru kaukaubana wonti.

2

1 Bakana jedikantji Propheta kana wolarani nganana wonti, worderu
bakana jedikantji ngujangujara jinkinietja jurangunto nganala nganai,
tanali tintaterinaia wolara kurukuru wirilkala nganai, ja tanali bakana
Kapara, Nulia tanana burungankanala, kutikutibala nganai, ja jeruja
muntali nurujeli kalala madlentji parumala nganai.
2 Ju marapu tanangu karipaterila nganai tanani tjikatjikani, tanangun-
dru tanali morlalulaia palto ngirkibala nganai,
3 Ja tanali jurana ngukingukibaterinandru jedibani jaurali jedibala
nganai; tanani kalala warulandru wata banbai, ja tanani tintaterina wata
jindiai.
4 Ngangau Godali angela, tanali madlentji ngankana wonti, wata kulka-
nani, a-ai, tanana ngalpuraia kanjangarieli kutuni mikarani ngurunguru
ngankana wonti, ja jinkina wonti tanana ngamalkala kalalaia,
5 Ja mita waru wata kulkana wonti, a-ai, windri Noah, nina talkulaia
ngujangujara jinkinietja ngamalkana wonti, jendranguta Nulia madlent-
jaia mitalani ngarimata wokoralkana wonti,
6 Ja Nulia ngura wulana, Sodom ja Gomorrha, turuputani kuranani ja
kokulterkibanani jinkinani, ja jeruja dikidikibani malka kurana wonti
tanangu, tana ngadani Goda pani ngamala nganai,
7 Ja Nulia Loth, ninaia kana talku, kulkana wonti, nina madlentji
ngankanietjaia ninta pani ngamanali jupana wonti;
8 Ngangau nulupini talkula, nau tanangu jela ngamanani, nulu jenia
najinani ja ngaranani, ditji kulno ditji kulno nunkani mungara talku
jupaterina wonti tanani ngankana madlentjali.
9 Jeruja Kaparali milkila, kana talku wontjanandru kulkala, ja kana talku
pani kalala ditjia dupudupu ngamalkala,
10 Morla tananapini, tana kana tunka murumuru milkirinani karipater-
intiai, ja ngurula pratjana waka ngundrai. Tana kana ninta pani ja pirna
nginderini wata ngarrai pirnala worana ngirkibanandru,
11 Ja angela, tana morla pirna ja ngurunguru nganai, wata tanangundru
Kapara mudlani ngirkibani jaura jatai.
12 Ja tanapini, tana ngantini tjuru pani jeribaka nganai, tana dankana
wonti patanaia ja tintaterinaia, ngirkibai; ngangau tanali jenia, mina
tanali wata ngujamai, ngirkibai, tanali tanani tjautjauni tintaterinaia
ngankala nganai,
13 Tanali talku pania kalala padakala nganai, tanali ngundrai, ditjini
mirantjatieli tajila, mankina nganai, tana muramuraia ja ninta pania
malka nganai, tana jedibanandru tepiriai, ja jurangu jela pirna tajiai,
14 Tanani milki palakantjieli manamiri, tana wata walto pantjiai
madlentji ngankala; tanali mungara waltowalto parumai, tanani ngara kiri
ngukingukibaterinali, kalalaia kupa tana!

15 Tana palto talkundru puntina warai, tana tjautjau wirariai, ja
karipateriai Bileam, Bosorsoni ngatamuraia paltuni, nulu talku pania
kalala ngantjana wonti,
16 Ja nulu nunkani dankaranaia dikidikibani manina wonti: Waltani
nganti ngapu, nau kana jaurali jatana wonti, Prophetaia tjuru panini
daudauana wonti.
17 Tana ngapatjili nganai ngapa paninto, talara palku, tananaia watara
pirnali waltingai, tanangu ngalpuraia ngalpuru parai ngurali.
18 Ngangau tanali jaura pirna bakujeli kaukaubai, tanali palku jertapa-
terinali ja tjikatjika pratjanali tanana parumai, tana ngalje japa mindrina
warai tanangundru, tana tjautjauni wirarinani,
19 Tanali tanangu kurakani talpadakai, ja munta tana tintaterinaia mili
nganai; ngangau warle kulno kalalu ngankana warai, nau nunkani mili
nganai.
20 Ngangau tanalipini, tana mitaia murumurundru matja puntina
ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni ngujamanali, ja nakaldra worka-
mantranali tanali tanana kalalu ngankanani, tanangu ngadanila morla
madlentji nganai ngoperalani.
21 Ngangau morla ngumu tanangu ngananananto, tanali talkulaia palto
wata ngujamanani, tanali ninaia kara matja ngujamana jirijiribani jaura
kulikirindru, tanali tanana maninala puntinani.
22 Tanangu pantjina warai, mina kana jaura morlalu jatai: Kintalali
nakaldra tajai, mina nau ngokuwarana warai, ja piki ngandri matja
kulirkana warai, nakaldra bulurani dingateriai.

3

1 Naupini karari dakani jaura mandrula nganai, ngantjalu, ninaia ngato
jurangu dakaila, nulupini ngato tjuru wilpa ngankanali jurani ngundrani
talku jiritjibai;
2 Jura ngundrananto tananapini jaura, tanali Prophetali kulikirieli
kaukaubana wonti, ja jurani Apostel worani jirijiribani jaura Kapara ja
Kulkanipirnandru.

(Dakani jaura G. D. 26. Trinitatis.)

3 Jura ngopera ngujamananto, ditji kupirani ngirkibanietja terkakala
nganai, tanalipini tanani milkirinani wirarila nganai ja jatala nganai:
4 Woderi nunkani tikanaia talpadakani nganai, ngangau tanangupini
ditjindru, ngaperi wora matja palina, warupoto jeruja parai, worderu
Pantjimani ngoperandru.
5 Ngangau tanapini jenipara jertapateriai, tanangu kurirpi nganai,
ngopera pariwilpa bakana nganana wonti ja mita, ngapandru ja ngapani
terkana wonti Godaia jaurandru,
6 Nunkanali mitala jendranguta ngapali tundribana wonti ja mudana
wonti;
7 Jeruja bakana pariwilpa ja mita karari jendralildramata jaurali Nulia
pinpai turuja, ja Nulia ninaia ngamalkai kalalaia ditjia, ja kana Goda pani
kutibanaia.
8 Kulno jurangu wata kurirpi ngananananto, ngantjalu: Ditji kulno
Kaparani kilpawoldra 1000 jeribaka nganai, ja kilpawoldra 1000 ditji
kulnuni jeribaka.
9 Kaparali talpadakani jaurali wata banbibai, worderu polpali jenia
banbani jeribaka ngundrai, a-ai, Nauja manju juri nganai jurangundru;
ngangau Nauja wata jertapateriai palpa tintaterinanto, a-ai, warupotujeli
madlentjandru karitjinaia wokarananto.

10 Kaparaia ditji wokarala nganai kurikantji jeribaka tinkani, nunkan-
gupini ditjini pariwilpa kata pirnali nurujeli mudala nganai, ja tjilpi
turujeli puldrurila nganai, ja mita ja ngankani, nunkangu paranani, jerkila
nganai.
11 Ngangau naupini pratjana dukarateriai, mina kana jura wondrateri-
nanto wirarini ja Godani wodatarana ngamani kulikirini nguja pratjanani.
12 Jura kalkananto ja Kaparaia ditji wokarani nurungankananto,
nunkangundru pariwilpa wora dukaraterila nganai turuni, ja tjilpi turu
manjali puldrurila nganai.
13 Ja ngaiana kalkai pariwilpa ja mita marraia nunkani talpadakanan-
dru, nunkangu talkula ngamai.
14 Jendrangundruja, ngantjalu, ngangau jura nunkangupini kalkateriai,
jigleri ngananau, Nulia jurana murumuru pani ja madlentji pani manka-
mankananto murlani.

15 Ja ngaiananaia Kaparaia manju juri murla ngundranau, worderu
bakana neji ngantjalu ngaianani Paululu jurangu dakanala, nunkangupini
kirilandru, nina nulu maninala.
16 Worderu bakana nunkani dakani jaura pratjanani, nulu jenildramata
kaukaubanani, tanangundru palpa ngurunguru nganai ngujamala, mina
kana patipatieli ja tataura panieli karitjimalkai, worderu bakana jaura
morla, tanani tintaterinaia.
17 Jura, ngantjalu, ngangau jura jenia ngopera milkila, ngamalkateri-
anau, jurana tjikatjika ngankanietjali tjautjaujeli parumaiati, ja jura jurani
piri ngurungurundru puriati.
18 Pirnarianau ngaiananaia Kaparaia ja Kulkanipirnaia Jesuni Christuni
manjulani ja ngujamanani, Nunkangu pirnala nganai karari ja bakana
nguralia ditjini! Amen.

Dakani jaura I. Johanningundru.

1 Mina ngopera nganana wonti, mina ngaiani ngarana wonti, mina
ngaiani najina wonti milkieli ngaianinali, mina ngaiani najina wonti ja
marali ngaianinali karakarana wonti, tepia jaurandru.
2 Ja tepi wondraterina wonti, ja ngaiani ninaia najina wonti, ja jurangu
tinkari ngankai ja kaukaubai tepi ngurali, Naupini Ngaperaia nganai, ja
ngaianingu tinkari pantjina wonti.
3 Mina ngaiani najina wonti ja ngarana wonti, ngaiani jurangu
bakana kaukaubai, ngangau bakana jura ngaianingunto kulnukulnuni
ngananananto; ja ngaianini kulnukulnuni Ngaperani ja nunkani Ngatamu-
rani Jesungu Christungu nganai.
4 Ja jenia ngaiani jurangu dakai, ngaianini mankini manamiri
ngananananto,
5 Ja naupini ngantjani jaura nganai, ninaia ngaiani nunkangundru
ngarana wonti, ja jurangu nakaldra kaukaubai: Goda praitji nganai, ja
nunkangu ngalpuru pani nganai.
6 Ngaiana jatanani, ngaiana nunkangu kulnukulnuni ngamai, ja ngalpu-
rani wirarinani, jeruja ngaiana jediai ja wata morlalula ngankai.
7 Ngaiana praitjani wirarinani, worderu Nauja praitjani ngamai, jeruja
ngaiana kulnukulnuni ngankijiribamaliai, ja Jesuni Christuni, nunkani
Ngatamuraia kumarali, ngaianana kulirkai madlentji pratjanandru.
8 Ngaiana jatanani, ngaiana madlentji pani ngamalkai, jeruja ngaiana
munta karkarkarateriai, ja morlalula wata ngaianangu nganai.
9 Ngaiana madlentji ngaianani dikanani, jeruja Nauja wonki ja talku
nganai, ja madlentji ngaianani kalingai, ja ngaianana talkula pani
pratjanandru kulirkai.
10 Ngaiana jatanani, ngaiana wata madlentji ngankana warai, jeruja
ngaiana ninaia jedikantji ngankai, ja nunkani jaura wata ngaianangu
nganai.

2

1 Ngakani kupa waka worajai, jenia ngato jurangu dakai, jura wata
madlentji ngankananto. Ja kulnujeli madlentji ngankanani, ngaiana
Jurajuralkanipirna ngamalkai Ngaperani, Jesus Christus, Nauja talku
nganai.
2 Ja Nauja munta kalala nganai ngaiananani madlentjani, ja wata windri
ngaiananani, a-ai, bakana mitala warupotulani.
3 Ja nunkangupini ngaiana ngujamai, ngaiana ninaia ngujamana warai,
ngaiana nunkani jirijiribani jaura ngamalkanani.
4 Warle jatai: Ngato ninaia ngujamai, ja nunkani jirijiribani jaura wata
ngamalkai, nau jedikantji nganai, ja nunkangu wata morlalula nganai.
5 Warle nunkani jaura ngamalkai, nunkangupini morlalu Godaia
ngantjani manamiri nganai. Nunkangupini ngaiana ngujamai, ngaiana
nunkangu nganai.
6 Warle jatai, nau nunkangu nganai, nau bakana wirarinanto worderu
Naupara wirarina wonti.
7 Ngantjalu, wata jirijiribani jaura marra ngato jurangu dakai, a-ai,
jirijiribani jaura warula, ninaia jura ngopera ngamalkana wonti. Naupini
jirijiribani jaura warula jaura nganai, ninaia jura ngarana wonti.

8 Nakaldra ngato jurangu jirijiribani jaura marra dakai, mina morlalu
nganai nunkangu ja jurangu, ngangau ngalpuru kutingai, ja praitji morlalu
matja mintjiai.
9 Worana jatai, ngani praitjani nganai, ja nau nunkani ngatatani
kalakalariai, nau ngalpurani nganai kararielu.
10 Warle ngatata nunkani ngantjai, nau praitjani nganai, ja dakaterini
wata nunkangu nganai.
11 Worana ngatatani nunkanani kalakalariai, nau ngalpurani nganai, ja
ngalpurani wirariai, ja ko nganai wodajeri nau wapai, ngangau ngalpurali
nunkani milki butju ngankana warai.
12 Ngato jurangu, kupa waka worajai, dakala wapaia, jura madlentji
kalinganila maninala nunkani talandru.
13 Ngato jurangu, ngaperi worangu, dakala wapaia, ngangau jura
ninaia ngujamana wonti, Nauja ngoperandru nganai. Ngato jurangu, teri
worangu, dakala wapaia, ngangau jura kutji kalalu ngankana wonti. Ngato
jurangu, kupa waka worajai, dakala wapaia, ngangau jura Ngaperi matja
ngujamana.
14 Ngato jurangu, ngaperi worangu, dakana warai, ngangau jura ninaia
matja ngujamana, Nauja Ngaperandru nganai. Ngato jurangu, teri
worangu, dakana warai, ngangau jura ngurunguru nganai, ja Godaia jaura
jurangu parai, ja jura kutji kalalu ngankana warai.
15 Wata mita ngantjanau, ja mina mitani nganai. Kulnujeli mita
ngantjanani, nunkangu wata Ngaperaia ngantjani nganai.
16 Ngangau warupoto mina mitani nganai, palkuja milkirina ja milkia
milkirina ja tepia pirna ngundraterini wata Ngaperandru nganai, a-ai,
mitandru nganai.
17 Ja mita mudingai nunkani milkirinani jela; ja warle Godaia jertapate-
rina ngankai, nau ngurali ngamala nganai.
18 Kupa waka worajai, mudani ditji matja nganai, ja worderu jura
matja ngarana, tatakani Christus kulno wokarala nganai, ja karari bakana
tatakani Christus marapu terkakana warai: jendrangundruja ngaiana
ngujamai, mudani ditji nganai.
19 Tana ngaianangundru dunkana warai, ja tana wata ngaianangundru
kantji nganana warai; ngangau tana kantji ngaianangundru ngananani,
tana ngaianangunto jela ngamanani, ja tana tinkari pantjinanto, wata
pratjana ngaianangundru nganai.
20 Ja jura wiribani ngamalkai nunkangundru, Nauja kulikiri nganai, ja
jura jenia pratjana milkila.
21 Ngato jurangu wata dakana warai, ngangau jura morlalula wata
milkila, a-ai, ngangau jura ninaia ngujamai, ja ngangau jedi jaura pratjana
wata morlalulandru nganai.
22 Worana jedikantji nganai, windri nau, nulu kutikutibai, Jesus kantji
Christus nganai? Naupini tatakani Christus nganai, nulu Ngaperi ja
Ngatamura kutikutibai.
23 Pratjananulu, warle Ngatamura kulikutibai, bakana Ngaperi wata
ngamalkai; warle Ngatamura dikai, nulu bakana Ngaperi ngamalkai.
24 Mina jura ngarana wonti ngoperandru, jenia jurangu paraiatimai;
jurangu paranani, mina jura ngoperandru ngarana warai, jeruja bakana
jura Ngatamurani ja Ngaperani ngamala nganai.
25 Ja naupini talpadakani nganai, ninaia Nulia ngaianangu talpadakana
wonti: Tepi ngurali.

26 Jenia ngato jurangu dakana warai tanangundru, tanali jurana
karkarkai;
27 Ja jenia wiribani, ninaia jura nunkangundru matja manina, jurangu
paraiatimai, ja jura wata kana kulno ngamalkananto, nulu jurangu
ngujangujara jinkinanto, a-ai, worderu wiribanali jurangu ngujangujara
jinkina warai pratjanandru, mina morlalu nganai ja jedini pani, ja
worderu nulia jurangu ngujangujara jinkina warai, jeruja nunkangu
ngamaiatinimai.
28 Ja karari, kupa waka worajai, nunkangu ngamanau, ngangau, Nauja
tinkari ngankaterinani, ngaiana murlali nganananto ja wata nintali
pantjinanto nunkangu, nunkani wokaranani.
29 Jura milkila ngananani, Nauja talku nganai, jeruja ngujamanau,
bakana warle talkula ngankai, nau bakana nunkangundru dankana wonti.

3

1 Najianau, mina ngantjani Ngaperali ngaianangu jinkinala, ngaiana tala
Godaia kupa mandrananto. Jendrangundruja mitalali ngaianana wata
ngujamai, ngangau nulupini ninaia wata ngujamana warai.
2 Ngantjalu, ngaiana karari Godaia kupa nganai, ja jenia karari wata
tinkari pantjina warai, mina ngaiana nganala nganai; windri ngaiana
milkila, Nauja tinkari ngankaterinani, ngaiana nunkangu jeribaka nganala
nganai, ngangau ngaiana ninaia najila nganai, worderu Nauja kantji
nganai.
3 Ja pratjananulu, warle ninapini kalkani nunkangu ngamalkai, nau
kulikiri ngankateriai, worderu bakana Nauja kulikiri nganai.
4 Pratjananulu, warle madlentji ngankai, nulu bakana tjikatjika ngankai,
ja madlentji tjikatjika nganai.
5 Ja jura milkila, Nauja tinkari ngankaterina wonti madlentji maningala,
ja madlentji pani nunkangu nganai.
6 Pratjananulu, worana nunkangu ngamai, nulu wata madlentji ngankai;
ja pratjananulu, warle madlentji ngankai, nulu ninaia wata najina warai
ja wata ngujamana warai.
7 Kupa waka worajai, wata kulnujeli jurana karkarkananto. Warle
talkula ngankai, nau talku nganai, worderu Nauja talku nganai.
8 Warle madlentji ngankai, nau kutjindru nganai, ngangau kutjieli
madlentji ngankai ngoperandru. Jendrangundruja Godaia Ngatamura
tinkari ngankaterina wonti, Nulia kutjia ngankana teribananto.
9 Pratjananulu, worana Godandru dankana warai, nulu wata madlentji
ngankai, ngangau tandra nunkani nunkangu parai, ja nau ngandandariai
madlentji ngankala, ngangau nau Godandru dankanala.
10 Nunkangu tinkari nganai, worana Godaia kupa ja kutjia kupa nganai.
Pratjananulu, warle wata talkula ngankai, nau wata Godandru nganai,
jeruja bakana, warle ngatata nunkani wata ngantjai.
11 Ngangau naupini ngantjani jaura nganai, ninaia jura ngoperandru
ngarana warai, ngaiana ngantjamalinanto.
12 Wata Kain jeribaka, nau madlentjandru nganana wonti, ja ngatata
nunkani naria nandrana wonti; ja minandru nulu nina nandrana wonti?
Ngangau ngankana nunkani madlentji nganana wonti, ja nunkanaia
ngatataia talku.

(Dakani jaura G. D. 3 Trinitatis.)

13 Wata ngaruparanau, ngatata worajai, jurangu mitala kalakalarinani.

14 Ngaiana milkila, ngaiana narindru tepia wiringana warai, ngangau
ngaiana ngatata ngantjai; warle ngatata wata ngantjai, nau narini wonki
ngamai.
15 Pratjananulu, warle ngatatani nunkanani kalakalariai, kana naria
nandranietja nganai, ja jura milkila, kana nari nandranietjali tepi ngurali
wata nunkangu wonki ngamalkai.
16 Nunkangu ngaiana ngantjana nunkani ngujamana warai, ngangau
Nauja tepi nunkani worani patana wonti ngaianangu; ja jeruja ngaiana
wilpa nganai, tepi ngatataia worani patala.
17 Warle nunkanipini mitaia poto ngamalkai, ja ngatata nunkani
wangiwangi najiai, ja ngara nunkani nunkangu ngurunguru ngankai,
worderu Godaia ngantjana nunkangu wonki ngamala nganai?
18 Kupa wakajai, wata ngaiana ngantjananto jaurali kara talieli kara,
a-ai, ngankanali ja morlalulali.

19 Nunkangupini ngaiana ngujamai, ngaiana morlalulandru nganai; ja
ngaiana ngara ngankalkaterila nganai nunkangu.
20 Ngaiana ngarali ngaianangu ngulkuterkanani, Goda morla pirna
nganai ngaianangu ngarani, ja Nulia warupoto ngujamai.
21 Ngantjalu, ngara ngaianangu wata ngulkuterkanani, ngaiana murla
ngamalkai Godani;
22 Ja minakulno ngaiana ngatjiai, ngaiana nunkangundru maniai,
ngangau ngaiana nunkani jirijiribani jaura ngamalkai, ja ngankai mina
nunkangu murlali nganai.
23 Ja naupini nunkani jirijiribani jaura nganai, ngaiana nunkani Ngata-
muraia Jesuni Christuni talani morlalu ngundrananto ja ngantjamali-
nanto, worderu Nulia ngaianangu jirijiribani jaura jinkina wonti.
24 Ja warle nunkani jirijiribani jaura ngamalkai, nau nunkangu nga-
mai, ja Nauja nunkangu. Ja nunkangupini ngaiana ngujamai, Nauja
ngaianangu wonki ngamai Jaolandru, ninaia Nulia ngaianangu jinkina
wonti.

4

1 Ngantjalu, wata jaola pratjanani morlalu ngundranau, a-ai, jaola
worangu milkimilkiterkanau, tana Godandru nganai kara; ngangau
jedikantji Propheta marapu dunkanala mitani.
2 Nunkangu Godaia Jaola ngujamanau: Warle jaolali dikanani, Jesus
Christus palkuni wokarana wonti, nau Godandru nganai.
3 Ja warle jaolali wata dikai, Jesus Christus palkuni wokarana wonti,
nau wata Godandru nganai, ja naupini tatakani Christuja jaola nganai,
nunkangundru jura ngarana warai, nau wokarala nganai, ja nau karari
matja mitani nganai.
4 Jura Godandru nganai, kupa waka worajai, ja tanana kalalu ngankana
warai, ngangau morla pirna Nauja nganai Nauja jurangu, nunkangu nau
mitani.
5 Tanapini mitandru nganai, jendrangundruja tanali mitandru
kaukaubai, ja mitala tanali ngarai.
6 Ngaiana Godandru nganai; warle Goda ngujamai, nulu ngaianana
ngarai; worana wata Godandru nganai, nulu ngaianana wata ngarai.
Nunkangundru ngaiana morlalulaia Jaola ja jedibanaia jaola ngujamai.
7 Ngantjalu, ngaiana ngantjamalinanto; ngangau ngantjani Godandru
nganai, ja warle ngantjai, nau Godandru dunkana warai, ja nulu Goda
ngujamai.

8 Warle wata ngantjai, nulu Goda wata ngujamai, ngangau Goda
ngantjani nganai.
9 Nunkangu Godaia ngantjana tinkari pantjina wonti ngaianangu,
ngangau Godali nunkani Ngatamura Kunakulno mitani jinpana wonti,
ngaiana nunkangundru tepirinanto.
10 Nunkangu ngantjana parai, wata ngaiana Goda ngantjana wonti, a ai,
Nulia ngaianana ngantjana wonti, ja Ngatamura nunkani jinpana wonti
kalala nganananto ngaianani madlentjandru.
11 Ngantjalu, Godali ngaianana jeruja matja ngantjanani, jeruja ngaiana
wilpa nganai ngantjamalinanto.
12 Wata kulnujeli Goda najina wonti; ngaiana ngantjamalinani, jeruja
Goda ngaianangu ngamanani, ja nunkani ngantjani ngaianangu manamiri
nganai.
13 Nunkangundru ngaiana ngujamai, ngaiana nunkangu ngamai ja
Nauja ngaianangu, ngangau Nulia nunkani Jaolandru ngaianangu jinkina
warai.
14 Ja ngaiani najina wonti, ja morlalu kurai, Ngaperali Ngatamura
jinpana wonti, Nauja mitaia Kulkanipirna nganananto.
15 Warle dikai, Jesus Godaia Ngatamura nganai, nunkangu Goda nganai,
ja nau Godani.
16 Ja ngaiana ngujamana warai, ja morlalu ngundrana warai ninaia
ngantjana, ninaia Godali ngaianangu ngamalkai.

(Dakani jaura G. D. 1 Trinitatis.)

Goda ngantjani nganai, ja worana ngantjanani wonki ngamai, nau
Godani ngamai, ja Goda nunkangu.
17 Nunkangu ngantjani ngaianangu manamiri nganai, ngaiana murlali
nganananto kalala ditjini; ngangau worderu Nauja nganai, jeruja bakana
ngaiana nganai nunkangupini mitani.
18 Japa wata ngantjanani nganai, a-ai, ngantjanali japa narrai, ngangau
japali kalala ngamalkai. Worana japali nganai, nau wata manamiri nganai
ngantjanani.
19 Ngaiana ninaia ngantjai, ngangau Nulia ngaianana ngopera ngantjana
wonti.
20 Kulno jatanani: Goda ngato ngantjai, ja nau ngatatani nunkanani
kalakalariai, jeruja nau jedikantji nganai; ngangau warle ngatata nunkani
wata ngantjai, nina nulu kantji najiai, worderu nulu Goda ngantjala
nganai, ninaia nulu wata najiai?
21 Ja ninapini jirijiribani jaura ngaiana nunkangundru ngamalkai: Warle
Goda ngantjai, nulu bakana ngatata nunkani ngantjai.

5

1 Warle morlalu ngundrai, Jesus kantji Christus nganai, nau Godandru
matja dankana, ja pratjananulu, warle ninaia ngantjai, nulu nina kantji
patana wonti, nulu bakana nina ngantjai, nina nulu kantji patana wonti.
2 Nunkangu ngaiana ngujamai, ngaiana Godaia kupa ngantjai, ngaiana
Goda ngantjanani ja jirijiribani jaura nunkani ngamalkanani.
3 Ngangau jenia Godaia ngantjana nganai, ngaiana jirijiribani jaura
nunkani ngamalkananto, ja jirijiribani jaura nunkani wata mati nganai.

(Dakani jaura Quasimodogeniti ditjini.)

4 Ngangau warupoto, mina Godandru matja dankana, mita kalalu
ngankai; ja naupini kalalu ngankani nganai, nulu mita kalalu ngankana
warai: Ngaianani morlalu ngundrana.
5 Worana nganai, nulu mita kalalu ngankai? Windri nulu, nulu morlalu
ugundrai Jesus Godaia Ngatamura nganai.
6 Naupini Nauja nganai, Nauja wokarana wonti ngapali ja kumarali,
Jesus Christus, wata windri ngapali, a-ai, ngapali ja kumarali: ja Jaola
Nauja nganai, Nulia tinkari ngankai, ngangau Jaola morlalula nganai.
7 Ngangau parkulu nganai pariwilpani, tanali tinkari ngankai: Ngaperi,
ja Jaura, ja Jaola kulikiri, ja tanapini parkulu kulno nganai.
8 Ja parkulu nganai, tanali tinkari ngankai mitani: Jaola ja ngapa ja
kumari; ja tanapini parkulu kulno nganai.
9 Ngaiana kanaia tinkari ngankani patanani, jeruja Godaia tinkari
ngankani morla pirna nganai; ngangau jenia Godaia tinkari ngankani
nganai, ninaia Nulia tinkari ngankana wonti nunkani Ngatamurandru.
10 Warle morlalu ngundrai Godaia Ngatamurani, nulu jenia tinkari
ngankani nunkangu ngamalkai.
Warle Godani wata morlalu ngundrai, nulu ninaia jedikantji ngankana
warai, ngangau nulu wata morlalu ngundrana warai nunkangupini tinkari
ngankanani, ninaia Godali tinkari ngankana wonti nunkani Ngatamurandru.
11 Ja naupini tinkari ngankani nganai, Godali ngaianangu tepi ngurali
jinkina wonti, ja naupini tepi nunkani Ngatamurani nganai.
12 Warle Ngatamura ngamalkai, nulu tepi ngamalkai; warle Godaia
Ngatamura wata ngamalkai, nulu wata tepi ngamalkai.
13 Jenia ngato jurangu dakana warai, ngangau jura milkila ngananantо,
jura tepi ngurali ngamalkai, ngangau jura Godaia Ngatamuraia talani
morlalu ngundrai.
14 Ja naupini nau manubaku nganai, ninaia ngaiana nunkangu nga-
malkai, ngaiana minakulno nunkani jertapaterinali ngatjinani, Nulia
ngaianana ngarai.
15 Ja ngaiana milkila ngananani, Nulia ngananana ngarai, ngaiana mi-
nakulno ngatjinani, jeruja ngaiana ngujamai, ngaiana ngatjini ngamalkai,
ninaia ngaiana nunkangundru ngatjina warai.
16 Kulnujeli najinani nunkani ngatata madlentji ngankanani, madlentji
kulno wata naria, jeruja nau ngatjinanto, ja Nulia nunkangu tepi jinkila
nganai, tanangu, tanali madlentji ngankai wata naria. Madlentji kulno
parai naria, wata nunkangundru ngani jatai, nunkangundru ngatjinanto;
17 Tjikatjika pratjana madlentji nganai, ja bakana madlentji parai wata
naria.
18 Ngaiana milkila, worana Godandru dankana warai, nulu wata
madlentji ngankai, a-ai, worana Godandru dankana warai, nau nga-
malkateriai, ja kutjieli nina wata patai.
19 Ngaiana milkila, ngaiana Godandru nganai, ja mita warupoto madlen-
tjani parai.
20 Ngaiana milkila, Godaia Ngatamura wokarana wonti, ja Nulia nga-
ianangu tjuru jinkina wonti, ngaiana ninaia Mor lalula ngujamananto; ja
ngaiana Morlalulani nganai, nunkani Ngatamurani Jesungu Christungu.
Naupini Goda morlalu nganai ja tepi ngurali.
21 Kupa waka worajai, ngamalkaterianau muramurandru.

Dakani jaura II. Johanningundru.

1 Kaparali, kalkalkani widlani ja nankani ngatanani, tanana ngato
ngantjai morlalulani, ja wata windri ngato, a-ai, bakana pratjanali, tanali
morlalula ngujamana warai,
2 Morlalulandru nauja ngaianangu parai, ja ngaianangunto nganala
nganai ngurali.
3 Jurangunto nganala nganai manjula ja kalumiltjamiltjarina ja murla
Goda Ngaperandru, ja Kapara Jesu Christungundru, Nauja Ngaperaia
Ngatamura, morlalulani ja ngantjanani.
4 Ngani pirna mankila wapaia, ngangau ngato mankamankana warai,
jinkani ngatani morlalulani wirariai, worderu ngaiana Ngaperandru
jirijiribani jaura manina wonti.
5 Ja karari ngani jinkangu ngatjiai, widlajai, wata jeruja, ngato jinkangu
jirijiribani jaura marra dakai kara, a-ai, ninaia ngaiana ngopera nga-
malkana wonti: Ngaiana ngantjamalinanto.
6 Ja naupini nauja ngantjani nganai: Ngaiana nunkani jirijiribani
jaurani wirarinanto. Naupini nauja jirijiribani jaura nganai, ninaia jura
ngoperandru ngarana wonti, ngaiana nunkangu wirarinanto.
7 Ngangau karkanietja marapu dunkana wonti mitaia, tanali wata dikai
Jesus Christus palku pantjina wonti. Naupini karkarkanietja ja tatakani
Christus nganai.
8 Ngamalkaterianau, jura tintaiati mina ngaiani ngankana warai, a-ai,
ngaiani kalala manamiri maninanto.
9 Worana wiringai ja wata ngamai Christuni ngujangujarani, nulu wata
Goda ngamalkai; worana Christuni ngujangujarani ngamai, nulu Ngaperi
ja bakana Ngatamura ngamalkai.
10 Kulno jurangu wokaranani, ja ninapini ngujangujara wata
padakanani, nina wata pungani patanau, ja nunkangu wata mandurini
jaura jinkianau.
11 Ngangau warle nunkangu mandurini jaura jinkiai, nau nunkani
ngankana madlentjani ngokateriai.
12 Ngato marapu ngamalkai jurangu dakala, ja ngato wata ngantjai
jauramalkali ja marujeli jenia ngankala, a-ai, ngato ngundrai jurangu
wokarala, ja manali manani jurangu jatala, ngangau mankini ngaianani
manamiri ngananinto.
13 Jinkangu mandurini jaura jinpai jinkani kakuja ngatanali, nana matja
kalkalkana.

Dakani jaura III. Johanningundru.

1 Kaparali Gajusungu ngantjaluni, nina ngato morlalu ngantjai.
2 Ngantjalu, ngato ngantjai, jundru warupotuni tepi ngumu ngamalkananto, ja jidni tepi ngamananto, worderu mungara jinkani tepi ngumu ngamalkai.
3 Ngani pirna mankina piraia, ngatata wora matja wokarana paraia, ja jinkani morlalulandru tinkari ngankana paraia, worderu jidni morlalulani wirariai.
4 Mankini morla pirna ngato wata ngamalkai nunkangu, ngarala kupa ngakani morlalulani wirariai.
5 Ngantjalu, jundru talku ngankai pratjanani, mina jundru ngankana paraia ngatatani, tana tidnapalara nganai,
6 Tanali jinkani ngantjanandru tinkari ngankana paraia mili wolarani, ja jundru ngumu ngankala nganai, jundru tanana ngankingankibanani, worderu Godani talku nganai.
7 Ngangau tana dunkana paraia nunkani talandru, ja tanali panila maniai kana kondru.
8 Jeruja ngaiana wilpa nganai jenipara patala, ngaiana tanani jelangankanietja pantjinanto morlalulaia.
9 Ngato mili wolarani dakana warai, ja Diotrephes, nau pirna ngundrateriai, nulu ngaianana wata patai.
10 Jendrangundruja, ngani wokaranani, ngato nina mangatandra, nunkani ngankanandru, tanana nulu ngankai, wilpa ngankala nganai, ngangau jaura kaldrieli nau ngaianangu jatajatai, ja morla, nulu bakana ngatata wata patai, ja nulu tanana ngandrawalkai, tana jenia jertapateriai ngankala, ja tanana mili wolarandru dangai.
11 Ngantjalu, wata madlentjani karipateriau, a-ai, ngumuni. Warle ngumu ngakai, nau Godandru nganai; warle madlentji ngankai, nulu Goda wata najinala.
12 Pratjanali, ja bakana morlalulali muntali, Demetriusungu jaura ngumu tinkari ngankai, ja bakana ngaiana nunkangundru tinkari ngankai, ja jidni milkila, tinkari ngankani ngaianani morlalu nganai.
13 Ngato marapu ngamalkai jinkangu dakala, ja ngato wata ngantjai marujeli ja pitali jenia ngankala.
14 Ngato ngundrai jidna wolja najila, ngadani ngaldra manali manani kaukaubijiribamalila nganai.
15 Murla jinkangunto nganaiatimai! Kamanelieli jinkangu mandurini jaura jinpai. Mandurini jaura jinkiau kamanelini tala pilki ja pilkieli.

Dakani jaura Judasangundru.

1 Judas, Jesuni Christuni mili ja Jakobani ngatata, tanangu, tanana
Goda Ngaperali ngantjana wonti, ja Jesulu Christulu karkana wonti ja
ngamalkana wonti.
2 Kalumiltjamiltjarina ja murla ja ngantjana jurangu marurinanto
milingeru morla.
3 Ngantjalu, ngato jiglerali ngundranani jurangu dakala murlandru,
ninaia ngaiana jelali ngamalkai, tanali ngana tartabana warai, jurangu
kurukurubani jaura dakala, jura morlalu ngundranandru tirimalinanto,
ninaia kana kulikirieli matja manina.
4 Ngangau kana palpa tjilkiri wirina warai, tanani tala matja nunkan-
gupini kalalani warulandru parai: Kana Goda pani, tanali ngaiananaia
Godaia manjula karitjimalkai tjikatjikani, ja Jirijiribanietja ja Kapara kulno
ngaianani Jesus Christus kutikutibai.
5 Ngato jurani mangatandra wilpa ngankala nganai, ngangau jura
pratjana milkila, Kaparali, Nulia kana wolara nunkani Egypta mitandru
matja kulkana, pota mandrula tanali, tana wata morlalu ngundraua wonti,
nandrana wonti.
6 Ja bakana tanana angela, tanali ngurula tanani wata ngamalkana
wonti, a-ai, tanani piri worani patana wonti, Nulia ngamalkana wonti ditji
pirnaia kalalaia kanjangari nguralieli ngalpurani.
7 Worderu bakana Sodom ja Gomorra ja ngura pudlangu karakara, tanali
tanangu jeribaka palakantji ngamana wonti, ja palku nguruni karipaterina
wonti, wondrani malka parai kalala turu nguralindru.
8 Tanangupini jeribaka bakana tananapini ngapitjaetja palku murumuru
ngankateriai, ngurula waka ngundrai, ja pirnala tanali ngirkibai.
9 Michaeli, angelaia kapara, nau kutjini Mosini palkundru jatamalinani,
nulu wata wontjana wonti ngirkibanaia kalala jaura jinkila, a-ai, nau
jatana wonti: Kaparali jinkangu kalala jinkiatau.
10 Tanali ngirkibai jenipara potundru, tanangundru tana ko; mina tanali
palku tjurujeli, nganti tjuru pani jeribaka, ngujamai, nunkangupini tana
tintateriai.
11 Jakajai tanangu! Tana Kainani paltuni wirarina wonti, ja kalala
maninandru Bileamani tjikatjikani puriterina wonti, ja Koranini tiripati-
jiritjibanandru palina wonti.
12 Tanali jurani ngantjani buka pirnani ninta tidatida nganai, ngangau
tana ninta pani mirantjati nganai, tana munta ngamalkateriai, talara palku
ngapa panieli, tanana watarali waltingai, pita nguja ja tandra pani, pota
mandru matja palina, kapara pani;
13 Panto pirnaia mandikilla, tanali ninta tanani ngulungaltjariai, wanta
ditji waka, tanangu tinkaia ngalpuru parai ngurali.
14 Tanangupini bakana Henoch, Adamangundru kana mara wora ja
mandrula, talpadakana wonti ja jatana wonti: „Mai, Kapara wokarai
nunkani angela kulikirini worangunto jela,
15 Kalala kurala warupotuni, ja dikidikibala kana Goda pani pratjana,
tanani Goda pania ngankana pratjanandru, nunkanali tanali madlentji
ngankana wonti, ja jaura ngurunguru pratjanandru, tanana Coda pania
madlentji ngankanietja jatanala.“

16 Tanapini junka mangatandra, jenipara, tana milingeru jatajatalkateriai, tanali tanani jertapaterinani wodatarana ngamai, tana manali jaura pirna jatai, ja kanani murlali wondrateriai ngumu ngamalkaterinandru.
17 Jura, ngantjalu, tanana jaura ngundranau, tanana ngopera Kaparaia Jesuni Christuni Apostel jatana wonti;
18 Worderu tana jurangu jatana wonti, miljaru ngadalani ngirkibanietja nganala nganai, tana tanani milkirinani Goda panini wirarila nganai.
19 Tanapini nganai, tana tjirimalkateriai, palkuja kanali tanali, Jaola pani tanali ngamalkai.
20 Jura, ngantjalu, munta wotiterianau jurani morlalu ngundrana kulikiri pirnani Jaola kulikiria ngatjinali;
21 Jura munta ngamalkaterianau Godaia ngantjanani, ja kalkanau ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni kalumiltjamiltjarinani tepi nguralia.
22 Ja palpa, tana mangangankai, karkarkanau, palpa nguru kulkanau, ja tanana turundru dukaranau;
23 Palpa pilkini kalumiltjamiltjarianau japali, ja bakana kalakalarianau nunkangu katini, nina palku murumuru ngankana warai.
24 Nunkangu, Nauja ngurunguru nganai jurana kulkala purini panieli, ja terkibala nunkani pirnalaia mudlani madlentji pani jurakokanali,
25 Godani kulnulu, ngaianani Kulanipirnali, Jesulu Christulu ngaianani Kaparali, nunkangu pirna ngundrala ja pirnala ja ngurula ja jirijiribanala karari ja nguralia warupotuja nganaiatimai! Amen.

Johannini Tinkari ngankani jaura.

1 Jesuni Christuni tinkari ngankani, ninaia Godali nunkangu jinkina
wonti, nunkani milini wondrala, mina wolja pantjinanto, ja Nulia jenia
malkali wondrana wonti, ja angelali jinpana wonti nunkani milini
Johanningu,
2 Nulia morlalu kurana wonti Godaia jaura ja Jesuni Christuni tinkari
ngankani, pratjana mina nulia najina wonti.
3 Murlali pirna naupini nganai, nulu warapai, ja tana, tanali talpadakani
jaura ngarai, ja ngamalkai, mina nunkangu dakana parai; ngangau miljaru
karakara nganai!
4 Johannes mili wolara mara wora ja mandruni Asiani: Manjula
jurangunto nganaiatimai ja murla nunkangundru, Nauja nganala wapaia
ja nganana wonti ja wokarai, ja jaola mara wora ja mandrundru, tana
nunkani ngamani piria mudlani nganala wapaia,
5 Ja Jesu Christungundru, Nauja tinkari ngankanietja talku nganai, Nauja
Panturu narindru, ja mitaia kaparaia jirijiribanietja. Nulia ngaianana
ngantjana wonti, ja ngaianana kulirkana wonti ngaianani madlentjandru
kumarali nunkanali,
6 Ja Nulia ngaianana kapara ja Priesta ngankana wonti nunkani Godani
ja Ngaperani: Nunkangu pirnala ja ngurula nganaiatimai nguralindru
nguralia. Amen.
7 Mai, Nauja wokarai talara palkujeli, ja milki warupotujeli ninaia najila
nganai, ja bakana tanali, tanali ninaia dakana wonti, ja nunkangundru
mitaia nguja warupoto juajuangala nganai. Kau, Amen.
8 Ngani A ja O nganai, Wonini ja Mudani, Kapara ja Goda jatai,
Nauja nganala wapaia ja nganana wonti, ja Nauja wokarai, warupotuja
Jirijiribani.
9 Ngani Johannes, jurani neji ja ngampu mara ketjaketjanani ja mililani
ja Jesuni Christuni manjulani; ngani watiwatini, tala nunkani Patmos,
nganana wonti, Godaia jaurandru ja Jesuni Christuni tinkari ngankanan-
dru.
10 Ngani jaolali Kaparaia ditjini nganana wonti, ja ngakani tokuni ngato
ngaiala pirna ngarana wonti, wima koko jeribaka,
11 Naupini jatana wonti: „Ngani A ja O nganai, Ngoperala ja Mudani,
ja mina jundru najiai malkali dakamai, ja ninaia jinpamai mili wolara
mara wora ja mandruni: Ephesusungu ja Smrynangu ja Pergamumungu
ja Thyatirangu ja Sardesungu ja Philadelphiangu ja Laodicäangu.“
12 Ja ngato najina karitjina wonti ninaia ngaiala najila, nauja ngakangu
jatanani; ja ngani matja najina karitjina, ngato praitjaia poto mara wora
ja mandru marda maraljendru najina wonti,
13 Ja praitjaia poto mara wora ja mandruni terti Kulno, Nauja Kanaia
Ngatamura jeribaka, Nauja kati wirdi matja widmaterina, ja munambirini
matja ngampina tala mandamandali marda maraljendru;
14 Nauja mangatandra ja para bulu nganana wonti njurdu bulu taleri
jeribaka, ja mili nunkani turujaola kulno jeribaka;
15 Ja tidna nunkani mintjini marda jeribaka, turupirini maralje matja
ngankana jeribaka, ja ngaiala nunkani ngapa marapuja tutungana jerib-
aka;
16 Ja Nulia mara ngunarani ditji waka mara wora ja mandru ngamalkana
wonti, ja nunkani manandru mardakirra tiri tjerkara mandrunto dunkana

wonti, ja Nauja mudla ditji pirna jeribaka nganana wonti nauja mintjinani
nunkani ngurulali.
17 Ja ngato ninaia najinani, ngani nunkangu tidnani nari jeribaka purina
wonti; ja Nauja mara ngunari ngakangu kuraterina wonti ja jatana wonti:
„Wata japali nganau, ngani Ngoperala ja Mudani nganai
18 Ja Tepi. Ngani nari nganana wonti, ja mai, ngani tepi nganai
nguralindru nguralia, ja ngato naria ja turuja mana ngamalkai.
19 Dakamai, mina jundru najina warai, mina nganala wapaia, ja mina
pantjinanto ngadani,
20 Ditji waka mara wora ja mandruja kurukurula, tanana jundru matja
najina ngakani mara ngunarani, ja praitjaia poto mara wora ja mandru
marda maraljendru. Ditji waka mara wora ja mandru mili wolaraia mara
wora ja mandruja angela nganai, ja praitjaia poto mara wora ja mandru,
jundru matja najina, mili wolara mara wora ja mandru nganai.“

2

1 Mili wolaraia angelani Ephesusungu dakamai: „Jenia Naupini jatai,
Nulia ditji waka mara wora ja mandru ngunarani nunkanani ngamalkai,
Nauja wirariai praitjaia poto marda maraljendru mara wora ja mandruni
terti:
2 Ngani milkila ngankana ngumu jinkani, ja ngankana jinkani, ja
manjula jinkani, ja jidni ngandandariai mandrala kana madlentji, ja
tanana wontjana warai, tana Apostel dikateriai, ja jenia wata nganai, ja
jundru tanana jedikantji mankamankana warai,
3 Ja jundru manjula ngamalkai ja mandrana warai ngakani talandru, ja
jidni wata walturina warai.
4 Windri ngato jenia jinkangu ngamalkai, jundru ngopera ngantjani
worani patana warai.
5 Ngundrau, worangundru jidni purina warai, ja madlentjandru kar-
itjiau, ja ngankana ngopera ngankau! Pani kara, ngani jinkangu wokarala
nganai wolja, ja ngato jinkani praitjaia poto nunkani pirindru taribala
nganai, jidni wata madlentjandru karitjinani.
6 Ja jenia jundru ngamalkai, jidni Nikolaitalani ngankanani kalakalariai,
tanangu bakana ngani kalakalariai.
7 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina Jaola mili
wolarani jatai: «Kalalu ngankanietjani ngato jinkila nganai tepia pitandru
tajinanto, nau Godaia Paradiesini terti nganai.»
8 Ja mili wolaraia angelani Smyrnangu dakamai: «Jenia jatai Ngoperala
ja Mudani, Nauja nari nganana wonti ja tepi pantjina wonti:
9 Ngani milkila ngankana jinkani, ja ketjaketjana jinkani, ja wangi-
wangila jinkani, — ja poto pirna jidni nganai — ja ngirkibanila tanangun-
dru, tana jatai, tana Juda kana nganai, ja jenia wata nganai, a-ai, Satanani
jaura punga.
10 Wata kulnundru japali nganau, mina jidni ketjaketjananto. Mai,
kutjieli palpa jurangundru kanjangari pungani widmala nganai, jurana
wontjananto, ja jura ketjaketjana ngamalkala nganai ditji marapratjana.
Wonkitalku nganau narielu, jeruja ngato jinkangu tepia pirapira jinkila
nganai!
11 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina Jaola mili
wolarani jatai: Kalalu ngankanietjani wata ketjaketjani pantjinanto nari
mandrulandru.»
12 Ja mili wolaraia angelani Pergamumungu dakamai: «Jenia Naupini
jatai, Nulia mardakirra tiri tjerkara mandrunto ngamalkai.

13 Ngani milkila ngankana jinkani, ja woderi jidni ngamai; woderi
Satanani ngamani piri nganai, ja jundru tala ngakani wonki ngamalkai, ja
morlalu ngundrana ngakani wata kutikutibana warai, tanangupini ditjini,
tanangu tanali Antipas, tinkari ngankanietja talku ngakani nandrana
wonti, woderi Satan ngamai.
14 Windri ngato jinkangu palpa ngamalkai, jundru jerra palpa nga-
malkai, tanali Bileamani ngujangujara patai, nulu Balakangu ngujangujara
jinkina wonti, Israel ngatamurani kintjakintjarini kurananto, muramuraia
poto ngumu tajila ja palakantji ngamala.
15 Jeruja jundru bakana jenipara ngamalkai, tanali Nikolaitalani ngujan-
gujara patai, ninaia ngani kalakalariai.
16 Madlentjandru karitjiau; pani kara, jeruja ngani jinkangu wolja
wokarala nganai, ja tanangu tirimalila nganai manaia mardakirrali
ngakanali.
17 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina Jaola mili
wolarani jatai: Kalalu ngankanietjani ngato Manna kurukurundru jinkila
nganai, ja ngato nunkangu marda bulu jinkila nganai, ja nunkangupini
marda buluni tala marra matja dakana, nina wata kulnujeli ngujamai,
windri nulu, warle nina maniai.»
18 Ja mili wolaraia angelani Thyatirangu dakamai: «Jenia Godaia
Ngatamura jatai, Nulia milki ngamalkai turujaola kulno jeribaka, ja tidna
nunkani mintjini marda jeribaka.
19 Ngani milkila ngankana jinkani, ja ngantjana jinkani, ja morlalu
ngundrana jinkani, ja ngamalkijiribani jinkani, ja manjula jinkani, ja
mudani ngankana jinkani morla nganai ngoperalani.
20 Windri ngato jenia jinkangu ngamalkai, jundru manuni kurai Jesabel
widlani, nani dikateriai Propheta kulno nganala, ja milini ngakanani
ngujangujara jinkiai, ja tanana karkarkai palakantji ngamananto, ja
muramuraia poto ngumu tajinanto.
21 Ja ngato nankangu miljaru jinkina warai, nani madlentjandru
karitjinanto, ja nani wata madlentjandru karitjiai nankani palakantjindru.
22 Mai, ngato nana turarani pirini worala nganai, ja tanana, tana
nankangunto palakantji ngamai, ketjaketjana pirnani, tana wata tanani
ngankanandru karitjinani.
23 Ja kupa nankani ngato naria nandrala nganai. Ja mili wolara
pratjanali ngujamala nganai, ngani Nauja nganai, Nulia kalu ja ngara
wontjai, ja ngato jurangu jinkila nganai pilki ja pilki jurani ngankanandru.
24 Jurangu, tana Thyatirangu pinpani ngamai, jeruntjajeli ninapini
ngujangujara wata ngamalkai, pratjanani, tanali Satanani mikiri wata
ngujamana warai, worderu tana jatai: Ngato jurangu wata juditji pilki
kurala nganai.
25 Windri jenia, mina jura ngamalkai, parparali patau, ngani
wokaranantulu.
26 Ja warle kalalu ngankai, ja ngankani ngakani ngamalkai mudanajelu,
nunkangu ngato ngurula jinkila nganai kana koni.
27 Ja nulu tanana ngamalkala nganai marda pitali, ja buluru koko
jeribaka tana wokarila nganai, worderu ngato ngakani Ngaperandru
maninala.
28 Ja ngato nunkangu ngamaturukuru jinkila nganai.»
29 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina Jaola mili
wolarani jatai.“

3

1 Ja mili wolaraia angelani Sardesungu dakamai: „Jenia Naupini jatai,
Nulia Godaia jaola mara wora ja mandru ja ditji waka mara wora
ja mandru ngamalkai: Ngani milkila ngankana jinkani, jundru tala
ngamalkai, jidni tepi, ja jidni kantji nari nganai.
2 Tepiriau, ja pinpani, jenia nari kupiri nganai, ngurunguru ngankamai,
ngangau ngato ngankana jinkani wata manamiri mankamankana warai
Godani ngakanani.
3 Jeruja ngundramai, worderu jundru maninala ja ngaranala, ja jenia
ngamalkamai, ja madlentjandru karitjiau! Jidni wata tepi ngamanani,
jeruja ngani wokarala nganai kurikantji jeribaka, ja jidni ko nganala
nganai, mina ditjini ngani jinkangu wokarala nganai.
4 Jundru tala palpa Sardesungu ngamalkai, tanali tanani kati wata
murumuru ngankaterina warai, ja tana ngakangu jela kati buluni wirarila
nganai, ngangau tana talku nganai.
5 Kalalu ngankanietja kati bulu widmaterila nganai, ja ngato tala
nunkani wata kalingala nganai tepia dakani jaurandru, ja ngato tala
nunkani dikala nganai ngakani Ngaperani ja nunkani angela wolarani.“
6 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina Jaola mili
wolarani jatai.
7 Ja mili wolaraia angelani Philadelphiangu dakamai: „Jenia Kulikirila
ja Morlalula jatai, Nulia Davidani mana ngamalkai, Nulia walto ngankai,
ja wata kulnujeli nguru ngankala nganai, ja Nulia nguru ngankai, ja wata
kulnujeli walto ngankala nganai.
8 Ngani milkila ngankana jinkani. Mai, ngato jinkangu mana walto
jinkina warai, nina wata kulnujeli nguru ngankala nganai; ngangau
jundru ngurula waka ngamalkai, ja jaura ngakani ngamalkana warai, ja
tala ngakani wata kutikutibana warai.
9 Mai, ngato jinkangu Satanani jaura pungandru palpa jinkila nganai,
tanangundru, tana jatai, tana Juda kana nganai, ja jenia wata nganai, a-ai,
tana jediai: Mai, ngato ngankala nganai, tana wokarananto, ja jinkangu
tidnani ngatjinanto ja ngujamananto, ngato jidna ngantjanala.
10 Ngangau jundru ngakani manjulaia jaura ngamalkana warai, jeruja
ngato bakana jidna ngamalkala nganai wontjani ditjindru, nau wokarala
nganai mita maruni, tananaw ontjala, tana mita maruni ngamai.
11 Mai, ngani wolja wokarala nganai; ngamalkamai mina jundru
ngamalkai, wata kulnujeli pirapira jinkani maninanto.
12 Kalalu ngankanietja ngato kurala nganai marda tjilpi ngakani Godaia
pungani, ja nau wata morla dunkala nganai, ja ngato nunkangu ngakani
Godaia tala dakala nganai, ja ngakanaia Godaia ngura tala Jerusalem
marraia, nau pariwilpandru ngakani Godandru ngariai, ja ngakani tala
marra.“
13 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina Jaola mili
wolarani jatai.
14 „Ja mili wolaraia angelani Laodicäangu dakamai: Jenia Nauja
Amen jatai, Nauja tinkari ngankanietja morlalu ja talku nganai, Godaia
pantjinani wonini.
15 Ngani milkila ngankana jinkani, jidni wata kilpa ja wata turuturu
nganai. Jakajai, jidni kilpa kara turuturu kara nganananto!
16 Jeruja, ngangau jidni waruwaru nganai, ja wata kilpa ja wata
turuturu, ngato jidna ngakani manandru ngokuworalkala nganai;

17 Ngangau jidni jatai: Ngani poto pirna nganai ja poto pirnarinala, ja
ngato panila ngamalkananto, ja jundru wata ngujamai, jidni tjunduru ja
dapadapa ja wangiwangi ja butju ja balu nganai.
18 Ngato jidna kurukurubai, ngakangundru buru ngankala marda
maralje, nina turujeli matja wontjana, jidni poto pirna pantjinanto, ja kati
bulu, jidni widmaterinanto, jinkani baluja ninta wata tinkari pantjinanto;
ja wiribani gildi, milki jinkani wiribala, jundru najinanto.
19 Jeruntjaia ngato ngantjai, tanana ngato kurukurubai ja nandrai. Jigleri
pantjiau, ja madlentjandru karitjiau!
20 Mai, ngani manani terkala wapaia ja nandranandrala wapaia; kul-
nujeli ngaiala ngakani ngaranani, ja mana walto ngankanani, nunkangu
ngani wirila nganai, ja nunkangunto tajila nganai, ja nulu ngakangunto.
21 Kalalu ngankanietjani ngato jinkila nganai ngakangu jela nga-
mani pirini ngakanani ngamana ngarila, worderu ngato bakana kalalu
ngankana wonti, ja ngakani Ngaperaia ngamani pirini ngamana ngarina
wonti.“
22 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina Jaola mili
wolarani jatai.

4

1 Nunkangupini ngadani ngato najina wonti, ja mai, mana walto pari-
wilpani; ja ngaiala ngoperalali, nina ngato ngaranala, wima koko jeribaka
ngakangu ngankamalina wonti ja jatana wonti: „Taramai ninkikani, ja
jeruja ngato jinkangu wondrala nganai, mina nunkangupini ngadani
pantjinanto.“
2 Ja nurujeli ngani jaolali nganana wonti. Ja mai, ngamani piri
pariwilpani terkana wonti, ja ngamani pirini Kulno ngamana wonti.
3 Ja Nauja naka ngamana wonti, nunkani mudla Jaspis ja Sardis marda
jeribaka nganana wonti, ja kurikirra ngamani pirini parana karitjina
wonti Smaragd jeribaka.
4 Ja ngamani pirini terkana karitjina wonti marapratjana pota mandru
ja mandrumandru ngamani piri, ja tanangupini ngamani pirini pinaru
marapratjana pota mandru ja mandrumandru ngamana wonti, kati
bulujeli matja widmaterina, ja tanani mangatandrani pirapira marda
maraljendru.
5 Ja ngamani pirindru dunkana wonti talara praitji wora ja piltripiltri
wora ja ngaiala wora, ja turu jaola mara wora ja mandru ngamani
piria mudlani jerkina wonti, tanapini Godaia jaola mara wora ja mandru
nganai.
6 Ja ngamani piria mudlani milkitjeri panto pirna nganana wonti Krystall
jeribaka; ja ngamani pirini terti ja ngamani pirini watiwatini nganti
mandru ja mandru nganana wonti, tana milki paruparu ngopera ja
ngadani.
7 Ja nganti ngoperala pandipandi jeribaka nganana wonti, ja nganti
mandrula nganti kuparu jeribaka nganana wonti, ja nganti parkulula
mudla ngamalkana wonti kana jeribaka, ja nganti mandru ja mandrula
tarani karawara jeribaka nganana wonti.
8 Ja nganti mandru ja mandrujeli, pilkipilkieli, ngaru mara wora ja kulno
ngamalkai, ja tanali paruparu palarani ja mandrani milki ngamalkai,
ja tana wata ngara ngamai, a-ai, ditjini ja tinkani tana jatai: „Kulikiri,
kulikiri, kulikiri Kapara Goda, warupotuja Jirijiribani nganai, Nauja
nganana wonti, ja nganala wapaia, ja Nauja wokarala nganai.“

9 Ja nganti worali kulikiri ja pirna ngundrani ja jurakokani nunkangu
jinkinani, Nauja ngamani pirini ngamai, Nauja tepiriai nguralindru
nguralia,
10 Jeruja tana pinaru marapratjana pota mandru ja mandrumandru
nunkangu worateriai, Nauja ngamani pirini ngamai, ja nunkangu ngatjiai
Nauja tepiriai nguralindru nguralia, ja tanali tanani pirapira ngamani
piria mudlani worai ja jatai:
11 „Talku jidni nganai, Kapara ja Goda ngaianini, kulikiri ja pirna
ngundrani ja ngurula manila, ngangau jundru warupoto pantjimana
wonti, ja jinkani jertapaterinandru tana nganana wonti, ja jundru tanana
pantjimana wonti.“

5

1 Ja ngato najina wonti nunkangupini mara ngunarani, Nauja ngamani
pirini ngamai, dakani kulno, mandrani ja tokuni matja dakana, nau kandri
malka mara wora ja mandrujeli matja ngurunguru ngankana;
2 Ja ngato angela ngurunguru najia wonti ngaiala pirnali maritjinani:
„Worana talku nganai ninapini dakanila pirakala ja kandri malka nunkani
walto ngankala?“
3 Ja wata kulno pariwilpani ja mitani ja mitani ngarinalu ngurunguru
nganana wonti ninapini dakanila pirakala ja mandrani najila.
4 Ja ngani pirna jindrana wonti, ngangau wata kulno talku nganana
wonti ninapini dakanila pirakala ja najila.
5 Ja pinarandru kulno ngakangu jatai: „Wata jindrau! Mai, pandipandi
Juda mardundru, Davidani kaparali, kalalu ngankana wonti, ninapini
dakanila pirakala, ja nunkani kandri malka mara wora ja mandru walto
ngankala.“
6 Ja ngato najina wonti ngamani pirini terti, ja nganti mandru ja
mandruni terti, ja pinaru worangu terti, tjipi kuparu terkanani, matja
nandrana jeribaka, jurietja mara wora ja mandrunto, ja milki mara wora
ja mandrunto, tana Godaia jaola mara wora ja mandru nganai, tanana
matja jinpana mita maruni.
7 Ja Nauja wokarana wonti, ja dakani manina wonti nunkangupini
ngunarandru, Nauja ngamani pirini ngamana wonti.
8 Ja Nulia dakani matja manina, nganti mandru ja mandru ja pinaru
marapratjana pota mandru ja mandrumandru tjipi kuparani woraterina
wonti, tanali ngamalkana wonti pilki ja pilkieli wilpini poto, ja koko marda
maraljendru jerkini poto manamiri, jenia nganai kulikiria ngatjini.
9 Ja tanali wima marra wonkai, ja tana jatai: „Talku jidni nganai
ninapini dakani manila, ja kandri malka nunkani walto ngankala;
ngangau tanali jidna naria nandrana wonti, ja jundru ngaianina Godangu
burunganka wonti kumarali jinkanali mardu ja tali ja kana wolara ja
nguja warupotundru;
10 Ja jundru ngaianina Godangu kapara ngamalkijiribani ja Priesta
ngamalkijiribani ngankana wonti, ja ngaiani mitani jirijiribala nganai.“
11 Ja ngato najina wonti ja ngarana wonti angela marapuja ngaiala, tana
ngamani pirini ja bakana ngantini ja pinarani terkana karitjinani, ja tana
nganana wonti 1000 mara pratjana, ja 1000 pota 1000,
12 Tana ngaiala pirnali jatana wonti: „Talku Tjipi kuparu nganai, ninaia
matja nandrana, ngurula ja poto pirna ja kirila ja ngurungurula ja pirna
ngundrani ja kulikirila ja jurakokani manila.“
13 Ja pantjimani warupotujeli, mina pariwilpani ja mitani ngarinalu
ja panto pirnani ngamai, ja pratjana, mina tanangupini parai, ngato

ngarana wonti jatanani: „Nunkangu, Nauja ngamani pirini ngamai, ja
Tjipi kuparani, jurakokani ja pirna ngundrani ja kulikirila ja ngurula
nganaiatimai nguralindru nguralia.“
14 Ja nganti mandru ja mandru jatana wonti: „Amen.“ Ja pinaru
marapratjana pota mandru woraterina wonti ja ngatjina wonti nunkangu,
Nauja tepi nganai nguralindru nguralia.

6

1 Ja ngato najina wonti, Tjipi kuparali kandri malka kulno mara wora
ja mandrundru walto ngankanani, ja ngato ngarana wonti, nganti man-
dru ja mandrundru kulno jatanani piltripiltria ngaiala pirnali jeribaka:
„Kaparau, ja najiau!“
2 Ja ngato najina wonti, ja mai, nanto bulu, ja dukaterinietjali wara
ngamalkana wonti, ja kulnujeli nunkangu pirapira jinkina wonti, ja nau
dunkana wonti kalalu ngankani jeribaka, kalalu ngankala.
3 Ja Nulia kandri malka mandrula walto ngankanani, ngato ngarana
wonti nganti mandrula jatanani: „Kaparau!“
4 Ja nanto nguru dunkana wonti, nau maralje nganana wonti, ja
kulnujeli dukaterinietjani jinkina wonti murla mitandru manila, tana
naria nandramalinanto; ja kulnujeli nunkangu mardakirra pirna jinkina
wonti.
5 Ja Nulia kandri malka parkulula walto ngankanani, ngato ngarana
wonti nganti parkulula jatanani: „Kaparau!“ Ja ngato najina wonti, ja mai,
nanto maru, ja dukaterinietjali marali wontjani pita ngamalkana wonti.
6 Ja ngato ngarana wonti ngaiala kulno nganti mandru ja mandruni terti
jatanani: „Koko kulno buka tandra pilki mardatandra kulnundru, ja koko
parkulu buka tandra pilki mardatandra kulnundru, ja gildi ja waina wata
patibamai!“
7 Ja Nulia kandri malka mandru ja mandrula walto ngankanani, ngato
nganti mandru ja mandrulaia ngaiala ngarana wonti jatanani: „Kaparau!“
8 Ja ngato najina wonti, ja mai, nanto pututuru; ja dukaterinietjaia tala
„nari“ nganai, ja turu nunkangu karipateriai. Ja kulnujeli tanangu ngurula
jinkina wonti mitaia buru mandru ja mandrundru kulno mardakirrali ja
mauali ja narieli ja mitaia ngantieli nandrala.
9 Ja Nulia kandri malka mara worala walto ngankanani, ngato najina
wonti Altarani ngarinalu tanani mungara, tanali tanana nandrana wonti
Godaia jaurandru ja tinkari ngankanandru, nina tanali ngamalkana wonti.
10 Ja tanali ngaiala pirnali maritjina wonti ja jatana wonti: „Wintaranaia,
jidni Kaparajai, jidni Kulikirilajai ja Morlalulajai, jundru wata kalala
ngundrai, ja ngaianani kumarandru wata kalala jinkiai tanangu, tana
mitani ngamai?“
11 Ja kulnujeli tanangu pratjanani kati bulu jinkina wonti, ja tanangu
jatana wonti, tana miljaru wordu morla ngara ngamananto, tanangu
ngokanantulu, tanani jelamili ja tanani ngatata, tanana tanali bakana
naria nandrananto, tanangu jeribaka.
12 Ja ngato najina wonti, Nulia kandri malka mara wora ja kulnula walto
ngankanani, mita wiltjiwiltjina pirna pantjina wonti, ja ditji pirna maru
pantjina wonti billi parala jeribaka, ja pira kumari jeribaka pantjina wonti,
13 Ja pariwilpala ditji waka wolara wora mitani purina wonti, worderu
tandra pitali tandra nunkani worai, watara pirnali nina wijiawijiabanani.
14 Ja pariwilpa tildaterina wonti, worderu kanali dakani jaura piltai;
ja mardawonpa pratjana ja watiwati pratjana tanani pirindru tiringana
wonti.

15 Ja mitaia kapara wora, ja kana pirna wora, ja kapara wora, ja kana
poto pirnanto, ja kana ngurunguru, ja mili pratjana, ja kurakanila pratjana
minkani, ja mardawonpaia taltani kurukurumalkaterina wonti.
16 Ja tana mardawonpani ja marda taldrani jatai: „Ngaianingu purianau,
ja ngaianina walpadakanau nunkangupini mudlandru, Nauja ngamani
pirini ngamai, ja Tjipi kuparaia tirindru;
17 Ngangau pudlani tiria ditji pirna wokarana warai, ja worana terkala
nganai?“

7

1 Ja nunkangupini ngadani ngato najina wonti angela mandru ja mandru
terkanani mitaia buru mandru ja mandruni, tanali mitaia watara mandru
ja mandru patana wonti, wata watara mitani kara panto pirnani kara pita
warupotuni kara pulkananto.
2 Ja ngato angela nguru najina wonti, nau ditji dunkanandru dunkana
wonti, nulu tepia Godaia kandri malka kulno ngamalkana wonti, ja nau
ngaiala pirnali angela mandru ja mandruni karkana wonti, tanangu
kulnujeli ngurula jinkina wonti mita ja panto pirna patibala,
3 Ja jatana wonti: „Wata mita, ja wata panto pirna, ja wata pita
worana patibamai, ngaiani ngaiananaia Godaia mili tanani milbirani
malka kuranantulu.“
4 Ja ngato ngarana wonti worderuntjani nulu malka kuranala. Kana
malkanto 144,000 Israel ngatamura mardu pratjanandru.
5 Juda mardundru 12,000 malkanto; Ruben mardundru 12,000 malkanto;
Gad mardundru 12,000 malkanto;
6 Asser mardundru 12,000 malkanto; Naphthali mardundru 12,000
malkanto; Manasse mardundru 12,000 malkanto;
7 Simeon mardundru 12,000 malkanto; Levi mardundru 12,000 malka-
nto; Isaschar mardundru 12,000 malkanto;
8 Sebulon mardundru 12,000 malkanto; Joseph mardundru 12,000
malkanto; Benjamin mardundru 12,000 malkanto.
9 Ngadani ngato najina wonti, ja mai, wolara marapu, tanana ngandan-
darina wintamangula, ja warupotundru ja mardundru ja kana wolarandru
ja talindru, tana Godaia ngamani piria mudlani ja Tjipi kuparaia mudlani
terkana wonti, kati bulujeli matja widmaterina, ja palma tanangu marani,
10 Tanali ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti: „Murla
ngaianani Godani, Nauja ngamani pirini ngamai, ja Tjipi kuparani!“
11 Ja angela warupoto ngamani pirini ja pinaru worangu ja nganti
mandru ja mandruni terkana karitjina wonti, ja ngamani piria mudlani
woraterina wonti, ja Godani ngatjina wonti,
12 Ja jatana wonti: „Amen! Jaura ngumu ja kulikirila ja kirila ja
jurakokani ja pirna ngundrani ja ngurula ja ngurungurula ngaianani
Godani nganaiatimai nguralindru nguralia. Amen!“
13 Ja pinaru kulnujeli kalabana wonti ja ngakangu jatana wonti: „Tanap-
ini, kati bulujeli matja widmaterina, warle tana nganai, ja wodajerindru
tana wokarana warai?“
14 Ja ngani nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jidni jenia milkila.“ Ja
nau ngakangu jatana wonti: „Tana ketjaketjana pirnandru wokarai, ja
tanali kati tanani kulirkana warai, ja tanana bulu ngankana warai Tjipi
kuparaia kumarali.
15 Jendrangundruja tana Godaia ngamani piria mudlani terkala wapaia,
ja ditjini ja tinkani pungani nunkanani nunkangu mili nganala wapaia. Ja
Naupini, Nauja ngamani pirini ngamai, Nulia tanana walpadakala nganai.

16 Tana wata morla mauali nganala nganai ja wata morla tertieli, ja
ditjieli ja woldrali tanana wata morla dakala nganai.
17 Ngangau Tjipi kuparali, Nauja ngamani pirini terti nganai, tanana
ngamalkala nganai, ja tanana tepia ngapa jukaraia wapalkala nganai, ja
Godali milkigildi pratjana tanani milkindru kalingala nganai.“

8

1 Ja Nulia kandri malka mara wora ja mandrula walto ngankanani,
pariwilpani dalpura pirna pantjina wonti ditji karitjini jurrawirdi.
2 Ja ngato tanana angela mara wora ja mandru najina wonti, tana Godaia
mudlani terkanani, ju kulnujeli tanangu wima koko mara wora ja mandru
jinkina wonti.
3 Ja angela kulno nguru wokarana wonti, ja Altarani wapana wokarana
wirina wonti, ja nulu kuli ngumuja koko ngamalkana wonti; ja kulnujeli
nunkangu kuli ngumu marapu jinkina wonti, nulu nina kulikiria ngatji-
nani ngokananto marda maraljaia Altarani, ngamani piria mudlani.
4 Ja kuli ngumuja ngankijiribani kulikiria ngatjinaia tarana wonti angela
marandru, Godaia mudlandru.
5 Ja angelali kuli ngumuja koko patana wonti, ja nina manamiri
ngankana wonti Altaraia turundru, ja nina mitani worana wonti. Ja
ngaiala ja piltripiltri ja talara praitji ja mita wiltjiwiltjini pantjina wonti.
6 Ja angela mara wora ja mandru, tanali wima koko mara wora ja
mandru ngamalkana wonti, ngankingaterina wonti wilpinaia.
7 Ja angela ngoperala wilpina wonti, ja marda buru ja turu, kumarali
tuldruwana, wokarana wonti, ja kulnujeli nina mitani worana wonti. Ja
mitaia buru parkulandru kulno jerkina wonti, ja pitaia buru parkulandru
kulno jerkina wonti, ja kanta kuljakulja pratjana jerkina wonti.
8 Ja angela mandrula wilpina wonti; ja nulu turujeli jerkini mardawonpa
pirna jeribaka panto pirnani worana wonti; ja panto pirnaia buru
parkulandru kulno kumari nganana wonti.
9 Ja pantjimani, tana tepi ngamalkai panto pirnani, buru parkulandru
kulno palina wonti; ja bota pirnaia buru parkulandru kulno nulu teribana
wonti.
10 Ja angela parkulula wilpina wonti, ja ditji waka pirna pariwilpandru
purina wonti, nau manja jeribaka jerkina wonti, ja nau ngapakaiari buru
parkulandru kulnuni ja ngapajukarani purina wonti.
11 Ja ditji wakaia tala nganai „kaldri pirna“ ja ngapaia buru parkulandru
kulno kaldri pirna pantjina wonti. Ja kana marapu palina wonti ngapali,
ngangau tana kaldri pantjina warai.
12 Ja angela mandru ja mandrula wilpina wonti. Ja nulu ditji pirnaia
buru parkulandru kulno ja piraia buru parkulandru kulno ja ditji wakaia
buru parkulandru kulno nandrana wonti, jeruja buru parkulandru kulno
ngalpuru pantjina wonti, ja ditjia buru parkulandru kulno wata morla
mintjina wonti, ja tinka jeribaka.
13 Ja ngato najina wonti ja ngarana wonti karawara pariwilpani terti
taranani ja maritjinani ngaiala pirnala: „Jakakai, jakajai, jakajai tanangu,
tana mitani ngamai, angela parkulaia pinpani wima koko ngaialandru,
tana wilpila nganai.“

9

1 Ja angela mara worala wilpina wonti, ja ngato ditji waka najina wonti,
nau pariwilpandru mitani purina wonti; ja kulnujeli nunkangu mikiraia
kutuja mana jinkina wonti.

2 Ja nulu mikiraia kutuja mana walto ngankana wonti, ja turutupu
kutundru dunkana wonti turupiri pirnaia turutupu jeribaka; ja ditji pirna
ja ngarana ngalpuru pantjina wonti kutuja turutupundru.
3 Ja turutupundru pindri dunkana wonti mitani; ja tanali ngurula
ngamalkana wonti, worderu katninuntieli mitani ngurula ngamalkai.
4 Ja Nauja tanangu jatana wonti, tanali wata mitaia kanta, ja bakana
wata kuljakulja, ja bakana wata pita patibananto, a-ai, windri tananapini
kana, tanali wata Godaia malka tanangu milbirani ngamalkai.
5 Ja Nulia tanangu ngurula jinkina wonti, tanali tanana wata naria
nandrananto, a-ai, tanana jupananto pira mara worawirdi; ja tanani
ketjaketjana jenia ketjaketjana jeribaka nganana wonti, katninuntieli kana
dakanani jeribaka.
6 Ja tanangupini ditjini kanali nari wontila nganai, ja ninaia wata manka-
mankala nganai; ja tana ngantjala nganai palila, ja nari tanangundru japa
mindrila nganai.
7 Ja katninuntia malka nanto jeribaka nganana wonti, tirimalinaia matja
ngankingana, ja tanangu mangatandrani pirapira marda maralje jeribaka,
ja tanani mudla kana mudla jeribaka.
8 Ja tanali para ngamalkana wonti widla para jeribaka, ja tanani
manatandra pandipandi manatandra jeribaka nganana wonti.
9 Ja tanali tirimalini kati ngamalkana wonti tirimalini marda kati jerib-
aka, ja tanani ngaruja kirara nanto wilpara marapuja ngaiala jeribaka,
tana tirimalinaia mindriai.
10 Ja tanali nura ngamalkai katninunti jeribaka, ja dilka, ja tanani nurani
tanani ngurula parai, kana patibala pira mara worawirdi.
11 Ja tanani mitaia kapara kutu mikaraia angela nganai; nunkani tala
nganai Judala talini Abaddon, ja Griekala talani Apollyon.
12 Ketjaketjana ngoperala matja wiringana; mai, ketjaketjana mandru
nunkangu ngadaia nganantiai!
13 Ja angela mara wora ja kulnula wilpina wonti, ja ngato ngarana wonti
ngaiala kulno marda maraljaia Altaraia jurietja mandru ja mandrundru
Godani.
14 Naupini angela mara wora ja kulnulani jatana wonti, nula wima koko
ngamalkana wonti: „Tanana angela mandru ja mandru kurakau, tana
dupudupu nganai Euphrat ngapa kaiari pirnani.“
15 Ja nulu angela mandru ja mandru kurakana wonti, tana matja
ngankingaterina nunkangupini karitjini ditji kulnuja, ditjia, piraia ja
kilpawoldraia, kanaia buru parkulandru kulno naria nandrala.
16 Ja tana dukaterinietja wolara nganana wonti 20,000 pota 10,000; ngato
ngarana wonti tanani windamani.
17 Ja jeruja ngato nanto woranaia mudla najina wonti, ja tanana, tana
dukaterina wonti, tanali tirimalini kati turu jeribaka maralje ja bulu
ngamalkana wonti, ja nantuja ma ngatandra pandipandi jeribaka, ja
tanani manandru dunkai turu ja tupu ja turukandri.
18 Tanalipini ketjaketjana parkulali kanaia buru parkulandru kulno
naria nandrana wonti, turundru ja tupundru ja turukandrindru, nau
tanani manandru dunkana wonti.
19 Ngangau nantuja ngurula tanani manani ja tanani nurani parai;
ngangau tanani nura tjutju jeribaka nganai, ja tanali mangatandra
ngamalkai, tanalipini tanali patibai.
20 Ja pinpani kana, tanali tanalipini ketjaketjanali wata naria nandrana
warai, wata madlentjandru karitjina wonti tanani maraia ngankanandru,
tanali wata morla kutjini ja mudlamalkani marda maraljandru ja marda

bulundru ja mardandru ja bulurundru ja pitandru ngatjinanto, tanali bulu najiai ja bulu ngarai ja bulu wirariai;
21 Ja tana wata madlentjandru karitjina wonti tanani diakantjindru, ja tanani kunkindru, ja tanani palakantjindru ja kurikantjindru.

10

1 Ja ngato angela kulno ngurunguru najina wonti pariwilpandru ngarinani talara palkujeli matja widmaterina, ja kurikirra nunkani mangatandrani, ja mudla nunkani ditji pirna jeribaka nganana wonti, ja tidna nunkani turutjilpi jeribaka.
2 Ja nulu marani nunkanani dakani jaura waka kulno ngamalkana wonti matja pirakana; ja nulu tidna ngunari panto pirnani ja tidna worangantju mitani terkana wonti;
3 Ja nau ngaiala pirnali maritjina wonti, worderu pandipandi kaldrin-tjariai; ja nau maritjinani, piltripiltri mara wora ja mandrujeli ngaialali tananali kaukaubana wonti.
4 Ja piltripiltri mara wora ja mandrujeli matja kaukaubana, ngani jertapaterina wonti dakala, ja ngato ngaiala kulno pariwilpandru ngarana wonti ngakangu jatanani: „Kandrieli ngurunguru ngankamai, mina piltripiltri mara wora ja mandrujeli matja kaukaubana, ja wata jenia dakamai!“
5 Ja naupini angela, ninapini ngato panto pirnani ja mitani terkanani najina warai, mara ngunari ngutaterina wonti pariwilpaia,
6 Ja nulu jaura morlalu kurana wonti nunkangu, Nauja nguralindru nguralia tepi nganai, Nulia pariwilpa ja mina nunkangu parai, ja mita ja mina nunkangu parai, ja panto pirna ja mina nunkangu parai, pantjimana wonti, kararindru miljaru wata morla nganala nganai;
7 A-ai, angela mara wora ja mandrulaia ngaiala ditjini, nau wilpinani, bakana Godaia kurukurula mudala nganai, worderu nulu milini nunkanani Propheta worangu kaukaubana wonti.
8 Ja naupini ngaiala, nina ngato pariwilpandru ngarana wonti, nakaldra ngakangu jatana wonti: „Wapau, pirakani dakani jaura waka angelaia marani, nauja panto pirnani ja mitani terkai, maniau!“
9 Ja ngani angelani wapana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jinkiau ngakangu ninapini dakani jaura waka!“ Ja nau ngakangu jatana wonti: „Maniau ja tajiau ninaia, nauja kaldri nganala nganai jinkani mandrani, ja manani jinkanani nauja mardu nganala nganai pitjambu jeribaka.“
10 Ja ngato nina dakani jaura waka angela marandru manina wonti ja nina tajina wonti; ja nau manani ngakanani mardu nganana wonti pitjambu jeribaka, ja ngato nina matja tajina, nau kaldri nganana wonti mandrani ngakanani.
11 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Jundru nakaldra talpadakananto kana wolarani ja ngujani ja talini ja mitaia kapara marapuni.“

11

1 Ja kulnujeli ngakangu pita kanta pita jeribaka jinkina wonti ja jatana wonti: „Terkala tarau ja wontjau worderunu Godaia punga ja Altara ju tanana, tana nunkangu ngatjiai,
2 Ja ninaia piri, nauja Godaia pungani palarani, worani patau, ja ninaia wata wontjau, ngangau nauja kana koni parai, ja tanali ngura kulikiri tidnali nankala nganai pira marapratjana pota mandrumandru ja mandru.
3 Ja ngato ngakani tinkari ngankanietja mandruni jinkila nganai, pudlali talpadakala nganai ditji 1260, billi matja widmaterina.“

4 Pudlapini mani nindri mandru ja praitjaia poto mandru nganai, pudla
mitaia Godani terkala wapaia.
5 Ja kulnujeli ngundranani pudlana patibala, jeruja turu pudlani
manandru dunkai, ja pudlani talpala tajiai; ja kulnujeli ngundranani
pudlana patibala, nau jeruja palinanto.
6 Pudlalipini ngurula ngamalkai pariwilpa ngurunguru ngankala, wata
talara godananto pudlani talpadakanaia ditjini, ja pudlalipini ngurula
ngamalkai ngapani, ninaia kumaraia karitjimalkala, ja mita ketjaketjana
pilki ja pilkieli nandrala, jeruntjaia pota pudlali ngantjanani.
7 Ja pudlali pudlani tinkari ngankani matja mudana, jeruja naupini
nganti, nau kutu mikarandru dunkai, pudlangu tirimalila nganai, ja
pudlana nari ngankala nganai.
8 Ja pudlani nari palku ngura pirnani paltuni parala nganai, nina tanali
dikai Sodom ja Egypta, wodajeri bakana tanali pudlani Kapara kunarkuni
katibana wonti.
9 Ja palpali kana wolarandru ja mardundru ja talindru pudlani nari
palku najila nganai ditji parkulu ja ditji jura, ja tanali pudlani nari palku
wata nari kutuni kurala nganai.
10 Ja tanali, tana mitani ngamai, pudlangundru mankila nganai, ja
jurakokala nganai, ja jinkini poto jinpijiribamalila nganai, ngangau
pudlalipini Prophetali tanana jupana wonti, tana mitani ngamai.
11 Ja ditji parkulani ja ditji jurani Godandru tepia jaola pudlangu wirina
wonti, ja pudla tidnali terkana wonti, ja japa pirna tanangu pantjina wonti,
tanali pudlana najinani.
12 Ja pudlali ngaiala pirna pariwilpandru ngarana wonti pudlangu
jatanani: „Taralumai ninkidani!“ Ja pudla pariwilpani tarana wonti talara
palkujeli; ja pudlani talpali pudlana najina wonti.
13 Ja nunkangupini ditjini mita wiltjiwiltjina pirna wokarana wonti,
ja nguraia buru marapratjanandru kulno tampurina wonti, ja mita
wiltjiwiltjinali 7,000 kana palimana wonti, ja tana pinpanila japali pirna
pantjina wonti, ja pariwilpala Godani pirna ngundrana wonti.
14 Ketjaketjana mandrula matja wiringana; mai, ketjaketjana parkulula
nurujuli wokarai!
15 Ja angela mara wora ja mandrula wilpina wonti, ja ngaiala pirna
marapu pariwilpani pantjina wonti, tana jatana wonti: „Mitaia milila
ngaiananaia Kaparaia ja nunkanaia Christuja pantjina warai, ja Nulia
jirijiribala nganai nguralindru nguralia.“
16 Ja pinaru marapratjana pota mandru ja mandru, tana tanani ngamani
pirini ngamala wapaia Godaia mudlani, tana mudlali woraterina wonti ja
Godani ngatjina wonti,
17 Ja jatana wonti: „Ngaiani jidna jurakokai, Kaparajai, Godajai, warupo-
tuni Jirijiribaniai, jidni nganala wapaia ja nganana wonti ja wokarala
nganai, ngangau jundru ngurula pirna jinkani manina warai, ja jirijiribani
matja wonina!
18 Ja kana wolara tiri pantjina wonti, ja tiri jinkani ja naria ditji
wokarana warai kalala jinkila, ja kalala jinkila jinkani milini Propheta
worangu ja kulikirini ja tanangu, tana jinkani talandru japali nganai,
wakani ja pirnani, ja teribala tanana, tanali mita madlentji ngankai!“
19 Ja Godaia punga pariwilpani piririna wonti, ja nunkanaia Testamen-
taia pirra kulikiri nunkani pungani wondraterina wonti, ja talara praitji
worana ja ngaiala worana ja piltripiltri worana ja mita wiltjiwiltjina
worana ja mardu buru pirna pantjina wonti.

12

1 Ja malka pirna pariwilpani wondraterina wonti: Widla kulno, ditji pirna matja widmaterina, ja ditji pira nankangu tidnani, ja nankangu mangatandrani pirapira ditji waka marapratjana ja mandrundru.

2 Ja nani mandrantju nganana wonti, ja kupa dankani ketjaketjanani nani maritjina wonti.

3 Ja malka kulno nguru pariwilpani wondraterina wonti, ja mai, Dracha pirna maralje turu jeribaka, nau mangatandra mara wora ja mandru ja jurietja marapratjana ngamalkana wonti, ja nunkani mangatandra worani Diadema mara wora ja mandru;

4 Ja nulu nurali nunkanali pariwilpaia ditji wakaia buru parkulandru kulno tarpana wonti, ja tanana mitani worana wonti. Ja Dracha widlani mudlani terkana wonti, nandru dankananto, nulu kupa nankani julkananto, nandru matja dankana warai.

5 Ja nandru kupa kanku kantji patana wonti, nulu kana wolara warupoto marda pitali ngamalkananto. Ja kupa nankani ngaramarlarina wonti Godani ja nunkani ngamani pirini.

6 Ja widla pitaraia japa mindrina wonti, naka nandru piri kulno ngamalkana wonti, nina Godali nankangu ngankingana wonti, nani naka tepirinanto 1,260 ditji.

(Dakani jaura Michaelis ditjini.)

7 Ja tirimalini pariwilpani nganana wonti; Michael ja angela wolara nunkani tirimalina wonti Drachani; ja Drachali ja angela wolara nunkani tirimalina wonti,

8 Ja tana wata ngurunguru nganana wonti, ja wata morla piri tanangu pariwilpani nganana wonti.

9 Ja Nulia Dracha pirna, nina tjutju waru, jenia wondrai kutji ja Satan, nulu mita maru karkarkai, mitani worana wonti, ja bakana nunkani angela nunkangunto worana wonti.

10 Ja ngato ngaiala pirna pariwilpani ngarana wonti jatanani: „Karari murla ja ngurula ja mililа Godaia ngaiananaia ja ngurungurula nunkani Christuja pantjina warai; ngangau ngaiananaia ngatataia ngulkuterkani-etja matja teribana warai, nau tanangundru ngulkuterkai Godani ditjini ja tinkani.

11 Ja tanali nina kalalu ngankana warai Tjipi kuparaia kumarandru, ja tanani tinkari ngankanaia jaurandru, ja tanali tanani tepi wata ngantjana warai narielu.

12 Jendrangundruja jurakokanau jura pariwilpa worajai, ja jura, jura tanangu ngamai! Jakajai mitani ja panto pirnani, ngangau kutji ngarina warai jurangu, tiri pirna, ngangau nulu ngujamai, miljaru nunkani wordu nganai.“

13 Ja Dracha najinani, Nulia nina mitani matja puribana, nau nankangu widlani tirikaripaterina wonti, nandru kupa kanku matja dankana warai.

14 Ja widlali karawara ngaru mandru manina wonti, nani pitaraia nankani piria tarananto, naka nani tepirinanto miljaru kulno ja miljaru mandru ja miljaru jura, tjutjuni mudlani kurukuru worita.

15 Ja tjutjujeli widlani ngadani nunkani manandru ngapa dunkalkana wonti ngapa kaiari jeribaka, nana ngapa kaiarali waltananto.

16 Ja mitali widlani marangokana wonti; ja mita mana terkana wonti, ja ngapa kaiari julkana wonti, nina Drachali manandru dunkalkana warai.

17 Ja Dracha widlani tiri pantjina wonti, ja wapana wonti tirimalila
nankanani kupa wolarani, tanali Godaia jirijiribani jaura ngamalkijiribai,
ja Jesuni tinkari ngankani ngamalkai.
18 Ja ngani panto pirnaia dirkalani ngalarani terkana wonti.

13

1 Ja ngato najina wonti panto pirnandru nganti kulno dunkana taranani,
nulu jurietja marapratjana ja mangatandra mara wora ja mandru nga-
malkana wonti, ja nunkani jurietjani Diadema marapratjana, ja nunkani
mangatandra worangu ngirkibani tala.
2 Ja naupini nganti, nina ngata najina wonti, kintala tiri jeribaka
nganana wonti, ja tidna nunkani kintala nguja pilki tidna jeribaka, ja
mana nunkani pandipandi mana jeribaka. Ja Drachali nunkangu ngurula
nunkani ja ngamani piri nunkani ja pirnala nunkani jinkina wonti.
3 Ja ngato najina wonti, nunkani mangatandra kulno matja naria
nandrana jeribaka, ja nunkani naria tapa tepi pantjina wonti, ja mitala
warupoto pirna ngaruparana wonti ja ngantini karipaterina wonti.
4 Ja tana Drachangu ngatjina wonti, ngangau nulu ngantini ngurula
jinkina wonti, ja tana ngantini ngatjina wonti ja jatana wonti: „Worana
nunkangupini ngantini jeribaka nganai? Worana ngurunguru nganai
nunkangu tirimalila?“
5 Ja kulnujeli nunkangu mana jinkina wonti poto pirna ja ngirkibani
jatala, ja kulnujeli nunkangu ngurula jinkina wonti, pira marapratjana
pota mandrumandru ja mandru jenia ngankala.
6 Ja nau mana piririna wonti Godani, ja nunkani talani, ja nunkani
pungani, ja tanana, tana pariwilpani ngamai, ngirkibala.
7 Ja kulnujeli nunkangu ngurula jinkina wonti kulikirini tirimalila, ja
tanana kalalu ngankala; ja kulnujeli nunkangu ngurula jinkina wonti
mardu ja kana wolara ja tali ja nguja pratjanani.
8 Ja pratjanali, tana mitani ngamai, nunkangu ngatjila nganai, tanani
tala wata dakani parai mita pantjimanandru Tjipi kuparaia tepia jaurani,
ninaia matja nandrana.
9 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai!
10 Kulnujeli kanjangari pungani widmanani, nau kanjangari pungani
wirila nganai; kulnujeli mardakirrali nandranani, nau mardakirrali
palinanto. Ninkida kulikiria manjula ja morlalu ngundrana.
11 Ja ngato najina wonti nganti nguru mitandru dunkana taranani, nulu
jurietja mandru ngamalkana wonti tjipi kuparali jeribaka, ja nau Dracha
jeribaka jatana wonti.
12 Ja nulu nganti ngoperala ngurula pratjana nunkangu mudlani
ngankai, ja nulu ngankai, mita ja tanana, tana nunkangu ngamai, nganti
ngoperalani ngatjinanto, nunkani naria tapa tepi pantjina warai.
13 Ja nulu malka pirna ngankai, ja bakana turu pariwilpandru ngarilkai
kanani mudlani,
14 Ja nulu karkarkai tananapini, tana mitani ngamai, tanangupini
malkandru, tanana nulu maninala, tanana ngankala nganti mudlani,
ja nulu jirijiribai tanangu, tana mitani ngamai, mudlamalka ngankala
nunkangupini, nulu marda kirraia tapa ngamalkai, ja tepi pantjina warai.
15 Ja kulnujeli nunkangu ngurula jinkina wonti nganti mudla malkani
jaola jinkila, jeruja ngantia mudla malka bakana kaukaubana wonti, ja
nulu ngankai, pratjanali, tanali nganti mudla malkani wata ngatjinani,
palinanto.

16 Ja nulu ngankai, pratjana, wakali ja pirnali, poto pirnantali ja
wangiwangieli, kurakanilali ja milieli, malka kulno mara ngunarani kara,
milbirani kara, kuraterinanto,
17 Ja wata kulnujeli buru ngankananto kara jinkinanto kara, windri nulu,
warle ninapini malka ngamalkai: Ngantia tala kara, ngantia wintamani
malka kara.
18 Ninkida kirila nganai. Warle tjuru ngamalkai, nulu ngantia malka
mindamaiatinimai, ngangan naupini kana windamani nganai, ja nunkani
windamani 666 nganai.

14

1 Ja ngato najina wonti, ja mai, Tjipi kuparu Zion mardawonpani
terkana wonti, ja nunkangu jela 144,000, tanali tala nunkani, ja nunkanaia
Ngaperaia tala milbirani dakani ngamalkana wonti.
2 Ja ngato ngaiala pariwilpandru ngarana wonti ngapa pirnaia ngaiala
jeribaka, ja piltripiltri pirnaia ngaiala jeribaka, ja naupini ngaiala, nina
ngato ngarana, wima kata ngankanietjandru jeribaka nganana wonti,
tanali wima katali tananali jadijadibanani.
3 Ja tanali wima marra wonkai ngamani piri mudlani, ja nganti
mandru ja mandru mudlani, ja pinaru worangu mudlani, ja wata kulno
ngurunguru nganana wonti nina wima kiririla, windri tanapini 144,000,
tanana buru ngankanala mitandru.
4 Tanapini nganai, tanali widlali wata murumuru ngankatarina wonti,
ngangau tana ngameri nganai; tanapini nganai, tana Tjipi kuparani
karipateriai, wodajeri Nauja wapai. Tananapini Nulia kanandru burun-
gankana wonti ngoperala Godangu ja Tjipi kuparaia.
5 Ja tanani manani jedini pani mankamankana wonti, ngangau tana
madlentji pani nganai Godaia ngamani pirini.
6 Ja ngato angela nguru najina wonti, nau pariwilpani terti tarana wonti,
ja nulu ngantjani jaura ngurali ngamalkana wonti, tanangu kaukaubala,
tana mitani ngamai, ja kana wolara pratjanani, ja mardu pratjanani, ja
tali pratjanani, ja nguja pratjanani;
7 Nau ngaiala pirnali jatana wonti: „Godandru japali ngamanau, ja
nunkangu pirna ngundranau, ngangau nunkani kalalaia ditji wokarana
warai, ja nunkangu ngatjianau, Nulia pariwilpa ja mita ja panto pirna ja
ngapa jukari pantjimana wonti!“
8 Ja angela kulno nguru karipaterina wonti ja jatana wonti: „Matja tam-
purina, matja tampurina, Babylon ngura pirna, nulu nunkani palakantjia
tiria wainali kana wolara warupoto kaljura ngankana wonti.“
9 Ja angela kulno morla, parkulula, nau pudlangu karipaterina wonti
ja ngaiala pirnali jatana wonti: „Kulnujeli ngantini kara nunkani mud-
lamalkani kara ngatjinani, ja nunkani malka milbirani kara marani kara
maninani,
10 Nulu tapala nganai Godaia tiria wainandru, ninaia Nulia nangana
wonti, nauja talku nganai, nunkanaia tiria kokuni, ja turujeli ja tu-
rukandrieli nina jupala nganai angela kulikiria mudlani ja Tjipi kuparaia
mudlani.
11 Ja tanani ketjaketjanaia tuputupu tarai nguralindru nguralia, ja tana
ngara ngamani pani ngamalkai ditjini ja tinkani, tanapini, tana ngantini
ja nunkani mudla malkani ngatjinani, ja warle nunkani talaia malka
maninani.“
12 Ninkida kulikiria manjula nganai, ninkida tana nganai, tanali Godaia
jirijiribani jaura ja morlalu ngundrana Jesungu ngamalkai.

13 Ja ngato ngaiala ngarana wonti pariwilpandru ngakangu jatanani:
„Dakamai: Murlali pirna tanapini narila nganai, tana Kaparani paliai
kararindru; kau, Jaola jatai, tanana tanani ngankanandru ngara nga-
mananto, ngangau tanani ngankana tanangu karipateriai!“
14 Ja ngato najina wonti, ja mai, talara palku bulu, ja talara palkuni
kulno ngamana wonti kanaia ngatamura jeribaka, nulu mangatandrani
pirapira marda maraljandru ngamalkana wonti, ja marani nunkanani
kirra tjerkara.
15 Ja angela nguru morla Godaia pungandru dunkana wonti, ja nau
ngaiala pirnali karkana wonti nunkangu, nau talara palkuni ngamana
wonti: „Jinpamai kirra jinkani ja kampamai, ngangau kampani ditji
wokarana warai, ngangau mitaia kampani matja talkurina warai.“
16 Ja naupini, nau talara palkuni ngamana wonti, kirra nunkani mitani
worana wonti, ja mitani matja kampana warai.
17 Ja angela nguru pariwilpaia Godaia pungandru dunkana wonti, nulu
bakana kirra tjerkara ngamalkana wonti.
18 Ja angela nguru Altarandru dunkana wonti, nulu ngurula ngamalkana
wonti turuni, ja nulu ngaiala pirnali karkana wonti nunkangu, nulu kirra
tjerkara ngamalkana wonti: „Kirra tjerkara jinkani jinpamai, ja waina
tandra mitaia waina pitandru wokaribamai, ngangau nunkani tandra
talkurina warai.“
19 Ja angelali kirra nunkani mitani worana wonti, ja nulu mitaia waina
pitandru kampana wonti, ja nina Godaia tiria nankani punga pirnani
worana wonti.
20 Ja tanali nankana wonti ngura palarani, ja kumari nankani pungandru
dunkana wonti nantuja manajelu Statia 1,600 worita.

15

1 Ja ngato malka nguru pariwilpani najina wonti, nau pirna ja ngaru-
parani: Angela mara wora ja mandrujeli, tanali mudani ketjaketjana
mara wora ja mandru ngamalkana wonti, ngangau tanangu Godaia tirila
mudana warai.
2 Ja ngato panto pirna milki tjerindru jeri najina wonti, turujeli
matja dultruwana; ja kalalu ngankanietja worana ngantini ja nunkani
mudlamalkani ja nunkani talaia windamani panto pirnani milki tjerindru
terkanani, tanali Godaia wima kata ngamalkana wonti.
3 Ja tanali Mosini Godaia milia wima ja Tjipi kuparaia wima wonkai ja
jatai: „Pirna ja ngaruparani ngankana jinkani nganai, Kaparajai, Godajai,
warupotuja Jirijiribaniai, talku ja morlalu palto jinkani nganai, jidni kana
wolaraia Kaparajai!
4 Worana jinkangundru wata japali ngananantо, Kaparajai, ja tala
jinkani wata jurakokananto? Ngangau jundru kulnulu kulikiri nganai.
Ngangau kana wolara warupoto wokarala nganai, ja jinkangu pant-
jaterkana ngarila nganai, ngangau jinkani talkula tinkari pantjina warai.“
5 Ja ngadani ngato najina wonti, ja mai, Godaia tinkari ngankanaia
punga pariwilpani piririna wonti.
6 Ja angela mara wora ja mandru Godaia pungandru dunkana wonti,
tanali ketjaketjana mara wora ja mandru ngamalkana wonti, kati ku-
likirieli ja kintjalkurujeli matja widmaterina, ja munambirini ngampina
mantamanta marda maraljali.
7 Ja kulnujeli nganti mandru ja mandrundru angela mara wora ja
mandruni marda maraljaia koko mara wora ja mandru jinkina wonti, tana
manamiri nganana wonti Godaia tirieli, Nauja nguralindru nguralia tepi.

8 Ja Godaia punga manamiri nganana wonti turutupujeli Godaia pirna-
landru ja nunkani ngurulandru, ja kulno ngandandarina wonti Godaia
pungani wirila, angela mara wora ja mandruja ketjaketjana mara wora ja
mandru mudanantulu.

16

1 Ja ngato ngarana wonti ngaiala pirna Godaia pungandru, angela mara
wora ja mandruni jatanani: „Wapanau, ja Godaia tiria koko mara wora ja
mandru nanganau mitani!“
2 Ja ngoperala dunkana wonti, ja nulu koko nunkani mitani nangana
wonti. Ja tanangupini kanani kima madlentji ja ketjaketjani pantjina
wonti, tanali ngantia malka ngamalkai, ja tana nunkani mudlamalkani
ngatjiai.
3 Ja angela mandrulali koko nunkani nangana wonti panto pirnani,
ja nau kumari pantjina wonti kana narindru jeribaka, ja nganti tepi
warupoto panto pirnani palina wonti.
4 Ja angela parkulali koko nunkani nangana wonti ngapa kaiarani ja
ngapa jukarani, ja jenia kumari pantjina wonti.
5 Ja ngato ngapaia angela jatanani ngarana wonti: „Talku jidni nganai,
jidni nganala wapaia, ja jidni nganana wonti, jidni Kulikiriai, ngangau
jundru jenipara kalala jinkina warai,
6 Ngangau tanali kulikiria ja Prophetaia kumari nangana wonti, jendran-
gundruja jundru tanangu kumari jinkina warai tapananto, jenia tanangu
talku nganai.“
7 Ja ngato Altara jatanani ngarana wonti: „Kau, Kaparajai, Goda
ngurungurujai, morlalu ja talku kalala jinkani nganai.“
8 Ja angela mandru ja mandrulali koko nunkani nangana wonti ditji pir-
nani, ja kulnujeli nunkangu jinkina wonti kana turujeli wiriwiribananto.
9 Ja turu pirnali kana wiriwirina wonti, ja tanali Godaia tala ngirkibana
wonti, Nulia ngurula ngamalkai tanangupini ketjaketjanani, ja tana wata
madlentjandru karitjina wonti, nunkangu pirna ngundrala.
10 Ja angela mara woralali koko nunkani nangana wonti nganti ngamani
pirini, ja milila nunkani ngalpuru nganana wonti, ja tana tali matateriná
wonti ketjaketjanandru,
11 Ja tanali pariwilpaia Goda ngirkibana wonti tanani ketjaketjanandru
ja tanani kimandru, ja tanali wata madlentjandru karitjina wonti tanani
ngankanandru.
12 Ja angela mara wora ja kulnulali koko nunkani nangana wonti
Euphrat kaiari pirnani, ja ngapa nunkani mujarina wonti, ngangau mitaia
kaparaia palto ditji dunkanandru ngankingananto.
13 Ja ngato najina wonti Drachaia manandru ja ngantia manandru ja
jedikantji Prophetaia manandru kutji murumuru parkulu kalatiri jeribaka
dunkana wonti.
14 Tana kutjia jaola nganai, tanali malka ngankai, ja tana dunkai
mita maruja mitaia kaparani, tanana kampala Godaia ngurunguruja ditji
pirnaia, tirimalinaia.
15 Mai, ngani wokarai kurikantji jeribaka. Murlali pirna naupini
nganai, nau tepi ngamai, ja kati nunkani ngamalkijiribai, nau wata balu
wirarinanto, ja tanali ninta nunkani wata najinanto.
16 Ja Nulia tanana mapana wonti nunkangupini pirini, nina tanali Juda
kana talini dikai: Harmageddon.

17 Ja angela mara wora ja mandrulali koko nunkani nangana wonti
ngaranani, ja ngaiala pirna Godaia pungandru ja ngamani pirindru
dunkana wonti jatanani: „Matja mudana warai.“
18 Ja talara praitji ja ngaiala ja piltripiltri wora pantjina wonti, ja mita
wiltjiwiltjina pirna pantjina wonti, jenipara wata pota kulno pantjina
wonti jendrangutandru kana mitani ngamai, jeruja pirna naupini wiltji-
wiltjina nganana wonti.
19 Ja ngura pirna buru parkulu pantjina wonti, ja kana wolaraia ngura
tampurina wonti, ja Godali Babylon pirna ngundrana wonti, nunkangu tiri
pirnaia waina koko nunkani jinkila.
20 Ja watiwati warupoto japa mindrina wonti, ja mardawonpa warupoto
wata morla parana wonti.
21 Ja marda buru Talenta jeribaka pariwilpandru godana wonti kanani;
ja kanali Goda ngirkibana wonti marda buruja ketjaketjanandru, ngangau
ketjaketjana nunkani pirna nganana wonti.

17

1 Ja angela mara wora ja mandrundru kulno, tanali koko mara wora
ja mandru ngamalkana wonti, ngakangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Kaparau, ngato jinkangu palakantji widla pirnaia kalala wondrala
nganai, nani ngapa marapuni ngamai,
2 Nankangu mitaia kapara palakantji ngamana wonti, ja mitaia kana
wolara kaljura pantjina wonti nankani palakantjia wainandru.“
3 Ja nulu ngana jaola pitaraia wapalkana wonti. Ja ngato widla kulno
najina wonti nganti maraljani dukaterinani, naupini manamiri nganana
wonti ngirkibani talandru, ja nulu mangatandra mara wora ja mandru ja
jurietja marapratjana ngamalkana wonti.
4 Ja widla matja widmaterina warai kati ngumujeli ja maraljali, ja
tokuni marda maraljali ja marda ngumujeli ja kaldratieli matja wiribana,
ja nandru marani marda maraljaia koko ngamalkana wonti, nankani
palakantjia ja murumuruja tjautjaundru manamiri,
5 Ja nankani milbirani tala parana wonti, kurirpi kulno: „Babylon pirna,
palakantjia ja mitaia tjikatjikaia ngandri!“
6 Ja ngato widla najina wonti parawaranani kulikiria kumarandru ja
Jesuni tinkari ngankanietjaia kumarandru; ja ngani pirna ngaruparana
wonti, ngato nana najinani.
7 Ja angela ngankangu jatana wonti: „Minandru jidni ngaruparai?“
Ngato jinkangu wondrala nganai widlaia ja ngantia kurukurula, nulia
nana mandrai, nulia mangatandra mara wora ja mandru ja jurietja
marapratjana ngamalkai.
8 Naupini nganti, ninaia jundru matja najina, nauja nganana wonti ja
wata nganai, ja nauja kutundru dunkala nganai, ja turuni ngarila nganai,
ja tanapini ngaruparala nganai, tana mitani ngamai, tanani tala wata tepia
dakani jaurani parai mitaia pantjimanandru, tanali nganti najinani, nauja
nganana wonti, ja nauja wata nganai, ja kantji nganala nganai.
9 Ninkida tjuru nganai, nulu kirila ngamalkai: Mangatandra mara wora
ja mandru mardawonpa mara wora ja mandru nganai, tanangupini widla
ngamai,
10 Ja tana kapara mara wora ja mandru nganai. Mara wora matja purina
warai, kulno nganala wapaia, kulno morla wata wokarana warai, ja nau
wokaranani, nau miljaru wordu ngamananto.

11 Ja naupini nganti, nauja nganana wonti ja wata nganai, nauja mara
wora ja parkulula nganai, ja nauja mara wora ja mandrundru kulno
nganai, ja nauja tintateriai.
12 Ja jurietja marapratjana, jundru matja najina, mitaia kapara mara-
pratjana nganai, tanali wata milila manina warai, a-ai, ngurula mitaia
kapara jeribaka tanali manila nganai ditji kulno ngantini jela.
13 Tanapini manu kulno nganai, ja tanani ngurula ja pirnala tanali
ngantini jinkila nganai.
14 Tanapini Tjipi kuparani tirimalila nganai, ja Tjipi kuparali tanana
kalalu ngankala nganai, ngangau Nauja kaparaia Kapara ja mitaia
kaparaia Mitaia Kapara nganai, ja tanali, tana nunkangunto nganai,
karkani ja kalkalkani ja talkula nganai.
15 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Ngapa pirna, tanana jundru matja
najina, wodajeri palakantji widla ngamai, kana wolara ja wolara ja mardu
ja tali wora nganai.
16 Ja jurietja marapratjana, tanana jundru matja najina, ja nganti,
palakantji widlani kalakalarila nganai, ja nana pitaru ja balu worarala
nganai, ja palku nankani tajila nganai, ja nana turujeli japila nganai.
17 Ngangau Godali tanangu ngarani jinkina wonti, tanali nunkani
jertapaterina ngankananto, ja jertapaterina kulno ngankananto, ja tanani
milila ngantini jinkinanto, Godaia jaura mudanantulu.
18 Ja widla, nana jundru matja najina, ngura pirna nganai, nulu jirijiribai
mitani mitaia kaparani.“

18

1 Ngadani ngato angela kulno nguru najina wonti pariwilpandru
ngarinani, nulu ngurula pirna ngamalkana wonti, ja mita praitji pantjina
wonti pirnalali nunkanali,
2 Ja nulu ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti: „Matja
nani tampurina warai, matja nani tampurina warai, Babylon pirna, ja
nani kutjia punga ja kutji murumuru warupotuja ja kalakalarini paia
warupotuja kanjangari punga pantjina warai.
3 Ngangau nankani palakantjia wainandru kana wolara warupotujeli
tapana wonti, ja mitaia kapara nankangu palakantji ngamana wonti, ja
mitaia jinkimalinietja poto pirna pantjina wonti nankani jertapaterinaia
ngurulali.“
4 Ja ngato ngaiala nguru ngarana wonti pariwilpandru jatanani:
„Ngakani kana wolarajai, nankangundru dunkanau, jura wata nankani
madlentjaia ngampu pantjinanto, ja wata nankani ketjaketjanandru
maninanto.
5 Ngangau madlentji nankani pariwilpajelu tarai, ja Godali tjikatjika
nankani ngundrana warai.
6 Kalala jinkianau nankangu, worderu nandru kalala jinkina warai, ja
nankani ngankanandru kalala pota mandru jinkianau; ninaia koko, ninaia
nandru duldruwana warai, pudlamandru nankangu duldruwanau!
7 Jeruntjaia nani pirna ngankaterina warai ja pirna ngundraterina
warai, jeruntjaia nankangu ketjaketjana ja ngaurongaurola jinkianau;
ngangau nankangu ngarani nani jatai: «Ngani mitaia kapara widla
nganai, ja wata mangawaru nganai, ja ngaurongaurola ngato wata najila
nganai.»
8 Jendrangundruja ditji kulnuni ketjaketjana nankani wokarala nganai:
Nari ja ngaurongauro ja maua, ja turujeli tanali nana japila nganai;
ngangau Kapara Goda ngurunguru nganai, Nulia nankangu kalala jinkiai.“

9 Ja mitaia kapara wora nankangundru jindrala nganai ja juajuangala
nganai, ngangau tana nankangunto palakantji ngamana warai ja pirna
ngundraterina warai, tanali najinani tuputupu, nani jerkinani.
10 Worita tana terkala nganai japali nankani ketjaketjanandru, ja jatala
nganai: „Jakajai, jakajai! jinkangu ngura pirna Babyloniai, jidni ngura
ngurungurujai, ditji kulnuni kalala jinkani wokarana warai!“
11 Ja mitaia jinkimalinietja wora nankangundru jindrai ja ngaurongauro
nganai, ngangau wata kulnujeli tanani jinkimalini poto buru ngankai,
12 Jinkimalini poto marda maraljandru ja marda bulundru ja marda
ngumundru, ja kaldratindru ja kati ngumundru, purpur, pangaia kati, kati
maralje, ja pita kuli ngumu pilki ja pilki, ja koko pilki ja pilki mokundru,
ja koko pilki ja pilki pita ngumundru ja marda bulundru, mardandru ja
marda balundru,
13 Ja turara tajini kuli ngumu, ja paragildi, ja kuli ngumu, ja gildi ngumu,
ja waina, ja gildi, ja buka turara, ja buka tandra, ja nganti, ja nanto, ja tjipi,
ja wilpara, ja kana palku, ja mungara.
14 Ja pita tandra, tanali mungarali jinkanali ngantjana warai, jinkangun-
dru kutingana warai, ja jinkani poto madu ja ngumu jundru tintana warai,
ja jundru nina wata morla mankamankala nganai.
15 Tanangupini potuja poto jinkimalinietja, tana nankangundru poto
pirna pantjina warai, worita terkala nganai japali nankani ketjaketjanan-
dru, ja jindrala nganai ja juajuangala nganai,
16 Ja jatala nganai: „Jakajai, jidni ngura pirnajai, jidni widmaterina
warai kati ngumujeli ja purpurali ja kati maraljali, ja tokuni marda
maraljali ja marda ngumujeli ja kaldratieli matja wiribana, ngangau ditji
kulnuni jenia poto pirna ngurawalparina warai.“
17 Ja botaia kapara wora, ja kana botala wora, ja bota ngamalkanietja
wora, ja pratjana, tanali panto pirnani ngankai, worita terkana wonti
18 Ja maritjina wonti, tanali nankani jerkini turutupu najinani, ja tana
jatana wonti: „Mina ngura nunkangupini ngura pirnani jeribaka nganai?“
19 Ja tanali puturu tanani mangatandrani tutiterina wonti, ja maritjina
wonti jindranali ja juajuanganali, ja jatana wonti: „Jakajai, jakajai, ngura
pirnajai! nunkangu poto pirna pantjina warai pratjana, tanali bota panto
pirnani ngamalkana wonti, nankani poto pirnandru, ditji kulnuni nani
ngurawalpa pantjina warai.“
20 Mankianau nankangundru, jura pariwilpa worajai, ja jura kulikiriai,
ja jura Apostel worajai, ja Propheta worajai, ngangau Godali jurangundru
nankangu kalala jinkina warai.
21 Ja angela ngurungurujeli marda patana wonti, turara ngankani marda
wati jeribaka, ja nina panto pirnani worana wonti ja jatana wonti: „Jeruja
nguna walpaterini kulnujeli, tanali Babylon ngura pirna worala nganai, ja
nankani piri wata morla nganala nganai.
22 Ja wonkanietjaia, ja wima kata ngankanietjaia, ja wilpanietjaia, ja
wima kokoetjaia ngaiala tanali wata morla jinkangu ngarala nganai, ja
mangini pilki ja pilkia walpara wata jinkangu ngamala nganai, ja turara
mardaia tari tanali wata morla jinkangu ngarala nganai.
23 Ja kokuja praitji wata morla jinkangu mintjila nganai, ja noangantjani
pirnaia ja talpadakani noaia ngaiala tanali wata morla jinkangu ngarala
nganai, ngangau jinkani poto jinkimalinietja mitaia kana pirna nganana
wonti, ngangau jinkani kunki ngankanali jundru kana wolara warupoto
karkarkana wonti.“
24 Ja tanali nunkangu Prophetaia ja kulikiria kumari, ja tanangu
pratjanandru, tanali mitani matja nandrana, mankamankana wonti.

19

1 Ngadani ngato ngarana wonti kana wolaraia ngaiala pirna pariwilpani
jatanani: „Halleluja! Murla ja kulikirila ja pirnala ja ngurula ngaiananani
Godani nganai;
2 Ngangau morlalu ja talku nunkani kalala nganai, ngangau Nulia
palakantji pirnani kalala jinkina warai, nandru mita madlentji ngankana
warai nankani palakantjieli, ja Nulia nankangu marani milia kumarandru
kalala jinkina warai.“
3 Ja nakaldra tana jatana wonti: „Halleluja! Ja nankani turutupu tarai
nguralindru nguralia.“
4 Ja pinaru marapratjana pota mandru ja mandrumandru, ja nganti
mandru woraterina wonti ja Godani ngatjina wonti, Nauja ngamani pirini
ngamai, ja jatana wonti: „Amen, Halleluja!“
5 Ja ngaiala kulno ngamani pirindru dunkana wonti ja jatana wonti:
„Jurakokanau Goda ngaianani, jura nunkani mili wolara worajai, ja tana
nunkangundru japali ngamai, waka ja pirna!“
6 Ja ngato ngarana wonti ngaiala, kana wolaraia ngaiala jeribaka, ja
ngapa marapuja turtungani jeribaka, ja piltripiltri ngurunguruja ngaiala
jeribaka, tana jatana wonti: „Halleluja! Ngangau Kapara Goda ngaianani,
Nauja warupotuni ngurunguru, milila manina warai;
7 Ngaiana mankinanto ja jurakokananto ja nunkangu pirna ngun-
drananto, ngangau Tjipi kuparaia noapatamalini ditji wokarana warai, ja
noa nunkani matja ngankingaterina warai.
8 Ja Nulia nankangu jinkina wonti kintjalkuruja ja kulikiria katieli
widmaterila, ngangau jenia kati ngumu kulikiria ngankani talku nganai.“
9 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Dakamai: Murlali pirna tanapini
nganai, tanana Nulia Tjipi kuparaia noapatamalini ditjia bukaia karkana
wonti!“ Ja nau ngakangu jatai: „Tanapini jaura Godaia jaura morlalu
nganai.“
10 Ja ngani nunkangu tidnani woraterina wonti nunkangu ngatjila.
Ja nau ngakangu jatai: „Ngamalkateriau, jenia wata ngankamai, ngani
jinkanaia ja jinkanaia ngatataia jelamili nganai, tanali Jesuni tinkari
ngankani ngamalkai. Godani ngatjiau! Ngangau Jesuni tinkari ngankani
talpadakanaia jaola nganai.“
11 Ja ngato najina wonti pariwilpa piririnani, ja mai, nanto bulu, ja
dukaterinietjaia tala nganai talku ja morlalu, ja talkujeli Nulia kalala
jinkiai ja tirimaliai.
12 Milki nunkani turujaola jeribaka nganai, ja Nulia nunkani mangatan-
drani pirapira marapu ngamalkai, ja Nulia tala dakani ngamalkai, ninaia
wata kulnujeli ngujamai, windri Nulia muntali;
13 Nauja katieli widmaterina warai, ninaia kumarani matja multibana,
ja tala nunkani nganai „Godaia jaura.“
14 Ja wolara pariwilpani nunkangu karipaterina wonti nanto buluni, kati
bulujeli ja kulikirieli matja widmaterina.
15 Ja nunkani manandru mardakirra wirdi tjerkara dunkai, Nulia
nunkanali kana wolara nandrananto, ja Nulia tanana marda pitali
ngamalkala nganai, ja Nulia Godaia nguruja tiria waina tandra nankai.
16 Ja nunkani katini ja nunkangu kapani tala parai jeruja: „Mitaia kapara
Mitaia kapara, ja kaparaia Kapara.“
17 Ja ngato angela kulno najina wonti, nau ditji pirnani terkana wonti,
ja nau ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti paia pratjanani
ngaranani: „Kaparanau, ja mapaterianau Godaia buka pirnaia,

18 Jura tajinanto mitaia kapara worana palku, ja kana kapara worana palku, ja kana ngurunguru palku, ja nanto worana palku ja dukaterinietja worana palku ja kurakanila ja mili worana palku, ja kana waka ja pirna worana palku.“

19 Ja ngato najina wonti ninaia nganti, ja mitaia kapara, ja tanani mili wolara matja mapaterina, nunkangu tirimalila, Nauja nantuni dukateriai ja nunkani mili wolarani.

20 Ja (tanali) patana wonti ninaia nganti, ja nunkangu jela ninaia jedikantji Propheta, nulia malka nunkangu mudlani ngankana warai, tananali nulu tanana karkarkana wonti, tanali ngantia malka patana warai, ja nunkani mudla malkani ngatjina warai, tanali pudlana tepi turuja pantuni worana wonti, nau turukandrieli jerkiai.

21 Ja nulupini marda kirrali, nau dukaterinietjaia manandru dunkana wonti, tana pinpani naria nandrana wonti, ja paia warupoto tanani palkundru jerturina wonti.

20

1 Ja ngato najina wonti angela kulno pariwilpandru ngarinani, nulu kutuja mana ngamalkana wonti, ja kanjangari pirna nunkani marani.

2 Ja nulu nina Dracha patana wonti, nina tjutju waru, naupini kutji ja Satan nganai, ja nina workamandrana wonti kilpawoldra 1000.

3 Ja nulu nina kutuni worana wonti, ja nina ngurunguru ngankana wonti, ja nunkangu miri kandri malka kurana wonti, nulu wata morla kana wolara karkarkananto, kilpawoldra 1000 mudanantulu; ja ngadani Nulia nina miljaru wordu dukarala nganai.

4 Ja ngato ngamani piri najina wonti, ja tana, tana tanangu ngamana ngarina wonti, ja Nulia tanangu kalala jinkini ngurula jinkina wonti: ja ngato najina wonti tanani mungara, tanana tanali Jesuni tinkari ngankanandru ja Godaia jaurandru mangatandra wokaribakana wonti, ja tanali wata ngantini ja nunkani mudlamalkani ngatjina wonti, ja nunkani malka wata milbirani ja marani manina warai, ja tana tepi pantjina wonti ja jirijiribana wonti Christungunto kilpawoldra 1000.

5 Pinpani narila wata tepi pantjina wonti, kilpawoldra 1000 mudanantulu. Naupini narindru jiritjini ngoperala nganai.

6 Murlali pirna ja kulikiri naupini nganai, nau narindru jiritjini ngoperalani ngamai; tanangupini nari mandrulali wata ngurula ngamalkai, a-ai, tana Godaia ja nunkanaia Christuni Priesta nganala nganai, ja nunkangu jela jirijiribala nganai kilpawoldra 1000.

7 Ja kilpawoldra 1000 matja mudana, Nulia Satan nunkani kanjangarindru kurakala nganai,

8 Ja nau dunkala nganai, tanapini kana wolara, tana mitaia wondiri mandru ja mandruni ngamai, karkarkala, Gog ja Magog, tanana mapala tirimalinaia. Tana jeruntjaia nganai, panto pirnaia dirkalani tirtji jeribaka.

9 Ja tana dunkana wonti mita maruni, ja kulikiri wolara ja ngura ngantjalu kapikapina wonti; ja turu Godandru pariwilpandru ngarina wonti, ja tanana julkana wonti.

10 Ja Nulia kutji, nulu tanana karkarkana wonti, turukandri panto pirnani worana wonti, wodajeri bakana nganti ja jedikantji Propheta nganai, ja tana ketjaketjala nganai ditjini ja tinkani nguralindru nguralia.

11 Ja ngato ngamani piri pirna bulu najina wonti, ja ninaia, Nauja nunkangu ngamana wonti, nunkani mudlandru mita ja pariwilpa japa mindrina wonti, ja pudlangu wata morla piri parana wonti.

12 Ja ngato nari najina wonti, pirna ja waka, ngamani pirini terkanani,
ja Nulia dakani jaura worana pirakana wonti. Ja Nulia dakani jaura
nguru pirakana wonti, naupini tepia dakani jaura nganai. Ja narieli kalala
manina wonti nunkangundru, mina dakani jaurani parana wonti, tanani
ngankanandru.
13 Ja panto pirnali tanana nari jinkina tikana wonti, tana nunkangu
nganana wonti; ja narilali ja turulali tanana nari jinkina tikana wonti,
tana pudlangu nganana wonti; ja tanali kalala manina wonti tanani
ngankanandru.
14 Ja Nulia nari ja turu turupanto pirnani worana wonti. Naupini nari
mandrula nganaii ja turuja panto pirna.
15 Ja Nulia kulnuja tala wata tepia dakani jaurani mankamankanani,
ninaia Nulia turuja panto pirnani woranani.

21

(Dakani jaura jaura punga kulikiri ngankani ditjini.)

1 Ja ngato pariwilpa marra ja mita marra najina wonti, ngangau
pariwilpa waru ja mita waru mudana warai, ja panto pirna wata morla
nganai.
2 Ja ngato, Johannili, najina wonti ngura kulikiri, Jerusalem marra,
pariwilpandru Godandru ngarinani, matja ngankingana warai, worderu
talpadakani noa tjirkatjirkaraterina warai noani nankanani.
3 Ja ngato ngaiala pirna pariwilpandru ngarana wonti jatanani: „Na-
jianau Godaia punga kanani jela, ja Nauja tanangu jela ngamala nganai,
ja tana nunkani kana wolara nganala nganai, ja Nauja Goda munta
tanangunto nganala nganai.
4 Ja Godali milkigildi pratjana kalingala nganai tanani milkindru, ja nari
wata morla nganala nganai, ja ngaurongauro ja maritjini ja ketjaketjani
mudala nganai, ngangau ngoperala mudana warai.“
5 Ja Naupini, Nauja ngamani pirini ngamana wonti, ngakangu jatana
wonti: „Mai, ngato warupoto marra ngankai.“ Ja Nauja jatai: „Dakamai,
ngangau tanapini jaura morlalu ja ngurunguru nganai.“

6 Ja Nauja ngakangu jatana wonti: „Matja mudana warai. Ngani A ja O
nganai, Ngoperala ja Mudani. Ngato tanangu, tana tertieli nganai, tepia
ngapa jukari bakujeli jinkila nganai.
7 Warle kalalu ngankai, jenia maratunka manila nganai. Ja ngani Goda
nunkani nganala nganai, ja nau ngatamura ngakani nganala nganai.
8 Japakantjia ja morlalu ngundrani pania ja murumuru etjaia ja diakan-
tjia ja palakantjia ja kunkia ja Goda muramura wodatarana ngamanietjaia
ja jedikantji pratjanaia buru nganala nganai panto pirnani, nau turujeli ja
turu kandrieli jerkiai. Naupini nari mandrula nganai.“
9 Ja angela mara wora ja mandrundru kulno wokarana wonti, tanali
koko mara wora ja mandru ngamalkana wonti, tana manamiri nganai
mudani ketjaketjana mara wora ja mandrujeli; ja nulu ngakangu
kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Kaparau, ngato jinkangu talpadakani
noa wondrala nganai, Tjipi kuparaia noa.“
10 Ja nulu ngana jaola taralkana wonti mardawonpa pirnaia ja miria, ja
nulu ngakangu ngura pirna, Jerusalem kulikiri wondrana wonti, worderu
nau pariwilpandru Godandru ngarinani,
11 Godaia pirnalali matja widmaterina; ja praitji nunkani marda ngumu
pirna jeribaka nganana wonti, Jaspis marda bulu jeribaka.

12 Nulu wotini paiari ja miri ngamalkana wonti, ja mana marapratjana
ja mandru ngamalkana wonti, ja manani miri angela marapratjana
ja mandru, tala tanangupini matja dakana, tanapini Israel marduja
marapratjana ja mandruja tala nganai.
13 Tiriwani mana parkulu, tidnankarani mana parkulu, kunankarani
mana parkulu, jendakarani mana parkulu.
14 Ja nguraia wotinali marda kapara marapratjana ja mandru nga-
malkana wonti, ja tanangupini tala marapratjana ja mandru Tjipi kuparaia
Apostel marapratjana ja mandru.
15 Ja nulupini, nulu ngakangu kaukaubanani, wontjani pita marda
maraljandru ngamalkana wonti, nulu ngura ja mana nunkani ja wotini
nunkani wontjananto.
16 Ja ngura buru mandru ja mandru ngamalkai, ja wirdi ja maru jeribaka
nganai. Ja nulu ngura pitali wontjana wonti Statia 12,000. Nunkani wirdi
ja maru ja miri jeribaka nganai.
17 Ja nulu nunkani wotini wontjana wonti tintipidi wirdi 144, kanaia
wontjani naupini angelaia wontjani.
18 Ja wotini marda Jaspis nganana wonti; ja ngura marda maralje kulikiri
nganai, milkitjeri murumuru pani jeribaka.
19 Ja nguraia wotini marda kapara marda ngumu pilki ja pilkieli matja
tjirkatjirkana: Marda kapara ngoperala Jaspis, mandrula Saphir, parkulula
Chalcedoniala, mandru ja mandrula Smaragd,
20 Mara worala Sardonyx, mara wora ja kulnula Sardis, mara wora
ja mandrula Chrysolith, mara wora ja parkulula Beryll, mara wora ja
mandru ja mandrula Topas, marapratjanala Chrysopras, marapratjana ja
kulnula Hyacinth, marapratjana ja mandrula Ametyst.
21 Ja mana marapratjana ja mandru kaldrati marapratjana ja mandru
nganai. Mana pilki ja pilki kaldrati pilki ja pilki nganana wonti. Ja nguraia
palto marda maralje ngumu nganai, milkitjeri jeribaka.
22 Ja Godaia punga pani ngato nunkangu mandrani najina wonti,
ngangau Kapara, Goda, Warupotuni ngurungurula ja Tjipi kuparu nunkani
Godaia punga nganai.
23 Ja ngurali wata ditji pirna ja pira ngundrai, pudla nunkangu mintji-
nanto, ngangau Godaia kulikirila nunkangu mintjiai, ja praitji nunkani
Tjipi kupara nganai.
24 Ja kana wolara wora nunkani praitjani wirarila nganai, ja mitaia
kapara wolara tanani pirnala nunkangu wirilkala nganai.
25 Ja tanali mana nunkani wata ngurunguru ngankala nganai ditjini, ja
tinka naka wata morla nganala nganai.
26 Ja tanali kana wolaraia kulikirila ja pirnala nunkangu wirilkala
nganai.
27 Ja nunkangu wata murumuru ja warle tjautjau ja jediai wirila nganai,
a-ai, windri tanapini, tanani tala Tjipi kuparaia tepia dakani jaurani matja
parai.

22

1 Ja nulu ngakangu tepia ngapa kaiari wondrana wonti, milkitjeri Kristall
jeribaka, nau Godaia ja Tjipi kuparaia ngamani pirindru dunkai;
2 Nunkani paltuni terti ja kaiari dirkala wulangu tepia pita terkai,
tanali pota marapratjana ja mandru tandrariai, ja pira pratjanani tana
tandrariai, ja pitaia talpa ngumu nganai kana wolaraia tepia.

3 Ja madlentji pani morla nganala nganai, ja Godaia ja Tjipi kuparaia
ngamani piri nunkangu nganala nganai, ja mili nunkani nunkangu
wodatarana ngamala nganai.
4 Ja tanali mudla nunkani najila nganai, ja tala nunkani tanangu
milbirani parala nganai.
5 Ja tinka wata morla nganala nganai, ja tanali wata praitji ja ditji
pirna ngundrai, ngangau Kapara, Goda, tanangu mintjila nganai, ja tanali
jirijiribala nganai nguralindru nguralia.
6 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Tanapini jaura mutulu ja morlalu
nganai, ja Goda, Propheta jaolaia Kaparali angela nunkani jinpana wonti
milini nunkanani wondrala, mina pantjinanto wolja.“
7 Mai, ngato wolja wokarai! Murlali pirna naupini nganai, warle
nunkangupini talpadakani jauraia talpadakani ngamalkai.
8 Ja ngani, Johannes, ngato jenia ngarana wonti ja najina wonti. Ja ngato
jenia matja ngarana ja najina, ngani angelaia tidnani, nulu ngakangu jenia
wondrana wonti, woraterina wonti nunkangu ngatjila.
9 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Ngamalkateriau, wata jenia ngakamai,
ngani jinkanaia ja jinkanaia ngatataia Propheta woraia ja tananaia, tanali
ninapini dakani jaura ngamalkai, jelamili nganai. Godani ngatjiau!“
10 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Nunkanipini talpadakani jaura
talpadakani wata ngurunguru ngankamai, ngangau miljaru karakara
nganai.“
11 Warle madlentji ngankai, nulu morla madlentji ngankaiatimai,
warle murumuru nganai, nulu morla murumuru ngankateriatimai, kana
talkujeli morla talkula ngankaiatimai, ja kana kulikiri morla kulikiri
ngankateriatimai.
12 Ja mai, ngani wolja wokarai ja kalala ngakani ngakangunto, pratjanani
kalala jinkila, worderu tanani ngankana nganai.
13 Ngani A ja O nganai, Ngoperala ja Ngadaia, Wonini ja Mudani.
14 Murlali pirna tanapini nganai, tanali kati tanani kulirkai; tanali
ngurula ngamalkananto tepia pitaia, ja tana manani wirinanto nguraia.
15 Palarani nganai kintala ja kunki ja palakantji ja naria nandrani ja
Goda muramuraia mili, ja pratjana, tana jedi ngankai ja ngantjai.
16 Ngato Jesujeli angela ngakani jinpana warai, jurangu jenia tinkari
ngankala mili wolaraia. Ngani Davidani kapara ja mardu nganai,
Ngamaturukuru kulikiri.
17 Ja Jaola ja talpadani noa jatai: „Kaparau!“ ja warle jenia ngarai
jataiatimai: „Kaparau!“ ja warle tertieli nganai, nau wokaraiatimai, ja
warle ngantjai, nulu tepia ngapa bakujeli maniatimai.
18 Ngato morlalu kurai pratjanani, warlenulu ninapini dakani jauraia
talpadakani ngarai: „Kulnujeli palpa ngokanani, nunkangu Godali bakana
tananapini ketjaketjana ngokala nganai, tana nunkangupini dakani jau-
rani parai.
19 Ja warle palpa dukarai, nunkangupini talpadakani dakani jauraia
jaurandru, Godali bakana nunkani buru dukarala nganai tepia pitandru ja
ngura kulikirindru ja nunkangundru, mina nunkangupini dakani jaurani
parai.“
20 Naupini, Nulia jenia tinkari ngankai, jatai: „Kau, ngani wolja
wokarai.“ Amen, Kaparau,
Kapara Jesujai!
21 Kaparaia Jesuni Christuni manjula jurangunto pratjanani nganaiati-
mai!